

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

BESLENME, SAĞLIK VE GÜVENLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ.....	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ.....	9
BESLENME, SAĞLIK VE GÜVENLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. BESLENME, SAĞLIK VE GÜVENLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	12
BESLENME, SAĞLIK VE GÜVENLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI...	13
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	13
2. HEDEFLERİN YAPISI	15
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR.....	16
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	22

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlük olmuş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlükmesini sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlara aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalete, dostluk, dürüstlük, öz denetim, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır engel düzeyindeki öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında

yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamaya yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

BESLENME, SAĞLIK VE GÜVENLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

1. BESLENME, SAĞLIK VE GÜVENLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Beslenme, Sağlık ve Güvenlik Dersi Öğretim Programı, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için dengeli ve sağlıklı beslenme becerileri, beslenme sırasında ve sonrasında gerekenleri yerine getirme becerileri, sağlığı korumak için gereken şartları oluşturabilme becerileri, tehlikeli durumlardan kaçınma, önlem alabilme ve mahremiyeti koruma becerileri edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Öğrencilerin kaliteli bir yaşam sürebilmeleri için beslenme, sağlık ve güvenliğin yeri çok önemlidir. Bu bağlamda öğretim programında öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütünlük içinde ele alınmaktadır. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır.

Ayrıca öğrencilerin gelişim özellikleri, yaşları ve becerilerin işlevselliği göz önünde bulundurularak dersin hedefleri yapılandırılmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Beslenme, Sağlık ve Güvenlik Dersi ile öğrencilerin;

- Beslenme sırasında ve sonrasında yerine getirilmesi gereken kurallara uymalarının sağlanması,
- Beslenme becerilerini yerine getirmelerinin sağlanması,
- Sağlıklı beslenme seçeneklerini tercih etmelerinin sağlanması,
- Düzenli ve sağlıklı beslenme becerilerinin geliştirilmesi,
- Sağlığı ile ilgili kavramları kazanmaları,
- Kişisel bakım ve temizliğine özen gösterme becerilerinin geliştirilmesi,
- Sağlığını tehdit eden önemli durumları fark etme ve riskli durumlar için önlem alma becerilerinin geliştirilmesi.

- Sağlık ile ilgili durumlarda sağlık çalışanları ile işbirliği yapma becerilerini kazanmaları,
- Yaralanmalara sebep olabilecek durumları fark etme ve önlem alma becerileri edinmeleri,
- Tehlikeli nesne ve araç gereçleri ayırt etme becerileri geliştirmeleri,
- Suyun güvenli olup olmadığını ayırt etme ve güvenli olmadığı durumlarda uygun davranışlar sergileme becerilerinin geliştirilmesi,
- Acil ve doğal afet durumlarında güvenliğini sağlamak için başkalarıyla işbirliği yapma becerilerinin kazandırılması,
- Trafikte güvenli davranış sergileme becerilerinin geliştirilmesi,
- Hafif yaralanma durumlarında kendine ilk yardım uygulayabilmelerinin sağlanması,
- Ergenlik dönemine ilişkin fiziksel, sosyal ve duygusal değişimlerin farkına varmalarının sağlanması,
- Ergenliğe uygun tutum, davranış ve beceri sergilemelerinin sağlanması amaçlanmıştır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Birinci Kademe Beslenme, Sağlık ve Güvenlik Dersi Öğretim Programı hazırlanırken üç temel görüş çerçevesinde hareket edilmiştir:

- İçeriğin diğer disiplinlere de katkı sağlayacak şekilde oluşturulması
- Bağımsız yaşam becerilerinin desteklemesi
- Kişisel ve toplumsal alanda sağlığı ve güvenliği olumsuz etkileyen tehlikeli durumların azaltılmasının desteklemesi

Programda yer verilen hedef davranışlar bireyin kendisi ve içinde yaşadığı toplumda kullanabileceği işlevsel olması ve yaşam kalitesini artırıcı davranışlar arasından seçilmiştir. Bu anlamda program işlevsel nitelik taşımaktadır.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilmiş olan bu program, bireysel temelleri dikkate alarak oluşturulmuştur. Öğrenci, programın en önemli parçasıdır. Öğrenme alanları ve etkinlikler birey için seçilmiş ve düzenlenmiştir. Öğrenme yaşantıları bireyin ilerideki gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Özellikle bu program, program geliştirme açısından aşağıda belirtilen bireysel temeller dikkate alınarak geliştirilmiştir.

- Her öğrencinin bir birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencinin kişisel mutluluğunu ve başarıya duygusunu kazandırmak için çaba gösterir.
- Öğrencinin gelecekteki hayatı için rehberdir.
- Günümüzdeki engelli bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine rehberdir.
- Öğrencinin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesini hedef almıştır.

Öğretim programına temel olan öğrenme yaklaşımları ise sırası uygulamalı davranış analizi (UDA) kuramıdır. Bir çok uzman Skinner'in davranış bilimini insan gelişimine, dile, eğitime, zeka yetersizliğine, otizme ve davranış bozukluklarına uygulama konusuna alan yazına çok önemli katkılarda bulunmuşlardır. Yaptıkları çalışmalar, Uygulamalı davranış analizi (UDA) ve uygulamalarıyla ilgili yürütülen yüzlerce araştırmaya kaynak oluşturmuştur. Bu araştırmalar, günümüzde gelişimsel yetersizliği olan bireylerin eğitiminde eşî benzeri görülmemiş başarılı sonuçlara ulaşılmasını olanaklı kılmıştır.

Alan yazında UDA ile ilgili önemli bazı özellikler şu şekilde sıralanmıştır:

- Gelişimsel ve davranışsal yaklaşımların bütünleştirilmiş olması,
- Uygulanabilir beceri dağarcığı oluşturmak için olumlu pekiştirme yöntemlerinden yararlanılması,

- Davranışın işlevsel analizi (yani çevresel olaylarla davranış arasındaki işlevsel ilişkilerin deneysel olarak kanıtlanması),
- Uygulamaların etkilerini geliştirmek için bilimsel yöntemlerin kullanılması,
- Hedeflerin ve öğretim yöntemlerinin bireyselleştirilmesi,
- Basitten karmaşığa doğru giden aşamalı ve sistematik uygulamaların yapılması,
- Ebeveynlerin ve diğerlerinin çeşitli ortamlarda uygulama yapabilecek şekilde eğitilmesi,
- Uygulamanın yapılandırılmış ortamlardan doğal ortamlara aktarılması.

Bu özellikler orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin farklı alanlarda öğretim programlarını geliştirirken araştırmacılar ve öğretmenler için rehber niteliğindedir. Yapılan uygulamaların etkililiği ile ilgili güçlü bilimsel kanıtlar bulunmaktadır. Beslenme, sağlık ve güvenlik gibi konularda UDA temelli yapılan çalışmaların etkililiği, UDA'nın bilimsel açıdan diğer yaklaşımlara oranla ön plana çıkması ve öğretim programını geliştiren ekibin bu konuda uzun yıllara dayanan deneyimi UDA yaklaşımının benimsenme nedeni olmuştur.

Tüm öğrenciler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda Beslenme, Sağlık ve Güvenlik Dersi Öğretim Programı temel alınarak "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri dikkate alınmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecektir.

Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve internetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle internette indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performanslarını belirlemek amacıyla belirli ölçme araçlarından yararlanılır. Öğretmen tarafından da geliştirilebilen bu araçlarla elde edilen veriler;

1. Öğrencilerin öğretimi hedeflenen davranışı öğrenmeye hazır olup olmadıklarını,
2. Geliştirilen öğretim programının etkililiğini,
3. Öğretimin sonlandırılma kararının verilmesini,
4. Öğretimle ne düzeyde genellenebilen davranış değişikliğinin sağlanabildiğini,
5. Öğretim sonlandırıldıktan sonra etkisinin devam edip etmediğini (izleme) değerlendirmek amacıyla kullanılır.

Öğrencilerin programla kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerileri ne oranda edindiğinin tespitinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamaları sürekli olmalıdır. Değerlendirme süreci birçok basamağı içermelidir. Bu basamaklar aşağıda verilmektedir.

Programın Gözden Geçirilmesi: Öğretim programını gözden geçirerek, öğrenme alanlarına göre nereden başlanacağına karar verilmelidir.

Öğretim Öncesinde Veri Toplama:

Kaba Değerlendirme: Program öğrenme alanları ve hedefleri gözden geçirdikten sonra kaba değerlendirme araçları programa göre geliştirilmelidir. Kaba değerlendirme araçları olarak kontrol listeleri, gözlemler ve görüşmelerden yararlanılabilir. Bu tür ölçümler öğrencinin performansı hakkında kabaca bilgi verecek ve ayrıntılı değerlendirme için yol gösterecektir.

Ayrıntılı Değerlendirme Araçları Hazırlanması ve Uygulanması: Seçtiğiniz öğrenme alanına göre Uygulamalı Davranış Analizinin ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanılabilir. Örneğin davranışın süresi ya da sayısı kayıt edilebilir. Bunun için hedef beceri değerlendirme formları geliştirilebilir. Öğretim öncesinde yapılan ayrıntılı değerlendirme öğretime nereden başlanacağına yol gösterecektir. Bu değerlendirmeden sonra hedef davranışlar belirlenerek öğretime başlanabilir.

Öğretim Sırasında Veri Toplama: Öğrenciye seçilen öğrenme alanında yer alan hedef davranışlar öğretilirken değerlendirme yapılmalıdır. Öğretim sırasında yapılan bu değerlendirmeler öğretimin düzenlenmesinde rol oynar.

Öğretim Sonunda Veri Toplama: Öğretim oturumlarında hedeflenen yönde ilerleme sağlayan öğrencilerde öğretim öncesinde kullanılan ölçme araçları ile belirlenen hedeflere ulaşım ulaşıldığı saptanmalıdır.

Toplanan Verilerin Kayıt Edilmesi: Öğrenci performansı sürekli kayıt edilerek öğrenci performansı kayıt altına alınmalı ve grafiksel analizi yapılmalıdır. Kayıtlar sistematik olarak tutulmalı ve analiz edilmelidir.

Sonuçları Değerlendirilmesi ve Gerekli Düzenlemelerin Yapılması: Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Eğer uygun değerlendirme süreçlerine yer verildiyse, bu tür sorulara cevap verilebilecek ve birçok problemlerin üstesinden gelinebilecektir.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Zorlu yaşam şartları ile mücadele ederken çevresel etmenlerin sebep olabileceği çeşitli tehlikeler karşısında orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler beslenme, güvenli yaşam becerileri ve sağlığı koruma alanındaki becerileri geliştiremeyebilirler. Tehlikeler karşısında gerekli önlemleri alamayabilir veya önemsenmeyen riskli durumların oluşmasına izin verirlerse geriye dönüşü olmayan hastalık ve yaralanmalarla karşı karşıya kalabilirler.

Aslında her bireylerin yaşamı için büyük önem taşıyan bu becerilerin öğretimi orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin de öğretim programlarının önemli bir parçası olmak zorundadır. Orta-ağır Zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere beslenme, güvenli yaşam ve sağlığı koruma becerilerini kazandırmak temel insan hak ve özgürlüğünün bir gereğidir. Çünkü orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler beslenme kurallarına uyma, bozulmuş yiyecekleri ayırt etme, yiyecekleri temiz bir şekilde yeme, hastanede muayene olurken işbirliği yapma, tehlikeli durumların farkına varma, tehlikeli durumlarda yardım isteme, güvenli ortamları seçme, yabancıları ayırt etme vb. gibi sağlığını koruma ve güvenliği için önem taşıyan becerileri gerçekleştirmede ciddi sınırlılıklara sahiptirler. Dolayısıyla orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere öğrenme özelliklerine bağlı olarak bu becerilerin kazandırılması özel bir öğretim programını gerektirir.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerle sağlık ve güvenlik dersi kapsamında özellikle işbirliği yapma beceriler öğretilirken bazı hususlara dikkat edilmelidir. İşbirliği yapma becerilerinin öğretime başlamadan aşağıdaki beceriler kazandırılmalı ve farklı ortamlarda da çalışılmalıdır:

- Çocuklar yukarıda sözü edilen öğrenme alanlarında öğretim yapılırken öğretmenlerinin ve programla ilgili diğer kişilerin sunduğu yönergeleri yerine getirmelidirler. Bu durumlarda en sık kullanılan bazı yönergeler şu şekilde sıralanabilir. Örnek; 'ağzını aç' 'bana bak' 'başını çevir' 'uzan' 'elini buraya koy'.
- Ayrıca bu durumlarda çocuk, sessizce yerinde oturmalı; sorulara cevap verme dışında konuşmama- lı, çığlık atmamalı ya da ağlamamalı, ya da sözel tekrarlayan davranışlar sergilememelidir.
- Öğrenci problem davranış sergilememeli. Problem davranış, uygunsuz bir şekilde başkalarını çek- mek, dokunmak, itmek, vurmak veya ısırarak; kendine zarar vermeye çalışmak, kaçmaya çalışmak, çevredeki eşyalara zarar vermek olarak örneklendirilebilir.
- Dikkatini yöneltme, sözel yönergeleri takip etme, sessizce yerinde oturma davranışları sergilemelidir.

BESLENME, SAĞLIK VE GÜVENLİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Alan yazında orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bozulmuş yiyecekleri ayırt etme, yiyecekleri temiz bir şekilde yeme, sağlık çalışanlarıyla işbirliği yapma, tehlikeli durumların farkına varma ve yardım isteme, güvenli ortamları seçme, yabancıları ayırt etme gibi beslenme, sağlık ve güvenlik için önem taşıyan becerileri gerçekleştirmede ciddi sınırlılıklara sahip oldukları belirtilmektedir. Bu görüşlerden yola çıkarak orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik hazırlanmış olan Birinci Kademe Beslenme, Sağlık ve Güvenlik Dersi Öğretim Programı kapsamında öğrenme alanları bu beceriler kapsayacak şekilde geliştirilmiştir. Program orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin yaşamın her aşamasında hayatlarını sağlıklı ve güvenli olarak sürdürebilmelerini sağlayacak becerilerle donatılmış birer birey olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik hazırlanmıştır.

Öğretim programında yer alan öğrenme alanları Beslenme, Sağlığı Koruma, Hastalıklarla Baş Etme, Tehlikeleri Fark Etme, Güvenliği Sağlama ve Cinsel Eğitim olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Beslenme: Bu öğrenme alanında öğrencilere beslenme ile ilgili temel kavramları ayırt edebilmeleri, beslenme kurallarını tanımları, beslenmeleri ile ilgili önlem alabilmeleri ve beslenme ile ilgili becerileri kazanmaları hedeflenmiştir.

Sağlığı Koruma: Bu öğrenme alanında daha çok sağlık çalışanları, sağlıkla ilgili çeşitli araç gereçleri ve ilaç ile bazı özellikleri açısından ilaca benzeyen ancak ilaç olmayanları şeyleri ayırt etme becerileri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca bu alanda öğrencilerin sağlığını koruması için beslenme ve giyinme ile ilgili kavramları ayırt etmelerinin yanı sıra kişisel bakımı ve temizliklerini gerçekleştirebilmesi için gerekli becerilerin öğretimi de yine bu alanın hedefleri arasındadır.

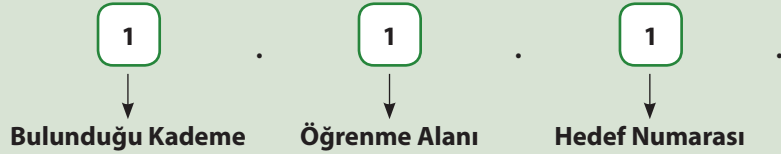
Hastalıklarla Baş Etme: Bu öğrenme alanında sağlığı ile ilgili önemli durumları (Örneğin ateşi çıktığında, basit yaralanmalarda ve ağrıyan yeri olduğunda vs) fark etme, sağlığı ile ilgili durumlarda basit önlem alma ve basit müdahalelerde söz dinleyerek işbirliği yapma becerileri hedeflenmiştir.

Tehlikeleri Fark Etme: Bu öğrenme alanında öğrencilere yaralanmalara sebep olabilecek durumları fark etme ve önlem alma, tehlikeli nesnelere ayırt etme ve bu nesnelere karşısında güvenli davranışlar sergileme, Acil/doğal afet durumlarını ayırt etme davranışlarının öğretimi hedeflenmiştir. Suyun güvenli/tehlikeli olup olmadığını ayırt etme ve su bulunan yerlerde güvenli davranışlar sergileme yine bu öğrenme alanında öğretimi hedeflenen önemli beceriler arasındadır.

Güvenliği Sağlama: Bu öğrenme alanında acil ve doğal afetler durumlarında güvenliğini sağlamak için işbirliği yapma becerilerinin öğretimi hedeflenmiştir. Ayrıca güvenlik için çok önemli olan trafik bilgi ve kurallarını ayırt etme ve trafikte güvenli davranışlar sergileme bu öğretim alanının hedefleri arasındadır. Ayrıca ilk yardım hakkında temel kavramları ayırt etme ve hafif yaralanmalarda ilk yardım uygulayabilme becerilerinin yine bu alanda öğretimi hedeflenmiştir.

Cinsel Eğitim: Bu öğrenme alanında öğrencilerin kendi özel vücut bölümlerini ayırt etme ve cinsiyetlerine uygun giyinme becerilerinin öğretimi hedeflenmiştir. Cinsel olarak tehdit veya risk içeren durumlarda tanıdığı veya güvenli kişiler ile tanımadığı veya güvenli olmayan kişileri ayırt etme becerilerinin öğretimi hedeflenmiştir. Ayrıca tehdit veya risk içeren durumlarda kendisini koruma bu öğrenme alanı içinde öğretimi hedeflenen davranışlar arasındadır. Bu alan kapsamında öğretimi hedeflenen bir diğer önemli davranış ise mahremiyeti korumadır.

Beslenme, Sağlık ve Güvenlik öğretim programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef'e** ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Beslenme	4	26
Sağlığı Koruma	3	12
Hastalıklarla Baş Etme	3	13
Tehlikeleri Fark Etme	8	25
Güvenliği Sağlama	5	16
Cinsel Eğitim	6	15
Toplam	29	107

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Beslenme	2	-	2	4
Sağlığı Koruma	2	-	1	3
Hastalıklarla Baş Etme	1	2	-	3
Tehlikeleri Fark Etme	4	4	-	8
Güvenliği Sağlama	2	2	1	5
Cinsel Eğitim	3	3	-	6
Toplam	14	11	4	29

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Bu bölümde orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan öğretim programının öğrenme alanlarına göre hedef ve hedef davranış sayıları, hedeflerin öğrenme alanlarına göre dağılımı ve her öğrenme alanının hedefleri, hedef davranışları, önerilen öğretim yöntem ve teknikleri ile önerilen ölçme ve değerlendirme yöntem ve araçları verilmiştir.

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Beslenme	1.1.1. Yemek için hazırlanır.	1.1. Yemek yerken kullanılan malzemeleri ayırt eder. 1.2. Yemekten önce ellerini yıkar. 1.3. Yemek masasını düzenler. 1.4. Yemeği servis edilinceye kadar bekler. 1.5. Yemeğini kendisi servis eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğr. Uyarana şekil verme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.1.2. Yemek sırasında kurallara uyar.	2.2. Katı gıdaları çiğneyerek yutar. 2.3. Ağızındaki lokma bitince konuşur. 2.4. Yemeğini ağızı kapalı yer. 2.5. Küçük lokmalar halinde yer. 2.6. Küçük yudumlar halinde içer. 2.7. Konuşmadan önce ağızını peçete ile siler. 2.8. Tabagındaki yemeği bitirir.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğr. Uyarana şekil verme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Beslenme	1.1.4. Beslenme becerilerini yerine getirir.	4.1. Parmaklarıyla atıştırma yeri. 4.2. Bardak kullanarak içecek içer. 4.3. Kaşık kullanarak yemek yer. 4.4. Çatal kullanarak yemek yer. 4.5. Yemekte peçete kullanır. 4.6. Çatal ve bıçak kullanarak yemek yer. 4.7. Pipet kullanarak içecek içer. 4.8. Musluktan sürahiye su doldurur. 4.9. Sürahiden bardağa içecek doldurur.	Şekil verme İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Değişen ölçütler deseni Grafiksel analiz
	1.1.4. Yemek sonrasında kurallara uyar.	3.1. Yemeği bitirince masasındaki diğer kişileri bekler. 3.2. Yemek masasını toplar. 3.3. Yemekten sonra ellerini yıkar. 3.4. Yemekten sonra dışlarını fırçalar.	Şekil verme İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Değişen ölçütler deseni Grafiksel analiz
Açıklamalar	"Beslenme" öğrenme alanında hedefler ve hedeflere ait hedef davranışlar günlük dercesine göre sıralanmıştır. Hedef davranışların sırası gelişimsel ve zamansal ardışıklık izlenmektedir. Hedef davranışların öğretimi sırasında bireyin kolay öğreneceği hedef davranıştan başlanmasına dikkat edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Sağlığı Koruma	1.2.1. Sağlıkla ilgili kavramları ayırt eder.	1.1. Sağlık çalışanlarını ayırt eder. 1.2. Sağlıkla ilgili araç-gereçleri ayırt eder. 1.3. Sağlıkla ilgili ilaçları ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğretim Uyarana şekil verme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.2.2. Giyinme ile ilgili kavramları ayırt eder.	2.1. Mevsime ve hava durumuna göre kıyafetleri ayırt eder. 2.2. Hava durumuna göre eşya seçer.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğretim Uyarana şekil verme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.2.3. Kişisel bakımı / temizliği konusunda iş birliği yapar ya da kişisel bakımını / temizliğini kendisi gerçekleştirir.	3.1. Saç kesimi sırasında iş birliği yapar. 3.2. Tırnak kesimi sırasında iş birliği yapar. 3.3. Banyo yaparken iş birliği yapar. 3.4. Esnerken ağzını eliyile kapatır. 3.5. Akıntı olduğunda burnunu mendille siler. 3.6. Hapşırırken / öksürürken / tıksırırken ağzını koluyla kapatır. 3.7. Elini ağızına, burnuna, kulağına ya da gözüne sürdüğünde yıkar.	Şekil verme İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Değişen ölçütler deseni Grafiksel analiz
Açıklamalar	"Sağlığı Koruma" öğrenme alanında hedefler ve hedeflere ait hedef davranışlar güçlük derecesine göre sıralanmıştır. Hedef davranışların sırası gelişimsel ve zamansal ardışıklık izlenmektedir. Hedef davranışların öğretimi sırasında bireyin kolay öğreneceği hedef davranıştan başlanmasına dikkat edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Hastalıklarla Baş Etme	1.3.1. Sağlığı ile ilgili önemli durumları fark eder.	1.1. Ateşinin çıktığını belirtir. 1.2. Yaralanmış yerini gösterir. 1.3. Ağrıyan yerini gösterir.	Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.3.2. Sağlığı ile ilgili durumlar- da önlem alır.	2.1. Yara ve çizik olan bölgelerine krem sürer. 2.2. Genel sağlık durumu hakkında bilgi verir.	Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.3.3. Sağlığı ile ilgili önemli durumlar- da iş birliği yapar.	3.1. Ateşi ölçülürken iş birliği yapar. 3.2. Genel sağlık kontrolünden geçirilirken iş birliği yapar. 3.3. Şurup içerken iş birliği yapar. 3.4. Sprey kullanırken iş birliği yapar. 3.5. Damla kullanırken iş birliği yapar. 3.6. Basit tedavilerde iş birliği yapar. 3.7. İğne olurken iş birliği yapar. 3.8. Kan alınırken iş birliği yapar.	Şekil verme	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Değişen ölçütler deseni Grafiksel analiz
Açıklamalar	"Hastalıklarla Baş Etme" öğrenme alanında hedefler ve hedeflere ait hedef davranışlar güçlük derecesine göre sıralanmıştır. Hedef davranışların sırası gelişimsel ve zamansal ardışıklık izlenmemektedir. Hedef davranışların öğretimi sırasında bireyin kolay öğreneceği hedef davranıştan başlanmasına dikkat edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Tehlikeleri Fark Etme	1.4.1. Yaralanmalara sebep olabilecek durumları fark eder.	1.1. Çukur alanları ayırt eder 1.2. Kaygan zemini ayırt eder. 1.3. Oyun parklarında oluşabilecek tehlikeli durumları ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.4.2. Yaralanmalara sebep olabilecek durumlarda önlem alır.	2.1. Çukur alanı güvenli geçer. 2.2. Kaygan zemini güvenli geçer. 2.3. Oyun parklarında oluşabilecek tehlikeli durumlarda önlem alır.	Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.4.3. Yaralanmalara sebep olabilecek durumlar katışın-da önlem alır.	3.1. Hayvanların sebep olabileceği tehlikeleri ayırt eder / tehlikelerden kaçınır. 3.2. Oyun parkındaki araçları güvenli kullanır.	Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model Uyarana ipucu ekleme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.4.4. Tehlikeli nesnelere ayırt eder.	4.1. Kesici nesnelere ayırt eder. 4.2. Tehlikeli sıcaklığı ayırt eder. 4.3. Yanmakta olan maddeleri ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.4.5. Tehlikeli nesnelere belirleyerek güvenli davranışlar sergiler.	5.1. Kesici nesnelere güvenli şekilde tutar. 5.2. Yanmakta olan maddelerden kaçınır. 5.3. Tehlikeli sıcaklıktan kaçınır.	Uyarana ipucu ekleme Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.4.6. Acil / doğal afet durumlarını ayırt eder.	6.1. Alarm seslerini ayırt eder. 6.2. Doğal afet türlerini ayırt eder. 6.3. Acil durumları ayırt eder. 6.4. Acil ve doğal afet durumlarında kullanılan güvenli bölgeleri ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.4.7. Suyun güvenli / tehlikeli olup olmadığını ayırt eder.	7.1. Banyonun güvenli olup olmadığını ayırt eder. 7.2. Havuzda kullanılacak güvenli malzemeleri ayırt eder. 7.3. Denizde kullanılacak güvenli malzemeleri ayırt eder. 7.4. Banyo, havuz, deniz ya da gölette oluşabilecek tehlikeleri ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.4.8. Su bulunan yerlerde güvenli davranışlar sergiler.	8.1. Havuz bulunan alanlarda güvenli davranışlar sergiler. 8.2. Deniz bulunan alanlarda güvenli davranışlar sergiler. 8.3. Göl / gölet bulunan alanlarda güvenli davranışlar sergiler.	Uyarana ipucu ekleme Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	Acıklamalar	"Tehlikeleri Fark Etme" öğrenme alanında hedefler ve hedeflere ait hedef davranışlar güçlük derecesine göre sıralanmıştır. Hedef davranışların sırası gelişimsel ve zamansal ardışıklık izlememektedir. Hedef davranışların öğretimi sırasında bireyin kolay öğreneceği hedef davranıştan başlanmasına dikkat edilmelidir			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Güvenliği Sağlama	1.5.1. Acil / doğal afet durumlarında güvenliği sağlamak için iş birliği yapar.	1.1. Acil / doğal afetlerde güvenliği sağlayacak kişileri bulur. 1.2. Acil / doğal afetlerde güvenliği sağlayacak kişilerden yardım ister. 1.3. Acil / doğal afetlerde güvenli bölgelere giderken iş birliği yapar. 1.4. Acil / doğal afet durumlarında güvenli bölgelerde verilen komutlara uyar.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.2. Trafik bilgi ve kurallarını ayırt eder.	2.1. Trafikle ilgili temel kavramları ayırt eder. 2.2. Yaya olarak trafik kurallarını ayırt eder. 2.3. Yolculuk sırasında uyulması gereken kuralları ayırt eder. 2.4. Trafik ışık ve levhalarının anlamlarını ayırt eder. 2.5. Günlük yaşamda kullanılan işaret levhaları ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.3. Trafikte güvenli davranışlar sergiler.	3.1. Eşlik edildiğinde karşıdan karşıya geçerken uygun davranışlar sergiler. 3.2. Araçlarda güvenlikle ilgili kurallara uyar.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.4. İlk yardım hakkında temel kavramları ayırt eder.	4.1. İlk yardım gerektiren durumları ayırt eder. 4.2. İlk yardım malzemelerini ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.5. Hafif yaralanmalarda ilk yardım uygular.	5.1. Hafif yaraya ilk yardım uygular. 5.2. Hafif kanama durumuna ilk yardım uygular. 5.3. Hafif kazalarda ilk yardım uygular.	İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Etkinlik çizelgeleri Video model Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	"Güvenliği Sağlama" öğrenme alanında hedefler ve hedeflere ait hedef davranışlar güçlük derecesine göre sıralanmıştır. Hedef davranışların sırası gelişimsel ve zamansal ardışıklık izlenmemektedir. Hedef davranışların öğretimi sırasında bireyin kolay öğreneceği hedef davranıştan başlanmasına dikkat edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Cinsel Eğitim	1.6.1. Özel vücut bölümlerini ayırt eder.	1.1. Kadınlara ait özel vücut bölümlerini ayırt eder. 1.2. Erkeklerle ait özel vücut bölümlerini ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrılc denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.6.2. Cinsiyetine uygun giyinir.	2.1. Cinsiyetle ilgili fiziksel farklılıkları ayırt eder. 2.2. Kiyafetlerde cinsiyete özgü ayrımları ayırt eder. 2.3. Cinsiyetine uygun kıyafet seçer.	Uyarana ipucu ekleme Ayrılc denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.6.3. Tehdit / risk içeren durumlarda tanıdığı kişileri /güvenli kişileri ayırt eder.	3.1. Video ya da resminden tanıdığı kişileri / güvenli kişileri ayırt eder.. 3.2. Gerçek yaşamda tanıdığı kişileri / güvenli kişileri ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrılc denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.6.4. Tehdit / risk içeren durumlarda tanıdığı kişileri / güvenli kişileri ayırt eder.	4.1. Videodan ya da resminden tanımadığı kişileri / güvenli olmayan kişileri ayırt eder. 4.2. Gerçek yaşamda tanımadığı kişileri / güvenli olmayan kişileri ayırt eder. 4.3. Tanımadığı birisinin geldiğini tanıdığı kişiye söyler.	Uyarana ipucu ekleme Ayrılc denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Replikli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.6.5. Tehdit / risk içeren durumlarda kendisini korur.	5.1. Güvenilir olan yakınlaşmalarda yakınlık gösterir. 5.2. Güvenilir olmayan yakınlaşmalarda tepki verir / kaçır. 5.3. Fiziksel güç kullanarak yapılan girişimleri reddeder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrılc denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Replikli öğretim Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.6.6. Mahremiyetini sağlamak için güvenli davranışları fark eder.	6.1. Gizliliğini koruması gereken davranışları ayırt eder. 6.2. Kişisel alanını korumak için yapması gereken davranışları ayırt eder.	Uyarana ipucu ekleme Ayrılc denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Replikli öğretim Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	"Cinsel Eğitim" öğrenme alanında hedefler ve hedeflere ait hedef davranışlar güçlük derecesine göre sıralanmıştır. Hedef davranışların sırası gelişimsel ve zamansal ardışıklık izlememektedir. Hedef davranışların öğretimi sırasında bireyin kolay öğreneceği hedef davranıştan başlanmasına dikkat edilmelidir.			

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ – I

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Beslenme, Sağlık ve Güvenlik
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Hastalıklarla Baş Etme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.3.3. Sağlığı ile ilgili önemli durumlarda iş birliği yapar.
Hedef Davranışlar	3.7. İğne olurken iş birliği yapar. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci tıbbi sarf malzemeleri olan bir tepsi yakınındaki bir masanın üzerine konulduğunda ve hemşire elinde iğne ile odaya girip iğneyi tepsiye bıraktığında 15 saniye boyunca sandalyesinde uygun şekilde oturur; bir elini avuç içi aşağıya bakacak şekilde dizinin üstüne ya da sandalyenin kenarına koyar; başını uzattığı diğer kolunun ters tarafına çevirir; tepsi-deki sarf malzemeleri sesli bir şekilde (kağıt, naylon veya tıkrırtılar) 15 saniye süreyle düzenlenirken yerinde sessizce oturur; üst kolu en az 5 saniye boyunca alkollü pamuk veya bir mendil ile temizle-nirken yerinde sessizce oturur; üst kolunun derisi 10 saniye süresince hafifçe sıkıştırılırken yerinde sessizce oturur; kolunun sıkıştırılan bölgesine buz ya da ataç dokundurulurken sessizce yerinde oturur; koluna yara bandı yapıştırıldığında yerinde sessizce oturur; yerinden kalkmasına izin verile-ne dek yerinde sessizce oturur. Basamaklar; ancak öğrenci basmakalıp ve uygun olmayan davranış (bağırma, ağlama gibi) sergilemediğinde doğru olarak kabul edilir. Her bir basamağa, bir önceki basamakta 3 oturum art arda ölçüte ulaşıncaya kadar geçilir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Şekil verme, aşamalı yardım
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Sembol tahtası, öğrencinin tercihlerinden oluşan bir seçim panosu, doktor veya hemşire rolü için beyaz önlük, enjeksiyon ve çeşitli tıbbi sarf malzemeleri (pamuk, kolonya, yara bandı), tıbbi sarf malzeme tepsi, öğrenci için kısa kollu bir tişört ve şapka
Ortam Düzenlemeleri	Her oturumdan önce öğrenci kısa kollu bir tişört giyer ve bekleme odasında (koridor ya da öğretim yapılacak yere yakın bir sınıf olabilir) bekler. Öğretmen öğrencinin şapkasını giymesini sağlar ve daha sonra öğrenciyi doktor ya da hemşire rolü üstlenen kişinin yanına götürür, ona nerede otu-racağını gösterir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğrenciye "Bil bakalım ne oldu?" der öğrenci "Ne oldu?" ve benzeri sözlü bir tepki verdiğinde veya dikkatini öğretmenine yönelttiğinde öğretmen "Bugün doktoru ziyaret edeceğiz seni bekliyor." di-yerek öğrencinin dikkatini uyulamaya çeker.
Güdüleme	Öğretmen çok hızlı bir şekilde çocuğa sembol kazandırır. Böylece her basamakta başarılı olan öğ-renci bütün sembollerini kazanarak ödül seçer. Bu uygulamalarda öğrencinin özellikle tercih ettiği ve sevdiği ödüller kullanılmalıdır (uzun dinlenme araları, çok sevdiği yemek ve etkinlikler gibi). Hatalar ortaya çıktığında sembol verilmez ve oturumun sonunda öğrenci sembollerin tamamını kazanamaz, oturumun sonunda özel bir ödül seçemez, sıradaki dersine devam eder.

<p>Gözden Geçirme ve Derse Geçiş Hedef Uyaran Sunumu</p>	<p>Tıbbi sarf malzemeleri kontrol edilir ve eksik olanlar giderilir. Öğrencinin sembol tahtası ve ödülleri kontrol edilir; bir eksiklik var ise uygulamadan önce giderilir. Bir önceki oturumda, uygulaması gerçekleştirilecek basamağa ait veriler gözden geçirilir. Yeni oturumda kullanılacak pekiştiriciler gözden geçirilir ve eksikler tamamlanır.</p>
<p>Uygulama</p>	<p>Öğretim: Öğretmen uygulama sırasında öğrenciye çeşitli yönergeler (yerine otur, bekle, bana bak, elini aşağıya indir, kalk gibi) verir ve uygun davranışları için sembol kazandırır. Diğer yönergeleri veren kişi ise beceri analizinde yer alan basamakların tamamında ölçütü karşılayıncaya kadar hemşire ya da doktor (H / D) rolü üstlenmeye devam eder. H / D bir kişinin gerçek bir doktora gittiğinde karşılaşılabileceği türden yönergeler verir ve sorular sorar ("Bugün kendini nasıl hissediyorsun?" , "Daha iyisin öyle değil mi?" , "Biraz acı hissedebilirsin" gibi).</p> <p>Gerekli hallerde öğretmen "Bana bak!" , "Elini aşağı indir!" gibi yönergeler de verebilir ve aşamalı yardımda bulunur (öğrencinin elini aşağı indirmesine yardım eder). Öğretmen çok hızlı bir şekilde çocuğa sembol kazandırır. Böylece her basamakta başarılı olan öğrenci bütün sembollerini kazanarak ödül seçer. Bu uygulamalarda öğrencinin özellikle tercih ettiği ve sevdiği ödüller kullanılmalıdır (uzun dinlenme araları, çok sevdiği yemek ve etkinlikler gibi).</p> <p>Hatalar ortaya çıktığında sembol verilmez ve oturumun sonunda öğrenci sembollerin tamamını kazanamaz, oturumun sonunda özel bir ödül seçemez, sıradaki dersine devam eder.</p> <p>Hedef basamaklar tamamlanmadan öğrencinin uygulamayı terk etmesine izin verilmez, öğretmen yerinde oturması ve uygun davranışları göstermesi için (sessizce bekleme) aşamalı yardım kullanır. Böylece oturum sonlanmadan önce tüm hedef basamaklar yerine getirilmiş olur.</p> <p>Genelleme: Öğrenci tüm basamakları tamamladıktan sonra, genellemenin nasıl yapılacağı planlanır, kişi ve ortamlar arası olarak uygulanır. Eğer öğrenci genelleme yapılırken tüm basamakları yerine getirmese birbirini izleyen 3 oturumun tümünü doğru gerçekleştirene kadar uygulamaya devam edilir. Veriler öğrencinin bu beceriyi farklı kişiler ve okulun farklı ortamlarında doğru olarak yerine getirdiğini gösterdiğinde, öğretmen, hemşire ya da doktor rolünü oynayan kişi okulun dışında en az 2 farklı yerde genellemeye ilişkin uygulama yapar. Öğrenci bu farklı ortamlarda beceriyi doğru şekilde yerine getirene kadar öğretime devam edilir. Daha sonra herhangi bir muayenehanede öğretmen ve okuldan doktor veya hemşire rolü üstlenen kişiler olmaksızın genellemeye ilişkin uygulama gerçekleştirilir ve öğrenci bütün basamakları doğru şekilde yerine getirene dek uygulama devam eder. Son genelleme uygulaması ise öğrencinin D / H ile herhangi bir tıbbi merkezde gerçek iğne olmasıyla gerçekleştirilir. Bundan sonra, öğrencinin ebeveyni de bu uygulamaya katılır.</p> <p>İzleme: Öğrenci, okul ortamında genelleme değerlendirmelerine ilişkin ölçütleri sağladıktan sonra, okul ortamı dışındaki genelleme değerlendirmeleri yapıncaya kadar (ör. yerel ofis binalarında veya çocuk doktorunun ofisinde) izleme verisi alınır. Bu süre zarfında, öğrencilere, farklı tanıdık eğitimcilerle farklı okul ortamlarında görev analizindeki tüm görevleri tamamlamak için haftada en az iki fırsat verilir. Öğrenci herhangi bir hata yaparsa eğitim devam eder.</p> <p>Bir sağlık merkezinde öğrencinin becerileri başarıyla yerine getirmesi açısından, programa izleme olarak devam edilir. İzleme verisi almak için izlenecek yöntem şu şekildedir: Haftada iki kere yapılan uygulamada birbirini izleyen üç veri noktası; haftada bir kez yapılan uygulamada birbirini izleyen üç veri noktası; iki haftada bir yapılan uygulamada birbirini izleyen üç veri noktası ve son olarak aylık olarak alınan veri.</p> <p>İzleme oturumları sırasında öğrenci, beceri analizindeki (hedef davranışın tanımı) tüm basamakları başarıyla tamamlamazsa, eğitim üç ardışık değerlendirmede herhangi bir hata ortaya çıkmayınca kadar sürdürülür ve izleme verisi tekrar alınır.</p>

Açıklamalar

Öğrenci muayene sandalyesinde oturmalı ve kendisine izin verilene kadar ayağa kalkmamalıdır. Yönerge verildikten sonra avuçları aşağı doğru olacak şekilde ellerini dizlerinin üzerine koymalıdır. Bu sırada doktor ya da hemşire rolü oynayan kişiye ya da gerçek doktor ya da hemşireye bakmamalı; öğretmenine ya da ebeveynine bakmalıdır. Öğrenci uygulama boyunca bir şapka takmalı ve izin verilene kadar çıkarmamalı ya da şapkasına dokunmamalıdır; sadece kendisine sorulan soruları cevaplamalı ya da gerekli durumlarda "teşekkür ederim" , "afedersin" , "merhaba" gibi tepkilerde bulunmalıdır. Bu tepkiler herhangi bir basmakalıp davranış ya da problem davranış olmaksızın ortaya çıkarsa uygun davranış olarak kabul edilmelidir. Basmakalıp davranışlar öğrencinin özellikleri ve programının gerektirdiği durumlar göz önünde bulundurularak her öğrenci için bireysel olarak belirlenmelidir. Problem davranışlar ise şu şekilde sıralanabilir: bağırma, ağlama, kaçma, çeşitli materyalleri zorla alma, nesnelere işlevsel olmayan şekilde kullanma, bozma, kaçma, vurma, tekme atma, ısırma.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme

Ön değerlendirme: Ön değerlendirme verisi toplanmaz, çünkü bunun yapılması, ilgili becerilerin kazanılmasını erteleyebilecek hatalar uyandırabilir.

Süreç içi değerlendirme: İğne olmak, korku yaratan bir durum olduğundan ön değerlendirme yapılmadan uygulamaya başlamak uygun olur. **Değişen ölçütler deseni kullanılarak** (1. basamakta 3 oturum art arda doğru olarak tamamlandıktan sonra 2. basamağa geçilir. 1. ve 2. basamakların doğru olarak tamamlanmasının ardından 3. basamağa geçilir ve bu şekilde devam edilir) her oturumda veri alınır. Ölçme sırasında **beceri kayıt formuna** hedef davranış tanımında yer alan her bir basamak doğru ya da yanlış olarak kaydedilir. Öğrenci, öğretmenin ya da sağlık personelinin yönergesini yerine getirdiğinde ya da iğne olmasını engelleyebilecek uygun olmayan bir davranış sergilemediğinde basamaklar doğru olarak kaydedilir. Veriler doğru olarak tamamlanmış basamak sayısı olarak grafiğe aktarılır. Grafikte yatay çizgiler öğrencinin performansına ilişkin değişen ölçütü belirtir. Öğretim verisi içi dolu daireler ile belirtilir.

Genelleme: Öğrenci hedef ölçütü sağladığında genelleme verisi alınır. Genelleme verisi, öğretim verisi gibi toplanır ve grafiğe aktarılır. Farklı kişiler ve farklı ortamlar arası planlanan genelleme verisi bazı simgelerin farklı şekillerde kullanılmasıyla grafik üzerinde belirtilir.

İzleme: Öğrenci son genelleme oturumunda ölçütü sağladığında, gerçek iğneyi olmadan önce veri alınır. İzleme verisi, öğrencinin ileriki zamanlarda iğne olurken iş birliği yapıp yapmayacağından emin olmak için alınır. İzleme verisi içi boş üçgenler şeklinde belirtilir.

Grafiğe aktarılan veriler incelendiğinde, hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – II

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Beslenme, Sağlık ve Güvenlik
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Tehlikeleri Fark Etme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.4.6. Acil / doğal afet durumlarını ayırt eder.
Hedef Davranışlar	6.1. Alarm seslerini ayırt eder. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin sunduğu alarm sesini dinleyerek yönerge verilmesinin ardından 5 saniye içinde sesin ait olduğu alarmı söyler. Konuşma becerisi gelişmemiş öğrenciler, öğretmenin sunduğu alarm sesini dinleyerek yönerge verilmesinin ardından 5 saniye içinde ilgili alarmın resim kartını gösterir. Öğretimi hedeflenen alarm sesleri: <ul style="list-style-type: none">- Yangın alarmı- Deprem alarmı- Sarı alarm- Kırmızı alarm
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	İlgili resim kartları, alarm sesini dinletmek için ses cihazı / sistemi
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen ve öğrenci yan yana oturacak şekilde ortam düzenlenir. Resim kartı kullanılacaksa öğrencinin önüne masaya konular. Alarm sesinin net duyulabileceği şekilde ses cihazı ayarlanır. Öğretmen derse başlamadan önce kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştiricileri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun koridoru, bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanacağı açıklanır. "Bugün seninle alarm seslerini öğreneceğiz." diyerek derse dikkat çekilir. " Alarmı dinle!" yönergesi verilir.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller, atıştırma malzemeleri) ve davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunularak pekiştirilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş Hedef Uyarın Sunumu	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur. Resim kartlarıyla çalışma yapılacaksa öğrencilerin kartları incelemesine izin verilir. Ses cihazı / sistemi hazırlanır.

Uygulama

Öğretmen öğrenci ile karşılıklı olarak oturur. "Alarmı dinle!" yönergesini verdikten sonra alarm sesini dinletir. "Bu ses ne alarmı? Göster / söyle!" yönergesini verir. Öğretmen 5 saniye bekler. Doğru tepki veren öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sevdiği atıştırıcılardan küçük bir miktar verir veya kısa süreliğine sevdiği bir etkinlik ile meşgul olmasına izin verir ya da sembol sunar. Öğrenci tepki vermez veya yanlış tepki verir ise ipucu sunulur. (Ör. sesi dinlemesinin ardından 5 saniye içinde tepki vermez ise öğretmen doğru cevabı söylemesi için "Söyle, yangın alarmı." diyerek model olur ve öğrencinin tekrarlamasını ister ya da öğrencinin elinde tutarak hedef resim kartını göstermesi için ipucu sunar. Öğrenci söylerse tepkiyi ipucu vererek yaptırdığı için pekiştirir. "Söyledin." diyerek sadece onay ifadesi kullanır. İpucu verilerek alınan tepkilerin ardından öğrencinin yönergeyi bağımsız yapabildiği için davranış tekrar ettirilir. Sunulan yardım kademeli olarak azaltılarak mümkün olduğunca kısa sürede geri çekilmelidir.

Açıklamalar

Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum da genellemede hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Üst kademelerde alarm sesini duyduğunda yapması gereken davranışlar öğretilmesi hedeflendiğinden ve alarm seslerine farklı tepkiler vermesi isteneceğinden alarm seslerinin öğretimi tek tek yapıldıktan sonra aralarındaki farkları anlayabilmeleri için öğrencinin düzeyine göre 2- 3 alarm sesiyle birlikte çalışılabilir.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı ve grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme: Öğretime başlamadan önce ön değerlendirme verileri toplanır. Öğretmen ve öğrenci yan yana oturur. Alarm sesi dinletilerek uygun bir ses tonuyla yönerge verilir. Yönergeler kısa zaman aralıklarıyla verilir (5-10 saniye). Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci sesin hangi alarmı ait olduğunu söyler ya da resim kartlarının arasından gösterir ise davranış kayıt formuna artı (+); eğer tepki vermez ya da yanlış tepkide bulunursa (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından sadece onay belirten ifadeler kullanılır, pekiştirici verilmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış bir öğretmen ile farklı mekanlarda değerlendirilir (ör. okul bahçesinde, koridorda, farklı bir sınıfta, yemekhanede vb. değerlendirme yapılır). Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir. Övgü ya da ödül verilmez. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Genellemede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışını sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşğıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	16
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	18
2. HEDEFLERİN YAPISI	19
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	20
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	26

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardım severlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır yetersizlik düzeyindeki öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değer-

lendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Ayrıca tüm öğrencilerin farklı öğrenme geçmişi ve kendine özgü bir öğrenme biçimi vardır. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Öğretim uyarlamaları öğrencilerin önceki öğrenmeleri ve öğrenme biçimlerinin yanısıra basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta gibi öğrenme ilkelerini dikkate almayı gerektirir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI

1. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Birinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerde dinî konular ile yaşadıkları hayat arasında bağlantı kurabilecek şekilde tavır ve tutum geliştirmeyi ve onlara bu doğrultuda ilgili bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı amaçlamaktadır. Öğretim programının öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütün olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda (1739 sayılı) ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile öğrenciler:

1. Temel dinî ve ahlaki sorulara cevap verebilecektir.
2. Dinî kavramları doğru anlayıp kullanabilecektir.
3. Dinî inanç ve ibadetlerini tanıyabilecektir.
4. Dinin içtenlik, sevgi, saygı ve inanç gibi değerlerinin olduğunu fark edebilecektir.
5. Dinî bilgiler ile toplumsal beklenti ve alışkanlıklara dayalı olan davranışları ayırt edebilecektir.
6. İslam dinini ana kaynakları ile birlikte tanımlayabilecektir.
7. İslam'ın iman, ibadet ve ahlaki esaslarını tanıyabilecektir.
8. Toplumsal olarak sergilenen dinî ve ahlaki davranışları tanıyabilecektir.
9. Başkalarına karşı güzel davranışlar sergileyebilecektir.
10. Fiziki ve toplumsal çevreyi koruma bilincine ulaşabilecektir.
11. İnanç ve ibadetlerin davranışları güzelleştirmedeki olumlu etkisini kavrayabilecektir.
12. Dinî ve millî bayramları tanıyıp, vatan ve millet sevgisini fark edebilecektir.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında konu ve öğrenen merkezli tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Konu merkezli tasarım yaklaşımlarında programlar çeşitli dersler ve ilgili konulardan oluşmaktadır. Konu alanı bilgisi bu yaklaşımın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı öğrencilerin temel dinî ve ahlaki bilgileri edinebilmeleri, İslam'ın iman, ibadet ve ahlaki esaslarını tanımaları, dinî bilgiler ile toplumsal beklenti ve alışkanlıklara dayalı olan davranışları ayırt etmeleri, dinin içtenlik, sevgi, saygı ve inanç gibi değerlerinin olduğunu fark etmeleri için gerekli bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçladığından bu yaklaşım tercih edilmiştir. Öğrenen merkezli yaklaşımda ise öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri öğretimin merkezinde yer alır. Bu yaklaşımda öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde öğrenenin bireysel farklılıkları temel alınır. Yaklaşımın bu özelliği Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarının belirlenmesinden hedef ve davranışlara, öğrenme-öğretme süreçlerinden ölçme ve değerlendirmeye kadar her aşamada dikkate alınmıştır.

Programda öğrenme yaklaşımı olarak, davranışçı yaklaşımın öne sürdüğü ilkeleri kullanan Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) benimsenmiştir. UDA, sosyal açıdan birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Davranışçı yaklaşım, davranışı gözlenebilir ve ölçülebilir çevresel özellikler açısından inceler. UDA, her bireyin kendine özgü bir öğrenme biçimi ve öğrenme geçmişi olduğunu kabul eder. Buradan yola çıkarak UDA her öğretim ya da davranış yönetim tekniğinin her bireyde aynı başarı ile sonuçlanmayacağı varsayımıyla geliştirilmiştir. Bu nedenle, bireysel farklılıkları dikkate alır. Bu yönüyle programın tasarım yaklaşımıyla uyumludur.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, bireysel farklılıkları dikkate alan, gözlenebilir ve ölçülebilir hedef ve hedef davranışları içermektedir. Bu kapsamda (a) hedef davranışın belirlenmesi, (b) hedef davranışın ölçülmesi, (c) hedef davranışa ulaşmak için öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi ve uygulanması bu programın üç temel basamağıdır. UDA programın etkililiğinin sürekli değerlendirilmesi için verilere dayalı olarak öğretimsel kararlar almayı gerektirir. UDA; uygulamalılık, davranışsallık, analitiklik, teknolojiklik, kavramsal olarak sistematiklik, etkililik ve genellenebilirlik özelliklerine sahiptir.

Uygulamalılık: Hedef davranışın sosyal açıdan önemli bir davranış olması anlamına gelmektedir. Bu hedef davranış, "artırılmak" ya da "azaltılmak" istenen bir davranış olabilir. Bu bağlamda sosyal kabul gören uygun davranışların kazandırılması ya da uygun olmayan davranışların azaltılması sağlanabilir.

Davranışsallık: Bireyin değişen ya da değiştirilmesi planlanan davranışının tam olarak "tanımlanabilir", "gözlenebilir" ve "ölçülebilir" olmasını gerektirir. UDA'da "hedef davranışın değişip değişmediği" ve "kimin davranışının değiştiği" gibi sorulara yanıt aranmaktadır. Bu noktada "birey" için hedef davranış belirlenmeli ve bu hedef davranışta değişikliğe yol açacak davranış yönetimi ve öğretim yöntemleri planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Analitiklik: Çevresel koşulların davranışın gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesinden sorumlu olduğunu inandırıcı bir biçimde ortaya koymaktır. Davranış "öncesi ya da sonrası koşullar" ile "davranış" arasında işlevsel bir ilişki aranmalıdır.

Teknolojiklik: Uygulamacının yürüttüğü uygulamayı çok açık bir biçimde betimlemesidir. Böylece, uygulamanın bir başkası tarafından kolayca anlaşılabilir ve aynı biçimde uygulanması sağlanabilir. Yinelenebilirlik, teknolojiklik ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Kavramsal Olarak Sistematiklik: UDA'nın sistematik biçimde kavramsal bütünlük sağlaması için uygulamaların yinelenebilir olması, o alanda bilgi birikimi sağlaması, davranışçı yaklaşımın ilke ve teknikleriyle ilişkili olması gerekmektedir. Bu sağlanabilirse uygulamacılar kavramsal bütünlüğü elde edilmiş olan uygulamalara kolayca ulaşabilirler.

Etkililik: Değiştirilmesi ya da kazandırılması hedeflenen davranışta istenen değişikliğin / kazanımın elde edilmesi olarak tanımlanır. Uygulamacıların yaptığı uygulamaların etkili olması önemlidir. Bunun yanı sıra, uygulama sonunda bireyde gerçekleşen davranış değişikliğinin sosyal açıdan anlamlı olması da dikkate alınmalıdır.

Genellenebilirlik: Gerçekleşen davranış değişikliğinin öğretim sonrasında farklı ortamlar, kişiler, araç-gereçler ve durumlar ile sürdürülebilmesidir. Genellenebilirlik, öğretim ve davranış planlarının vazgeçilmez bir unsurudur. Bu özellik sağlandığında özel eğitimin en genel amacı olan "bireylerin olabildiğince bağımsız yaşamaları" amacına ulaşılmış olur.

UDA, bu özellikleriyle evrensel tasarım ilkeleriyle örtüşmektedir. Evrensel tasarım; içerik, ortam ile öğretimi bireyselleştirmeyi ve uyarılma ile birlikte her durumda mümkün olduğu kadar çok bireyin kullanılmasını amaçlayan bir süreçtir. Evrensel tasarımın kişiye uygun esnek programlar sağlaması ve eğitim ortamını tüm bireyler için ulaşılabilir kılması, nitelikli bir eğitim ve öğretim sürecini beraberinde getirmektedir.

UDA ve evrensel tasarımda uygulamacı ve öğrenciden beklenen bazı rol ve sorumluluklar vardır. UDA'da öğrencinin çalışmaya dikkatini yöneltmesi, yönergeler doğrultusunda davranışı gerçekleştirmesi, edindiği davranışı sürdürmesi ve genelmesi beklenir. Uygulamacıların da öğrenciden beklenen rol ve sorumlulukları dikkate alarak öğretimde edinim, akıcılık, kalıcılık ve genelmeden oluşan "öğrenmenin aşamaları"na göre öğretimi planlaması, uygulaması ve değerlendirmesi gerekir. Uygulamacı, öğrenmenin aşamalarına göre planlama yaparken öğretim yöntem ve teknikleri, ipucu, pekiştirme, kayıt tutma ve değerlendirme gibi UDA'nın temel ilkelerine yer vermelidir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Uygulamalı Davranış Analizi temelli değerlendirme yapabilmek için öncelikle hedef becerinin belirlenmesi ve öğrencinin BEP'ine eklenmesi gerekir. Bunu izleyen şekilde değerlendirme; öğretim öncesi, öğretim süreci ve öğretim sonrası olmak üzere üç aşamada yapılır.

Hedef Becerilerin Belirlenmesi

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ile ilgili öğretime başlanmadan önce kontrol listesi (EK 1) kullanılarak öğrenci ya da öğrencilerin var olan performansının değerlendirilmesi gerekir. Kontrol listesi öğrencinin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine ilişkin performansının belirlenmesine ve buna dayalı olarak BEP'inin hazırlanmasına yardımcı olacaktır.

Öğretim Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim Öncesi Değerlendirme (Ön): Başlama Düzeyi Belirleme

Bu bölümde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde yer alan zincirleme becerilerin ölçülmesi için beceri analizi kaydı ve araç-gereç tanıma, materyal seçimi gibi tek basamaklı davranışların ölçülmesi için ayrıık deneme kaydı ve bu kayıtların grafiklendirilmesi örneklerle açıklanmıştır.

Zincirleme Becerilerin Ölçülmesi

Öğrenciyle öğretime başlamadan önce onun programında yer alan becerilerde başlama düzeyi verileri toplanır. Başlama düzeyi verilerinin genellikle öğretim öncesinde ve üç oturum üst üste toplanması önerilmektedir.

Bu derste öğrenci ya da öğrencilerin öğrenmesinin hedeflendiği bazı beceriler zincirleme becerilerdir. Dolayısıyla öğrenci için belirlenen hedef davranış zincirleme bir beceri olduğundan beceri analizi kaydı tekniği kullanılarak öğrencinin performansı gerek başlama düzeyinde gerekse öğrenme sürecinde değerlendirilmelidir. Zincirleme beceriler birden fazla basamağı içeren becerilerdir. Örneğin dua etme, selam verme / alma gibi beceriler birden fazla basamak içerir.

Beceri Analizi Kaydı: Öğretilmesi planlanan hedef davranış belirlendikten sonra becerinin analizi oluşturulur. Beceri analizi, öğretilmek istenen becerilerin çocuğun özelliğine göre küçük adımlara bölünmesi işidir. Beceri analizi aracılığı ile öğrencinin beceride ilerlemesine ilişkin veri toplanabilir.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı:

Hedef davranış :

Hedef uyaran :

Evre : Başlama düzeyi

Oturum Tarihi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Beceri Basamakları	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....
Sınıfa girer.										
Arkadaşlarına doğru bakar.										
Selamünaleyküm der.										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi										

* $Bağımsız\ gerçekleşen\ basamak\ yüzdesi = \frac{Öğrencinin\ doğru\ gerçekleştirdiği\ basamak\ sayısı}{Beceri\ analizindeki\ toplam\ basamak\ sayısı} \times 100$

Veri toplama formunu kullanırken çocuğun bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar (+), gerçekleştirmediği basamaklar ise (-) biçiminde işaretlenir. Beceri analizi kaydı tekniğini kullanırken iki farklı yol ile değerlendirme yapılabilir. İzleyen bölümde bu yollara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Tek Fırsat Tekniği: Öncelikle performans alınacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Tek fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Selam ver!" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamağının karşısına "+" işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına "-" işareti konur, diğer basamaklara "-" verilerek değerlendirme sona erdirilir.

Çok Fırsat Tekniği: Çok fırsat tekniğinde de öncelikle performans alınacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Çok fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Selam Ver!" denir.
2. 4-5 saniye kadar tepki vermesi beklenir.
3. Doğru tepki verdiyse veri toplama formuna "+" işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına "-" işareti konur ve bu basamak öğretmen tarafından gerçekleştirilir.
5. Beceri analizindeki tüm basamaklar için bu süreç tekrarlanır.

Dinî Kavram ve İfadelere İlişkin Bilgi Düzeyinin Ölçülmesi

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında dinî kavram ve ifadelerle ilişkin hedefler yer almaktadır. Bu beceriler tek basamaklıdır. Dinî kavram ve ifadelerle ilişkin ilgili bir hedef belirlendiğinde bu hedefle ilgili ayırık denemelerle kayıt tekniği kullanılmalıdır.

Ayrık Deneme Kaydı: Tek basamaklı davranışları kaydetmek için kullanılan bir kayıt tekniğidir. Bu kayıt tekniğinde öncelikle performans alınacak ortam bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar, çoğunlukla uygulamacının kullandığı eli tarafında, masanın yanındaki daha alçak bir masada ve veri toplama formu da yakınında bulunmalıdır. Öğrencinin tek basamaklı davranışlara ilişkin performans düzeyinin belirlenmesi aşamasında şu basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Yemeğe başlamadan önce ne söyleriz?" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru tepkileri için veri toplama formuna "+" işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış tepkileri ya da tepkide bulunmama durumu için veri toplama formuna "-" işareti konur.

ÖRNEK AYRIK DENEME KAYIT FORMU

"....." AYRIK DENEME KAYDI FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Öğretmen :

Hedef Davranış :

Evre :

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Deneme	Bismillahirrahmanirrahim	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...	./... ./... ./...
1	Yemeğe başlarken ne söylenir?										
2	Su içmeye başlarken ne söylenir?										
3	Eve girerken ne söylenir?										
4	Evden çıkarken ne söylenir?										
5	Arabaya binerken ne söylenir?										
6	Uyumak için yatağa yatarken ne söylenir?										
7	Yataktan kalkarken ne söylenir?										
8	Derse başlamadan önce ne söylenir?										
9	Camiye girerken ne söylenir?										
Toplam Tepki Sayısı											
Tepki Yüzdesi											

* Öğretilecek materyaller gerektiği kadar artırılabilir. Form uyarlanabilir.

Öğretim Sırasında Değerlendirme (Süreç)

Öğretim süreci içerisinde öğrenci performansının değerlendirilmesi gerekir. Örneğin bir beceri öğretirken öğrenciye ipuçları ya da yardım sağlanıyorsa ve hafta içinde 5 kez selam verme becerisi çalışılıyorsa bunlardan birinde, aynı başlama düzeyi verisi toplanırken yapıldığı gibi, değerlendirme verisi toplanmalıdır. Bu veriler hem öğrencinin öğretim sırasındaki ilerlemelerini hem de seçilen öğretim tekniğinin etkili olup olmadığını gösterecektir. Bunun için Selam Verme Beceri Analizi Veri Kayıt formu kullanılabilir. Evre "öğretim evresi" olarak belirtilir.

Öğretim Sonrası Değerlendirme (Son): İzleme

Öğretim tamamlandıktan birkaç hafta sonra öğrencinin beceriyi bağımsız olarak gerçekleştirip gerçekleştirmediğini değerlendirmek, bir başka deyişle kalıcılığın sağlanıp sağlanmadığını izlemek gerekir. Üç ila beş hafta sonra bunun yapılması önerilir. İzleme sırasında yine, başlama düzeyi verisi toplama başlığının altında anlatıldığı şekilde, veri toplanır. Evre "izleme evresi" olarak belirtilir.

Verilerin Grafığe Aktarılması: UDA temelli programlarda öğrencinin ilerlemeleri grafiklerle takip edilir. Bir grafikte dikey ekseninde doğru davranış sayısı, yüzdesi ya da oranına ilişkin veriler (beceri yüzdesi); yatay ekseninde ise oturumlar yer alır. Aşağıdaki örnekte bir öğrenciye ait veri kayıtları ve bu verilere bağlı olarak çizilen grafik yer almaktadır. Grafik çizimi için bilgisayarda bir grafik programı kullanılabileceği gibi milimetrik kâğıt kullanılarak grafik elle de çizilebilir.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

"....." BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Evre : 1-2-3

İzleme : 9 (3 hafta sonra)-10 (5 hafta sonra)

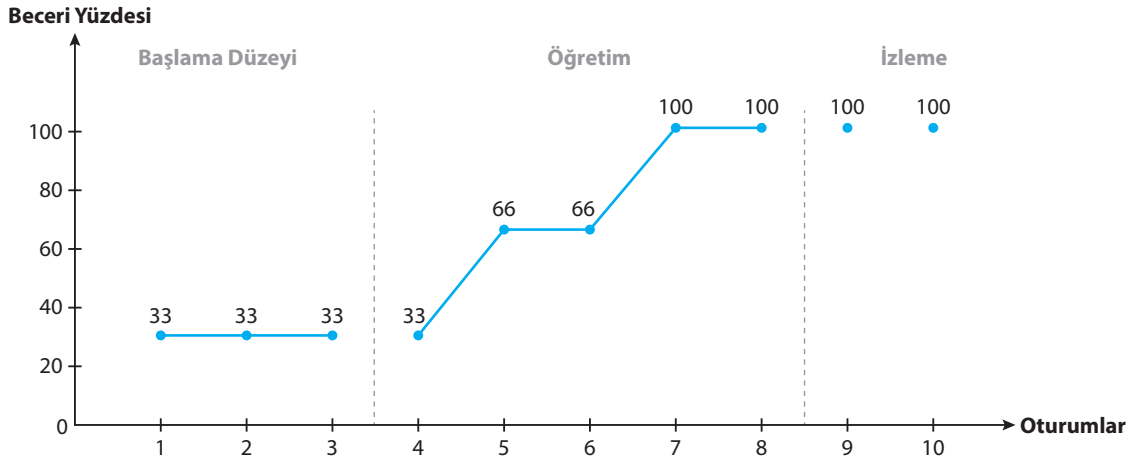
Hedef Davranış : Selam verir.

Öğretim : 4-5-6-7-8

Öğretmen :

Oturum Tarihi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		1/3/2017	2/3/2017	2/3/2017	9/3/2017	16/3/2017	23/3/2017	30/3/2017	6/4/2017	27/4/2017	11/5/2017
1	Sınıfa girer.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2	Arkadaşlarına doğru bakar.	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
3	Selamünaleyküm der.	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı		1	1	1	2	5	7	7	7	8	100
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi		10	10	10	20	50	70	70	70	80	100

* Bağımsız gerçekleşen basamak yüzdesi = Öğrencinin doğru gerçekleştirdiği basamak sayısı/Beceri analizindeki toplam basamak sayısı X 100

Şekil 1. Selam Verme

Not: Haftada dört öğretim oturumu, bir değerlendirme oturumu yapılmıştır. Öğretim 20 oturumda gerçekleşmiştir.

Öğrencinin yıl sonunda belirlenen hedeflere ulaşma düzeyi not yerine betimleyici bir biçimde ifade edilebilir. Örneğin "... çevresindekilere selam verir."

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin belirli bir uyarana dikkatini toplama, ayırt etme, uzun ve kısa süreli bellekte bilgileri toplama ve kullanma, öğrenilmiş bir bilgiyi farklı ortamlarda ve durumlarda kullanma, problem çözme, dil gelişiminde yaşitlarına göre gecikme, yetersizlikten etkilenme derecesine bağlı olarak dili anlama, telaffuz ve konuşmada akıcılık, sosyal etkileşim ve iletişim kurma, dili işlevsel kullanma, arkadaş edinme ve sürdürmede çektikleri güçlük nedeniyle sistematik öğretim düzenlemelerine gereksinimleri vardır. Bu öğrenme özelliklerinin yanı sıra, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde kendini yaralama, vurma, ısırma, öfke nöbetleri gibi uygun olmayan davranış özellikleri görülebilmektedir.

Öğretmenlerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin içeriğinde yer alan becerilerin öğretimini, programın temel yaklaşımı olan UDA'nın önerdiği aşağıdaki ilkelere göre gerçekleştirmesi beklenmektedir:

1. Öğretilen davranış / becerinin analiz edilmesi ve tanımlanması,
2. Öğrencinin beceride yapabildiklerinin sürekli ve doğrudan ölçülmesi,
3. Öğretim süresince öğrencinin aktif olması için fırsatlar sağlanması,
4. Öğrenci davranışlarına anında ve sistematik dönütler verilmesi,
5. Öğrenci davranışlarının uyarılarla kontrolü sürecinde öğretim amaçlı ipuçları ya da yardımlardan doğal uyarılara geçişin sağlanması,
6. Yeni öğrenilen becerilerin yeni materyal, durum ve ortamlara genellenebilmesi için ilgili stratejilerin uygulanmasıdır.

Bu ilkeler doğrultusunda orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin öğrenme ve davranış özellikleri ile gereksinimleri göz önünde bulundurularak bire bir ve küçük grup düzenlemelerinde programın öğrencinin özelliklerine uygun şekilde bireyselleştirilmesi gereklidir. Bu süreçte aşağıda kısaca belirtilen iki noktaya dikkat edilmesi önemlidir:

1. Uygulamacı, bu programdan seçilen ve öğrencinin BEP'te hedeflenen kavram ve beceriler için kavram ve beceri analizi yapmalıdır. Yapılan bu analizler veri kayıt formlarına dönüştürülmelidir.
2. Uygulamacı, hedef davranışların öğretiminde öğrenmenin aşamaları olan edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemeye ilişkin amaç belirlemeli ve öğretimi planlamalıdır.

Öğrenmenin birinci aşaması olan edinim, öğrencinin daha önce yapamadığı bir davranış ya da beceriyi belli bir doğrulukta yapar hale gelmesidir. Öğrencinin bir davranış ya da beceriyi edinim aşamasında öğrenmesi; daha bağımsız olması, güvenliği ve yaşam kalitesinin artması açısından önemlidir. Edinim aşamasına ilişkin "Öğrenci bir işe başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir.

Akıcılık, yeni öğrenilmiş bir davranış ya da davranış zincirini öğrencinin hızlı ve kolay biçimde yapmasıdır. Akıcılıktan söz edebilmek için davranışın edinim aşamasında belli bir doğruluk düzeyinde yerine getiriliyor olması gerekmektedir. Akıcılık aşamasına ilişkin "Öğrenci bir işe başlarken en fazla 3 saniye içinde "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir.

Kalıcılık, öğretim sona erdikten sonra da öğrencinin performansının sürmesidir. Kalıcılık sağlanabilirse öğretim koşulları olmaksızın öğrenci öğrendiklerini halen sergileyebiliyor durumda olur. Bir başka deyişle uygulamacı öğretim zamanında daha önce öğretilen bir davranış ya da becerinin öğretime geri dönmek yerine yeni beceri ya da davranışların öğretime yer verebilir. Örneğin "Öğrenci öğretim bittikten bir, üç ve

beş hafta sonra bir işe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." şeklinde kalıcılık amacı yazılabilir.

Genelleme, öğrencinin öğretim koşulları dışında diğer koşullarda (farklı araç-gereçler, ortam, kişi, durum) da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Bir başka deyişle öğrencinin öğrendiği bilgi, beceri ve davranışları günlük yaşamında kullanmasıdır. Bu aşamaya ilişkin "Öğrenci yemeğe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir. Kalıcılık ve genellemenin sağlanmasında aileyle iş birliği önemlidir. Uygulamacı mutlaka aileyle iş birliği içinde olmalıdır.

Öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılabilecek etkinlik örneklerine programın sonunda yer alan ders planlarında yer verilmiş, ölçme ve değerlendirme için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Uygulamada bu etkinliklerin yanı sıra, programın felsefesine uygun şekilde bireysel farklılıklara duyarlı ve esnek olmak koşuluyla uygulamacılar da yeni etkinlikler geliştirmelidir.

Akıcılık, yeni öğrenilmiş bir davranış ya da davranış zincirini öğrencinin hızlı ve kolay biçimde yapmasıdır. Akıcılıktan söz edebilmek için davranışın edinim aşamasında belli bir doğruluk düzeyinde yerine getiriliyor olması gerekmektedir. Akıcılık aşamasına ilişkin "Öğrenci bir işe başlarken en fazla 3 saniye içinde "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir.

Kalıcılık, öğretim sona erdikten sonra da öğrencinin performansının sürmesidir. Kalıcılık sağlanabilirse öğretim koşulları olmaksızın öğrenci öğrendiklerini halen sergileyebiliyor durumda olur. Bir başka deyişle uygulamacı öğretim zamanında daha önce öğretilen bir davranış ya da becerinin öğretimine geri dönmek yerine yeni beceri ya da davranışların öğretimine yer verebilir. Örneğin "Öğrenci öğretim bittikten bir, üç ve beş hafta sonra bir işe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." şeklinde kalıcılık amacı yazılabilir.

Genelleme, öğrencinin öğretim koşulları dışında diğer koşullarda (farklı araç-gereçler, ortam, kişi, durum) da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Bir başka deyişle öğrencinin öğrendiği bilgi, beceri ve davranışları günlük yaşamında kullanmasıdır. Bu aşamaya ilişkin "Öğrenci yemeğe başlarken "'Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah' ifadelerinden birini söyler." örneği verilebilir. Kalıcılık ve genellemenin sağlanmasında aileyle iş birliği önemlidir. Uygulamacı mutlaka aileyle iş birliği içinde olmalıdır.

Öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılabilecek etkinlik örneklerine programın sonunda yer alan ders planlarında yer verilmiş, ölçme ve değerlendirme için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Uygulamada bu etkinliklerin yanı sıra, programın felsefesine uygun şekilde bireysel farklılıklara duyarlı ve esnek olmak koşuluyla uygulamacılar da yeni etkinlikler geliştirmelidir.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Birinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerde dinî konular ile yaşadıkları hayat arasında bağlantı kurabilecek şekilde tavır ve tutum geliştirmeyi ve onlara bu doğrultuda ilgili bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı amaçlamaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı üç kademedен oluşmaktadır. Birinci Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında üç öğrenme alanı yer almaktadır. Bu öğrenme alanları: Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler, Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım, Sevgi, dostluk ve kardeşliktir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Şekil 2. I. Kademe Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler: Bu öğrenme alanında öğrencilerin dinimize ilişkin temel kavram ve ifadeleri öğrenmesini sağlayacak besmele, şükür, dua, selamlaşma, kelime-i tevhid ve kelime-i şahadet gibi hedef ve hedef davranışların öğretimi amaçlanmaktadır.

Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım: Bu öğrenme alanında öğrencilerin Allah'ı, Peygamberimiz'i ve kutsal kitabımızı tanımaları hedeflenmektedir.

Sevgi, dostluk ve kardeşlik: Bu öğrenme alanında ise öğrencilerin Allah'a, Peygamberimiz'e, ailesine, öğretmenlerine, arkadaşlarına ve çevresindeki canlılara karşı sevgisini söz ve davranışları ile ifade etmesi hedeflenmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef**'e ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları; Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler, Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım, Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik olmak üzere üç öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanlarının altında hedefler ve hedef davranışlar yer almaktadır. Programda yer alan hedef ve hedef davranışlar, UDA yaklaşımının temel ilkelerinden biri olan gözlenebilirlik ve ölçülebilirlik dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	10	60
Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	3	14
Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	4	19
Toplam	17	93

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	10	2	2	14
Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	3	-	-	3
Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	4	3	-	7
Toplam	17	5	2	24

* Bazı hedeflerin hem bilişsel, hem duyuşsal hem de psikomotor alana karşılık gelmesinden dolayı toplamda Tablo 1'in toplam hedeflerinden fazla hedef görülmektedir.

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.1 . Bir işe "Besmele" ile başladığını ifade eder.	<p>1.1. Yemeğe başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.2. Su içmeye başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.3. Eve girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.4. Evden çıkarken Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah ifadesini söyler.</p> <p>1.5. Arabaya binerken "Bismillahirrahmanirrahim/ Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.6. Uyumak için yatağa yatarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.7. Yataktan kalkarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.8. Derse başlamadan önce "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p> <p>1.9. Camiye girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.</p>	Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.2 . Allah'a şükretme anlamına gelen dinî ifadeleri kullanır.	<p>2.1. Yemeğini bitirdikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.</p> <p>2.2. Su içtikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.</p> <p>2.3. Hapşırıldığında "Elhamdülillah!" ifadesini söyler.</p> <p>2.4. Nasılsın diye sorulduğunda "Hamdolsun!", "Çok şükür!" veya "Allah'a şükürler olsun." ifadesini söyler.</p> <p>2.5. Birisine, yaptığı bir iyilikten dolayı "Allah razı olsun." ifadesini söyler.</p> <p>3.1. Dua ederken iki elini avuçları yukarı gelecek şekilde açar.</p> <p>3.2. Duanın Allah'tan istemek olduğunu söyler.</p> <p>3.3. Duanın sonunda "Amini!" diyerek ellerini yüzüne sürer.</p>	Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.3. Dua ile ilgili davranışları sergiler.		Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Ayrık denemelerle öğretim Aşamalı yardimla öğretim yöntemi	Beceri analizi formu Beceri analizi kaydı Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.4. Dilek ve dualarda, karşılaştığı duruma uygun dinî ifadeleri kullanır.	<p>4.1. Beğenme duygularını belirtmek için "Maşallah!" ifadesini söyler.</p> <p>4.2. Yapmaya niyetlendiği bir işin hayırla sonuçlanması için "İnşallah!" ifadesini söyler.</p> <p>4.3. Ölüm haberi aldığında "Allah rahmet eylesin." ifadesini söyler.</p> <p>4.4. Yolculuğa çıkanlara "Hayırlı yolculuklar!" ya da "Allah yolunuzu açık etsin." ifadesini söyler.</p> <p>4.5. Hasta olan birine "Allah şifa versin." ifadesini söyler.</p> <p>4.6. Yatmaya giden birisine "Allah rahatlık versin." ifadesini söyler.</p> <p>4.7. İş yapan veya işe giden bir kişiye "Hayırlı işler!" ifadesini söyler.</p> <p>4.8. Vedalaştığı kişiye "Allah'a ismarladık" ya da "Allah'a emanet ol!" ifadesini söyler.</p> <p>4.9. Yeni bir şey alan birine "Güle güle kullan." "İyi günlerde kullan." anlamında "Hayırlı olsun!" ifadesini söyler.</p> <p>4.10. Yeni yaşına giren bir kişiye "Allah hayırlı ömürler versin." ifadesini söyler.</p> <p>4.11. Hapşırın birine "Allah sana merhamet etsin." ya da "Hayırlı yaşa!" ifadesini söyler.</p>	<p>Model olma</p> <p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi</p> <p>Ayrık denemelerle öğretim yöntemi</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>
	1.1.5. Kendi ifadeleriyle dua eder.	<p>5.1. "Allah'im seni çok seviyorum, sen de beni çok sev." diyerek dua eder.</p> <p>5.2. "Allah'im bana yardım et." diyerek dua eder.</p> <p>5.3. "Allah'im beni koru." diyerek dua eder.</p> <p>5.4. "Allah'im bana sağlık ver." diyerek dua eder.</p> <p>5.5. "Allah'im bize iyilik ver." diyerek dua eder.</p> <p>5.6. "Allah'im bizi kaza ve belalardan koru." diyerek dua eder.</p> <p>5.7. "Allah'im işimi kolaylaştır, zorlaştırma." diyerek dua eder.</p> <p>5.8. "Allah'im bana, aileme ve bütün insanlara mutluluk ver." diyerek dua eder.</p> <p>5.9. "Allah'im annemi, babamı ve arkadaşlerimi koru." diyerek dua eder.</p> <p>5.10. "Allah'im bizi her zaman sev." diyerek dua eder.</p>	<p>Model olma</p> <p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.6. Selamlaşmada dini ifadeleri kullanır. 1.1.7. İslam dini ile ilgili temel bilgileri ifade eder. 1.1.8. Kelime-i Tevhid'i ve anlamını söyler.	6.1. Karşılaştığı insana / insanlara "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi	Beceri analizi formu Beceri analizi kaydı Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
		6.2. "Selamünaleyküm" diyen birine "Aleykümselem!" diyerek karşılık verir.		
		6.3. Bir topluluğa girdiğinde oradakilere "Selamünaleyküm" ifadesini söyler.		
		6.4. Eve girdiği zaman ev halkına "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.		
		6.5. Sınıf girdiğinde "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.		
		6.6. Misafir / misafirlerle selamlaşmadan sonra bir ağırlama sözü olan "Merhaba!" sözünü söyler.		
		6.7. Karşılaştığı bir arkadaşı ile selamlaşarak tokalaşır.		
		7.1. Son ilahi dinin adı sorulduğunda "İslam" cevabını verir.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
		7.2. "İslam nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi dindir." cevabını verir.		
		7.3. İslam dinini kabul eden kimseye Müslüman adı verildiğini söyler.		
7.4. "Müslüman kimdir?" diye sorulduğunda İslam dini ni kabul eden kimse olduğunu söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı		
8.1. "La ilahe illallah, Muhammedün resulullah." ifadesini söyler.				
8.2. "'La ilahe illallah, Muhammedün resulullah.' ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Tevhid" cevabını verir.				
8.3. Kelime-i Tevhid'in anlamı olan "Allah'tan başka ilah yoktur. Hz Muhammed (s.a.v.) Allah'ın elçisidir." ifadesini söyler.				
8.4. Kelime-i Tevhid'in en temel hali olan "La ilahe illallah." ifadesini söyler.				
8.5. "La ilahe illallah." ifadesinin "Allah'tan başka ilah yoktur." anlamına geldiğini söyler.				

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	1.1.9. Kelime-i Şehadet'i ve anlamını söyler.	9.1. Kelime-i Şehadet'i, yani "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh." ifadesini söyler. 9.2. "'Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh.' ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir. 9.3. Kelime-i Şehadet'in anlamı olan "Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in onun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık ederim." ifadesini söyler. 9.4. Müslüman olmak için söylenen söz nedir diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.10. Kevser suresini okur ve anlamını söyler.	10.1. Kevser suresini okur. 10.2. Kevser suresinin anlamını söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
Açıklamalar	Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir. Hedef davranışların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yönlerini de dikkate alan etkinlikler planlanabilir. "Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler" öğrenme alanı için kullanabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışına uygun olarak seçilmelidir. "Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için önemlidir. "Dine ilişkin bazı kavram ve ifadeler" öğrenme alanı aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretim amaçlı olarak kullanmaları konusunda rehberlik edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	1.2.1. Allah'ın var ve bir olduğunu söyler.	1.1. Allah'ın var olduğunu söyler. 1.2. Allah'ın bir ve tek olduğunu söyler. 1.3. Allah'ın eşi ve benzeri olmadığını söyler. 1.4. Her şeyi yaratan ve var edenin Allah olduğunu söyler. 1.5. Allah'ın her şeyi işittiğini ve gördüğünü söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı	
	1.2.2. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler.	2.1. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in Allah tarafından peygamber olarak seçildiğini söyler. 2.2. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler. 2.3. "Son peygamber kimdir?" diye sorulduğunda "Hz. Muhammed (s.a.v.)" cevabını verir. 2.4. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in ad anıldığında salâvat getirileceğini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı	
	1.2.3. Kur'an-ı Kerim'i tanıtır.	3.1. Çeşitli kitaplar arasından Kur'an-ı Kerim'i gösterir. 3.2. "Kutsal kitabımızın adı nedir?" diye sorulduğunda "Kur'an-ı Kerim." cevabını verir. 3.3. "Kur'an-ı Kerim nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi kitap" cevabını verir. 3.4. Kur'an-ı Kerim'in Allah tarafından gönderildiğini söyler. 3.5. Kur'an-ı Kerim'in Hz. Muhammed (s.a.v.)'e gönderildiğini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı	
	Açıklamalar	Öğrenci için ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir.			
		"Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışına uygun olarak seçilmelidir. "Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için önemlidir. "Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i tanıyalım" öğrenme alanındaki hedef davranışlar için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretme amaçlı olarak kullanmaları konusunda rehberlik edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	1.3.1. Allah ve peygamber sevgisini ifade eder.	1.1. Allahı sevdiğini söyler. 1.2. Peygamberi sevdiğini söyler.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.3.2. Ailesine, öğretmenlerine ve arkadaşlarına sevgisini söz ve davranışlarıyla gösterir.	2.1. Annesine ve babasına sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder. 2.2. Annesine ve babasına sevgisini sarılarak veya ellerini öperek gösterir. 2.3. Kardeşlerine sevgisini "Kardeşim seni seviyorum." veya "Canım kardeşim!" diyerek ifade eder. 2.4. Öğretmenlerine sevgisini "Seni seviyorum.", "Canım öğretmenim!" diyerek veya gülümseyerek gösterir. 2.5. Arkadaşlarına sevgisini "Canım arkadaşım!" "Sevgili dostum!" diyerek veya gülümseyerek gösterir. 2.6. Arkadaşlarına sevgisini onlarla oyun oynayarak, oyuncaklarını, yiyeceğini ve eşyalarını paylaşarak gösterir. 2.7. Yere düşen arkadaşını kaldırır. 2.8. Arkadaşlarına isimleriyle hitap eder.	Model olma Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim yöntemi	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
	1.3.3. Sevgisini söz ve davranışlarıyla ifade eder.	3.1. Sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder. 3.2. Sevgisini yakınlarına sarılarak ifade eder. 3.3. Sevdiklerine sevgisini gülümseyerek gösterir. 3.4. Sevgi ifadesi olarak büyüklerinin ellerini öper. 3.5. Bütün Müslümanların kardeş olduğunu söyler.	Model olma Aşamalı yardımla öğretim yöntemi Sosyal öykü	Beceri analizi formu Beceri analizi kaydı Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.3.4. Çevresindeki canlılara sevgisini gösterir.	4.1. Evcil hayvanlara sevgisini onlara su ve yiyecek vererek gösterir. 4.2. Ağaç, çiçek ve bitkilere sevgisini onları sulayarak gösterir. 4.3. Doğaya olan sevgisini onu koruyarak gösterir. 4.4. Sokak hayvanlarına olan sevgisini onları koruyarak gösterir.	Model olma Aşamalı yardımla öğretim yöntemi Etkinlik çizelgesi Sosyal öykü	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Öğrenci için ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir. Bazı hedef davranışların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yönleri dikkate alınmalıdır. "Sevgi, dostluk ve kardeşlik" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışına uygun olarak seçilmelidir. "Sevgi, dostluk ve kardeşlik" öğrenme alanı için okulda öğrenilen konuları ailenin de evde sürdürmesi ve genelmesi önemlidir. "Sevgi, dostluk ve kardeşlik" öğrenme alanındaki hedef davranışlar için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretimi amaçlı olarak kullanmaları konusunda rehberlik edilmelidir.			

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ-I

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Dine İlişkin Bazı Kavram ve İfadeler	Oturum Sayısı : 4
BÖLÜM-2	
Hedef	1.1.1. Bir işe "Besmele" ile başladığını ifade eder.
Hedef Davranışlar	1.2. Su içmeye başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler. Davranışın tanımı: Hayırlı ve helal bir işe başlarken Allah'ın adını anmak ve bu adla işe başlamak için "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler. Davranışın ön koşulları: Alıcı ve ifade edici dil, taklit becerilerine sahip olma.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim (Model ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştiriciler, kalem, silgi.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) sınıfta; genelleme oturumları ise farklı ortamlarda ve farklı kişilerle gerçekleştirilecektir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen, "Seninle su içmeden önce ne söylememiz gerektiğini öğreneceğiz." der.
Güdüleme	Öğretmen, "Su içmeden önce Besmele çekmen gerektiğini öğreneceksin."
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Şimdi hazırsan başlayalım." diyerek "su içmeye başlamadan önce ne söyleriz?" diye sorar.
Uygulama	Öğretmen öğrencinin tepkilerini takip edebilmek için karşısına oturur. Öğretmen, "Su içmeye başlamadan önce ne deriz?" diye sorar. Öğrencinin soruya doğru tepki vermesi için fırsat verir. Öğretmen tepki alamadığı durumda "Su içmeye başlamadan önce Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah deriz." diyerek öğrenciye model olur. Ardından öğretmen soruyu tekrarlayarak öğrencinin doğru cevap tepki vermesi için fırsat verir. Öğretmen, öğrencinin soruya doğru cevap vermesi durumunda sevdiği bir nesne veya yiyecek vererek pekiştirir sunar. Öğrenci yanlış tepki verdiğinde ya da tepkide bulunmadığında öğretmen "Şimdi beni dinle" dedikten sonra sorunun doğru cevabını söyleyerek model olur. "Şimdi tekrar soruyorum, su içmeye başlamadan önce ne deriz?" diyerek soruyu tekrarlar. Öğrenci yardım almadan "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" dedikten sonra pekiştirici sunulur. Öğretmen bir oturumda 5 deneme yapar. Öğretim oturumu sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin cevaplarını kolay duyabilecek şekilde karşısında oturur. Öğretmen, uygulama sürecindeki gibi öğrencinin dikkatini sorulacak soruya çeker ve hedef uyarını sunar: "Su içmeye başlamadan önce ne deriz?" Öğretmen öğrencinin tepkide bulunması için 3-5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti konur ve tepki görmezden gelinerek deneme tekrarlanır. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin soruya beş denemeden dördünde bağımsız olarak doğru yanıt vermesinden 3 ve 6 hafta sonra tekrar değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-II

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Allah'ı, Hz. Muhammed (s.a.v.)'i ve Kur'an-ı Kerim'i Tanıyalım	Oturum Sayısı : 1
BÖLÜM-2	
Hedef	1.2.2. Hz. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler.
Hedef Davranışlar	2.3. "Son peygamber kimdir?" diye sorulduğunda "Hz. Muhammed (s.a.v.)" cevabını verir. Davranışın tanımı: Öğrenci, son peygamberin kim olduğu sorulduğunda "Hz. Muhammed" der. Davranışın ön koşulları: Sorulara cevap verme, dinimiz ile ilgili temel kavramlara sahip olma.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Eş zamanlı ipucuyla öğretim (Sözel ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Veri toplama formu, pekiştiriciler, ders kitabı.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı yer ve kişiler kullanılacaktır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle son peygamberin kim olduğunu öğreneceğiz. Hazır mısın?" der.
Güdüleme	Öğretmen "Son peygamberin kim olduğunu öğrenmen senin için önemli, böylece sorulduğunda kim olduğunu söyleyebilirsin." der.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." diyerek konuya geçilir.
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Sözel ipucunun uygun bir şekilde verilebilmesi için öğretmen ve öğrenci birbirini görmelidir. Öğretmen, öğrencinin çalışmaya hazır olduğunu anladığında hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrenciye "Son peygamberin adı ne, söyle?" Hedef uyarısını sunar, hemen sonra sözel ipucu verir: "Hz. Muhammed (s.a.v.)" der. Öğrencinin doğru tepki vermesi için 4 saniye bekler. Öğrenci doğru tepki verirse "Aferin, çok güzel söyledin!" denerek sözel olarak pekiştirilir. Öğrenci yanlış tepkide bulunursa ya da tepkisiz kalırsa davranış yanlış kabul edilerek görmezden gelinir ve bir sonraki denemeye geçilir. Öğretim süreci aynı şekilde belirlenen deneme sayısı kadar tekrar edilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı, öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü ya da bekleme süresi değiştirilebilir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.	
Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.	
Bu süreçte öğretmen, öğrencinin tepkilerini kontrol edebilmek için yanına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Son peygamberin adı ne, söyle?" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci üç defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.	
Öğretmen, öğrencinin üç denemeden üçünde sorulara bağımsız olarak doğru cevap vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden farklı ortamlarda öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-III

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Sevgi, Dostluk ve Kardeşlik	Oturum Sayısı : 2
BÖLÜM-2	
Hedef	1.3.2. Ailesine, öğretmenlerine ve arkadaşlarına sevgisini söz ve davranışlarıyla gösterir.
Hedef Davranışlar	2.2. Annesine ve babasına sevgisini sarılarak veya ellerini öperek gösterir. Davranışın tanımı: Öğrenci, uygun zamanlarda annesine ve babasına sarılarak veya elini öperek sevgisini gösterebileceğini söyler. Davranışın ön koşulları: Dinimiz ile ilgili temel kavramlar, sorulara mantıklı cevaplar verme, ifade etme.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Eş zamanlı ipucu ile öğretim (Görsel ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Olay kartları, veri toplama formu, kalem, pekiştireçler, ders kitabı.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelme için farklı yer ve kişiler kullanılacaktır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen, öğrenciye uygun zamanlarda "Anne ve babana sarılarak veya ellerini öperek sevgini nasıl göstermelisin? Beni dikkatli dinleyeceğimi ve izleyeceğimi biliyorum." gibi dikkat çekici uyarılar verir.
Güdüleme	Anne ve babamıza sevgimizi sarılarak veya ellerini öperek gösterirsek çevremiz tarafından sevilir ve örnek gösteriliriz. Böylece hem kendimiz mutlu oluruz hem de anne ve babamız mutlu olur.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım."
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masaya yan yana oturur. Öğretmen, "Şimdi seninle anne ve babasına sarılarak ve ellerini öperek sevgisini gösteren bir çocuğun olay kartlarını göstereceğim. Hazır mısın?" der. Öğretmen, "Anne ve babana sevgini nasıl gösterirsin?" diye sorar. Daha sonra annesine babasına sevgisini sarılarak ve ellerini öperek gösteren olay kartını gösterir. "Annemize ve babamıza sevgimizi sarılarak ve elini öperek gösteririz." der. "Şimdi sen söyle!" denerek öğrencinin cevabı tekrarlama için 4 saniye beklenir. Öğrenci cevabı doğru bir şekilde belirlenen süre içerisinde tekrar ederse "Aferin, çok güzel söyledin!" denerek pekiştirilir. Öğrencinin belirlenen süre içerisinde cevabı doğru bir şekilde tekrar etmemesi ya da hiçbir tepki vermeme durumunda davranış yanlış kabul edilerek görmezden gelinir ve bir sonraki denemeye geçilir. Öğretim süreci aynı şekilde belirlenen deneme sayısı kadar tekrar edilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı, öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü ya da bekleme süresi değiştirilebilir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.	
Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.	
Bu süreçte öğretmen, öğrencinin tepkilerini kontrol edebilmek için yanına oturur. Öğretmen, uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Anne ve babana sevgini nasıl gösterirsin." diyerek hedef uyarı sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci üç defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.	
Öğretmen, öğrencinin üç denemeden üçünde sorulara bağımsız olarak doğru cevap vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden farklı ortamlarda öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelme verisi toplar.	

EK 1

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ I. KADEME KONTROL LİSTESİ

Yönerge

Kontrol listesi kullanılırken öğrencinin yerine getirdiği beceriler için "**Evet**" sütununa, yerine getiremediği beceriler için "**Hayır**" sütununa işareti (✓) konur. Eğer açıklama yapılması gerekiyorsa "**Açıklama**" sütununa not edilir. Öğrencinin yerine getiremediği becerilerden öncelikle öğretilmesi önerilenler için "**Açıklama**" sütununa (★) işareti konur. Form kullanılırken doğrudan gözlemlenemeyen davranışlara ilişkin anne-baba / birincil bakıcı, daha önceki öğretmeni ya da okulda çalışan personelden bilgi alınmalıdır.

Öğrenme Alanı: DİNE İLİŞKİN BAZI KAVRAM VE İFADELER				
	Davranışlar	Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Yemeğe başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
2	Su içmeye başlarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
3	Eve girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
4	Evden çıkarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
5	Arabaya binerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
6	Uyumak için yatağa yatarken "Bismillahirrahmanirrahim/Bismillah" ifadesini söyler.			
7	Yataktan kalkarken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
8	Derse başlamadan önce "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
9	Camiye girerken "Bismillahirrahmanirrahim / Bismillah" ifadesini söyler.			
10	Yemeğini bitirdikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdulillah!" ifadesini söyler.			
11	Su içtikten sonra "Allah'ım sana şükürler olsun." / "Elhamdulillah!" ifadesini söyler.			
12	Hapşırıldığında "Elhamdulillah!" ifadesini söyler.			
13	Nasılsın diye sorulduğunda "Hamdolsun.", "Çok şükür!" veya "Allah'a şükürler olsun." ifadesini söyler.			
14	Birisine yaptığı bir iyilikten dolayı "Allah razı olsun." ifadesini söyler.			
15	Dua ederken iki elini avuçları yukarı gelecek şekilde açar.			
16	Duanın Allah'tan istemek olduğunu söyler.			

17	Duanın sonunda "Amin!" diyerek ellerini yüzüne sürer.			
18	Beğenme duygularını belirtmek için "Maşallah!" ifadesini söyler.			
19	Yapmaya niyetlendiği bir işin hayırla sonuçlanması için "İnşallah!" ifadesini söyler.			
20	Ölüm haberi aldığı anda "Allah rahmet eylesin." ifadesini söyler.			
21	Yolculuğa çıkanlara "Hayırlı yolculuklar!" ya da "Allah yolunuzu açık etsin." ifadesini söyler.			
22	Hasta olan birine "Allah şifa versin." ifadesini söyler.			
23	Yatmaya giden birisine "Allah rahatlık versin." ifadesini söyler.			
24	İş yapan veya işe giden bir kişiye "Hayırlı işler!" ifadesini söyler.			
25	Vedalaştığı kişiye "Allah'a ismarladık ya da Allah'a emanet ol!" ifadesini söyler.			
26	Yeni bir şey alan birine "Güle güle kullan.", "İyi günlerde kullan." anlamında "Hayırlı olsun!" ifadesini söyler.			
27	Yeni yaşına giren bir kişiye "Allah hayırlı ömürler versin." ifadesini söyler.			
28	Kalın çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			
29	İnce çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			
30	Hapşırın birine "Allah sana merhamet etsin." ya da "Hayırlı yaşa!" ifadesini söyler.			
31	"Allah'ım seni çok seviyorum, sen de beni çok sev." diyerek dua eder.			
32	"Allah'ım bana yardım et." diyerek dua eder.			
33	"Allah'ım beni koru." diyerek dua eder.			
34	"Allah'ım bana sağlık ver." diyerek dua eder.			
35	"Allah'ım bize iyilik ver." diyerek dua eder.			
36	"Allah'ım bizi kaza ve belalardan koru." diyerek dua eder.			
37	"Allah'ım işimi kolaylaştır, zorlaştırma." diyerek dua eder.			
38	"Allah'ım bana, aileme ve bütün insanlara mutluluk ver." diyerek dua eder.			
39	"Allah'ım annemi, babamı ve kardeşlerimi koru." diyerek dua eder.			
40	"Allah'ım bizi her zaman sev." diyerek dua eder.			
41	Karşılaştığı insan / insanlara "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			

42	"Selamünaleyküm!" diyen birine "Aleykümse-lam!" diyerek karşılık verir.			
43	Bir topluluğa girdiğinde oradakilere "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			
44	Eve girdiği zaman ev halkına "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			
45	Sınıfa girdiğinde "Selamünaleyküm!" ifadesini söyler.			
46	Misafir / misafirlerle selamlaşmadan sonra bir ağırlama sözü olan "Merhaba!" sözünü söyler.			
47	Karşılaştığı bir arkadaşı ile selamlaşarak tokalaşır.			
48	Son ilahi dinin adı sorulduğunda "İslam" cevabını verir.			
49	"İslam nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi dindir." cevabını verir.			
50	İslam dinini kabul eden kimseye Müslüman adı verildiğini söyler.			
51	"Müslüman kimdir?" diye sorulduğunda İslam dinini kabul eden kimse olduğunu söyler.			
52	"La ilahe illallah, Muhammedün resulullah." ifadesini söyler.			
53	"La ilahe illallah, Muhammedün resulullah! ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Tevhid." cevabını verir.			
54	Kelime-i Tevhid'in anlamı olan "Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah'ın elçisidir." ifadesini söyler.			
55	Kelime-i Tevhid'in en temel hali olan "La ilahe illallah." ifadesini söyler.			
56	"La ilahe illallah." ifadesinin "Allah'tan başka ilah yoktur." anlamına geldiğini söyler.			
57	Kelime-i Şehadet'i "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh." ifadesini söyler.			
58	"Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resülüh." ifadesine ne denir?" diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir.			
59	Kelime-i Şehadet'in, yani anlamı olan "Allah'tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed (s.a.v.)'in onun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık ederim." ifadesini söyler.			
60	Müslüman olmak için söylenen söz nedir diye sorulduğunda "Kelime-i Şehadet" cevabını verir.			
61	Kevser suresini okur.			
62	Kevser suresinin anlamını söyler.			

Öğrenme Alanı: ALLAH'I, HZ. MUHAMMED (S.A.V.)'İ VE KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Allah'ın var olduğunu söyler.			
2	Allah'ın bir ve tek olduğunu söyler.			
3	Allah'ın eşi ve benzeri olmadığını söyler.			
4	Her şeyi yaratan ve var edenin Allah olduğunu söyler.			
5	Allah'ın her şeyi işittiğini ve gördüğünü söyler.			
6	Hız. Muhammed (s.a.v.)'in Allah tarafından peygamber olarak seçildiğini söyler.			
7	Hız. Muhammed (s.a.v.)'in son peygamber olduğunu söyler.			
8	"Son peygamber kimdir?" diye sorulduğunda "Hız. Muhammed (s.a.v.)" cevabını verir.			
9	Hız. Muhammed (s.a.v.)'in adı anıldığında salâvat getirileceğini söyler.			
10	Çeşitli kitaplar arasından Kur'an-ı Kerim'i gösterir.			
11	"Son ilahi kitabın adı nedir?" diye sorulduğunda "Kur'an-ı Kerim." cevabını verir.			
12	"Kur'an-ı Kerim nedir?" diye sorulduğunda "Son ilahi kitap." cevabını verir.			
13	Kur'an-ı Kerim'in Allah tarafından gönderildiğini söyler.			
14	Kur'an-ı Kerim'in Hız. Muhammed (s.a.v.)'e gönderildiğini söyler.			

Öğrenme Alanı: SEVGİ, DOSTLUK VE KARDEŞLİK

	Davranışlar	Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Allah'ı sevdiğini söyler.			
2	Peygamber'i sevdiğini söyler.			
3	Annesine ve babasına sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder.			
4	Annesine ve babasına sevgisini sarılarak veya ellerini öperek gösterir.			
5	Kardeşlerine sevgisini "Kardeşim seni seviyorum." veya "Canım kardeşim!" diyerek ifade eder.			
6	Öğretmenlerine sevgisini "Seni seviyorum.", "Canım öğretmenim!" diyerek veya gülümseyerek gösterir.			
7	Arkadaşlarına sevgisini "Canım arkadaşım!" "Sevgili dostum!" diyerek veya gülümseyerek gösterir.			
8	Arkadaşlarına sevgisini onlarla oyun oynayarak, oyuncaklarını, yiyeceğini ve eşyalarını paylaşarak gösterir.			
9	Yere düşen arkadaşını kaldırır.			
10	Arkadaşlarına isimleriyle hitap eder.			
11	Sevgisini "Seni seviyorum." sözüyle ifade eder.			
12	Sevgisini yakınlarına sarılarak ifade eder.			
13	Sevdiklerine sevgisini gülümseyerek gösterir.			
14	Sevgi ifadesi olarak büyüklerinin ellerini öper.			
15	Bütün Müslümanların kardeş olduğunu söyler.			
16	Evcil hayvanlara sevgisini onlara su ve yiyecek vererek gösterir.			
17	Ağaç, çiçek ve bitkilere sevgisini onları sulayarak gösterir.			
18	Doğaya olan sevgisini onu koruyarak gösterir.			
19	Sokak hayvanlarına olan sevgisini onları koruyarak gösterir.			

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	16
GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
2. HEDEFLERİN YAPISI	19
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	20
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	28

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır yetersizlik düzeyindeki öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değer-

lendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Ayrıca tüm öğrencilerin farklı öğrenme geçmişi ve kendine özgü bir öğrenme biçimi vardır. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Öğretim uyarlamaları öğrencilerin önceki öğrenmeleri ve öğrenme biçimlerinin yanısıra basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta gibi öğrenme ilkelerini dikkate almayı gerektirir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI

1. GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Birinci Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerin günlük hayatlarında ince motor becerilerini geliştirmenin yanı sıra, serbest zamanlarında da üretmeyi ve eğlendirmeyi amaçlamaktadır. Öğretim programının öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütün olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda (1739 sayılı) ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı ile öğrenciler:

1. El-göz koordinasyonunu geliştirecektir.
2. Küçük kas becerilerini geliştirecektir.
3. Beceri için gerekli araç-gereçleri seçecektir.
4. Beceriye gerçekleştirmek için gerekli araç-gereçleri uygun şekilde kullanacaktır.
5. Temiz ve düzenli çalışma alışkanlığı kazanacaktır.
6. Duygu ve düşüncelerini el becerileri aracılığıyla ifade edecektir.
7. İşe hazırlık becerileri kazanacaktır.
8. Temel iş alışkanlıkları kazanacaktır.
9. Serbest zamanlarını zevkli geçirecek şekilde beceriler edinecektir.
10. İş birliği ile çalışma becerilerini kazanacaktır.
11. Sanatsal etkinliklere merak ve ilgi geliştirecektir.
12. Günlük yaşamında estetik değerlere önem verecektir.
13. Ürettikleri ürünlerin ekonomik değerinin farkına varacaktır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanmıştır. Bu programda konu ve öğrenen merkezli tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Konu merkezli tasarım yaklaşımlarında programlar çeşitli dersler ve ilgili konulardan oluşmaktadır. Konu alanı bilgisi bu yaklaşımın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. El Becerileri, öğrencilerin el-göz koordinasyonunu sağlamayı, ince motor becerilerini geliştirmeyi ve serbest zamanlarını nitelikli değerlendirilebilecekleri becerileri kazandırmayı amaçladığından bu yaklaşım tercih edilmiştir. Öğrenen merkezli yaklaşımda ise öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri öğretimin merkezinde yer alır. Bu yaklaşımda öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde öğrenenin bireysel farklılıkları temel alınır. Yaklaşımın bu özelliği Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarının belirlenmesinden hedef ve davranışlara, öğrenme-öğretme süreçlerinden ölçme ve değerlendirmeye kadar her aşamada dikkate alınmıştır.

Programda öğrenme yaklaşımı olarak, davranışçı yaklaşımın öne sürdüğü ilkeleri kullanan Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) benimsenmiştir. UDA, sosyal açıdan birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Davranışçı yaklaşım, davranışı gözlenebilir ve ölçülebilir çevresel özellikler açısından inceler. UDA, her bireyin kendine özgü bir öğrenme biçimi ve öğrenme geçmişi olduğunu kabul eder. Buradan yola çıkarak UDA, her öğretim ya da davranış yönetim tekniğinin her bireyde aynı başarı ile sonuçlanmayacağı varsayımıyla geliştirilmiştir. Bu nedenle, bireysel farklılıkları dikkate alır. Bu yönüyle programın tasarım yaklaşımıyla uyumludur.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, bireysel farklılıkları dikkate alan, gözlenebilir ve ölçülebilir hedef ve hedef davranışları içermektedir. Bu kapsamda (a) hedef davranışın belirlenmesi, (b) hedef davranışın ölçülmesi, (c) hedef davranışa ulaşmak için öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi ve uygulanması bu programın üç temel basamağıdır. UDA, programın etkililiğinin sürekli değerlendirilmesi için verilere dayalı olarak öğretimsel kararlar almayı gerektirir. UDA; uygulamalılık, davranışsallık, analitiklik, teknolojiklik, kavramsal olarak sistematiklik, etkililik ve genellenebilirlik özelliklerine sahiptir.

Uygulamalılık: Hedef davranışın sosyal açıdan önemli bir davranış olması anlamına gelmektedir. Bu hedef davranış, "artırılmak" ya da "azaltılmak" istenen bir davranış olabilir. Bu bağlamda sosyal kabul gören uygun davranışların kazandırılması ya da uygun olmayan davranışların azaltılması sağlanabilir.

Davranışsallık: Bireyin değişen ya da değiştirilmesi planlanan davranışının tam olarak "tanımlanabilir", "gözlenebilir" ve "ölçülebilir" olmasını gerektirir. UDA'da "hedef davranışın değişip değişmediği" ve "kimin davranışının değiştiği" gibi sorulara yanıt aranmaktadır. Bu noktada "birey" için hedef davranış belirlenmeli ve bu hedef davranışta değişikliğe yol açacak davranış yönetimi ve öğretim yöntemleri planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Analitiklik: Çevresel koşulların davranışın gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesinden sorumlu olduğunu inandırıcı bir biçimde ortaya koymaktır. Davranış "öncesi ya da sonrası koşullar" ile "davranış" arasında işlevsel bir ilişki aranmalıdır.

Teknolojiklik: Uygulamacının yürüttüğü uygulamayı çok açık bir biçimde betimlemesidir. Böylece, uygulamanın bir başkası tarafından kolayca anlaşılacak aynı biçimde uygulanması sağlanabilir. Yinelenebilirlik, teknolojiklik ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Kavramsal Olarak Sistematiklik: UDA'da sistematik biçimde kavramsal bütünlük sağlaması için uygulamaların yinelenebilir olması, o alanda bilgi birikimi sağlaması, davranışçı yaklaşımın ilke ve teknikleriyle ilişkili olması gerekmektedir. Bu sağlanabilirse uygulamacılar kavramsal bütünlüğü elde edilmiş olan uygulamalara kolayca ulaşabilirler.

Etkililik: Değiştirilmesi ya da kazandırılması hedeflenen davranışta istenen değişikliğin / kazanımın elde edilmesi olarak tanımlanır. Uygulamacıların yaptığı uygulamaların etkili olması önemlidir. Bunun yanı sıra, uygulama sonunda bireyde gerçekleşen davranış değişikliğinin sosyal açıdan anlamlı olması da dikkate alınmalıdır.

Genellenebilirlik: Gerçekleşen davranış değişikliğinin öğretim sonrasında farklı ortamlar, kişiler, araç-gereçler ve durumlar ile sürdürülebilmesidir. Genellenebilirlik, öğretim ve davranış planlarının vazgeçilmez bir unsurudur. Bu özellik sağlandığında özel eğitimin en genel amacı olan "bireylerin olabildiğince bağımsız yaşaması" amacına ulaşılmış olur.

UDA, bu özellikleriyle evrensel tasarım ilkeleriyle de örtüşmektedir. Evrensel tasarım; içerik, ortam ile öğretimi bireyselleştirmeyi ve uyarılma ile birlikte her durumda mümkün olduğu kadar çok bireyin kullanımını amaçlayan bir süreçtir. Evrensel tasarımın kişiye uygun esnek programlar sağlaması ve eğitim ortamını tüm bireyler için ulaşılabilir kılması, nitelikli bir eğitim ve öğretim sürecini beraberinde getirmektedir.

UDA ve evrensel tasarımda uygulamacı ve öğrenciden beklenen bazı rol ve sorumluluklar vardır. UDA'da öğrencinin çalışmaya dikkatini yöneltmesi, yönergeler doğrultusunda davranışı gerçekleştirmesi, edindiği davranışı sürdürmesi ve genellemesi beklenir. Uygulamacıların da öğrenciden beklenen rol ve sorumlulukları dikkate alarak öğretimde edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemeyi sağlayan "öğrenme aşamaları"na göre öğretimi planlaması, uygulaması ve değerlendirmesi gerekir. Uygulamacı, öğrenme aşamalarına göre planlama yaparken öğretim yöntem ve teknikleri, ipucu, pekiştirme, kayıt tutma ve değerlendirme gibi UDA'nın temel ilkelerine yer vermelidir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Uygulamalı Davranış Analizi temelli değerlendirme yapabilmek için öncelikle hedef becerinin belirlenmesi ve öğrencinin BEP'ine eklenmesi gerekir. Bunu izleyen şekilde değerlendirme; öğretim öncesi, öğretim süreci ve öğretim sonrası olmak üzere üç aşamada yapılır.

Hedef Becerinin Belirlenmesi

Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersi ile ilgili öğretime başlamadan önce kontrol listesi (EK 1) kullanılarak öğrenci ya da öğrencilerin var olan performansının değerlendirilmesi gerekir. Kontrol listesi öğrencinin el becerilerine ilişkin performansının belirlenmesine ve buna dayalı olarak BEP'inin hazırlanmasına yardımcı olacaktır.

Öğretim Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim Öncesi Değerlendirme (Ön): Başlama Düzeyi Belirleme

Bu bölümde, Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersinde yoğun biçimde yer alan zincirleme becerilerin ölçülmesi için beceri analizi kaydı ve araç-gereç tanıma, materyal seçimi gibi tek basamaklı davranışların ölçülmesi için ayrıık deneme kaydı ve bu kayıtların grafiklendirilmesi örneklerle açıklanmıştır.

Zincirleme Becerilerin Ölçülmesi

Öğrenciyle öğretime başlamadan önce onun programında yer alan becerilerde başlama düzeyi verileri toplanır. Başlama düzeyi verilerinin genellikle öğretim öncesinde ve üç oturum üst üste toplanması önerilmektedir.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersinde öğrenci ya da öğrencilerin öğrenmesi hedeflenen beceriler zincirleme becerilerdir. Dolayısıyla öğrenci için belirlenen hedef davranış, zincirleme bir beceri olduğundan, beceri analizi kaydı tekniği kullanılarak öğrencinin performansı gerek başlama düzeyinde gerekse öğrenme sürecinde değerlendirilmelidir. Zincirleme beceriler birden fazla basamağı içeren becerilerdir. Örneğin boyama, resim çizme, kesme, yapıştırma becerileri birden fazla basamak içerir.

Beceri Analizi Kaydı: Öğretilmesi planlanan hedef davranış belirlendikten sonra becerinin analizi oluşturulur. Beceri analizi, öğretilmek istenen becerilerin öğrencinin özelliğine göre küçük adımlara bölünmesi işidir. Beceri analizi aracılığı ile öğrencinin beceride ilerlemesine ilişkin veri toplanır.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Gözlemcinin Adı-Soyadı :

Hedef uyaran :

Evre

: Başlama düzeyi

Oturum Tarihi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Beceri Basamakları	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....
Makası alır.										
Baş, işaret ve orta parmağını makasın halkalarına geçirir.										
Diğer eline kağıdı alır.										
Makası açar.										
Kağıdı makasın açık ucuna yerleştirir.										
Makası kapatıp-açarak kağıdı keser.										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi										

* *Bağımsız gerçekleşen basamak yüzdesi = Öğrencinin doğru gerçekleştirdiği basamak sayısı / Beceri analizindeki toplam basamak sayısı X 100*

Veri toplama formu kullanılırken öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamaklar (+), gerçekleştiremediği basamaklar ise (-) biçiminde işaretlenir. Beceri analizi kaydı tekniğini kullanırken iki farklı yol ile değerlendirme yapılabilir. İzleyen bölümde bu yollara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Tek Fırsat Tekniği: Öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Tek fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Makasla kes!" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamağının karşısına (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına (-) işareti konur, diğer basamaklara (-) verilerek değerlendirme sona erdirilir.

Çok Fırsat Tekniği: Çok fırsat tekniğinde de öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formu öğretmenin yakınında bulunmalıdır. Çok fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Makasla kes!" denir.
2. 4-5 saniye kadar tepki vermesi beklenir.
3. Doğru tepki verdiyse veri toplama formuna (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve bu basamak öğretmen tarafından gerçekleştirilir.
5. Beceri analizindeki tüm basamaklar için bu süreç tekrarlanır.

Araç-Gereç ve Malzeme Tanıma Becerilerinin Ölçülmesi

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programının bir bölümünde, becerilerin gerçekleştirilmesi için kullanılan araç, gereç ve malzemeleri öğrencinin tanımasını gerektiren hedefler yer almaktadır. Bu beceriler tek basamaklıdır. Araç, gereç ve malzeme tanıma ile ilgili bir hedef belirlendiğinde bu hedefle ilgili ayrı denemelerle kayıt tekniği kullanılmalıdır.

Ayrık Deneme Kaydı: Tek basamaklı davranışları kaydetmek için kullanılan bir kayıt tekniğidir. Bu kayıt tekniğinde öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenmelidir. Performans alımında kullanılacak araçlar, çoğunlukla uygulamacının kullandığı eli tarafında, masanın yanındaki daha alçak bir masada ve veri toplama formu da yakınında bulunmalıdır. Öğrencinin tek basamaklı davranışlara ilişkin performans düzeyinin belirlenmesi aşamasında şu basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Fırçayı göster!" denir.
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru tepkileri için veri toplama formuna (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış tepkileri ya da tepkide bulunmama durumu için veri toplama formuna (-) işareti konur.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

"....." BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

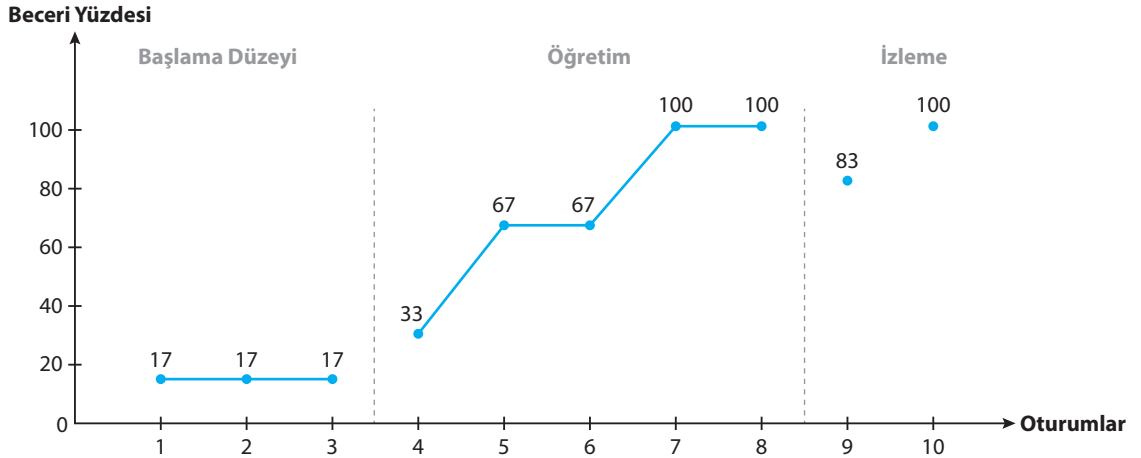
Hedef Davranış : Makasla Kesme

Evre : Başlama Düzeyi

Öğretim : 1-2-3. oturumlar

İzleme : 9. (3 hafta sonra)-10. (5 hafta sonra) oturumlar

Oturum Tarihi		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		1/3/2017	2/3/2017	2/3/2017	9/3/2017	16/3/2017	23/3/2017	30/3/2017	6/4/2017	27/4/2017	11/5/2017
1.	Makası alır.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Baş, işaret ve orta parmağını makasın halkalarına geçirir.	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
3.	Diğer eline kağıdı alır.	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
4.	Makası açar.	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
5.	Kağıdı makasın açık ucuna yerleştirir.	-	-	-	-	-	-	+	+	-	+
6.	Makası kapatıp-açarak kağıdı keser.	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı		1	1	1	2	4	4	6	6	5	6
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi		17	17	17	33	67	67	100	100	83	100

Şekil 1. Makasla Kesme

Not: Haftada dört öğretim oturumu, bir değerlendirme oturumu yapılmıştır. Öğretim 20 oturumda gerçekleşmiştir.

Öğrencinin yıl sonunda belirlenen hedeflere ulaşma düzeyini belirtmek için not yerine betimleyici bir ifade kullanılabilir. Örneğin "Öğrenci makasla kâğıt keser."

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin belirli bir uyarana dikkatini toplama, ayırt etme, uzun ve kısa süreli bellekte bilgileri toplama ve kullanma, öğrenilmiş bir bilgiyi farklı ortamlarda ve durumlarda kullanma, problem çözme, dil gelişiminde yaşıtlarına göre gecikme, yetersizlikten etkilenme derecesine bağlı olarak dili anlama, telaffuz ve konuşmada akıcılık, sosyal etkileşim ve iletişim kurma, dili işlevsel kullanma, arkadaş edinme ve sürdürmede çektikleri güçlükler nedeniyle sistematik öğretim düzenlemelerine gereksinimleri vardır. Bu öğrenme özelliklerinin yanı sıra, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde kendini yaralama, vurma, ısırma, öfke nöbetleri gibi uygun olmayan davranış özellikleri görülebilmektedir.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri dersinin içeriğinde yer alan becerilerin öğretiminde programın temel yaklaşımı olan UDA'nın önerdiği ilkelere göre öğretmenlerin öğretimi gerçekleştirmesi beklenmektedir:

1. Öğretilecek davranışın / becerinin analiz edilmesi ve tanımlanması,
2. Öğrencinin beceride yapabildiklerinin sürekli ve doğrudan ölçülmesi,
3. Öğretim süresince öğrencinin aktif olması için fırsatlar sağlanması,
4. Öğrenci davranışlarına anında ve sistematik dönütler verilmesi,
5. Öğrenci davranışlarının uyanlarla kontrolü sürecinde öğretim amaçlı ipuçlarından doğal uyanlara geçişin sağlanması,
6. Yeni öğrenilen becerilerin yeni materyal, durum ve ortamlara genellenebilmesi için ilgili stratejilerin uygulanması.

Bu ilkeler doğrultusunda, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin öğrenme ve davranış özellikleri ile gereksinimleri göz önünde bulundurularak bire bir ve küçük grup düzenlemelerinde programın öğrencinin özelliklerine uygun şekilde bireyselleştirilmesi gereklidir. Bu süreçte aşağıda kısaca belirtilen iki noktaya dikkat edilmesi önemlidir.

1. Uygulamacı, bu programdan seçilen ve öğrencinin BEP'inde hedeflenen kavram ve beceriler için kavram ve beceri analizi yapmalıdır. Yapılan bu analizler veri kayıt formlarına dönüştürülmelidir.
2. Uygulamacı, hedef davranışların öğretiminde öğrenmenin aşamaları olan edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemeye ilişkin amaç belirlemeli ve öğretimi planlamalıdır.

Öğrenmenin birinci aşaması olan edinim, öğrencinin daha önce yapamadığı bir davranış ya da beceriyi belli bir doğrulukta yapar hale gelmesidir. Öğrencinin bir davranış ya da beceriyi edinim aşamasında öğrenmesi; daha bağımsız olması, güvenliği ve yaşam kalitesinin artması açısından önemlidir. Edinim aşamasına "Öğrenci sunulan beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla şablon ile belirlenmiş alanı boyar." örneği verilebilir.

Akıcılık, yeni öğrenilmiş bir davranış ya da davranış zincirini öğrencinin hızlı ve kolay biçimde yapmasıdır. Akıcılıktan söz edebilmek için davranışın edinim aşamasında belli bir doğruluk düzeyinde yerine getiriliyor olması gerekmektedir. Akıcılık aşamasına ilişkin "Öğrenci sunulan beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla en fazla 10 dakika sürede şablon ile belirlenmiş alanı boyar." örneği verilebilir.

Kalıcılık, öğretim sona erdikten sonra da öğrencinin performansının sürmesidir. Kalıcılık sağlanabilirse öğretim koşulları olmaksızın öğrenci öğrendiklerini halen sergileyebiliyor durumda olur. Bir başka deyişle uygulamacı, öğretim zamanında daha önce öğretilen bir davranış ya da becerinin öğretimine geri dönmek

yerine yeni beceri ya da davranışların öğretimine yer verebilir. Örneğin "Öğrenci öğretim bittikten bir, üç, beş hafta sonra sunulan beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla şablon ile belirlenmiş alanı boyar." şeklinde kalıcılık amacı yazılabilir.

Genelleme, öğrencinin öğretim koşulları dışında diğer koşullarda (farklı araç-gereçler, ortam, kişi, durum) da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Bir başka deyişle öğrencinin, öğrendiği bilgi, beceri ve davranışları günlük yaşamında kullanmasıdır. Bu aşamaya ilişkin "Öğrenci farklı büyüklükteki, şekillerdeki şablonları ve boyaları kullanarak beş denemenin beşinde beceri analizindeki basamakları izleyerek %100 doğrulukla şablon ile belirlenmiş alanı boyar." örneği verilebilir. Kalıcılık ve genellemenin sağlanmasında aileyle iş birliği önemlidir. Uygulamacı mutlaka aileyle iş birliği içinde olmalıdır.

Öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılabilecek etkinlik örneklerine programın sonunda yer alan ders planlarında yer verilmiş, ölçme ve değerlendirme için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Uygulamada bu etkinliklerin yanı sıra, programın felsefesine uygun şekilde bireysel farklılıklara duyarlı ve esnek olmak koşuluyla uygulamacılar da yeni etkinlikler geliştirmelidir.

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen I. Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı, bu öğrencilerin günlük hayatlarında ince motor becerilerini geliştirmenin yanı sıra, serbest zamanlarında da üretmeyi ve eğlendirmeyi amaçlamaktadır. Birinci Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programında sekiz öğrenme alanı yer almaktadır. Bu öğrenme alanları: Şekillendirme, Parça-Bütün, Çizme, Boyama, Yırtma-Yapıştırma, Kesme, Baskı, Katlamadır.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Şekil 2. I. Kademe Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

Şekillendirme: El ve parmakları kullanarak çeşitli yoğurma malzemelerini (oyun hamuru gibi) farklı amaçlarla çeşitli boyutlarda şekil vermeyi amaçlayan çalışmalardır.

Parça-Bütün: Bütünü oluşturan parçaların zemindeki yerlerini bularak bütünü oluşturması amaçlanır. Bu öğrenme alanında öğrencilerin parçaları bulması, yerine takması, içine atması, parçaları birbirine takarak bütün oluşturması beklenir.

Çizme: Kalem ya da boya malzemelerini doğru bir şekilde kullanarak belli bir zemin üzerine çizim yapmayı gerektiren bir öğrenme alanıdır.

Boyama: Öğrencilerin bireysel ya da grupta parmak boyası, mum boya, pastel boya, sulu boya vb. boyalar kullanarak serbest ve basit konulu resim çalışmalarınıdır.

Yırtma-Yapıştırma: Kağıt, peçete, karton gibi malzemelerin elle yırtılarak, boş bir zemine yapıştırma malzemesi sürülerek yırtılan parçaların yapıştırılmasını içeren bir öğrenme alanıdır.

Kesme: Bu öğrenme alanında öğrenciden bir kağıda çizilen çizgi / şekil ya da basit nesne resimlerin makas kullanarak çıkarması beklenir.

Baskı: Önceden desenlenmiş nesnelerin (patates vb.) desenli yüzeylerini çeşitli boya malzemeleriyle boyayarak, belirli bir zemin üzerine basarak desen çıkarmalarını amaçlayan bir öğrenme alanıdır.

Katlama: Bu öğrenme alanında ise öğrencinin kağıt, kumaş, karton vb. malzemelere istenilen şekilde keskin / belirlenmiş hatlar kullanarak şekil verme becerilerinin geliştirilmesi amaçlanır.

Görsel Sanatlar ve El Becerileri Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef'e** ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Görsel Sanatlar ve El Becerileri I. Kademe Öğretim Programı; Şekillendirme, Parça-Bütün, Çizme, Boyama, Yırtma-Yapıştırma, Kesme, Baskı, Katlama olmak üzere sekiz öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanlarının altında hedefler ve hedef davranışlar yer almaktadır. Programda yer alan hedef ve hedef davranışlar, UDA yaklaşımının temel ilkelerinden biri olan gözlenebilirlik ve ölçülebilirlik dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Şekillendirme	2	7
Parça-Bütün	2	25
Çizme	3	14
Boyama	2	15
Yırtma-Yapıştırma	2	8
Kesme	2	17
Baskı	2	6
Katlama	2	8
Toplam	17	100

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Şekillendirme	1	–	2	3
Parça-Bütün	2	–	2	4
Çizme	3	–	3	6
Boyama	1	–	2	3
Yırtma-Yapıştırma	2	–	2	4
Kesme	2	–	2	4
Baskı	2	–	2	4
Katlama	2	–	2	4
Toplam	15	–	17	32

* Bazı hedeflerin hem bilişsel hem psikomotor alana karşılık gelmesinden dolayı toplamda Tablo 1. in toplam hedeflerinden daha fazla hedef görülmektedir.

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Şekillendirme	1.1.1.1. Şekillendirme çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Oyun hamurunu gösterir. 1.2. Oyun hamurunun ismini söyler. 1.3. Hamur kalıbını gösterir. 1.4. Hamur kalıbının ismini söyler.	Ayrık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.1.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek oyun hamuru ile şekillendirme çalışmaları yapar.	2.1. Oyun hamuruna kalıp kullanılarak şekil verir. 2.2. Oyun hamuruna elle şekil verir. 2.3. Modele bakarak oyun hamuruna elle şekil verir.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmada, öğrencilerin kullanılan malzemelerini yalama, ağzına alma, ısırma, çığneme vb. davranışlarına yönelik önlemler alınmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Parça-Bütün	1.2.1. Parça-bütün çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	<p>1.1. Bul-tak aracını gösterir.</p> <p>1.2. Bul-tak aracının ismini söyler.</p> <p>1.3. İpi gösterir.</p> <p>1.4. İpin ismini söyler.</p> <p>1.5. Çubuğu gösterir.</p> <p>1.6. Çubuğun ismini söyler.</p> <p>1.7. Dizilen nesneyi gösterir.</p> <p>1.8. Dizilen nesnenin ismini söyler.</p> <p>1.9. Yapboz aracını gösterir.</p> <p>1.10. Yapboz aracının ismini söyler.</p>	<p>Ayrıık denemelerle öğretim</p> <p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrıık deneme kaydı</p>
	1.2.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek parça-bütün oluşturma çalışmaları yapar.	<p>2.1. Bul-tak yapar.</p> <p>2.2. Modele bakarak bul-tak yapar.</p> <p>2.3. Söylenen şekli alarak bul-tak yapar.</p> <p>2.4. Tak-çıkır yapar.</p> <p>2.5. Modele bakarak tak-çıkır yapar.</p> <p>2.6. Söylenen şekli alarak tak-çıkır yapar.</p> <p>2.7. Nesnelere rastgele dizer.</p> <p>2.8. Nesnelere sıralı örüntü oluşturur.</p> <p>2.9. Modele bakarak nesnelere sıralı örüntü oluşturur.</p> <p>2.10. Söylenen nesnelere sıralı örüntü oluşturur.</p> <p>2.11. Nesnelere ipe / çubuğa sıralı olarak dizer.</p> <p>2.12. Modele bakarak nesnelere ipe / çubuğa dizer.</p> <p>2.13. Söylenen nesnelere ipe / çubuğa dizer.</p> <p>2.14. Yapboz yapar.</p> <p>2.15. Modele bakarak yapboz yapar.</p>	<p>Aşamalı yardımla öğretim yöntemi</p> <p>İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi</p> <p>Video modelle öğretim yöntemi</p> <p>Etkinlik çizelgeleriyle öğretim</p>	<p>Beceri kayıt formu</p> <p>Beceri analiz kaydı</p>
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, küçük parçaları ağzına alma, etrafına atma, yutma vb. davranışlarına ilişkin önlemler alınmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Çizme	1.3.1. Çizme çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Kağıdı gösterir. 1.2. Kağıdın ismini söyler. 1.3. Kalemı gösterir. 1.4. Kalemın ismini söyler. 1.5. Silgiyi gösterir. 1.6. Silginin ismini söyler.	Ayrıık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrıık deneme kaydı
	1.3.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek çizgi çalışmaları yapar.	2.1. Dik çizgi çizer. 2.2. Yatay çizgi çizer. 2.3. Yuvarlak çizgi çizer. 2.4. Artı çizer. 2.5. Eğik çizgi çizer.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
	1.3.3. Beceri analizindeki basamakları izleyerek resim çizme çalışmaları yapar.	3.1. Tek renkle resim çizme çalışması yapar. 3.2. Modeldeki renklerle resim çizme çalışması yapar. 3.3. Söylenen geometrik şekli çizer.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, kalem tutma becerisinin bir ön koşul olduğu unutulmamalıdır. Aynı zamanda kalem zemine, doğru yoğunlukta bastırma becerisinin de önceden kazanılmış olması önemlidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Boyama	1.4.1. Boyama çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Parmak boyasını gösterir. 1.2. Parmak boyasının ismini söyler. 1.3. Mum boyayı gösterir. 1.4. Mum boyanın ismini söyler. 1.5. Pastel boyayı gösterir. 1.6. Pastel boyanın ismini söyler. 1.7. Sulu boyayı gösterir. 1.8. Sulu boyanın ismini söyler. 1.9. Kuru boya kalemini gösterir. 1.10. Kuru boya kaleminin ismini söyler.	Ayrık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.4.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek boyama çalışmaları yapar.	2.1. Rastgele boyama yapar. 2.2. Şablon ile belirlenmiş alanı boyar. 2.3. Silikon ile belirlenmiş alanı boyar. 2.4. Kalın çizgi ile belirlenmiş alanı boyar. 2.5. İnce çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.	Aşamalı yardımlı öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Boya çalışmalarında kullanılacak malzemelerde ve zeminde, öğrenme gerçekleştirilinceye değinliklik yapılmalıdır. Koku hassasiyeti olan öğrencilerde malzeme seçimine ve davranış değiştirme müdahalelerine dikkat edilmelidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Yırtma-Yapıştırma	1.5.1. Yırtma-yapıştırma çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. El işi kağıdını gösterir. 1.2. El işi kağıdının ismini söyler. 1.3. Yapıştırıcıyı gösterir. 1.4. Yapıştırıcının ismini söyler.	Ayrılc denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyula öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrılc deneme kaydı
	1.5.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek yırtma-yapıştırma çalışmaları yapar.	2.1. Kağıt parçalarını rastgele yırtarak yapıştırır. 2.2. Basit şekli kağıda yapıştırır. 2.3. Basit şekli sınırlı alana yapıştırır. 2.4. Küçük parçaları sınırlı alana yırtma yapıştırma yapar.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin küçük kağıt parçalarını özellikle peçete parçalarını ağzına götürmemesi ve yutmaması için gerekli önlemler alınmalıdır. Yapıştırıcı kullanılan çalışmalarda öğrencilerin yapıştırıcıyı solumaması için önlemler alınmalıdır. Yapıştırıcı kullanımı sonrasında sınıf havalandırılmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Kesme	1.6.1. Kesme çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	<p>1.1. Makası gösterir.</p> <p>1.2. Makasın ismini söyler.</p> <p>1.3. Modelaj kalemini gösterir.</p> <p>1.4. Modelaj kaleminin ismini söyler.</p> <p>1.5. Fon kartonunu gösterir.</p> <p>1.6. Fon kartonunun ismini söyler.</p> <p>1.7. Kumaşını gösterir.</p> <p>1.8. Kumaşın ismini söyler.</p>	Ayrılc denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyula öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrılc deneme kaydı
	1.6.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek kesme çalışmaları yapar.	<p>2.1. Verilen kağıdı makasla rastgele keser.</p> <p>2.2. Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.</p> <p>2.3. Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.</p> <p>2.4. Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.</p> <p>2.5. Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.</p> <p>2.6. Kare şeklini makasla keser.</p> <p>2.7. Üçgen şeklini makasla keser.</p> <p>2.8. Daire şeklini makasla keser.</p> <p>2.9. Basit nesne resmini makasla keser.</p>	Aşamalı yardımcıla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin kendisine ve çevresine zarar vermemesi için keskin makas kullanılmamalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Baskı	1.7.1. Baskı çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Sünger gösterir. 1.2. Süngerin ismini söyler. 1.3. Patatesi gösterir. 1.4. Patatesin ismini söyler.	Ayrılc denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrılc deneme kaydı
	1.7.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek baskı çalışmaları yapar.	2.1. Sünger baskı yapar. 2.2. Patates baskı yapar.	Aşamalı yardımcıla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin boya ve boyanmış malzemeleri ağzına götürmemesi, ısırması için gerekli önlemlerin alınması önemlidir. Ayrıca sıklıkla görülen, fırçanın temizlendiği suyun öğrenci tarafından içilmemesine yönelik ortam düzenlemeleri yapılmalıdır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Katlama	1.8.1. Katlama çalışmalarında kullanılan araç-gereçleri ifade eder.	1.1. Kağıdı gösterir. 1.2. Kağıdın ismini söyler. 1.3. Kumaşı gösterir. 1.4. Kumaşın ismini söyler.	Ayrık denemelerle öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemi Sabit bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.8.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek katlama çalışmaları yapar.	2.1. Kağıdı rastgele katlar. 2.2. Kağıdı ortasından katlar. 2.3. Kumaşı rastgele katlar. 2.4. Kumaşı ortasından katlar.	Aşamalı yardımla öğretim yöntemi İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim yöntemi Video modelle öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleriyle öğretim	Beceri kayıt formu Beceri analiz kaydı
Açıklamalar	Bu çalışmalarda, öğrencinin kullanılan kağıt ya da kumaş parçalarını ağzına götürmemesi, ısırmaması, koparmaması için gerekli ortam düzenlemelerinin ve davranış değiştirme müdahalelerinin yapılması gereklidir.			

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ-1

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I
Öğrenme Alanı : Şekillendirme	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2	
Hedef	1.1.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek oyun hamuru ile şekillendirme çalışmaları yapar.
Hedef Davranışlar	2.3. Modele bakarak oyun hamuruna elle şekil verir. Davranışın tanımı: Öğrenci modele bakar, modelin rengindeki oyun hamurunu alır, oyun hamurunu eliyle düzeltir ve modele uygun kalıbı alarak kalıpla hamuru çıkarır. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, oyun hamurunu sıkma ve düzeltme.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Etkinlik çizelgesi, aşamalı yardım
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Oyun hamuru, hamur kalıbı, etkinlik çizelgesi klasörü, pekiştireçler, veri toplama formu.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) oturumları öğrencinin sınıfında; genelleme oturumları ise el becerileri atölyesinde gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci yan yana olacak şekilde beceri ortamı düzenlenecektir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle kalıpla oyun hamuru çıkaracağız. Aferin, beni çok güzel dinliyorsun." der.
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sende renkli hamurlarla çok güzel şekiller çıkarmayı öğreneceksin." der. Oyun hamuruyla çıkarılmış şekil örnekleri gösterilerek "Sen de böyle güzel şekiller yapabileceksin." şeklinde güdüleyici sözler söylenir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek "Hamurunu al!" der.
Uygulama	Öğretmen daha önceden hazırladığı oyun hamurunu ve kalıbı öğrenciye gösterir ve "Çizelge izleyerek farklı renklerde hamurlarla çok güzel şekiller çıkaracağız." der. Öğretmen kalıpları göstererek "Bak, bunlarla hamurdan şekil çıkaracağız." deyip, öğrencinin 7-8 saniye materyalleri incelemesi sağlanır. Öğretmen "Hazırsan başlayalım, çizelgenin sayfasını aç!" deyip öğrenciyi 5 saniye içinde çizelgesini açarak harekete geçmesi için yönlendirir. Öğretmen, öğrencinin ihtiyaç duyduğu kadar fiziksel ipucunu kullanıp öğrenci bağımsızlaştıkça ipucunu silikleştirerek uygular. Öğretmen, bu şekilde etkinlik çizelgesinin sayfasını çevirmesini, sayfadaki resme bakmasını, hamuru ve kalıbı almasını sağlar ve öğrencinin bu davranışı için pekiştireç sunar. Daha sonra çizelgeye geri dönülerek diğer basamaklar için de aynı uygulamalar tekrar edilir. Eğer uygulama sırasında öğrenci hata yaparsa bir önceki ipucuna dönülür. Öğretmen, öğrencinin tüm doğru tepkilerini pekiştirirken yanlış tepkileri için ipucunu tekrar sunar ve prova ettirerek hata düzeltmesi yapar. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin iş birliği ve çalışmaya katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak ipucu türleri ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.	
Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.	
Öğretimin değerlendirilmesi birinci dersin sonunda haftada bir kez gerçekleştirilir.	
Değerlendirme sırasında öğrenci ve öğretmen, öğrencinin sınıfında başat eline yakın olacak şekilde arkasında durur. Öğretmen "Seninle kalıp kullanarak hamura şekil vereceğiz. Hazır mısın?" Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harika hazırsın." diyerek pekiştirilir. Öğretmen "Çizelgeni izleyerek kalıpla hamura şekil ver!" diyerek hedef uyararı sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye, her bir beceri basamağını tamamlaması için 40-45 saniye bekler. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamakları için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış sergilediği ya da tepkide bulunmadığı basamaklar için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve (-) alınan ilk basamakta değerlendirmeye son verilir. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür.	
Öğretmen, öğrencinin çizelge izleyerek şekillendirme becerisini art arda üç defa %100 düzeyinde sergilemesinden 3 ve 5 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.	
Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında başka bir öğretmenden, öğrencinin el becerileri atölyesinde çizelge izleyerek kalıpla hamur çıkarma becerisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-II

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Parça-Bütün	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.2.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek parça-bütün oluşturma çalışmaları yapar.		
Hedef Davranışlar	2.1. Bul-tak yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci bul-tak parçalarından birini alıp, kutunun üzerinde hareket ettirerek doğru şekilde olan deliği bulup, şekli delikten içeri atar. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, nesne tutma.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Bul-tak kutusu, bul-tak parçaları, veri toplama formu, pekiştireçler.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan şekilleri kutusuna atacağız, beni çok güzel dinliyorsun, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de bütün şekilleri kutunun içine atabileceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek bul-tak kutusunu ve şekilleri öğrencinin önüne koyar. "Şekilleri kutunun içine at." denir.		
Uygulama	<p>Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur.</p> <p>Öğretmen, bul-tak kutusunu ve şekilleri öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Hadi, şekli kutunun içine at!" yönergesini verir.</p> <p>Öğrencinin eline bir şekil alması için fırsat verir. Öğrenci şekli aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin şekli doğru tutmasını sağlar.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin tam fiziksel ipucuyla şekli doğru boşluktan kutunun içine atmasını sağlar ve "Harikasin." şeklinde övgü sunar.</p> <p>Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda şekli doğru boşluktan kutuya atar hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek, bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur.</p> <p>Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen şeklin atılacağı yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci şekli doğru boşluktan kutuya attığında "Harika, kutunun içine attın." diyerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlanmadığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.</p>		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 4 şekil atırılabilir ve her şekil için 10 deneme yapılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	<p>Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.</p> <p>Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Şekli kutuya at!" diyerek hedef uyarını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin kutuya şekli atma becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak yerine getirmesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.</p>		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-III

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri Kademe : I Öğrenme Alanı : Çizme Oturum Sayısı : 6	
BÖLÜM-2	
Hedef	1.3.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek çizgi çalışmaları yapar.
Hedef Davranışlar	2.1. Dik çizgi çizer. Davranışın tanımı: Öğrenci kalemi yukarıdan aşağıya hareket ettirerek iki nokta arasına ya da satır çizgileri arasına dik çizgi çizer. Davranışın ön koşulları: Kalem tutma, kalemle rastgele karalama yapma, sınırlı alan boyama.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İleri zincirleme yaklaşımı benimsenerek ipucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştireçler, çalışma kâğıdı, kurşun kalem, silgi.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle çizgi çizeceğiz. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de resim çizebileceksin. Çizgi çizmeyi öğrenince çok güzel resimler çizebilirsin." Düzgün çizilmiş çizgi örnekleri veya çizilmiş resimler gösterilerek "Sen de böyle güzel çizimler çizebileceksin." denir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." denerek çalışma kâğıdı ve kalem verilip "Düz çizgi çiz!" denir.
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen; kalemi, çalışma kâğıdını ve silgiyi öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Hadi düz çizgi çiz!" yönergesini verir. Öğrencinin kalemi alması için fırsat verir. Öğrenci kalemi aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin kalemi doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrenci kalemi doğru tuttuğunda "Kalemi doğru tutuyorsun, harikasın." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda çizgi çizer hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen çizgi çizeceği yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci kalemle düz çizgi çizerse "Harika çizdin." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 5 çizgi çizdirilebileceği gibi bir satırda 10 çizginin yer alacağı 5 satır da çizdirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Düz çizgi çiz!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin çalışma kâğıdına düz çizgi çizme becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak sergilemesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-IV

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Boyama	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.4.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek boyama çalışmaları yapar.		
Hedef Davranışlar	2.1. Rastgele boyama yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci boya kalemini eline alır, diğer eliyle kağıdı tutar ve boyayı rastgele kağıda sürter. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, avuç içiyle boya tutma, avuç içiyle kağıt tutma.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Aşamalı yardımla öğretim		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Boya kalemi, kağıt, pekiştireçler, veri toplama formu.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) oturumları öğrencinin sınıfında; genelleme oturumları ise el becerileri atölyesinde gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci yan yana olacak şekilde beceri ortamı düzenlenecektir.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle boyama yapacağız. Aferin beni çok güzel dinliyorsun." der.		
Güdüleme	"Biliyor musun artık sen de kağıdı boyayabileceksin." der. Renklerle boyanmış kağıt örnekleri gösterilerek "Sen de kağıdı böyle boyayabileceksin." şeklinde güdüleyici sözler söylenir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek "Boyayı al!" der.		
Uygulama	<p>Öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Bugün boyama yapmayı öğrenmeyeceğiz." diyerek öğrencinin dikkatini hedef davranışa çeker ve öğrenciyi davranış öğrenmesi için güdüler: "Seninle kağıdı rengarenk boyayacağız. Hazırsan başlayalım." der.</p> <p>Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." denerek pekiştirilir. Öğretmen "Kağıdı boya!" diyerek hedef uyarısını sunar ve ardından beceri analizindeki ilk basamak için öğrencinin elinin üstünden tutarak tam fiziksel ipucunu sunar.</p> <p>Öğrenci tam fiziksel ipucuyla beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye başladığında öğretmen kısmi fiziksel ipucunu kullanmaya başlar. Öğrencinin bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur.</p> <p>Öğrenci kısmi fiziksel ipucu sunulduğunda beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye devam ederse öğretmen diğer ipucu türü olan gölge ipucuna geçer. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu kullanıldığında beceri basamaklarını yanlış sergilerse öğretmen tam fiziksel ipucuna geri döner.</p> <p>Bu süreç beceri analizindeki tüm basamaklar için gerçekleştirilir.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin tüm doğru tepkilerini pekiştirirken yanlış tepkileri için ipucunu tekrar sunarak hata düzeltmesi yapar. Öğretim oturumu sona erdiğinde öğrencinin iş birliği ve katılımı pekiştirilir.</p>		
Açıklamalar	<p>Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir.</p> <p>Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak ipucu türleri ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir.</p> <p>Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir.</p> <p>Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.</p>		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	<p>Öğretmen öğretime başlamadan önce en az üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.</p> <p>Değerlendirme sırasında öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Şimdi seninle kağıdı boyayacağız. Hazır mısın?" der. Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." diyerek pekiştirilir. Öğretmen "Kağıdı boya!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye, her bir beceri basamağını tamamlaması için 20-40 saniye bekler. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamakları için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış sergilediği ya da tepkide bulunmadığı basamaklar için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve (-) alınan ilk basamakta değerlendirmeye son verilir. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin boyama becerisini art arda üç defa %100 düzeyinde sergilemesinden 3 ve 5 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.</p> <p>Öğretmen; öğretim öncesi ve sonrasında başka öğretmenlerle başka sınıflarda boyama becerisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.</p>		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-V

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri Kademe : I Öğrenme Alanı : Yırtma-Yapıştırma Oturum Sayısı : 6	
BÖLÜM-2	
Hedef	1.5.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek yırtma-yapıştırma yapar.
Hedef Davranışlar	2.1. Kağıt parçalarıyla rastgele yırtma-yapıştırma yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci renkli kağıdı eline alır, kağıttan bir parça yırtar, önünde duran beyaz kağıda yapıştırıcı sürer ve yırttığı parçayı kağıda yapıştırır. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, nesne tutma.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Aşamalı yardımla öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Renkli kağıt, beyaz kağıt, yapıştırıcı, pekiştiriciler, veri toplama formu
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) oturumları öğrencinin sınıfında; genelleme oturumları ise el becerileri atölyesinde gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci yan yana olacak şekilde beceri ortamı düzenlenecektir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen "Şimdi seninle yırtma-yapıştırma yapacağız. Aferin beni çok güzel dinliyorsun." der.
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de kağıdı yırtıp yapıştırabilirsin." der. Yırtma yapıştırma örnekleri gösterilerek "Sen de kağıtları böyle yapıştırabilirsin." şeklinde güdüleyici sözler söylenir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek "Kağıdı al!" der.
Uygulama	Öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Bugün yırtma yapıştırma yapmayı öğreneceğiz." diyerek öğrencinin dikkatini hedef davranışa çeker ve öğrenciyi davranışı öğrenmesi için güdüler: "Seninle bu kağıda renkli kağıtlar yapıştıracağız. Hazırsan başlayalım." der. Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." denerek pekiştirilir. Öğretmen "Yırtma-yapıştırma yap." diyerek hedef uyarısını sunar ve ardından beceri analizindeki ilk basamak için öğrencinin elinin üstünden tutarak tam fiziksel ipucunu sunar. Öğrenci tam fiziksel ipucuyla beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye başladığında öğretmen kısmi fiziksel ipucunu kullanmaya başlar. Öğrencinin bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu sunulduğunda beceri basamaklarını doğru olarak sergilemeye devam ederse öğretmen diğer ipucu türü olan gölge ipucuna geçer. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu kullanıldığında beceri basamaklarını yanlış sergilerse öğretmen tam fiziksel ipucuna geri döner. Bu süreç beceri analizindeki tüm basamaklar için gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrencinin tüm doğru tepkilerini pekiştirirken yanlış tepkileri için ipucunu tekrar sunarak hata düzeltmesi yapar. Öğretim oturumu sona erdiğinde öğrencinin iş birliği ve katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak ipucu türleri ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme Öğretmen öğretime başlamadan önce en az üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Değerlendirme sırasında öğrenci ve öğretmen sınıfta masanın önünde yan yana durur. Öğretmen "Şimdi seninle yırtma-yapıştırma yapacağız. Hazır mısın?" der. Öğrenci hazır olduğunu jestle / mimikle ya da sözel olarak ifade ettiğinde "Harikasın." denerek pekiştirilir. Öğretmen "Yırtma-yapıştırma yap." diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye, her bir beceri basamağını tamamlaması için 20-40 saniye bekler. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamakları için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (+) işareti konur. Öğrencinin yanlış sergilediği ya da tepkide bulunmadığı basamaklar için veri toplama formuna o beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve (-) alınan ilk basamakta değerlendirmeye son verilir. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımı pekiştirilir. Öğretmen elde ettiği verileri grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin yırtma-yapıştırma becerisini art arda üç defa %100 düzeyinde sergilemesinden 3 ve 5 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında başka öğretmenlerden başka sınıflarda yırtma-yapıştırma becerisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VI

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Kesme	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.6.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek kesme çalışması yapar.		
Hedef Davranışlar	2.8. Daire şeklini makasla keser. Davranışın tanımı: Öğrenci makası eline alıp diğer eliyle kağıdı tutar ve dairenin kenar çizgisine makası oturtturarak çizginin sonuna kadar kağıdı keser. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, nesne tutma, makasla kesme.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Kağıt, makas, veri toplama formu, pekiştireçler.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları, okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan makasla kağıttaki şekli keseceğiz, beni çok güzel dinliyorsun aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de kağıttaki şekilleri kesebileceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek makası ve kağıdı öğrencinin önüne koyar. "Kağıttaki şekli kes." denir.		
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen, bul-tak kutusunu ve şekilleri öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Kağıttaki şekli kes!" yönergesini verir. Öğrencinin eline bir şekil alması için fırsat verir. Öğrenci şekli aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin makası doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrencinin tam fiziksel ipucuyla çizgilerin üzerinden keserek şekli çıkarmasını sağlar ve "Harikasın." şeklinde övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda şekli çizgilerin üzerinden keser hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen şeklin kesileceği yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci şekli çizginin üzerinden keserek çıkardığında "Harika çok güzel kestin." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 4 şekil kestirilebilir ve her şekil için 10 deneme yapılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Şekli makasla kes!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmama durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin şekli makasla kesme becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak yerine getirmesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VII

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Baskı	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.7.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek baskı çalışması yapar.		
Hedef Davranışlar	2.2. Patates baskı yapar. Davranışın tanımı: Öğrenci fırçayı alır, fırçayı sulu boyaya sürer ve diğer eline patatesi alır ardından fırçayla patatesin şekil verilmiş yüzeyini boyar ve fırçayı suyun içine bırakır. Bir eliyle kağıdı tutar ve patatesin boyadığı yüzeyini kağıda basar. Davranışın ön koşulları: El-göz koordinasyonu, fırça tutma, patates tutma, kağıt tutma, fırçayla sulu boya alma, fırçayla yüzey boyama.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Kağıt, sulu boya, fırça, patates veri toplama formu, pekiştireçler.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle patates baskısı yapacağız, beni çok güzel dinliyorsun, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de patates baskısı yapabileceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğretmen "Hazırsan başlayalım." diyerek fırçayı, sulu boyayı, patatesi ve kağıdı öğrencinin önüne koyar. "Patates baskı yap!" denir.		
Uygulama	Öğretmen fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arkasına oturur. Öğretmen, fırçayı, sulu boyayı, patatesi ve kağıdı öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciyi "Patates baskı yap!" yönergesini verir. Öğrencinin eline fırçayı alması için fırsat verir. Öğrenci fırçayı aldığı anda öğretmen, elinin üzerinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin fırçayı doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrencinin tam fiziksel ipucuyla fırçaya sulu boya alıp patatesi boyamasını ve kağıda basmasını sağlar ve "Harikasın." şeklinde övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda patates baskı yapar hale hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen baskının aşamalarını işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci patates baskı yaptığında "Harika çok güzel yaptın." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciyi tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 4 şekil bastırılabilir ve her şekil için 10 deneme yapılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciyeye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Patates baskı yap!" diyerek hedef uyarısı sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 5 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin patates baskı yapma becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak yerine getirmesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VIII

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Görsel Sanatlar ve El Becerileri Kademe : I Öğrenme Alanı : Katlama Oturum Sayısı : 6	
BÖLÜM-2	
Hedef	1.8.2. Beceri analizindeki basamakları izleyerek rastgele katlama yapar.
Hedef Davranışlar	2.3. Davranışın tanımı: Kumaşı rastgele katlar . Davranışın ön koşulları: İnce motor becerileri, katlama.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İleriye zincirleme yaklaşımı benimsenerek ipucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu,sözel ipucu)
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştireçler, kumaş parçaları.
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gör- düğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında yan yana oturacaktır. Genelleme için farklı malzemeler ve farklı kişiler kullanılır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle katlama yapacağız. Sana bir kumaş verip bunu katlamayı isteyeceğim. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.
Güdüleme	"Bunu yapmayı öğrenince eşyalarını çok güzel katlayabileceksin." Katlanmış kumaşlar gösterilerek "Sen de böyle güzel katlamalar yapabileceksin." denir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." denerek örnek kumaş (havlu) verilir.
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde arka- sına oturur. Öğretmen, kumaşı öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Kumaşı katla!" yönergesini verir. Öğrencinin kumaşı tutması için fırsat verir. Öğrenci kumaşı uygun şekilde tuttuğunda öğretmen, elinin üze- rinden tutup, tam fiziksel ipucu uygulayarak öğrencinin kumaşı doğru tutmasını sağlar. Öğretmen, öğrenci kumaşı tuttuğunda "Kumaşı doğru tutuyorsun, şimdi kumaşı katla, harikasin." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Öğrenci elinin üstünden tutulduğunda kumaşı katlar hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek aşama aşama bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur. Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uygulandığında yaparsa pekiştireç sunulur. Kısmi fiziksel ipucu yapıldığında öğretmen kumaşı katlayacağı yeri işaret ederek işaret ipuçları kullanabilir. Öğrenci kumaşı katlarsa "Harika yaptın." denerek sözel olarak pekiştirilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu son- landırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açık- lamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Öğrencinin düzeyine göre bir oturumda sadece 1 deneme yapılabi- leceği gibi 5 deneme de yaptırılabilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde birincil ve ikincil pekişti- reçler arasından seçilir ve kullanılır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme	
Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin yakınında olacak şekilde arkasına oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dik- katını hedef davranışa çeker ve "Kumaşı katla!" diyerek hedef uyarını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin kumaşı katlama becerisini beş denemeden dördünde bağımsız olarak sergilemesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlen- dirmesini isteyerek genelleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında farklı kumaşlar ile yukarıda söz edilen basamakları kullanarak genelleme verisi toplar.	

GÖRSEL SANATLAR VE EL BECERİLERİ DERSİ I. KADEME KONTROL LİSTESİ

Yönerge

Kontrol listesi kullanırken öğrencinin yerine getirdiği beceriler için "**Evet**" sütununa, yerine getiremediği beceriler için "**Hayır**" sütununa (→) işareti konur. Eğer açıklama yapılması gerekiyorsa "Açıklama" sütununa not edilir. Öğrencinin yerine getiremediği becerilerden öncelikle öğretilmesi önerilenler için "**Açıklama**" sütununa (📝) işareti konur. Form kullanılırken doğrudan gözlemlenemeyen davranışlara ilişkin anne-baba / birincil bakıcı, daha önceki öğretmeni ya da okulda çalışan personelden bilgi alınabilir.

Öğrenme Alanı: ŞEKİLLENDİRME				
ŞEKİLLENDİRME ÇALIŞMALARI				
Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Oyun hamurunu gösterir.			
2	Oyun hamurunun ismini söyler.			
3	Hamur kalıbını gösterir.			
4	Hamur kalıbının ismini söyler.			
5	Oyun hamuruna kalıp kullanarak şekil verir.			
6	Oyun hamuruna elle şekil verir.			
7	Modele bakarak oyun hamuruna elle şekil verir.			

Öğrenme Alanı: PARÇA-BÜTÜN**PARÇA-BÜTÜN OLUŞTURMA**

Davranışlar		Ev	Hayır	Açıklamalar
1	Bul-tak aracını gösterir.			
2	Bul-tak aracının ismini söyler.			
3	İpi gösterir.			
4	İpin ismini söyler.			
5	Çubuğu gösterir.			
6	Çubuğun ismini söyler.			
7	Dizilen nesneyi gösterir.			
8	Dizilen nesnenin ismini söyler.			
9	Yapboz aracını gösterir.			
10	Yapboz aracının ismini söyler.			
11	Bul-tak yapar.			
12	Modele bakarak bul-tak yapar.			
13	Söylenen şekli alarak bul-tak yapar.			
14	Tak-çıkar yapar.			
15	Modele bakarak tak-çıkar yapar.			
16	Söylenen şekli alarak tak-çıkar yapar.			
17	Nesneleri rastgele dizer.			
18	Nesneleri sıralı olarak dizer.			
19	Modele bakarak nesneleri dizer.			
20	Söylenen nesneleri örüntüye göre dizer.			
21	Nesneleri ipe / çubuğa sıralı olarak dizer.			
22	Modele bakarak nesneleri ipe / çubuğa dizer.			
23	Söylenen nesneleri ipe / çubuğa dizer.			
24	Yapboz yapar.			
25	Modele bakarak yapboz yapar.			

Öğrenme Alanı: ÇİZME**ÇİZGİ ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Kağıdı gösterir.			
2	Kağıdın ismini söyler.			
3	Kalemi gösterir.			
4	Kalemin ismini söyler.			
5	Silgiyi gösterir.			
6	Silginin ismini söyler.			
7	Dik çizgi çizer.			
8	Yatay çizgi çizer.			
9	Yuvarlak çizgi çizer.			
10	Artı çizer.			
11	Eğik çizgi çizer.			

RESİM ÇİZME ÇALIŞMALARI

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Tek renkle resim çizer.			
2	Modeldeki renklerle resim çizer.			
3	Söylenen geometrik şekli çizer.			

Öğrenme Alanı: BOYAMA**BOYAMA ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Ev	Hayır	Açıklamalar
1	Parmak boyasını gösterir.			
2	Parmak boyanın ismini söyler.			
3	Mum boyayı gösterir.			
4	Mum boyanın ismini söyler.			
5	Pastel boyayı gösterir.			
6	Pastel boyanın ismini söyler.			
7	Sulu boyayı gösterir.			
8	Sulu boyanın ismini söyler.			
9	Kuru boya kalemini gösterir.			
10	Kuru boya kaleminin ismini söyler.			
11	Rastgele boyar.			
12	Şablon ile belirlenmiş alanı boyar.			
13	Silikon ile belirlenmiş alanı boyar.			
14	Kalın çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			
15	İnce çizgi ile belirlenmiş alanı boyar.			

Öğrenme Alanı: YIRTMA-YAPIŞTIRMA**YIRTMA-YAPIŞTIRMA ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	El işi kağıdını gösterir.			
2	El işi kağıdının ismini söyler.			
3	Yapıştırıcıyı gösterir.			
4	Yapıştırıcının ismini söyler.			
5	Kağıt parçalarını rastgele yapıştırır.			
6	Basit şekli kağıda yapıştırır.			
7	Basit şekli sınırlı alana yapıştırır.			
8	Küçük parçaları sınırlı alana yapıştırır.			

Öğrenme Alanı: KESME**KESME ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evvet	Hayır	Açıklamalar
1	Makası gösterir.			
2	Makasın ismini söyler.			
3	Modelaj kalemini gösterir.			
4	Modelaj kaleminin ismini söyler.			
5	Fon kartonunu gösterir.			
6	Fon kartonunun ismini söyler.			
7	Kumaşı gösterir.			
8	Kumaşın ismini söyler.			
9	Verilen kağıdı makasla rastgele keser.			
10	Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.			
11	Çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.			
12	Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla tek hamlede keser.			
13	Kesik çizgilerle belirlenmiş kağıdı makasla iki ve daha fazla hamlede keser.			
14	Kare şeklini makasla keser.			
15	Üçgen şeklini makasla keser.			
16	Daire şeklini makasla keser.			
17	Basit nesne resimlerini (elma vb.) makasla keser.			

Öğrenme Alanı: BASKI**BASKI BECERİLERİ**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Sünger gösterir.			
2	Süngerin ismini söyler.			
3	Patatesi gösterir.			
4	Patatesin ismini söyler.			
5	Sünger baskı yapar.			
6	Patates baskı yapar.			

Öğrenme Alanı: KATLAMA**KATLAMA ÇALIŞMALARI**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
1	Kağıdı gösterir.			
2	Kağıdın ismini söyler.			
3	Kumaşı gösterir.			
4	Kumaşın ismini söyler.			
5	Kağıdı / kumaşı rastgele katlar.			
6	Kağıdı / kumaşı ortasından katlar.			

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
HAYAT BİLGİSİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	16
HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	18
2. HEDEFLERİN YAPISI	20
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	21
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	32

I. KADEME HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardım severlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır yetersizlik düzeyindeki öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değer-

lendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Ayrıca tüm öğrencilerin farklı öğrenme geçmişi ve kendine özgü bir öğrenme biçimi vardır. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde öğrencilerin öğrenme özellikleri dikkate alınarak gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Öğretim uyarlamaları öğrencilerin önceki öğrenmeleri ve öğrenme biçimlerinin yanısıra basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta gibi öğrenme ilkelerini dikkate almayı gerektirir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

HAYAT BİLGİSİ DERSİ PROGRAMININ UYGULANMASI

1. HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, öğrencilere temel öz bakım becerilerini, kendini, yakın çevresini ve dünyayı tanımasına yönelik bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı ve öğrencileri hayata hazırlamayı amaçlamaktadır. Öğretim programının öğrenme alanlarındaki bilgi, beceri ve davranışlar birbiriyle ilişkili ve bütün olarak ele alınmaktadır. Aynı zamanda öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi, beceri ve davranışlar öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda (1739 sayılı) ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile öğrenciler:

1. Öz bakım becerilerini gerçekleştirecektir.
2. Vücudunu tanıyacaktır.
3. Aile ve yakın çevreyi tanıyacaktır.
4. Okulu ve sınıfı tanıyacaktır.
5. Temel trafik ve yaya becerilerini gerçekleştirecektir.
6. Canlı ve cansız varlıkları tanıyacaktır.
7. Dünyamız ve gök cisimlerine ilişkin temel kavramları edinecektir.
8. Zamana ilişkin kavramları tanıyacaktır.
9. Bazı mesleklerin özelliklerini sıralayacaktır.
10. Millî değerlere ilişkin temel bilgileri edinecektir.
11. Belirli gün ve haftaları tanıyacaktır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanmıştır. Bu programda konu ve öğrenen merkezli tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Konu merkezli tasarım yaklaşımlarında programlar çeşitli dersler ve ilgili konulardan oluşmaktadır. Konu alanı bilgisi bu yaklaşımın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. Hayat Bilgisi; öğrencilerin kaba ve ince motor becerilerini geliştirmeyi, el-göz koordinasyonunu sağlamayı, bilişsel ve sosyal becerilerine ilişkin bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı ve geliştirmeyi amaçladığından bu yaklaşım tercih edilmiştir. Öğrenen merkezli yaklaşımda ise öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri öğretimin merkezinde yer alır. Bu yaklaşımda öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreçlerinde öğrenenin bireysel farklılıkları temel alınır. Yaklaşımın bu özelliği Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarının belirlenmesinden hedef ve davranışlara, öğrenme-öğretme süreçlerinden ölçme ve değerlendirmeye kadar her aşamada dikkate alınmıştır.

Programda öğrenme yaklaşımı olarak, davranışçı yaklaşımın öne sürdüğü ilkeleri kullanan Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) benimsenmiştir. UDA, sosyal açıdan birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Davranışçı yaklaşım, davranışı gözlenebilir ve ölçülebilir çevresel özellikler açısından inceler. UDA, her bireyin kendine özgü bir öğrenme biçimi ve öğrenme geçmişi olduğunu kabul eder. Buradan yola çıkarak UDA, her öğretim ya da davranış yönetim tekniğinin her bireyde aynı başarı ile sonuçlanmayacağı varsayımıyla geliştirilmiştir. Bu nedenle, bireysel farklılıkları dikkate alır. Bu yönüyle programın tasarım yaklaşımıyla uyumludur.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, bireysel farklılıkları dikkate alan, gözlenebilir ve ölçülebilir hedef ve hedef davranışları içermektedir. Bu kapsamda (a) hedef davranışın belirlenmesi, (b) hedef davranışın ölçülmesi, (c) hedef davranışa ulaşmak için öğretim yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi ve uygulanması bu programın üç temel basamağıdır. UDA, programın etkililiğinin sürekli değerlendirilmesi için verilere dayalı olarak öğretimsel kararlar almayı gerektirir. UDA; uygulamalılık, davranışsallık, analitiklik, teknolojiklik, kavramsal olarak sistematiklik, etkililik ve genellenebilirlik özelliklerine sahiptir.

Uygulamalılık: Hedef davranışın sosyal açıdan önemli bir davranış olması anlamına gelmektedir. Bu hedef davranış, "artırılmak" ya da "azaltılmak" istenen bir davranış olabilir. Bu bağlamda sosyal kabul gören uygun davranışların kazandırılması ya da uygun olmayan davranışların azaltılması sağlanabilir.

Davranışsallık: Bireyin değişen ya da değiştirilmesi planlanan davranışının tam olarak "tanımlanabilir", "gözlenebilir" ve "ölçülebilir" olmasını gerektirir. UDA'da "hedef davranışın değişip değişmediği" ve "kimin davranışının değiştiği" gibi sorulara yanıt aranmaktadır. Bu noktada "birey" için hedef davranış belirlenmeli ve bu hedef davranışta değişikliğe yol açacak davranış yönetimi ve öğretim yöntemleri planlanmalı ve uygulanmalıdır.

Analitiklik: Çevresel koşulların davranışın gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesinden sorumlu olduğunu inandırıcı bir biçimde ortaya koymaktır. Davranış "öncesi ya da sonrası koşullar" ile "davranış" arasında işlevsel bir ilişki aranmalıdır.

Teknolojiklik: Uygulamacının yürüttüğü uygulamayı çok açık bir biçimde betimlemesidir. Böylece, uygulamanın bir başkası tarafından kolayca anlaşılabilir aynı biçimde uygulanması sağlanabilir. Yinelenebilirlik, teknolojiklik ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

Kavramsal Olarak Sistematiklik: UDA'da sistematik biçimde kavramsal bütünlük sağlaması için uygulamaların yinelenebilir olması, o alanda bilgi birikimi sağlaması, davranışçı yaklaşımın ilke ve teknikleriyle ilişkili olması gerekmektedir. Bu sağlanabilirse uygulamacılar kavramsal bütünlüğü elde edilmiş olan uygulamalara kolayca ulaşabilirler.

Etkililik: Değiştirilmesi ya da kazandırılması hedeflenen davranışta istenen değişikliğin / kazanımın elde edilmesi olarak tanımlanır. Uygulamacıların yaptığı uygulamaların etkili olması önemlidir. Bunun yanı sıra, uygulama sonunda bireyde gerçekleşen davranış değişikliğinin sosyal açıdan anlamlı olması da dikkate alınmalıdır.

Genellenebilirlik: Gerçekleşen davranış değişikliğinin öğretim sonrasında farklı ortamlar, kişiler, araç-gereçler ve durumlar ile sürdürülebilmesidir. Genellenebilirlik, öğretim ve davranış planlarının vazgeçilmez bir unsurudur. Bu özellik sağlandığında özel eğitimin en genel amacı olan "bireylerin olabildiğince bağımsız yaşaması" amacına ulaşılmış olur.

UDA, bu özellikleriyle evrensel tasarım ilkeleriyle de örtüşmektedir. Evrensel tasarım; içerik, ortam ile öğretimi bireyselleştirmeyi ve uyarılma ile birlikte her durumda mümkün olduğu kadar çok bireyin kullanımını amaçlayan bir süreçtir. Evrensel tasarımın kişiye uygun esnek programlar sağlaması ve eğitim ortamını tüm bireyler için ulaşılabilir kılması, nitelikli bir eğitim ve öğretim sürecini beraberinde getirmektedir.

UDA ve evrensel tasarımda uygulamacı ve öğrenciden beklenen bazı rol ve sorumluluklar vardır. UDA'da öğrencinin çalışmaya dikkatini yöneltmesi, yönergeler doğrultusunda davranışı gerçekleştirmesi, edindiği davranışı sürdürmesi ve genellemesi beklenir. Uygulamacıların da öğrenciden beklenen rol ve sorumlulukları dikkate alarak öğretimde edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemeyi oluşturan "öğrenme aşamaları"na göre öğretimi planlaması, uygulaması ve değerlendirmesi gerekir. Uygulamacı, öğrenme aşamalarına göre planlama yaparken öğretim yöntem ve teknikleri, ipucu, pekiştirme, kayıt tutma ve değerlendirme gibi UDA'nın temel ilkelerine yer vermelidir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Uygulamalı Davranış Analizi temelli yaklaşımda değerlendirme yapabilmek için öncelikle hedef becerinin belirlenmesi ve öğrencinin BEP'ine eklenmesi gerekir. Bunu izleyen şekilde değerlendirme; öğretim öncesi, öğretim süreci ve öğretim sonrası olmak üzere üç aşamada yapılır.

Hedef Becerinin Belirlenmesi

Hayat Bilgisi dersi ile ilgili öğretime başlanmadan önce kontrol listesi (EK 1) kullanılarak öğrenci ya da öğrencilerin var olan performansının değerlendirilmesi gerekir. Kontrol listesi öğrencinin Hayat Bilgisi dersine ilişkin performansının belirlenmesine ve buna dayalı olarak BEP'inin hazırlanmasına yardımcı olacaktır.

Öğretim Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim Öncesi Değerlendirme (Ön): Başlama Düzeyi Belirleme

Bu bölümde, Hayat Bilgisi dersinde yoğun biçimde yer alan zincirleme becerilerin ölçülmesi için beceri analizi kaydı ve araç-gereç tanıma, materyal seçimi gibi tek basamaklı davranışların ölçülmesi için ayrık deneme kaydı ve bu kayıtların grafiklendirilmesi örneklerle açıklanmıştır.

Zincirleme Becerilerin Ölçülmesi

Öğretime başlamadan önce öncelikli olduğuna karar verilen ve öğrencinin BEP'e alınan beceriler için başlama düzeyi verileri toplanır. Başlama düzeyi verileri öğretim öncesinde ve genellikle üç oturum üst üste toplanır.

Bu derste öğrenilmesi hedeflenen becerilerin bir kısmı zincirleme becerilerdir. Zincirleme bir beceri için beceri analizi kaydı tekniği kullanılarak öğrencinin / öğrencilerin performansı gerek başlama düzeyinde gerekse öğrenme sürecinde değerlendirilir. Zincirleme beceriler birden fazla basamağı içeren becerilerdir. Örneğin el yıkama, ayakkabı giyme, diş fırçalama becerileri birden fazla basamak içeren zincirleme becerilerdir.

Beceri Analizi Kaydı: Öğretilmesi planlanan hedef davranış belirlendikten sonra becerinin analizi oluşturulur. Beceri analizi, öğretilmek istenen becerilerin öğrencinin özelliğine göre küçük adımlara bölünmesi işidir. Beceri analizi aracılığı ile öğrencinin becerideki ilerlemesine ilişkin veri toplanır. Aşağıda örnek bir beceri analizi ve analize dayalı veri kayıt formu yer almaktadır.

ÖRNEK BECERİ ANALİZİ VERİ KAYIT FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Gözlemcinin Adı-Soyadı :

Hedef uyaran : Dişlerini fırçala

Evre :

Oturum Tarihi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Beceri Basamakları	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....	.../.../.....
Macunu sol eliyle tutar.										
Macunun kapağını sağ elinin parmaklarıyla kendine doğru çevirir.										
Kapağı açar.										
Kapağı rafa koyar.										
Sağ eliyle diş fırçasına uzanarak tutar.										
Bir miktar macunu fırçanın üzerine sürer.										
Macunu bırakır.										
Fırçayı dişlerinin üzerine getirir.										
Fırçayı dairesel olarak dişleri üzerinde gezdirir.										
Dişlerini fırçalar.										
Fırçayı ağızından çıkarır.										
Sol eliyle musluğa uzanır.										
Sol eliyle musluğu açar.										
Fırçayı musluğun altına getirerek yıkar.										
Fırçayı yerine koyar.										
Sağ elini musluğun altına koyar.										
Sağ eliyle bir miktar su alır.										
Kafasını musluğa eğer.										
Suyu ağızına alır.										
Ağızını çalkalar.										
Ağızındaki suyu musluğa tükürür.										
Bir miktar daha su alır.										
Ağızının dışını da temizler.										
Musluğu kapatır.										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Sayısı										
Bağımsız Gerçekleşen Basamak Yüzdesi										

Veri toplama formunu kullanırken öğrencinin bağımsız olarak gerçekleştirdiği basamakların karşısına (+), gerçekleştiremediği basamakların karşısına (-) işareti konur. Beceri analizi kaydı tekniğini kullanırken iki farklı yol ile değerlendirme yapılabilir. İzleyen bölümde bu yollara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Tek Fırsat Tekniği: Öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenir. Performans alımında kullanılacak araçların ve veri toplama formunun öğretmenin yakınında bulunmasına dikkat edilir. Tek fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Dişlerini fırçala!"
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamağının karşısına (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına (-) işareti konur, diğer basamaklara (-) verilerek değerlendirme sona erdirilir.

Çok Fırsat Tekniği: Çok fırsat tekniğinde de öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenir. Performans alımında kullanılacak araçların ve veri toplama formunun öğretmenin yakınında bulunmasına dikkat edilir. Çok fırsat tekniği ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Dişlerini fırçala!"
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru olarak sergilediği beceri basamağının karşısına (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış olarak sergilediği ya da tepkide bulunmadığı beceri basamağının karşısına (-) işareti konur ve bu basamak öğretmen tarafından gerçekleştirilir.
5. Beceri analizindeki tüm basamaklar için bu süreç tekrarlanır.

Tek Basamaklı Beceriler

Hayat Bilgisi ders içeriğinde yer alan hedef becerilerin bir kısmı; araç-gereçleri, duyu organlarını, iç organları, sınıfın bölümlerini tanıma gibi tek basamaklı becerilerdir. Bu tür beceriler hedef olarak belirlendiğinde ayrı denemelerle kayıt tekniği kullanılır.

Ayrık Deneme Kaydı: Tek basamaklı davranışları kaydetmek için kullanılan bir kayıt tekniğidir. Ayrık deneme kaydında öncelikle performans alınacak ortam, bireye uygun şekilde (ses, ışık, masa vb.) düzenlenir. Performans alımında kullanılacak araçlar ve veri toplama formunun öğretmenin yakınında bulunmasına dikkat edilir. Ayrık deneme kaydı ile performans düzeyi belirleme aşamasında aşağıdaki basamaklar izlenir:

1. Öğrenciye beceri yönergesi ya da hedef uyaran sunulur. Örneğin "Dünyayı göster!"
2. Öğrencinin tepkide bulunması için 4-5 saniye beklenir.
3. Öğrencinin doğru tepkileri için veri toplama formuna (+) işareti konur.
4. Öğrencinin yanlış tepkileri ya da tepkide bulunmama durumu için veri toplama formuna (-) işareti konur.

"GÖK CİSİMLERİNİ GÖSTERME" AYRIK DENEME KAYDI FORMU

Öğrencinin Adı-Soyadı :

Öğretmenin Adı-Soyadı :

Hedef uyaran : Dünyayı göster.

Evre :

Deneme	Dünya	Güneş	Ay	Öğretilecek Materyal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
1	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya										
2	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş										
3	ORTA	SOL	SAĞ	Ay										
4	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya										
5	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş										
6	ORTA	SOL	SAĞ	Ay										
7	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya										
8	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş										
9	ORTA	SOL	SAĞ	Ay										
10	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya										
11	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş										
12	ORTA	SOL	SAĞ	Ay										
Toplam Tepki Sayısı														
Tepki Yüzdesi														

Öğretim Sırasında Değerlendirme (Süreç)

Öğretim sürecinde öğrenci performansının değerlendirilmesi gerekir. Örneğin eş zamanlı ipucuyla öğretim kullanılarak öğretim sunulduğunda öğrenciye bağımsız olarak tepkide bulunma fırsatı verilmez. Bu nedenle, öğretim sırasında başlama düzeyi verisi sürecinde olduğu gibi değerlendirme verisi toplanır. Bu veriler hem öğrencinin öğretim sırasındaki ilerlemelerini hem de seçtiğiniz öğretim tekniğinin etkili olup olmadığını gösterir. "Diş Fırçalama Becerisi Beceri Analizi Veri Kayıt Formu" ya da "Gök Cisimlerini Gösterme Ayrık Deneme Kaydı Formu" kullanılarak veri toplandığı düşünüldüğünde evre kısmına "öğretim" yazılır.

Öğretim Sonrası Değerlendirme (Son): İzleme

Öğretim tamamlandıktan birkaç hafta sonra öğrencinin beceriyi bağımsız olarak gerçekleştirip gerçekleştirmediğini değerlendirmek, bir başka deyişle kalıcılığın sağlanıp sağlanmadığını izlemek gerekir. Üç ila beş hafta sonra bunun yapılması önerilir. İzleme sırasında yine, başlama düzeyi verisi toplama başlığının altında anlatıldığı şekilde, veri toplanır. Veri kayıt formunda evre kısmına "izleme" yazılır.

Verilerin Grafığe Aktarılması: Uygulamalı davranış analizi temelli programlarda öğrencinin ilerlemeleri grafiklerle takip edilir. Bir grafikte dikey ekseninde doğru davranış sayısı, yüzdesi ya da oranına ilişkin veriler (beceri yüzdesi), yatay ekseninde ise oturumlar yer alır. Aşağıdaki örnekte bir öğrenciye ait veri kayıtları ve bu verilere bağlı olarak çizilen grafik yer almaktadır. Grafik çizimi için bilgisayarda bir grafik programı kullanabileceğiniz gibi milimetrik kâğıt kullanarak grafiği elle çizebilirsiniz.

"GÖK CİSİMLERİNİ GÖSTERME" AYRIK DENEME KAYDI FORMU

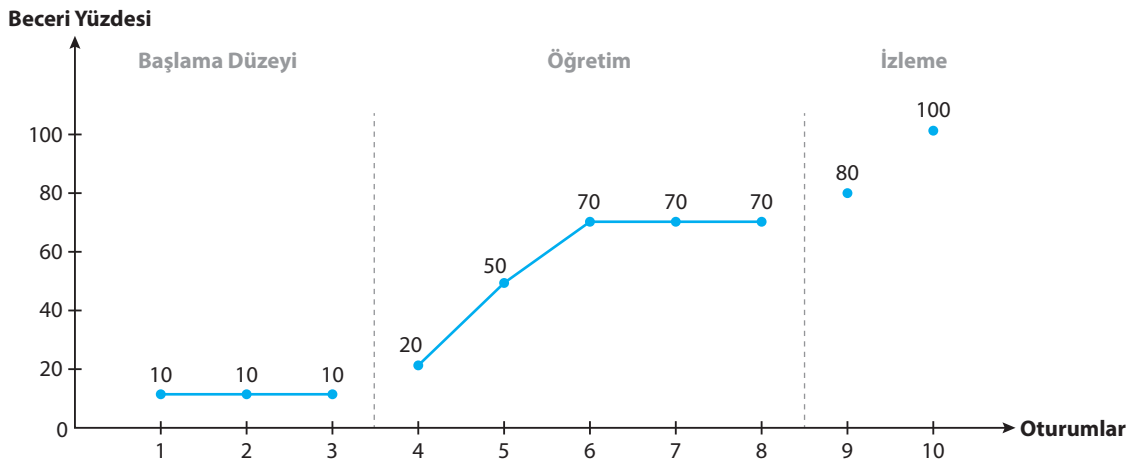
Öğrencinin Adı-Soyadı :

Öğretmenin Adı-Soyadı :

Hedef uyarın : Dünyayı göster.

Evre :

Deneme	Dünya	Güneş	Ay	Öğretilecek materyal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					2/5/2017	3/5/2017	4/5/2017	5/5/2017	8/5/2017	9/5/2017	10/5/2017	11/5/2017	1/6/2017	15/6/2017
1	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
2	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
3	ORTA	SOL	SAĞ	Ay	-	-	-	-	+	+	+	+	+	+
4	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+
5	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+
6	ORTA	SOL	SAĞ	Ay	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+
7	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
8	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
9	ORTA	SOL	SAĞ	Ay	-	-	-	+	+	+	+	+	+	+
10	SAĞ	ORTA	SOL	Dünya	-	-	-	+	+	-	+	+	+	+
11	SOL	SAĞ	ORTA	Güneş	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+
12	ORTA	SOL	SAĞ	Ay	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+
Doğru Tepki sayısı					0	0	0	4	7	10	12	12	12	12
Doğru Tepki Yüzdesi								33	58	83	100	100	100	100

Şekil 1. Dünyayı Gösterme

Not: Haftada dört öğretim oturumu, bir değerlendirme oturumu yapılmıştır. Öğretim 20 oturumda gerçekleşmiştir. Öğrencinizin yıl sonunda belirlediğiniz hedeflere ulaşma düzeyini notla ifade etmek yerine betimleyici ifadeler kullanabilirsiniz.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin belirli bir uyarana dikkatini toplama, ayırt etme, uzun ve kısa süreli bellekte bilgileri toplama ve kullanma, öğrenilmiş bir bilgiyi farklı ortamlarda ve durumlarda kullanma, problem çözme, dil gelişiminde yaşitlarına göre gecikme, yetersizlikten etkilenme derecesine bağlı olarak dili anlama, telaffuz ve konuşmada akıcılık, sosyal etkileşim ve iletişim kurma, dili işlevsel kullanma, arkadaş edinme ve sürdürmede çektikleri güçlük nedeniyle sistematik öğretim düzenlemelerine gereksinimleri vardır. Bu öğrenme özelliklerinin yanı sıra, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde kendini yaralama, vurma, ısırma, öfke nöbetleri gibi uygun olmayan davranış özellikleri görülebilmektedir.

Hayat Bilgisi dersinin içeriğinde yer alan becerilerin öğretiminde programın temel yaklaşımı olan UDA'nın önerdiği ilkelere göre öğretmenlerin aşağıdaki ilkeler doğrultusunda öğretim gerçekleştirmesi beklenmektedir:

1. Öğretilecek davranış / becerinin analiz edilmesi ve tanımlanması,
2. Öğrencinin beceride yapabildiklerinin sürekli ve doğrudan ölçülmesi,
3. Öğretim süresince öğrencinin aktif olması için fırsatlar sağlanması,
4. Öğrenci davranışlarına anında ve sistematik dönütler verilmesi,
5. Öğrenci davranışlarının uyarılarla kontrolü sürecinde öğretim amaçlı ipuçlarından doğal uyarılara geçişin sağlanması,
6. Yeni öğrenilen becerilerin yeni materyal, durum ve ortamlara genellenebilmesi için ilgili stratejilerin uygulanması.

Bu ilkeler doğrultusunda orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin öğrenme ve davranış özellikleri ile gereksinimleri göz önünde bulundurularak bire bir ve küçük grup düzenlemeleriyle programın öğrencinin özelliklerine uygun şekilde bireyselleştirilmesi gereklidir.

1. Uygulamacı, bu programdan seçilen ve öğrencinin BEP hedeflenen kavram ve beceriler için kavram ve beceri analizi yapmalıdır. Yapılan bu analizler veri kayıt formlarına dönüştürülmelidir.

2. Uygulamacı, hedef davranışların öğretiminde öğrenmenin aşamaları olan edinim, akıcılık, kalıcılık ve genellemeye ilişkin amaç belirlemeli ve öğretimi planlamalıdır.

Öğrenmenin birinci aşaması olan edinim, öğrencinin daha önce yapamadığı bir davranış ya da beceriyi belli bir doğrulukta yapar hale gelmesidir. Öğrencinin bir davranışı ya da beceriyi edinim aşamasında öğrenmesi; daha bağımsız olması, güvenliği ve yaşam kalitesinin artması açısından önemlidir. Edinim aşamasına ilişkin "Öğrenci beceri analizindeki basamakları izleyerek bağımsız olarak dışlerini fırcalar." örneği verilebilir.

Akıcılık, yeni öğrenilmiş bir davranış ya da davranış zincirini öğrencinin hızlı ve kolay biçimde yapmasıdır. Akıcılıktan söz edebilmek için davranışın edinim aşamasında belli bir doğruluk düzeyinde yerine getiriliyor olması gerekmektedir. Akıcılık aşamasına ilişkin "Öğrenci beceri analizindeki basamakları izleyerek günde en az iki kez iki dakika süre ile bağımsız olarak dışlerini fırcalar." örneği verilebilir.

Kalıcılık, öğretim sona erdikten sonra da öğrencinin performansının sürmesidir. Kalıcılık sağlanabilirse öğretim koşulları olmaksızın öğrenci öğrendiklerini halen sergileyebiliyor durumda olur. Bir başka deyişle öğretmen, öğretim zamanında daha önce öğretilen bir davranış ya da becerinin öğretimine geri dönmek yerine yeni beceri ya da davranışların öğretimine yer verebilir. Örneğin "Öğrenci öğretim bittikten bir, üç, beş hafta sonra beceri analizindeki basamakları izleyerek bağımsız olarak dışlerini fırcalar." şeklinde kalıcılık amacı yazılabilir.

Genelleme, öğrencinin öğretim koşulları dışında diğer koşullarda (farklı araç-gereçler, ortam, kişi, durum) da öğrendiklerini sergileyebilmesidir. Bir başka deyişle öğrencinin, öğrendiği bilgi, beceri ve davranışları günlük yaşamında kullanmasıdır. Bu aşamaya ilişkin "Öğrenci farklı dış macunu ve dış fırsatını kullanarak beceri analizindeki basamakları izleyerek bağımsız olarak dışlarını fırcalar." örneği verilebilir. Kalıcılık ve genellenmenin sağlanmasında aileyle iş birliği önemlidir. Uygulamacı mutlaka aileyle iş birliği içinde olmalıdır.

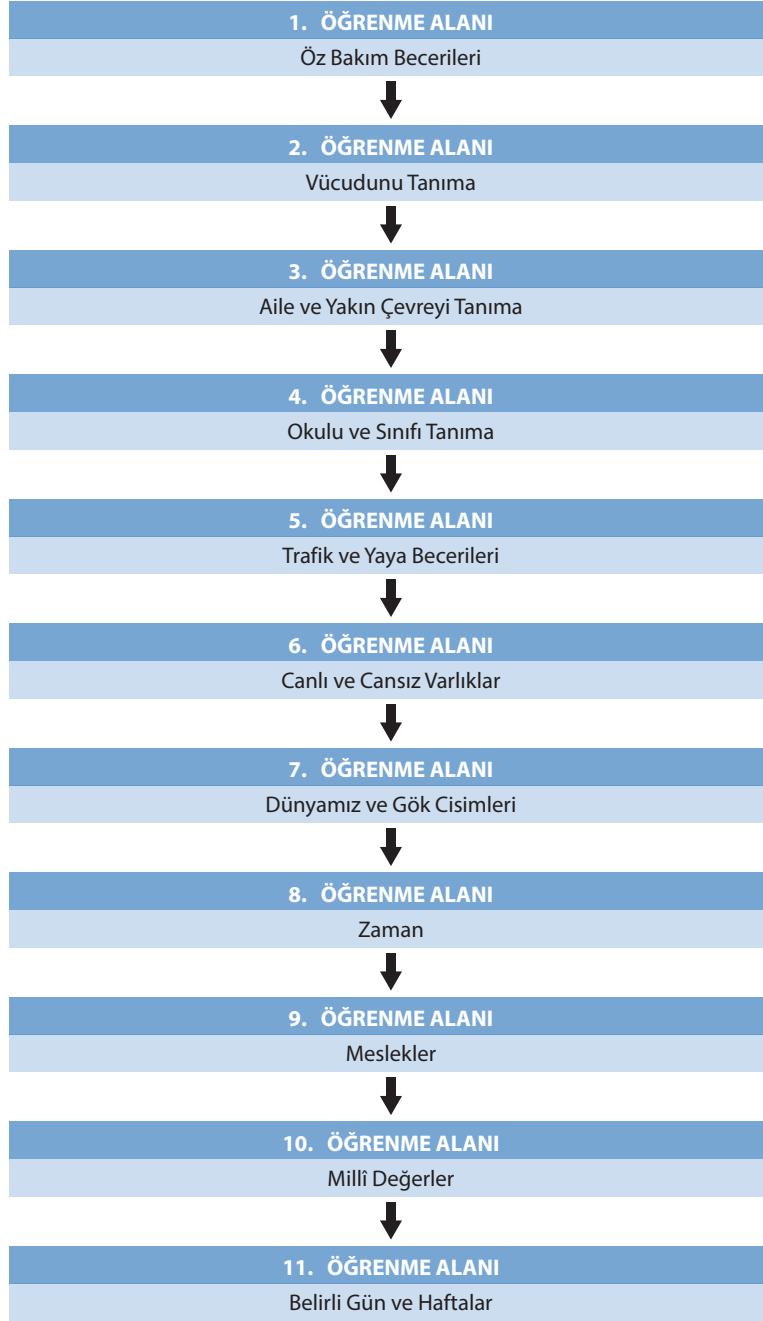
Öğrenme-öğretme sürecinde yararlanılabilecek etkinlik örneklerine programın sonunda yer alan ders planlarında yer verilmiş, ölçme ve değerlendirme için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Uygulamada bu etkinliklerin yanı sıra, programın felsefesine uygun şekilde bireysel farklılıklara duyarlı ve esnek olmak koşuluyla uygulamalar da yeni etkinlikler geliştirmelidir.

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilen Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, öğrencilere temel öz bakım becerilerini, kendini, yakın çevresini ve dünyayı tanımasına yönelik bilgi, beceri ve davranışları kazandırmayı ve öğrencileri hayata hazırlamayı amaçlamaktadır. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı üç kademededen oluşmaktadır. Bu ders II. Kademedede "Günlük Yaşam Becerileri", III. Kademedede ise "Bağımsız Yaşam Becerileri" adı altında düzenlenmiştir. Birinci Kademedede Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında 11 öğrenme alanı yer almaktadır. Bu öğrenme alanları: Öz Bakım Becerileri, Vücudunu Tanıma, Aile ve Yakın Çevreyi Tanıma, Okulu ve Sınıfı Tanıma, Trafik ve Yaya Becerileri, Canlı ve Cansız Varlıklar, Dünyamız ve Gök Cisimleri, Zaman, Meslekler, Milli Değerler, Belirli Gün ve Haftalardır.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

I. KADEME ÖĞRETİM PROGRAMI

Şekil 2. I. Kademe Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

Öz Bakım Becerileri: Öz bakım becerileri arasında kişisel temizlik, giyinme, yemek yeme ve tuvalete ilişkin beceriler yer alır. Öz bakım becerileri alanı, doğuştan getirilmeyen, sonradan kazanılan davranışları geliştirmeyi amaçlayan bir öğrenme alanıdır. Normal gelişim gösteren öğrencilerde özbakım becerileri, çocuğun bilişsel ve psikomotor gelişim düzeylerindeki olgunluğa paralel olarak kendiliğinden gelişir. Ancak

zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde bu becerilerin kazanılması için sistematik öğretim süreçlerine yer vermeye gereksinim vardır. Bu öğrenme alanında öğrencinin günlük yaşamında en sık kullanacağı beceriler dikkate alınmıştır.

Vücudunu Tanıma: Bu öğrenme alanında öğrencilerin vücuduna ilişkin farkındalık kazanmasını sağlayacak hedef becerilerin öğretimi amaçlanmaktadır. Bu alanda ele alınan hedef becerilerin öğrencilere kazandırılması sağlık becerileri ve alışveriş becerileri gibi pek çok beceri için ön koşul özelliği taşımaktadır.

Aile ve Yakın Çevreyi Tanıma: Bu öğrenme alanında öğrencinin kendisini, ailesini ve çevresini tanıyabilmesi ve tanıtabilmesi ile ilgili temel bilgilere sahip olması, akrabalık ilişkilerini kavraması, yakın çevresinde bulunan mekânlara, acil durumlarda başvuracağı mekân ve kişilere ilişkin farkındalık geliştirmesi hedefledir. Bu öğrenme alanında yer alan hedef beceriler, güvenlik becerileri açısından da büyük önem taşımaktadır.

Okulu ve Sınıfı Tanıma: Bu öğrenme alanının amacı, öğrenciye sınıfın ve okulun bölümlerini tanıtma, sınıf ve okul araç-gereçlerini uygun biçimde kullanma, toplu yaşamla ilgili kurallara ilişkin temel bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Bu öğrenme alanıyla öğrencilerin, öğretmenleri ve arkadaşlarına karşı saygı ve sevgi duyguları ve sınıf etkinliklerine katkıda bulunmaları beklenir.

Trafik ve Yaya Becerileri: Bu öğrenme alanının amacı, öğrencilere trafik kurallarını ve trafik levhalarını tanıma, trafik kazalarından korunmayla ilgili bilgileri kazandırmaktır. Bu öğrenme alanı yoluyla öğrencilerden trafik kurallarına uymaları ve trafik kazalarına karşı dikkatli olmaları beklenir.

Canlı ve Cansız Varlıklar: Bu öğrenme alanının amacı, öğrencilere çevrelerindeki canlı ve cansız varlıkları tanımaları ve korumalarıyla ilgili temel bilgileri kazandırmaktır. Bu öğrenme alanı yoluyla öğrencilerden canlı ve cansız varlıkları tanımaları, sevmeleri ve korumaları beklenir.

Dünyamız ve Gök Cisimleri: Bu öğrenme alanının amacı, öğrencilere yılın bölümleri olan gün, hafta, ay, yıl, mevsim, mevsimin özellikleri, çevre temizliği ve gök cisimlerine ilişkin temel bilgi ve becerileri kazandırmaktır.

Zaman: Bu öğrenme alanının amacı, günün bölümleri ve dün, bugün, yarına ilişkin temel bilgileri kazandırmaktır. Bu öğrenme alanı yoluyla öğrencilerden zamanı daha iyi değerlendirmeleri beklenir.

Meslekler: Bu öğrenme alanının amacı, öğrencinin günlük yaşamında sıklıkla karşılaştığı meslekleri tanıma, tanıtma, çalışma yerleri ve meslek icra edilirken kullanılan araç-gereçleri tanıtmaya ilişkin bilgileri kazandırmaktır. Bu öğrenme alanı yoluyla öğrencilerden farklı meslekleri ve mesleklere ilişkin özellikleri öğrenmeleri beklenir.

Millî Değerler: Bu öğrenme alanı ile öğrencilere Mustafa Kemal Atatürk, İstiklâl Marşı ve Türk Bayrağı ile ilgili temel bilgilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Belirli Gün ve Haftalar: Bu öğrenme alanında öğrencilere millî bayramlar, Anneler ve Babalar Günü gibi özel günlerin ne zaman kutlandığına, bu kutlamalar sırasında neler yapıldığına ilişkin bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır.

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef**'e ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı; Öz Bakım Becerileri, Vücudunu Tanıma, Aile ve Yakın Çevreyi Tanıma, Okulu ve Sınıfı Tanıma, Trafik ve Yaya Becerileri, Canlı ve Cansız Varlıklar, Dünyamız ve Gök Cisimleri, Zaman, Meslekler, Millî Değerler, Belirli Gün ve Haftalar olmak üzere 11 öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanlarının altında hedefler ve hedef davranışlar yer almaktadır. Programda yer alan hedef ve hedef davranışlar, UDA yaklaşımının temel ilkelerinden biri olan gözlenebilirlik ve ölçülebilirlik dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Öz Bakım Becerileri	4	23
Vücudunu Tanıma	1	9
Aile ve Yakın Çevreyi Tanıma	4	22
Okulu ve Sınıfı Tanıma	4	21
Trafik ve Yaya Becerileri	1	7
Canlı ve Cansız Varlıklar	1	10
Dünyamız ve Gök Cisimleri	3	25
Zaman	2	14
Meslekler	1	7
Millî Değerler	1	7
Belirli Gün ve Haftalar	1	3
Toplam	23	148

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Öz Bakım Becerileri	2	–	4	6
Vücudunu Tanıma	1	–	–	1
Aile ve Yakın Çevreyi Tanıma	4	1	–	5
Okulu ve Sınıfı Tanıma	4	2	–	6
Trafik ve Yaya Becerileri	1	1	–	2
Canlı ve Cansız Varlıklar	1	–	–	1
Dünyamız ve Gök Cisimleri	3	1	–	4
Zaman	2	–	–	2
Meslekler	1	–	–	1
Millî Değerler	1	1	–	2
Belirli Gün ve Haftalar	1	1	–	2
Toplam	21	7	4	32

* Bazı hedeflerin hem bilişsel, hem duyuşsal hem de psikomotor alana karşılık gelmesinden dolayı toplamda Tablo 1. in toplam hedeflerinden fazla hedef görülmektedir.

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Öz Bakım Becerileri	1.1.1.1. Kişisel temizlik becerilerini beceri analizindeki basamakları izleyerek gerçekleştirebilir.	1.1. Ellerin yıkar. 1.2. Yüzünü yıkar. 1.3. Dişlerini fırçalar. 1.4. Burnunu temizler. 1.5. Saçlarını tarar.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim Aşamalı yardımla öğretim Video modelle öğretim	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı
	1.1.2. Giyinme becerilerini beceri analizindeki basamakları izleyerek gerçekleştirebilir.	*2.1. Temel giysileri çıkarır. *2.2. Temel giysileri giyer. *2.3. Tamamlayıcı giysileri çıkarır. *2.4. Tamamlayıcı giysileri giyer. *2.5. Giysilerdeki tamamlayıcı aparatları açar. *2.6. Giysilerdeki tamamlayıcı aparatları kapatır.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim Aşamalı yardımla öğretim Video modelle öğretim Gömülü öğretim	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı
	1.1.3. Tuvalet alışkanlığı edinir.	3.1. Tuvaletin geldiğini jest-mimik, fiziksel hareketlerle belli eder. 3.2. Tuvaletin geldiğini söyler. 3.3. Tuvaletini yaparken yetişkin ile iş birliği yapar. 3.4. Tuvaletini yapar.	Aşamalı yardımla öğretim Gömülü öğretim	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı
	1.1.4. Yemek yeme becerilerini beceri analizindeki basamakları izleyerek gerçekleştirebilir.	4.1. Parmaklarını kullanarak yemek yer. 4.2. Bardaktan sıvı içer. 4.3. Kaşık kullanarak yemek yer. 4.4. Çatal kullanarak yemek yer. 4.5. Bıçak kullanarak yumuşak besinleri ekmeğine sürer. 4.6. Pipet kullanarak sıvı içer. 4.7. Peçete kullanarak elini siler. 4.8. Peçete kullanarak ağzını siler.	İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim Aşamalı yardımla öğretim Gömülü öğretim	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı
Açıklamalar	<p>Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir.</p> <p>"Öz bakım becerileri" öğrenme alanı için kullanılacak araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir.</p> <p>"Öz bakım becerileri" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir.</p> <p>"Öz bakım becerileri" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretim amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir.</p> <p>"Öz bakım becerileri" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.</p>			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Vücudunu Tanıma	1.2.1. Vücudunu tanıır.	<p>*1.1. Vücut bölümlerini kendi vücudu üzerinde gösterir.</p> <p>*1.2. Vücut bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>*1.3. Vücut bölümlerinin isimlerini söyler.</p> <p>*1.4. Başında bulunan bölümleri kendi vücudu üzerinde gösterir.</p> <p>*1.5. Başında bulunan bölümleri görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>*1.6. Başında bulunan bölümlerin isimlerini söyler.</p> <p>*1.7. Duyu organlarını kendi vücudu üzerinde gösterir.</p> <p>*1.8. Duyu organlarını görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>*1.9. Duyu organlarının isimlerini söyler.</p>	<p>Sabit bekleme süreli öğretim</p> <p>Ayrık denemelerle öğretim</p> <p>Doğrudan öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>
Açıklamalar	<p>Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir.</p> <p>"Vücudunu tanıma" öğrenme alanı için kullanılacak araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir.</p> <p>"Vücudunu tanıma" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile işbirliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir.</p> <p>"Vücudunu tanıma" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretim amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir.</p>			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Aile ve Yakın Çevreyi Tanıma	1.3.1. Aile yaşamındaki kuralları edinir.	1.1. Aile kurallarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.2. Aile kurallarının neler olduğunu söyler. 1.3. Aile kurallarına uyar.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Gömülü öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.3.2. Evdeki kişileri ve nesnelere ayırt eder.	2.1. Adını ve soyadını söyler. 2.2. Ailedeki bireyleri görsel materyaller üzerinde gösterir. 2.3. Aile bireylerinin isimlerini söyler. 2.4. Aile bireylerinin görevlerini söyler. 2.5. Güven çemberindeki kişileri görsel materyaller üzerinde gösterir. 2.6. Güven çemberindeki kişileri söyler. *2.7. Evnin bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. *2.8. Evnin bölümlerinin isimlerini söyler. *2.9. Ev araç-gereçlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. *2.10. Ev araç-gereçlerinin isimlerini söyler.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Video modelle öğretim Gömülü öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.3.3. Kişisel bilgilerini edinir.	3.1. Ev adresinin yazılı olduğu kartı gösterir. 3.2. Ebeveynlerinin telefon numaralarının yazılı olduğu kartı gösterir. 3.3. Ev adresini söyler. 3.4. Ebeveynlerinin telefon numaralarını söyler.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Video modelle öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.3.4. Yakın çevresindeki kişi ve ortamları ayırt eder.	4.1. Yakın akrabalarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 4.2. Yakın akrabalarının isimlerini söyler. 4.3. Çevresindeki kişileri görsel materyaller üzerinde gösterir. 4.4. Çevresindeki kişilerin isimlerini söyler. 4.5. Yaşadığı çevreye ilişkin belli yapı ve belirgin çevresel özellikleri söyler.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Video modelle öğretim Gömülü öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	Açıklamalar	Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir. "Aile ve yakın çevreyi tanıma" öğrenme alanı için kullanılacak araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir. "Aile ve yakın çevreyi tanıma" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir. "Aile ve yakın çevreyi tanıma" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretim amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir. "Aile ve yakın çevreyi tanıma" öğrenme alanındaki hedef davranışlar için spesifik durumları (örneğin güven çemberindeki kişiler vb.) öğretmen aile ile görüşerek belirler. "Aile ve yakın çevreyi tanıma" öğrenme alanında hedef davranışlarının öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.		

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Okulu ve Sınıfı Tanıma	1.4.1. Sınıf kurallarını edinir.	1.1. Sınıf kurallarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.2. Sınıf kurallarının neler olduğunu söyler. 1.3. Sınıf kurallarına uyar.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Gömülü öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı Kontrollü olay kaydı formu
	1.4.2. Sınıftaki kişi ve nesnelere ayırt eder.	2.1. İsmi söylenen sınıf arkadaşlarını gösterir. 2.2. Sınıf arkadaşlarının isimlerini söyler. 2.3. İsmi söylenen öğretmenlerini gösterir. 2.4. Öğretmenlerinin isimlerini söyler. *2.5. Ders araç-gereçlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. *2.6. Ders araç-gereçlerinin isimlerini söyler. *2.7. Sınıfın köşelerini gerçek ortam ya da görsel materyaller üzerinde gösterir. *2.8. Sınıfın köşelerinin isimlerini söyler.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Gömülü öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.4.3. Okul kurallarını edinir.	3.1. Okul kurallarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 3.2. Okul kurallarının neler olduğunu söyler. 3.3. Okul kurallarına uyar.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Gömülü öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı Kontrollü olay kaydı formu
	1.4.4. Okuldaki ortam ve nesnelere ayırt eder.	*4.1. Okulun bölümlerini gerçek ortam ya da görsel materyaller üzerinde gösterir. *4.2. Okulun bölümlerinin isimlerini söyler. 4.3. Bulduğu okul bölümünden kendi sınıfına gider. *4.4. Okul içerisinde yer-yön tabelalarını kullanarak söylenen okul bölümüne gider. *4.5. Okul araç-gereçlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. *4.6. Okul araç-gereçlerinin isimlerini söyler. 4.7. Okulun kaynaklarını ekonomik kullanır.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Gömülü öğretim Doğrudan öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
Açıkamalar	<p>Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir.</p> <p>"Okulu ve sınıfı tanıma" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir.</p> <p>"Okulu ve sınıfı tanıma" öğrenme alanı için öğretmen aileyi okulda gerekli araç-gereç ve materyalleri temin etmesi için bilgilendirmelidir.</p> <p>"Okulu ve sınıfı tanıma" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.</p>			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Trafik ve Yaya Becerileri	<p>1.1. Trafikte kırmızı ışığın dur anlamına geldiğini söyler.</p> <p>1.2. Trafikte yeşil ışığın geç anlamına geldiğini söyler.</p> <p>1.3. Trafikte sarı ışığın araçlar için hazırlan anlamına geldiğini söyler.</p> <p>1.4. Yayaların karşıdan karşıya geçerken yaya geçidini kullanması gerektiğini söyler.</p> <p>1.5. Yayaların karşıdan karşıya geçerken üst/alt geçidi kullanması gerektiğini söyler.</p> <p>1.6. Trafik ışığının, yaya geçidinin, üst / alt geçidin olmadığı yerlerde önce sola sonra sağa sonra tekrar sola bakarak kontrollü şekilde karşıdan karşıya geçmesi gerektiğini söyler.</p> <p>1.7. Trafik kurallarına uyarak karşıdan karşıya geçer.</p>	<p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim</p> <p>Model olmayla öğretim</p> <p>Aşamalı yardımla öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>	
Açılımlar	<p>"Trafik ve yaya becerileri" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir.</p> <p>"Trafik ve yaya becerileri" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir.</p> <p>"Trafik ve yaya becerileri" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretme amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir.</p> <p>"Trafik ve yaya becerileri" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.</p>			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Canlı ve Cansız Varlıklar	<p>1.6.1. Canlı ve cansız varlıkları ayırt eder.</p>	<p>1.1. Yakın çevresindeki canlı varlıkları görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>1.2. Yakın çevresinde gösterilen canlı varlığın ismini söyler.</p> <p>1.3. Yakın çevresindeki cansız varlıkları görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>1.4. Yakın çevresinde gösterilen cansız varlığın ismini söyler.</p> <p>1.5. Canlı varlıklara örnekler verir.</p> <p>1.6. Cansız varlıklara örnekler verir.</p> <p>1.7. Canlı varlıkların ortak özelliklerini söyler.</p> <p>1.8. Cansız varlıkların ortak özelliklerini söyler.</p> <p>1.9. Çevresindeki canlı ve cansız varlıkları korur.</p> <p>1.10. Çevresindeki canlı ve cansız varlıkları sever.</p>	<p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim</p> <p>Gömülü öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>
Açıklamalar	<p>"Canlı ve cansız varlıklar" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir.</p> <p>"Canlı ve cansız varlıklar" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir.</p> <p>"Canlı ve cansız varlıklar" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretimi amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir.</p> <p>"Canlı ve cansız varlıklar" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.</p>			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dünyamız ve Gök Cisimleri	1.7.1. Mevsimlerin özelliklerini ayırt eder.	<p>*1.1. Mevsimleri görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>*1.2. Mevsimlerin isimlerini söyler.</p> <p>*1.3. Mevsimlere ait ayları sayar.</p> <p>1.4. Bir yıldaki ayları sayar.</p> <p>1.5. Haftanın günlerini sayar.</p> <p>*1.6. Günlük hava durumunu görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>1.7. Günlük hava durumunu söyler.</p> <p>1.8. Canlılar için güneşin yararlarını söyler.</p> <p>1.9. Canlılar için yağmurun yararlarını söyler.</p> <p>1.10. Canlılar için karın yararlarını söyler.</p> <p>1.11. Mevsimlere ait doğa olaylarını görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>1.12. Mevsimlere ait doğa olaylarını söyler.</p> <p>1.13. Mevsim değişikliklerinde gerçekleştirilen eylemleri görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>1.14. Mevsim değişikliklerinde gerçekleştirilen eylemleri söyler.</p>	<p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim</p> <p>Doğrudan öğretim</p> <p>Gömülü öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>
	1.7.2. Çevre temizliğiyle ilgili kuralları edinir.	<p>2.1. Çevre temizliğiyle ilgili kuralları görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>2.2. Çevre temizliğiyle ilgili kuralları neler olduğunu söyler.</p> <p>2.3. Çevre temizliğiyle ilgili kurallara uyar.</p>	<p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim</p> <p>Doğrudan öğretim</p> <p>Gömülü öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>
	1.7.3. Gök cisimlerini ayırt eder.	<p>3.1. Dünya'yı görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>3.2. Gösterilen gök cisminin Dünya olduğunu söyler.</p> <p>3.3. Güneş'i görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>3.4. Gösterilen gök cisminin Güneş olduğunu söyler.</p> <p>3.5. Ay'ı görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>3.6. Gösterilen gök cisminin Ay olduğunu söyler.</p> <p>3.7. Yıldızları görsel materyaller üzerinde gösterir.</p> <p>3.8. Gösterilen gök cisminin yıldız olduğunu söyler.</p>	<p>Sabit bekleme süreli öğretim</p> <p>Ayrık denemelerle öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>
Açıklamalar	<p>Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir.</p> <p>"Dünyamız ve gök cisimleri" öğrenme alanı için kullanılacak araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir.</p> <p>"Dünyamız ve gök cisimleri" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir.</p> <p>"Dünyamız ve gök cisimleri" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretim amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir.</p> <p>"Dünyamız ve gök cisimleri" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.</p>			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Zaman	1.8.1. Günün özelliklerini ayırt eder.	1.1. Günün bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.2. Günün bölümlerinin isimlerini söyler. 1.3. Sabah neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.4. Sabah neler yapıldığını söyler. 1.5. Öğlen neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.6. Öğlen neler yapıldığını söyler. 1.7. Akşam neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.8. Akşam neler yapıldığını söyler.	Eş zamanlı ipuçuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Etkinlik çizelgeleri	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
	1.8.2. Zaman kavramını edinir.	2.1. Dün yaptıklarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 2.2. Dün yaptıklarını söyler. 2.3. Bugün yaptıklarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 2.4. Bugün yaptıklarını söyler. 2.5. Yarın yapacaklarını görsel materyaller üzerinde gösterir. 2.6. Yarın yapacaklarını söyler.	Eş zamanlı ipuçuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Etkinlik çizelgeleri	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
Açıklamalar	"Zaman" öğrenme alanı için kullanılabilen araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir. "Zaman" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir. "Zaman" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretim amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir. "Zaman" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Meslekler	1.9.1. Mesleklerle ait özellikleri ayırt eder.	*1.1. Meslekleri görsel materyaller üzerinde gösterir. *1.2. Mesleklerin isimlerini söyler. 1.3. Mesleklerle göre çalışma yerlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.4. Mesleklerle göre çalışma yerlerinin isimlerini söyler. 1.5. Mesleklerle göre yapılan işleri söyler. 1.6. Mesleklerle özgü kullanılan araç-gereçleri görsel materyaller üzerinde gösterir. 1.7. Mesleklerle özgü kullanılan araç-gereçlerin isimlerini söyler.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
Açıklamalar	Öğrenci için öncelikli (yakından uzağa) gereksinimler doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden hedef davranışlar seçilmelidir. "Meslekler" öğrenme alanı için kullanılabilecek araç-gereç ve materyaller hedef davranışlara uygun olarak seçilmelidir. "Meslekler" öğrenme alanı için okul-ev iş birliğinin sağlanması, bir başka deyişle aile ile iş birliği kurulması; öğretimin etkililiği, öğrenmenin kalıcılığı ve genellenmesi için son derece önemlidir. "Meslekler" öğrenme alanı için aileye günlük yaşamda oluşabilecek fırsatları öğretimi amaçlı olarak kullanma konusunda rehberlik edilmelidir. "Meslekler" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Millî Değerler	1.10.1. Millî değerleri edinir.	<p>1.1. Görsel materyaller üzerinden Atatürk'ü gösterir.</p> <p>1.2. Atatürk görseli gösterilip "Bu kim?" diye sorulduğunda Atatürk olduğunu söyler.</p> <p>1.3. Görsel materyaller üzerinde Türk Bayrağı'nı gösterir.</p> <p>1.4. Türk Bayrağı gösterilip "Bu ne?" diye sorulduğunda Türk Bayrağı olduğunu söyler.</p> <p>1.5. Görsel materyaller üzerinde Atatürk'ün annesini ve babasını gösterir.</p> <p>1.6. İstiklâl Marşı'nın millî marşımız olduğunu söyler.</p> <p>1.7. İstiklâl Marşı töreninde hazır oldu bekler.</p>	<p>Eş zamanlı ipucuyla öğretim</p> <p>Sabit bekleme süreli öğretim</p> <p>Ayrık denemelerle öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Ayrık deneme kaydı</p>
Açıklamalar	<p>Yukarıda bulunan hedeflerin öğretimi yapılırken somutlaştırma yapılması, görüntü ve ses teknolojilerinden yararlanılması, oluşturulacak ya da kendiliğinden gelişen fırsatların kullanılması ve BEP'e yapılacak ilgili eklemelere kutlama / anma haftalarına uyacak şekilde yer verilmesi önerilmektedir.</p> <p>"Millî Değerler" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.</p>			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Belirli Gün ve Haftalar	1.1.1.1. Belirli gün ve haftaları tanıtır.	1.1. Milli bayramların isimlerini söyler. 1.2. Milli bayramlarda ne yapılması gerektiğini söyler. 1.3. Okulda belirli gün ve haftalar için yapılan etkinliklere katılır.	Eş zamanlı ipucuyla öğretim Sabit bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim	Davranış kayıt formu Ayrık deneme kaydı
Açıklamalar	<p>Yukarıda bulunan hedeflerin öğretimi yapılrken somutlaştırma yapılması, görüntü ve ses teknolojilerinden yararlanılması, oluşturulacak ya da kendiliğinden gelişen fırsatların kullanılması ve BEP'e yapılacak ilgili eklemelere kutlama / anma haftalarına uyacak şekilde yer verilmesi önerilmektedir.</p> <p>"Belirli gün ve haftalar" öğrenme alanı için öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda program sonundaki kontrol listesinden uygun hedef davranışlar seçilmelidir.</p> <p>"Belirli gün ve haftalar" öğrenme alanında hedef davranışların öğretimi sırasında duyuşsal özelliklerin kazandırılması için etkinlikler planlanabilir.</p>			

* Kontrol listesinin ilgili öğrenme alanından öğrenciniz için öncelikli olan becerileri seçiniz.

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ-1

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Öz Bakım Becerileri	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.1.1. Kişisel temizlik becerilerini beceri analizindeki basamakları izleyerek gerçekleştirir.		
Hedef Davranışlar	Davranışın tanımı: Öğrenci üst ve alt çenede diş etinden dişlere doğru küçük dairesel hareketlerle ortalama 2 dakika boyunca dişlerini fırçalar. Davranışın ön koşulları: Sözel yönergeleri yerine getirme, el-göz koordinasyonunu sağlama.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Tüm basamakların bir arada öğretim yaklaşımı benimsenerek ipucunun giderek azaltılmasıyla öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, işaret ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Diş fırçası, diş macunu, havlu, veri toplama formu, kurşun kalem, silgi.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları, okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci lavaboda yan yana duracaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle dişlerini fırçalayacağız. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de dişlerini fırçalayacaksın." dendiikten sonra fırçalanmış diş resimleri gösterilerek "Dişlerini fırçalamayı öğrenince dişlerin çok güzel görünecek." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." ve "Dişlerini fırçala!" denir.		
Uygulama	<p>Öğretmen öğrencinin başat eline fiziksel ipucu uygulayacağı için öğrencinin başat eline yakın şekilde durur. Öğretmen, diş fırçası ve diş macununu öğrencinin görebileceği ve ulaşabileceği şekilde yerleştirir. Öğrenciye "Dişlerini fırçala!" yönergelerini verir.</p> <p>Öğrencinin beceri analizindeki basamakları yerine getirmesi için fırsat verir. Öğretmen, öğrencinin dişlerini fırçalaması için beceri analizindeki basamakları izleyerek yerine getirmesi amacıyla öğrencinin elinin üzerinden tutarak tam fiziksel ipucu uygular.</p> <p>Öğretmen, öğrenci dişlerini fırçaladığında "Dişlerini çok güzel fırçalıyorsun, harikasın." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar.</p> <p>Öğrenci elinin üstünden tutulurken dişlerini fırçalar hale geldiğinde tam fiziksel ipucu geri çekilerek bileğinden, ön kolundan, dirseğinden tutularak kısmi fiziksel ipucu sunulur.</p> <p>Öğrenci kısmi fiziksel ipucu uyguladığında beceri analizindeki basamakları yerine getirirse pekiştireç sunulur. Öğretmen, kısmi fiziksel ipucu sunumunun ardından öğrenciye dişlerini fırçalayacağı yeri işaret ederek işaret ipucunu sunar. Öğrenci dişlerini fırçalarsa "Dişlerini harika fırçaladın." diyerek sözel olarak pekiştirilir.</p> <p>Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.</p>		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	<p>Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.</p> <p>Bu süreçte öğretmen ve öğrenci lavaboda yan yana duracaktır. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Dişlerini fırçala!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin dişlerini bağımsız olarak %100 doğrulukta fırçalamasından 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.</p>		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-II

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Vücudunu Tanıma	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.2.1. Vücudunu tanıır.		
Hedef Davranışlar	1.2. Vücut bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. Davranışın tanımı: Öğrenci vücudun bölümlerinin baş, gövde kol ve bacaklardan oluştuğunu ayırt eder. Davranışın ön koşulları: Sözel yönergeleri yerine getirme, en az 2 dakika süre ile çalışmaya dikkatini yöneltme.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık denemelerle öğretim (Tam fiziksel ipucu, kısmi fiziksel ipucu, gölge olma)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, görsel kartlar, veri toplama formu, pekiştiriciler, kurşun kalem, silgi.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında karşılıklı oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle vücudun bölümlerini tanıyacağız. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de vücudun bölümlerini öğreneceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." ve "Hangisi ... göster!" denir.		
Uygulama	Öğretmen öğrenci ile masada karşılıklı şekilde oturur. Öğrenciye uygun ses tonu ve kısa zaman aralıklarıyla yönergeleri verir (5-10 saniye). Örneğin "Hangisi ... göster!" yönergelerini verir. Öğrenci doğru tepkide bulunursa "Evet, çok güzel. ... doğru gösterdin, harikasin." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Öğrencinin yanlış tepkilerinin ardından aşamalı yardım sunulur. Öğretmen öğrencinin hata yapmasına izin vermemek üzere ilk aşamada öğrencinin doğru tepkide bulunması için elinin üstünden tutarak tam fiziksel ipucunu uygular. İkinci aşamada, öğrencinin bileğinden, dirseğinden ya da omzundan hafifçe tutarak kısmi fiziksel ipucunu uygular ve son aşamada öğrenciye dokunmadan gölge olma ipucunu uygular. Öğretmen bu ipuçları hiyerarşisini uygularken öğrencinin ihtiyaç duyduğu ipucuna anlık olarak karar verir. İpuçlu tepkilerin hemen ardından ipuçsuz tepki ortaya çıkıncaya kadar öğretime devam edilir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak kaç kart ile öğretim yapılacağı, deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştiriciler örneklenmiştir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	<p>Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencinin performansına ilişkin veri toplar.</p> <p>Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Hangisi ... göster!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin vücudunun bölümlerini beş denemeden dördünde bağımsız olarak göstermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.</p>		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-III

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Aile ve Yakın Çevreyi Tanıma	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.3.2. Evdeki kişileri ve nesnelere ayırt eder.		
Hedef Davranışlar	2.9. Ev araç-gereçlerini görsel materyaller üzerinde gösterir. Davranışın tanımı: Öğrenci ev ortamında günlük işlerde kullanılan çeşitli ev araç-gereçlerini ayırt eder. Davranışın ön koşulları: Sözel yönergeleri yerine getirme, taklit becerilerine sahip olma.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Gömülü öğretim (Sözel ve model ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Kum havuzu, ev araç-gereçlerini yansıtan görsel kartlar seti, veri toplama formu, pekiştireçler, kurşun kalem, silgi.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları, okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında karşılıklı oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle ev araç-gereçlerini tanıyacağız. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de ev araç-gereçlerini öğreneceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." ve "Hangisi ... göster!" denir.		
Uygulama	<p>Öğretmen öğrenci ile çalışılacak hedef davranış olan ev araç-gereç kartlarını kum havuzunun içine gömer. Bu alanı öğrencinin yönlenebileceğini düşündüğü şekilde ilgi çekici bir biçimde düzenler. Örneğin öğrencisinin dikkatini çekmek ve merak duygusu uyandırmak için bazı kartları yarı gömülü bir şekilde bırakır ya da öğrencisinin çok sevdiği bir nesneyi kum havuzunun yanına koyabilir ya da kum havuzuna gömebilir. Böylece öğrencinin kum havuzuna yönelmesi sağlanır. Öğrenci kum havuzuna doğru yönelip, kum havuzunda ev araç-gereçlerinin olduğu kartları bulduğunda, öğretmen öğrencinin bulunduğu görsel kartları öğrencinin önüne yerleştirir. Öğrenciye "Hangisi ... göster!" yönergelerini verir.</p> <p>Öğrencinin tepkide bulunması için fırsat verir. Öğretmen, öğrencinin adı söylenen ev araç-gerecini göstermesi için sözel ipucunu ve model ipucunu sunar (Örneğin öğrencinin bulunduğu iki kart arasından öğrencinin adı söylenen ev araç-gerecini göstermesi için "Bu, kaşık." der ve kaşığı gösterir).</p> <p>Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrenci doğru tepkide bulunursa "Evet, çok güzel. ... doğru gösterdin, harikasin." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Öğrenci yanlış tepkide bulunur ya da tepkide bulunmazsa öğretmen kontrol edici ipucunu tekrar sunar. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.</p>		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak kaç kart arasından öğretim yapılacağı, deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Öğretmen bu hedef davranışları farklı etkinliklere veya oyunların içine gömebilir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	<p>Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar.</p> <p>Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Hangisi ... göster!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür.</p> <p>Öğretmen, öğrencinin ev araç-gereçlerini beş denemeden dördünde bağımsız olarak göstermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar.</p> <p>Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.</p>		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-IV

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Okulu ve Sınıfı Tanıma	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.4.1. Sınıf kurallarını edinir.		
Hedef Davranışlar	1.2. Sınıf kurallarının neler olduğunu söyler. Davranışın tanımı: Öğrenci sınıf düzeni için gerekli kuralları ayırt eder. Davranışın ön koşulları: Sözel yönergeleri yerine getirme, taklit becerilerine sahip olma.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan öğretim (Sözel ve model ipucu)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştireçler, kurşun kalem, silgi.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında karşılıklı oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle sınıf kurallarının neler olduğunu öğreneceğiz. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	"Biliyor musun, artık sen de sınıf kurallarını öğreneceksin." dindikten sonra sınıf kurallarını yansıtan görseller gösterilerek "Sınıf kurallarını öğrenince sınıf kurallarını yerine getirebilirsin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." ve "Sınıf kurallarını söyle!" denir.		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Doğrudan öğretim yönteminde öncelikle gereksinim oluşturma basamağı için, öğretmen öğrenciye çalışılan hedef davranışın neden önemli olduğu açıklayarak öğrencinin dikkatini konuya çeker. Ardından model olma aşamasında, öğretilmesi hedeflenen davranışa dair açıklamalar yaparak hedef davranışın nasıl yapılacağı ile ilgili model olur. Örneğin öğretmen "Şimdi sınıf kurallarını söyleyelim." der ve sınıf kurallarını söyler. Yeterli sayıda model olma aşamasından sonra rehberli uygulamalar aşamasına geçilir. Bu aşamada öğretmen öğrencinin sınıf kurallarını söylemesini bekler ve öğrenciye hedef davranışla ilgili ipuçları ve dönütler verir. Rehberli uygulamalar aşaması tamamlandığında, öğrenciden kendisine kazandırılmak istenen sınıf kurallarını söyleme hedef davranışını bağımsız olarak gerçekleştirilmesi istenir. "Sınıf kurallarını söyle!" yönergesi verilir. Öğretmen, öğrenci sınıf kurallarını söylediğinde "Sınıf kurallarını çok güzel söyledin, harikasin." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Yanlış tepkide bulunur ya da hiç tepkide bulunmazsa hata düzeltmesi yapılır. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak doğrudan öğretim yöntemindeki aşamalar arası geçişler, deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Sınıf kurallarını söyle!" diyerek hedef uyarısını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin sınıf kurallarını söyleme hedef davranışını beş denemeden dördünde bağımsız olarak söylemesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-V

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Trafik ve Yaya Becerileri	Oturum Sayısı : 6
BÖLÜM-2			
Hedef	1.5.1. Trafik kurallarını edinir.		
Hedef Davranışlar	1.4. Yayaların karşıdan karşıya geçerken yaya geçidini kullanması gerektiğini söyler. Davranışın tanımı: Öğrenci yaya geçidinin bulunduğu yerden güvenli bir şekilde karşıdan karşıya geçmesi gerektiğini söyler. Davranışın ön koşulları: Sözel yönergeleri yerine getirme, taklit becerilerine sahip olma.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Model olma (Canlı model)		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Masa, sandalye, veri toplama formu, pekiştireçler, kurşun kalem, silgi.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Öğretmen ve öğrenci masa başında karşılıklı oturacaktır. Genelleme için farklı araç-gereçler ve farklı kişiler kullanılır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	"Birazdan seninle karşıdan karşıya nasıl geçmen gerektiğini öğreneceğiz. Beni dinlediğini görüyorum, aferin sana." gibi dikkat çekici uyarılar verilir.		
Güdüleme	Yaya geçidi kullanarak karşıdan karşıya geçmeyi yansıtan görseller gösterilerek "Biliyor musun, artık sen de yaya geçidini kullanarak karşıdan karşıya geçmen gerektiğini öğreneceksin." denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Hazırsan başlayalım." ve "Karşıdan karşıya nasıl geçeriz? Söyle!" denir.		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masa başında karşılıklı oturur. Öğretmen, öğrenciye "Karşıdan karşıya nasıl geçeriz? Söyle!" yönergelerini sunar ve öğrencinin söyleme davranışı için fırsat verir. Ardından öğrencinin karşıdan karşıya nasıl geçmesi gerektiğini söylemesi için öğretmen, "Yaya geçidi kullanarak karşıdan karşıya geçeriz." diyerek öğrenciye model olur. Öğretmen, öğrenci karşıdan karşıya nasıl geçmesi gerektiğini söylerse "Evet, yaya geçidi kullanarak karşıdan karşıya geçeriz, çok güzel söyledin, harikasin." şeklinde davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Yanlış tepkide bulunur ya da tepki de bulunmazsa hata düzelmesi yapılır. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı pekiştirilir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencilerin özellikleri göz önünde bulundurularak bir öğretim oturumundaki deneme sayısına öğrencinin düzeyine, öğretime ayrılan zamana göre öğretmen karar verir. Öğrencinin tepkide bulunması için gerekli olan ipucu türü değiştirilebilir. Burada sözel pekiştireçler örneklenmiştir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen ve öğrenci karşılıklı olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Karşıdan karşıya nasıl geçeriz? Söyle!" diyerek hedef uyarısı sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelecek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin karşıdan karşıya nasıl geçmesi gerektiğini söyleme hedef davranışını beş denemeden dördünde bağımsız olarak söylemesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplar.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VI

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Canlı ve Cansız Varlıklar	Oturum Sayısı : 8
BÖLÜM-2			
Hedef	1.6.1. Canlı ve cansız varlıkları ayırt eder.		
Hedef Davranışlar	1.3. Yakın çevresindeki cansız varlıkları görsel materyaller üzerinde gösterir. Davranışın tanımı: Öğrenci önüne konulan görsellerin içinden cansız olan varlıkları parmağı ile işaret ederek gösterir. Davranışın ön koşulları: Yerinde belli bir süre oturabilme, basit yönergelere uyma, dikkatini sesli uyarana yöneltebilme, parmağı ile işaret edebilme.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Sabit bekleme süreli öğretim		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Resimli kartlar, pekiştireçler, veri toplama formu, masa, sandalye.		
Ortam Düzenlemeleri	Oturumlar başlamadan önce, öğretmen kullanacağı tüm öğretim teknolojileri ve materyallerini öğretimi gerçekleştireceği ortamda hazır bulundurur. Öğretmen ile öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Genelleme için farklı araç-gereçlerden ve kişilerden faydalanılacaktır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Oturum için hazırlanan araç-gereç ve materyaller, oturma başlanmadan hemen önce toplu bir şekilde öğrencinin önüne konur ve öğrencinin araç-gereç ve materyaller ile etkileşmesi sağlanarak dikkati çekilir.		
Güdüleme	"Hazır görünüyorsun, şimdi seninle bazı resimlere bakacağız, bana dikkatlice baktığını görüyorum, aferin sana." gibi güdüleme ifadeleri kullanılır. "Benimle birlikte çalıştıktan sonra cansız varlıkların neler olduğunu öğrenmiş olacaksınız." ifadeleri ile öğrencinin derse tam motive olması sağlanır.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Cansız olanı göster!"		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Öğretmen 1 (Bir) öğretim oturumunda 5 (beş) denemeye yer verecektir, bunun için içlerinde bir olumlu örneğin ve bir olumsuz örneğin yer aldığı 8 (sekiz) araç seti hazırlanmış durumdadır. Öğretmen ilk deneme için öğrencinin önüne bir canlı bir de cansız varlık resmi koyar. "Cansız olanı göster!" yönergesini sunduktan sonra içinden 1001-1002-1003-1004 diyerek 4 saniye sayar, hemen parmağı ile kartı gösterip "bu cansız" diyerek kontrol edici ipucunu sunar. "Şimdi bana cansız olanı göster!" der ve tepkiyi bekler. Öğrencinin doğru tepkileri pekiştirilir. Yanlış tepkilerinde ise deneme sunumu tekrar yapılarak hata düzeltmesi yapılır. Öğrencinin ipucu almadan verdiği doğru tepkiler kollanarak daha etkili bir öğretim için ayrımlı pekiştirme uygulamasına yer verilmelidir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı ayrıca pekiştirilir. Sabit bekleme süreli denemelerde öğretmen, öğretim sırasında kayıt tutarak öğrencinin tepkilerini veri kayıt formuna kaydeder. Öğrencinin ipucundan önceki doğru tepkilerinin tümünün (+) olması öğretmene öğrenmenin gerçekleştiğini gösterir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Cansız olanı göster!" diyerek hedef uyarını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verilerin, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin bir oturumda beş denemenin dördünde bağımsız olarak doğru tepki vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplayabilir. Genelleme verisi, araç setlerinde değişikliğe giderek de toplanabilir.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VII

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Dünyamız ve Gök Cisimleri	Oturum Sayısı : 8
BÖLÜM-2			
Hedef	1.7.1. Mevsimlerin özelliklerini ayırt eder.		
Hedef Davranışlar	1.2. Mevsimlerin isimlerini söyler. Davranışın tanımı: Öğrenciye "Mevsimler nelerdir?" diye sorulduğunda "İlkbahar, yaz, sonbahar, kış" demesi. Davranışın ön koşulları: Etkinlik çizelgesini açma, ilk sayfayı çevirme, fotoğrafı işaret etme, resimde belirtilen materyali alma, etkinliği tamamlama, materyali yerine koyma, çizelgeye geri dönme, basit yönergelere uyma, dikkatini sesli uyarana yöneltebilme, dikkatini görsel uyarana yöneltebilme, ifade edici dil becerilerinin gelişmiş olması.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan öğretim yöntemi Etkinlik çizelgeleri		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Etkinlik çizelgeleri.		
Ortam Düzenlemeleri	Oturumlar başlamadan önce, öğretmen kullanacağı tüm öğretim teknolojileri ve materyallerini öğretimi gerçekleştireceği ortamda hazır bulundurur. Öğretmen ile öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Genelleme için farklı araç-gereçlerden ve kişilerden faydalanılacaktır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Oturum için hazırlanan araç-gereç ve materyaller, oturma başlanmadan hemen önce toplu bir şekilde öğrencinin önüne konur ve öğrencinin araç-gereç ve materyaller ile etkileşmesi sağlanarak dikkati çekilir.		
Güdüleme	"Hazır görünüyorsun, şimdi seninle bazı resimlere bakacağız, bana dikkatlice baktığını görüyorum, aferin sana!" gibi güdüleme ifadeleri kullanılır. "Benimle birlikte çalıştıktan sonra mevsimlerin neler olduğunu öğrenmiş olacaksınız." ifadeleri ile öğrencinin derse tam motive olması sağlanır.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Mevsimleri say!"		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Öğretmen 1 (bir) öğretim oturumunda sıra gözetmeksizin araya farklı öğrenme alanlarına ait farklı etkinlikler yerleştirerek 2 (iki) deneme yapacaktır. Öğretmen, öğrencinin genel takip çizelgesini öğrencinin önüne koyar. Günlük rutin sayfa etkinlikleri gerçekleştirildikten sonra sıra "Mevsimler" sayfasına geldiğinde öğrenci etkinliğini almak için ilgili rafa gider, etkinliğini alır ve yerine oturur. Öğrencinin ilgili etkinliğinin sayfasında iki sütuna ayrılmış bir sayfa vardır bunun yanında ilkbahar, yaz, sonbahar, kış temsil eden resimli kartlar (yazılı hali ile birlikte) ve mevsimlerle ilişkisiz kartlar vardır. Öğretmen ilkbahara ait kartı eline alır, "Bu, mevsimlerden ilkbahar." der ve mevsimler sütununa yapıştırır, elini kartın üstüne koyarak öğrenciye "İlkbahar." diye tekrar ettirir. Öğretmen bu kez ilişkisiz kartlardan birini eline alır ve "Bu, mevsim değil." der ardından çizelgedeki ilişkisiz sütununa yapıştırır. Öğrenciye de "bu mevsim değil" diye tekrar ettirir. Aynı süreç yaz, sonbahar ve kış mevsimleri için de tekrarlanır. Tüm süreç bittikten sonra öğretmen mevsimler sütununun en üstüne elini koyarak sırayla "Mevsimler: ilkbahar, yaz, sonbahar, kış." diye sayar ve öğrenciye tekrar ettirir. Öğrencinin ipucu almadan verdiği doğru tepkiler kollanarak daha etkili bir öğretim için ayrımlı pekiştirme uygulamasına yer verilmesi gereklidir. Karar verilen deneme sayısına göre öğretmen, öğretim sırasında kayıt tutarak öğrencinin tepkilerini veri kayıt formuna kaydeder. Öğrencinin ipucundan önceki doğru tepkilerinin tümünün (+) olması öğretmene öğrenmenin gerçekleştiğini gösterir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Mevsimleri say!" diyerek hedef uyarını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin bir oturumda iki denemenin ikisinde bağımsız olarak doğru tepki vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplayabilir. Genelleme verisi, araç setlerinde değişikliğe giderek de toplanabilir.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-VIII

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Zaman	Oturum Sayısı : Tam bağımsızlık kazanana kadar rutin halinde çalışılacaktır.
BÖLÜM-2			
Hedef	1.8.2. Zaman kavramını edinir.		
Hedef Davranışlar	2.2. Dün yaptıklarını söyler. Davranışın tanımı: Öğrencinin "Dün neler yaptın?" sorusuna karşılık, sabah uyanma anından gece yatma anına kadar yaptıklarını kronolojik sıra ile anlatması. Davranışın ön koşulları: Etkinlik çizelgesini açma, ilk sayfayı çevirme, fotoğrafı işaret etme, resimde belirtilen materyali alma, etkinliği tamamlama, materyali yerine koyma, çizelgeye geri dönme, basit yönergelere uyma, dikkatini sesli uyarana yöneltebilme, dikkatini görsel uyarana yöneltebilme, ifade edici dil becerilerinin gelişmiş olması.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Etkinlik çizelgeleri		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Etkinlik çizelgeleri.		
Ortam Düzenlemeleri	Oturumlar başlamadan önce, öğretmen kullanacağı tüm öğretim teknolojileri ve materyallerini öğretimi gerçekleştireceği ortamda hazır bulundurur. Öğretmen ile öğrenci çalışacakları masayı aralarına aralık karşılıklı otururlar. Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Genelleme için farklı araç-gereçlerden ve kişilerden faydalanılacaktır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Oturum için hazırlanan araç-gereç ve materyaller, oturuma başlanmadan hemen önce toplu bir şekilde öğrencinin önüne konur ve öğrencinin araç-gereç ve materyaller ile etkileşmesi sağlanarak dikkati çekilir.		
Güdüleme	"Hazır görünüyorsun, şimdi seninle bazı resimlere bakacağız, bana dikkatlice baktığını görüyorum, aferin sana." gibi güdüleme ifadeleri kullanılır. "Benimle birlikte çalıştıktan sonra her gün neler yaptığını hem sen hem de merak edenler öğrenmiş olacak." ifadeleri ile öğrencinin derse tam motive olması sağlanır.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Dün neler yaptın?"		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci çalışacakları masayı aralarına aralık karşılıklı otururlar. Öğretmen 1 (bir) öğretim oturumunda sıra gözetmeksizin araya farklı öğrenme alanlarına ait farklı etkinlikler yerleştirerek 2 (iki) deneme yapacaktır. Öğretmen, öğrencinin genel takip çizelgesini öğrencinin önüne koyar. Günlük rutin sayfa etkinlikleri gerçekleştirildikten sonra sıra "Dün neler yaptın?" sayfasına geldiğinde öğrenci etkinliğini almak için ilgili rafa gider, etkinliğini alır ve yerine oturur. Öğretmen etkinlik üzerindeki birinci basamağa (yataktan kalkma) ait resmi birinci satıra yapıştırır ve "Uyandım.", "Şimdi sen söyle!" der ve öğrencinin tepkisini bekler. Öğrencinin doğru tepkileri pekiştirilir. Yanlış tepkileri ise deneme sunumu tekrar yapılarak hata düzeltilmesi yapılır. Aynı süreç diğer 9 (dokuz) basamak (kahvaltı yapma, yüz yıkama, giyinme, okula gitme, ders yapma, eve dönme, banyo yapma, yemek yeme, uyuma) için de tekrarlanır. Öğrencinin ipucu almadan verdiği doğru tepkiler kollarak daha etkili bir öğretim için ayrımlı pekiştirme uygulamasına yer verilmesi gereklidir. Karar verilen deneme sayısına göre öğretmen, öğretim sırasında kayıt tutarak öğrencinin tepkilerini veri kayıt formuna kaydeder. Öğrencinin ipucundan önceki doğru tepkilerinin tümünün (+) olması öğretmene öğrenmenin gerçekleştiğini gösterir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Dün neler yaptın?" diyerek hedef uyarını sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin bir oturumda iki denemenin ikisinde bağımsız olarak doğru tepki vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplayabilir. Genelleme verisi, araç setlerinde değişikliğe giderek de toplanabilir.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-IX

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Meslekler	Oturum Sayısı : 10
BÖLÜM-2			
Hedef	1.9.1. Mesleklere ait özellikleri ayırt eder.		
Hedef Davranışlar	1.4. Mesleklere göre çalışma yerlerinin isimlerini söyler. Davranışın tanımı: Öğrenci öğretmenin okulda, doktorun hastanede, garsonun lokantada, polislin karakolda, postacının postanede, inşaat ustasının inşaatlarda çalıştığı söyler. Davranışın ön koşulları: Okul, hastane, lokanta, karakol, postane, inşaat gibi mekânsal kavramları biliyor olması, basit yönergelere uyma, dikkatini sesli uyarana yöneltebilme, dikkatini görsel uyarana yöneltebilme, ifade edici dil becerilerinin gelişmiş olması.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Eş zamanlı ipucuyla öğretim		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Ahşap plaka üzerine yatay iki satırdan oluşan, cırt cırt bantlı, üst sütunda mesleklerin, alt sütunda mesleklere ait mekânların resimli kartlarının bulunduğu, hedef davranışa özel yapılmış materyal, pekiştireçler, veri toplama formu, masa, sandalye.		
Ortam Düzenlemeleri	Oturumlar başlamadan önce, öğretmen kullanacağı tüm öğretim teknolojileri ve materyallerini öğretimi gerçekleştireceği ortamda hazır bulundurur. Öğretmen ile öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Genelleme için farklı araç-gereçlerden ve kişilerden faydalanılacaktır.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Oturum için hazırlanan araç-gereç ve materyaller, oturma başlanmadan hemen önce toplu bir şekilde öğrencinin önüne konur ve öğrencinin araç-gereç ve materyaller ile etkileşmesi sağlanarak dikkati çekilir.		
Güdüleme	"Hazır görünüyorsun, şimdi seninle bazı resimlere bakacağız, bana dikkatlice baktığını görüyorum, aferin sana." gibi güdüleme ifadeleri kullanılır. "Benimle birlikte çalıştıktan sonra meslekleri daha iyi öğrenmiş olacaksınız." ifadeleri ile öğrencinin derse tam motive olması sağlanır.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Polis / doktor / öğretmen / garson / postacı / inşaat ustası nerede çalışır?"		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Öğretmen 1 (bir) öğretim oturumunda 2 (iki) denemeye yer verecektir, bunun için ahşap plaka üzerine yatay iki satırdan oluşan, cırt cırt bantlı, üst sütunda mesleklerin, alt sütunda mesleklere ait mekânların resimli kartlarının bulunduğu özel bir materyal hazırlamıştır. Öğretmen eş zamanlı ipucu ile öğretim oturumlarına geçmeden önce hazırlamış olduğu materyalin üst satırına polisi, doktoru, öğretmeni, garsonu, postacıyı, inşaat ustasını temsil eden resimli kartları sırasıyla yapıştırır. Öğretmen parmağı ile polis kartını gösterirken aynı zamanda "Polis nerede çalışır?" diyerek hedef uyarı sunumunu yapar. Hedef uyarı sunumu ile aynı anda karakolu temsil eden kartı alıp polisi temsil eden kartın altına yapıştırarak "Karakolda." der. Doğru tepkiyi öğrencinin de vermesi beklenir. Öğrencinin verdiği doğru tepkiler veri kayıt formuna (+), yanlış tepkiler ve tepkide bulunmama durumu ise veri kayıt formuna (-) olarak işaretlenir. Aynı süreç doktor, öğretmen, garson, postacı, inşaat ustası için de tekrarlanır. 1 (bir) deneme bittikten sonra ikinci denemeye geçilir. 2 deneme bittikten sonra 2 (iki) denemeden oluşan öğretim oturumu sonlandırılır.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Pekiştireçler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "... nerede çalışır?" diyerek hedef uyarı sunar. Öğretmen, öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin bir oturumda iki denemenin ikisinde bağımsız olarak doğru tepki vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplayabilir. Genelleme verisi, araç setlerinde değişikliğe giderek de toplanabilir.		

DERS PLANI ÖRNEĞİ-X

BÖLÜM-1			
Dersin Adı : Hayat Bilgisi	Kademe : I	Öğrenme Alanı : Millî Değerler	Oturum Sayısı : 1
BÖLÜM-2			
Hedef	1.10.1. Millî değerleri edinir.		
Hedef Davranışlar	1.2. Atatürk görseli gösterilip "Bu kim?" diye sorulduğunda Atatürk olduğunu söyler. Davranışın tanımı: Öğrenci kendisine gösterilen resimdeki kişinin Atatürk olduğunu söyler. Davranışın ön koşulları: Basit yönergelere uyma, dikkatini sesli uyarana yöneltebilme, dikkatini görsel uyarana yöneltebilme, ifade edici dil becerilerinin gelişmiş olması.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Sabit bekleme süreli öğretim		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Oturumlar başlamadan önce, öğretmen kullanacağı tüm öğretim teknolojileri ve materyallerini öğretimi gerçekleştireceği ortamda hazır bulundurur. Öğretmen ile öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, izleme ve genelleme oturumları okulda, öğrencinin eğitim gördüğü sınıfta gerçekleştirilecektir. Genelleme için farklı araç, gereçlerden ve kişilerden faydalanılacaktır.		
Ortam Düzenlemeleri	Başlama düzeyi, öğretimi değerlendirme, öğretim sonrası değerlendirme (izleme) ve genelleme oturumları Özel Eğitim Uygulama Okulunda öğrencinin sınıfında; genelleme oturumları öğrencinin evinde gerçekleştirilecektir.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Oturum için hazırlanan araç-gereç ve materyaller, oturuma başlanmadan hemen önce toplu bir şekilde öğrencinin önüne konur ve öğrencinin araç-gereç ve materyaller ile etkileşmesi sağlanarak dikkati çekilir.		
Güdüleme	"Hazır görünüyorsun, şimdi seninle bazı resimlere bakacağız, bana dikkatlice baktığını görüyorum, aferin sana." gibi güdüleme ifadeleri kullanılır. "Benimle birlikte çalıştıktan sonra Atatürk'ü gördüğünde tanyor olacaksınız." ifadeleri ile öğrencinin derse tam motive olması sağlanır.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	"Bu kim?"		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci çalışacakları masayı aralarına alarak karşılıklı otururlar. Öğretmen 1 (Bir) öğretim oturumunda 5 (beş) denemeye yer verecektir, bunun için Atatürk'ün 5 farklı portresi ve Atatürk'ün portresinin bulunduğu boyama kâğıdı ders öncesi hazırlanmış durumdadır. Öğretmen önceden hazırlanmış olduğu Atatürk portrelerinden bir tanesini rastgele seçer ve kaldırıp öğrenciye gösterdikten sonra "Bu kim?" diyerek yönergesini sunar. Öğretmen yönergesini sunduktan sonra içinden 1001-1002-1003-1004 diyerek 4 saniye sayar hemen parmağı ile kartı gösterip "Bu, Atatürk." diyerek kontrol edici ipucunu sunar. "Şimdi sen söyle! Bu kim?" der ve tepkiyi bekler. Öğrencinin doğru tepkileri pekiştirilir. Yanlış tepkileri ise deneme sunumu tekrar yapılarak hata düzeltilmesi yapılır. Her bir denemenin arasında öğretimin önceden hazırlanmış olduğu Atatürk portresi boyama kâğıdının 1/5 parçası öğrenciye boyattırılır ve bir sonraki denemeye geçilir. Böylece planlanan 5 (beş) deneme bittiğinde deneme aralarında yapılan boyama çalışması da farklı öğrenme alanlarına hizmet etmiş olur ve ortaya bir ürün çıkmış olur. Öğrencinin ipucu almadan verdiği doğru tepkiler kollanarak daha etkili bir öğretim için ayrılmış pekiştirme uygulamasına yer verilmelidir. Karar verilen deneme sayısı tamamlandığında öğretim oturumu sonlandırılır ve öğrencinin çalışmaya katılımı ayrıca pekiştirilir. Sabit bekleme süreli denemelerde öğretmen, öğretim sırasında kayıt tutarak öğrencinin tepkilerini veri kayıt formuna kaydeder. Öğrencinin ipucundan önceki doğru tepkilerinin tümünün (+) olması öğretmene öğrenmenin gerçekleştiğini gösterir.		
Açıklamalar	Dikkati çekme ve güdülenme sürecinde öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak farklı açıklamalar yapılabilir. Öğrencinin özellikleri göz önünde bulundurularak deneme sayısı ya da öğrenciye tepkide bulunması için verilen ipucu türü değiştirilebilir. Pekiştiriciler öğrenciye uygun şekilde seçilir ve kullanılır.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme	Öğretmen öğretime başlamadan önce üç oturum üst üste başlama düzeyi verisi toplar. Öğretmen öğretim sürecinde öğretimi değerlendirmeye devam ederek öğrencisinin performansına ilişkin veri toplar. Bu süreçte öğretmen, öğrencinin karşısında olacak şekilde oturur. Öğretmen, uygulama sürecindeki gibi öğrencisinin dikkatini hedef davranışa çeker ve "Bu kim?" diyerek hedef uyarını sunar. Öğretmen öğrencinin tepkide bulunması için 4 saniye bekler. Öğrencinin doğru tepkide bulunması durumunda veri toplama formuna (+) işareti koyar. Öğrencinin yanlış tepkide bulunması ya da tepkide bulunmaması durumunda veri toplama formuna (-) işareti koyar ve tepkiyi görmezden gelerek denemeyi tekrarlar. Öğretmen bir değerlendirme oturumunda süreci beş defa tekrarlar. Değerlendirme sona erdiğinde öğrencinin katılımını pekiştirir. Öğretmen elde ettiği verileri, hazırladığı veri kayıt formuna işleyerek grafiğe dönüştürür. Öğretmen, öğrencinin bir oturumda beş denemenin dördünde bağımsız olarak doğru tepki vermesinden 3 ve 6 hafta sonra değerlendirme yaparak izleme verisi toplar. Öğretmen öğretim öncesi ve sonrasında diğer bir öğretmenden öğrencisini yukarıda söz edilen basamakları kullanarak değerlendirmesini isteyerek genelleme verisi toplayabilir. Genelleme verisi, araç setlerinde değişikliğe giderek de toplanabilir.		

EK 1

HAYAT BİLGİSİ DERSİ I. KADEME KONTROL LİSTESİ

Yönerge

Kontrol listesi kullanılırken öğrencinin yerine getirdiği beceriler için "**Evet**" sütununa, yerine getiremediği beceriler için "**Hayır**" sütununa işareti (✓) konur. Eğer açıklama yapılması gerekiyorsa "Açıklama" sütununa not edilir. Öğrencinin yerine getiremediği becerilerden öncelikle öğretilmesi önerilenler için "**Açıklama**" sütununa (★) işareti konur. Form kullanılırken doğrudan gözlemlenemeyen davranışlara ilişkin anne-baba / birincil bakıcı, daha önceki öğretmeni ya da okulda çalışan personelden bilgi alınabilir.

Öğrenme Alanı: ÖZ BAKIM BECERİLERİ			
KİŞİSEL TEMİZLİK BECERİLERİ			
Davranışlar	Evet	Hayır	Açıklamalar
Kişisel bakım becerilerini gerçekleştirir.			
1	Ellerini yıkar.		
2	Yüzünü yıkar.		
3	Dişlerini fırçalar.		
4	Burnunu temizler.		
5	Saçlarını tarar.		
GİYİNME BECERİLERİ			
Davranışlar	Evet	Hayır	Açıklamalar
Temel giysileri çıkarır.			
1	Çoraplarını çıkarır.		
2	Lastikli pantolonunu / eşofman altını çıkarır.		
3	Düğmeli pantolonunu çıkarır.		
4	Fermuarlı pantolonunu çıkarır.		
5	Kazağını çıkarır.		
6	Tişörtünü çıkarır.		
7	Eteğini çıkarır.		
8	Hırkasını çıkarır.		
9	Ceketini çıkarır.		
10	Yeleğini çıkarır.		
11	Süveterini çıkarır.		
12	Montunu çıkarır.		
13	Paltosunu çıkarır.		
14	Bağciksiz ayakkabısını çıkarır.		
15	Kabanını çıkarır.		

Temel giysileri giyer.				
1	Çoraplarını giyer.			
2	Lastikli pantolonunu / eşofman altını giyer.			
3	Dügmeli pantolonunu giyer.			
4	Fermuarlı pantolonunu giyer.			
5	Kazağını giyer.			
6	Tişörtünü giyer.			
7	Eteğini giyer.			
8	Hırkasını giyer.			
9	Ceketini giyer.			
10	Yeleğini giyer.			
11	Süveterini giyer.			
12	Montunu giyer.			
13	Paltosunu giyer.			
14	Bağciksız ayakkabısını giyer.			
15	Kabanını giyer.			
Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Tamamlayıcı giysileri çıkarır.				
1	Şapkasını çıkarır.			
2	Eldivenini çıkarır.			
3	Atkısını çıkarır.			
Tamamlayıcı giysileri giyer.				
1	Şapkasını giyer.			
2	Eldivenini giyer.			
3	Atkısını takar.			
Giysilerdeki tamamlayıcı aparatları açar.				
1	Çoraplarını çıkarır.			
2	Lastikli pantolonunu / eşofman altını çıkarır.			
3	Dügmeli pantolonunu çıkarır.			
4	Fermuarlı pantolonunu çıkarır.			
Giysilerdeki tamamlayıcı aparatları kapatır.				
1	Çıtçıt kapatır.			
2	Cırt cırt kapatır.			
3	Fermuar kapatır.			
4	Giysilerinin düğmelerini kapatır.			

TUVALET BECERİLERİ				
Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Tuvalet alışkanlığı edinir.				
1	Tuvaletinin geldiğini jest-mimik ve fiziksel hareketlerle belli eder.			
2	Tuvaletinin geldiğini söyler.			
3	Tuvaletini yaparken yetişkin ile iş birliği yapar.			
4	Tuvaletini yapar.			
YEME BECERİLERİ				
Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Yemek yeme becerilerini beceri analizindeki basamakları izleyerek gerçekleştirir.				
1	Parmaklarını kullanarak yemek yer.			
2	Bardaktan sıvı içer.			
3	Kaşık kullanarak yemek yer.			
4	Çatal kullanarak yemek yer.			
5	Bıçak kullanarak yumuşak besinleri ekmeğine sürer.			
6	Pipet kullanarak sıvı içer.			
7	Peçete kullanarak elini siler.			
8	Peçete kullanarak ağızını siler.			

Öğrenme Alanı: VÜCUDU TANIMA

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Vücudunu tanıır.				
1	Vücut bölümlerini kendi vücudu üzerinde gösterir.			(Baş, gövde, bacaklar, ayaklar, eller, omuz, parmak, tırnak, el bileği, ayak bileği, dirsek, diz kapağı, boyun, ense)
2	Vücut bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.			(Baş, gövde, bacaklar, ayaklar, eller, omuz, parmak, tırnak, el bileği, ayak bileği, dirsek, diz kapağı, boyun, ense)
3	Vücut bölümlerinin isimlerini söyler.			(Baş, gövde, bacaklar, ayaklar, eller, omuz, parmak, tırnak, el bileği, ayak bileği, dirsek, diz kapağı, boyun, ense)
4	Başında bulunan bölümleri kendi vücudu üzerinde gösterir.			(Ağız, diş, alın, göz, kulak, çene, burun, dudak, dil, kaş, kirpik, saç, yanak)
5	Başında bulunan bölümleri görsel materyaller üzerinde gösterir.			(Ağız, diş, alın, göz, kulak, çene, burun, dudak, dil, kaş, kirpik, saç, yanak)
6	Başında bulunan bölümlerin isimlerini söyler.			(Ağız, diş, alın, göz, kulak, çene, burun, dudak, dil, kaş, kirpik, saç, yanak)
7	Duyu organlarını vücudu üzerinde gösterir.			(dil, kulak, göz, burun, deri)
8	Duyu organlarını görsel materyaller üzerinde gösterir.			(dil, kulak, göz, burun, deri)
9	Duyu organlarının isimlerini söyler.			(dil, kulak, göz, burun, deri)

Öğrenme Alanı: AİLE VE YAKIN ÇEVREYİ TANIMA**AİLEYE VE YAKIN ÇEVREYE İLİŞKİN DAVRANIŞLAR/BECERİLER**

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Aile yaşamındaki kurallarını edinir.				
1	Aile kurallarını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
2	Aile kurallarının neler olduğunu söyler.			
3	Aile kurallarına uyar.			
Evdeki kişileri ve nesnelere ayırt eder.				
1	Adını ve soyadını söyler.			
2	Ailesindeki bireyleri görsel materyaller üzerinde gösterir.			
3	Aile bireylerinin isimlerini söyler.			
4	Aile bireylerinin görevlerini söyler.			
5	Güven çemberindeki kişileri görsel materyaller üzerinde gösterir.			(anne, baba, kardeşler)
6	Güven çemberindeki kişileri söyler.			(anne, baba, kardeşler)
7	Evin bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.			(tuvalet, mutfak, kendi odası, ebeveynlerine ait yatak odası, banyo, salon, balkon)
8	Evin bölümlerinin isimlerini söyler.			(tuvalet, mutfak, kendi odası, ebeveynlerine ait yatak odası, banyo, salon, balkon)
9	Ev araç-gereçlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.			(Televizyon, koltuk, masa, sandalye, yatak, buzdolabı, gardırop, çamaşır makinası, bulaşık makinası, fırın, ayakkabılık, ütü, ütü masası, elektrikli süpürge)
10	Ev araç-gereçlerinin isimlerini söyler.			(Televizyon, koltuk, masa, sandalye, yatak, buzdolabı, gardırop, çamaşır makinası, bulaşık makinası, fırın, ayakkabılık, ütü, ütü masası, elektrikli süpürge)
Kişisel bilgilerini edinir.				
1	İstenildiğinde ev adresinin yazılı olduğu kartı gösterir.			
2	İstenildiğinde ebeveynlerinin telefon numaralarının yazılı olduğu kartı gösterir.			
3	Ev adresini söyler.			
4	Ebeveynlerin telefon numaralarını söyler.			
Yakın çevresindeki kişi ve ortamları ayırt eder.				
1	Yakın akrabalarını görsel materyaller üzerinde gösterir.			(Anneanne, babaanne, dede, hala, teyze, dayı, amca, kuzen, yenge)
2	Yakın akrabalarının isimlerini söyler.			(Anneanne, babaanne, dede, hala, teyze, dayı, amca, kuzen, yenge)
3	Çevresindeki kişileri görsel materyaller üzerinde gösterir.			(Bina görevlisi, komşular)
4	Çevresindeki kişilerin isimlerini söyler.			(Bina görevlisi, komşular)
5	Yaşadığı çevreye ilişkin belli yapı ve belirgin çevresel özellikleri söyler.			(evin yakınındaki banka, hastane, market vb.)

Öğrenme Alanı: OKULU VE SINIFI TANIMA			
SINIFA İLİŞKİN DAVRANIŞLAR/BECERİLER			
Davranışlar	Evet	Hayır	Açıklamalar
Sınıf kurallarını edinir.			
1	Sınıf kurallarını görsel materyaller üzerinde gösterir.		
2	Sınıf kurallarının neler olduğunu söyler.		
3	Sınıf kurallarına uyar.		
Sınıftaki kişi ve nesnelere ayırt eder.			
1	İsmi söylenen sınıf arkadaşlarını gösterir.		
2	Sınıf arkadaşlarının isimlerini söyler.		
3	İsmi söylenen öğretmenlerini gösterir.		
4	Öğretmenlerinin isimlerini söyler.		
5	Ders araç-gereçlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.		(Kalem, defter, kitap, silgi, kalemıraş, makas, yapıştırıcı)
6	Ders araç-gereçlerinin isimlerini söyler.		(Kalem, defter, kitap, silgi, kalemıraş, makas, yapıştırıcı)
7	Sınıfın bölümlerini gerçek ortam ya da görsel materyaller üzerinde gösterir.		
8	Sınıfın bölümlerinin isimlerini söyler.		
Okul kurallarını edinir.			
1	Okul kurallarını görsel materyaller üzerinde gösterir.		
2	Okul kurallarının neler olduğunu söyler.		
3	Okul kurallarına uyar.		
Okuldaki ortam ve nesnelere ayırt eder.			
1	Okulun bölümlerini gerçek ortam ya da görsel materyaller üzerinde gösterir.		(Sınıfı, tuvalet, yemekhane, bahçe, spor salonu, otopark, öğretmenler odası, resim atölyesi, müdür odası, müzik atölyesi, bilgisayar sınıfı, uygulama evi)
2	Okulun bölümlerinin isimlerini söyler.		(Sınıfı, tuvalet, yemekhane, bahçe, spor salonu, otopark, öğretmenler odası, resim atölyesi, müdür odası, müzik atölyesi, bilgisayar sınıfı, uygulama evi)
3	Farklı bir ortamdan kendi sınıfını bulur.		
4	Okulun söylenen bölümünü bulur.		(Sınıfı, tuvalet, yemekhane, bahçe, spor salonu, otopark, öğretmenler odası, resim atölyesi, müdür odası, müzik atölyesi, bilgisayar sınıfı, uygulama evi)
5	Okul araç-gereçlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.		
6	Okul araç-gereçlerinin isimlerini söyler.		
7	Okulun kaynaklarını ekonomik kullanır.		

Öğrenme Alanı: TRAFİK VE YAYA BECERİLERİ

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Trafik kurallarını söyler.				
1	Trafikte kırmızı ışığın "dur" anlamına geldiğini söyler.			
2	Trafikte yeşil ışığın "geç" anlamına geldiğini söyler.			
3	Trafikte sarı ışığın araçlar için "hazırlan" anlamına geldiğini söyler.			
4	Yayaların karşıdan karşıya geçerken "yaya geçidini" kullanması gerektiğini söyler.			
5	Yayaların karşıdan karşıya geçerken "üst / alt geçidi" kullanması gerektiğini söyler.			
6	Trafik ışığının, yaya geçidinin, üst / alt geçidin olmadığı yerlerde "önce sola, sonra sağa, sonra tekrar sola bakarak kontrollü şekilde" karşıdan karşıya geçmesi gerektiğini söyler.			
7	Trafik kurallarına uyarak karşıdan karşıya geçer.			

Öğrenme Alanı: CANLI VE CANSIZ VARLIKLAR

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Canlı ve cansız varlıkları ayırt eder.				
1	Yakın çevresindeki canlı varlıkları görsel materyaller üzerinde gösterir.			
2	Yakın çevresinde gösterilen canlı varlığın ismini söyler.			
3	Yakın çevresindeki cansız varlıkları görsel materyaller üzerinde gösterir.			
4	Yakın çevresinde gösterilen cansız varlığın ismini söyler.			
5	Canlı varlıklara örnekler verir.			
6	Cansız varlıklara örnekler verir.			
7	Canlı varlıkların ortak özelliklerini söyler.			
8	Cansız varlıkların ortak özelliklerini söyler.			
9	Çevresindeki canlı ve cansız varlıkları korur.			
10	Çevresindeki canlı ve cansız varlıkları sever.			

Öğrenme Alanı: DÜNYAMIZ VE GÖK CİSİMLERİ

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Mevsimlerin özelliklerini ayırt eder.				
1	Mevsimleri görsel materyaller üzerinde gösterir.			(ilkbahar, yaz, sonbahar, kış)
2	Mevsimlerin isimlerini söyler.			(ilkbahar, yaz, sonbahar, kış)
3	Mevsimlere ait ayları sayar.			
4	Bir yıldaki ayları sayar.			
5	Haftanın günlerini sayar.			
6	Günlük hava durumunu görsel materyaller üzerinde gösterir.			(yağmurlu, güneşli, karlı, bulutlu)
7	Günlük hava durumunu söyler.			(yağmurlu, güneşli, karlı, bulutlu)
8	Canlılar için güneşin yararlarını söyler.			
9	Canlılar için yağmurun yararlarını söyler.			
10	Canlılar için karın yararlarını söyler.			
11	Mevsimlere ait doğa olaylarını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
12	Mevsimlere ait doğa olaylarını söyler.			
13	Mevsim değişikliklerinde gerçekleştirilen eylemleri görsel materyaller üzerinde gösterir.			Kışın kalın giysiler giyer, soba ya da kalorifer yakılır, yazın kışlık yiyecek hazırlıklarının yapılması, yazın ince giysiler giyer, tatilde gittiği yere uygun davranışlar sergiler (örneğin denize girer, ekin biçer vb.), baharda şemsiye ve yağmurluk taşır vb.
14	Mevsim değişikliklerinde gerçekleştirilen eylemleri söyler.			Kışın kalın giysiler giyer, soba ya da kalorifer yakılır, yazın kışlık yiyecek hazırlıklarının yapılması, yazın ince giysiler giyer, tatilde gittiği yere uygun davranışlar sergiler (örneğin denize girer, ekin biçer vb.), baharda şemsiye ve yağmurluk taşır vb.
Çevre temizliğiyle ilgili kuralları edinir.				
1	Çevre temizliğiyle ilgili kuralları görsel materyaller üzerinde gösterir.			
2	Çevre temizliğiyle ilgili kuralların neler olduğunu söyler.			
3	Çevre temizliğiyle ilgili kurallara uyar.			
Gök cisimlerini ayırt eder.				
1	Dünyayı görsel materyaller üzerinde gösterir.			
2	Gösterilen gök cisminin dünya olduğunu söyler.			
3	Güneşi, görsel materyaller üzerinde gösterir.			
4	Gösterilen gök cisminin Güneş olduğunu söyler.			
5	Ay'ı görsel materyaller üzerinde gösterir.			
6	Gösterilen gök cisminin Ay olduğunu söyler.			
7	Yıldızları görsel materyaller üzerinde gösterir.			
8	Gösterilen gök cisminin yıldız olduğunu söyler.			

Öğrenme Alanı: ZAMAN

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Günün özelliklerini ayırt eder.				
1	Günün bölümlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.			
2	Günün bölümlerinin isimlerini söyler.			
3	Sabah neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
4	Sabah neler yapıldığını söyler.			
5	Öğlen neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
6	Öğlen neler yapıldığını söyler.			
7	Akşam neler yapıldığını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
8	Akşam neler yapıldığını söyler.			
Zaman kavramını edinir.				
1	Dün yaptıklarını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
2	Dün yaptıklarını söyler.			
3	Bugün yaptıklarını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
4	Bugün yaptıklarını söyler.			
5	Yarın yapacaklarını görsel materyaller üzerinde gösterir.			
6	Yarın yapacaklarını söyler.			

Öğrenme Alanı: MESLEKLER

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Mesleklere ait özellikleri ayırt eder.				
1	Meslekleri görsel materyaller üzerinde gösterir.			(Doktor, öğretmen, şoför, polis, berber / kuaför, market görevlisi, hizmetli / temizlik görevlisi, kasap, manav, eczacı, çöpçü, pazarcı ve diğer)
2	Mesleklerin isimlerini söyler.			(Doktor, öğretmen, şoför, polis, berber / kuaför, market görevlisi, hizmetli / temizlik görevlisi, kasap, manav, eczacı, çöpçü, pazarcı ve diğer)
3	Mesleklere göre çalışma yerlerini görsel materyaller üzerinde gösterir.			(Hastane, okul, durak / otogar, karakol, dükkan / market, sokak / bina, eczane, pazaryeri ve diğer)
4	Mesleklere göre çalışma yerlerinin isimlerini söyler.			(Hastane, okul, durak/otogar, karakol, dükkan / market, sokak / bina, eczane, pazaryeri ve diğer)
5	Mesleklere göre yapılan işleri söyler.			
6	Mesleklere özgü kullanılan araç-gereçleri görsel materyaller üzerinde gösterir.			
7	Mesleklere özgü kullanılan araç-gereçlerin isimlerini söyler.			

Öğrenme Alanı: MİLLÎ DEĞERLER

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Millî değerleri edinir.				
1	Görsel materyaller üzerinden Atatürk'ü gösterir.			
2	Atatürk görseli gösterilip "Bu kim?" diye sorulduğunda Atatürk olduğunu söyler.			
3	Görsel materyaller üzerinden Türk Bayrağı'nı gösterir.			
4	Türk Bayrağı gösterilip "Bu ne?" diye sorulduğunda Türk Bayrağı olduğunu söyler.			
5	Görsel materyaller üzerinden Atatürk'ün annesini ve babasını gösterir.			
6	İstiklâl Marşı'nın millî marşımız olduğunu söyler.			
7	İstiklâl Marşı töreninde hazır olda bekler.			

Öğrenme Alanı: BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR

Davranışlar		Evet	Hayır	Açıklamalar
Belirli gün ve haftaları tanı.				
1	Millî bayramların isimlerini söyler.			(Çocuk Bayramı, Gençlik Bayramı, Cumhuriyet Bayramı, Zafer Bayramı)
2	Millî bayramlarda ne yapılması gerektiğini söyler.			(Törene katılma, tören boyunca sessizce bekleme, İstiklâl Marşı okunurken hazır olda durma, sınıfı süsleme, kutlamalarda verilen görevleri yerine getirme)
3	Okulda belirli gün ve haftalar için yapılan etkinliklere katılır.			(Hastane, okul, durak / otogar, karakol, dükkan / market, sokak / bina, eczane, pazaryeri ve diğer)

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ.....	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ.....	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ.....	9
İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	12
İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI.....	13
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	13
2. HEDEFLERİN YAPISI	16
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR.....	17
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	32

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır engel düzeyindeki öğrencilere kazandırmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında

yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamaya yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

1. İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

İletişim Becerileri Dersi Öğretim Programı, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere temel dil, iletişim kurabilme ve öğrenme becerilerini kazandırmak amacıyla geliştirilmiştir. Dil bize, birbirimizle iletişim kurma, duygularımızı ifade etme, ihtiyaçlarımızı bildirme, anlamlı ilişkiler kurabilme, başkalarının konuşmalarına tepki verme ve çevremizdeki dünyayı daha iyi anlama olanağını verir. Dil ayrıca, eğitimin, bilginin, zekânın, düşüncenin ve sosyal davranışın da temelini oluşturur. Kısaca, dil, insan davranışının temel taşıdır. Bir çocuk, tipik bir biçimde dil edinmekte başarısız olduysa, ciddi gelişimsel ve sosyal zorluklarla karşı karşıya kalabilir. Öğretim programında yer alan öğrenme alanlarındaki temel dil ve öğrenme becerilerine ilişkin hedef davranışlar birbiriyle ilişkili ve bir bütünlük içinde ele alınmıştır. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin gelişim özellikleri, yaşları ve becerilerin işlevselliği göz önünde bulundurularak dersin hedefleri yapılandırılmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan İletişim Becerileri Dersi ile öğrencilerin;

- Toplumca kabul edilebilir isteme becerileri sergilemeleri,
- Yönergelere uyma becerilerini geliştirmeleri,
- İletişim becerisi öğrenme yöntemlerini geliştirmeleri,
- Dinleme ve başkalarının konuşmalarını anlama becerilerini sergilemeleri,
- Konuşmanın temel becerisi olan ekolali becerilerini kazanmaları,
- Beş duyuyla hissedilen varlıkları adlandırmaları,
- Bir nesne, fotoğraf veya olayı basit cümleler kurarak anlatmaları,

- Bir hikayeyi oluş sırasına göre sıralayarak bir başkasına aktarmaları,
- Varlıkları çeşitli özelliklerine göre tarif etmeleri,
- Yaşına ve gelişimine uygun sözcük dağarcığı geliştirmeleri,
- Sözlü iletişim kuralarına uymaları,
- Başkalarının sorduğu soruları cevaplandırmaları,
- Etkileşim başlatma ve karşılıklı konuşma becerilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

İletişim Becerileri Dersi Öğretim Programı'nda tasarım yaklaşımı benimsenirken öğrencinin ilgisi, temel gereksinimleri ve kazandırılması hedeflenen davranışların çocuk açısından önemi esas aldığı için öğrenci merkezlidir. Öğrenci programın en önemli parçasıdır ve öğrenme alanları birey için seçilmiş, düzenlenmiş ve tüm öğrenme yaşantıları bireyin ilerideki gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Programda öğrenci gereksinimlerini merkeze alan ve öğrenci için işlevsel değeri olan bilgi, beceri ve tutumlar öğretilmesinden dolayı işlevsel psikolojik temelin benimsendiğini göstermektedir. Dolayısıyla programda yer verilen tüm hedef davranışlar gerçek hayatta geçerli olan konulardır.

Programın temel öğrenme yaklaşımı öğretmenler ve ebeveynler yararına, arkasına yıllarca süren deneysel araştırmaları almış güvenilir dil değerlendirme ve müdahale yöntemleri sunan Sözel Davranış Yaklaşımına dayanır. Sözel Davranış kendini tüm Uygulamalı Davranış Analizi (UDA) araştırmalarının üzerine inşa etmekle kalmayıp, çocuğun işlevsel dili öğrenme yeteneğini artırır.

Sözel Davranış, bütün becerileri, en önemlisi de dil becerilerini gelişimsel yetersizliği olan çocuklara öğretmek için Uygulamalı Davranış Analizi yaklaşımından yararlanır. Dil, biçimlendirilebilir ve pekiştirilebilir bir davranış olarak ele alınırken, çocuğun sadece ne söylediğine değil, onun dili neden kullanıyor olduğuna da dikkat gösterilir.

Sözel Davranış Yaklaşımı, kısa adıyla UDA olarak bilinen Uygulamalı Davranış Analizinin temel öğretilerinden ortaya çıkmış nispeten yeni ve batılı ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımdır. UDA alanına göreceli olarak yeni girmiş de olsa, Sözel Davranış, UDA'nın öğretileri üzerine kuruludur.

Sözel Davranış, sözlü ve sözlü olmayan iletişim şekillerinin her türünü, yani parmakla işaret etmeyi, belirtmeyi, yazmayı, hatta jestleri dahi kapsar. Öfke nöbetleri şeklinde kurulan iletişimi dahi kapsar. Sözel Davranış daha diyaloga başlamamış çocuklarda en iyi sonuçlarla kullanılmaktadır. Yani hem ses çıkaran hem de ses çıkarmayan çocukları kapsar. Bu nedenle de Sözel Davranış yaklaşımı gelişimsel yetersizliği olan hemen herkes için etkili sonuçlar doğurabilir. Küçük yaştaki öğrencilerde daha çok kullanılmakla birlikte, bu programdaki teknikler diyaloga başlamamış daha büyük yaştaki öğrencilerde de çok etkili olabilir.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilmiş olan bu program, bireysel temelleri dikkate alarak oluşturulmuştur. Öğrenci, programın en önemli parçasıdır. Öğrenme alanları ve etkinlikler birey için seçilmiş ve düzenlenmiştir. Öğrenme yaşantıları bireyin ilerideki gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Özellikle bu program, program geliştirme açısından aşağıda belirtilen bireysel temeller dikkate alınarak geliştirilmiştir.

- Her öğrencinin bir birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencinin kişisel mutluluğunu ve başarıma duygusunu kazandırmak için çaba gösterir.
- Öğrencinin gelecekteki hayatı için rehberdir.
- Günümüzdeki engelli bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine rehberdir.
- Öğrencinin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesini hedef almıştır.

Tüm öğrenciler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda İletişim Becerileri Dersi Öğretim Programı temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’de yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri dikkate alınmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecektir.

Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve internetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle internetten indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performanslarını belirlemek amacıyla belirli ölçme araçlarından yararlanılır. Öğretmen tarafından da geliştirilebilen bu araçlarla elde edilen veriler;

1. Öğrencilerin öğretimi hedeflenen davranışı öğrenmeye hazır olup olmadıklarını,
2. Geliştirilen öğretim programının etkililiğini,
3. Öğretimin sonlandırılma kararının verilmesini,
4. Öğretimle ne düzeyde genellenebilen davranış değişikliğinin sağlanabildiğini,
5. Öğretim sonlandıktan sonra etkisinin devam edip etmediğini (izleme) değerlendirmek amacıyla kullanılır.

Öğrencilerin programla kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerileri ne oranda edindiğinin tespitinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamaları sürekli olmalıdır. Değerlendirme süreci birçok basamağı içermelidir. Bu basamaklar aşağıda verilmektedir.

Programın Gözden Geçirilmesi: Öğretim programını gözden geçirerek, öğrenme alanlarına göre neden başlanacağına karar verilmelidir.

Öğretim Öncesinde Veri Toplama:

Kaba Değerlendirme: Program öğrenme alanları ve hedefleri gözden geçirdikten sonra kaba değerlendirme araçları programa göre geliştirilmelidir. Kaba değerlendirme araçları olarak kontrol listeleri, gözlemler ve görüşmelerden yararlanılabilir. Bu tür ölçümler öğrencinin performansı hakkında kabaca bilgi verecek ve ayrıntılı değerlendirme için yol gösterecektir.

Ayrıntılı Değerlendirme Araçları Hazırlanması ve Uygulanması: Seçtiğiniz öğrenme alanına göre Uygulamalı Davranış Analizinin ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanılabilir. Örneğin davranışın süresi ya da sayısı kayıt edilebilir. Bunun için hedef beceri değerlendirme formları geliştirilebilir. Öğretim öncesinde yapılan ayrıntılı değerlendirme öğretime nereden başlanacağına yol gösterecektir. Bu değerlendirmeden sonra hedef davranışlar belirlenerek öğretime başlanabilir.

Öğretim Sırasında Veri Toplama: Öğrenciye seçilen öğrenme alanında yer alan hedef davranışlar öğretilirken değerlendirme yapılmalıdır. Öğretim sırasında yapılan bu değerlendirmeler öğretimin düzenlenmesinde rol oynar.

Öğretim Sonunda Veri Toplama: Öğretim oturumlarında hedeflenen yönde ilerleme sağlayan öğrencilerde öğretim öncesinde kullanılan ölçme araçları ile belirlenen hedeflere ulaşım ulaşıldığı saptanmalıdır.

Toplanan Verilerin Kayıt Edilmesi: Öğrenci performansı sürekli kayıt edilerek öğrenci performansı kayıt altına alınmalı ve grafiksel analizi yapılmalıdır. Kayıtlar sistematik olarak tutulmalı ve analiz edilmelidir.

Sonuçları Değerlendirilmesi ve Gerekli Düzenlemelerin Yapılması: Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Eğer uygun değerlendirme süreçlerine yer verildiyse, bu tür sorulara cevap verilebilecek ve birçok problemlerin üstesinden gelinebilecektir.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Dil gecikmesi ve bozuklukları, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin en ayırt edici göstergesidir. Öyle ki bu gecikmeler ve bozukluklar, zihinsel ve sosyal davranışlar gibi diğer pek çok önemli beceri üzerinde doğrudan etki sahibidir. Dolayısıyla, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencinin öğretim programındaki en önemli unsur olan etkili iletişim becerilerinin, en erken şekilde geliştirilmesi gerekir. Ancak, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin için geliştirilen program seçenekleri ve dil müdahalesi üzerinde uzman görüşleri ve öğrenme yaklaşımları çoğunlukla öğretmenler için kafa karıştırıcıdır. Öğrenci özelinde hangi yöntemin veya yaklaşımın kullanılacağı önemlidir.

Alanyazında konuşmanın, motivasyon, pekiştirme ve ön uyarılar gibi çevresel değişkenlerle kontrol edilen öğrenilmiş bir davranış olduğunu öne sürülmektedir. Eğer konuşursanız, konuştuğunuz şey bir tür onay ve kabul görür. Agulamaya başlamış bir bebeği düşünelim, "aaa" veya "ooo" dahil olmak üzere çok sayıda "ma" veya "ba" veya "da" gibi pek çok kolay ses çıkaracaktır. Anne ve babaların çoğu, ilk sözcük olarak "anne" veya "baba"yı duymak için dört gözle beklediğinden, bu agulama sesleri pekiştirilir. Açık ünlü sesler potansiyel bir "anne" sesinden daha fazla ilgiye maruz kalmaz, dolayısıyla pekiştirilmezler. Eğer bir bebek bir "ma" veya "ba" sesi çıkarırsa, ebeveynler mutluluktan uçar ve bebeği ilgi yağmuruna tutarak onu gıdıklar, sarılır ve ona süt verirler (bebeklerin çoğu için tercih edilen bir yiyecektir). Tipik gelişim gösteren bebeklerde dil böyle biçimlenmeye başlar. Gelişimsel geriliği olan çocuklar da dili aynı şekilde öğrenirler, ancak onların dil gelişimi çok daha yavaş olduğu için, öğrenme daha fazla ve belirgin pekiştirmeye gerekleşir.

Ne kadar çok çalışılırsa çalışılınsın veya pekiştirme oranı ne kadar yüksek olursa olsun isteklerini bildirmeyen öğrenciler olacaktır. Bu durumda olan öğrenciler varsa plan değiştirilmesi gerekir. Öğrenmeyen bir çocuğa sürekli pekiştireç verilmemelidir. Pekiştirmenin kuralı, pekiştirilen davranışın artacağı şeklindedir. Eğer öğrenci zaten konuşmadığı ve iletişim kurmadığı için ödüllendiriliyorsa, sessizliği pekişecektir.

Sözlü iletişim kuramayan öğrencilere yardımcı olacak alternatif iletişimi destekleyen sistemler kullanılmalıdır. Öğrenci daha önce hiç konuşmamışsa veya ona isteklerini sözlü olarak bildirmeyi kazandırma konusunda uğraşıldığı halde tepki vermemişse, konuşamayan çocuklar için hazırlanan ve bu programda ADİB olarak kısaltılan Alternatif Destekleyici İletişim Becerileri öğrenme alanından hedef belirlenmelidir. Birisini konuşmaya zorlamak imkânsızdır, dolayısıyla ağızdan söz çıkartmaya yönelik ipucu vermek işe yaramayacaktır. Çocuğa “ kedi de,” denir ve o bir tepki vermezse, sözcüğü oluşturabilmesi için ses tellerindeki havaya müdahale edebilmenin yolu yoktur. Ancak kedi sözcüğünü, işaretle anlatmasına yardımcı olunabilir veya bir kedi resmine işaret etmesi sağlanabilir.

Ancak konuşamayan çocukların konuşma becerilerinin desteklenmesine devam edilmelidir. Ailelerinin ve uzmanların raporlarına göre konuşmadığı bildirilen daha büyük yaş guruplarından çocuklarla çalışıldığında bu çocukların da konuşma becerilerinde ilerlemeler olduğu görülmüştür.

İLETİŞİM BECERİLERİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihin engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere temel dil, iletişim kurabilme ve öğrenme becerilerini kazandırmak amacıyla geliştirilen İletişim Becerileri Dersi Öğretim Programı iletişim yoluyla toplumsal yaşam kalitesini artırmaya yönelik düzenlenmiştir. Öğretim programında yer alan öğrenme alanları İstek Bildirme, Yönergelere Uyma, Taklit, Görsel Performans, Alıcı Dil, Ekolali, Adlandırma, Söz-İçi, Sözlü Etkileşim Başlatma ve Karşılıklı Sohbet Etme, Alternatif Destekleyici İletişim Becerileri (ADİB) olmak üzere 10 ana başlık altında düzenlenmiştir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

İstek Bildirme: Bu öğrenme alanı bir nesne, eylem, birinin dikkatini çekme veya bilgi talep etme becerilerini içerir. İstek bildirme, iletişim becerileri dersinin ayrılmaz bir parçasıdır ve bir ihtiyacın karşılanması temeline dayalıdır. Davranışın altında yatan neden bir motivasyondur. Öğrenci bir şey istemek için motive olmalıdır, bu ilk başta ya bir şeyden yoksun olma durumu ya da bir tür arzudur. Meyve suyu arzulayan bir çocuk, isteğini bildirir ve onu edinir. İstek bildirmenin anında gerçekleşen olumlu bir yararı anında pekiştirilmesidir, yani istenen nesne veya etkinlik anında sunulur.

Yönergelere Uyma: Başkalarının verdiği talimatları yerine getirme becerilerini içerir. Programda, sözel olmayan becerilere tepki vermeyi öğretmek önemlidir ve öğretim programının en başında yerini alır. Başlangıç için bu tür programlar çok uygundur çünkü hem ipucu vermesi kolaydır (çocuğun konuşması gerekmemektedir) hem de herhangi bir öğretim alanına geçmeden önce tüm çocukların yönergeleri nasıl takip edeceklerini (alıcı dil becerileri) öğrenme zorunlulukları olduğundan hazırlayıcıdır. Çocuğa vereceğiniz ilk yönergeler daima onun takip edebileceği kadar basit olmalıdır.

Taklit: Bu öğrenme alanı, birisinin motor hareketlerini kopyalama becerilerini içerir. Taklit etme becerisi, bu alanda eksikliği olan çocuklara öğretilmesi gereken son derece önemli bir beceridir. Genelde ayağı yere vurma ve alkış yapma hareketlerini içeren büyük motor taklit, ilk öğretilen becerilerdir. Ekolaliye geçmek için motor taklit becerilerinin öğrencide yerleşmesini beklemek zorunlu değildir.

Görsel Performans: Eşleme, gruplandırma, yap-boz ve blok tasarımı becerileridir. Başlangıç becerileri, yap-boz tamamlama becerileri ile eş nesnelere ve resimleri eşleme becerilerini içerir. Bu beceriyi öğretirken mutlaka nesnenin adını ve işaret diliyle “eşle” sözcüğünü ya “eşle” dememin yerine ya da hem eşle deyip hem de işaret diliyle eşle komutunu vererek kullanılmalıdır. Bu şekilde çalışma çok daha yararlı olabilir. Bu da çocuğun öğretim programında, dilin ve basit sözcüklerin gömülü olarak yerleşmesine yardım eder. Öğrenciler, sözcükleri ne kadar sık duyarlarsa o kadar nesne tanıma becerileri artar ve nesnelere adlarını ayırt etmeye başlamaları mümkün hale gelir. Hatta öğrenciniz, o sözcüğü eşleme etkinliğinde o kadar sık eşleştirir ki, ekolali yapmaya dahi başlayabilir.

Alıcı Dil: Bu öğrenme alanı dili anlama ve yönerge takip etme becerilerini kapsar. Bu programda yönergelere uyma ayrı bir öğretim alanı olarak alındığından, alıcı dil öğrenme alanında ayırt etme becerilerine yer verilmiştir. Adına tepki verme ve yönergeleri yerine getirme becerilerinin öğretimine başladıktan bir süre sonra birlikte vücut bölümleri ayırt etme ve diğer daha karmaşık ayırt etme becerileri çalışılmalıdır. Öğrenci bu becerileri edinir edinmez, iki nesne veya iki resim arasındaki farkı öğretmeye başlayın ve sayıyı yavaşça artırarak masadaki nesnelere yenilerini ekleyin. Çoğu öğrenci, nesnelere tanırken elle kavrayabildikleri nesnelere daha olabilir, ancak alan yazında ilk aşamayı resim tanımlayarak daha rahat geçen çocuklardan da bahsedilmektedir. Nihayetinde zaten hem resim hem de nesne kullanmanız gerekecektir.

Ekolali: Bu öğrenme alanı, birinin söylediğini anında veya gecikmeli söyleyebilme becerisidir. Ekolali yapabilen ve yapan bir çocuğun ekolu ipucuna tepki verme olasılığı daha yüksektir. Ekolalinin öncülü sadece sözel bir uyaran olabilir, dolayısıyla geçerli bir ekolali tepkisi almak için nesnenin kendisi veya resmi göz önünde olmamalıdır. Öğrencilerinizin ekolali becerilerini değerlendirmek amacıyla “Söyle top” dediğinizde ortada gözüne çarpan bir top olmamalıdır. Öğrencilerinizde ekolali becerisi yok ise, bu beceriyi geliştirmek için sistematik eğitime ihtiyaç duyacaktır.

Adlandırma: Bu öğrenme alanı bir nesne, resim, sıfat, yer, koku, tat, gürültü veya duygu gibi sözel olmayan duyuşsal uyaranların iletişim kurma amaçlı etiketlenilmesidir. Adlandırmanın öncülü bir tür uyarandır (nesnenin kendisi, bir resim, bir ses veya bir koku olabilir) ve adlandırmanın sonucu övgü edinmek gibi dolaylı pekiştirmedir. Teknik olarak, “doğal” bir adlandırma becerisinin öncülü “Bu nedir?” şeklinde bir eğitimci sorusunu içermez. Becerinin aslı, çocuğun çevresindeki bir şeyi fark edip onun hakkında yorum yapmak istemesiyle ortaya çıkmalıdır. “Bak! Burada bir inek var!” veya “Sucuk kokusu alıyorum,” gibi. Böyle doğaçlama ve saf nitelikli adlandırmalar çoğunlukla ilginize yönelik istek bildirimleridir, işte bu alan, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde oldukça yetersizdir. İlgi edinme amaçlı istek bildirme, programınızda çok sonlarda yer almaktadır. Dolayısıyla “Bu ne?” sorusunu sormadan adlandırmayı öğretebilmeyi ummak gerçekçi olmayacaktır.

Söz-İç: Bu öğrenme alanı, sohbet edebilmenin esasları olan sorulan sorulara cevap verebilme becerilerini kapsar. Tipik bir sohbette üç sözel becerinin karışımı bulunur. İleri seviyede adlandırmalar ve yorumlar genellikle ilgi edinmek için yapılan isteklerdir ve çoğunlukla sohbet başlatmaya hizmet ederler. Bu ileri istek bildirme becerilerini geliştirmede orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerinize verilen yönergelerin çok net, açık yapılması gerekir. Söziçi becerilerini öğretmeye başladığınızda, öğrencilerinizin aşına olduğu ve sık duyduğu şarkıları seçin. “Ali Baba’nın Çiftliği” şarkısı, az konuşan çocuklar için çok iyi bir seçimdir. Siz taklidi yaptıktan sonra “diye bağırır” şeklinde boşluk doldurmak veya “me me” gibi hayvan seslerini şarkı içinde söylemek genellikle kolay verilebilecek tepkilerdir.

Sözlü Etkileşim Başlatma ve Karşılıklı Sohbet Etme: Bir başkasından yönerge almadan sözlü bir etkileşim başlatma, belirli bir konu hakkında karşılıklı sıra alarak konuşma becerisi. Sözel etkileşim ve karşılıklı sohbet becerilerini geliştirmek için öğrencinin konuşmaktan hoşlandığı konular tercih edilmelidir. Örneğin, konuşması trenler ile sınırlıysa, dondurma arabası hakkında konuşun ve konuşmayı yiyeceklerle doğru genişletin veya farklı yerler ile ilgili konuşun ve konuşmayı dağ manzarası veya çöl manzarasına doğru genişletin. Zamanla yeni konular hakkında sohbet etmeye geçin ancak eski konularla ilgili konuşmaları görmezden gelmeyin.

Alternatif Destekleyici İletişim Becerileri: Bu öğrenme alanı sözel yolla iletişime geçemeyen çocuklar için kullanılan teknik ve stratejilerin kullanımını içerir ve dili destekleyen her sistemi içinde barındırır. En çok kullanılan üç tip destekleyici sistem vardır: bunlar, işaret dili, ses üreten cihazlar ve PECS adı verilen Resim Değiş-Tokuşuna Dayalı İletişim Sistemleridir. Alan yazında mümkün olduğunca işaret dilinin seçilmesi önerilmektedir. Çünkü işaret dili istenen her yerde her zaman kullanılabilir ve ayrıca sözcüklerle ilgili farklı becerilerin sergilenmesi bakımından çok amaçlı bir kullanım alanı sunar. Araştırmalar işaret diline sözcükler eşlik ettiğinde çocuğun ses çıkarmasının veya konuşmasının geliştiğini göstermektedir.

İletişim Becerileri öğretim programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef'e** ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
İstek Bildirme	3	14
Yönergelere Uyma	1	10
Taklit	3	9
Görsel Performans	4	18
Alıcı Dil	13	35
Ekolali	6	27
Adlandırma	18	87
Söz-içi	4	17
Sözlü Etkileşim Başlatma ve Karşılıklı Sohbet Etme	5	25
ADİB	1	3
Toplam	58	245

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
İstek Bildirme	3	-	-	3
Yönergelere Uyma	1	-	-	1
Taklit	-	-	3	3
Görsel Performans	4	-	-	4
Alıcı Dil	3	-	-	3
Ekolali	-	-	6	6
Adlandırma	21	-	-	21
Söz-içi	4	-	-	4
Sözlü Etkileşim Başlatma ve Kar. Soh. Etme	5	-	-	5
ADİB	2	-	-	2
Toplam	43	0	9	52

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Bu bölümde orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan öğretim programının öğrenme alanlarına göre hedef ve hedef davranış sayıları, hedeflerin öğrenme alanlarına göre dağılımı ve her öğrenme alanının hedefleri, hedef davranışları, önerilen öğretim yöntem ve teknikleri ile önerilen ölçme ve değerlendirme yöntem ve araçları verilmiştir.

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
İstek Bildirme	1.1.1. Jest, mimik, ses ya da kurallı cümle kullanarak bir şey talep eder.	1.1. Bir nesne talep eder. 1.2. Jest ya da mimik kullanarak talebini bildirir. 1.3. Tek ses kullanarak talebini bildirir. 1.4. Zamir kullanarak talebini bildirir. 1.5. Hizmet talep eder. 1.6. Birinden ilgi talep eder. 1.7. Talebini kurallı cümle kullanılarak belirtir.	Fırsat öğretimi Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.1.2. Nesne, kişi ve bir durum hakkında soru sorar.	2.1. Bir nesne hakkında soru sorar. 2.2. Bir kişi hakkında soru sorar. 2.3. Bir durum hakkında soru sorar.	Fırsat öğretimi Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.1.3. Ulaşamadığı, zorlandığı, kaybettiği ve yaptığı işi tamamlamak için yardım ister.	3.1. Ulaşamadığı nesne için yardım ister. 3.2. Zorlandığı etkinlik için yardım ister. 3.3. Kaybettiği nesnelere bulmak için yardım ister. 3.4. Yaptığı işi tamamlamak için yardım ister.	Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	Değerlendirme sırasında öğrencilerinizin başarılı olduğu şeylerden başlayın ve etkileşim sırasında sözcüğü doğru söyleyip söylemediğine fazla bakmayın. Bisküviyi gösterdiğinizde öğrenciniz "bisküvi" veya "bis" diyorsa, iki durumda da istek bildiriminde bulunmaktadır. Bu davranışı ona bisküvi vererek pekiştirin ama bu arada doğru şekilde söylemesi için model olduğunuzdan emin olun ve öğrencinin "bisküvi"yi nasıl telaffuz ettiğini Davranış Kayıt Formu'na yazın.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Yönergelere Uyuma	1.2.1. Basit ve karmaşık yönergeleri yerine getirir.	<p>1.1. Tek basamaklı yönergeleri yerine getirir.</p> <p>1.2. Görsel / işaret / jest ipucu kullanılan yönergeleri yerine getirir.</p> <p>1.3. Çok basamaklı yönergeleri yerine getirir.</p> <p>1.4. Öğrencinin önüne daha fazla nesne sunulup biri istenildiğinde o nesneyi bulur.</p> <p>1.5. Koşullu yönergeleri yerine getirir.</p> <p>1.6. Geçişlerde verilen yönergeleri yerine getirir.</p> <p>1.7. Yazmaya hazırlık yönergelerini yerine getirir.</p> <p>1.8. Çalışma kitabı üzerinde verilen yönergeleri yerine getirir.</p> <p>1.9. Grup yönergelerini yerine getirir.</p> <p>1.10. Verilen mesajı olduğu gibi 3. kişilere iletir.</p>	<p>Bekleme süreli öğretim</p> <p>İpucu sunma ve ipucunu geri çekme</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>
Açıklamalar	Yoğun öğretim seansları vereceğiniz zaman, başlamadan önce öğrencinin makul bir sayıda "yönerge takip becerisine" sahip olması tavsiye olunur. Yönerge takibi çalıştığınız derslerde en az iki hedef tepki olmalıdır, böylece öğrencinin ikisi arasındaki farkı anladığını söyleyebilirsiniz. Örneğin 1.1. tek basamaklı yönergeleri çalışıyorsanız "Geli" ve "Otur!" gibi en az iki yönerge üzerinde çalışmalısınız. Öğrencilerin düzeylerine göre hedef tepki sayılarını artırabilirsiniz.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Taklit	1.3.1. Yetişkinin bir nesne ve nesne olmandan yaptığı hareketler ile parmak oyunlarını taklit eder.	1.1. Yetişkinin nesne ile yaptığı hareketleri taklit eder. 1.2. Yetişkinin motor hareketlerini taklit eder. 1.3. Parmak oyunlarını taklit eder.	Bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Kontrollü olay kaydı Grafiksel analiz
	1.3.2. Akranının bir nesne ve nesne olmandan yaptığı ince ve kaba motor hareketleri taklit eder.	2.1. Akranının nesne ile yaptığı hareketleri taklit eder. 2.2. Akranının motor hareketlerini taklit eder. 2.3. Akranının ince motor hareketlerini taklit eder.	Aynı denemelerle öğretim Etkinlik çizelgeleri İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Kontrollü olay kaydı Grafiksel analiz
	1.3.3. Videodan bir nesne ve nesne olmandan yapılan ince ve kaba motor hareketleri taklit eder.	3.1. Videodan nesne ile yapılan hareketleri taklit eder. 3.2. Videodan kaba motor hareketleri taklit eder. 3.3. Videodan ince motor hareketleri taklit eder.	Video model İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Kontrollü olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	Sözel Davranış yaklaşımında taklit becerileri çok önemlidir. Ekolali öğrenme alanında çalışmaya başlamadan önce motor taklit becerilerinin öğrenilmesinde yerleşmesini beklemek zorunda değilsiniz. Taklit öğrenme alanına yeni yeni başlayanlara genellikle oyuncağ / nesne taklidi ve büyük motor taklidi ile başlamaları önerilir. Eğer taklit becerilerini değerdendiriyorsanız ona özel ipucu vermeyin. Örneğin alkış yaparken "Alkış yap!" demek yerine sadece "Böyle yap!" demeniz yeterlidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Görsel Performans	1.4.1. Bire bir eş olan ve en az bir özelliği itibarıyla farklı olan nesnelere eşler.	1.1. Tüm özellikleri bire bir aynı olan nesnelere eşler. 1.2. İlişkili olmayan en az bir özelliği değiştirildiğinde nesnelere eşler. 1.3. Tüm özellikleri bire bir aynı olan resimleri eşler. 1.4. İlişkili olmayan en az bir özelliği değiştirildiğinde resimleri eşler. 1.5. Çalışma kağıdı üzerinde çeşitli eşleme çalışmaları yapar.	Ayrıntı denemelerle öğretim Uyarana şekil verme Uyarana ipucu ekleme	Davranış kayıt formu Kontrollü olay kaydı Kalıcı ürün kaydı Grafiksel analiz
	1.4.2. Nesnelere bir özelliğini dikkate alarak başka nesnelere ve resimlerle ilişkilendirir.	2.1. Nesnelere nesnelere ilişkilendirir. 2.2. Nesnelere resimlerle ilişkilendirir. 2.3. Resimleri resimlerle ilişkilendirir. 2.4. Çalışma kağıdı üzerinde varlıkların resimlerini ilişkilendirir. 2.5. Kelimeleri nesnelere ilişkilendirir.	Ayrıntı denemelerle öğretim Uyarana şekil verme Uyarana ipucu ekleme	Davranış kayıt formu Kontrollü olay kaydı Kalıcı ürün kaydı Grafiksel analiz
	1.4.3. Nesnelere kategorisine, işlevine ve en az bir özelliğine göre sınıflandırma yapar.	3.1. Kategorisine göre nesnelere / resimleri sınıflandırır. 3.2. İşlevine göre nesnelere / resimleri sınıflandırır. 3.3. Özelliğine göre nesnelere / resimleri sınıflandırır. 3.4. Çalışma kağıdı üzerinde sınıflandırma yapar.	Ayrıntı denemelerle öğretim Uyarana şekil verme	Davranış kayıt formu Kontrollü olay kaydı Kalıcı ürün kaydı Grafiksel analiz
	1.4.4. Öykü kartlarını oluş sırasına göre sıralar.	4.1. İki öykü kartını oluş sırasına göre sıralar. 4.2. Üç öykü kartını oluş sırasına göre sıralar. 4.3. Dört öykü kartını oluş sırasına göre sıralar. 4.4. Beş öykü kartını oluş sırasına göre sıralar.	Ayrıntı denemelerle öğretim Doğrudan öğretim	Davranış kayıt formu Kontrollü olay kaydı Kalıcı ürün kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	Eşleme becerilerini değerlendirirken "Eşle!" veya "Aynıysın yanına koy!" demelisiniz ve öğrencinin eline her seferinde sadece bir kart vermelisiniz. Bu becerinin öğretiminde nesnenin adını, (ör. "kalem") ve işaret diliyle "eşle" sözcüğünü ya sesli olarak "eşle" dememin yerine kullanmalısınız ya da hem "eşle" deyiş hem de işaret diliyle "eşle" komutunu vererek nesnenin adını söylemelisiniz. Bu şekilde çalışmak çok daha yararlı olacaktır. Bu da öğrencinin, basit sözcüklerin gömülü olarak öğrenmesine yardımcı edecektir. Öğrenciler sözcükleri ne kadar sık duyarlarsa nesne tanıma becerileri o kadar artar ve nesnelere adlarını ayırt etmeye başlamaları mümkün hale gelir. Resimleri resimlerle, gerçek nesnelere gerçek nesnelere eşleme konusunda ustalaşan öğrencilere nesnelere eşleme becerileri öğretmelisiniz.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Alıcı Dil	1.5.1. Aşına olduğu kişiler için fotoğrafları gösterilip sorulduğunda istenen kişiyi gösterir.	1.1. Aile bireylerinin fotoğrafları gösterildiğinde göstermesi istenen aile bireyinin fotoğrafını bulur. 1.2. Öğretmenlerinin fotoğrafları gösterildiğinde göstermesi istenen öğretmenin fotoğrafını bulur. 1.3. Sınıf arkadaşlarının fotoğrafları gösterildiğinde göstermesi istenen sınıf arkadaşının fotoğrafını bulur.	Ayrıyık denemelerle öğretim Uyarana ipucu ekleme İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.2. Sorulduğunda vücut bölümlerini gösterir.	2.1. Kendi vücudunun üzerinde vücut bölümlerini gösterir. 2.2. Başka birinin üzerinde vücut bölümlerini gösterir. 2.3. Resim üzerinde vücut bölümlerini gösterir.	Ayrıyık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.3. Kendisinden istene nesneyi ve nesneye ait fotoğrafı gösterir.	3.1. Kendisinden istenen nesneyi gösterir. 3.2. Kendisinden istenen nesnenin fotoğrafını gösterir.	Ayrıyık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.4. Verilen nesnelere arasından farklı ve aynı olan nesnelere gösterir.	4.1. Aynı olan nesnelere gösterir. 4.2. Farklı olan nesnelere gösterir.	Ayrıyık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.5. Bir görsel üzerinde kendisine sorulan eylemi gösterir.	5.1. Yetişkin yaparak gösterildiğinde kendisine sorulan eylemi gösterir. 5.2. Videosu izletildiğinde kendisine sorulan eylemi gösterir. 5.3. Fotoğrafları gösterildiğinde kendisine sorulan eylemi gösterir.	Ayrıyık denemelerle öğretim Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.6. Boyutuna göre sorulduğunda kendisine gösterilen nesnelere arasından zıt olanı gösterir.	6.1. Boyutuna göre sorulduğunda gerçek nesnelere arasından zıt olanı gösterir. 6.2. Boyutuna göre sorulduğunda nesnelere resimleri arasından zıt olanı gösterir.	Ayrıyık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.7. Nesnelere arasından istenen rengi gösterir.	7.1. Bire bir aynı özelliklerde ancak farklı renklerde nesnelere arasından istenen rengi gösterir. 7.2. Farklı özelliklerde ve farklı renklerde nesnelere arasından istenen rengi gösterir. 7.3. Çevresindeki çeşitli varlıklar arasından istenen rengi gösterir.	Ayrıyık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.8. İştittiği sese ait varlığı gösterir.	8.1. İştittiği sese ait varlığın kendisini gösterir. 8.2. İştittiği sese ait varlığın resmini gösterir.	Ayrıyık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Alıcı Dil	1.5.9. Geometrik şekiller arasında istenen şekli gösterir.	9.1. Bire bir aynı özelliklerde ancak farklı şekillerde nesnelere arasından istenen geometrik şekli gösterir. 9.2. Farklı özelliklerde ve farklı şekillerde nesnelere arasından istenen geometrik şekli gösterir. 9.3. Çevresindeki çeşitli varlıklar arasında istenen geometrik şekli gösterir.	Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.5.10. Özelliklerine göre nesnelere gruplara ayırır.	10.1. Ait olduğu kategoriye göre nesnelere gruplara ayırır. 10.2. İşlevine göre nesnelere gruplara ayırır.	Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.5.11. Bir görsel üzerinde istenen duyguyu gösterir.	11.1. Yetişkin yaparak gösterdiğinde kendisine sorulan duyguyu gösterir. 11.2. Videosu izletildiğinde kendisine sorulan duyguyu gösterir. 11.3. Fotoğrafi gösterildiğinde kendisine sorulan duyguyu gösterir.	Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.5.12. Olumsuzluk bildiren ifadeleri ayırt eder.	12.1. "Değil" ifadesi kullanılarak sorulan sorulara ilgili olarak göstererek cevap verir. 12.2. "Yok" ifadesi gösterilerek sorulan sorulara ilgili olarak göstererek cevap verir. 12.3. Olumsuzluk ekleri kullanılarak sorulan sorulara ilgili olarak göstererek cevap verir.	Bekleme süreli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.5.13. Seçenekler arasında tercih ettiğini seçer.	13.1. Tercih ettiğini ve tercih etmediğini iki seçenek arasında tercih ettiğini seçer. 13.2. Çok tercih ettiğini bir seçenek ve yansız olan bir seçenek arasında tercih ettiğini seçer. 13.3. Çok tercih ettiğini iki seçenek arasında tercih ettiğini birini seçer. 13.4. İkiden daha fazla tercih ettiğini seçenekler sunulduğunda tercih ettiğini birini seçer.	Ayrıık denemelerle öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	Açıklamalar	Öğrencilerin basit yönelere uymayı öğrendikçe, yönerge takip etme ile birlikte diğer alıcı dil öğrenme alanından bir iki hedef davranışın (vücut bölümleri ve nesne tanıma gibi) öğretimini birlikte gerçekleştirebilirsiniz. Unutmayın, her hedef davranışın öğretimini gerçekleştiren en az iki hedef tepkiyi hedefleyin. Öğrencilere tek bir şeyi öğretip bu tek beceri için onlara pekiştirilmesini sunarsanız, ikinci veya üçüncü beceriyi öğretmeniz çok zorlaşır. Öğretmen "boya" dediğinde büyük olasılıkla "da da" gibi bir şey duyuyor olabilirler. Yani "kağıt" hedef olduğunda, yine "da da" cümlesini duyacaktır. İkisini yan yana koyduğunuzda, öğrenci pekiştirici kazanabilmek için doğruyu bulma oramı yarı yarıya olacaktır. Aslında "kağıt" yönergesini duymayı hiç öğrenmemiştir. Eğer hedef davranış başına en az iki hedef tepki seçerseniz öğrencileriniz başından itibaren, farkını doğru anladığı komut için ipucu ve pekiştirme almış olurlar.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Ekolali	1.6.1. Ses taklit eder.	1.1. Ünlü sesleri taklit eder. 1.2. Ünsüz sesleri taklit eder. 1.3. Ünlü - ünsüz ses kombinasyonlarını taklit eder. 1.4. Çevresel sesleri taklit eder. 1.5. Alçak ve yüksek sesleri taklit eder. 1.6. Çizelge takip ederek ses kayıt cihazını taklit eder.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Fırsat öğretimi.	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.2. Hece taklit eder.	2.1. Sesli harf ile başlayan iki harfli heceleri taklit eder. 2.2. Sessiz harf ile başlayan iki harfli heceleri taklit eder. 2.3. Üç harfli heceleri taklit eder. 2.4. Dört harfli heceleri taklit eder. 2.5. Yansımali sesleri taklit eder.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.3. Sözcük taklit eder.	3.1. Resmi gösterilen ve söylenen sözcüğü taklit eder. 3.2. Yazısı gösterilen ve söylenen sözcüğü taklit eder. 3.3. Tek heceden oluşan sözcüğü taklit eder. 3.4. İki heceden oluşan sözcüğü taklit eder. 3.5. Üç ve daha fazla heceden oluşan sözcüğü taklit eder.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.4. Cümle taklit eder.	4.1. İki sözcüklü cümleyi taklit eder. 4.2. Üç veya daha fazla sözcüklü cümleyi taklit eder. 4.3. Uygun ses tonu kullanarak cümle taklit eder.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.5. Videodan ses, hece ve sözcük taklit eder.	5.1. Videodan sesleri taklit eder. 5.2. Videodan heceleri taklit eder. 5.3. Videodan sözcükleri taklit eder. 5.4. Videodan cümleleri taklit eder.	Video model İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.6. Varlıkların hareketlerini sözcüklerle birlikte taklit eder.	6.1. Hayvanların hareketlerini sözcüklerle birlikte taklit eder. 6.2. Taşıtların hareketlerini sözcüklerle birlikte taklit eder. 6.3. Mutfak eşyalarının hareketleri sözcüklerle birlikte taklit eder. 6.4. Elektronik ev eşyalarının hareketlerini sözcüklerle birlikte taklit eder.	Ayrıık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	Açıklamalar				Davranış Kayıt Formu'da öğrencilerinizin ekolali yaptığı sözcüklerin de kaydını tutmalısınız. Bisküviyi gösterdiğinizde öğrenciniz hiçbir şey söylemiyorsa, siz "bisküvi" deyin. Aynı sözcüğü tekrarlayıp, öğrencinin tekrar edip etmediğine bakın. Hem nesneyi hem de sözel modeli bir arada sunduğunuz öğrencinizin ustalaştığı istekleri ekolali ve adlandırma gibi sözel becerilere transfer etmede kullanabilirsiniz. Eğer öğrenciniz ihtiyaç duyduğu bir nesneyi elde etmek için sözle veya işaretlerle size bildirmiyorsa ona ne nesne adlandırmayı ne de bir ekolalide ustalaşmayı öğretebilirsiniz. İstek bildirme daima öğretilmesi gereken ilk beceridir.

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Adlandırma	1.7.1. Vücut bölümlerini adlandırır.	1.1. Kendi vücut bölümlerini adlandırır. 1.2. Başkasının vücut bölümlerini adlandırır. 1.3. Maket üzerinde vücut bölümlerini adlandırır. 1.4. Fotoğraf üzerinde vücut bölümlerini adlandırır.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Artan bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.2. Resimlerdeki varlıkları adlandırır.	2.1. Resimlerindeki yiyecekleri adlandırır. 2.2. Resimlerindeki içecekleri adlandırır. 2.3. Resimlerindeki hayvanları adlandırır. 2.4. Resimlerindeki giysileri adlandırır. 2.5. Resimlerindeki oyuncakları adlandırır. 2.6. Resimlerindeki ev eşyalarını adlandırır. 2.7. Resimlerindeki meslekleri adlandırır. 2.8. Resimlerindeki taşıtları adlandırır. 2.9. Resimlerindeki kişileri adlandırır.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Artan bekleme süreli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.3. Varlıkları adlandırır.	3.1. Yiyecekleri adlandırır. 3.2. İçecekleri adlandırır. 3.3. Hayvanları adlandırır. 3.4. Giysileri adlandırır. 3.5. Oyuncakları adlandırır. 3.6. Ev eşyalarını adlandırır. 3.7. Taşıtları adlandırır.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Artan bekleme süreli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.4. Çeşitli kavramları adlandırır.	4.1. Renkleri adlandırır. 4.2. Şekilleri adlandırır.	Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyla öğretim Artan bekleme süreli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Adlandırma	1.7.5. Varlıkların ait olduğu kategorileri adlandırır.	<p>5.1. Meyve kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.2. Sebze sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.3. Renk kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.4. Şekil kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.5. Yiyecek kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.6. İçecek kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.7. Hayvanlar kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.8. Giysiler kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.9. Oyuncak kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.10. Ev eşyaları kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.11. Rakamlar kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.12. Harfler kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>5.13. Taşıtlar kategorisine ait nesnelere sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p>	<p>Ayrık denemelerle öğretim ipucu sunma ve ipucunu geri çekme</p>	<p>Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz</p>
	1.7.6. Bir kategoriye ait varlıkların resimlerinde sunulduğunda ilgili kategoriyi adlandırır.	<p>6.1. Renkler kategorisine ait resimler sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>6.2. Şekiller kategorisine ait resimler sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>6.3. Yiyecek kategorisine ait resimler sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>6.4. İçecek kategorisine ait resimler sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>6.5. Hayvanlar kategorisine ait resimler sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>6.6. Oyuncak kategorisine ait resimler sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p> <p>6.7. Taşıtlar kategorisine ait resimler sunulduğunda ait olduğu kategoriyi söyler.</p>	<p>Fırsat öğretimi Ayrık denemelerle öğretim ipucu sunma ve ipucunu geri çekme</p>	<p>Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz</p>

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Adlandırma	1.7.7. Bir nesne, fotoğraf, ses veya olayı basit cümle kurarak anlatır.	7.1. Bir nesne gösterildiğinde tek sözcüklü cümle kurarak o nesneyi anlatır. 7.2. Bir nesne gösterildiğinde iki sözcüklü cümle kurarak o nesneyi anlatır. 7.3. Bir fotoğraf gösterildiğinde tek veya iki sözcüklü cümle kurarak o nesneyi anlatır. 7.4. İşitsel bir uyarıyı tek sözcüklü cümle kurarak anlatır.	Ayrıık denemelerle öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.8. Öykü kartlarını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır. Üç öykü kartını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır. Dört öykü kartını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır. Beş öykü kartını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır.	8.1. İki öykü kartını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır. 8.2. Üç öykü kartını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır. 8.3. Dört öykü kartını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır. 8.4. Beş öykü kartını oluş sırasına göre sıralayarak anlatır.	Ayrıık denemelerle öğretim Doğrudan öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.9. Varlıkları tarif eder.	9.1. Bir nesneyi / resmi 1-2 özelliğine göre tarif eder. 9.2. Bir nesneyi / resmi kategorisine göre tarif eder. 9.3. Bir nesneyi / resmi işlevine göre tarif eder.	Ayrıık denemelerle öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.10. Kişileri tarif eder.	10.1. Kendini fiziksel özelliklerini anlatarak tarif eder. 10.2. Tanıdığı kişileri fiziksel özelliklerini anlatarak tarif eder.	Ayrıık denemelerle öğretim Replikli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.11. Yer bildiren ifadeleri kullanır.	11.1. Bir nesneye ilişkin yöneltilen sorulara yer bildiren ifadeleri kullanarak cevap verir. 11.2. Bir nesneye ilişkin yöneltilen sorulara yer bildiren ifadeleri kullanarak cevap verir.	Ayrıık denemelerle öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.12. Zamirleri kullanır.	12.1. Gerçek kişilere ilişkin (hareket, fiziksel özellik, durum vb.) yöneltilen sorulara zamirleri kullanarak cevap verir. 12.2. Gösterilen resimlere ilişkin (hareket, fiziksel özellik, durum vb.) yöneltilen sorulara zamirleri kullanarak cevap verir.	Ayrıık denemelerle öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Adlandırma	1.7.13. Karşıtlık bildiren sözcükleri kullanılır.	13.1. Gerçek nesnelere ilişkin sorulara "Aynı" / "Farklı" ifadelerini kullanarak cevap verir. 13.2. Resimli kartlara ilişkin sorulara "Aynı" / "Farklı" ifadelerini kullanarak cevap verir. 13.3. Dinletilen seslere ilişkin sorulara "Aynı" / "Farklı" ifadelerini kullanarak cevap verir. 13.4. Çeşitli dokulara ilişkin sorulara "Aynı" / "Farklı" ifadelerini kullanarak cevap verir. 13.5. Karşıtlık ifadesi içeren 2 kart gösterilip biri adlandırıldığında, diğer karşıt ifadeyi adlandırır.	Bekleme süreli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.14. Görsel ilişkin sorulara cevap verir.	14.1. Varlıkların resimleri gösterilip 5N 1K soruları sorulduğunda cevap verir. 14.2. Bir resim üzerinde eksik olan sorulduğunda cevap verir. 14.3. Bir resim üzerinde yanlış olan sorulduğunda cevap verir. 14.4. Resmi gösterilen duyguları adlandırır.	Bekleme süreli öğretim Doğrudan öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.15. Önce ve sonra kavramlarını kullanılır.	15.1. Resimli kartlar gösterildiğinde önce / sonra kavramlarına ilişkin yöneltilen sorulara cevap verir. 15.2. Bir video izlediğinde önce / sonra kavramlarına ilişkin yöneltilen sorulara cevap verir. 15.3. Bir kişinin yaptığı hareketlere ilişkin "Ne yaptı?" sorusuna önce / sonra kavramlarını kullanarak cevap verir. 15.4. Kendisinin yaptığı hareketlere ilişkin yöneltilen sorulara önce / sonra kavramlarını kullanarak cevap verir. 15.5. Duyduğu sese ilişkin yöneltilen sorulara önce / sonra kavramlarını kullanarak cevap verir.	Ayrılc denemelerle öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.16. "Evet" ve "Hayır" ifadelerini kullanılır.	16.1. Varlıkların kategorisine, özelliğine veya işlevine ilişkin yöneltilen sorulara "Evet" / "Hayır" ifadelerini kullanarak cevap verir. 16.2. Resimlerdeki varlıkların kategorisine, özelliğine veya işlevine ilişkin yöneltilen sorulara "Evet" / "Hayır" ifadelerini kullanarak cevap verir.	Ayrılc denemelerle öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Adlandırma	1.7.17. Olumsuzluk bildiren ifadeleri kullanır.	17.1. Gerçek kişiler üzerinde sahip olunmayan bir özellik ya da nesne sorulduğunda "Yok." ifadesini kullanarak cevap verir. 17.2. Bir resim üzerinde eksik bir özellik ya da bölüm sorulduğunda "Yok." ifadesini kullanarak cevap verir. 17.3. Gerçek kişiler üzerinde bir özellik ya da nesne sorulduğunda "Değil." ifadesini kullanarak cevap verir. 17.4. Bir resim üzerinde bir özellik ya da nesne sorulduğunda "Değil." ifadesini kullanarak cevap verir. 17.5. Gerçek kişilerin davranışlarına ilişkin sorulara olumsuzluk eklerini kullanarak cevap verir. 17.6. Bir varlığın özelliğine ya da işlevine ilişkin sorulara olumsuzluk eklerini kullanarak cevap verir. 17.7. Bir resimdeki varlığın özelliğine ya da işlevine ilişkin sorulara olumsuzluk eklerini kullanarak cevap verir.	Bekleme süreli öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.18. Cümle içinde sıfat kullanır.	18.1. Bir nesneye ilişkin yöneltilen sorulara cümle içinde işaret sıfatları kullanarak cevap verir. 18.2. Bir nesneye ilişkin yöneltilen sorulara cümle içinde renk sıfatlarını kullanarak cevap verir. 18.3. Bir nesneye ilişkin yöneltilen sorulara cümle içinde sayı sıfatları kullanarak cevap verir. 18.4. Bir nesneye ilişkin yöneltilen sorulara cümle içinde sıra bildiren sıfatları kullanarak cevap verir. 18.5. Duyduğu sese ilişkin yöneltilen sorulara cümle içinde niteleme sıfatı kullanarak cevap verir.	Bekleme süreli öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	Teknik olarak, "doğal" bir adlandırma becerisinin öncülü "Bu nedir?" şeklinde bir eğitici sorusu içermez. Becerin aslı, öğrencinin çevresindeki bir şeyi fark edip onun hakkında yorum yapmak istemesiyle ortaya çıkmaktadır. "Baktı Burada bir inek var!" veya "Sucuk kokusu alıyorum." gibi. Böyle doğaçlama ve doğal adlandırmalar çoğunlukla ilginç ve yönelik istek bildirirlerdir. İşte bu alan, orta-ağır zihinsel engelli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerde genellikle zayıftır. İlgi edinme amaçlı istek bildirme, programınızda çok sonra yer alacak. Dolayısıyla "Bu ne?" sorusunu sormadan adlandırmayı öğretebilmeyi ummak gerçekçi olmayacaktır. Öğretme başlama- dan önce öğrencilerinizin nesnenin gerçekliğini veya resminin gördüğünde adlandırma yaparsa bu sözcüklerin kaydını tutun. Mevcut becerileri değerlendirirken, bebek gibi aguluyor dahi olsa, öğrencilerinizin ne kadar konuştuğunu bilmek isteyeceksiniz. Değerlendirme aşamasında 30 dakika veya 1 saat boyunca öğrencilerinizin kendi doğal ortamında kaç ses çıkardığını veya kaç sözcük söylediğini sayın ve Davranış Kayıt Formu'na kaydedin. Bu da programınızı başlattıktan sonra gelişme sağlandıkça üzerine çıkacağınız başlama düzeyiniz olacaktır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Söz-İç	1.8.1. Söz-İç boşlukları tamamlar.	1.1. Şarkıdaki / tekerlemedeki boşlukları tamamlar. 1.2. Kelime gruplarına dayalı boşlukları tamamlar. 1.3. Cümledeki boşlukları tamamlar. 1.4. Sayı gruplarındaki boşlukları tamamlar. 1.5. Söylenen kelimenin karşısını kullanarak boşluğu tamamlar.	Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim Eş zamanlı ipucuyula öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.8.2. Sorulara cevap verir.	2.1. Kişisel bilgi sorularına cevap verir. 2.2. Sorulara sözcük kullanarak cevap verir. 2.3. Sorulara cümle kurarak cevap verir. 2.4. Ne yaptığı sorulduğunda yaptığı işi söyler. 2.5. Önce / sonra kavramlarına ilişkin sorulara cevap verir. 2.6. Yakın geçmişte olan olaylara yönelik sorulan sorulara cevap verir.	Ayrık denemelerle öğretim Replikli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.8.3. Dinlediği öyküyü anlatır.	3.1. Öykünün adını söyler. 3.2. Öykünün kahramanlarını söyler. 3.3. Öykünün geçtiği yeri söyler. 3.4. Öykünün konusunu söyler.	Ayrık denemeli öğretim Replikli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.8.4. "Evet" / "Hayır" ifadelerini kullanır.	4.1. Bir yiyecek, etkinlik veya nesneyi isteyip istemediği sorulduğunda "Evet" / "Hayır" ifadelerini kullanarak cevap verir. 4.2. Cevabını bildiği sorular sorulduğunda "Evet" / "Hayır" ifadelerini kullanarak cevap verir.	Ayrık denemelerle öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	Bu beceriyi değerlendirmenin anahtarı, öğrencilerin sıkça dinlediği bir şarkıyı söylemektir. Her dizedeki son sözcüğü söylemeden bırakın ve öğrencinizin boş bıraktığınız kısımları doldurup doldurmadığını değerlendirin. Öğrenciniz şarkılarda tek sözcüklü boşlukları doldurabiliyorsa bir sonraki aşama, günlük yaşamda karşılaşılabileceği daha işlevsel cümleciklerdeki boşlukları doldurup dolduramadığına bakmaktır. Söz-İç becerilerini öğretmeye başladığımızda, öğrencilerin aşına olduğu ve sık duyduğu şarkıları veya tekerlemeleri seçin. "Komşu komşu" adlı tekerleme öğrenciler tarafından genelde çok sevilir. "Ali Baba'nın Çiftliği" şarkısı, az konuşan öğrenciler için çok iyi bir seçimdir. Siz taklidi yaptıktan sonra "diye bağırır" şeklinde boşluk doldurmak veya "me me" gibi hayvan seslerini şarkı içinde söylemek genellikle kolay verilebilecek tepkilerdir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Sözlü Etkileşim Başlatma ve Karşılıklı Sohbet Etme	1.9.1. Ortak dikkat becerileri gösterir.	1.1. Sözel olmayan ortak dikkat başlatır. 1.2. Tek sözcük kullanarak ortak dikkat başlatır. 1.3. Sözel olmayan ortak dikkat sürdürür. 1.4. Tek sözcük kullanarak ortak dikkat sürdürür.	Fırsat öğretimi Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.9.2. Başkalarıyla iletişim başlatır.	2.1. Seçimleri hakkında iletişim başlatır. 2.2. Etkinlikleri hakkında iletişim başlatır. 2.3. Aile bireyleri ile iletişim başlatır. 2.4. Jest ve mimik yoluyla iletişim başlatır. 2.5. Bir kişiye bir nesne vererek iletişim başlatır. 2.6. Çizdiği resim hakkında iletişim başlatır. 2.7. Yemek sırasında iletişim başlatır.	Replikli öğretim Etkinlik çözelgeleri Bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.9.3. Başkalarının başlattığı iletişime karşılık verir.	3.1. Selam verildiğinde karşılık verir. 3.2. Seslenen kişiye uzaktan cevap verir. 3.3. Başlatılan iletişimi bir ya da iki sözcüklü cümle kurarak sürdürür. 3.4. Seçimleri hakkında iletişimi 1 ya da 2 sözcüklü cümle kurarak sürdürür. 3.5. Karşılıklı iletişime girer.	Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.9.4. Başkalarıyla karşılıklı sohbet eder.	4.1. Sohbet ederken sıra alır. 4.2. Günlük etkinlikleri hakkında sohbet eder. 4.3. Okulda geçirdiği gün hakkında sohbet eder. 4.4. Evden getirilen nesne ile ilgili sohbet eder. 4.5. Oyun hakkında sohbet eder.	Replikli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.9.5. Zamana bağlı olaylar hakkında iletişim başlatır.	5.1. Kısa süre önce olmuş olaylar hakkında iletişim başlatır. 5.2. Kısa süre sonra olacak olaylar hakkında iletişim başlatır. 5.3. Bir-iki saat önce olmuş olaylar hakkında iletişim başlatır. 5.4. Bir-iki saat sonra olacak olaylar hakkında iletişim başlatır.	Replikli öğretim Bekleme süreli öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	İyi bir sohbet arkadaşı olmak ilk başlarda sanıldığı kadar kolay olmayabilir ancak zamanla gelişecektir. Sohbet becerileri yeni gelişmeye başlayan öğrencilerle çalışırken başlarda yönerge vermeyin, soru sormayın. Çünkü bu durum etkinliğin gidişatını değiştirebilir. Öğrencilere yönerge verme ya da soru sorma, ayrık denemelerle öğretimin bir özelliğidir, sıradan bir sohbetin içinde genelde yer almaz. Replikli öğretimi kullanarak öğrencilere yönergelere tepki vermeyi veya sorulara cevap vermeyi değil; bilgi paylaşımında bulunmayı öğretmeyi amaçlarız. Ayrıca sohbetin eğlenceli hale dönüştürmesi için, öğrenci ile sohbet eden kişinin ilgi çekici, enteresan yorumlarda bulunması, ilginç mimikler kullanması gerekir. Sohbetin uzunluğu ve öğrenci ile sohbet eden kişinin öğrencinin dil kullanım düzeyine göre konuşması ayrıca önemlidir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Alternatif Destekleyici İletişim Becerisi (ADİB)	1.10.1. Bir Alternatif Destekleyici İletişim Becerisi geliştirir.	1.1. İşaret dili, fotoğraf ya da ses üreten cihazları kullanarak istek bildirir. 1.2. İşaret dili, fotoğraf ya da ses üreten cihazları kullanarak adlandırma yapar. 1.3. İşaret dili, fotoğraf ya da ses üreten cihazları kullanarak sorulara cevap verir.	İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Ayrık denemelerle öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	Mümkün olduğunca işaret dili tercih edilmelidir çünkü öğrenci nerede isterseniz orada kullanabilir. Ayrıca Sözel Dil yaklaşımı çerçevesinde sözcüklerle ilgili tüm farklı becerilerin sergilenmesi bakımından çok amaçlı bir kullanım alanı sunar. Araştırmalar, işaret dilinin sözcüklere eşlik ettiğinde öğrencinin ses çıkarmasının veya konuşmanın geliştiğini vurgulamaktadır. İşaret dili öğrencilere ayrıca görsel olarak sözcüklerin farklı olduğunu da gösterir. "Top" ile "bisküvi" nin sesleri, tıpkı işaretleri gibi farklıdır. Konuşmadakine benzer bir biçimde, her bir sözcük için belirgin bir işaret vardır. Dolayısıyla öğrenci bisküvi demeyi işaret diliyle öğrendikten sonra, resmini gördüğünde "bisküvi" işaretini yapmayı öğretmek genellikle kolay olur veya aynı işaretle ilerleyen zamanlarda "Bana yediğimiz bir şey söyle!" gibi bir sorunun cevabını işaret dili ile verebilir. Bu da sonrasında öğrencinin bir beceriden diğerine geçerken işaret dilini kullanabilmesine olanak sağlar.			

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ – I

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: İstek Bildirme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.1.2. Nesne,kişi ve bir durum hakkında soru sorar.
Hedef Davranışlar	2.1. Bir nesne hakkında soru sorar. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci yeni bir nesne gösterildiğinde, nesne ile ilgili bilgi almak için kendiliğinden "Bu nedir?", "Bunu nereden aldın?", "Bu ne işe yarar?" ve "Bu nasıl çalışır?" gibi bir ya da birden fazla soru sorar. Talepler içeriğe bağlıdır; yani öğrencilerin yetişkin yardımı olmadan başaramayacakları durumların varlığında ortaya çıkar.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Fırsat Öğretimi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Öğrencinin ilgisini çekebilecek çeşitli nesnelere.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen, öğrencinin ilgisini çeken nesnelere belirler ve bu nesnelere yetişkinden yardım almadan başaramayacağı şekilde öğrenciyeye gösterir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen, öğrencinin ulaşamayacağı şekilde nesnelere gösterir. Öğretmen, öğrenci yanına geldiğinde göz kontağı kurarak ve kaşlarını kaldırıp gülümseyerek (beklemlenle bakma), etkileşim fırsatı olarak kullanılacak materyale sonra da öğrenciyeye bakarak öğrencinin etkileşim başlatmasına yardımcı olabilir.
Güdüleme	Pekiştirme doğal olarak gerçekleşir. Çünkü öğretimi öğrenci başlatır, uyarı verilmmez ve öğrenci hedef davranışı gerçekleştirdiğinde elde ettiği şey ile doğal olarak pekiştirilir. Öğretmen, öğrencinin tercihlerini iyi belirleyip değerlendirip sunarak etkileşim fırsatları yaratır. Ayrıca öğrencinin doğru davranışları, davranışla ilişkilendirilmiş övgüler ve sözlü talep ettiği yardım sunularak ödüllendirilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Derse başlamadan önce öğretmen, öğrencinin hoşlandığı nesnelere, öğrenciyeye sunarak ve ailesinden yardım talep ederek belirler.
Uygulama	Öğrencinin ilgisini çekecek araçların bulunduğu bir ortam hazırlama: Öğretmen, öğrencinin görebileceği şekilde nesneyi gösterir. Öğrencinin ilgisini çeken herhangi bir nesneye yönelmesini (etkileşim başlatma) bekleme: Öğrenci nesneye ulaşmak için girişimde bulunduğu (ör. elini uzattığında) bir fırsat oluşur. Eğer bir etkileşim başlatmaz ise öğretmen göz kontağı kurarak, öğrenciyeye doğru eğilerek, "beklemlenle bakarak" (gözlerini hafifçe büyütür) ya da önce nesneye sonra öğrenciyeye bakarak ipucu sunar. Öğrenciden daha üst düzeyde ya da konuşmaya yakın bir dil talep etme (detay isteme): Öğretmen, öğrencinin nesneye hemen ulaşmasını sağlamak yerine belirlediği sorulardan birini söyleyerek öğrenciyeye model olur. "Söyle 'Bu nedir?' / 'Bunu nereden aldın?' / 'Bu ne işe yarar?' / 'Bu nasıl çalışır?'" Öğrenci hedef tepkiyi yerine getirir: Öğrenci, öğretmenin model olduğu soruyu sorar. Öğrenciyeye yöneldiği nesneyi elde etmesi için izin verme (doğrulama): Öğrenci, yardımsız soruyu sorar ise öğretmen coşku ile soruyu cevaplar ve öğrencinin nesneye ulaşmasına izin verir.
Açıklamalar	Eğer öğrenci öğretmenin model ipucuna rağmen tepkide bulunmuyorsa etkinlik sonlandırılıp nesnelere ve süreç gözden geçirilmelidir. Sözel taklit becerisi değerlendirilip öğretim oturumları planlanabilir ya da nesnelere öğrencinin ilgisini çekecek nesnelere ile değiştirilebilir.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirme aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı ve grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirilmede öğretmen, öğrenciyi ulaşamayacağı uzaklıkta nesnel gösterir. Öğrenci nesne ile ilgili soru sorarsa öğretmen davranış kayıt formuna artı (+) verir. Öğrenci soru sormaz ise öğretmen, veri formuna eksi (-) işaretler ve öğrenciyi soru sorma konusunda model olur. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirilmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirilmede veriler ön değerlendirilme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme verisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış farklı nesnel doğrultusunda alınır (ör. farklı bir görev verilir). Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmez ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Veriler ön değerlendirilme bölümünde açıklandığı gibi doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin yoklama oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirilme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirilme ve süreç içi değerlendirilme verileri birbiriyle karşılaştırıldığında hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirilme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – II

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Yönergelere Uyuma
BÖLÜM-2	
Hedef	1.2.1. Basit ve karmaşık yönergeleri yerine getirir.
Hedef Davranışlar	1.1. Tek basamaklı yönergeleri yerine getirir. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin sunduğu tek basamaklı bir yönergeyi (ör. "Kalk!" vs.) 5 saniye içinde bağımsız olarak yerine getirir. Öğretimi hedeflenen tek basamaklı yönergeler aşağıda verilmiştir: <ul style="list-style-type: none">• Kalk• Otur• Bak• Gel• Alkış• Dön• Zıpla• Ver• Göster• Elini indir
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Oturması için sandalye, vermesi veya göstermesi için kapı, tahta, pencere, ışık vs. bildiği eşyalar veya çeşitli ders araç-gereçleri, kağıt, kalem, makas vs.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştiricileri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun koridoru, bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrencilere davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur (ör. "Beni dinlediğini görüyorum Hatice, aferin sana.") veya "Ben hazırım, hadi başlayalım." gibi dikkat çekici uyarılar verir.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırmalıklar) pekiştirilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur. Eğer var ise bir önceki derste öğrenilen yönergelerle başlanır ve ardından yeni veya üzerinde çalışılmakta olan yönergelere geçilir.
Uygulama	Ders sırasında çalışılacak yönergelerin sırası değişirken, yönergelerin her biri her oturumda eşit sayıda çalışılır. Öğretmen otururken ya da ayakta uygun ses tonu kullanarak kısa zaman aralıklarıyla yönergeleri verir (5-10 saniye). Öğretmen, öğrencinin dikkatini çekmesinin ardından hedef yönergelerden birini yöneltir (ör. "Kalk!"). Öğretmen 5 saniye bekler. Doğru tepki veren öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sevdiği atıştırmalıklardan küçük bir miktar ikram eder, kısa süreliğine sevdiği bir etkinlik ile meşgul olmasına izin verir veya sembol sunar. Yanlış tepkilerin ardından aşamalı yardım sunulur ancak ipucu sunulan tepkiler pekiştirilmez, sadece davranış onaylanır (ör. "Kalk!" yönergelerinin ardından hafifçe çocuğun omzundan tutularak çocuk ayağa kaldırılır ve hemen ardından "Kalktın." ya da "Bak, kalktın." gibi onay ifadeleri kullanılır). İpuçlu tepkinin ardından öğrencinin hedef yönergeyi bağımsız olarak yerine getirmesi için davranış prova ettirilir. Öğrenciye sunulan aşamalı yardım mümkün olduğunca kısa sürede geri çekilmelidir.

Açıklamalar	<p>Yönerge takibi çalıştığınız derslerde öğretimi hedeflediğiniz en az iki hedef tepkiniz olmalıdır. Böylece öğrenciniz iki yönerge (ör. "Gell!" ve "Otur!") arasındaki farkı daha kolay anlayabilir. Öğrencilerin düzeylerine göre öğretimi hedeflediğiniz hedef tepki sayısı ikiden daha fazla da olabilir (3, 5 veya 10 gibi).</p> <p>Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum da genellemede hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Genelleme verisi, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında, son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genelleme, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi ve pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılmalıdır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanmalıdır.</p>
--------------------	--

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen uygun bir ses tonuyla yönerge verir. Yönergeler kısa zaman aralıklarıyla verilir (5-10 saniye). Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci verilen yönergeleri yerine getirirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer yerine getirmez ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştirici verilmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış bir öğretmen ile ya da farklı materyaller kullanılarak değerlendirilir (ör. "Makas al!" yönergesi ile çalışılıyorsa öğretim sırasında kullanılan makastan farklı bir makas ile değerlendirme yapılır). Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmaz ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranış sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – III

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Taklit
BÖLÜM-2	
Hedef	1.3.1. Yetişkinin bir nesne ve nesne olmadan yaptığı hareketler ile parmak oyunlarını taklit eder.
Hedef Davranışlar	1.1. Yetişkinin nesne ile yaptığı hareketleri taklit eder. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin nesne ile yaptığı hareketi belirlenen süre içinde (5 sn.) taklit eder. Öğretimi hedeflenen nesne ile yapılan davranışlar aşağıda verilmiştir: <ul style="list-style-type: none">• Kaba küp atma• Oyuncak araba itme• Halka takma• Sopayla trampete vurma• Kutu kapağını açma
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Fırsat Öğretimi.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Çeşitli nesnelere.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştireçleri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun koridoru, bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrenciye neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur ör. "Beni dinlediğini görüyorum Kaan, aferin sana" veya "Ben hazırım, hadi başlayalım." gibi dikkat çekici uyarılar verir.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştireçlerle, semboller ve / veya atıştırmalıklarla pekiştirilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur.
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masanın başına yan yana otururlar. Çalışılacak araçlar masanın üzerinde hazır. Öğrenciye yapılacak çalışma açıklanır. Öğrenci öğretmene bakar, onu dinlediğini belli eder veya araçlarla ilgilenirse onu pekiştirir. Öğretmen küpü alır ve kabin içine atar ve "Benim gibi yap!" ya da "Bana bak!" yönergelerini verir. Öğretmen küpü kaba atar. 5 saniye bekler sürenin sonunda öğrenci tepki vermez ya da yanlış tepki verirse öğretmen fiziksel yardım kullanarak küpü kaba atmasını sağlar. Süre sabit tutularak öğrencinin ipucu almadan en az üst üste iki oturum %100 hedef davranışı gerçekleştirene kadar oturumlara devam edilir. Oturum boyunca doğru tepkiler, sembol ya da atıştırmalıklarla pekiştirilir.
Açıklamalar	Sabit süreli bekleme öğretim yönteminde belirlenen süre değiştirilmez, aynı zamanda ipucunu silikleştirmek için ipucunun türünde ya da özelliklerinde bir değişiklik yapılmaz; öğretimin tamamında aynı ipucu ile çalışılmaya devam edilir. Oturumlarda öğrencinin daha önceden kazandığı bir nesne ile taklit becerisi varsa, örneğin halka takma gibi, bu da öğrenciye yaptırılabilir. Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum da genellemede hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Farklı araçlara geçilerek nesne ile taklit etme hedefi çalışılır. Genelleme verisi, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genelleme, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi ve pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılmalıdır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanmalıdır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen uygun bir ses tonuyla benim gibi yap, böyle yap, der ve davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci verilen yönergeleri yerine getirirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer yerine getirmez ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştirici verilmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almaması bir öğretmen ile ya da farklı materyaller kullanılarak değerlendirilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmaz ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, öğrencinin bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – IV

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Görsel Performans
BÖLÜM-2	
Hedef	1.4.2. Nesnelerin bir özelliğini dikkate alarak başka nesnelere, resimlerle ilişkilendirir.
Hedef Davranışlar	<p>2.4. Çalışma kağıdı üzerinde varlıkların resimlerini ilişkilendirir.</p> <p>Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, yönerge verildiğinde çalışma kağıdı üzerinde verilen her bir resmi ilişkili olduğu resim ile (ör. "tavşan resmi" - "havuç resmi" vb.) 5 saniye içinde bağımsız olarak ilişkilendirir. Öğretimi hedeflenen varlıkların bazıları aşağıda verilmiştir:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kuş - Kafes• Tavşan - Havuç• Kilit - Anahtar• Köpek - Kemik• Tavuk - Yumurta
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Çalışma kağıtları.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştireçleri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Ön değerlendirme ve öğretim oturumları öğretmeni ile, genelleme ise farklı kişiler ile planlanır. İzleme oturumları ise öğretmeni ve farklı kişiler ile karışık şekilde planlanır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrencilere davranışla ilişkilendirilmiş övgüler sunulur (ör. "Beni çok dikkatli dinliyorsun Selin, teşekkür ederim").
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştireçlerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırma) pekiştirilir. Öğretmen, öğrencilere çalışma kağıtlarını sunmadan önce, kazandıkları sembollerini dönüştürebilecekleri ya da aynı zamanda doğru tepki verdiklerinde kazanabilecekleri bir oyuncak ya da atıştırma belirler. Öğretmen, öğrencilerin karşısında veya yanındadır, elinde sembol tahtası ya da atıştırma / oyuncak bulundurur. Öğretmen başlangıçta oyuncak ya da atıştırma öğrencilere gösterebilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Önceki derslere ilişkin hedef davranışla ilgili grafiksel analiz gözden geçirilerek öğrencinin performansı gözden geçirilir. Tamamladığı ya da üzerinde çalıştığı aşamayı kısaca değerlendirir. Doğru tepkiler için övgüler sunulur ("Cevap verdiğin için teşekkür ederim" gibi) fakat herhangi bir ödül verilmez. Öğrenci hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz.
Uygulama	Ders sırasında çalışılacak yönergelerin sırası değişirken, yönergelerin her biri her oturumda eşit sayıda çalışılır. Öğretmen kısa zaman aralıklarıyla yönergeleri verir (5-10 saniye). Öğretmen, öğrencinin dikkatini çekmesinin ardından "Evet, Selin. Şimdi önündeki çalışma kağıdının sol tarafında ve sağ tarafında çeşitli resimler görüyoruz. Sağdaki her resim soldaki resimlerden biriyle ilişkilidir." der ve hedef yönergelerden birini yöneltilir (ör. "Soldaki tavşan resmi sağdaki resimlerden hangisi ile ilişkilidir? İşaretle!"). Öğretmen 5 saniye bekler. Doğru tepki veren öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sevdiği atıştırma kardan küçük bir miktar ikram eder veya sembol sunar. Öğrenci, yanlış tepki verir ya da hiç tepki vermez ise elinden hafifçe tutularak ipucu verilir ve ilişkili resimleri işaretleme sağlanır. Ancak ipucu sunulan tepkiler pekiştirilmez, sadece doğru cevaplar onaylanır. İpuçulu tepkinin ardından öğrencinin hedef yönergeye bağımsız olarak yerine getirmesi için denemelere devam edilir. Öğrenciye sunulan ipuçları mümkün olduğunca kısa sürede geri çekilmelidir.
Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum da genellemede hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Genelleme verisi, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genelleme, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi ve pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılmalıdır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanmalıdır. Öğretim sürecinde varlıkların resimlerini mümkün olduğunda farklı şekillerde sunmak genellemeyi destekleyecektir (ör., gerçek resimler, oyuncak resimleri ve karikatürize edilmiş resimler vs.). Çalışma kağıdının üzerinde resimlerin yerlerini sık sık değiştirmek de genelleme için destekleyici olacaktır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirme aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı ve grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen uygun bir ses tonuyla yönerge verir. Yönergeler kısa zaman aralıklarıyla verilir (5–10 saniye). Davranış tanımında anlatıldığı gibi yönerge verilmesinin ardından 5 saniye içinde öğrenci ilişkili resimleri işaretlerse davranış kayıt formuna artı (+); eğer hiç tepki vermez, yanlış tepki verir ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştireç verilmez. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirme, öğretim oturumları sırasında ön değerlendirme oturumunda olduğu gibi gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme öğretimden önce ve öğrenci süreç içi son değerlendirmede ölçüte ulaştığında değerlendirilir. Genelleme oturumu, bu davranışın öğretiminde bulunmamış kişilerle alınır. Öğrencinin dikkatini arttırmak için genelleme oturumları öğretim oturumlarının içine serpiştirilebilir. Genelleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırdıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – V

BÖLÜM-1																					
Dersin Adı	: İletişim Becerileri																				
Kademe	: I																				
Öğrenme Alanı	: Alıcı Dil																				
BÖLÜM-2																					
Hedef	1.5.11. Bir görsel üzerinde kendisine sorulan eylemi gösterir.																				
Hedef Davranışlar	11.3. Fotoğrafları gösterildiğinde kendisine sorulan eylemi gösterir. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin resmini göstermiş olduğu eylemler sorulduğunda (ör. "Hangisi oturuyor?") 5 saniye içinde bağımsız olarak gösterir. Öğretimi hedeflenen eylemler aşağıda verilmiştir: <table><tr><td>Oturuyor</td><td>Sallanıyor</td></tr><tr><td>Koşuyor</td><td>Su içiyor</td></tr><tr><td>Kitap taşıyor / okuyor</td><td>Ağlıyor</td></tr><tr><td>Uçurtma uçuruyor</td><td>Uyuyor</td></tr><tr><td>Kahvaltı yapıyor / yemek yiyor</td><td>Montunu giyiyor</td></tr><tr><td>Yemek yapıyor</td><td>Telefonla konuşuyor</td></tr><tr><td>Yazı yazıyor</td><td>Resim yapıyor</td></tr><tr><td>Cam siliyor</td><td>Dondurma yiyor</td></tr><tr><td>Çorap giyiyor</td><td>Araba sürüyor</td></tr><tr><td>Bisiklet sürüyor</td><td>Banyo yapıyor</td></tr></table>	Oturuyor	Sallanıyor	Koşuyor	Su içiyor	Kitap taşıyor / okuyor	Ağlıyor	Uçurtma uçuruyor	Uyuyor	Kahvaltı yapıyor / yemek yiyor	Montunu giyiyor	Yemek yapıyor	Telefonla konuşuyor	Yazı yazıyor	Resim yapıyor	Cam siliyor	Dondurma yiyor	Çorap giyiyor	Araba sürüyor	Bisiklet sürüyor	Banyo yapıyor
Oturuyor	Sallanıyor																				
Koşuyor	Su içiyor																				
Kitap taşıyor / okuyor	Ağlıyor																				
Uçurtma uçuruyor	Uyuyor																				
Kahvaltı yapıyor / yemek yiyor	Montunu giyiyor																				
Yemek yapıyor	Telefonla konuşuyor																				
Yazı yazıyor	Resim yapıyor																				
Cam siliyor	Dondurma yiyor																				
Çorap giyiyor	Araba sürüyor																				
Bisiklet sürüyor	Banyo yapıyor																				
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrı Denemelerle Öğretim																				
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Oturması için sandalye, göstermesi için resimli kartlar																				
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştiricileri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Değerlendirme ve öğretim oturumları hedef eylemlerin birkaç farklı kartı ile, genelleme oturumları ise öğretimde kullanılmamış eylem kartları ile gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise öğretimde yer almamış kişiler ve öğretimde yer almamış eylem kartları ile gerçekleştirilir.																				
BÖLÜM-3																					
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrencilere davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur. ör. "Beni dinlediğini görüyorum Özlem, aferin sana." veya "Ben hazırım, hadi başlayalım." gibi dikkat çekici uyarılar verir.																				
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırma) pekiştirilir.																				
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur. Eğer var ise bir önceki derste öğrenilen eylem kartları ile başlanır ve ardından yeni veya üzerinde çalışılmakta olan hedef eylem kartlarına geçilir.																				
Uygulama	Öğretmen, öğrenciyle yan yana oturur ve hedef eylem kartlarını masanın üzerine yerleştirir. Öğrenciye öncelikle eylem kartlarını gösterir ve tanıtır. (ör. "Bu içiyor", "Bu uyuyor" gibi.) Öğretmen, öğrencinin dikkatini çekmesinin ardından önüne koyduğu kart arasından hedef eylemi göstermesi için öğrenciye yönergeyi sunar. (ör. "Uyuyanı göster", "Hangisi içiyor?" ya da "Kim koşuyor?" gibi). Öğretmen 5 saniye bekler. Doğru tepki veren öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sevdiği atıştırma malzemelerden küçük bir miktar ikram eder, kısa süreliğine sevdiği bir etkinlik ile meşgul olmasına izin verir veya sembol sunar. Uyarı verildikten sonra hemen arkasından eğer öğrenci ihtiyaç duyuyorsa ipucu sunulur. Ancak ipucu sunulan tepkiler pekiştirilmez, sadece davranış onaylanır. Örneğin "Su içeni göster!" yönergesinin ardından eğer öğrenci 5 saniye içinde tepki vermezse öğrencinin elinden hafifçe tutarak hedef eylem kartını göstermesi için ipucu sunulur ve hemen ardından öğrenciye "Bak, su içeni güzel gösterdin." şeklinde bir geri bildirim verilir, ancak pekiştirme yapılmaz. İpuçlu tepkinin ardından öğrencinin hedef yönergeyi bağımsız olarak yerine getirmesi için davranış prova ettirilir. Öğrenciye sunulan aşamalı yardım mümkün olduğunca kısa sürede geri çekilmelidir.																				

Açıklamalar

Öğrencilerin düzeylerine göre öğretimini hedeflediğiniz hedef tepki sayısı ikiden daha fazla da olabilir (3, 5 veya 10 gibi). Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum da genellemede hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Genelleme verisi, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genelleme öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi ve pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılmalıdır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanmalıdır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı ve grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen uygun bir ses tonuyla yönerge verir. Yönergeler kısa zaman aralıklarıyla verilir (5–10 saniye). Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci yönerge verilmesinin ardından 5 saniye içinde hedef eylem kartını gösterir ise davranış kayıt formuna artı (+); eğer yerine getirmez ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştirici verilmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirme öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kayıt eder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış farklı eylem kartları ile değerlendirilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmaz ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranış sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları öğretimde yer almamış farklı kişi ve farklı eylem kartları ile düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – VI

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Ekolali
BÖLÜM-2	
Hedef	1.6.1. Ses taklit eder.
Hedef Davranışlar	1.1. Ünlü sesleri taklit eder. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin taklit ettiği ünlü sesleri istenildiğinde 5 saniye içinde bağımsız olarak taklit eder. Öğretimi hedeflenen ünlü sesler aşağıda verilmiştir: a-e-ı-i-o-ö-u-ü
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Oturması için sandalye, masa.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştiricileri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrencilere davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur (ör. "Beni dinlediğini görüyorum Özlem, aferin sana.") veya "Ben hazırım, hadi başlayalım." gibi dikkat çekici uyarılar verir.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırma) pekiştirilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur. Eğer var ise bir önceki derste öğrenilen ses taklitleri ile başlanır ve ardından yeni veya üzerinde çalışılmakta olan ses taklitlerine geçilir.
Uygulama	Ders sırasında çalışılacak seslerin sırası değişirken, seslerin her biri her oturumda eşit sayıda çalışılır. Öğretmen, öğrencinin dikkatini çekmesinin ardından hedef seslerden birini kısa ve net bir şekilde sunar (ör. "Söyle: a.") Öğretmen 5 saniye bekler. Doğru tepki veren öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sevdiği atıştırma malzemelerden küçük bir miktar ikram eder, kısa süreliğine sevdiği bir etkinlik ile meşgul olmasına izin verir veya sembol sunar. Yanlış tepkilerin ardından aşamalı yardım sunulur ancak ipucu sunulan tepkiler pekiştirilmez, sadece davranış onaylanır. İpuçlu tepkinin ardından öğrencinin hedef yönergeyi bağımsız olarak yerine getirmesi için davranış prova ettirilir. Öğrenciye sunulan aşamalı yardım mümkün olduğunca kısa sürede geri çekilmelidir. 5 dakika içerisinde 10 tane deneme yapıp, en az 10 tane davranışla ilişkilendirilerek övgü ifadeleri kullanılmalıdır.
Açıklamalar	Öğrencilerin düzeylerine göre öğretimini hedeflediğiniz hedef tepki sayısı ikiden daha fazla da olabilir (3, 5 veya 10 gibi). Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum da genellemede hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Genelleme verisi, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genelleme, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi ve pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılmalıdır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanmalıdır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen uygun bir ses tonuyla yönerge verir. Yönergeler kısa zaman aralıklarıyla verilir (5–10 saniye). Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci, öğretmenin taklit ettiği sesleri taklit ederse davranış kayıt formuna artı (+); eğer yerine getirmez ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştirici verilmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Elde edilen veriler, öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış bir öğretmen ile farklı ortamlarda değerlendirilir (ör. öğretim öğrencinin kendi sınıf ortamında çalışılmışsa sonrasında başka bir sınıfta değerlendirme yapılır). Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmaz ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, öğrencinin bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – VII

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Adlandırma
BÖLÜM-2	
Hedef	1.7.3. Varlıkları adlandırır.
Hedef Davranışlar	3.3. Hayvanları adlandırır. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin sunduğu hayvan maketi ya da resmi gösterilerek adı sorulduğunda (ör. "Bu nedir?") 5 saniye içinde bağımsız olarak gösterilen maket ya da resmin adını söyler. Öğretimi hedeflenen hayvanların isimleri aşağıda verilmiştir: <ul style="list-style-type: none">• Kedi• Köpek• Kuş• Balık• Tavuk• Horoz• Ördek• Koyun• İnek• Kurbağa• Kaplumbağa
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Bekleme Süreli Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Hayvan maketleri, hayvan resimleri / kartları, hayvan resimlerinin olduğu kitaplar vs.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştireçleri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun koridoru, bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkati yönelten öğrencilerin neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrencilere davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur (ör. "Bana bakıyorsun, gösterdiklerime bakıyorsun, aferin sana") veya "Ben hazırım, hadi başlayalım." gibi dikkat çekici uyarılar verir.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştireçlerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırmalıklar) pekiştirilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur. Eğer var ise bir önceki derste öğrenilen hayvan isimlendirme ile başlanır ve ardından yeni veya üzerinde çalışılmakta olan hayvanlara geçilir.
Uygulama	Öğretmen, öğrencinin dikkatini çekmesinin ardından hedef hayvan resimlerinden birini gösterir ve "Bu hangi hayvan?" şeklinde bir yönerge sunar. Öğretmen 5 saniye bekler. Doğru tepki veren öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sevdiği atıştırmalıklardan küçük bir miktar ikram eder, kısa süreliğine sevdiği bir etkinlik ile meşgul olmasına izin verir veya sembol sunar. Yanlış tepkilerin ardından ipucu sunulur ancak ipucu sunulan tepkiler pekiştirilmez, sadece davranış onaylanır (ör. "Bu hangi hayvan?" yönergelerinin ardından öğretmen "Söyle Kedi" şeklinde sözel ipucu sunar. Öğrenci doğru tepki verirse "Evet bu, bir kedi." gibi onay ifadesi kullanır. İpuçlu tepkinin ardından öğrencinin hedef yönergeyi bağımsız olarak yerine getirmesi için davranış prova ettirilir.
Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum da genellemede hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Genelleme verisi, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genelleme, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi ve pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılmalıdır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanmalıdır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmenin sunduğu yönergelerin ardından öğrenci 5 saniye için davranış tanımında anlatıldığı gibi hayvan resimlerini adlandırırsa davranış kayıt formuna artı (+); eğer tepki vermez ya da ipucu sunulmasının ardından tepki verirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştirici verilmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış bir öğretmen ile ya da farklı materyaller kullanılarak değerlendirilir (ör: inek maketi ile çalışılıyorsa öğretim sırasında kullanılan ineekten maketinden farklı olarak inek resmi ile değerlendirme yapılır). Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmaz ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırdıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – VIII

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Sözcük
BÖLÜM-2	
Hedef	1.8.2. Sorulara cevap verir.
Hedef Davranışlar	2.1. Kişisel bilgi sorularına cevap verir. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, kendisine sorulan kişisel bilgi sorularına (ör. "Kaç yaşındasın?" vs.) 5 saniye içinde cevap verir. <ul style="list-style-type: none">• Adın ne?• Soyadın ne?• Kaç yaşındasın?• Annenin adı ne?• Babanın adı ne?• Kardeşin var mı?• Kardeşinin adı ne?• Kaç kardeşiniz?
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrı Denemelerle Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Çeşitli serbest zaman etkinlik materyalleri, örneğin yapboz, lego veya video vs.
Ortam Düzenlemeleri	Ön değerlendirme ve öğretim oturumları öğretmeni ile, genelleme ise farklı kişiler ile planlanır. İzleme oturumları ise, öğretmeni ve farklı kişiler ile karışık şekilde planlanır. Serbest zaman etkinlikleri için bir sınıf, masa ve sandalye veya serbest etkinlik köşeleri kullanılabilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve materyallere dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanabileceği açıklanır.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırma) pekiştirilir. Öğretmen, öğrencilere soru sormadan önce, kazandıkları sembollerini dönüştürebilecekleri ya da aynı zamanda doğru tepki verdiklerinde kazanabilecekleri bir oyuncak ya da atıştırma belirler. Öğretmen, öğrencilerin karşısında veya yanındadır, elinde sembol tahtası ya da atıştırma / oyuncak bulundurur. Öğretmen başlangıçta oyuncak ya da atıştırma öğrencilere gösterebilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Ders sırasında kullanılacak araç-gereçler gözden geçirilir. Önceki derslere ilişkin hedef davranışla ilgili grafiksel analiz gözden geçirilerek öğrencinin performansı gözden geçirilir. Tamamladığı ya da üzerinde çalıştığı aşamayı öğrencinin adını seslenerek kısaca değerlendirir. Doğru tepkiler için övgüler sunulur ("Cevap verdiğin için teşekkür ederim." gibi) fakat herhangi bir ödül verilmez. Öğrenci hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz.
Uygulama	Öğretmen, sadece hedef öğrenciye soru sorar (herhangi farklı bir yönerge ya da sözcük kullanmaz). Öğrenci sorulan soruya cevap verdiğinde öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sembol ya da atıştırma / oyuncak verir. Eğer öğrenci, soru sorulduğunda bir etkinlik ile meşgul ise öğretmen, öğrenci tepki verene kadar meşgul olduğu etkinliği durdurması için elle yönlendirme kullanır. Elle yönlendirme, öğrencinin baş ve yüz bölgeleri dışına uygulanır (ör. öğretmen, öğrencinin bakması için çenesinden tutup kendisine çevirmez). Öğrencinin adı ile çağrıldığında tepki vermeyi daha hızlı bir şekilde öğrenmesine yardımcı olmak istiyorsanız öğretimin ilk zamanlarında adını günlük etkinlikler sırasında çok sık kullanmayın. Böylece adını, kendisinden talep edilen bir sürü şeyin parçası olarak görmeyecektir. Bu program, hem çocuğunuz hem de sizin yapabildiğinizi görmeyi bakımından güven kazanmanın amacıyla başlangıç seviyesinde kolay tutulmalıdır.
Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretim sürecinde ve en az bir oturum da genelleme oturumunda hedefe %100 ulaştığında öğretim sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genellemeye ilişkin değerlendirmeler, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi veya pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı ve grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrencinin adını seslendirir ve doğru tepkiler için övgü sunar ör. "Cevap verdiğin için teşekkür ederim." gibi) fakat herhangi bir somut ödül verilmez. Çocuk hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz. Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci adı seslendirildiğinde tepki verirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer tepki vermez ya da ipucu sunulmasının ardından tepki verirse eksi (-) kaydedilir. Elde edilen veriler, öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirme, öğretim oturumları sırasında ön değerlendirme oturumunda olduğu gibi gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme, öğretimden önce ve öğrenci süreç içi son değerlendirmede ölçüte ulaştığında değerlendirilir. Genelleme oturumu, bu davranışın öğretiminde bulunmamış kişilerle alınır. Öğrencinin dikkatini artırmak için genelleme oturumları öğretim oturumlarının içine serpiştirilebilir. Genelleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin yoklama oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, öğrencinin bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ – IX

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: İletişim Becerileri
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Sözlü etkileşim başlatma ve karşılıklı sohbet etme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.9.3. Başkalarının başlattığı iletişime karşılık verir.
Hedef Davranışlar	3.1. Selam verildiğinde karşılık verir. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, kendisine “Merhaba”, “Günaydın”, “İyi günler” ifadeleri kullanılarak selam verildiğinde selam veren kişiye 5 saniye içinde bağımsız olarak karşılık verir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Replikli Öğretim.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Okuma bilmeyen ve / veya sözlü iletişime giremeyen öğrencilere yönelik ses kaydı için ses kayıt cihazları (ör. bas-konuş). Okuma bilen öğrenciler için üzerine replik yazılacak kartlar.
Ortam Düzenlemeleri	Uygulamaya başlamadan önce, okuma bilen öğrenciler için yazılı replikler; okuma becerisi olmayan ya da sözlü iletişime geçemeyen öğrenciler için ise sesli replikler belirlenir. Ses kayıt cihazlarına replikler kaydedilir. Yazılı replikler ise replik kartlarına yazılır. Genelleme aşaması, öğretim sürecinde yer almayan kişilerin öğrenciye selam vermesi ile planlanır. İzleme aşaması replikler olmaksızın değerlendirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen derse başlamadan önce, öğrencilere; kendilerine selam verildiğinde uygun şekilde karşılık vermeleri gerektiği, bunun önemli olduğu hakkında kısa bir bilgi verir.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştireçlerle (etkinlikler, kuruşlar ve / veya atıştırma- malıklar) pekiştirilir. Öğretmen, öğrencilere uygun şekilde karşılık vermeden önce kazandıkları sembollerini dönüştürebilecekleri ya da aynı zamanda doğru tepki verdiklerinde kazanabilecekleri atıştırma- malıklar (kuru üzüm, kraker, bisküvi vs.) belirler ve hedef davranışların varlığında bu sembollerden verir veya atıştırma- malıklardan ikram eder.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçler (ör. bas-konuşlar, yazılı replik kartları vs.) ve pekiştir- reçler gözden geçirilir ve eksik olanlar giderilir. Öğretmen kısa bir değerlendirme yaparak ders öncesi öğ- rencilerin performansı hakkında bilgi edinir. Doğru tepkiler için bir ödül verilir. Öğrenci hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz.
Uygulama	Öğretmen, ders sırasında kendisine dikkatini yönelttiği için öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunar. Öğretmen öğrenciye bakarak “Merhaba.” der ve öğrencinin tepki vermesi için 5 saniye bekler. Öğrenci ses kayıt cihazına bastıktan sonra sesli repliği (ör. “Merhaba.”) tekrar etmesi istenir. Öğrenci doğru tepki verdiğinde sembol vererek pekiştirir. Pekiştirme özelliği göstermesi için davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunarken çok içten, samimi ve dikkat çekici davranmalıdır. Eğer öğrenci kaydedilen sesli repliği tekrar etmez ise öğretmen aşamalı yardım kullanarak öğrenciyi ses kayıt cihazına basıp repliği çalıştırması ve repliği söylemesi için yönlendirir. Öğretmen, elle yönlendirmeyi öğrencinin omzuna dokunarak onun kendisine yönelmesi ve yaklaşma- sında kullanır. Ustaca kullanılan elle yönlendirme, öğrencinin hata yapmasını önler. Öğretmen sohbeti sürdürürken yönerge vermez, soru sormaz. Çünkü bu durum etkinliğin gidişatını değiştirebilir. Öğrenci sesli repliği tekrar etmez ise öğretmen uygulamayı tekrar eder. Öğretmen öğrencinin sesli repliği tekrar etmesi için toplam 3 deneme fırsatını her bir denemede “Tekrar dene!” yönergesi vererek sunar. Eğer bu sunulan 3 denemenin de ardından öğrenci sesli repliği tekrar etmezse öğretmen, ayrık denemelerle öğretim sürecine başlar. Öğrenci ses kayıt cihazına basıp hedef sesli repliği 5 saniye içinde söylerse ayrık denemelerle öğretim süreci sona erer.
Açıklamalar	En az iki durum üzerinde çalışılmalıdır (ör. “Merhaba” ve “Günaydın” ya da “İyi günler” ve “Nasılsın?” gibi). Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum genellemede hedefe %100 ulaştığında öğretim sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Öğrenci replikler üzerinde ustalaştıkça replikler silikleştirilir. Genelleme, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üze- rinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi veya pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, kısmi zaman aralık kaydı ve grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme: Öğretime başlamadan önce bir ön değerlendirme verisi alır. Veriler replikli ve repliksiz etkileşimler olmak üzere iki şekilde toplanır.

Replikli etkileşim: Öğrencinin hedef repliği kullanımı, olay kaydı ile veri toplanarak belirlenir. Öğretmen bağımsız olarak ortaya çıkan replikli etkileşimleri (+) olarak kaydeder. Eğer öğrenci etkileşime girmez, yanlış ya da ipucu sonrasında tepki verir ise etkileşim eksi (-) olarak kaydedilir. Veriler gün içinde gerçekleşen replikli etkileşim sayısı olarak kaydedilir. Repliklerin sayısı grafik üzerinde bir çizgi ile sınırlandırılır.

Repliksiz etkileşim: Öğrencinin repliksiz söylediği replikler sayılarak davranış kayıt formuna kaydedilir. Veriler replikli ve repliksiz etkileşim sayısı olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirme öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirme verileri ön değerlendirme verileri gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme verileri öğretimden önce ve öğrenci hedefe ulaştığında değerlendirilir. Genelleme oturumu, bu davranışın öğretiminde bulunmamış kişilerle alınır. Genelleme aşamasında veriler öğretim aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır. Bu aşama replikler olmaksızın değerlendirilir.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	9
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	14
MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	15
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	16
2. HEDEFLERİN YAPISI	19
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	20
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	37

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüşmüş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüşmesini sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır engel düzeyindeki öğrencilere kazandırmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında

yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

1. MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için Matematik Dersi Öğretim Programı aşağıda sıralanan amaçları gerçekleştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu program ile öğrenciler;

1. Matematiğe hazırlık becerilerini kazanacak, bu becerileri birbirleriyle ilişkilendirecek ve günlük hayatta kullanabilecektir.
2. Sayıları tanıyacak, sayılar arasındaki artma ve azalma ilişkisini kavrayacak, bu ilişkiye dayalı işlemler yapacak ve bu işlemleri günlük hayata ilişkin matematiksel problemleri çözmeye kullanabilecektir.
3. Standart olmayan ölçme araçlarını tanıyacak, çevresini ve çevresinde yer alan nesnelerin matematiksel özelliklerini belirlemede bu araçları kullanabilecektir.
4. Günlük hayattaki nesne dizilimlerinin ritmik bir karşılığı olduğunu kavrayacaktır.
5. Veri analizinde geçerli olan günlük hayata ilişkin tablo ve grafikleri okuyacaktır.
6. Günlük hayatında var olan nesnelerin geometrik karşılıklarını tanıyacaktır.
7. Matematiğe yönelik olumlu tutum geliştirerek, matematiksel problemleri çözmeye özgüvenli bir davranış sergileyebilecektir.
8. Sistemli, dikkatli, sabırlı ve sorumlu olma özelliklerini geliştirecektir.
9. Araştırma yapma, bilgi üretme ve kullanma becerilerini geliştirecektir.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

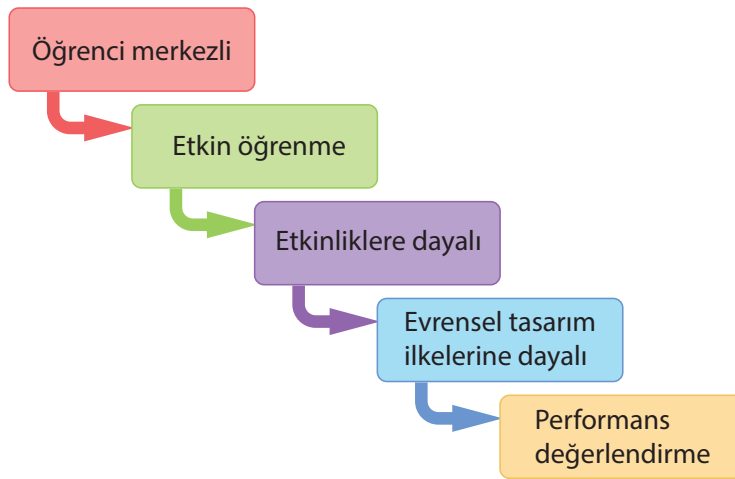
Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan bu program, matematik okuryazarlığı becerisini geliştirerek bu öğrencilerin aile, okul ve topluma uyumlarını artırmayı amaçlamaktadır. Matematik okuryazarlığı, matematik kullanmayı gerektiren durumlar hakkında akıl yürütme, problem çözmeye ve iletişim kurmada matematiksel beceri ve kavramları kullanabilmektir. Matematik eğitimi öğrencilere bilgi ve beceri kazandırırken, bir taraftan da fiziksel ve sosyal çevre etkileşimini geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Bu etkileşimlerdeki gelişim; matematik etkinlikleri ile gelişimi desteklenen akıl yürütme, problem çözmeye, sembolik öğrenme ve taklit etme becerileri ile olanaklı olmaktadır.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan bu programda, program tasarım yaklaşımlarından konu ve ğrenci merkezli tasarım yaklaşımları benimsenmiştir. Konu merkezli yaklaşımlarda konu alanı bilgisi programın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir ve örgün eğitim programlarında yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımdır. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin sosyal yaşama uyumlarını sağlamak, bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek, kendilerini farklı şekillerde ifade edebilmelerini mümkün kılmak için matematik okuryazarlığı becerisini kazandıracak temel kavram ve becerilerin öğretilmesi gerekmektedir. Programın içeriği sekiz öğrenme alanı altında toplanmış ve bu öğrenme alanları iki grupta düzenlenmiştir. Matematiğe Hazırlık, Ritmik Sayma, Doğal Sayılar, Dört İşlem birincil öğrenme alanları olarak matematiğin temel bileşenlerini içermektedir. Ölçme, Örüntü, Veri Analizi ve Geometri ise ikincil öğrenme alanları olup matematik çalışmalarında matematiksel düşünme becerilerini destekleyen alanlardır. Bu gruplamada hem doğrusal hem de sarmal bir içerik düzenlemesi söz konusudur. Örneğin, ritmik sayma doğal sayılar için ön koşul öğrenmeler sağlayan bir öğrenme alanıdır. Bu ğrenme alanlarının, kolaydan zora, basitten karmaşığa doğrusal olarak sıralaması söz konusudur. Diğer taraftan I, II ve III. kademe matematik ğretim programlarında aynı öğrenme alanlarına yer verilerek bu alanlardaki öğrenmelerin derinleştirilmesi ve genişletilmesi söz konusudur. Bu yönüyle içerik sarmaldır.

Öğrenci merkezli yaklaşımda ise öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve ihtiyaçları öğretimin odağındadır. Planlama ve ğretim öğrencilerin özelliklerine duyarlı, esnek ve öğretimsel uyarlamalara açık bir yapıda oluşturulur. ğrenme ve öğretme sürecinde öğretmenin rolü teşvik edici, rehber ve yol göstericidir. Bu tasarım yaklaşımında öğretmenler, düzenledikleri öğrenme ortamları ile öğrenmeyi destekleyen ve yapılan etkinliklerle öğrencilerde öğrenme arzusu ve heyecanı yaratan kişilerdir. Öğrenciler araştıran, sorgulayan, öğrendiklerini farklı şekillerde ifade edebilen ve kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenmiş bireylerdir.

Matematik Dersi ğretim Programı ile öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmelerini sağlamak amacıyla etkinliklere dayalı ve etkileşimli ğretim yöntemleri, evrensel tasarım ilkeleri ve performans değerlendirme yaklaşımı benimsenmiştir. Ayrıca ğretme-öğrenme süreçlerinde teknolojinin etkili olarak kullanımını da teşvik edilmektedir.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan Matematik Dersi ğretim Programının kuramsal dayanakları:

Şekil 1. Matematik Dersi ğretim Programının Kuramsal Dayanakları

Öğrenci merkezli eğitimde öğrenme sürecinde öğrencinin etkin olması esastır. Öğrenmenin sürekli ve etkili olabilmesi için öğrencilerin derse etkin katılımı desteklenmelidir. ğrenme-ğretme sürecinde kulla-

nılacak etkinliklerde bireysel farklılıkların, ilgilerin, öğrenme biçimlerinin ve gelişim özelliklerinin dikkate alınması öğrencilerin sürece etkin katılımına yardımcı olacaktır.

Etkin öğrenme; öğrencinin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenciye öğrenme süreci için çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve öğrencinin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme anlayışıdır.

Etkinliklere dayalı öğretim, hedef ve hedef davranışların doğal rutinler ve planlı etkinlikler içerisine gömülerek öğretildiği bir öğretimsel düzenlemedir.

Evrensel tasarım; bilginin sunumunda, öğrenciye verilen görevlerde ya da öğrencinin kendini ifade ederken farklı yöntemlerin kullanılmasını öneren ilkeler bütünüdür.

Performans değerlendirmede, öğrencinin gelişiminin sürekli olarak izlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda öğrencinin öğrenme sürecinin sonunda ortaya koyduğu performans kadar sürecin başında ve süreç boyunca sergilediği performansın da değerlendirilmesi önemlidir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Ölçme, bireylerin belirli özelliklere sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin belirlenerek sonuçların sembollerle ve sayı sembolleri ile ifade edilmesidir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçütle kıyaslayarak ölçülen nitelik hakkında bir karara varma sürecidir. Ölçme, bir betimleme (tanımlama) işlemi, değerlendirme ise, ölçme sonucunun bir ölçütle karşılaştırılmasıyla yapılan bir yargılama işlemidir.

Matematik Dersi Öğretim Programının uygulanma sürecinde öğrencilerin eğitsel performans düzeylerinin ve öğretim yoluyla istenilen davranışları kazanıp kazanmadıklarının belirlenmesi için informal değerlendirme tekniklerinin kullanılması önerilmektedir. İnfomal değerlendirme, öğrencilerin çeşitli öğretim alanlarındaki işlevde bulunma düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilir. İnfomal değerlendirme araçları, öğrencinin izlediği programla ilgili performans ölçümlerini içerir.

Bu değerlendirmeler, öğretim ve değerlendirme arasında doğrudan bağ kurulmasına hizmet eder. İnfomal değerlendirme araçları ile öğrencinin var olan performansı hakkında bilgi edinilebilir ve bu bilgiye dayalı olarak öğretim etkinlikleri planlanabilir.

Matematik Dersi Öğretim Programının uygulanması sırasında öğretmenlerden öğretim öncesi, sırası ve sonrasına ilişkin sürekli ve sistematik değerlendirmeler yapmaları istenmektedir. Bu amaçla öğretmenin, öncelikle öğrencinin öğrenme alanlarına ilişkin var olan performansını belirlemek amacıyla öğretim öncesi değerlendirme yapması gerekmektedir. Programda bu değerlendirme sırasında öğretmenlere informal değerlendirme araçlarından kontrol listelerini, ölçüt bağımlı ölçü aracını (ÖBT) ve çalışma örneği analizini kullanmaları önerilmektedir.

Kontrol Listesi

Kontrol listeleri, öğretim öncesinde öğrencilerin öğrenme alanlarındaki becerilere ilişkin yeterliliklerini / performans düzeylerini belirlemek için kullanılan bir informal değerlendirme tekniğidir. Bu listeler programa dayalı olarak bir öğrenme alanına ya da bir beceriye yönelik olarak hazırlanabilir. Programı temel alarak hazırlanan kontrol listeleri, öğretmene programda bulunan her eğitsel hedefi gözden geçirme ve öğrencinin program içerisindeki yerini belirleme olanağını verir. Bu süreçte öğretmenler öncelikle öğrencide değerlendirmek istedikleri öğrenme alanlarını / hedefleri belirlerler. Daha sonra belirledikleri hedefleri açık ve belirgin olarak tanımlayarak değerlendirme aracını oluştururlar. Son olarak, hazırlanan aracı öğrencilerine uygulayarak, öğretim öncesinde onların sahip oldukları performans düzeylerini belirlerler.

KONTROL LİSTESİ ÖRNEĞİ

Öğrencinin adı : Değerlendirme :
Kazanım : Değerlendirme tarihi :

HEDEFLER	HEDEF DAVRANIŞLAR	EVET	HAYIR	AÇIKLAMALAR
1. Rakamları ayırt eder	1.1. 1 ile 10 arasında söylenen rakamı gösterir.			
	1.2. 1 ile 10 arasında gösterilen rakamı söyler			
	1.3. 1 ile 10 arasında yazması istenen rakamı yazar.			

Öğretim öncesinde öğretmenin yapacağı değerlendirmelerde tek fırsat yöntemi kullanılabilir. Bu yöntemin uygulanması sırasında değerlendirme oturumlarında, öğretmenler öncelikle kontrol listesinde yer alan her bir davranış için uygun yönergeyi öğrencilerine sunacak, ardından da öğrencilerinin tepkilerini sonuç bölümüne kaydedeceklerdir. Öğretmenler, öğrencilerinden doğru tepkilerin geldiği her davranış için ilgili davranışın karşısındaki sonuç bölümüne (Evet altına) "+" işaretini, yanlış tepkilerin geldiği ya da sessiz kaldıkları her davranış için ise o hedef davranışın sonuç bölümüne (Hayır altına) "-" işaretini koyacaklardır. Bir davranışın değerlendirilmesi sırasında not edilmesi gerekli bir durumla karşılaştıklarında ise o davranışın karşısındaki açıklamalar bölümüne ilgili açıklamayı yazacaklardır.

Yapılacak öğretim öncesi değerlendirme sonrasında öğrencilerin program içerisindeki yeri, bir başka deyişle öğretim için bir başlangıç noktası belirlenmiş olacaktır. Bir sonraki aşamada öğretmenlerden kazandırılacak davranışlara ilişkin ayrıntılı değerlendirme yapmaları beklenmektedir. Bu sırada öğretmenlerin ön değerlendirme sonucunda, kazandırılması belirlenen hedeflere yönelik beceri analizlerini yapmaları ve bunları ölçüt bağımlı ölçü aracına dönüştürerek öğrencilerinin bu becerilerdeki düzeylerini ayrıntılı olarak belirlemeleri önerilmektedir.

Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı (ÖBT)

Ölçüt bağımlı değerlendirme, öğrencinin belirli bir alanda listelenen amaçlardaki yeterliliğinin belirlendiği, informal bir değerlendirme işlemidir.

Ölçüt bağımlı bir aracın geliştirilmesindeki temel ilkeler şunlardır:

1. Ele alınan beceri, sınırları belirlenerek açıkça tanımlanmalıdır.
2. Hedefler, davranışçı (performans) terimlerle açıkça tanımlanmalıdır.
3. Performansın standardı açıkça belirlenmelidir.
4. Becerin her bir basamağına ilişkin öğrencinin performansı, yani neler yapması gerektiği uygun biçimde örneklendirilmelidir.

5. Belirlenen alanlara ilişkin test maddelerine öğrencinin nasıl tepkide bulunacağı belirtilmelidir.
6. Tanımlanan öğrenme becerisine ilişkin olarak öğrencinin sergilediği performansın nasıl kaydedileceği ve puanlanacağı belirtilmelidir.

Öğretmenlerden yukarıda belirtilen temel ilkeler doğrultusunda kendi araçlarını geliştirmeleri ve bunları bireysel olarak öğrencilerine uygulamaları beklenmektedir. Böylelikle hem öğretim öncesinde öğrencilerin performans düzeylerini ayrıntılı olarak belirleyebilecekler hem de öğretim sırası ve sonrasında öğretimin ve programın etkililiğini izleme fırsatı bulacaklardır. Bu sayede öğrencilerin öğretim öncesi, sırası ve sonrasına ilişkin bireysel gelişimleri devamlı olarak izlenebilecektir.

ÖLÇÜT BAĞIMLI ÖLÇÜ ARACI (ÖBT) ÖRNEĞİ

Öğrencinin adı : **Değerlendirme** :
Kazanım : **Değerlendirme tarihi** :

Bildirimler	Ölçüt	Sorular /Yönergeler	Öğretim Öncesi Değerlendirme			Öğretim Sürecini Değerlendirme																
			BD 1 (+ -)	BD 2 (+ -)	BD 3 (+ -)	1. Ders Saati Tarih				2. Ders Saati Tarih				3. Ders Saati Tarih				4. Ders Saati Tarih				
	3/4					B	İ	M	F	B	İ	M	F	B	İ	M	F	B	İ	M	F	
1. Kendisine sorulan rakamı gösterir.	/ göster.																				
2. Kendisine gösterilen rakamın kaç olduğunu söyler.		Bu kaç, söyle.																				
3. Kendisine söylenen rakamı yazar.	 yaz. Bana..... yazmanı istiyorum.																				
4.																				

Kısaltmalar: B= Bağımsız, İ= İşaret İpucu, M= Model Olma, F= Fiziksel Yardım BD= Başlama Düzeyi

Öğretmenlerin, ölçüt bağımlı ölçü aracı ile yapacakları değerlendirmeler sırasında çoklu fırsat yöntemi kullanmaları önerilmektedir. Bu sırada, öğretmenlerden her bir hedef davranış için sırasıyla uygun yönergeyi sunmaları ve ardından eğer öğrencilerinden doğru tepki gelirse, o davranışın sonuç bölümündeki "B" harfinin altına "+" işaretini, eğer öğrencileri kendilerine sunulan yardım sonucunda doğru tepki verirlerse de uygun yardım türü kısaltmasının altına "+" işaretini koymaları beklenmektedir. Böylelikle öğretmenler hem yaptıkları öğretimin öğrenciler üzerindeki etkilerini görebilecek hem de birkaç ders üst üste yapılan öğretimlerle öğrencilerde oluşan gelişmeleri izleyebileceklerdir.

Çalışma Örneği Analizi

Öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencilerin hangi becerilerde nasıl güçlükler yaşadıklarını ve hangi konularda daha fazla desteğe gereksinim duyduklarını belirlemede kullanabilecekleri bir diğer değerlendirme aracı ise çalışma örneği analizidir. Çalışma örneği analizi, öğretim sırası veya sonrasında öğrenci performanslarının görülebildiği çalışma sayfalarının öğretmenler tarafından analiz edilmesidir. Uygulama sırasında bu analiz, öğrencilerin performans düzeylerinin belirlenmesinde kullanılabileceği gibi, bir konuya ilişkin öğretim stratejilerinin belirlenmesinde ve değerlendirilmesinde de öğretmenlere yol gösterecektir. Çalışma örneği analizi sırasında öğrenci çalışmaları iki biçimde analiz edilebilir. Bunlar; a) tepki analizi, b) hata analizidir. Tepki analizinde öğrencilerin hem doğru hem de yanlış tepkileri değerlendirilir. Bu teknikte öğrencilerin doğru ve yanlış davranışlarının sıklığı, süresi, ve oranı belirlenir. Hata analizinde ise, öğretmen, öğrencilerinin çalışmalarındaki hataları değerlendirip bu hatalardan anlamlı bir örüntü oluşturmaya çalışır.

Çalışma örneği analizi, öğretim sırası veya sonrasında öğrencilerin yaşadıkları güçlükler hakkında bilgi edinmek için öğretmenlerin rahatlıkla kullanabilecekleri bir yöntemdir. Ayrıca öğrencilerde görülen güçlüklerin ortadan kaldırılmasına yönelik yapılacak çalışmalar sonrasında öğrencilerde ortaya çıkabilecek ilerlemeyi görmek için de analiz tekrarlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki öğrenci performansları hakkında en doğru kararlar, ancak farklı zamanlarda yapılan birden fazla çalışmanın analiz edilmesi ile alınabilecektir.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Matematik Dersi Öğretim Programının uygulanmasında aşağıdaki noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir:

1. Öğretim programı uygulanırken öncelikle öğrencilerin matematiğe hazırlık becerileri değerlendirilmeli ve öğretimi yapılmalı, daha sonra diğer öğrenme alanlarına ait hedef ve hedef davranışların öğretimine geçilmelidir.
2. Program, ardışıklık ilkesi dikkate alınarak uygulanmalıdır. Bu ilkeye göre ön koşul becerileri çalışılmamış ve öğrenilmemiş konuların öğretiminin yapılmaya çalışılması; öğrenci için zaman kaybına yol açacağı gibi, öğrencinin öğrenmeye, öğretmenin de öğretmeye karşı olan motivasyonunu düşürecektir. Örneğin 1'den 10'a kadar ritmik sayma ve 1-10 arası rakamları tanıma hedefine ulaşmamış bir öğrenciye bir basamaklı sayı ile bir basamaklı sayıyı toplama işleminin öğretilmesi çok gerçekçi olmayacaktır ya da toplama işlemini öğrenmede sorun yaşayan bir öğrenciye çıkarma işleminin öğretilmeye çalışılması da öğretme-öğrenme sürecini olumsuz yönde etkileyecektir.
3. Öğretim programında yer alan konu ve kavramlar ile hedef ve hedef davranışlar kolaydan zora ardışık bir sıra izleyerek sıralanmış olsa da uygulamada eş zamanlılık ilkesinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre programın uygulanma aşamasında birincil (Matematiğe Hazırlık, Ritmik Sayma, Doğal Sayılar, Dört İşlem) ve ikincil (Ölçme, Örüntü, Veri Analizi, Geometri) öğrenme alanlarına ilişkin hedefleri eş zamanlı olarak uygulamak mümkündür. Örneğin birincil öğrenme alanından Ritmik Sayma öğrenme alanı altında yer alan 1'er ritmik sayma çalışılırken, ikincil öğrenme alanından Örüntü ve Geometri öğrenme alanları altında yer alan hedefler eş zamanlı olarak bu çalışmalara dahil edilebilir. Eş zamanlılık ilkesi, uygulayıcıya birbirinin ön koşulu olmayan farklı beceri alanlarını aynı öğretim süreçlerinde çalışma olanağını verecektir.
4. Öğrenci performansları ve becerilerin zorluk düzeyleri ve birbirleriyle olan ilişkileri de eş zamanlılık ilkesinin uygulanmasında dikkate alınmalıdır. Örneğin ileri 1'er ritmik sayma becerileri toplama işlemini desteklerken, geriye 1'er ritmik sayma becerileri çıkarma işlemini desteklemektedir. Bu doğrultuda 1'er geriye ritmik saymanın çıkarma işleminin çalışılmasından hemen önce çalışması hem çıkarma işleminin sonuca ulaşmasını kolaylaştıracak hem de toplama işlemi öncesinde veya

sırasında toplama işleminde öğretimden kaynaklı oluşabilecek hataların önlenmesini sağlayacaktır. Ayrıca öğrencinin performansına göre aynı alandan hedefler de eş zamanlı olarak çalışılabilecektir. Örneğin "1' den 20'ye kadar birer ritmik sayar." hedef davranışına ulaşan bir öğrenciyle bir sonraki ritmik sayma hedef davranışları için çalışılmaya devam edilirken eş zamanlı olarak "1'den 10'a kadar dokunarak sayar." hedef davranışı da çalışılabilecektir.

EK-1'de yer alan tabloda ilkokul 1. sınıftan 4. sınıfın sonuna kadar kazandırılması beklenen sekiz öğrenme alanına ilişkin hedeflerin bir öğrenciye **"eş zamanlı"** ve **"ardışık"** olarak nasıl uygulanabileceğine ilişkin örnek bir akış hazırlanmıştır. Bu akış, bireysel özellikler dikkate alınarak öğretmen tarafından öğrenciye göre düzenlenmelidir.

Sonuç olarak orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan Matematik Dersi Öğretim Programı kolaydan zora ilkesi temelinde, birbirine ön koşul oluşturan becerilerin bulunduğu ve uygulama aşamasında eş zamanlı olarak farklı becerilerin uygulanmasına olanak sağlayan bir öğretim programıdır. Bu programın içeriği yukarıda sıralan ilkeler doğrultusunda sistematik olarak hazırlanmış olsa da özel eğitimin doğası gereği her öğrenci için farklı bir uygulama yapılmasının gerekliliği kaçınılmazdır. Öğretimin bireyselleştirilmesi aşamasında yukarıda sıralanan hususların göz önüne alınması ve öğretim sırasında gerekli uyarlamaların yapılması, daha etkili uygulamalar için ışık tutacaktır.

MATEMATİK DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için Matematik Dersi Öğretim Programı hazırlanırken ulusal programlar ve uluslararası düzeyde oluşturulan matematik standartları incelenmiştir. Bu doğrultuda yapılan incelemelerde, ilk olarak ülkemizde özel ve genel eğitim alanında hazırlanmış olan öğretim programları değerlendirilmiştir. Uluslararası standartlar incelendiğinde, Amerika Birleşik Devletleri'nde Ulusal Matematik Öğretmenleri Konseyi (National Council of Teachers of Mathematics) (NCTM) tarafından hazırlanan standartların dünyada matematik eğitimi alanında en yaygın olarak kullanılan standartlar olduğu görülmüştür. Matematikle ilgili öğrencilerin hangi kavramları öğrenmesi ve hangi becerileri kazanması gerektiğini tanımlayan bu standartlarda beş farklı öğrenme alanı yer almaktadır. Sayı ve işlemler, ölçme, veri analizi ve olasılık, geometri ve cebir olarak belirlenen bu alanlar dört grupta ele alınmıştır. Bu gruplar a) Okul öncesi-2. sınıf, b) 3. sınıf-5. sınıf, c) 6. sınıf-8. sınıf ve d) 9. sınıf-12. sınıftır.

NCTM'ye göre sınıf düzeyi yükseldikçe öğrenme alanları aynı kalmakta ancak bu öğrenme alanlarının kapsamı giderek zorlaşmaktadır. Örneğin Sayılar ve İşlemler öğrenme alanı kapsamında okul öncesi-2. sınıf aralığında rakamları tanıma, ritmik sayma, toplama ve çıkarma gibi bir içerik yer alırken, 3. sınıf-5. sınıf aralığında basamak değerleri, doğal sayılar ve ondalık sayıların gösterilmesi, kesirler, 0'dan küçük sayıları tanıyabilme gibi bir içerik tanımlanmıştır.

İncelenen bu standartlar Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler boyutunda ele alındığında mevcut Matematik Dersi Öğretim Programında yer alan hedef davranışların öğrencilerin yaşamlarını bağımsız sürdürebilmeleri için gerekli becerileri kapsamakla birlikte, içeriğin yalnızca sayılar, geometrik şekiller, boyut-miktar kavramları, dört işlemler, para ve saat kullanımı gibi konularla sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu nedenle hazırlanan bu programda hem ulusal öğretim programları hem de uluslararası NCTM standartları göz önünde bulundurulmuş ve sekiz öğrenme alanından oluşan bir program hazırlanmıştır.

Hazırlanan Matematik Dersi Öğretim Programı ile;

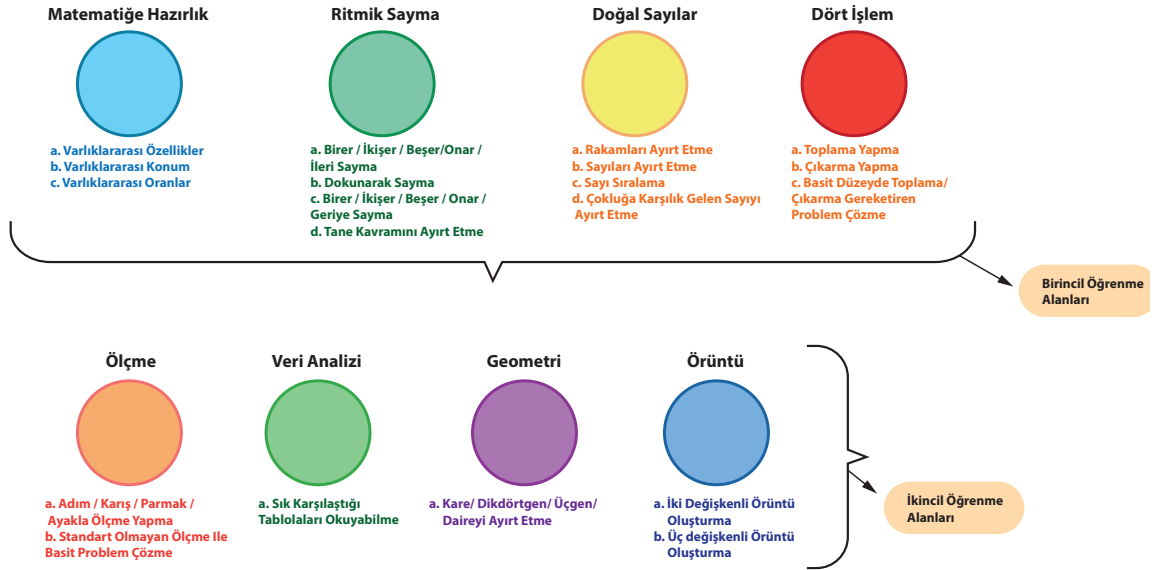
- öğrencilerin gelişimsel özellikleri ile uyumlu olmasına,
- içeriğin sınıf düzeylerine göre düzenlenmesi yerine öğrencilerin performans düzeyine göre düzen-

lenmesine,

- c) beceri ve işlemlerin öğretilmesinde tekrar ve alıştırtma etkinliklerinin yoğun olarak kullanılmasına,
- d) beceri ve işlemlerin değişik bağlam ve şekillerde sunulmasına dikkat edilmiştir. Programda yer alan öğrenme alanları, hedefler ve hedef davranışlar ardışıklık ilkesine hizmet edecek şekilde düzenlenmiş olsa da, öğrenci performansına göre eş zamanlı olarak çalışmayı da gerektirmektedir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Hazırlanan Matematik Dersi Öğretim Programının içeriği sekiz öğrenme alanından oluşmaktadır. Bunlar; Matematiğe Hazırlık, Ritmik Sayma, Doğal Sayılar, Dört İşlem, Ölçme, Örüntü, Veri Analizi ve Geometri'dir. Bu alanlar birincil ve ikincil öğrenme alanları olarak iki gruba ayrılmıştır. Birincil öğrenme alanları Matematiğe Hazırlık, Ritmik Sayma, Doğal Sayılar, Dört İşlemden oluşurken; ikincil öğrenme alanları Ölçme, Örüntü, Veri Analizi ve Geometriden oluşmaktadır (Şekil 2.). Birincil öğrenme alanları matematiğin temel bileşenlerini içermektedir, ikincil alanlar ise matematik çalışmalarında matematiksel düşünme becerilerini destekleyen diğer becerilerdir.

Şekil 2. Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve Otizm Spektrum Bozukluğu olan Öğrenciler için I. Kademe Matematik Öğretim Programının Öğrenme Alanları

Matematiğe Hazırlık öğrenme alanı, matematik programındaki öğrenme alanlarına ilişkin edinimin sağlanabilmesi amacıyla öğrencilerde olması gereken ön koşul becerileri kapsamaktadır. Matematiğe Hazırlık alanındaki hedefler belirlenirken Matematik Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarındaki hedeflerin düzeyi temel alınmıştır.

Ritmik Sayma öğrenme alanı, matematikte dört işlem becerilerinin temelini oluşturan ve zihinden işlem yapma becerilerine katkı sağlayan en kritik öğrenme alanlarından birisidir. Ritmik Sayma öğrenme alanına ilişkin hedefler belirlenirken orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler bi-

lişsel becerileri göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda, günlük yaşantılarında daha sık karşılaştıkları ve bilişsel olarak ulaşabilecekleri üst sınırlar doğrultusunda hedeflerde sınırlandırmalara ve uyarlamalara gidilmiştir.

Doğal Sayılar öğrenme alanı, matematiksel okuma yapılabilmesi için kazanılması gereken en önemli becerileri kapsayan bir öğrenme alanıdır. Doğal sayıların okunması, yazılması ve tanınmasıyla ilgili alınacak hedefler; çoklukların sayı değerlerine sahip olmayı, dört işlem problemlerinin ve sonuçlarının okunabilmesini sağlayacaktır. Buna ek olarak saat okuma, paraları kullanabilme ve zihinden işlem yapabilme becerilerinin de temelini oluşturmaktadır. Doğal Sayılar öğrenme alanına ilişkin hedefler belirlenirken, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler bilişsel becerileri göz önüne alınarak I. kademe öğretim programında doğal sayılara ilişkin beceriler 50'ye kadar olan sayılarla sınırlandırılmıştır.

Dört İşlem öğrenme alanı, problem çözme becerilerinin temellerinin atıldığı ve öğrencilerin matematik dersinde yeterli performans gösterebilmeleri için belirli düzeyde kazanmaları gereken bir öğrenme alanıdır. Dört İşlem öğrenme alanına ilişkin hedefler belirlenirken orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bilişsel becerileri göz önüne alınmıştır. Bu nedenle ilkökuldaki dört işlem becerileri toplama ve çıkarma işlemleriyle sınırlı tutulmuştur. İşlemler 50'ye kadar olan sayılarla sınırlandırılmış ve toplamada eldesiz, çıkarmada onluk bozma gerektirmeyen işlemlerle sınırlandırılmıştır.

Ölçme öğrenme alanı, varlıkların uzunluklarına ve ağırlıklarına ilişkin bilgi edinmek, karşılaştırma yapmak ve problemlere çözüm bulmak için gerekli olan önemli bir öğrenme alanıdır. Ölçme öğrenme alanına ilişkin hedefler belirlenirken orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bilişsel becerileri göz önüne alınmıştır. Bu öğrenme alanı kapsamında I. Kademe Matematik Dersi Öğretim Programına standart olmayan ölçme araçlarını kullanma becerisine yer verilmiştir.

Örüntü öğrenme alanı, cebire giriş niteliği taşıyan ve geliştirildiği takdirde cebirsel işlemlerde daha başarılı performansların ortaya çıkmasına yardımcı olan bir öğrenme alanıdır. Örüntü öğrenme alanına ilişkin hedefler belirlenirken orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bilişsel becerileri göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda I. Kademe Matematik Dersi Öğretim Programında nesnelere örüntü oluşturmaya ilişkin hedeflere yer verilmiştir.

Veri Analizi öğrenme alanı, tablo, çizelge ve grafiklerin okunması, yorumlanması ve bunlardan sonuç çıkarılmasında rol oynayan en önemli öğrenme alanıdır. Veri Analizi öğrenme alanına ilişkin hedefler belirlenirken orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bilişsel becerileri göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda, I.Kademe Matematik Dersi Öğretim Programında öğrencilerin günlük yaşamında karşılaştığı tablo ve çizelgeleri okumaya yönelik hedeflere yer verilmiştir.

Geometri öğrenme alanı, yaşanan çevrenin farkında olunmasını, nesnelere belirli özellikler açısından birbirine benzerliklerinin ve farklılıklarının görülmesini sağlayan, kenar-köşe gibi günlük yaşamda da kullanılan kavramları kapsayan bir öğrenme alanıdır. Geometri öğrenme alanına ilişkin hedefler belirlenirken orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bilişsel becerileri göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda, I.Kademe Matematik Dersi Öğretim Programında kare, dikdörtgen, üçgen ve daireye ilişkin hedeflere yer verilmiştir. Bu kademedeki hedefler, geometrik cisimlerin tanınması ve çizilmesine yönelik hedefler olarak yer almaktadır.

Sıralanan öğrenme alanlarından oluşan program içeriği her ne kadar, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan ilkökul öğrencileri için hazırlanmış olsa da orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bireysel özelliklerinin birbirinden çok farklı olması ve bazı öğrencilerin okul öncesi eğitim almadan ilkökula başlaması nedeniyle hedefleri, kademelere ve sınıf düzeylerine göre belirlemek güçtür. Bu programı, tüm öğrenme alanlarına hizmet eden matematiğe hazırlık hedefleriyle birlikte okul öncesi eğitimi de kapsayan bir program olarak görmek gerekmektedir. Bununla birlikte öğrenci

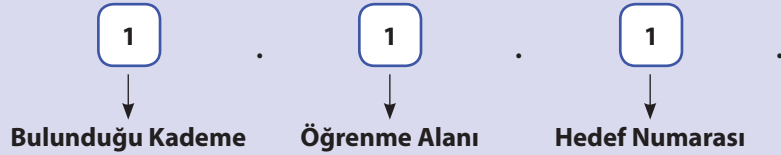
performansı, belirlenen hazırlık becerilerinin çok altında ise öğretim için okul öncesi eğitim programına dönüş yapılması önerilmektedir; öğrencide eksik olan temel becerilerin öğretiminden sonra Matematiğe Hazırlık öğrenme alanına ilişkin hedeflerin öğretimine başlanmalıdır.

Öğretim programının içeriği; orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin bilişsel gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak bilişsel, psikomotor ve duyuşsal öğrenmeleri destekleyecek şekilde oluşturulmuştur. Duyuşsal alana ilişkin hedefler ve hedef davranışlar diğer hedef davranışların içerisine gömülü olarak yerleştirilmiştir. Örneğin, Örüntü ve Veri Analizi öğrenme alanlarındaki hedeflerin, öğrencilerin matematikle uğraşmaktan zevk almasını sağlayacağı, Matematiğe Hazırlık öğrenme alanında yer alan hedeflerin ise matematik dersine ilişkin özgüvenlerini artıracığı düşünülmektedir.

Program içeriğinin sıralanışında bazı temel ilkeler dikkate alınmıştır.

1. Kolaydan zora ve somuttan soyuta ilkesi: Bu ilkeye göre programda yer alan konu ve kavramlar kolaydan zora, somuttan soyuta sıralanmıştır.
2. İşlevsellik ilkesi: Buna göre program kapsamına alınan konu ve kavramlar, günlük yaşamda öğrencilerin matematik becerilerini kullanarak bağımsız olarak işlevde bulunmalarına hizmet edecek niteliktedir.
3. Ardışıklık ilkesi: Buna göre öğrenme alanları ve bu öğrenme alanlarına ait hedef ve hedef davranışların kazanılabilmesi için ön koşul öğrenmelerin gerçekleşmiş olması gerekmektedir.
4. Eş zamanlılık ilkesi: Buna göre her ne kadar programda yer alan konu ve kavramlar ile hedef ve hedef davranışlar birbiri ile ön koşulluluk ilişkisi gösterse de bazı konu ve kavramlar ile hedefler ve hedef davranışlar eş zamanlı olarak da kazandırılabilirler.

Matematik Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef**e ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Bu bölümde orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan öğretim programının öğrenme alanlarına göre hedef ve hedef davranış sayıları, hedeflerin öğrenme alanlarına göre dağılımı ve her öğrenme alanının hedefleri, hedef davranışları, önerilen öğretim yöntem ve teknikleri ile önerilen ölçme ve değerlendirme yöntem ve araçları verilmiştir. Bu tabloların ardından her öğrenme alanından seçilen bazı hedef ve hedef davranışların nasıl öğretileceğine ilişkin örnek ders planlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayısı	Hedef Davranış Sayısı
Matematiğe Hazırlık	15	82
Ritmik Sayma	17	42
Doğal Sayılar	9	39
Dört İşlem	14	41
Ölçme	5	14
Örüntü	2	6
Veri Analizi	1	5
Geometri	3	28
TOPLAM	66	257

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Matematiğe Hazırlık	15	15	7	37
Ritmik Sayma	17	17	2	36
Doğal Sayılar	9	9	9	27
Dört İşlem	14	2	14	30
Ölçme	5	5	5	15
Örüntü	2	2	2	6
Veri Analizi	1	1	1	3
Geometri	3	4	4	11
Toplam	66	55	44	165

Bazı hedeflerin hem bilişsel, hem duyuşsal hem de psikomotor alana karşılık gelmesinden dolayı toplamda Tablo 1'in toplam hedeflerinden fazla hedef görülmektedir.

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR ÖĞRENME ALANLARI

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Matematiğe Hazırlık	1.1.1. Varlıkları görsel özelliklerine göre eşleştirir.	1.1. Geometrik şekillerden oluşan nesnelere, nesnelere eşleştirir.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
		1.2. Geometrik şekillerden oluşan nesnelere, nesne resimleriyle eşleştirir.		
		1.3. Geometrik şekillerden oluşan nesne resimlerini, nesne resimleriyle eşleştirir.		
		1.4. Farklı renklerden oluşan nesnelere, nesnelere eşleştirir.		
		1.5. Farklı renklerden oluşan nesnelere, nesne resimleriyle eşleştirir.		
		1.6. Farklı renklerden oluşan nesne resimlerini, nesne resimleriyle eşleştirir.		
		1.7. Farklı büyüklükteki nesnelere, nesnelere eşleştirir.		
		1.8. Farklı büyüklükteki nesnelere, nesne resimleriyle eşleştirir.		
		1.9. Farklı büyüklükteki nesne resimlerini, nesne resimleriyle eşleştirir.		
		2.1. 2-4 tane nesne arasından farklı olanı gösterir.		
		2.2. 2-4 tane nesne arasından farklı olanı söyler.		
		2.3. 2-4 tane nesne resmi arasından farklı olanı gösterir.		
2.4. 2-4 tane nesne resmi arasından farklı olanı söyler.				
2.5. 2-4 tane renkli nesne arasından farklı olanı gösterir.				
2.6. 2-4 tane renkli nesne arasından farklı olanı söyler.				
2.7. 2-4 tane renkli nesne resmi arasından farklı olanı gösterir.				
2.8. 2-4 tane renkli nesne resmi arasından farklı olanı söyler.				
2.9. Büyüklükleri farklı 2-4 tane nesne arasından farklı olanı gösterir.				
2.10. Büyüklükleri farklı 2-4 tane nesne arasından farklı olanı söyler.				
2.11. Büyüklükleri farklı 2-4 tane nesne resmi arasından farklı olanı gösterir.				
2.12. Büyüklükleri farklı 2-4 tane nesne resmi arasından farklı olanı söyler.				
3.1. Varlıkları az olma durumuna göre gösterir.				
3.2. Varlıkları az olma durumuna göre söyler.				
3.3. Varlıkları azlıklarına göre sıralar.				
3.4. Varlıkları çok olma durumuna göre gösterir.				
3.5. Varlıkları çok olma durumuna göre söyler.				
3.6. Varlıkları çokluklarına göre sıralar.				
1.1.3. Varlıkları az ya da çok olma durumuna göre ayırt eder.			Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)

1.1.4. Varlıkları büyük ya da küçük olma durumuna göre ayırt eder.	4.1. Varlıkları büyük olma durumuna göre gösterir. 4.2. Varlıkları büyük olma durumuna göre söyler 4.3. Varlıkları büyüklüklerine göre sıralar. 4.4. Varlıkları küçük olma durumuna göre gösterir. 4.5. Varlıkları küçük olma durumuna göre söyler. 4.6. Varlıkları küçüklüklerine göre sıralar.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.5. Varlıkları uzun ya da kısa olma durumuna göre ayırt eder.	5.1. Varlıkları uzun olma durumuna göre gösterir. 5.2. Varlıkları uzun olma durumuna göre söyler. 5.3. Varlıkları kısa olma durumuna göre gösterir. 5.4. Varlıkları kısa olma durumuna göre söyler. 5.5. Varlıkları uzunluklarına göre sıralar.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.6. Varlıkları kalın ya da ince olma durumuna göre ayırt eder.	6.1. Varlıkları kalın olma durumuna göre gösterir. 6.2. Varlıkları kalın olma durumuna göre söyler. 6.3. Varlıkları ince olma durumuna göre gösterir. 6.4. Varlıkları ince olma durumuna göre söyler. 6.5. Varlıkları kalınlıklarına göre sıralar.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.7. Varlıkları ağır ya da hafif olma durumuna göre ayırt eder.	7.1. Varlıkları ağır olma durumuna göre gösterir. 7.2. Varlıkları ağır olma durumuna göre söyler. 7.3. Varlıkları hafif olma durumuna göre gösterir. 7.4. Varlıkları hafif olma durumuna göre söyler. 7.5. Varlıkları ağırlıklarına göre sıralar.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.8. Varlıkları içinde ya da dışında olma durumuna göre ayırt eder.	8.1. Varlıkları bir yerin içinde olma durumuna göre gösterir. 8.2. Varlıkları bir yerin içinde olma durumuna göre söyler. 8.3. Varlıkları bir yerin dışında olma durumuna göre gösterir. 8.4. Varlıkları bir yerin dışında olma durumuna göre söyler.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.9. Varlıkları üzerinde ya da altında olma durumuna göre ayırt eder.	9.1. Varlıkları bir varlığın üzerinde olma durumuna göre gösterir. 9.2. Varlıkları bir varlığın üzerinde olma durumuna söyler. 9.3. Varlıkları bir varlığın altında olma durumuna göre gösterir. 9.4. Varlıkları bir varlığın altında olma durumuna göre söyler.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)

1.1.10. Varlıkları önde ya da arkada olma durumuna göre ayırt eder.	10.1. Varlıkları bir varlığın önünde olma durumuna göre gösterir. 10.2. Varlıkları bir varlığın önünde olma durumuna göre söyler. 10.3. Varlıkları bir varlığın arkasında olma durumuna göre gösterir. 10.4. Varlıkları bir varlığın arkasında olma durumuna göre söyler.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.11. Varlıkları uzakta ya da yakında olma durumuna göre ayırt eder.	11.1. Varlıkları bir varlığın uzağında olma durumuna göre gösterir. 11.2. Varlıkları bir varlığın uzağında olma durumuna göre söyler. 11.3. Varlıkları bir varlığın yakınında olma durumuna göre gösterir. 11.4. Varlıkları bir varlığın yakınında olma durumuna göre söyler.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.12. Varlıkları yüksekte ya da alçakta olma durumuna göre ayırt eder.	12.1. Varlıkları yüksekte olma durumuna göre gösterir. 12.2. Varlıkları yüksekte olma durumuna göre söyler. 12.3. Varlıkları alçakta olma durumuna göre gösterir. 12.4. Varlıkları alçakta olma durumuna göre söyler.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.13. Varlıkları sağında ya da solda olma durumuna göre ayırt eder.	13.1. Varlıkları sağda olma durumuna göre gösterir. 13.2. Varlıkları sağda olma durumuna göre söyler. 13.3. Varlıkları solda olma durumuna göre gösterir. 13.4. Varlıkları solda olma durumuna göre söyler.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.14. Varlıkları konumlarına göre sıralar.	14.1. Varlıkları uzaklıklarına göre sıralar. 14.2. Varlıkları yakınlıklarına göre sıralar. 14.3. Varlıkları yüksekliklerine göre sıralar. 14.4. Varlıkları arasında olma durumuna göre sıralar.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.1.15. Varlıkları parça, bütün özelliklerine göre ayırt eder.	15.1. Varlıklar arasından bütün olanını gösterir. 15.2. Varlıklar arasından bütün olanını söyler. 15.3. Varlıklar arasından yarım olanını gösterir. 15.4. Varlıklar arasından yarım olanını söyler. 15.5. Varlıklar arasından çeyrek olanını gösterir. 15.6. Varlıklar arasından çeyrek olanını söyler.	Sabit Bekleme Süreli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
Açıklamalar	Öğrenci performansına göre seçenek sayısı 2, 3 veya 4'e çekilebilir.		

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Ritmik Sayma	1.2.1. 1'den 10'a kadar birer ritmik sayar.	1.1. 1'den başlayarak 10'a kadar birer ritmik sayar. 1.2. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak 10'a kadar birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.2.2. 1'den 20'ye kadar birer ritmik sayar.	2.1. 1'den başlayarak 20'ye kadar birer ritmik sayar. 2.2. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak 20'ye kadar birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.2.3. 1'den 50'ye kadar birer ritmik sayar.	3.1. 1'den başlayarak 50'ye kadar birer ritmik sayar. 3.2. Verilen herhangi bir sayıdan başlayarak 50'ye kadar birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.2.4. 10'dan 50'ye kadar onar ritmik sayar.	4.1. 10'dan başlayarak 50'ye kadar onar ritmik sayar. 4.2. 10'un katı olan herhangi bir sayıdan başlayarak 50'ye kadar onar ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.2.5. 5'ten 50'ye kadar beşer ritmik sayar.	5.1. 5'ten başlayarak 50'ye kadar beşer ritmik sayar. 5.2. 5'in katı olan herhangi bir sayıdan başlayarak 50'ye kadar beşer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.2.6. 2'den 50'ye kadar ikişer ritmik sayar.	6.1. 2'den başlayarak 50'ye kadar ikişer ritmik sayar. 6.2. 2'nin katı olan herhangi bir sayıdan başlayarak 50'ye kadar ikişer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.2.7. 10'dan geriye doğru birer ritmik sayar.	7.1. 10'dan başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar. 7.2. 10'a kadar verilen herhangi bir sayıdan başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.2.8. 20'den geriye doğru birer ritmik sayar.	8.1. 20'den başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar. 8.2. 20'ye kadar verilen herhangi bir sayıdan başlayarak geriye doğru birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi

1.2.9. 50'den geriye beşer sayar.	9.1. 50'den başlayarak geriye doğru beşer ritmik sayar. 9.2. 50'ye kadar 5'in katı olan herhangi bir sayıdan başlayarak geriye doğru beşer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
1.2.10. 50'den geriye onar ritmik sayar.	10.1. 50'den başlayarak geriye doğru onar ritmik sayar. 10.2. 50'ye kadar 10'un katı olan herhangi bir sayıdan başlayarak geriye doğru onar ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.2.11. 1'den 10'a kadar dokunarak sayar.	11.1. Sıralı verilen nesnelere üzerinden, 1'den 10'a kadar dokunarak sayar. 11.2. Karışık düzende verilen nesnelere üzerinden, 1'den 10'a kadar dokunarak sayar. 11.3. Üzerinde sıralı resimlerin / şekillerin verildiği nesne / şekil resimlerini, 1'den 10'a kadar dokunarak sayar. 11.4. Üzerinde karışık resimlerin / şekillerin verildiği nesne / şekil resimlerini, 1'den 10'a kadar dokunarak sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.2.12. 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu tane olarak ifade eder.	12.1. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğundan istenen tane kadar ayırır. 12.2. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu sayarak kaç tane olduğunu söyler. 12.3. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu sayarak kaç tane olduğunu yazar. 12.4. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen resimli karttaki çokluğa denk gelecek nesne çokluğunu sayarak ayırır. 12.5. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen resimli karttaki çokluğa denk gelecek şekil çizer.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.2.13. 1'den 20'ye kadar dokunarak sayar.	13.1. Sıralı verilen nesnelere üzerinden, 1'den 20'ye kadar dokunarak sayar. 13.2. Karışık düzende verilen nesnelere üzerinden, 1'den 20'ye kadar dokunarak sayar. 13.3. Üzerinde sıralı resimlerin / şekillerin verildiği nesne / şekil resimlerini, 1'den 20'ye kadar dokunarak sayar. 13.4. Üzerinde karışık resimlerin / şekillerin verildiği nesne / şekil resimlerini, 1'den 20'ye kadar dokunarak sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)

1.2.14. 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu tane olarak ifade eder.	14.1. 1'den 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğundan istenen tane kadar ayırır. 14.2. 1'den 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu sayarak kaç tane olduğunu söyler. 14.3. 1'den 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu sayarak kaç tane olduğunu yazar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.2.15. 10'dan geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar.	15.1. 10'dan başlayarak geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar. 15.2. 10'a kadar verilen herhangi bir sayıdan başlayarak dokunarak geriye doğru birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.2.16. 20'den geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar.	16.1. 20'den başlayarak geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar. 16.2. 20'ye kadar verilen herhangi bir sayıdan başlayarak dokunarak geriye doğru birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
1.2.17. 50'den geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar.	17.1. 50'den başlayarak geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar. 17.2. 50'ye kadar verilen herhangi bir sayıdan başlayarak dokunarak geriye doğru birer ritmik sayar.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Doğal Sayılar	1.3.1. Rakamları ayırt eder.	1.1. 1 ile 10 arasında söylenen rakamı gösterir. 1.2. 1 ile 10 arasında gösterilen rakamı söyler. 1.3. 1 ile 10 arasında yazması istenen rakamı yazar.	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.3.2. 0 rakamını ayırt eder.	2.1. 0 rakamını gösterir 2.2. 0 rakamını söyler. 2.3. 0 rakamını yazar.	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.3.3. Sayıları ayırt eder.	3.1. 1 ile 50 arasında söylenen sayıyı gösterir. 3.2. 1 ile 50 arasında gösterilen sayıyı söyler. 3.3. 1 ile 50 arasında yazması istenen sayıyı yazar.	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.3.4. 1'den 10'a kadar sayıları sıralar.	4.1. Karışık sırada verilen 1'den 10'a kadar olan sayıları sıralar. 4.2. 1'den 10'a kadar olan sayılar arasından eksik bırakılan sayıyı / sayıları verilen sayılarla tamamlar. 4.3. 1'den 10'a kadar olan sayılar arasından eksik bırakılan sayıyı / sayıları söyler. 4.4. 1'den 10'a kadar olan sayılar arasından eksik bırakılan sayıyı / sayıları yazar.	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.3.5. 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu ayırt eder.	5.1. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu, bir başka nesne çokluğuyla eşleştirir. 5.2. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğuna denk gelecek sayıda semboller oluşturur / çizer. 5.3. 1'den 10'a kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu sayı sembolüyle yazar.	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.3.6. 1 ile 20 aralığındaki sayıları sıralar.	6.1. 1 ile 20 aralığında karışık sırada verilen sayı dizilerini sıralar. 6.2. 1 ile 20 aralığında olan sayı dizisi içinde eksik bırakılan sayıyı veya sayıları verilen sayılarla tamamlar. 6.3. 1 ile 20 aralığında olan sayı dizisi içinde eksik bırakılan sayıyı veya sayıları söyler. 6.4. 1 ile 20 aralığında olan sayı dizisi içinde eksik bırakılan sayıyı veya sayıları yazar.	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi

		<p>1.3.7. 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu ayırt eder.</p>	<p>7.1. 1'den 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu, bir başka nesne çokluğuyla eşleştirir.</p> <p>7.2. 1'den 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğuna denk gelecek sayıda semboller çizer.</p> <p>7.3. 1'den 20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen gerçek nesne çokluğunu sayı sembolüyle yazar.</p>	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)
	1.3.8. 1 ile 50 aralığındaki sayıları sıralar.	<p>8.1. 1 ile 50 aralığında karışık sırada verilen sayı dizilerini sıralar.</p> <p>8.2. 1 ile 50 aralığında verilen sayı dizisi içinde eksik bırakılan sayıyı veya sayıları verilen sayılarla tamamlar.</p> <p>8.3. 1 ile 50 aralığında verilen sayı dizisi içinde eksik bırakılan sayıyı veya sayıları söyler.</p> <p>8.4. 1 ile 50 aralığında verilen sayı dizisi içinde eksik bırakılan sayıyı veya sayıları yazar.</p>	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi	
1.3.9. Sayıları büyük ve küçük olma durumlarına göre karşılaştırır.	<p>9.1. 1 ile 10 arasındaki iki sayıdan büyük / küçük olan sayıyı gösterir.</p> <p>9.2. 1 ile 10 arasındaki iki sayıdan büyük / küçük olan sayıyı söyler.</p> <p>9.3. 1 ile 10 arasındaki sayı dizilerinde en büyük / en küçük olanı gösterir.</p> <p>9.4. 1 ile 10 arasındaki sayı dizilerinde en büyük / en küçük olanı söyler.</p> <p>9.5. 1 ile 20 arasındaki iki sayıdan büyük / küçük olan sayıyı gösterir.</p> <p>9.6. 1 ile 20 arasındaki iki sayıdan büyük / küçük olan sayıyı söyler.</p> <p>9.7. 1 ile 20 arasındaki sayı dizilerinde en büyük / en küçük olanı gösterir.</p> <p>9.8. 1 ile 20 arasındaki sayı dizilerinde en büyük / en küçük olanı söyler.</p> <p>9.9. 1 ile 50 arasındaki iki sayıdan büyük / küçük olan sayıyı gösterir.</p> <p>9.10. 1 ile 50 arasındaki iki sayıdan büyük / küçük olan sayıyı söyler.</p> <p>9.11. 1 ile 50 arasındaki sayı dizilerinde en büyük / en küçük olanı gösterir.</p> <p>9.12. 1 ile 50 arasındaki sayı dizilerinde en büyük / en küçük olanı söyler.</p>	İpucunun Giderek Azaltılması	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi		
Açıklamalar	Doğal sayılar / Hedef 6 ve Hedef 8'de ifade edilen sayı dizisi ile belirlenen aralıktaki ardışık herhangi bir sayı dizisinin öğrenciye karışık sırada verilip, öğrencinin bu sayıları sıralaması istenmektedir. Burada sayı dizisi öğrenci performansına göre üç seçenekten başlayıp artırılabilir Örneğin 15, 14, 16 sayı dizisinin 14, 15, 16 olarak sıralanması gibi.			Doğal Sayılar / Hedef 9'da hedef davranışlarda ifade edilen sayı dizileri, üç seçenekten başlayarak öğrenci performansına göre artırılabilir.	

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dört İşlem	1.4.1. Gerçek nesnelere toplama işlemi yapar.	1.1. 1 ile 10 arasındaki sayılara karşılık gelen gerçek nesnelere toplama işlemi yapar. 1.2. 1 ile 20 arasındaki sayılara karşılık gelen gerçek nesnelere toplama işlemi yapar.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.4.2. Şekillerle gösterilen toplama işlemi yapar.	2.1. 1 ile 10 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle toplama işlemi yapar. 2.2. 1 ile 20 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle toplama işlemi yapar.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.4.3. Şekillerle gösterilen toplama işlemi sayılara dönüştürür.	3.1. "+, =" sembolünü gösterir. 3.2. "+, =" sembolünü söyler. 3.3. "+, =" sembolünü yazar. 3.4. 1 ile 10 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle ifade edilen toplama işlemi sayılara dönüştürür. 3.5. 1 ile 20 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle ifade edilen toplama işlemi sayılara dönüştürür. 3.6. 1 ile 50 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle ifade edilen toplama işlemi sayılara dönüştürür.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.4.4. Bir basamaklı sayı ile bir basamaklı sayıyı toplar.	4.1. 1 ile 10 arasında sayılarla oluşturulan toplama işlemi yapar. 4.2. 1 ile 10 arasındaki sayılarla oluşturulan üç tane bir basamaklı sayıyı alt alta toplar. 4.3. 1 ile 10 arası sayılarla verilen toplama işlemi kendisi oluşturarak toplama işlemi yapar.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.4.5. İki basamaklı sayı ile bir basamaklı sayıyı eldesiz toplar.	5.1. Toplamları 50'yi geçmeyecek şekilde iki basamaklı bir sayı ile bir basamaklı bir sayıyı eldesiz toplar. 5.2. Toplamları 50'yi geçmeyecek şekilde kendisine verilen iki basamaklı bir sayı ile bir basamaklı bir sayıyı, işlemi kendisi oluşturarak eldesiz toplar.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.4.6. İki basamaklı sayı ile iki basamaklı sayıyı eldesiz toplar.	6.1. Toplamları 50'yi geçmeyecek şekilde iki basamaklı bir sayı ile iki basamaklı diğer bir sayıyı eldesiz toplar. 6.2. Toplamları 50'yi geçmeyecek şekilde kendisine verilen iki basamaklı bir sayı ile iki basamaklı bir başka sayıyı, işlemi kendisi oluşturarak eldesiz toplar.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi

1.4.7. Tek işlem gerektiren eldesiz toplama problemi çözer.	7.1. 1 ile 50 arasındaki sayılara karşılık gelen gerçek nesnelere oluşturulmuş, tek işlem gerektiren eldesiz toplama problemi çözer. 7.2. 1 ile 50 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle oluşturulmuş, tek işlem gerektiren eldesiz toplama problemi çözer. 7.3. 1 ile 50 arasındaki sayılarla oluşturulmuş, tek işlem gerektiren eldesiz toplama problemi çözer.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
1.4.8. Gerçek nesnelere çıkarma işlemi yapar.	8.1. 1 ile 10 arasındaki sayılara karşılık gelen gerçek nesnelere çıkarma işlemi yapar. 8.2. 1 ile 20 arasındaki sayılara karşılık gelen gerçek nesnelere çıkarma işlemi yapar.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
1.4.9. Şekillerle çıkarma işlemi yapar.	9.1. 1 ile 10 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle çıkarma işlemi yapar. 9.2. 1 ile 20 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle çıkarma işlemi yapar. 9.3. 1 ile 50 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle çıkarma işlemi yapar.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
1.4.10. Şekillerle gösterilen çıkarma işlemi sayılara dönüştürür.	10.1. "-" sembolünü gösterir. 10.2. "-" sembolünü söyler. 10.3. "-" sembolünü yazar. 10.4. 1 ile 10 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle ifade edilen çıkarma işlemi sayılara dönüştürür. 10.5. 1 ile 20 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle ifade edilen çıkarma işlemi sayılara dönüştürür. 10.6. 1 ile 50 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle ifade edilen çıkarma işlemi sayılara dönüştürür.	Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi

<p>1.4.11. Bir basamaklı sayıdan bir basamaklı sayıyı çıkarır.</p>	<p>11.1. 1 ile 10 arasında bir basamaklı bir sayıdan bir basamaklı diğer bir sayıyı çıkarır. 11.2. 1 ile 10 arasında kendisine verilen iki sayıyı, işlemi kendisi oluşturarak çıkarır.</p>	<p>Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi</p>	<p>Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi</p>
<p>1.4.12. İki basamaklı bir sayıdan bir basamaklı sayıyı, onluk bozmadan çıkarır.</p>	<p>12.1. 20'ye kadar olan iki basamaklı bir sayıdan bir basamaklı diğer bir sayıyı, onluk bozmadan çıkarır. 12.2. 50'ye kadar olan iki basamaklı bir sayıdan bir basamaklı diğer bir sayıyı, onluk bozmadan çıkarır. 12.3. 50'ye kadar olan biri iki, diğeri bir basamaklı iki sayı verildiğinde bu sayılarla onluk bozmayı gerektirmeyen çıkarma işlemi kendisi oluşturarak işlemi yapar.</p>	<p>Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi</p>	<p>Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi</p>
<p>1.4.13. İki basamaklı sayıdan iki basamaklı sayıyı, onluk bozmadan çıkarır.</p>	<p>13.1. 50'ye kadar olan iki basamaklı bir sayıdan iki basamaklı diğer bir sayıyı, onluk bozmadan çıkarır. 13.2. 50'ye kadar olan ve kendisine verilen iki basamaklı iki sayı ile onluk bozmayı gerektirmeyen çıkarma işlemi kendisi oluşturarak işlemi yapar.</p>	<p>Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi</p>	<p>Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi</p>
<p>1.4.14. Onluk bozmadan tek işlem gerektiren çıkarma problemi çözer.</p>	<p>14.1. 1 ile 50 arasındaki sayılara karşılık gelen gerçek nesnelere oluşturulmuş, onluk bozmayı gerektirmeyen çıkarma problemi çözer. 14.2. 1 ile 50 arasındaki sayılara karşılık gelen şekillerle oluşturulmuş, onluk bozmayı gerektirmeyen çıkarma problemi çözer. 14.3. 1 ile 50 arasındaki sayılarla oluşturulmuş, onluk bozmayı gerektirmeyen çıkarma problemi çözer.</p>	<p>Doğrudan Öğretim Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi</p>	<p>Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi</p>

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Örüntü	1.6.1. İki nesneden oluşan örüntü oluşturur.	1.1. Modelle bakarak gerçek nesnelere iki nesneden oluşan örüntüyü devam ettirir. 1.2. İki nesneden oluşan bir örüntüde eksik bırakılan öğeleri belirleyerek tamamlar. 1.3. İki nesneden oluşan örüntü oluşturur.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.6.2. Üç nesneden oluşan örüntü oluşturur.	2.1. Modelle bakarak gerçek nesnelere üç nesneden oluşan örüntüyü devam ettirir. 2.2. Üç nesneden oluşan bir örüntüde eksik bırakılan öğeleri belirleyerek tamamlar. 2.3. Üç nesneden oluşan örüntü oluşturur.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Veri Analizi	1.7.1. Okul yaşamında karşılaştığı tabloları okur.	1.1. Ders çizelgesini okur. 1.2. Pekiştirici tablosunu okur. 1.3. Yemek listesini okur. 1.4. Servis saatleri ve güzergahlarına ilişkin tabloyu okur. 1.5. Takvim okur.	Doğrudan Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT)

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Geometri	1.8.1. Geometrik şekilleri gerçek nesnelere ayırt eder.	<p>1.1. Gerçek nesnelere arasından daireyi gösterir.</p> <p>1.2. Gösterilen gerçek nesnenin daire olduğunu söyler.</p> <p>1.3. Çevresinde daire şeklinde olan nesnelere gösterir.</p> <p>1.4. Çevresinde daire şeklinde olan nesnelere söyler.</p> <p>1.5. Gerçek nesnelere arasından kareyi gösterir.</p> <p>1.6. Gösterilen gerçek nesnenin kare olduğunu söyler.</p> <p>1.7. Çevresinde kare şeklinde olan nesnelere gösterir.</p> <p>1.8. Çevresinde kare şeklinde olan nesnelere söyler.</p> <p>1.9. Gerçek nesnelere arasından dikdörtgeni gösterir.</p> <p>1.10. Gösterilen gerçek nesnenin dikdörtgen olduğunu söyler.</p> <p>1.11. Çevresinde dikdörtgen şeklinde olan nesnelere gösterir.</p> <p>1.12. Çevresinde dikdörtgen şeklinde olan nesnelere söyler.</p> <p>1.13. Gerçek nesnelere arasından üçgeni gösterir.</p> <p>1.14. Gösterilen gerçek nesnenin üçgen olduğunu söyler.</p> <p>1.15. Çevresinde üçgen şeklinde olan nesnelere gösterir.</p> <p>1.16. Çevresinde üçgen şeklinde olan nesnelere söyler.</p>	Eş Zamanlı İpucularla Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.8.2. Geometrik şekilleri resimli kartlar arasından ayırt eder.	<p>2.1. Resimli kartlar arasından daireyi gösterir.</p> <p>2.2. Gösterilen resimli kartın daire olduğunu söyler.</p> <p>2.3. Resimli kartlar arasından kareyi gösterir.</p> <p>2.4. Gösterilen resimli kartın kare olduğunu söyler.</p> <p>2.5. Resimli kartlar arasından dikdörtgeni gösterir.</p> <p>2.6. Gösterilen resimli kartın dikdörtgen olduğunu söyler.</p> <p>2.7. Resimli kartlar arasından üçgeni gösterir.</p> <p>2.8. Gösterilen resimli kartın üçgen olduğunu söyler.</p>	Eş Zamanlı İpucularla Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi
	1.8.3. Geometrik şekilleri çizer.	<p>3.1. Daireye benzer şekiller çizer.</p> <p>3.2. Kareye benzer şekiller çizer.</p> <p>3.3. Dikdörtgene benzer şekiller çizer.</p> <p>3.4. Üçgene benzer şekiller çizer.</p>	Eş Zamanlı İpucularla Öğretim	Ölçüt Bağımlı Test (ÖBT) Çalışma Örneği Analizi

EK-1: BİRİNCİ KADEME MATEMATİK DERSİ PROGRAMI (1, 2, 3 ve 4. SINIF) HEDEFLERİNİN ARDIŞIKLIK VE EŞ ZAMANLILIK İLKESİNE GÖRE DAĞILIMI

RİTMİK SAYMA	DOĞAL SAYILAR	DÖRT İŞLEM	ÖLÇME	ÖRÜNTÜ	VERİ ANALİZİ	GEOMETRİ
1'den 10'a kadar birer ritmik sayar.	Rakamları ayırt eder.				Okul yaşamında karşılaştığı tabloları okur.	Geometrik şekilleri gerçek nesnelere ayırt eder.
1'den 10'a kadar dokunarak sayar.	0 rakamını ayırt eder.					
1'den 20'ye kadar birer ritmik sayar.	Sayıları ayırt eder.	Gerçek nesnelere toplama işlemi yapar.		İki nesneden oluşan örüntü oluşturur.		
1'den 20'ye kadar dokunarak sayar.	1'den 10'a kadar sayıları sıralar.					
1'den 50'ye kadar birer ritmik sayar.	10'a kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu ayırt eder.		Parmakla ölçme yapar.			
5'ten 50'ye kadar beşer ritmik sayar.	1 ile 20 aralığındaki sayıları sıralar.	Şekillerle gösterilen toplama işlemi yapar.				
	20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu ayırt eder.	Şekillerle gösterilen toplama işlemi sayılara dönüştürür.	Karşılaştıkça ölçme yapar.			
10'dan 50'ye kadar onar ritmik sayar.		Bir basamaklı sayı ile bir basamaklı sayıyı toplar.				
2'den 50'ye kadar ikişer ritmik sayar.		İki basamaklı sayı ile bir basamaklı sayıyı eldesiz toplar.				Geometrik şekilleri resimli kartlar arasından ayırt eder.

20'ye kadar bir sayıya karşılık gelen çokluğu tane olarak ifade eder.				Standart olmayan uzunluk ölçme birimleri ile ilgili problemleri çözer.				
10'dan geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar.								
20'den geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar.				Onluk bozmadan tek işlem gerektiren çıkarma problemleri çözer.				
50'den geriye doğru dokunarak birer ritmik sayar.								
Açıklamalar	Yukarıdaki tablo, I. Kademe Matematik Dersi Öğretim Programının ardışıklık ve eş zamanlılık ilkesinin uygulanabilirliğini göstermek için hazırlanmıştır. Tabloda belirtilen sıralar, öğrencilerin gelişim düzeyleri temelinde öğretmen tarafından düzenlenmelidir.							

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

BÖLÜM-1			
Dersin Adı	: Matematik	Kademe	: Birinci Kademe
Öğrenme Alanı	: Matematiğe Hazırlık	Önerilen Süre	: 10+10+10+10 dk.
BÖLÜM-2			
Hedef	1.1.3. Varlıkları az ya da çok olma durumlarına göre ayırt eder.		
Hedef Davranışlar	3.1. Varlıkları az olma durumuna göre gösterir.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Sabit Bekleme Süreli Öğretim		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Boncuk, fasulye, çubuk, taş, toka, kalemtraş		
Ortam Düzenlemeleri	Ortam ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırılır. Işı ve ışık ayarlanır. Öğrencilerin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Öğretmen sınıfa girer, öğrenciye içlerinde farklı miktarlarda çikolata olan iki kap gösterir ve öğrenciye "Hangisini istiyorsun?" diyerek onun dikkatini çeker. Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencinin neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur (örneğin "Beni dinlediğini görüyorum Birce, aferin sana.") veya "Ben hazırım, hadi başlayalım." gibi dikkat çekici uyaranlar verilir.		
Güdüleme	Öğretmen, öğrenciye "Az kavramını öğrenirsen hangi yiyecekte daha az almak istediğini ifade edebilirsin" der ve doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştireçlerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırmalıklar) pekiştirilir.		
Gözden Geçirme Ve Derse Geçiş (Hedef Uyarın Sunumu)	Öğretmen dersin kurallarını ve dersin sonunda kurallara uyma halinde kazanılacak pekiştireci belirterek derse başlar. "Bu kurallar; çalışmamız boyunca yerinde sessizce oturman, beni dinlemen, 'Bak!' dediğimde bakman, 'Göster!' dediğimde göstermen, 'Söyle!' dediğimde söylemen. Tüm bu kurallara uyarın çalışmamızın sonunda kazanacaksınız." diyerek öğrenciye çalışma boyunca uyarın kuralları anlatır ve kazanacağı ödülü gösterir. Ders işleniş esnasında öğrencinin materyalleri merak edip dikkatinin dağılması için bir süre materyallerle ilgilenmesine fırsat verilir.		
Uygulama	Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Öğretmen önündeki iki kaptan birinin içine az diğerine çok miktarda boncuk koyar ve "Buna bak az olan boncukları göster!" der ve ardından öğrenciden tepki gelmesine fırsat vermeden (sıfır saniye bekleme süreli) hemen az olanı kendisi gösterir. Bu sırada öğrenci de öğretmenle birlikte az olan boncukları gösterir. Öğretmen, öğrenciye "Aferin, beni çok güzel izliyorsun ve az olanı gösteriyorsun." diyerek öğrencinin derse olan dikkatini pekiştirir. Öğretmen sonra bir kabin içine az fasulye diğerinin içine çok fasulye koyar ve " Buna bak buna bak az olan fasülyeleri göster! " der. Ardından öğrenciden tepki gelmesine fırsat vermeden (sıfır saniye bekleme süreli) hemen az olan fasülyeleri kendisi gösterir. Bu sırada öğrenci de öğretmenle birlikte az olan fasülyeleri gösterir. Öğrenciden yanlış tepki gelmesine fırsat verilmemiş olur. Sıfır saniye bekleme süreli öğretimin ardından ipucu geciktirilir. İki kaptan birinin içine az, diğerine çok miktarda çubuk koyar ve " Buna bak buna bak az olan çubukları göster! " der. Öğretmen içinden sayar (1001-1002-1003-1004), böylece öğrencinin cevap vermesi için dört saniye beklemiş olur. Öğrenci 5 tür tepki verebilir. Birincisi, kontrol edici ipucu sunulmadan öğrencinin doğru tepki vermesidir. Bu durumda öğretmen pekiştirir. İkincisi, kontrol edici ipucundan önce yanlış tepki vermesidir. Bu durumda öğretmen, kontrol edici ipucunu sunar. Yani az olanı işaret eder. Üçüncüsü, kontrol edici ipucunu verdikten sonra doğru tepki vermez. Bu durumda öğretmen pekiştirir. Dördüncüsü, kontrol edici ipucunu verdikten sonra yanlış tepkidir. Bu durumda öğretmen yine kontrol edici ipucunu sunar. Beşincisi, öğrencinin tepkide bulunmamasıdır. Bu durumda öğretmen yine kontrol edici ipucunu verecektir. Öğretim, hedef ölçütü sağlanana kadar aynı şekilde tekrarlanır. Sabit bekleme süreli öğretimde bireye hedef uyarının hemen ardından doğru tepkide bulunma olasılığını kesinleştiren bir kontrol edici ipucu sunulduğu için, bireyin hata yapma olasılığı düşüktür. Böyle olmasına rağmen birey hata yapıyorsa, uygulamacı, kontrol edici ipucunu yeniden değerlendirilmeli ve gerekli durumlarda değiştirmelidir. 2 deneme sıfır saniye beklemeli, 4 deneme sabit bekleme süreli öğretim yapılabilir. Öğretmen kaç deneme yapacağına kendisi de karar verebilir.		

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme

Değerlendirme verileri öğretim oturumlarında toplanır.

Doğru tepkiler, yanlış tepkiler, tepki vermemeler , ipucunun verilme sayısı kaydedilir.

Bekleme süresi 4 sn. ise 4 sn. kadar beklenir.

Öğrencinin adı : Uygulamacının adı :
Başlama-bitiş zamanı : Toplam süre :
Hedef davranış :

Hedef Davranış	İpucundan önce	İpucundan sonra
1. davranış / basamak		
2. davranış / basamak		
3. davranış / basamak		
4. davranış / basamak		
İpucundan önce toplam doğru tepki sayısı		
İpucundan önce toplam doğru tepki yüzdesi		
İpucundan sonra toplam doğru tepki sayısı		
İpucundan sonra toplam doğru tepki yüzdesi		
İpucundan sonra toplam doğru tepki yüzdesi		
İpucundan sonra toplam doğru tepki yüzdesi		
Doğru tepki : + Yanlış tepki : - Tepkide bulunmama : T.B.		

RİTMİK SAYMA

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Matematik	Kademe : Birinci Kademe
Öğrenme Alanı : Ritmik Sayma	Önerilen Süre : 20 dk. (15 dk. becerinin sunumu + 5 dk. değerlendirme) + 20 dk. (serbest zaman etkinliği)
BÖLÜM-2	
Hedef	1.2.1. 1'den 10'a kadar birer ritmik sayar.
Hedef Davranışlar	1.1. 1'den başlayarak 10'a kadar birer ritmik sayar. Açıklama: Öğrencilerin düzeyine göre 1'den 3'e kadar , 1'den 5'e kadar vb. bölümlendirebilirsiniz.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Öğrenciler ve öğretmen sözel olarak çalışacağı için materyale gerek yoktur.
Ortam Düzenlemeleri	Öğrenciler sıralarında u şeklinde oturma düzeni ile oturur. Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırılır. Isı ve ışık ayarlanır. Öğrencilerin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun koridoru, bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen sınıfa girer ve öğrencilere "Bakalım, kimler beni sessiz şekilde dinliyor? Size bir şarkı söyleyeceğim bugün öğreneceğimiz konuyla ilgili. Bu şarkıyı öğrenmek isteyenler beni dikkatlice dinlesin. der " ve "Sağ Elimde Beş Parmak Sol Elimde Beş Parmak" şarkısını söyler.
Güdüleme	Öğretmen, öğrenciyeye "1'den 3' e kadar saymayı öğrenirsen sana kaç tane çikolata verdiğimi sayabilirsin." der. Ardından "Kimler sayı saymayı öğrenmek istiyor, bir görevim." der. "Evet, bravo! Hepiniz sayı saymayı öğrenmek istiyorsunuz, o zaman bugünkü dersimizi çok dikkatli dinleyin ve sayı saymayı öğrenin, tamam mı?" diyerek öğrencileri çalışmaya güdüler.
Gözden Geçirme Ve Derse Geçiş (Hedef Uyarın Sunumu)	Öğretmen dersin kurallarını ve dersin sonunda kurallara uyma halinde kazanılacak pekiştireci belirterek derse başlar. "Bu kurallar; çalışmamız boyunca yerinizde sessizce oturmanız, beni dinlemeniz, 'Bak!' dediğimde bakmanız, 'Göster!' dediğimde göstermeniz, 'Söyle!' dediğimde söylemeniz. Tüm bu kurallara uyersanız çalışmamızın sonunda kazanacaksınız." diyerek öğrencilere çalışma boyunca uyacakları kuralları anlatır ve kazanacakları ödülü gösterir.
Uygulama	Model Olma: Öğretmen "Ben şimdi 1'den 3'e kadar sayacağım. der ve 1'den 3'e kadar birer birer sayar. Bunu birkaç kez tekrar eder. Daha sonra "Şimdi kim 1'den 3'e kadar sayacak?" diyerek öğrencilerin aynı şekilde saymasını ister. Öğrencilerin doğru tepkileri pekiştirilir. Öğrencinin tepkisiz kalması ya da yanlış tepki vermesi durumunda ise doğru tepki veren başka bir öğrenciden tekrar tepki alınarak yanlış tepki alınan öğrenciyeye model olması sağlanır. Bu sırada ara ara öğrencilerin kurallara uyması ve çalışma davranışları pekiştirilir. Örneğin; "Sen beni ne güzel dinliyorsun, yerinde sessizce oturuyorsun. Bravo, çok beğendim." gibi sözel pekiştiricilerle öğrencilerin uygun çalışma davranışları pekiştirilir. Rehberli Uygulama: Öğretmen bu aşamada " Ben size 1'den 3'e kadar saymayı öğrettim. Bakalım şimdi sırada ne var, ne yapacağımız. Evet bakın şimdi sizlerle birlikte 1'den 3'e kadar sayacağız, yaşasın!" der. "Kimler sayı saymak istiyor?" der ve 1'den 3'e kadar doğru sayan çocukları "Evet, süpersiniz, doğru saydınız." diyerek pekiştirir. Öğrencilerin yanlış tepki vermesi ya da tepki vermeme-leri durumunda öğretmen, model olma aşamasını tekrar eder. Öğretmen bağımsız uygulama aşamasına geçmeden önce model olmadan itibaren yaptıklarını kümülatif olarak tekrar eder. Bunun için "Bugün sizinle 1'den 3'e kadar saymayı öğrendik. Önce ben size 1'den 3'e kadar saydım, Sonra sizlerden sayı saymanızı istedim. Siz de 1'den 3'e kadar '1-2-3' diyerek saydınız" der.

Bağımsız Uygulama: Öğretmen bu aşamada öğrencilere "Şimdi tek tek çalışacaksınız. Ben sizlerin yanınıza geleceğim ve bana 1'den 3'e kadar saymanızı isteyeceğim." der ve birkaç dakika öğrencilerin kendi kendilerine çalışıp tekrar yapmasına fırsat verilir. Daha sonra tek tek saydıkları düzeltici ya da destekleyici dönütler verilir. Öğrencilerin çalışma davranışları pekiştirilir. Öğrencilerin tek tek saymayı bitirmesinin ardından öğretmen "Evet çocuklar, bugün dersimiz burada bitti. Bu dersimizde neler öğrendik? Bir hatırlayalım." der ve tüm derste yapılanları tekrar eder. Ardından öğrencilere "Çalışmamız boyunca yerinizde sessizce oturduunuz, beni dinlediniz, 'Bak!' dediğimde baktınız, 'Göster!' dediğimde gösterdiniz, 'Söyle!' dediğimde söylediniz. Tüm bu kurallara uyduğunuz için hepimiz ödülü hak ettiniz." der ve kurallara uyan çocuklara tek tek ödülleri verilir.

Uygulama oturumundan sonra da öğrencinin performansı, düzeyine göre ya hemen sonrasında ya da 5 dk. dinlenmenin ardından değerlendirme oturumuna geçilir.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim bitikten sonra ders sonu değerlendirme yapılarak kayıt tutulur.

Öğretmen değerlendirmeyi bire bir yapar. Öğrenci ile karşılıklı oturulur. Öğretmen "1'den 3'e kadar say!" yönergesi verir.

ÖBT kullanılarak yapılacaktır.

Değerlendirme sırasında tek fırsat kullanılacağından öğretmen soru veya yönergeyi verdikten sonra 5 sn. içerisinde öğrenciden gelen tepkiyi anında ÖBT'ye kaydedecektir.

5 sn. içerisinde öğrencinin verdiği doğru tepki +, yanlış tepki -, hiç tepki gelmemesi ise yine - olarak ÖBT'ye kaydedecektir.

Değerlendirme sırasında bu beceri için 4 farklı deneme gerçekleştirilecek , denemelerde kullanılacak materyaller öğretim oturumundan farklı 4 çeşit olacak ve denemeler sonunda öğrenciye teşekkür edilerek değerlendirme oturumu bitirilecek ve işlenişte ödül olarak belirlenen serbest zaman etkinliğine geçilecektir.

DOĞAL SAYILAR

BÖLÜM-1

Dersin Adı	: Matematik	Kademe	: Birinci Kademe
Öğrenme Alanı	: Doğal Sayılar	Önerilen Süre	: 10 dakika öğretim oturumu + 10 dakika yoklama oturumu +10 dakika öğretim oturumu + 10 dakika yoklama oturumu

BÖLÜM-2

Hedef	1.3.4. 1'den 10'a kadar sayıları sıralar.
Hedef Davranışlar	4.2. 1'den 10'a kadar olan sayılar arasından eksik bırakılan sayıyı / sayıları söyler. Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin sunduğu sunular arasından 1'den 10'a kadar olan sayılar arasından eksik bırakılan sayıyı / sayıları söylemesi istendiğinde hedef uyararı ile birlikte verilen kontrol edici ipucunun ardından 5 saniye içinde eksik bırakılan sayı / sayıları söyler.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Akıllı tahta ve sayı sıralamada eksik sayı tamamlama alıştırmaları için powerpoint sunu, eksik sayı sıralama çalışma kağıdı, kalem, kağıt....
Ortam Düzenlemeleri	Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak yine sınıf ortamında gerçekleştirilir.

BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Ders boyunca öğretmenin yönergelerine uygun davranışlar sergileyen (öğretmen 'Bak!' dediğinde bakan, 'Söyle!' dediğinde söyleyen...), öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanacağı açıklanır. Bu sırada öğretmene dikkatini yönelten ve kurallara uygun davranış sergileyen öğrenciler, davranış betimlenerek övülür (örneğin, "Aferin sana, beni çok güzel dinliyorsun.").		
Güdüleme	Dersin konusu ve ders boyunca neler yapılacağı öğrencilere açıklanırken bu süre içinde uygun davranış sergileyen öğrenciler övgü sözcükleri ile ödüllendirilir.		
Gözden Geçirme Ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Eğer var ise bir önceki derste öğrenilen yönergelerle başlanır ve ardından yeni veya üzerinde çalışılmakta olan yönergelere geçilir.		
Uygulama	Öğretim sırasında çalışılacak akademik beceri için birkaç farklı sunum ve etkinlik planlanabilir. Öğretimde çalışma kağıtları ve powerpoint sunum kullanılacaktır. 1'den 10'a kadar olan sayılar arasından eksik bırakılan sayıyı / sayıları söyleme ile ilgili olarak önce çalışma kağıdı üzerinden çalışma yapılacaktır. Sayı sıralaması içinde eksik bırakılanları söyleme ile ilgili olarak öğrencinin de takip etmesi sağlanarak sayı sıralaması içinde eksik olan kısma gelindiğinde "Burada hangi sayının olması gerekiyor? Söyle!" hedef uyarısının ardından sözel ipucu kullanılacaktır. Öğrencinin doğru tepkileri atırtırmalıklar ile sürekli pekiştirme tarifesini ile pekiştirilirken yanlış tepkileri ya da tepkide bulunmama durumunda görmezden gelinerek kontrol edici ipucu tekrar edilecektir. Öğrenciye yanıt vermesi için 5 saniye yanıt aralığı süresi tanınacaktır. İpucunun giderek azaltılması içinde ölçüt sağlanıncaya kadar belirli sayıda yapılan denemeden sonra hiyerarşik olarak en ılımlı yardım türüne geçebilmek için yoklama oturumu gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Jest - mimik ipucu ile yapılacak olan denemeler de aynı şekilde tekrar edilecektir. Bir sayı sıralaması öğrenci ile takip edilirken eksik olan yere gelindiğinde öğretmen, öğrenciye bakarak, sadece ağız hareketlerini kullanarak ses çıkarmadan ve başıyla öğrencinin verdiği tepkiyi onaylayarak ipucu kullanır, öğrencinin doğru tepki vermesi sağlanır. Öğrencinin doğru tepkileri atırtırmalıklar ile sürekli pekiştirme tarifesini ile pekiştirilirken yanlış tepkileri ya da tepkide bulunmama durumunda görmezden gelinerek kontrol edici ipucu tekrar edilecektir. Öğrenciye yanıt vermesi için 5 saniye yanıt aralığı süresi tanınacaktır.		
Açıklamalar	Bu yöntemde uygulamacı ne zaman daha az ılımlı olan ipucunu sunmaya başlayacağına öğretime başlamadan önce karar vermelidir. Kontrol edici ipucu öğretilen hedef davranışın ve bireyin özelliklerine göre belirlenmektedir.		
BÖLÜM-4			
Ölçme ve Değerlendirme:			
İpucunun giderek azaltılmasıyla öğretim kullanılırken bireyin performansı en ılımlı ipucu düzeyinde değerlendirilir. Yoklama oturumlarında bireyin en ılımlı ipucu sunulduğunda hedef davranışı sergileyip sergilemediği, bir ya da iki denemede sınanır. Bu denemeler öğretim programı sürecinde haftada bir kez gerçekleştirilir. Buna ek olarak, bir sonraki ipucu düzeyine geçme kararını vermek için bireyin her ipucu düzeyindeki performansından sonra da yoklama denemeleri gerçekleştirilir.			
Öğrencinin adı	:	Uygulamacının adı	:
Beceri	:	Tarih	:
Başarı - Bitiş zamanı	:	Oturum süresi	:

DÖRT İŞLEM

BÖLÜM-1			
Dersin Adı	: Matematik	Kademe	: Birinci Kademe
Öğrenme Alanı	: Dört İşlem	Önerilen Süre	:
BÖLÜM-2			
Hedef	1.4.10. Şekillerle gösterilen çıkarma işlemini sayılara dönüştürür.		
Hedef Davranışlar	10.1. "-" sembolünü gösterir. Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin sunduğu nesnelere arasında "-" eksi işaretini gösterir! yönergelerinin ardından 5 saniye içinde - (eksi) işaretini bağımsız olarak gösterir.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemeli Öğretim Yöntemi		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Oturması için sandalye, vermesi ve göstermesi için eksi işareti şeklinde oluşturulmuş ahşap-plastik-karton bloklar, kağıt, kalem, vs..		
Ortam Düzenlemeleri	Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun farklı bir sınıfında farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Ders boyunca öğretmenin yönergelerine uygun davranışlar sergileyen (öğretmen 'Bak!' dediğinde bakan, 'Göster!' dediğinde gösteren...) öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencilere neler kazanacağı açıklanır. Bu sırada öğretmene dikkatini yönelten ve kural-lara uygun davranış sergileyen öğrenciler, davranış betimlenerek ve övgü sözcükleri kullanılarak birincil tür pekiştirici sunulabilir (örneğin "Aferin sana, beni çok güzel dinliyorsun").		
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve /veya atıştırma malzemeleri) pekiştirilir.		
Gözden Geçirme Ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı sunumu)	Eğer var ise bir önceki derste öğrenilen yönergelerle başlanır ve ardından yeni veya üzerinde çalışılmakta olan yönergelerle geçilir.		
Uygulama	Öğretim sırasında çalışılacak yönerge, kullanılacak pekiştiriciler ve deneme sayısı belirlenir. Öğretmen otururken ya da ayakta uygun ses tonu kullanarak kısa zaman aralıklarıyla materyallerde değişiklik yaparak yönergeyi verir (5-10 saniye). Öğretmen, öğrencilerin dikkatini çekmesinin ardından ilk materyal takımını kullanarak hedef yönergeyi yöneltilir. Öğretmen 5 saniye bekler. Doğru tepki veren öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sevdiği atıştırma malzemelerinden küçük bir miktar ikram eder veya kısa süreliğine sevdiği bir etkinlik ile meşgul olmasına izin verir veya sembol sunar. Yanlış tepkilerin ardından aşamalı yardım sunulur ancak ipucu sunulan tepkiler pekiştirilmez sadece davranış onaylanır (örneğin; "-" eksi işaretini göster!" yönergelerinin ardından hafifçe çocuğun el bileğinden tutularak işareti göstermesi sağlanır ve hemen ardından "Gösterdin." ya da "Bak, gösterdin." gibi onay ifadeleri kullanılır.) Aşamalı yardım mümkün olduğunca kısa sürede geri çekilmelidir.		
Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretim sürecinde ve en az bir oturum da genelleme oturumunda hedefe %100 ulaştığında program sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçüt sağlandığında son değerlendirme oturumlarından eş zamanlı alınır. Genelleme öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa program üzerinde öğretim yöntemi ve pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılmalıdır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanmalıdır.		

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme

Ölçme yöntemi olarak Olay Kaydı kullanılır. Öğretmen öğretime başlamadan önce bir ön değerlendirme yaparak veri toplar. Öğretmen uygun bir ses tonuyla yönerge verir. Yönergeler kısa zaman aralıklarıyla verilir (5–10 saniye). Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştireç verilmez. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci verilen yönergeleri yerine getirirse artı (+); eğer yerine getirmese ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (–) olarak kaydedilir.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış bir öğretmen ile ya da farklı materyaller kullanılarak değerlendirilir (ör. "(–)eksi işaretini göster!" yönergesi ile çalışılıyorsa öğretim sırasında kullanılan materyallerden farklı bir materyal ile değerlendirme yapılır. Örneğin tablet ve ya akıllı tahta üzerinden eksi işaretini gösterme olabilir.). Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmez ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Veriler, öğretim bölümünde açıklandığı gibi, doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Veriler, verilen her bir yönergenin ya da birkaç yönergeden oluşan bir setin doğru tepki yüzdesi olarak grafiğe aktarılır. Grafikteki ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri karşılaştırılarak hedef davranış için aşağıdaki sonuçlardan birine varılarak işaretlenir.

- Öğrenci, programın hedefine ulaştı.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak'e kadar sonlandırıldı
- Diğer (tanımlayın)

ÖLÇME

BÖLÜM-1

Dersin Adı : Matematik

Kademe : Birinci Kademe

Öğrenme Alanı : Ölçme

Önerilen Süre : 10+10+10+10 dk.

BÖLÜM-2

Hedef	1.5.1. Parmakla ölçme yapar.
Hedef Davranışlar	1.1. Gösterilen nesneyi parmakla ölçer.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Sabit Bekleme Süreli Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Öğretmen masası , sandalye , yazı tahtası , öğrenci masası , pencere , kapı
Ortam Düzenlemeleri	Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyarlardan arındırılır. Isı ve ışık ayarlanır. Öğrencilerin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.

BÖLÜM-3

Dikkati Çekme	<p>Öğretmen sınıfa girer ve öğrenciyi "Bugün seninle eşyaları parmakla ölçme çalışacağız. Dersimizde, masa, sandalye, yazı tahtası kaç parmak uzunlukta, birlikte göreceğiz." der. Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencinin neler kazanacağı açıklanır. Dikkatini yönelten öğrenciyi davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur (örneğin "Beni dinlediğini görüyorum Birce, aferin sana.") veya "Ben hazırım, hadi başlayalım." gibi dikkat çekici uyarılar verir.</p>
Güdüleme	<p>Öğretmen, öğrenciyi "Parmakla" ölçme yapmayı öğrendiğinde eşyaları evde daha kolay yerleştireceksin." der ve doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştireçlerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırmalıklar) pekiştirilir.</p>
Gözden Geçirme Ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı sunumu)	<p>Öğretmen dersin kurallarını ve dersin sonunda kurallara uyma halinde kazanılacak pekiştireci belirterek derse başlar. "Bu kurallar; çalışmamız boyunca yerinde sessizce oturman, beni dinlemen, 'Bak!' dediğimde bakman, 'Göster!' dediğimde göstermen, 'Söyle!' dediğimde söylemen. Tüm bu kurallara uyarisan çalışmamızın sonunda kazanacaksın" diyerek öğrenciyi çalışma boyunca uyaracağı kuralları anlatır ve kazanacağı ödülü gösterir.</p> <p>Ders işleniş esnasında öğrencinin materyalleri merak edip dikkatinin dağılması için bir süre materyallerle ilgilenmesine fırsat verilir.</p>
Uygulama	<p>Öğretmen ve öğrenci ayakta öğretmen masasının önündedir. Öğretmen "Masayı parmakla ölç!" ve ardından öğrenciden tepki gelmesine fırsat vermeden (sıfır saniye bekleme sürelili) hemen masayı parmakla kendisi ölçer. Bu sırada kendisini izleyen öğrenciyi "Aferin, beni çok güzel izliyorsun." diyerek öğrencinin derse olan dikkatini pekiştirir. Öğretmen sonra sandalyenin önüne geçerek Sandalyeyi parmakla ölçer. Ardından öğrenciden tepki gelmesine fırsat vermeden (sıfır saniye bekleme sürelili) hemen sandalyeyi kendisi parmakla ölçer. Bu şekilde öğrenciden yanlış tepki gelmesine fırsat verilmemiş olur. Sıfır saniye bekleme sürelili öğretimin ardından ipucu geciktirilir. Öğretmen ve öğrenci yazı tahtasının önüne geçerler. Öğretmen "Yazı tahtasını parmakla ölç!" der. Öğretmen içinden sayar (1001-1002-1003-1004), böylece öğrencinin cevap vermesi için dört saniye beklemiş olur. Öğrenci 5 tür tepki verebilir. Birincisi, kontrol edici ipucu sunulmadan öğrencinin doğru tepki vermesidir. Bu durumda öğretmen pekiştirir. İkincisi, kontrol edici ipucundan önce yanlış tepki vermesidir. Bu durumda öğretmen, kontrol edici ipucunu sunar. Yani parmakla ölçme işlemini kendisi yapar. Üçüncüsü, kontrol edici ipucunu verdikten sonra doğru tepki vermez. Bu durumda öğretmen pekiştirir. Dördüncüsü, kontrol edici ipucunu verdikten sonra yanlış tepkidir. Bu durumda öğretmen yine kontrol edici ipucunu sunar. Beşincisi, öğrencinin tepkide bulunmamasıdır. Bu durumda öğretmen yine kontrol edici ipucunu verecektir. Öğretim, hedef ölçütü sağlayana kadar aynı şekilde tekrarlanır.</p> <p>Sabit bekleme sürelili öğretimde bireye hedef uyarının hemen ardından doğru tepkide bulunma olasılığını kesinleştiren bir kontrol edici ipucu sunulduğu için, bireyin hata yapma olasılığı düşüktür. Böyle olmasına rağmen birey hata yapıyorsa, uygulamacı, kontrol edici ipucunu yeniden değerlendirilmeli ve gerekli durumlarda değiştirmelidir.</p> <p>2 deneme sıfır saniye beklemeli, 4 deneme sabit saniye beklemeli öğretim yapılır.</p>

BÖLÜM-4**Ölçme ve Değerlendirme:**

Değerlendirme öğretim oturumlarında toplanır.

Doğru tepkiler, yanlış tepkiler, tepki vermemeler, ipucunun verilme sayısı kaydedilir.

Bekleme süresi 4 sn. ise 4 sn. kadar beklenir.

Öğrencinin adı : **Uygulamacının adı** :
Başarı-Bitiş zamanı : **Toplam süre** :
Hedef davranış :

Hedef Davranış	İpucundan önce	İpucundan sonra
1. davranış / basamak		
2. davranış / basamak		
3. davranış / basamak		
4. davranış / basamak		
İpucundan önce toplam doğru tepki sayısı		
İpucundan önce toplam doğru tepki yüzdesi		
İpucundan sonra toplam doğru tepki sayısı		
İpucundan sonra toplam doğru tepki yüzdesi		
Toplam yanıt yok tepki sayısı		
Toplam yanıt yok tepki yüzdesi		

Doğru tepki : +

Yanlış tepki : -

Tepkide bulunmama : T.B.

VERİ ANALİZİ

BÖLÜM-1			
Dersin Adı	: Matematik	Kademe	: Birinci Kademe
Öğrenme Alanı	: Veri Analizi	Önerilen Süre	: 20 dk. (15 dk. becerinin sunumu + 5 dk. değerlendirme) + 20 dk. (serbest zaman etkinliği)
BÖLÜM-2			
Hedef	1.7.1. Okul yaşamında karşılaştığı tabloları okur.		
Hedef Davranışlar	1.1. Ders çizelgesini okur.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan Öğretim Yöntemi		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Ders çizelgesinin olduğu tablo.		
Ortam Düzenlemeleri	Öğrenciler sıralarında u şeklinde oturma düzeni ile oturur. Ortam ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırılır. Işı ve ışık ayarlanır. Öğrencilerin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Değerlendirme ve öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, genelleme oturumları okulun koridoru, bahçesi veya farklı bir sınıfta farklı kişilerle gerçekleştirilir. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Öğretmen sınıfa girer ve öğrencilere "Bakalım, kimler beni sessiz şekilde dinliyor? "Bugün sizinle ders çizelgesi okuyacağız. Bakın, bu elimdeki bizim ders çizelgemiz." Der.		
Güdüleme	Öğretmen, öğrencilere ders çizelgesini okumayı öğretileninde hangi saatte hangi dersin olduğunu, hangi saatte teneffüs olduğunu bileceksiniz, der. Ardından "Kimler ders çizelgesini okumayı öğrenmek istiyor - Bir görevim. der". "Evet, Bravo! Hepiniz ders çizelgesini okumayı öğrenmek istiyorsunuz, o zaman bugünkü dersimizi çok dikkatli dinleyin ve ders çizelgesini okumayı öğrenin, tamam mı?" diyerek öğrencileri çalışmaya güdüler.		
Gözden Geçirme Ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı sunumu)	Öğretmen dersin kurallarını ve dersin sonunda kurallara uyma halinde kazanılacak pekiştireci belirterek derse başlar. "Bu kurallar; çalışmamız boyunca yerinizde sessizce oturmanız, beni dinlemeniz, 'Bak!' dediğimde bakmanız, 'Göster!' dediğimde göstermeniz, 'Söyle!' dediğimde söylemeniz. Tüm bu kurallara uyarmanız çalışmamızın sonunda kazanacaksınız" diyerek öğrencilere çalışma boyunca uyacakları kuralları anlatır ve kazanacakları ödülü gösterir.		
Uygulama	<p>Model Olma: Öğretmen "Ben şimdi ders çizelgesini okuyacağım. Pazartesi 1.ders... 2.ders... 3.ders varmış." der. Bunu birkaç kez tekrar eder. Daha sonra "Şimdi kim ders çizelgesini okuyacak?" diyerek öğrencilerin aynı şekilde ders çizelgesini okumasını ister. Öğrencilerin doğru tepkileri pekiştirilir. Öğrencinin tepkisiz kalması ya da yanlış tepki vermesi durumunda ise doğru tepki veren başka bir öğrenciden tekrar tepki alınarak yanlış tepki alınan öğrenciye model olması sağlanır. Bu sırada ara ara öğrencilerin kurallara uyması ve çalışma davranışları pekiştirilir. Örneğin; "Sen beni ne güzel dinliyorsun, yerinde sessizce oturuyorsun, Bravo, çok beğendim." gibi sözel pekiştireçlerle öğrencilerin uygun çalışma davranışları pekiştirilir.</p> <p>Rehberli Uygulama: Öğretmen bu aşamada " Ben size ders çizelgesinden pazartesi günü olan dersleri okumayı öğrettim. Bakalım şimdi sırada ne var, ne yapacağımız? Evet bakın, şimdi sizlerle birlikte salı günü hangi dersler varmış onları okuyacağız. Yaşasın!" der. "Kimler ders çizelgesini okumak istiyor?" der ve salı günü olan dersleri doğru okuyan çocukları "Evet, süpersiniz, doğru okudunuz." diyerek pekiştirir. Öğrencilerin yanlış tepki vermesi ya da tepki vermemeleri durumunda öğretmen, model olma aşamasını tekrar eder. Öğretmen bağımsız uygulama aşamasına geçmeden önce model olmadan itibaren yaptıklarını kümülatif olarak tekrar eder. Bunun için "Bugün sizinle pazartesi ve salı günlerinde olan dersleri okumayı öğrendik. Önce ben size pazartesi günleri olan dersleri okudum, sonra sizlerden salı günü olan dersleri okumanızı istedim. Siz de 1. ders ... 2. ders ... 3. ders diyerek okudunuz." der.</p>		

Uygulama	<p>Bağımsız Uygulama: Öğretmen bu aşamada öğrencilere "Şimdi tek tek çalışacaksınız ben sizlerin yanınıza geleceğim ve bana önünüzdeki ders çizelgesinden çarşamba günü hangi dersler olduğunu okumanızı isteyeceğim." der ve birkaç dakika öğrencilerin kendi kendilerine çalışıp tekrar yapmasına fırsat verilir. Daha sonra tek tek ders çizelgesini okutarak düzeltici ya da destekleyici dönütler verilir. Öğrencilerin çalışma davranışları pekiştirilir. Öğrencilerin tek tek ders çizelgesini okumayı bitirmesinin ardından öğretmen "Evet çocuklar, bugün dersimiz burada bitti. Bu dersimizde neler öğrendik? Bir hatırlayalım." der ve tüm derste yapılanları tekrar eder. Ardından öğrencilere "Çalışmamız boyunca yerinizde sessizce oturdunuz, beni dinlediniz, 'Bak!' dediğimde baktınız, 'Göster!' dediğimde gösterdiniz, 'Söyle!' dediğimde söylediniz. Tüm bu kurallara uyduğunuz için hepizin ödülü hak ettiniz." der ve kurallara uyan çocuklara tek tek ödülleri verilir.</p> <p>Uygulama oturumundan sonra da öğrencinin performans, düzeyine göre ya hemen sonrasında ya da 5 dk. dinlenmenin ardından değerlendirme oturumuna geçilir .</p>
-----------------	---

BÖLÜM- 4

Ölçme ve Değerlendirme:

Öğretim bitikten sonra ders sonu değerlendirme yapılarak kayıt tutulur.

Öğretmen değerlendirmeyi bire bir yapar. Öğrenci ile karşılıklı oturulur. Öğretmen "Ders çizelgesini oku!" yönergesi verir.

ÖBT kullanılarak yapılacaktır.

Değerlendirme sırasında tek fırsat kullanılacağından öğretmen soru veya yönergeyi verdikten sonra 5 sn. içerisinde öğrenciden gelen tepkiyi anında ÖBT'ye kaydedecektir.

5 sn. içerisinde öğrencinin verdiği doğru tepki +, yanlış tepki –, hiç tepki gelmemesi ise yine – olarak ÖBT'ye kayıt edilecektir.

Değerlendirme sırasında bu beceri için 4 farklı deneme gerçekleştirilecek , denemelerde kullanılacak materyaller öğretim oturumundan farklı 4 çeşit olacak ve denemeler sonunda öğrenciye teşekkür edilerek değerlendirme oturumu bitirilecek ve işlenişte ödül olarak belirlenen serbest zaman etkinliğine geçilecektir.

GEOMETRİ

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Matematik
Öğrenme Alanı	: Geometri
Kademe	: Birinci Kademe
Önerilen Süre	: 10+10+10+10 dk.
BÖLÜM-2	
Hedef	1.8.1. Geometrik şekilleri gerçek nesnelere ayırt eder.
Hedef Davranışlar	1.2. Gösterilen gerçek nesnenin daire olduğunu söyler. Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin sunduğu nesnelere ayırt edici ipucunun ardından 5 saniye içinde daireyi gösterir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Eş Zamanlı İpucu ile Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Ahşap bloklar, fon kartondan oluşturulmuş şekiller, sünger malzemedan oluşturulmuş şekiller,
Ortam Düzenlemeleri	Öğretim ve yoklama oturumları sınıf içinde gerçekleştirilecektir. Öğrenci ile bire bir çalışmaya uygun şekilde ve yine öğrencinin özellik ile gereksinimine bağlı olarak olabildiğince dikkatini dağıtacak materyallerden yoksun olmalıdır. Genelleme oturumları ise okul bahçesinde ve diğer sınıflarda gerçekleştirilecektir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders boyunca öğretmenin yönergelerine uygun davranışlar sergileyen (öğretmen 'Bak!' dediğinde bakan, 'Göster!' dediğinde gösteren...), öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrencilere neler kazanacağı açıklanır. Bu sırada öğretmene dikkatini yönelten ve kurallara uygun davranış sergileyen öğrenciler, davranış betimlenerek övülür. (örneğin, "Aferin sana, beni çok güzel dinliyorsun.")

Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, ölçüt sağlanıncaya kadar sürekli pekiştirme tarifesine bağlı olarak övgüler ve atıştırmalıklar ile pekiştirilir.
Gözden Geçirme Ve Derse Geçiş (Hedef Uyarın sunumu)	Yoklama oturumları eş zamanlı ipucuyla öğretime başlanmadan önce üç gün art arda yürütülmelidir. Öğretim periyodik yoklama oturumları ile değerlendirilebilir. Buna ek olarak, her eş zamanlı ipucuyla öğretime başlandıktan sonra, uyarın kontrolü transferinin sağlanıp sağlanmadığını sınamak üzere her öğretim oturumundan önce günlük yoklama oturumları düzenlenmelidir.
Uygulama	Öğretim oturumlarında öğretmen, öğrencinin dikkatini çalışmaya yöneltmesini sağlayarak, hedef uyarın olarak "İki büyük nesne arasından hangisi daire? Göster!" denir ve ardından kontrol edici ipucu olarak işaret ipucu ile "Daire." denir. Öğrenciye kontrol edici ipucunun ardından tepkide bulunması için 5 saniye yanıt aralığı süresi verilir. Öğrenci bu sürede doğru tepki verirse övgü sözleri ve yiyecek pekiştirici ile pekiştirilir. Yanlış tepki vermesi ve tepkide bulunmama durumunda görmezden gelinerek deneme tekrar edilir. Ölçüt sağlanıncaya kadar iki nesne arasından daireyi gösterme çalışmasına aynı şekilde devam edilir. Öğrenci performanslarını ve özelliklerini dikkate alarak ders oturumu içinde daireyi göstermeye yönelik kaç deneme yapılacağına öğretmen kendisi karar verecektir.
Açıklamalar	Eş zamanlı ipucuyla öğretimde bireye hedef uyarının hemen ardından doğru tepkide bulunma olasılığını kesinleştiren bir kontrol edici ipucu sunulduğu için, bireyin hata yapma olasılığı düşüktür. Böyle olmasına rağmen birey hata yapıyorsa, uygulamacı, kontrol edici ipucunu yeniden değerlendirmeli ve gerekli durumlarda değiştirmelidir.

BÖLÜM- 4

Ölçme ve Değerlendirme:

Eş zamanlı ipucuyla öğretimde uyarın kontrolünün kurulup kurulmadığı, öğretim oturumlarından önce gerçekleştirilen yoklama oturumlarında sınanır. Yoklama oturumlarında gerçekleşebilecek birey tepkileri, öğretim oturumlarında gerçekleşebilecek tepkilerin aynı olduğu için, aynı veri toplama formu hem öğretim oturumları hem de yoklama oturumları için kullanılabilir.

Öğrencinin adı	:	Uygulamacının adı	:
Başarı-Bitiş zamanı	:	Toplam süre	:
Hedef davranış	:		

Hedef Uyarın	1. Öğrenci	2. Öğrenci	3. Öğrenci
1. İki nesne arasından daireyi göster.			
2. Üç nesne arasından daireyi göster.			
3.			
.....			

Doğru Dav. Sayı / Yüz.

Yanlış Dav. Sayı / Yüz.

Tepkide Bulunmama Sayı / Yüz.

+: Doğru Tepki

: Yanlış Tepki

T.B.: Tepkide bulunmama

I. KADEME MATEMATİK DERSİ PROGRAMI DEĞERLENDİRME ARAÇLARI ÖRNEKLERİ

ÖLÇÜT BAĞIMLI ÖLÇÜ ARACI

Öğrencinin Adı:
Öğrenme Alanı: Ölçme
Amaç: Gösterilen nesneyi parmakla ölçer.
Değerlendirme Yöntemi:
Değerlendirme Tarihi:

Bildirimler	Ölçüt	Sorular / Yönergeler / Ana Yönerge	Materyaller ya da Ortam	Başlama Düzeyi			Öğretim Oturumları Tarihleri	
				I	II	III		
1. Öğretmenin öğrencinin parmakla ölçtüğü nesneyi öğretmeni izledikten sonra parmağıyla ölçer.	3/4	Benim yaptığım ölçme işlemimi sen de yap.	a) masa b) sandalye c) yazı tahtası d) pencere		III			
2. Öğretmenin gösterdiği resimli karttaki nesneyi ölçme işlemi, öğrenci nesnelere parmağıyla ölçerek yapar.	3/4	Resimli karta bak ve gördüğün nesneyi ölçme işlemi önündeki nesneyi parmağınla ölçerek yap.	a) resimli kart ve kart-taki nesne b) resimli kart ve kart-taki nesne c) resimli kart ve kart-taki nesne d) resimli kart ve kart-taki nesne					
3. Öğretmenin sözel olarak söylediği ölçme işlemi, öğrenci nesnelere parmağıyla ölçerek yapar.	3/4	Beni dinle ve ölçme işlemi önündeki nesneyi parmağınla ölçerek yap.	a) b) c) d)					
4. Öğretmenin sayı ve sembolleri yazarak yaptığı ölçme işlemi, öğrenci nesnelere parmağıyla ölçerek yapar.	3/4	Yazdığım işleme bak ve ölçme işlemi önündeki nesneyi parmağınla ölçerek yap.	a) b) c) d)					

KISALTMALAR: B = BAĞIMSIZ Sİ=SÖZEL İPUCU MO=MODEL OLMA FY= FİZİKSEL YARDIM

ÇALIŞMA KAĞIDI

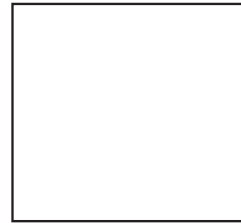
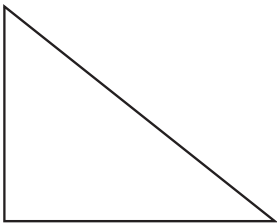
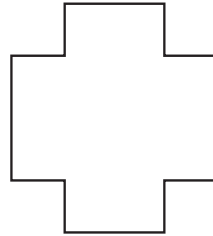
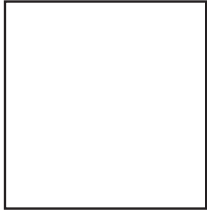
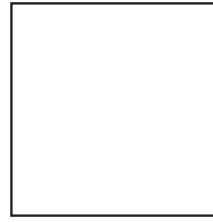
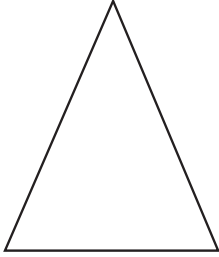
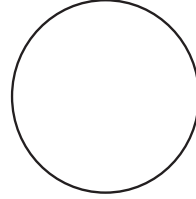
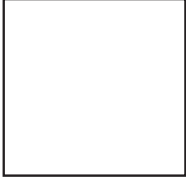
Öğrencinin Adı:

Öğrenme Alanı: Geometri

Amaç: Kareyi ayırt eder.

Değerlendirme Yöntemi:

Değerlendirme Tarihi:

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

MÜZİK VE OYUN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
MÜZİK VE OYUN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. MÜZİK VE OYUN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	12
MÜZİK VE OYUN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	13
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	13
2. HEDEFLERİN YAPISI	16
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	17
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	30

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır engel düzeyindeki öğrencilere kazandırmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında

yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

MÜZİK VE OYUN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI

1. MÜZİK VE OYUN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖZEL AMAÇLARI

Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programı, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri müzik becerileri kazanmalarını, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel, sosyal ve duygusal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, müzik etkinliklerini fark etme ve istek duyarak müzik etkinliklerine katılma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak de bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Öğrencilerin müzik yoluyla iletişim kurmaları, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri bu programın kazandırmak istediği en önemli becerilerdir. Öğrenme alanlarındaki hedefler birbiriyle ilişkili ve bütünlük içinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda öğretim programında öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütünlük içinde ele alınmaktadır. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak müzik ve oyun kapsamındaki hedefler artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Dinleme, söyleme, çalma; müziksel algı ve bilgilenme; oyun ve hareket; müziksel yaratıcılık ve müzik kültürüne ilişkin bilgi ve beceriler kazanması,
- Duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmesi,
- Müzik aracılığı ile bilişsel, psikomotor, dil, sosyal ve duygusal becerileri geliştirmesi,
- İstiklâl Marşı'nı kurallarına uygun seslendirmesi,
- Müzik yolu ile yaratıcılık becerileri geliştirmesi,
- Müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duyguları geliştirmesi,
- Geleneksel çocuk oyunlarını tanıması,
- Basit ritmik müzik aletleri çalması,
- Farklı malzemelerle basit ritim ve müzik aletleri tasarlaması amaçlanmıştır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programı; öğrencilerin performansını ve önkoşul becerileri göz önünde bulunduran ve öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmış olup, bütün hedefler sürekli gelişme ve ilerleme gösteren bir yapı içinde ve tüm öğrencilerin müzik ve oyun ile ilgili çeşitli alanlardaki becerilerini geliştirmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programı'nda temel tasarım yaklaşımı belirlenirken hem öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını temel alan öğrenci merkezli yaklaşım hem de konu öğretimini merkeze alan konu merkezli bir yaklaşım temel alınmıştır. Bu anlamda program tasarımı eklettik bir yapıya sahiptir. Yani program hem konu merkezli hem de öğrenci merkezlidir.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilmiş olan bu program, bireysel temelleri dikkate alarak oluşturulmuştur. Öğrenci, programın en önemli parçasıdır. Öğrenme alanları ve etkinlikler birey için seçilmiş ve düzenlenmiştir. Öğrenme yaşantıları bireyin ilerideki gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Özellikle bu program, program geliştirme açısından aşağıda belirtilen bireysel temeller dikkate alınarak geliştirilmiştir.

- Her öğrencinin bir birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencinin kişisel mutluluğunu ve başarıma duygusunu kazandırmak için çaba gösterir.
- Öğrencinin gelecekteki hayatı için rehberdir.
- Günümüzdeki engelli bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine rehberdir.
- Öğrencinin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesini hedef almıştır.

Program geliştirme açısından bir başka önemli temel ise **psikolojik temeldir**. Özellikle son zamanlarda insanlar nasıl öğrenir, öğrenme ortamları nasıl düzenlenmelidir gibi sorular eğitim programlarının psikolojik temellerini oluşturmaktadır. Anamlı bir öğrenme, öğrencilerin ön bilgilerinin kontrol edildiği, gerçek yaşamda karşılaştıkları sorunların temel alındığı, öğrencinin her zaman bilişsel, çoğunlukla devinimsel olarak da etkin olduğu öğrenme ortamlarında gerçekleşmelidir. Ayrıca bu öğrenme ortamlarının öğrenciyi yeni öğrendiklerinin pekiştirilmesi için fırsatlar sunması gerekmektedir. Orta ve ağır engellilere yönelik bu program aynı zamanda **görevsel (işlevsel)** nitelik taşımaktadır. Bu anlamda programda yer verilen konular ve etkinlikler hayatta geçerli olan konulardır. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanmış olan Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programı'nın felsefi temelleri, **pragmatist** felsefenin eğitime uygulanması olarak ele alınan **ilerlemecilik** eğitim felsefesiyle örtüşmektedir. Çünkü programda öğrenci gereksinimlerini merkeze alan ve öğrenci için işlevsel değeri olan bilgi, beceri ve tutumlar öğretilmektedir.

Müzik eğitimi, "bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma", "bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı belirli değişiklikler oluşturma", "bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme ve geliştirme" sürecidir. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Bu bağlamda tek bir öğrenme öğretme yaklaşımı benimsenmemeli, farklı öğretim yöntem ve teknikleri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır. Bu programda iki farklı öğrenme kuramından yararlanılmıştır. Öğretim programına temel olan **öğrenme yaklaşımları** ise sırası ile uygulamalı davranış analizi ve sosyal etkileşimci kuramdır. Uygulamalı davranış analizi, davranışçı kuramın öne sürdüğü ilkeleri kullanarak sosyal açıdan

birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Uygulamalı davranış analizinde sosyal açıdan önemli, gözlenebilir ve ölçülebilir hedef davranışlar belirlenerek, bu davranışlarda istendik yönde değişiklik yaratmak için çalışılır. Uygulamalı davranış analizi alanında yeni beceri ve davranışları öğretmek üzere geliştirilmiş çok sayıda yöntem bulunmaktadır. Bu programda yer alan yöntemler; Doğrudan Öğretim Yöntemi, Yanlızsız Öğretim Yöntemleri ve Etkinlik Temelli Öğretim Yöntemidir.

Sosyal etkileşim kuramına göre çocuğun gelişiminin daha bilgili ve deneyimli bir yetişkinin rehberliğinde sosyal bir ortamda gerçekleşmektedir. Diğer bir deyişle çocuklar diğer kişilerle etkileşimler kurarak öğrenir. Çocuklar ve yetişkinlerin birlikte etkileşim içinde gerçekleştirdikleri tüm etkinlikler yakınsal gelişim alanı olarak adlandırılan alanda gerçekleşir. Yakınsal gelişim alanı, çocuğun bağımsız olarak yapabileceği ile maksimum yetişkin desteği ile yapacağı arasındaki alan olarak tanımlanmakta ve öğrenme bu alan içinde gerçekleşmektedir. Hedeflenen, çocuğu yetişkin rehberliğinden bağımsız hale getirmektir. Bu amaçla yetişkin birçok destekleyici sunarak öğrencinin söz konusu becerilerde bağımsızlaşmasını sağlar.

Tüm öğrenciler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda Müzik ve Oyun Dersi Programı temel alınarak BEP hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'te yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri dikkate alınmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecektir.

Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve internetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle internette indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim sürecinde programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme ile eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesi, her aşamada ortaya çıkan sorunları tespit ve düzenleme imkânı verir. Öğretmenler; öğrencilerin programla ilgili bilgi, beceri, değer ve tutumlara yönelik eksiklerini belirlerken, bireysel gelişimlerini izlerken, karşılaştıkları zorlukları tanımlarken, öğrencileri öğrenmeye ve becerilerini geliştirmeye özendirirken **değerlendirme** yaparlar. Böylece, değerlendirme öğrencilerin eğitiminde geliştirici bir rol oynar. Öğrencilerin öğrenmesi ve gelişimiyle ilgili elde edilen bilgiler, öğretmenler tarafından kullanılabilmesi gibi öğrencinin kendini değerlendirmesine ve kişisel hedefler belirlemesine de yardım eder. Öğrencilerin müzik ve oyun dersi becerilerinin gelişiminin sürekli olarak izlenmesi, her bir öğrenme alanında öğretmenin sınıf içi gözleme dayalı bir değerlendirme yapmasını gerektirir. Kademeler arası geçişte **öğretim yılı başında** hazır bulunuşluğun ölçme ve değerlendirilmesinde, bir önceki kademede yer alan hedef davranışlar dikkate alınarak öğrencinin geriye dönük öğrenme haritasının çıkarılması gerekir. Böylece öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin, yanlış öğrenmelerinin veya temel becerilerdeki eksikliklerin belirlenmesi ve giderilmesi sağlanmalıdır. Süreç içinde yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmalarında, becerilerin ne ölçüde edinildiğini sınamayı sağlayacak uygulamalar ve öğrenme deneyimleri oluşturulmalıdır. Özellikle öğrencileri öğretim esnasında anlık olarak izleme, geri bildirimde bulunma ve yönlendirme önem taşır. Süreç içindeki ölçme ve değerlendirme çalışmalarında öğrenme eksiklikleri ve yanlışlıklar belirlendiğinde bu eksikliklerin giderilmesi ve yanlışlıkların düzeltilmesine yönelik düzenlemelerin yapılmasına dikkat edilmelidir. Ölçme ve

değerlendirme yapılırken hedefler ve hedeflerin odaklandığı becerilerin öncelik-sonralık ilişkisine uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. **Öğrenme sürecinin sonunda yapılacak** ölçme ve değerlendirme; hedeflerin ne düzeyde gerçekleştiği, hedeflerin kapsadığı bilgi ve becerilerin ne ölçüde edinildiği ile ilgili bilgi edinmemizi sağlar. **Sonuç değerlendirmede**, hedeflerin öngördüğü bilgi ve becerilerin dengeli bir şekilde temsil edilmesi gerekir. Bu nedenle, sonuç değerlendirmede içeriğin, hem öğrenme alanları arasındaki dağılımında hem de her bir öğrenme alanı içinde bilgi ve becerilerin temsili dağılımında denge gözetilmesi gerekmektedir. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programında ön değerlendirme, süreç değerlendirme ve sonuç değerlendirmede ağırlıklı olarak öğrenciler alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımıyla değerlendirilmektedir. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programında öğrenciyi ölçme ve değerlendirme araçları olarak gözlem formu, informal ölçü araçları ve kontrol listeleri kullanılabilir.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Müzik eğitimi, “bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma”, “bireyin müziksel davranışında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı belirli değişiklikler oluşturma”, “ bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme ve geliştirme” sürecidir. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır. Bu doğrultuda öğretim planlarında tüm öğrenme alanlarından hedef ve hedef davranışlara yer verilmesine özen gösterilmelidir.
- Müzik ve Oyun Dersi programı oluşturulurken her üç kademede farklı öğrenme alanlarında benzer hedef ve hedef davranışlar konulmuştur. Dersler planlanırken öğrencilerin performans düzeyi dikkate alınarak bu hedef ve hedef davranışlara yönelik seçilecek şarkılar ve öğretim materyalleri farklılaştırılabilir.
- Müzik etkinlikleri aracılığı ile tüm gelişim alanlarına yönelik olarak, özellikle de ifade edici dili olmayan, ses dahi çıkaramayan, düşük dil performansına sahip öğrenciler için de programda hedef ve hedef davranışlar yer almaktadır. Dersler planlanırken tüm öğrencilerin katılımlarını sağlayacak şekilde bu husus da dikkate alınmalıdır.
- Çeşitli problemlerden dolayı sınıf ortamındaki müzik çalışmalarında zorluklar yaşanabilmektedir. Örneğin şarkı söylerken, ritim çalışmaları yaparken ve müzikli oyun etkinliklerine katılırken, göz teması kurmada, yönergeleri izlemede, verilen sorumlulukları tek başına tamamlamada güçlük yaşayabilirler. Bireysel ya da grup etkinliklerinde uzun süre oturmada ya da ayakta kalmada sorunları olabilir; müzik enstrümanları çalarken veya grupla uyum içerisinde olmaları gereken etkinliklerde koordinasyonla ilgili güçlükler yaşayabilirler. Müzik etkinlikleri sırasında öğretmen ya da sınıftaki diğer öğrencilerle etkileşimlerinde dil gelişimindeki sınırlılıklar nedeni ile yönergeleri algılayamama, soruları cevaplayamama, şarkıyı ritmine uygun söyleyememe, sesini doğru kullanamama gibi sorunlar görülebilir. Bu programda müzik etkinliklerinde bütün bunlara yönelik olarak öğrencilerin hazır bulunuşluklarının ve performansları doğrultusunda yapabileceklerine yönelik hedef ve hedef davranışları bulunmaktadır. Öğrencilerin güçlü yönlerini ortaya çıkaracak ya da geliştirecek şekilde planlamaların ve uygulamaların yapılması gerekmektedir.
- Programda oyunun oldukça önemli bir yeri vardır. Oyun, çocuğun eğitiminde ve kişilik gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Aynı zamanda çocuğun çevresi ile ilişki kurmasına (sosyal gelişimini destekleyici), duygu (duygusal gelişimini destekleyici) ve düşüncelerini yansıtmasına (dil gelişimi ve bilişsel gelişimini destekleyici) yardımcı olmaktadır. Programda oyun ve hareket öğrenme alanındaki hedef ve hedef davranışlara yönelik amaçlar konulurken bu noktalar dikkate alınmalıdır.

MÜZİK VE OYUN DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programı bireylerin her yönden dengeli, tutarlı ve sağlıklı olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik bir anlayışla düzenlenmiştir. Programda öğrenme alanları; I.Kademe olacak şekilde aşamalı olarak yapılandırılmıştır. Öğretim programında yer alan öğrenme alanları **“Dinleme-Söyleme-Çalma, Müziksel Algı ve Bilgilenme, Oyun ve Hareket, Müzik Kültürü ve Müziksel Yaratıcılık”** olmak üzere 5 ana başlık altında düzenlenmiştir. Aşağıda bu öğrenme alanlarının açıklamalarına ve program içerisindeki kademe, öğrenme alanı, hedef'e ilişkin kodlamaya yer verilmiştir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Dinleme-Söyleme-Çalma:

Müzik dinleme, bireylerin müzik ile en çok ilgili oldukları alandır. Herkes müzik yapamayabilir, şarkı söyleyemeyebilir ya da çalgı çalamayabilir ancak her birey mutlaka müzik dinler. Müzik dinleme sadece bir şarkıyı açıp dinleme etkinliği değildir. Çocuk müzik dinlerken, susmayı, dikkatini müzik dinlemede yoğunlaştırmayı, arkadaşlarının sessizce müzik dinlemesine saygı göstermeyi öğrenir. Kulağı doğru ve güzel seslere alışır, estetik yönden eğitilir. Birlikte şarkı söylemek; aynı anda birlikte nefes alıp vererek, aynı biçimde konuşmak ya da heceleme, sesini yükseltmek / alçaltmak, bir diğerinden ne daha çok ne de daha az ses çıkarmak şeklinde bir bütünü oluşturmak anlamına gelmektedir. Çocuk, küme içinde şarkı söylerken, sesini kullanmayı, denetlemeyi ve çok sayıda şarkı öğrenir. Sesinin, arkadaşlarından çok ya da az çıkmamasına özen gösterir. Çabuk ya da ağır söylemeyi, arkadaşlarıyla uyum içinde olmayı öğrenir. Çalgı çalma eğitiminde çocuk kendi başına bir çalgı çalarken ya da ses veren araçlardan ses çıkarırken fazla enerjisini olumlu yönde harcar ve kendi başına bir iş yapmanın tadına varır. Programda dinleme-söyleme-çalma becerilerinin geliştirilmesiyle öğrencilerin, müzik dinlemeleri, seslerini doğru kullanarak tek başlarına ve grupla şarkı söylemeleri, ritim tutmaları ve müzik aleti çalmaları amaçlanmaktadır. Bu amaçlarla müziği kurallarına uygun dinleme, millî ve manevî günler ile ilgili müzikler dinleme, farklı türlerdeki müzikleri dinleme, farklı sesler çıkarma, sesini doğru kullanma, şarkı söyleme, şarkı söylerken sesini doğru kullanma, bireysel olarak ritmi- ne uygun şarkı söyleme, grupla şarkı söyleme, İstiklâl Marşı'nı söyleme, müziğimizdeki türlerden bildiği örnekleri seslendirme, Orff çalgılarıyla ritim tutma, basit enstrümanları çalma ve farklı enstrümanları çalma gibi hedefler oluşturulmuştur.

Müziksel Algı ve Bilgilenme:

Müziksel algılama, müziksel duyuların, yani ses frekanslarının beyin tarafından işlenip yorumlanması sonucunda anlamlı hale getirilmesidir. Müziksel algılamada, duyumun beyne ulaşması, orada işleme tabi tutulması ve sonucunda gruplanıp yorumlanması bir süreç içinde gerçekleşir. Müzik algılama süreci; ses kalıpları, ses kalıplarını seçme, ses kalıplarını organize etme ve frekansları yorumlama olarak dört basamaktan oluşur. Ses kalıpları: Kulağa gelen frekansları nasıl algıladığımız ve onu beynimizde nasıl organize ettiğimizle, bütünleştirip sese çevirdiğimizle ilgilidir.

1. **Ses kalıpları:** Kulağa gelen frekansları nasıl algıladığımız ve onu beynimizde nasıl organize ettiğimizle, bütünleştirip sese çevirdiğimizle ilgilidir.
2. **Ses kalıplarını seçme:** Ses kalıpları yaratmak için öncelikle beyne gelen frekanslardan uygun olanlarını seçmek gerekir. Seçme eylemi, duyguyu ve düşünceyi harekete geçiren bir uyarıcı ile başlar. Müzik için bu uyarıcı, kulağa gelen ses frekanslarıdır. Seçme, beynin bir frekansı diğerinden ayırmasıyla olur, ses frekanslarını gruplama ve yorumlama olarak dört basamakta gerçekleşir.

3. Ses frekanslarını gruplama, örgütleme, düzenleme (organize etme): Çevremizdeki frekansları anlamlandırmak için kategoriler içine yerleştirerek organize ederiz.
 - a) Frekansların bazılarını ön planda, bazılarını arka planda örgütleriz.
 - b) Örgütlemeye kayıp parçaları doldurarak örgütlemeyi yaparız.
 - c) Birbirine frekans bakımından yakın olan iki veya fazla şeyi birlikte gruplandırırız.
 - d) Birbirine benzeyen frekansları bir grup içine koyarız.
4. Frekansları Yorumlama: Beyne gelen frekanslara anlam verme, yorum olarak nitelenir.

Öğretim programında müziksel algılama ve bilgilenme becerisinin geliştirilmesiyle, öğrencilerin, müziğin farkına vararak, farklı ses kalıplarını seçip, organize ederek yorumlamaları ve müzik yapmaya yarayan aletleri tanımaları amaçlanmaktadır. Bu amaçlarla, sesin geldiği yönü bulma, dinletilen sesin hangi kaynağa ait olduğuna yönelik tepkide bulunma, sesleri çıkış kaynağına göre ayırt etme, sesleri tınlarına göre ayırt etme, çevresinde duyduğu sesleri, gürlük özelliklerine göre farklı ses kaynakları kullanarak canlandırma, müziklere uygun hızda ve gürlükte (ninni-marş-şarkı-türkü-tekerleme) sözle / ritimle / hareketle eşlik etme ve müzik aletlerini tanıma gibi hedefler oluşturulmuştur.

Oyun ve Hareket:

Oyun, gelişimsel düzeyi ve özellikleri ne olursa olsun tüm çocuklar için anlamlı öğrenme deneyimleri oluşturan bir araçtır. Müziğin tüm gelişim alanlarını geliştirmeye yönelik özellikleri oyun ile birlikte ele alındığında, çocuklar oyun içerisinde hem becerilerini geliştirebilir, hem de kültürümüze ilişkin özellikleri yaşantı yoluyla edinebilirler. Program kapsamında müziğin "Oyun ve Hareket" öğrenme alanında ele alınmasıyla, çocukların günlük yaşamlarındaki becerileri daha keyifli ve eğlenceli bir şekilde öğrenebilmesi; ninni, tekerleme, sayısmaca gibi kendi kültürümüze özgü müziksel öğeleri tanıyabilmesi, farklı bölgelere ait folklorik özelliklerin farkında olması; önce öğretmenin rehberliğinde oynadığı çeşitli oyunları daha sonra kendisi başlatarak özgüven ve motivasyon kazanması; grup içerisinde uyumlu hareket etmeyi müzikli oyunlar ve rontlar aracılığı ile edinmesi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, dinlediği öyküdeki olayları oyunlaştırarak farklı materyallerle canlandırması ile yaratıcı becerilerinin de geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Müzik Kültürü:

Müzikte ses, duygu, estetik dışında yer alan en önemli öge kültürdür. Müzik kültürü, toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun, genel kültürünün yanında kazandığı müzik sanatına ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlarla müzik ortamlarında geçerli ahlak kuralları, gelenekler vb. diğer yetenek ve alışkanlıklardan oluşan karmaşık bir bütündür. Kullanılan çalgılar, müzik yapan gruplar, kuruluşlar, müzik dinleme alışkanlıklarımız, konserde uyduğumuz görgü kuralları, elektrikli müzik araç-gereçleri gibi pek çok öge bir toplumun müzik kültürünü oluşturan öğelerdir. Müzik kültürünün oluşumuna temel hazırlayan değişkenler arasında müzik eğitimi ilk sırayı almakla birlikte, yalnızca müzik eğitimi ile ilgili alanların değil, kitle iletişim araçları, konserler, müzik ile ilgili yarışmalar, müzik ile ilgili araç ve gereçlerin de müzik kültürüne etkisi vardır. Programda öğrencinin müzik kültürünün geliştirilmesiyle, millî ve manevî değerleri anlaması, kendi müzik arşivini oluşturması, çevresindeki müzik etkinliklerine katılmayı tercih etmesi, müziksel çeşitliliği anlaması ve müzik beğenisi oluşturması amaçlanmaktadır. Bu amaçlarla müzik dinleme ve yapma kurallarına uyma, ülkemizdeki farklı bölgelere ait müzikleri dinleme, ülkesindeki ünlü müzisyenleri tanıma, bireysel müzik arşivini oluşturma, İstiklâl Marşı'nı dinleme ve söyleme kurallarına uyma, dinlediği müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etme ve farklı müzik aletlerini tanıma gibi müzik kültürünü geliştirici hedefler oluşturulmuştur.

Müziksel Yaratıcılık:

Müzik eğitiminde yaratıcılık, genelde yeni bir müzik eseri oluşturmak, üretmek biçiminde düşünül-
mektedir. Bireysel ve toplu çalgı ile solo ve toplu ses alanlarında, yeni bir müzik eseri oluşturma süreci,
besteleme eylemidir. Müziksel yaratıcılığın kalıtsal özelliklerin yanı sıra, alınan doğru eğitimle ve müzikal
birikimlerle belirginleşeceği ve üretime dönüşeceği vurgulanmaktadır. Genel müzik eğitimi içerisinde, bire-
yi bilişsel açıdan geliştiren unsurların, yaratıcılık bağlamında değerlendirilmesi ve bireylere kazandırılması
oldukça önemlidir. Programda müziksel yaratıcılığın geliştirilmesiyle, özgün melodiler ve ses oluşturma,
basit müzik aletleri tasarlama, özgün dans etme ve doğaçlama ritim tutma amaçlanmaktadır. Bu amaçlarla
ses oyunları yapma, bildiği sözlere melodi oluşturma, bildiği melodilere söz oluşturma, müzik dinlerken do-
ğaçlama ritim tutma, oyun müziklerine veya farklı ritmik yapılarıdaki ezgilere özgün hareketlerle / çalgılarla
eşlik etme, basit ritim aletleri ve müzik aletleri tasarlama ve teknolojik müzik aletleriyle müzik yapma gibi
hedefler oluşturulmuştur.

Müzik ve Oyun Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef**'e ilişkin kodlamada aşağı-
daki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Müzik ve Oyun Dersi birinci kademe programında beş öğrenme alanında toplam 43 hedef ve 163 hedef davranış yer almaktadır.

Tablo1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Dinleme-Söyleme-Çalma	9	41
Müziksel Algı ve Bilgilenme	11	55
Oyun ve Hareket	7	24
Müzik Kültürü	10	24
Müziksel Yaratıcılık	6	19
TOPLAM	43	163

Tablo 2. Öğrenme Alanlarındaki Hedefler ve Bloom Taksonomisine Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor
Dinleme-Söyleme-Çalma	2	3	4
Müziksel Algı ve Bilgilenme	5	-	6
Oyun ve Hareket	0	-	7
Müzik Kültürü	4	6	-
Müziksel Yaratıcılık	2		4
Toplam	13	9	21

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Dinleme-Söyleme-Çalma	1.1.1. Müziği kural-larına uygun dinler.	1.1. Öğretmenin veya arkadaşlarının seslendirdiği müzikleri yerinde oturarak dinler. 1.2. Dijital ortamdan müzik dinler. 1.3. Müzik dinlediğini jest ve mimikleriyle belli eder. 1.4. Müzik dinlediğini sözlü belli eder.	Dönüştürülebilir sembol pekiştirme sistemi Soru-cevap Gösteri	Kontrol listesi
	1.1.2. Yaşadığı ve doğduğu yö-reye ait türküleri dinlemek ister.	2.1. Görselleri birlikte verilen türküleri dinler. 2.2. Halk ozanlarının seslendirdiği türküleri dinlemek ister. 2.3. Devlet sanatçı larının seslendirdiği türküleri dinlemek ister.	Anlatım Soru-cevap	Kontrol listesi
	1.1.3. Yaşadığı ve doğduğu yö-reye ait türküleri söyler.	3.1. Öğretmeniyle birlikte doğduğu veya yaşadığı yöreye ait türküler söyler. 3.2. Bireysel olarak doğduğu veya yaşadığı yöreye ait türküler söyler. 3.3. Grupla yaşadığı yöreye ait türküler söyler.	Kulaktan öğretim Dalcroze	Kontrol listesi
	1.1.4. Millî ve manevî günler ile ilgili müzikler dinler.	4.1. Millî ve manevî günlerle ilgili, <u>görselleriyle birlikte verilen</u> müzikleri dinler. 4.2. Millî ve manevî günlerle ilgili, <u>öğretmenin söylediği</u> müzikleri dinler. 4.3. Millî ve manevî günlerle ilgili müzikleri elektronik aletler-dinler.	Anlatım Soru-cevap Kodaly	Kontrol listesi
	1.1.5. Dinlediği müzik eşliğinde farklı sesler çıkarır.	5.1. Görseli verilen varlığa ait sesleri çıkarır. 5.2. Canlı varlıklara ait sesleri taklit eder. 5.3. Cansız varlıklara ait sesleri taklit eder. 5.4. Canlı ve cansız varlıklara ait sesler çıkarır. 5.5. Grupla birlikte canlı ve cansız varlıklara ait sesler çıkarır.	Gösteri Rol oynama	Kontrol listesi ÖBT

1.1.6. Sesini doğru kullanır.	<p>6.1. Sesini doğru kullanma çalışması sırasında çalışacağı kişi ile göz teması kurar.</p> <p>6.2. Vücutu dik ve ayakları yere tam basacak şekilde oturur.</p> <p>6.3. Burundan nefes alır, ağızdan verir.</p> <p>6.4. Ses çıkarırken ağzını karşısındakinin duyacağı kadar açar.</p> <p>6.5. Dili ve alt çenesi serbest hareket eder.</p> <p>6.6. Sesini açma çalışması yapar.</p> <p>6.7. Ses çalışmalarını uygulayarak görseliyle birlikte dinletilen şarkıya eşlik eder.</p> <p>6.8. Şarkıdaki yavaşlama, hızlanma ve durak yerlerinde ses çalışmalarını uygular.</p>	Anlatım Gösteri Soru-cevap	Kontrol listesi ÖBT
1.1.7. Sözlere, ritimden ve ezgi-den başlayarak şarkı söyler.	<p>7.1. Sözlere başlayarak söz+ritim+ezgi sıralamasına uyarak şarkı söyler.</p> <p>7.2. Ezgi-den başlayarak ezgi+ritim+söz sıralamasına uyarak şarkı söyler.</p> <p>7.3. Ritimden başlayarak ritim+söz+ezgi sıralamasına uyarak şarkı söyler.</p>	Anlatım Soru-cevap Orff Kulaktan öğretim	Kontrol listesi
1.1.8. Orff çalgılarıyla ritim tutar.	<p>8.1. Elektronik ortamda dinlediği müzik parçasına ritim tutar.</p> <p>8.2. Bir vuruşluk ana ritimle davul ritmine uygun el çırpar.</p> <p>8.3. Bir vuruşluk ana ritimle davul ritmine uygun yürür.</p> <p>8.4. Basit tekerleme ve sayımacalara Orff çalgılarıyla, vücudunu kullanarak 2/4 veya 4/4 lük vuruşlarla veya özgün bir vuruşla ritim tutar.</p> <p>8.5. Öğretmeni tarafından ritim aletiyle verilen bir ritme eşlik eder.</p> <p>8.6. Grupla birlikte yapılan basit ritmik çalışmaya eşlik eder.</p>	Orff Gösteri Kulaktan öğretim Anlatım	Kontrol listesi ÖBT

1.1.9. Basit enstrümanları çalar.	9.1. Çalmak istediği enstrümanı seçer. 9.2.. Seçtiği enstrümandan anlamlı veya anlamsız sesler çıkarır. 9.3. Öğretmeni tarafından basit ritimlerle çalınan enstrümanı izler. 9.4. Parçadan bütüne doğru çalınan enstrümana, seçtiği enstrümanla eşlik eder. 9.5. Öğretmeniyle birlikte enstrüman çalar. 9.6. Grupla birlikte enstrüman çalar.	Gösteri Orff	Kontrol listesi ÖBT
Açıklamalar	<p>1.1.1. Öğrencilerin yaş ve gelişimsel özelliklerine yönelik, belirli gün ve haftalar, okuldaki etkinliklere uygun müzikler seçilmesi ve dinletilmesi önemlidir. Müzikler mp3, mp4, tablet ya da bilgisayardan dinlenebilir.</p> <p>1.1.4. Millî manevî günlerle ilgili müzikleri kendisi etkileşimli tahta, tablet, telefon vb. aletlerden dinleyebilir.</p> <p>1.1.5. Öğrencilerin gelişimsel özelliklerine göre çıkarabileceği seslerin gülme, el çırpma, elindeki nesnelere birbirine vurma gibi davranışlar olması beklenebilir. Sesleri taklit etmeleri ise ifade edici dili olan öğrenciler için bire bir söylenen şeyi taklit, ifade edici dili olmayan öğrenciler için performanslarına göre ses çıkararak, bağırarak, vücudunu kullanarak kullanılarak taklit olabilir.</p> <p>1.1.6. Öğrencilerin sesini doğru kullanmalarının ilk adımı ses eğitimi sırasında öğretmenleri ile göz teması kurmalarını sağlamaktır. Bu aşama sonrası için oldukça önemlidir ve gözden kaçırılmamalıdır. Ses açma çalışmaları sırasında p, ç, t, k harfleriyle ve bu harflerden oluşan hecelere çalışmalar yapılabilir.</p> <p>1.1.8. Orff çalgıları; def, çelik üçgen, zil, metalofon, bango, marakas, timpani, gong, kastanyet, ritim çubuklarıdır.</p> <p>1.1.9. Basit enstrümanlar olarak davul, marakas, zil tercih edilebilir.</p>		

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Müziksel Algı ve Bilgilenme	1.2.1. Sesin geldiği yönü bulur.	<p>1.1. Sessiz ortamda gelen seslerin yönüne yönelik sözel / motor tepki verir.</p> <p>1.2. Görme alanı dışından verilen sesin geldiği yöne ilişkin sözel / motor tepki verir.</p> <p>1.3. Sesin geldiği gerçek yönle kendi tahminini karşılaştırır.</p> <p>1.4. Gözleri kapalı iken sesin geldiği yönü ilerleyerek bulur.</p> <p>1.5. Saklanan sesli bir nesnenin sesini dinleyerek, saklandığı yeri bulur.</p>	Suzuki Soru-cevap Anlatım	Kontrol listesi
	1.2.2. Çevresindeki ses kaynaklarına yönelik sözel / motor tepki verir.	<p>2.1. Sınıfındaki ses kaynaklarını gösterir.</p> <p>2.2. Verilen görsellerden adı söylenen ses kaynağına yönelik tepki verir.</p> <p>2.3. Görme alanı dışından dinletilen sesin kaynağının ne olduğuna yönelik verilen görsellere tepki verir.</p>	Suzuki Soru-cevap Anlatım	Kontrol listesi
	1.2.3. Farklı ses kaynaklarından hedef sese sözel / motor tepki verir.	<p>3.1. Dinletilen sesin kaynağı <u>insana</u> ait olduğunda tepki verir.</p> <p>3.2. Dinletilen sesin kaynağı <u>hayvana</u> ait olduğunda tepki verir.</p> <p>3.3. Dinletilen sesin kaynağı <u>doğaya</u> ait olduğunda tepki verir.</p> <p>3.4. Dinletilen sesin kaynağı <u>taşta</u> ait olduğunda tepki verir.</p> <p>3.5. Dinletilen sesin kaynağı <u>müzik aletlerine</u> ait olduğunda tepki verir.</p> <p>3.6. Dinletilen sesin kaynağı <u>eşya seslerine</u> ait olduğunda tepki verir.</p>	Soru-cevap Anlatım	Kontrol Listesi ÖBT

<p>1.2.4. Sesleri kaynağına göre eşleştirir.</p>	<p>4.1. Dinletilen <u>insan</u> sesleri arasından aynı olanları eşler. 4.2. Dinletilen <u>hayvan</u> sesleri arasından aynı olanları eşler. 4.3. Dinletilen <u>doğa</u> sesleri arasından aynı olanları eşler. 4.4. Dinletilen <u>cansız varlık</u> seslerinden aynı olanları eşler. 4.5. Dinletilen <u>çalgı seslerine</u> arasından aynı olanları eşler.</p>	<p>Anlatım Soru-cevap Doğrudan öğretim</p>	<p>Kontrol Listesi ÖBT</p>
<p>1.2.5. Sesleri kaynağına göre ayırt eder.</p>	<p>5.1. Dinletilen farklı sesler arasından <u>insan</u> seslerine yönelik tepki verir. 5.2. Dinletilen farklı sesler arasından <u>hayvan</u> seslerine yönelik tepki verir. 5.3. Dinletilen farklı sesler arasından <u>doğa</u> seslerine yönelik tepki verir. 5.4. Dinletilen farklı sesler arasından <u>cansız varlıkların</u> seslerine yönelik tepki verir. 5.5. Dinletilen farklı sesler arasından <u>çalgı seslerine</u> yönelik tepki verir.</p>	<p>Anlatım Soru-cevap Doğrudan öğretim</p>	<p>Kontrol Listesi ÖBT</p>
<p>1.2.6. Sesleri taklit eder.</p>	<p>6.1. Dinletilen <u>insan</u> seslerini taklit eder. 6.2. Dinletilen <u>hayvan</u> seslerini taklit eder. 6.3. Dinletilen <u>doğa</u> seslerini taklit eder. 6.4. Dinletilen <u>cansız</u> varlıklardan çıkan sesleri taklit eder. 6.5. Dinletilen <u>çalgı</u> seslerini taklit eder.</p>	<p>Anlatım Soru-cevap</p>	<p>Kontrol Listesi ÖBT</p>

<p>1.2.7. Basit hareketlerle ritim tutar.</p>	<p>7.1. Belli bir sıra halinde bedenine, nesnelere veya ritim aletlerine vurarak sayar.</p> <p>7.2. Belli bir sıra halinde bedenine, nesnelere veya ritim aletlerine vurarak ritim tutar.</p> <p>7.3. Dinlediği veya öğretmenin yaptığı ritmi bedenini, nesneleri ve vurmali çalgıları kullanarak yapar.</p> <p>7.4. Öğrendiği müzikleri seslendirirken tek vuruşla ritim tutar.</p> <p>7.5. Öğrendiği müziklere iki ve daha fazla vuruşla ritim tutar.</p> <p>7.6. Öğretmeni ve arkadaşlarının seslendirdiği müziğe ritim tutar.</p> <p>7.7. Arkadaş grubuyla birlikte ritim tutar.</p> <p>7.8. Dinletilen müziğin ritmine uygun olarak yürür.</p> <p>7.9. Dinletilen müziğin ritmine uygun olarak koşar.</p>	<p>Orff yöntemi Gösteri Rol oynama</p>	<p>Kontrol Listesi</p>
<p>1.2.8. Dinletilen veya canlı olarak söylenen müzik parçasının hızına uygun sözle / ritimle / hareketle eşlik eder.</p>	<p>8.1. Verilen görsellerden söz-ritim ve hareket bakımından hızlı olanlara yönelik tepki verir.</p> <p>8.2. Dinletilen veya canlı olarak söylenen hızlı müzik parçasına uygun sözle / ritimle / hareketle eşlik eder.</p> <p>8.3. Verilen görsellerden söz-ritim ve hareket bakımından yavaş olanlara yönelik tepki verir.</p> <p>8.4. Dinletilen veya canlı olarak söylenen yavaş müzik parçasına uygun sözle / ritimle / hareketle eşlik eder.</p>	<p>Orff Rol oynama Dalcroze Soru-cevap</p>	<p>Kontrol Listesi</p>
<p>1.2.9. Dinlediği müzikli öyküde geçen varlık seslerini taklit eder.</p>	<p>9.1. Fon müziği eşliğinde öyküyü dinler.</p> <p>9.2. Öğretmenin yardımıyla öykü içinde geçen varlıklara ait sesleri çıkarır.</p> <p>9.3. Varlıkların seslerini taklit etmeye yönelik bir müzik aleti seçer.</p> <p>9.4. Öykü okunurken varlıkların seslerini seçtiği müzik aletiyle çalar.</p>	<p>Rol oynama Etkinlik temelli öğretim</p>	<p>Kontrol Listesi</p>

1.2.10. Çevresinde kullanılan çalgıları tanıır.	<p>10.1. Sınıfındaki nesnelere arasından çalgıları gösterir.</p> <p>10.2. Vurmali çalgıları gösterir.</p> <p>10.3. Tuşlu çalgıları gösterir.</p> <p>10.4. Üfleme çalgıları gösterir.</p> <p>10.5. Telli çalgıları gösterir.</p> <p>10.6. Farklı çalgılardan çevresinde kullanılanları gösterir.</p>	Anlatım Soru-cevap	Kontrol Listesi ÖBT
1.2.11. Teknolojik müzik yapma aletlerini tanıır.	<p>11.1. Görseller arasından soundbeam müzik yapma aracını gösterir.</p> <p>11.2. Görseller arasından dubstep djmix müzik yapma aracını gösterir.</p> <p>11.3. Görseller arasından elektronik bateri müzik yapma aracını gösterir.</p>	Anlatım Soru-cevap	Kontrol Listesi ÖBT
Açıklamalar	<p>1.2.1. Sessiz ortamda gelen seslere yönelik verilen tepkiler öğrencilerin gelişimsel düzeyine göre ele alınmalıdır. Öğrencilerin performansına göre el kaldırma, başını çevirme, nereden ses geldiğini sözel olarak ifade etme, tepki biçimleri olarak değerlendirilebilir.</p> <p>1.2.2. Çevrede ses çıkaran her şey ses kaynağı olarak ele alınabilir.</p> <p>1.2.4. Sesleri eşleştirme; müzik kullanılarak yapılmalı, çocuk şartlarından uygun olanlar seçilmelidir. Cansız varlıkların sesi olarak taşıt, eşya sesleri vb. ele alınmalıdır.</p> <p>1.2.6. Hedefe ilişkin öğretim planı ekte yer almakla birlikte, diğer hedef davranışlara ilişkin ders planları benzer şekilde yapılabilir. Cansız varlıkların sesi olarak taşıt, eşya sesleri vb. ele alınmalıdır.</p> <p>1.2.8. Kullanılacak görseller; video klipleri ya da öğretmenin müzik eşliğinde yapacağı hareketler olabilir.</p> <p>1.2.11. Teknolojik müzik yapma araçları sınıfta veya okulda bulunma durumuna göre öğretim planına eklenebilir.</p>		

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Oyun ve Hareket	1.3.1. Günlük rutinleri içeren şarkıları söyler.	<p>1.1. Ders başlangıcında selamlaşma şarkısı söyler.</p> <p>1.2. El yıkama, öğle arası gibi günlük akış değişimlerine ilişkin şarkılar söyler.</p> <p>1.3. Derste yoklama alınmasına yönelik her öğrencinin ismini içeren şarkıları söylemeye katılır.</p>	Anlatım Soru-cevap Rol oynama	Kontrol listesi
	1.3.2. Ninni, tekerleme, sayısmaca söyler.	<p>2.1. Ninni, tekerleme, sayısmacaları öğretmeninden dinler.</p> <p>2.2. Anlamli bütünler halinde ninni, tekerleme, sayısmacaları tekrar eder.</p> <p>2.3. Öğretmeni ve sınıfla birlikte ninni, tekerleme, sayısmaca söyler.</p>	Kulaktan öğretim Anlatım Orff Kodaly	Kontrol listesi
	1.3.3. Oyunlarında tekerlemeler ve sayısmacalar kullanır.	<p>3.1. Öğretmen yardımıyla grup oyunlarında sayısmaca söyleyerek sıra belirler.</p> <p>3.2. Oyunlarında sayısmaca söyleyerek sıra belirler.</p> <p>3.3. Oyunlarında arkadaşları ile tekerleme söyler</p>	Kodaly Anlatım Rol oynama	Kontrol listesi
	1.3.4. Geleneksel müzikli çocuk oyunları oynar.	<p>4.1. Öğretmeni rehberliğinde geleneksel çocuk oyunları oynar.</p> <p>4.2. Arkadaşları ile birlikte geleneksel çocuk oyunları oynar.</p> <p>4.3. Geleneksel çocuk oyunlarının oynanmasına liderlik eder.</p>	Kodaly Rol oynama	Kontrol listesi
	1.3.5. Dinlediği öyküdeki olayları farklı materyaller kullanarak canlandırır.	<p>5.1. Dinlediği öyküdeki olaylarla ilgili seslendirme yapar.</p> <p>5.2. Dinlediği öyküdeki olaylarla ilgili farklı vücut hareketleriyle / müzik aletleriyle canlandırma yapar.</p>	Rol oynama Suzuki	Kontrol listesi

1.3.6. Müzikli oyun çalışmaları yapar.	<p>6.1. Video vb. görsellerle belirlenen müzikli oyunu izler.</p> <p>6.2. Müzikli oyunun sözlerini görselleriyle birlikte söyler.</p> <p>6.3. Müzikli oyunun hareketlerini sözleriyle birlikte müziği olmadan yapar.</p> <p>6.4. Müzikli oyunun hareketlerini sözleriyle müzik eşliğinde yapar.</p> <p>6.5. Müzikli oyunun hareketlerini müzik eşliğinde grup arkadaşlarıyla birlikte yapar.</p>	Kodaly Doğrudan öğretim	Kontrol Listesi
1.3.7. Ront çalışmaları yapar.	<p>7.1. Görsellerle sunulan rontu izler.</p> <p>7.2. Rondun sözlerini görsellerle birlikte söyler.</p> <p>7.3. Rondun hareketlerini sözleriyle birlikte müzik olmadan yapar.</p> <p>7.4. Rondun hareketlerini sözleriyle müzik eşliğinde yapar.</p> <p>7.5. Rondun hareketlerini müzik eşliğinde grup arkadaşlarıyla birlikte yapar.</p>	Kodaly Rol oynama	Kontrol Listesi
Açıklamalar	<p>1.3.1. Günlük rutinler her sınıfa övgü gün içindeki etkinlikleri içerir. Örneğin başlangıçta gün hakkında konuşma (tarih, önem, günlük akış vb.).</p> <p>1.3.3. "O Piti Pitti", "Portakalı Soyudum" gibi tanıdık sayısmacalar / tekerlemeler kullanılabilir.</p> <p>1.3.4. "Aç Kapyı Bezirgan Baş", "Kutu Kutu Pense", "Yağ Satarım Bal Satarım", "Annem Babam Tulumbadan Su Çeker" gibi oyunlar olabilir.</p> <p>1.3.5. Ritim çubukları, marakaslar, tüller, gazete kağıtları gibi ses çıkabilen her türü materyal kullanılabilir.</p>		

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Müzik Kültürü	1.4.1. Müzik öğretmenini tanıır.	1.1. Müzik öğretmenini gösterir. 1.2. Müzik öğretmenin adı sorulduğunda söyler.	Soru-cevap	Kontrol listesi
	1.4.2. İstiklâl Marşı'nı dinleme ve söyleme kurallarına uyar.	2.1. İstiklâl Marşı söylenirken ve dinlenirken nasıl davranılacağına ilişkin sunulan görsellere tepki verir. 2.2. Okulunda ve çevresinde İstiklâl Marşı söylenirken saygı ifadesi olarak ayakta sessizce, ellerini vücudunun yan tarafında sabit tutarak bekler.	Dönüştürülebilir sembol pekiştirme sistemi Gösteri	Kontrol listesi
	1.4.3. Farklı müzik aletlerini tanıır.	3.1. Çevresindeki müzik aletlerine dikkat eder. 3.2. Çevresinde müzik aleti çalanlar dikkatini çeker. 3.3. Çevresindeki farklı müzik aletlerini gösterir.	Anlatım Soru-cevap Orff Rol oynama	Kontrol listesi
	1.4.4. Dinlediği müziklerle ilgili duygu ve düşüncelerini ifade eder.	4.1. Dinlediği şarkılardan beğendiklerini / beğenmediklerini jest ve mimikleriyle ifade eder. 4.2. Dinlediği şarkılardan beğendiklerini / beğenmediklerini sözle ifade eder. 4.3. Dinlediği şarkılarla ilgili düşüncelerini söyler.	Soru-cevap Gösteri Anlatım Suzuki	Kontrol listesi
	1.4.5. Ülkesindeki ünlü müzisyenleri tanıır.	5.1. Dinlediği şarkıyı söyleyen müzisyeni görsellerden gösterir. 5.2. Ünlü müzisyenlerin adlarını söyler.	Soru-cevap Anlatım	Kontrol listesi
	1.4.6. Okulundaki müzik etkinliklerine katılır.	6.1. Belirli günler ve haftalar ile ilgili halk oyunu etkinliklerine katılır. 6.2. Ront ve / ya koro etkinliklerine katılır.	Anlatım	Kontrol listesi

1.4.7. Müzik dinleme kurallarını uygular.	7.1. Sınıfta, okulunda ve yakın çevresinde dinlediği müziğe uygun davranır. 7.2. Katıldığı etkinliklerde müziğe ve ortama uygun davranır.	Soru-cevap Anlatım	Kontrol listesi
1.4.8. Müzik yapma kurallarını uygular.	8.1. Müzik yapma aşamalarına ait yönergeye uyar. 8.2. Ortaya çıkardığı müziksel ürünü uygun ortamda sergiler. 8.3. Evde, okulda ve yakın çevresinde müzik yapma kurallarını uygular.	Soru-cevap Anlatım Rol oynama Gösteri	Kontrol listesi
1.4.9. Çevresinde bulunan müzik aletlerini korur.	9.1. Sınıftaki müzik aletlerini kullanmadan önce izin alır. 9.2. Müzik aletlerini amacına uygun kullanır. 9.3. Müzik aletlerini kullandıktan sonra yerine koyar.	Anlatım Gösteri	Kontrol listesi
1.4.10. Serbest zamanlarında müzik dinlemeyi alışkanlık haline getirir.	10.1. Okuldaki serbest zamanında kişisel müzik dinleme aracından ya da diğer araçlardan müzik dinler. 10.2. Evde serbest zamanlarında müzik dinler.	Anlatım Soru-cevap	Kontrol listesi
Açıklamalar	1.4.3. Sınıfta bulunanlardan farklı, kendi yöresine ait olabilecek, örneğin kemençe, kanun, akordeon gibi farklı müzik aletlerine yönelik ele alınmalıdır. Ayrıca müzik aletinin kendisi olmasa da görselleriyle sunulabilir. 1.4.5. Çocukların gelişim özelliklerine uygun müzikler seslendiren müzisyenler olabilir. (Örneğin Barış Manço, Kayahan gibi)		

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Müziksel Yaratıcılık	1.5.1. Ses oyunları yapar.	<p>1.1. Canlı varlıkların sesini "söyleyerek" çıkarma oyunu oynar.</p> <p>1.2. Cansız varlıkların sesini vücut hareketleriyle çıkarma oyunu oynar.</p> <p>1.3. Gruplara ayrılarak harfler, heceler, tekerlemeler, materyaller ve ritim aletlerinden yararlanarak yansıma vb. ses oyunları yapar.</p> <p>1.4. Orff aletlerine bebek, çocuk, kadın, erkek sesleri taklidi yaparak eşlik eder.</p>	Suzuki Orff Anlatım	Kontrol listesi
	1.5.2. Bildiği sözlere melodi oluşturur.	<p>2.1. Bildiği şarkı sözlerine doğaçlama melodi oluşturur.</p> <p>2.2. Bildiği sözlere doğaçlama melodi oluşturur.</p> <p>2.3. Çocukla ilgili verilen şiire doğaçlama melodi oluşturur.</p> <p>2.4. Bildiği ninnilere, sayışmaca ve tekerlemelere uygun melodi oluşturur.</p>	Anlatım Suzuki Gösteri	Kontrol listesi
	1.5.3. Bildiği melodilere söz oluşturur.	<p>3.1. Bildiği şarkı melodilerine doğaçlama söz oluşturur.</p> <p>3.2. Bildiği türkü melodilerine doğaçlama söz oluşturur.</p> <p>3.3. Bildiği ninnilere, sayışmaca ve tekerleme melodilerine uygun söz oluşturur.</p>	Anlatım Suzuki Orff	Kontrol listesi
	1.5.4. Müzik dinlerken doğaçlama ritim tutar.	<p>4.1. Dinlediği müziğe yönerge verilmeden vücuduyla, doğaçlama hareketlerle ritim tutar.</p> <p>4.2. Dinlediği müziğe yönerge verilmeden Orff aletleriyle doğaçlama şekilde ritim tutar.</p>	Anlatım Dalcroze	Kontrol listesi

<p>1.5.5. Kendi oluşturduğu müzik parçalarına doğaçlama ritim tutar.</p>	<p>5.1. Kendi oluşturduğu basit, bir veya iki vuruşluk müzik parçalarına vücuduyla ritim tutar.</p> <p>5.2. Kendi oluşturduğu basit, bir veya iki vuruşluk müzik parçalarına Orff aletleriyle ritim tutar.</p>	<p>Anlatım Dalcroze</p>	<p>Kontrol listesi</p>
<p>1.5.6. Teknolojik müzik yapma aletlerini kullanarak müzik yapar.</p>	<p>6.1. Öğretmenin rehberliğinde el ve vücut hareketleriyle müzik yapar.</p> <p>6.2. Grubun yaptığı bir veya iki vuruşluk ritimsel vuruşlara soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile eşlik eder.</p> <p>6.3. Soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile bir veya iki vuruşluk ritimsel vuruşlar yapar.</p> <p>6.4. Karaoke aracılığıyla müzik yapar.</p>	<p>Anlatım Soru-cevap Orff Suzuki</p>	<p>Kontrol listesi</p>
<p>Açıklamalar</p>	<p>1.5.2. Daha önce öğretilen tekerleme, sayısmaca, günlük yaptığı işler, şiirler, uyaklı ifadeler, birkaç sözcüklü cümlelere ilişkin melodiler olabilir.</p> <p>1.5.3. Öğrencilerin sıklıkla söylediği, söylemekten zevk aldıkları şarkıların, tekerlemelerin, sayısmacaların melodilerine, farklı ama uygun sözlerin oluşturulması olabilir.</p> <p>1.5.4. Yapılandırılmamış etkinliklerle, kendiliğinden oluşturduğu ritimleri ifade etmesi vurgulanmaktadır.</p>		

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ - I

BÖLÜM-1			
Dersin Adı	: Müzik ve Oyun	Kademe	: 1
Öğrenme Alanı	: Dinleme - Söyleme - Çalma	Önerilen Süre:	: 80 Dakika
BÖLÜM-2			
Hedef	7. Sözlerden, ritimden ve ezgiden başlayarak şarkı söyler. 7.1. Sözlerden başlayarak söz+ritim+ezgi sıralamasına uyarak şarkı söyler.		
Hedef Davranışlar	8. Orff çalgılarıyla ritim tutar. 8.2. Bir vuruşluk ana ritimle davul ritmine uygun el çırpar. 8.5. Öğretmeni tarafından ritim aletiyle verilen bir ritme eşlik eder. 8.6. Grupla birlikte yapılan basit ritmik çalışmaya eşlik eder.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru - cevap, kulaktan öğretim, Orff.		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Etkileşimli tahta, Orff çalgıları ve ritim aletleri (marakas, zil, davul, ritim çubukları, tahta kaşık, yumurta shaker ve zilli tef, darbuka vb.), çalar saat ve video "TİK-TAK" şarkısı.		
Ortam Düzenlemeleri	Sınıf ortamı, öğrencilerin ritim aletlerine rahatlıkla vurabilecekleri şekilde ve tamamının etkileşimli tahtayı rahat görebileceği şekilde düzenlenir.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Öğretmen; "Çocuklaaar, güzel şarkı söylemek ister misiniz? Bugün sizinle güzel şarkı söylemeyi öğreneceğiz." der cevapları pekiştirir. Sonra "Çocuklar sabahları sizleri anneniz mi uyandırıyor yoksa?" diye sorarak, şarkının içeriğine de dikkat çeker. Çocuklarla, zaman kavramına yönelik evde ve okulda yaptıklarıyla ilgili sohbet ederek dikkatlerini çeker. Sabah uyanma ile ilgili etkileşimli tahtadan video izletir ve video ile ilgili sohbet eder.		
Güdüleme	"Şarkı söylemeyi öğrendiğiniz zaman, hem güzel şarkı söyleyebileceksiniz hem de okulumuzdaki etkinliklerde şarkı söyleyebileceksiniz. Bugünkü şarkımızı öğrenirken evde nasıl uyanacağımızı da öğrenmiş olacağız." der.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	"Eveet. Önceki derslerimizde çevremizdeki sesleri ve sesimizi doğru kullanmayı öğrenmiştik. Şimdi de güzel şarkı söylemeyi "TİK-TAK" (Ek-1) şarkımızla öğreneceğiz. Öğrenirken beni dikkatli dinler ve izlerseniz, ders sonunda siz de güzel şarkı söylemeyi öğrenmiş olacaksınız. Hazır mıyız?" denir ve cevaplar alındıktan sonra ders öğretimine geçilir.		
Uygulama	Öğretmen; "TİK TAK" şarkısının ezgisini çalar ve şarkıyı kulaktan söyler. Öğrencilerin dinlemelerini ister. Öğrencilere "Aferin çocuklar! Beni ne kadar güzel dinlediniz." şeklinde ya da isimlerini söyleyerek olumlu davranışları pekiştirir. Şarkının sözlerini şiir gibi heceleyerek okur ve ifade edici dili olan öğrencilere tekrar ettirir. İfade edici dili olmayan öğrencilere el çırptırır. Olumlu davranışlara yönelik pekiştirici kullanır. Şarkıyı uygun bölümlere ayırır. Bu bölümleri önce kendisi ezgisi ve ritmiyle söyler. Daha sonra öğrencilere "Ben şarkıyı söylerken ellerinizi birer kez arka arkaya benim gibi vurarak çırpacaksınız." der. Olumlu davranışlara yönelik pekiştirici kullanır. Yapamayan çocukların yanlarına giderek fiziksel yardımla ritim tutmasını sağlar. Şarkının ritmi pekiştikten sonra, söylenen bölüme, öğrencilere el çırparak veya ritim çubukları, marakas, darbuka vb. ritim aletleriyle eşlik ettirir. Olumlu davranışlara yönelik pekiştirici kullanır. Aynı şekilde şarkının diğer bölümlerini öğretir. Öğrenilen bölümleri öğrencilerle birlikte elleriyle ve Orff veya diğer ritim aletleriyle ritim tutma eşliğinde birleştirerek şarkının tamamını söyler. Şarkının tamamını, öğrenildikten sonra her bir öğrenciye seçtiği Orff ve ritim aletleriyle tek tek veya gruplar halinde söyler.		

BÖLÜM-3**Ölçme ve Değerlendirme:**

Öğrencilerin "TİK-TAK" şarkısını doğru söyleyip söylemedikleri ile ilgili olarak, önce tek tek sonra da grup halinde öğretmenin eliyle verdiği komuta uygun söylemeleri istenir. İstenen davranışı gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri ile ilgili olarak; gerçekleştirdilerse "Evet", gerçekleştirmedilerse "Hayır" seçeneğinin işaretleneceği neden gerçekleştirmediklerine ait açıklamanın yapılacağı kontrol listesi hazırlanır.

KONTROL LİSTESİ**Öğrencinin Adı Soyadı:****Sınıfı: Numarası:**

Hedef no.	Hedef Davranış	Beceriler	Evet	Hayır	Açıklama	
7. Sözlere, ritimden ve ezgiden başlayarak şarkı söyler. 8. Orff çalgılarıyla ritim tutar.	7.1. Sözlere başlayarak söz+ritim+ezgi sıralamasına uyarak şarkı söyler.	Sözleriyle şarkıyı söyler.				
		Ritmiyle söyler.				
		Ezgisini söyler.				
	8.2. Bir vuruşluk ana ritimle davul ritmine uygun el çırpar.	Birer kez eş zamanlı çırpar.				
		İki kez eş zamanlı çırpar.				
	8.5. Öğretmeni tarafından ritim aletiyle verilen bir ritme eşlik eder.	Eliyle eşlik eder.				
		Ritim aletiyle eşlik eder.				
		Vücutuyla eşlik eder.				
	8.6. Grupla birlikte yapılan basit ritmik çalışmaya eşlik eder.	Eliyle eşlik eder.				
		Ritim aletiyle eşlik eder.				
		Vücutuyla eşlik eder.				

Ek-1**TİK - TAK**Söz - Müzik
Ayhan Öztürk

DERS PLANI ÖRNEĞİ - II

BÖLÜM-1			
Dersin Adı	: Müzik ve Oyun	Kademe	: 1
Öğrenme Alanı	: Müziksel Algı ve Bilgilenme	Önerilen Süre:	: 80 Dakika
BÖLÜM-2			
Hedef	6. Sesleri taklit eder.		
Hedef Davranışlar	6.2. Dinletilen hayvan seslerini taklit eder. 6.3. Dinletilen doğa seslerini taklit eder.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru - cevap.		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Çiftlik resmi, çomak kuklalar, "Ali Baba'nın Çiftliği" şarkısının videosu, ritim çubukları.		
Ortam Düzenlemeleri	Sınıf ortamında oturma düzeninin U şeklinde düzenlenmesi, çiftlik resminin tüm çocukların görebileceği şekilde asılması, çomak kuklaların kutunun içerisine konulması.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Çiftlik resmi (Ek.1) tüm çocukların görebileceği şekilde tahtaya asılır ve çocuklarla resimdeki hayvanlar hakkında konuşulur. Hangi hayvanlar var, nasıl bir ortamdalar konularında sorular sorulur. Çiftlik resminin içinde de yer alan ve daha önce hazırlanmış olan kedi, köpek, inek ve koyun çomak kuklaları çocuklar meraklandırılarak kutudan çıkarılır.		
Güdüleme	Çocuklara çomak kuklalar tanıtılarak; " Biliyor musunuz, tahtadaki resimdeki çiftlik, Ali Baba'nın Çiftliği imiş ve içerisinde kuklalarımız gibi hayvanlar varmış. Kediler, köpekler, inekler ve koyunlar hep birlikte bu çiftlikte yaşamış. Sizinle bugün bu hayvanların çıkardığı sesleri ve Ali Baba'nın Çiftliği şarkısını öğreneceğiz ve eğleneceğiz " denir.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	" Önceki derslerimizde sizlerle taşıt seslerini öğrenmiştik; ambulans, itfaiye hakkında konuşmuş ve seslerini taklit etmiştik. Bugün de hayvan seslerinden bazılarını öğreneceğiz, hazır mısınız? " denerek derse geçilir.		
Uygulama	Çocuklara tahtadaki " Ali Baba'nın Çiftliği " resmi gösterilerek içerisindeki kedi, köpek, inek ve koyun resimlerine dikkat çekilir. Şarkının sözleri öğrenciler için anlamlı hale getirilir. Çomak kuklalar gösterilerek kedi, köpek, inek ve koyunun nasıl ses çıkardığı çocuklara sorulur. Çocuklara model olunur ve taklit etmeleri sağlanır. Sonrasında; " Biliyor musunuz, bunun bir de şarkısı var. " denerek videodan " Ali Baba'nın Çiftliği (Ek.2) " şarkısı dinletilir. Çiftlikteki hayvanlardan kuklalarda da yer alanlar gösterilerek şarkı tekrar ettirilir. Öğrencilerin uygun davranışları pekiştirilir. Sonrasında çiftlik resmi hakkında konuşularak bir gün bu çiftlikte gökyüzünün karardığı, rüzgar esmeye başladığı anlatılır. Rüzgar sesi çıkarılır ve çocuklara; " Rüzgar nasıl ses çıkarmış, haydi siz de söyleyin! " denir. Sonrasında yağmur yağdığı, gök görüntüsü sesi duyulduğu ve aynı zamanda yakında bir akarsunun bulunduğu bir olay örgüsü içerisinde betimlenir. Anlatım yapılırken sesler çıkarılır ve öğrencilerden taklit etmeleri istenir. Öğrencilerin uygun davranışları sözel ifadelerle pekiştirilir.		
BÖLÜM-3			
Ölçme ve Değerlendirme: Öğrencilerin öğretim yapılan kapsamda ses taklit davranışları değerlendirilir. Taklit etme davranışı ile ilgili ekteki kontrol listesi uygulanır.			

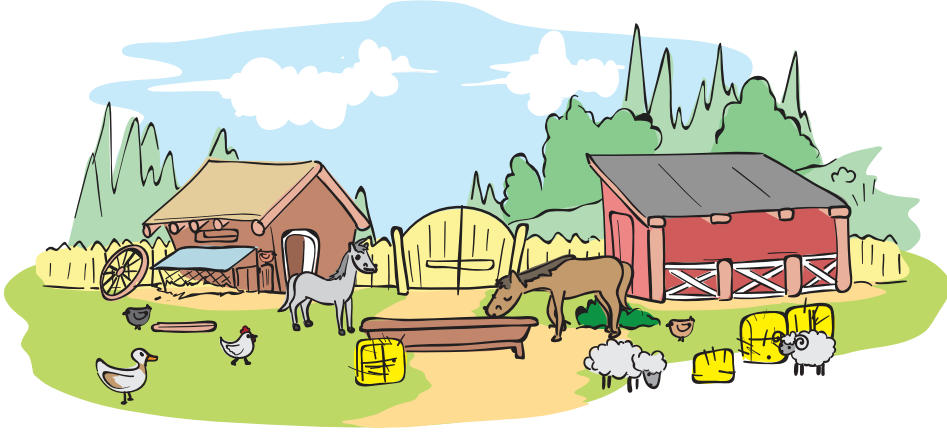
KONTROL LİSTESİ

Öğrencinin Adı Soyadı:

Sınıfı: Numarası:

Hedef no.	Hedef Davranış	Beceriler	Evet	Hayır	Açıklama
6. Sesleri taklit eder.	6.2. Dinletilen hayvan seslerini taklit eder.	Kedi sesi			
		Köpek sesi			
		İnek sesi			
		Koyun sesi			
	6.3. Dinletilen doğa seslerini taklit eder.	Rüzgar sesi			
		Yağmur sesi			
		Gök gürültüsü			
		Akarsu sesi			

Ek-1

Ek-2

ALİ BABA' NIN ÇİFTLİĞİ

A li ba ba nın bir çift li ği var çift li ğin de ku zu la rı var
A li ba ba nın bir çift li ği var çift li ğin de a rı la rı var
A li ba ba nın bir çift li ği var çift li ğin de i nek le rı var
A li ba ba nın bir çift li ği var çift li ğin de kö pek le rı var

Mee Mee di ye ba ğı rır çift li ğin de A li ba ba nın
Vizz vizz di ye ba ğı rır çift li ğin de A li ba ba nın
Möö möö di ye ba ğı rır çift li ğin de A li ba ba nın
Haav haav di ye ba ğı rır çift li ğin de A li ba ba nın

DERS PLANI ÖRNEĞİ - III

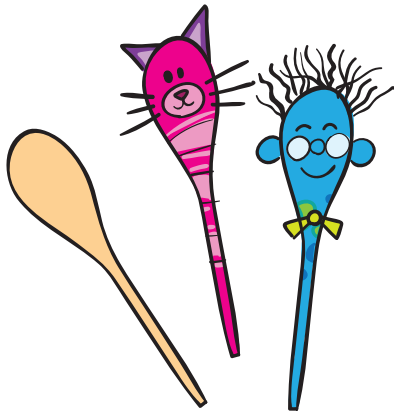
BÖLÜM-1			
Dersin Adı	: Müzik ve Oyun	Kademe	: 1
Öğrenme Alanı	: Oyun ve Hareket	Önerilen Süre:	: 40 Dakika
BÖLÜM-2			
Hedef	1. Günlük rutinleri içeren şarkıları söyler.		
Hedef Davranışlar	1.1. Ders başlangıcında selamlaşma şarkısı söyler. 1.3. Derste yoklama alınmasına yönelik her öğrencinin ismini içeren şarkıları söylemeye katılır.		
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Rol oynama, anlatım, soru - cevap.		
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	İki çomak kukla ve öğrenciler için hazırlanan küçük çomak kuklalar (Bakınız- Ek.1-2) (Öğrencilerin sevdikleri karakterlerin peluş oyuncakları da olabilir.)		
Ortam Düzenlemeleri	Tüm çocuklar öğretmeni görebilecek şekilde yarım daire halinde oturtulur.		
BÖLÜM-3			
Dikkati Çekme	Öğrencilere bugün sınıfta misafirlerinin olduğu ve onlarla tanışabilecekleri söylenir. Ne olduğu belli olmayacak şekilde üzeri kapalı çomak kuklalar öğrencilere gösterilerek; "Acaba bu misafirler kimler olabilir?" şeklinde sorularla çocuklardan tahmin etmeleri istenir.		
Güdüleme	Sonrasında üzeri kapalı çomak kuklalar gösterilerek; "İki misafirimiz işte burada, onlarla tanışacağız, selamlaşacağız ve birlikte şarkı söyleyeceğiz. Bu şarkıyı öğrendiğimizde her dersimizin başlangıcında ben sınıfa geldiğimde birlikte söyleyebiliriz. Sonra derse başlayabiliriz." şeklinde açıklama yapılır.		
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	"Daha önce de sizin öğrendiğiniz şarkılar vardı. Bu şarkı da dersimizin başlangıcındaki selamlaşma şarkımız olacak. Hazır mısınız öğrenmeye, haydi başlayalım!" denir ve sınıfın kural-ları hatırlatılarak derse başlanır.		
Uygulama	Öğretmen; "Sınıftaki misafirlerimizin adı Mini ve Tini. Artık müzik derslerimizde bizimle birlikte olacaklar. Onlarla tanışmak ister misiniz?" der ve öğrencilere yaklaştırarak kuklaları tanıtır. "Haydi onlara merhaba diyelim." der. Kuklalarla konuşmuş gibi yaparak "Merhaba!" der. Kuklaları çocuklara yaklaştırarak çocuklardan tepkilerini bekler. Tepki vermeyen çocuklar için model olur ve "Merhaba!" der ve devam eder: "Tini ve Mini bizim sınıfımıza gelmiş, onlara "Merhaba! ", dedik, çok güzel oldu. Biliyor musunuz, onlar bana bir şarkı öğrettiler ve benim size de bunu söylememi istediler. Tini ve Mini'nin tanışma şarkısı imiş bu. Her gün birbirleri ile karşılaştıklarında söylerlermiş." der ve iki kuklayı karşılıklı konuşmuş gibi tutarak şarkıyı söyler. "Merhaba, nasılsın... merhaba, nasılsın; Merhaba, nasılsın.. nasılsın Tini?" der ve sonrasında Mini'nin yanıtının şarkısını da söyler: "Merhaba, iyiyim.. merhaba, iyiyim; Merhaba, iyiyim.. iyiyim Mini" der. Öğrencilere önce Tini ile tanışmak, daha sonra Mini ile tanışmak üzere şarkıyı tekrar ettirir. Çocuklardan alkışlarla ritim tutmasını isteyebilir. Daha sonra çocuklara Tini ve Mini kuklalarının küçültülmüş benzer örneklerini dağıtarak şarkıyı tekrar ettirir. Öğrencilerden Tini ve Mini kuklasına sahip olanlar karşılıklı oturtulur. Tini ve Mini'nin tanışma şarkısı, iki öğrencinin rol oynaması ile şarkı söyleyerek canlandırılır. Öğretmen ders sonunda, çok eğlenceli bir ders yaptıklarını, selamlaşma şarkısı öğrendiklerini ve her müzik dersinin başlangıcında bu şarkıyı söyleyeceklerini ifade ederek dersi tamamlar. Çocuklar bu şarkıyı öğrendiklerinde birbirlerine adlarını söyleyerek ders başlangıcında selamlaşmış ve kimlerin sınıfta olduğuna yönelik bir yoklama da alınmış olacaktır.		

BÖLÜM-3**Ölçme ve Değerlendirme:**

Öğrencilerin kuklalar ile tanışmak için söyledikleri ifadeler, selamlaşma şarkısının dizelerini söyleyip söyleyemedikleri kontrol listesi ile değerlendirilir.

KONTROL LİSTESİ**Öğrencinin Adı Soyadı:****Sınıfı: Numarası:**

Hedef no.	Hedef Davranış	Beceriler	Evet	Hayır	Açıklama
1. Günlük rutinleri içeren şarkıları söyler.	1.1. Ders başlangıcında selamlaşma şarkısı söyler.	Arkadaşına "Merhaba!" der.			
		"Nasılsın?" diye sorar.			
	1.3. Derste yoklama alınmasına yönelik her öğrencinin ismini içeren şarkıları söylemeye katılır.	Arkadaşı ya da öğretmeni "Merhaba!" dediğinde "Merhaba!" diye karşılık verir.			
		"İyiyim." der.			

Ek-1**Ek-2**

DERS PLANI ÖRNEĞİ - IV

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Müzik ve Oyun
Öğrenme Alanı	: Müzik Kültürü
Kademe	: 1
Önerilen Süre:	: 80 Dakika
BÖLÜM-2	
Hedef	3. Farklı müzik aletlerini tanıır.
Hedef Davranışlar	13.1. Çevresindeki müzik aletlerine dikkat eder. 3.2. Çevresinde müzik aleti çalanlar dikkatini çeker. 3.3. Çevresindeki farklı müzik aletlerini gösterir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru-cevap, Orff, rol oynama.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Piktogramlar, etkileşimli tahta, Orff ve ritim aletleri-vurmalı çalgılar- (marakas, el zilleri, kaşık, ritim çubukları, davul, darbuka, vb.), tuşlu çalgılar (org, akordeon, melodika), üflemeli çalgılar (flüt, kaval, tulum vb.), telli çalgılar (bağlama, gitar, keman, labak kemane vb.) "İsim verme Oyunu"
Ortam Düzenlemeleri	Sınıf ortamı öğrencilerin müzik aletlerini rahatlıkla görebilecekleri hale getirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Sınıfa girişte öğrencilerin de bildiği bir müzik aletiyle yine öğrencilerin tanıdığı bir şarkı / türkü çalınır. Öğrencilerin ezgiye katılımının sağlanması amacıyla "Çocuklaaar! Ne duruyorsunuz? Haydi hep beraber ellerimizi çırparak bana eşlik edin," denerek dikkatleri çekilir. Şarkı / türkü bittikten sonra öğrencilere; "Şarkıyı / türküyü ne ile çaldım acaba? Aranızda cevap verebilecek olan var mı?" ; piktogramlar yardımıyla; "Göstereceğim resimlere bakın bakalım, çocuklar hangi müzik aletlerini çalıyorlar acaba?" şeklinde soru sorularak ve cevaplar alınarak öğrencilerle sohbet edilir. "bu dersimizde; sınıfımızda, okulumuzda, evimizde, kısacası çevremizde hangi müzik aletleri var, hem onları tanıyacağız hem de arkadaşlarımız farklı müzik aletleri gördüklerinde neler yapacaklar, hep beraber izleyeceğiz." denerek sohbete devam edilir.
Güdüleme	Bugünkü dersten ne beklediği ile ilgili olarak çocuklara; "Bugün burada göreceğiniz ve tanıyacağınız, hatta bazılarını elinize alıp çalabileceğiniz müzik aletlerini daha sonra tekrar hatırlayacaksınız. Hoşunuza gidebilecek bazılarını tekrar çalmak isteyeceksiniz." denir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	Çocuklara, daha önceki derslerde hangi müzik aletlerini kullandıkları hatırlatılır. Sınıfta bulunan müzik aletlerinden bazıları çocuklara gösterilir ve müzik aletlerinin isimleri söylenir. "Bugün isim verme oyunu da oynayacağız hep birlikte." denerek derse geçilir.
Uygulama	Öğretmen; Sınıfta bulunan bütün müzik aletlerini öğrencilerin görebileceği alana getirir. (Bu aşamada öğrencilerden kendisine yardım etmesini isteyebilir.) Yardım eden öğrencilere yönelik pekiştirici kullanır. Sınıflarında bulunan müzik aletlerini tanıma etkinliği yaptırır. Bu etkinliği gerekirse daha önceden hazırladığı piktogramlar veya etkileşimli tahta yardımıyla gerçekleştirir. Etkinlikte, öğrencilere; "Sınıftaki hangi müzik aletlerinden hoşlanıyorsunuz çocuklar?" şeklinde sorular sorar. Cevapları aldıktan sonra; "Hadi bakalım. Şimdi hoşunuza giden müzik aletlerini alın." der. Zorlanan öğrencilere fiziksel yardımda bulunur. "Aferin sizlere. Ne kadar güzel müzik aletleri seçtiniz öyle." diyerek davranışları pekiştirir. Hoşlandıkları müzik aletini alan öğrencilere; "O müzik aletini çok mu seviyorsun? Çok güzel bir seçim yapmışsın. Aferin sana." şeklindeki soru ve pekiştiricilerle çocukların müzik aletlerine yönelik tepkilerini izler. Sonraki aşamada, öğrencilere, ellerinde bulunan müzik aletlerini gösteren piktogramları dağıtır ve; "Çocuklar! Şimdi hep birlikte 'İsim Verme Oyunu' oynayacağız." der.

Oyunun nasıl oynanacağı ile ilgili; “Artık elimizde hangi müzik aleti varsa bizim de adımız o olacak. Yani elimizde darbuka varsa ismimiz darbuka, gitar varsa ismimiz gitar, marakas varsa ismimiz marakas , zil varsa zil, flüt varsa flüt, kaşık varsa kaşık, çubuk varsa ismimiz çubuk olacak. Daha sonra ben bir müzik aletinin adını söylediğimde ve resmini gösterdiğimde o müzik aletinin adını kime vermişsek, kim için karar verdiyse, o ayağa kalkacak veya adını söyleyecek (bu aşamada öğrenci söz konusu davranışı farklı şekillerde ifade edebilir.). Sonra o kişi elindeki müzik aletini bize çalacak. Yani oynayacağımız oyun için ismimiz böyle olacak, anlatabildim mi acaba?” diyerek oynanacak oyunun kurallarını soru-cevaplarla belirler. Öğrencilerin derse ilgilerine yönelik pekiştiriciler kullanır.

Oyun aşamasında öğrencileri, etkileşimli tahtayı rahat görebilecekleri şekilde konumlandırır. Oyunu tekrarlarla gerçekleştirdikten sonra, bu kez oynadıkları oyunu etkileşimli tahta yardımıyla ve piktogramlar kullanarak, diğer vurmali, üflemeli, tuşlu ve telli çalgıları tanıtarak ve çıkardıkları sesleri eş zamanlı dinleterek gerçekleştirir.

Etkinliği gerçekleştirdikten sonra çocuklara ders boyunca gördükleri müzik aletleri sırasıyla tekrar gösterilerek; “Çocuklar. Gördüğümüz bu müzik aletlerinden en çok hangisini sevdiniz bana söyley misiniz?” şeklinde soru-cevap etkinliği yapar.

Ölçme ve Değerlendirme:

Öğrencilerden sınıfta bulunan müzik aletlerinin neler olduğuna ve en çok hoşlandıkları müzik aletinin neler olduğuna yönelik veya etkileşimli tahtadan ve piktogramlardan gösterildiğinde müzik aletlerinin isimlerinin neler olduğuna yönelik, istenen cevapları verip vermemeleriyle ilgili kontrol listesi hazırlanır.

KONTROL LİSTESİ

Öğrencinin Adı Soyadı:

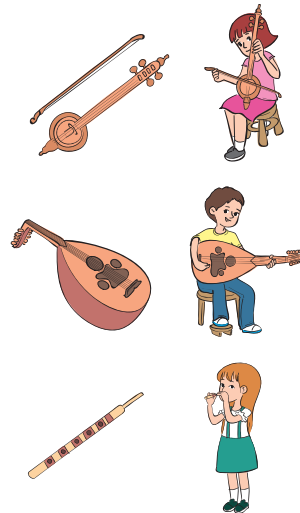
Sınıfı: Numarası:

Hedef no.	Hedef Davranış	Beceriler	Evet	Hayır	Açıklama
3. Farklı müzik aletlerini tanıtır.	3.1. Çevresindeki müzik aletlerine dikkat eder.	Müzik aletinin adını söyler.			
		Sınıfta bulunan vurmali üflemeli, tuşlu ve telli çalgıların adı söylendiğinde nerede bulduklarını ayrı ayrı söyler.			
	3.2. Böyle bir hedef davranış ilgili tabloda listelenmemiş.	Beğendiği müzik aletini ister.			
		Beğendiği müzik aletini çalar.			

Ek-1

Ek-2

DERS PLANI ÖRNEĞİ - V

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Müzik ve Oyun
Kademe	: 1
Öğrenme Alanı	: Müziksel Yaratıcılık
Önerilen Süre:	: 120 Dakika
BÖLÜM-2	
Hedef	6. Teknolojik müzik yapma aletlerini kullanarak müzik yapar.
Hedef Davranışlar	6.1. Öğretmenin rehberliğinde el ve vücut hareketleriyle müzik yapar. 6.3. Soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile bir veya iki vuruşluk ritimsel vuruşlar yapar. 6.2. Grubun yaptığı bir veya iki vuruşluk ritimsel vuruşlara soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile eşlik eder.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru - cevap, Orff ve Suzuki
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Etkileşimli tahta, videolar, elektronik bateri, dubstep djmix, soundbeam, ritim çubukları, darbuka.
Ortam Düzenlemeleri	Sınıf ortamının gerekli aydınlığı sağlanması. Gerekli müzik aletlerinin ulaşılabilir ve görüş alanında olması.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğrencilere etkileşimli tahtadan soundbeam'le yapılan bir müzik videosu dinletilir ve Öğretmen; “Çocuklar daha önce hiç böyle bir müzik aleti gördünüz mü?” ve “Peki, sizler de videoda izlediğiniz gibi müzik yapmak ister misiniz acaba?” şeklindeki soru-cevaplarla sohbet eder. Daha sonra nasıl yapılacağını öğreteceği teknolojik müzik aletlerini tüm öğrencilerin görebileceği alana getirir ve öğrencilere; “Eveet. Merak edenler kimler acaba, görebilir miyim?” diye sorarak sohbete devam eder. Dikkatli dinlemeye dönük davranışlar pekiştirilir.
Güdüleme	Öğretmen tarafından öğrencilere, soundbeam, bateri, djmix gibi aletlerle müzik yapmayı öğrendiklerinde okulda, evde arkadaşlarına, ailesine, öğretmenlerine müzik gösterisi yapabilecekleri söylenir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	Öğrencilerle önceki derslerde öğrenilen “TİK-TAK” şarkısı ritimsel olarak tekrar edilir. Öğretmen öğrencilere; “Çocuklar bugünkü dersimizde, elinizi ve vücudunuzu kullanarak müzik yapabileceksiniz. Soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile bir veya iki vuruşluk ritimsel vuruşlar yapabilecek, ayrıca arkadaşlarınızın yaptığı ritimlere soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile eşlik edebileceksiniz.” der ve anlatımın pekişmediğine yönelik bir durum varsa öğretmen; “Merak etmeyin. Nasıl yapıldığını benimle birlikte öğreneceksiniz, çocuklar!” der ve derse geçer.
Uygulama	Öğretmen; Kendisi model olur ve el ve vücut hareketleriyle bir veya iki vuruşluk ritim yapar ve öğrencilere; “Çocuklar ne yaptığımı gördünüz mü acaba?” diye sorar. Cevaplar alındıktan hareketi bu kez çok yavaş biçimde tekrar eder ve öğrencilere tekrar sorar: “Çocuklar ellerimi vücudumda nerelere vurduğumu ve ses çıktığı yerleri acaba?” der. Cevaplar alındıktan sonra; “Şimdi sizlerin de benimle aynı hareketleri yaparak vücudunuzdan ses çıkarmanızı istiyorum, anlatabildim mi?” der. Daha sonra çocuklara; “Şimdi beni çok dikkatli bir şekilde takip edeceksiniz ve ben ne yaparsam aynısını tekrar edeceksiniz. Yani ben dizime elimle bir kez vurduğumda sizler de aynı şekilde dizinize bir kez vuracaksınız. Tamam mı?” diyerek hareketleri öğretmeye başlar. (Bu soru- cevap bölümlerinde ifade edici dili olmayan çocukların cevaplarını öğretmen gerektiğinde fiziksel yardımla veya başka jest veya mimik hareketleri yardımıyla alır.)

- Bir elini dizine bir kez vurur. (Öğrenciler bütün hareketleri tekrar eder. Burada fiziksel yardıma ihtiyaç duyan öğrencilere öğretmen yardım eder.)
- Diğer elini diğer dizine bir kez vurur.
- Bir elini bu kez göğsüne bir kez vurur.
- Diğer elini göğsüne bir kez vurur.
- İlk hareketi ve ikincisini eş zamanlı yapar.
- Üçüncü ve dördüncü hareketi eş zamanlı yapar.
- Dört hareketi birleştirir ve birkaç kez arka arkaya yapar.

Bu aşamada öğrencilerin, hareketleri doğru yapmaya yönelik çabalarına; **“Aferin çocuklar! Ne kadar yeteneklisiniz. Sizinle çok güzel müzikler yapacağız.”** şeklinde olumlu pekiştiricilerle destek verir.

Sonraki aşamada öğretmen; **“Eğlenceli, değil mi çocuklar?”** der ve **“Eveet!”** cevabını aldıktan sonra öğrencilere; **“Şimdi ise bu yaptığımız vuruşları daha önce öğrendiğimiz “TİK-TAK” şarkısını söylerken yapalım. Ne dersiniz?”** diye sorar ve olumlu cevaplar alındıktan sonra TİK-TAK şarkısını kendisinin rehberliğinde söyletir ve vuruşları eş zamanlı yaptırır.

Ancak, şarkıyla eş zamanlı olarak vuruş yapamayan öğrencilere; **“Çocuklara aynı anda hem şarkıyı söyleyip hem de vuruş yapamayanlar sadece vuruş yapabilirler.”** şeklinde uyarı yapılabilir.

El ve vücut hareketleriyle ritim tutma davranışları ve müziksel ritimler pekiinceye kadar etkinliği devam ettirir. (Öğretmene öneri: Ancak burada şu ayrıntıya dikkat etmek gerekir. Öğrencilerin arasında ritim duygusu gelişmiş öğrenciler varsa, uyumu bozmadan onların özgün ritimleri yapmalarına izin verilmesi yaratıcılık duygusunun pekişmesi açısından yararlı olacaktır.)

Sonraki aşamada öğrencilere; **“Şimdi de çocuklar, (teknolojik müzik aletlerini göstererek) bu müzik aletleriyle müzik yapmayı öğreneceğiz.”** der ve kendisini çok dikkatli bir şekilde takip etmelerini ister.

Daha sonra, müzik aletlerini çalma aşamalarına geçeceğini söylemeye yönelik; **“Çocuklar! Hatırladınız mı acaba, dersin başında izlediğimiz videoyu?”** diye sorar. Cevaplar alındıktan sonra çocuklara; **“İşte dubstep djmix dediğimiz bu müzik aletiyle müzik yapacağız.”** der ve müzik aletini bütün öğrencilerin göreceği bir yere koyar. Sonra; **“Önce ben nasıl yapıldığını sizlere göstereceğim, sonra, sizler teker teker buraya gelerek nasıl müzik yapıldığını öğreneceksiniz, Anlatabildim mi?”** der ve cevaplar alındıktan sonra uygulamaya geçer.

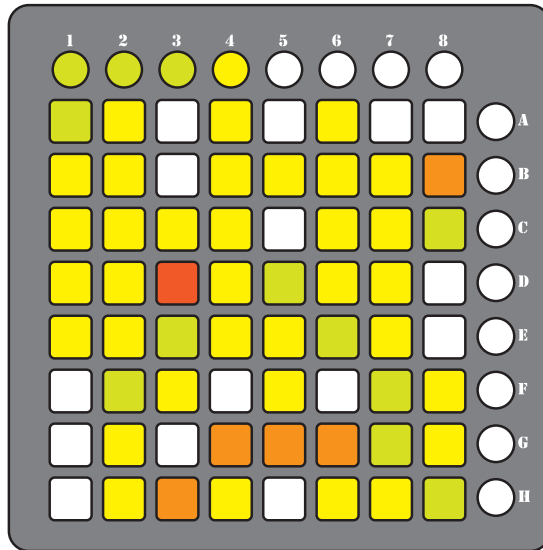
- Dubstep djmix’te kendisi kısa bir şekilde ritmik doğaçlama müzik yapar. Aynı şekilde parmak vuruşlarıyla öğrencilerin kendisi gibi müzik yapacaklarını söyler.
- İkinci aşamada dubstep’te önce tuşlara bir vuruş yapar. Sesi duyurur. Sonra ikinci vuruşu yapar.
- İki vuruşu birleştirir.
- Öğrencileri teker teker çağırarak veya müzik aletini önlerine götürerek kendisinin rehberliğinde aynı vuruşları yaptırır. (Fiziksel yardıma ihtiyaç duyan çocuklara fiziksel yardıma bulunur.)
- Dubstep djmix’te istenilen sesleri çıkarmaya dönük davranışlara olumlu pekiştiriciler kullanılır.
- Bütün öğrencilere bir ve iki vuruşluk ritimleri yaptırır.
- En son aşamada dubstep djmix’te müzik yapan öğrenciyle eş zamanlı olarak diğer öğrencilere öğrendikleri el ve vücut ritmiyle, ritim çubuklarıyla veya darbukayla eşlik ettirir.
- Öğrenme sürecini aynı şekilde, diğer soundbeam ve elektronik batari ile devam ettirir.

BÖLÜM-3**Ölçme ve Değerlendirme:**

Öğrencilerden bir ve iki vuruşluk ritimlerle el ve vücut hareketleri, teknolojik müzik yapma aletleriyle bir ve iki vuruşluk ritimlerle müzik yapmaları ve el ve vücut hareketleri ve ritim aletleriyle yaptıkları ritimle teknolojik müzik yapma aletlerine eşlik etmeleri istenir. İstenilen davranışları gerçekleştirip gerçekleştirmedikleriyle ilgili kontrol listesi hazırlanır.

KONTROL LİSTESİ**Öğrencinin Adı Soyadı:****Sınıfı: Numarası:**

Hedef no.	Hedef Davranış	Beceriler	Evet	Hayır	Açıklama	
6. Teknolojik müzik yapma aletlerini kullanarak müzik yapar.	6.1. Öğretmenin rehberliğinde el ve vücut hareketleriyle müzik yapar.	Eliyle bir dizine bir vuruş yapar.				
		Eliyle diğer dizine bir vuruş yapar.				
		Bir eliyle göğsüne bir vuruş yapar.				
		İki Eliyle göğsüne bir vuruş yapar.				
		Bütün vuruşları ritme uygun birleştirir.				
	6.3. Soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile bir veya iki vuruşluk ritimsel vuruşlar yapar.	Bir vuruş yapar.	Bir vuruş yapar.			
			İki vuruş yapar.			
			İki vuruşu ritmik bir şekilde yapar.			
	6.2. Grubun yaptığı bir veya iki vuruşluk ritimsel vuruşlara soundbeam, dubstep djmix, elektronik bateri ile eşlik eder.	Bir vuruşla eşlik eder.	Bir vuruşla eşlik eder.			
			İki vuruşla eşlik eder.			

Ek-1

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ.....	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ.....	6
1. DEĞERLERİMİZ.....	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ.....	9
OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI.....	9
1. OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖZEL AMAÇLARI	9
2. OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ALANA ÖZGÜ BECERİLERİ.....	9
3. OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	10
OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI.....	12
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	12
2. HEDEFLERİN YAPISI	14
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR.....	15
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	24

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamlarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüşmüş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüşmesini sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır engel düzeyindeki öğrencilere kazandıramamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktadır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında

yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamaya yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimi etkiler ve bilişsel gelişimden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI

1. OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖZEL AMAÇLARI

Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı'nın amacı öğrencileri günlük yaşam aktiviteleri sırasında kullanacakları hareket yetkinliği, aktif ve sağlıklı hayat becerileri ile birlikte bireysel ve sosyal becerilerini de geliştirerek II. kademeye hazırlanmalarını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler dersini alan öğrencilerin aşağıdaki program çıktılarına ulaşmaları beklenmektedir:

1. Doğru duruş alışkanlığı geliştirir.
2. Temel ve birleştirilmiş hareket becerilerini geliştirir.
3. Basit kurallı oyun, spor ve fiziki etkinliklere katılır.
4. Ritim ve müzik eşliğinde fiziksel etkinlikler katılır.
5. Hareket becerileri ile ilgili kavramları çeşitli fiziksel etkinliklerde kullanır.
6. Sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla oyun, spor ve fiziki etkinliklere düzenli olarak katılır.
7. Bayram, kutlama ve törenlere fiziksel etkinlikler ile katılır.
8. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler yoluyla bireysel becerilerini geliştirir.
9. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler yoluyla sosyal becerilerini geliştirir.

2. OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ALANA ÖZGÜ BECERİLERİ

Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur.

- Denge
- Yer değiştirme
- Nesne kontrolü
- Koordinasyon

- Su içi beceriler
- Ritim
- Dans
- Bireysel beceriler
- Sosyal beceriler

3. OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı uygulamasında öğretmenler aşağıda sunulan konuları dikkate almalıdırlar:

1. Programın temel ilkeleri, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerinin motor ve hareket gelişim özellikleri ve okula özgü uyarlamalar dikkate alınmalıdır.
2. Öğrenme-öğretme yaklaşımları ve etkinlikler belirlenirken diğer derslerle ve gündelik hayatla ilişkilendirmeye özen gösterilmelidir.
3. Paydaş rol ve sorumlulukları, yapılabilecek iş birlikleri dikkate alınmalıdır.
4. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı'nın dayandığı temel ilkeler çerçevesinde tüm öğrenme-öğretme süreci yönlendirilmelidir. Bu ilkeler aşağıda sunulmuştur:
 - Öğrencilerin gelişimi bir bütün olarak ele alınmıştır.
 - Öğrencilerin sağlık durumlarını ve bireysel ihtiyaçları dikkate alınmıştır.
 - Günlük yaşamda ihtiyaç duyulan hayat becerilerini destekleyici yapıdadır.
 - Aktif ve sağlıklı hayat alışkanlığını geliştirir.
 - Gelişimsel ve sarmal bir yapıdadır.
 - Eklektik (öğretmen ve öğrenci merkezli) bir yapıdadır.
 - Kaynaştırma/bütünleştirme felsefesine uyumludur.
 - Bireyselleştirmeyi içeren esnek bir yapıdadır.
 - Öğretmen yaratıcılığına dayalıdır.
 - Süreç ağırlıklı bir yapıdadır.
 - Eğlence öğrenme ortamı sunar.
 - Öğretmen-aile iş birliğini içerir.
 - Katılımı arttırıcı öğrenme ortamı sağlar.
 - Bireysel, eşli ve grupla çalışmalar arasında denge kurar.
 - Değerlere vurgu yapar.
 - Değerlendirme süreci sürekli ve çok yönlüdür.
 - Aktif ve sağlıklı hayat alışkanlığı kazandırır.
5. I. Kademe okuyan orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerinin

motor gelişim, hareket ve diğer gelişim özellikleri, Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı'na ait hedef ve davranışlarının hazırlanmasında temel yol göstericidir. Bu özellikler, öğrenme-öğretme süreçlerinde dikkate alınmalıdır. Gerek duyulduğunda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alan öğretmenlerinden danışma desteği alınmalıdır.

6. Programdaki hedef ve hedef davranışlara ulaşmak için öğretmenler, öğrencilerin bireysel özellikleri ile sosyal ve fiziksel çevrelerinin özellikleri doğrultusunda uyarlamalar yapmalıdırlar. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin okul içi ve okul dışı zamanlarda oyun, spor ve fiziki etkinliklere katılımını teşvik ederek, hareket yetkinliklerini geliştirmek, aktif ve sağlıklı hayat alışkanlıkları kazandırmak ve bu yolla bireysel ve sosyal becerilerini desteklemek mümkündür. Bu hedeflere ulaşmak için öğretmenler bireysel (öğrencinin tercihleri, öğrenme özellikleri, hareket yeterlilikleri, motivasyonu vb.), sosyal (ebeveyn desteği ve imkânları, kardeş desteği, akran etkileşimi, okul desteği, belediye imkânları, dernek organizasyonları vb.) ve fiziksel çevreye (okuldaki imkânlar, park ve havuz gibi yakın çevredeki olanaklar, eğitim teknolojileri vb.) ilişkin bazı uyarlamalar yapmalıdır. Bu amaçla eğitim- öğretim yılı başında öğretmenlere öğrencinin özelliklerini, sahip olunan sosyal ve fiziki çevreyi (okul ve yakın çevre) gözden geçirerek gerekli düzenlemeler yapmaları önerilmektedir.
7. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler, öğrenme sürecinde farklı yaklaşım, yöntem ve tekniklere gereksinim duymaktadır. Öğretmenlere oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersinde hedef davranışların öğretimine ilişkin çeşitli öğretim yöntemleri önerilmektedir. Öğretmen, bazı öğrenciler için aynı anda birden fazla öğretim yöntemi kullanmaya gereksinim duyabilir. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersi kapsamında öğretmenler belirlenen hedef ve davranışları kazandırmada "anlatım yöntemi", "yanılsız öğretim", "ayrık denemelerle öğretim", "model olma ile öğretim (gösterip yaptırma yöntemi)", "etkinlik çizelgeleri", "olumlu davranış desteği", "şekil verme" ve "katılım yöntemi" kullanılmalıdır.
8. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersinin hedeflerine ulaşmak için kazandırılacak hedef davranışların diğer derslerle ve hayatla ilişkilendirilmesi önemlidir. Öğrencilerin diğer derslerden kazandığı akademik, sosyal ve iletişim becerilerinin bu ders kapsamında yer verilecek etkinliklere gömülmesi, öğrenilen bilgilerin farklı ortamlarda kullanılmasına olanak vererek genelleme sorununu çözmeye yardımcı olabilir. Örneğin; matematik dersinde "daire" kavramını öğrenen öğrenciyi oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersi kapsamında hedefe top atma etkinliğinin çeşitli geometrik şekiller içerisinde sadece "daire" şekli olan jimnastik çemberinin içerisine atması istenerek etkinliğin diğer bir dersle ilişkilendirilmesi sağlanır.
9. Beden eğitimi öğretmeni bu ders kapsamında hedef davranış için seçtiği etkinlikleri veya aynı amacı taşıyan benzerini okul dışı zamanlarda da uygulatmasını aileden isteyerek öğrencisinin sağlıklı hayat alışkanlığı kazanması ve sürdürmesine yardımcı olmalıdır. Bu nedenle öğretmenlerden ailelere, okul dışı zamanlarda çocuklarının fiziksel etkinliklerini sürdürmesi hususunda teşvik edici ve yönlendirici olması beklenmektedir. Bu yönlendirmede öğretmen, ailenin erişebileceği yakın çevresini ve mevcut imkânlarını göz önünde bulundurarak öneriler sunmalıdır. Ayrıca, ailenin önerilen etkinliği çocuğuna uygulatması için etkinlik işlevsel olmalı yani hayatla ilişkilendirilmelidir. Örneğin; kas kuvvetini geliştirici etkinlik olarak ip çekme oyunu öneren öğretmen aileye bu etkinliğin çocuk için yararlarını açıklayarak çocuğun hayatıyla ilişkilendirir.
10. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı hedeflerine ulaşabilmek için kişisel (öğrenci, beden eğitimi öğretmeni, aile, yönetici, antrenör, vb.) ve kurumsal paydaşların (okul, Millî Eğitim Müdürlüğü, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Üniversite, Belediye, Özel Sporcular Federasyonu, İl Sağlık Müdürlüğü vb.) iş birliği içerisinde olması önemlidir. Bu iş birliğinde özellikle okul yöneticileri ve beden eğitimi öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir.

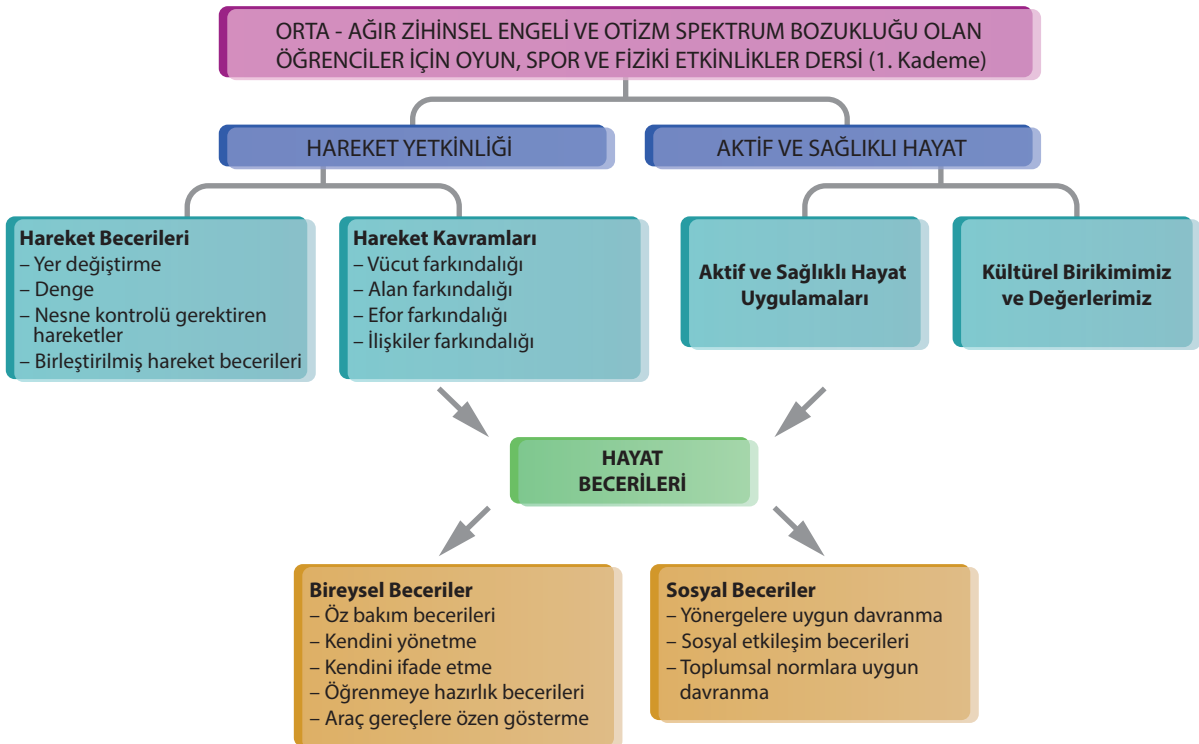
11. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler dersi kapsamında öğrencilerin hareket ve öğrenme özellikleri bireysel farklılıklar gösterdiğinden, beden eğitimi öğretmenlerinin çeşitli uyarlamalar yapmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle okul yöneticileri dersin yapılacağı spor salonu, sınıf, okul bahçesi gibi alanlarda çeşitli düzenlemeler yapılmasına destek sunmalıdır.
12. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinliklerle ilgili okul bünyesinde bulunmayan imkânların (örneğin, yüzme havuzu, spor salonu, rekreasyon alanları, ulaşım hizmetleri, ders kapsamında kullanılan spor malzemeleri vb.) Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, belediye ve üniversite gibi kurumsal paydaşlar tarafından sağlanarak okul içi ve okul dışı zamanlarda öğrencilerin kullanımına açılması, fiziksel etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve toplumsal ortamlara katılımları için oldukça önemlidir. Okulda olmayan bu imkânların paydaşlar yoluyla sağlanması için Milli Eğitim Müdürlüğü, okul yönetimi ve beden eğitimi öğretmeni arasında koordinasyon ve iş birliği olmalıdır.

OYUN, SPOR VE FİZİKİ ETKİNLİKLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik hazırlanmış olan Birinci Kademe Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı bireylerin dengeli, tutarlı ve sağlıklı olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik düzenlenmiştir. Öğretim programında yer alan öğrenme alanları "hareket yetkinliği ile aktif ve sağlıklı hayat" olmak üzere 2 ana başlık altında düzenlenmiştir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

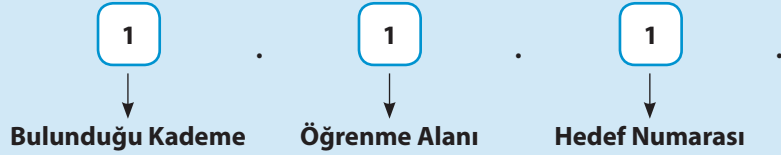
Şekil 1. Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

Hareket Yetkinliği: Bu öğrenme alanının amacı basit ve birleştirilmiş hareket becerilerini sergilemede ve bunları oyun ve etkinlikler sırasında kullanmada zorluk yaşayan öğrencilere fiziksel aktivite ortamlarında bağımsız olmalarını ve katılımı sağlayacak düzeyde ilgili hareket becerileri kazandırmaktır. Hareket yetkinliği içerisinde ilk alt öğrenme alanı hareket becerileri olup öğrencinin bir noktadan başka bir noktaya yer değiştirirken, hareket ederken veya olduğu yerde vücut dengesini sağlarken ve herhangi bir nesneyi kontrol ederken gerekli olan hareket becerilerini içermektedir. Bu becerilerin gelişimi, vücudun hareket potansiyelinin daha etkili kullanılmasını sağlamaktadır. Hareket yetkinliği içerisindeki ikinci alt öğrenme alanı hareket becerileri ile ilgili kavramlardır. Bu kavramların öğrenilmesi, öğrencinin vücudunun nasıl hareket ettiğini anlaması açısından önemlidir.

Aktif ve Sağlıklı Hayat: Bu öğrenme alanında özellikle öğrencilerin sağlıklarını koruma ve geliştirme amacıyla oyun, fiziki etkinlikler ve sporla ilgili beceriler kazanmaları hedeflenmektedir. Aktif ve Sağlıklı Hayat Uygulamaları alt öğrenme alanında öğrenciler sağlıklarını korumaları için gerekli olan ve en az günde bir saat sürecek oyun, spor ve fiziki etkinliklere ilişkin beceriler sergilemeleri amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, kültürel mirasımızın anlaşılmasında millî bayramların / belirli gün ve haftaların kutlanması öğrencilerin toplumsal ortamlarda aktif ve sağlıklı hayat alışkanlığını sürdürmelerini desteklemede önemli diğer bir unsurdur. Bu nedenle Kültürel Birikimimiz ve Değerlerimiz alt öğrenme alanında kültürel mirasımızla ilgili becerileri kazanmaları hedeflenmektedir. Tüm bu hedefler doğrultusunda öğrencilerin oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersi ile hareket yetkinlikleri, aktif ve sağlıklı hayat alanlarında gelişim gösterirken, bireysel ve sosyal becerilerden oluşan hayat becerilerine ilişkin kazanımlar da elde ederler.

Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef**'e ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

Öğrenme alanları tablosunda her bir hedefin altında yer alan açıklama, o hedefin öğretiminde dikkat edilecek özel hususları ifade eder.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Bu bölümde orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarına göre hedef ve hedef davranış sayıları verilmiştir.

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Alt Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Alt Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
A. Hareket Yetkinliği	Hareket Becerileri	17	113
	Hareket Kavramları	4	15
B. Aktif ve Sağlıklı Hayat	Aktif ve Sağlıklı Hayat Uygulamaları	7	29
	Kültürel Birikimimiz ve Değerlerimiz	1	3
Toplam		29	160

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımları

Öğrenme alanları	Alt Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
A. Hareket Yetkinliği	Hareket Becerileri	1	4	12	17
	Hareket Kavramları	4	-	-	4
B. Aktif ve Sağlıklı Hayat	Aktif ve Sağlıklı Hayat Uygulamaları	1	4	2	7
	Kültürel Birikimimiz ve Değerlerimiz	-	-	1	1
Toplam		6	8	15	29

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Hareket Yetkinliği	1.1. Rahat duruşu yapar. 1.2. Hazır ol duruşu yapar. 1.3. Açık bacak duruşu yapar. 1.4. Tek ayak üzerinde durur. 1.5. Bank duruşu yapar. 1.6. Sırtüstü yatış pozisyonu yapar. 1.7. Yüzüstü yatış pozisyonu yapar. 1.8. Çömelme duruşu yapar. 1.9. Diz üstü duruşu yapar. 1.10. Diz üstü oturuşu yapar. 1.11. Tek diz üstü duruşu yapar. 1.12. Düz cephe duruşu yapar. 1.13. Yan cephe duruşu yapar. 1.14. Dört ayak duruşu yapar. 1.15. Uzun oturuş yapar. 1.16. Açık bacak oturuşu yapar. 1.17. Sporcu oturuşu yapar. 1.18. Çakı duruşu yapar. 1.19. Kartal duruşu yapar. 1.20. Planör duruşu yapar.		Aşamalı yardım Model olma Katılım yöntemi	Kontrol listesi Performans kayıt formu
	1.1.2. Jimnastik araçları ile hareketler yapar.	2.1. Grupla jimnastik paraşütünü kaldırır, indirir. 2.2. Grupla jimnastik paraşütünü tutarak sağa doğru yürür. 2.3. Grupla jimnastik paraşütünü tutarak sola doğru yürür. 2.4. Grupla jimnastik paraşütünü tutarak farklı yönlere koşar. 2.5. Grupla jimnastik paraşütünü tutarak basit oyunlar oynar. 2.6. Jimnastik sopası ile öne eğilir. 2.7. Jimnastik sopası ile yanlara eğilir. 2.8. Jimnastik sopası ile gövdesini sağa-sola çevirir. 2.9. Jimnastik sopasını yerden alarak baş üzerine kaldırır. 2.10. Baş üzerinde tuttuğu jimnastik sopasını yere koyar. 2.11. Jimnastik çemberini tutarak yürür. 2.12. Yerde duran jimnastik çemberinin içine girer/çıkır. 2.13. Yerde duran jimnastik çemberinin içine girerek çemberi tüm vücudundan geçirir. 2.14. Yerde duran jimnastik çemberini alıp baş üzerinden vücudundan geçirir. 2.15. Tuttuğu çemberin içinden geçer.		Aşamalı yardım Model olma Katılım yöntemi

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Hareket Yetkinliği	1.1.3. Yer değiştirme hareketleri yapar.	<p>3.1. Çeşitli şekillerde yürüyüşler yapar.</p> <p>3.2. Yürüyüş bandında uygun tempoda, belirlenen süre kadar yürür.</p> <p>3.3. Çeşitli şekillerde koşular yapar.</p> <p>3.4. Olduğu yerde sıçrama yapar.</p> <p>3.5. Çeşitli engeller üzerinden sıçrar.</p> <p>3.6. Trambolinde sıçrama yapar.</p> <p>3.7. Kayma hareketi yapar.</p> <p>3.8. Çeşitli şekillerde yuvarlanmalar yapar.</p> <p>3.9. Tırmanma çalışmaları yapar.</p>	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu
	1.1.4. Denge hareketleri yapar.	<p><i>Yürüyüş bandında öğrencinin tek başına çalışmasına izin verilmemelidir.</i></p> <p>4.1. Eğilme hareketleri yapar.</p> <p>4.2. Esnetme hareketleri yapar.</p> <p>4.3. Dönme hareketleri yapar.</p> <p>4.4. Atlama-konma hareketleri yapar.</p> <p>4.5. Başlama-durma hareketleri yapar.</p> <p>4.6. Statik-dinamik denge hareketleri yapar.</p> <p>4.7. İtme hareketleri yapar.</p> <p>4.8. Çekme hareketleri yapar.</p>	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu
Hareket Yetkinliği	1.1.5. Nesne kontrolü gerektiren hareketler yapar.	<p><i>Esnetme hareketleri öncesi, yürüyüş gibi genel ısınma çalışmaları yapılmalıdır. Otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere önme çalışmaları yaptırılırken hareketin tekrarlı / yinelenen davranışa dönüşmesi engellenmeli, yerine alternatif bir denge hareketi yaptırılmalıdır.</i></p> <p>5.1. Topa alıştırma çalışmaları yapar.</p> <p>5.2. Atma çalışmaları yapar.</p> <p>5.3. Tutma çalışmaları yapar.</p> <p>5.4. Ayakla vuruş çalışmaları yapar.</p> <p>5.5. Yuvarlama çalışmaları yapar.</p> <p>5.6. Top sürme çalışmaları yapar.</p> <p>5.7. Durdurma-kontrol çalışmaları yapar.</p> <p>5.8. Raketle vuruş çalışmaları yapar.</p>	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu
		<p><i>Çalışmalar sırasında güvenlik tedbirlerine (göz teması kurma, adını söyleyerek dikkat çekici uyararı sunma, yeterli fiziksel alan verme, yakın mesafede çalışma vb.) dikkat edilmelidir.</i></p>		

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Hareket Yetkinliği	1.1.6. Basit birleştirilmiş hareketler yapar.	6.1. En az iki yer değiştirme hareketini birleştirerek yapar. 6.2. En az iki denge hareketini birleştirerek yapar. 6.3. Nesne kontrolü gerektiren en az iki hareketi birleştirerek yapar. 6.4. Yer değiştirme ve denge hareketlerini birleştirerek yapar. 6.5. Yer değiştirme ve nesne kontrolü gerektiren hareketleri birleştirerek yapar. 6.6. Denge ve nesne kontrolü gerektiren hareketleri birleştirerek yapar. 6.7. Yer değiştirme, denge ve nesne kontrolü gerektiren hareketleri birleştirerek yapar.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu	
	1.1.7. Taklidi hareketler yapar.	7.1. Nesnesiz taklidi hareketler yapar. 7.2. Nesne ile taklidi hareketler yapar.	Model olma Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu	
	<i>Taklidi hareketler, model olma öğretim yönteminin temelini oluşturduğundan dolayı akademik dönemde başında yoğun çalışmalıdır.</i>				
			8.1. Su içi etkinliklere uygun giyinir. 8.2. Havuza girmeden önce duş alır. 8.3. Suya uyum becerileri sergiler. 8.4. Suda oynanan bireysel /grup oyunlarına katılır. 8.5. Çeşitli şekillerde su üzerinde durur. 8.6. Suda kollarını ve bacaklarını hareket ettirir. 8.7. Havuzdan çıktıktan sonra duş alır. 8.8. Günlük kıyafetlerini giyer. 8.9. Havuz ortamında güvenlik becerileri sergiler.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu
		1.1.8. Su içi etkinliklere katılır.			
	<i>Su içi etkinliklere tuvalet tutma becerisine sahip olan öğrenciler katılmalıdır. Ders başlamadan önce öğrencilerin tuvalet ihtiyacı giderilmelidir. Bağımsız yüzme becerisi öğrenilinceye kadar bire bir çalışmalar tercih edilmelidir. Yapılan tüm çalışmalar öğretmen gözetiminde gerçekleştirilmelidir. Öğrencinin havuza giriş ve çıkışında yakın mesafeden kontrolü sağlanmalı, havuz kenarından yürütmesine izin verilmemelidir. Bağımsız yüzme becerileri kazanılınca kadar çalışmalar öğrencinin boyunu geçmeyecek bir havuzda, öğretmenle bire bir çalışmalar şeklinde yapılmalıdır. Başlangıçta kullanılan yüzme yardımcı materyaller (simit, kolluk vb.) öğrencinin performansına göre aşamalı olarak geri çekilmelidir.</i>				
		1.1.9. Hareket becerilerini içeren basit kurallı oyunlara katılır.	9.1. Oyun düzenini alır. 9.2. Kurallarına uygun olarak oyunun hareketlerini yapar. 9.3. Temel hareketleri içeren basit kurallı oyunlar oynar. 9.4. Birleştirilmiş hareketleri içeren basit kurallı oyunlar oynar.	Doğrudan öğretim yöntemi Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu Anlık zaman örnekleme kayıt formu
	<i>Oyun seçiminde başlangıçta bireysel oyunlar tercih edilmeli, ilerleyen zamanlarda eşli ve küçük gruplu oyunlara geçilmelidir.</i>				

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Hareket Yetkinliği	1.1.10. Verilen ritme ve müziğe uygun basit vücut hareketleri yapar.	10.1. Verilen ritmi / müziği dinler. 10.2. Verilen ritme / müziğe uygun basit ritmik vücut hareketleri yapar. 10.3. Vücut bölümlerini kullanarak ritim çalışması yapar. 10.4. Çeşitli materyaller kullanarak ritim çalışması yapar.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu
	<i>Ritim çalışmalarında el, ayak, diz vb. vücut bölümleri kullanılabilir. Nesne ile yapılan ritim çalışmalarında ise batari sopası, marakas, çingirak, tef vb. malzemeler kullanılabilir.</i>			
	1.1.11. Dans figürleri gösterir.	11.1. Bireysel basit dans figürleri gösterir. 11.2. Küçük grupla basit dans figürleri gösterir.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu
	<i>Dans çalışmalarında öğrencilerin bildiği ve sevdiği müzikler tercih edilmelidir. Başlangıçta az figürlü danslarla başlanarak zamanla, figür sayısı artırılabilir.</i>			
	1.1.12. Şarkılı / müzikli oyunlar oynar.	12.1. Oyun düzenini alır. 12.2. Oyunun müziğini dinler. 12.3. Oyunun müziğini mırıldanır / söyler. 12.4. Oyunun hareketlerini müzik eşliğinde yapar. 12.5. Eşle / küçük grupla müzikli oyunlar oynar.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu Anlık zaman örnekleme kayıt formu
1.1.13. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kullandığı araç gereçlere özen gösterir.	13.1. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde araç gereçleri amacına uygun kullanır. 13.2. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kullandığı araç gereçleri yerine koyar. 13.3. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kullandığı araç gereçlere zarar vermekten kaçınır.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Olay kaydı formu Performans kayıt formu	

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Hareket Yetkinliği	1.1.14. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler ile ilgili öz bakım becerilerini geliştirir.	14.1. Derse uygun kıyafetlerini getirir / götürür. 14.2. Spor kıyafeti giyer. 14.3. Spor ayakkabısı giyer. 14.4. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerden sonra elini, yüzünü yıkar / kurular. 14.5. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerden sonra kıyafetini değiştirir. 14.6. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerden sonra spor ayakkabısını değiştirir.	Etkinlik çizelgesi Model olma Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu	
	<i>Öğrencilerin fiziksel ve sportif etkinliklere katılabilmeleri için derse uygun kıyafet giyme / çıkarma becerilerini geliştirmeleri istenmektedir. Bu nedenle öğretmen dersin başlangıcında öğrencilere kıyafet değiştirme ile ilgili çalışmalarını deneyimlemeleri için fırsat sağlamalıdır.</i>				
	1.1.15. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kendini yönetme becerileri geliştirir.	15.1. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sırasında içsel uyarılara uygun tepkiler verir. 15.2. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sırasında görsel uyarılara uygun tepkiler verir. 15.3. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sırasında işitsel uyarılara uygun tepkiler verir. 15.4. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sırasında dokunsal uyarılara uygun tepkiler verir.	Model olma Aşamalı yardım Etkinlik çizelgesi	Kontrol listesi Olay kaydı formu Performans kayıt formu	
	<i>Kendisini yeterli düzeyde ifade edemeyen öğrencilerin tuvalet ve su ihtiyacı gibi içsel uyarılarını uygun şekilde iletebilmesi için bazı işaretleri ya da resimleri kullanma becerisi öğretilmelidir. Fiziksel ve sportif etkinliklerin başlangıç çalışmalarında daha çok yönerge ve ipuçları kullanılarak, dersin ilerleyen aşamalarında daha az sayıda kullanılmasına önem verilmelidir. Eşleştirme ve ayırt etme becerileri gelişen öğrencilerde resimli ve yazılı çizelge ile öğretim yapılarak, öğrencinin daha bağımsız hareket etmesi sağlanabilir.</i>				
	1.1.16. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kendini ifade etme becerileri geliştirir.	16.1. Oyun, spor ve fiziki etkinliklere ilişkin tercihlerini bildirir / gösterir. 16.2. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde ihtiyaç duyduğunda yardım talep eder. 16.3. Belli başlı nezaket sözcükleri kullanır.	Model olma Ayrılc denemelerle öğretim Fırsat öğretimi	Kontrol listesi Olay kaydı formu Performans kayıt formu	
	<i>Kendisini yeterli düzeyde ifade edemeyen öğrenciler için yardım talep etme ve tercih belirtme becerilerinin öğretiminde, teknoloji desteğinden faydalanılabilir.</i>				
	1.1.17. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde öğrenmeye hazırlık davranışları gösterir.	17.1. Adına tepki verir. 17.2. Göz teması kurar. 17.3. Dokunmaya uygun tepki verir. 17.4. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde bekleme davranışı gösterir.	Ayrılc denemelerle öğretim Şekil verme	Kontrol listesi Performans kayıt formu	
	<i>Öğrenmeye hazırlık becerileri dönem başında değerlendirilmeli ve bu becerilerin öğretimi öncelikli olarak gerçekleştirilmelidir. Bu beceriler bağımsız etkinliklerle öğretilbileceği gibi diğer hedeflerin öğretiminde de ele alınabilir. Öğrenciden oyun, spor ve fiziki etkinliklerde karşından, yanından ve giderek daha uzak mesafelerden seslenildiğinde adına tepki vermesi beklenmelidir.</i>				

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Hareket Yetkinliği	1.1.18. Vücudun bölümlerini tanıtır.	18.1. Adı söylenen vücut bölümünü gösterir. 18.2. Gösterilen vücut bölümünün adını söyler. 18.3. Vücut bölümlerini verilen yönergeye uygun şekilde hareket ettirir.	Model olma Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu
	"Adı söylenen vücut bölümünü gösterme" çalışmasında öğretmen yönerge verirken aynı zamanda model olma davranışından kaçınılmalıdır. Öğrencilere vücudunun farklı bölümlerinin nasıl hareket ettiğini deneyimlemeleri için imkân verilmelidir. Bu amaçla büyük ayna kullanılabilir.	19.1. Alan farkındalığı ile ilgili temel kavramları çeşitli etkinliklerde gösterir. 19.2. Efor farkındalığı ile ilgili temel kavramları çeşitli etkinliklerde gösterir. 19.3. Hareket ilişkileri farkındalığı ile ilgili temel kavramları çeşitli etkinliklerde gösterir.	Model olma Aşamalı yardım Katılım yöntemi	Kontrol listesi Performans kayıt formu
	Alan farkındalığı ile ilgili alan (kişisel-genel alan), yönler yukarı-aşağı / öne-geriye / sağ-sol, yol (düz, eğimli, dairesel), uzamsal (yakın-uzak) ve ebat (büyük-küçük) kavramları verilmelidir. Efor farkındalığı ile ilgili sadece tempo (hızlı-yavaş) kavramı verilmelidir. Hareket ilişkileri farkındalığı ile ilgili vücut parçalarıyla (dairesel, dar-geniş), nesne ve / veya bireyle (üzerinde-altında, içinde-dışında, yakın-uzak, ön-arka, birlikte-ayrı, çevresinde, yanında, etrafında) ve eşle-grupla (takip etme, ayna / eşleştirme, beraber / karşı, eşler, bireysel) kavramları verilmelidir.	20.1. Gösterilen yer değiştirme hareketlerinin isimlerini söyler. 20.2. İsmi söylenen yer değiştirme hareketlerini yapar. 20.3. Gösterilen denge hareketlerinin isimlerini söyler. 20.4. İsmi söylenen denge hareketlerini yapar. 20.5. Gösterilen, nesne kontrolü gerektiren hareketlerin isimlerini söyler. 20.6. İsmi söylenen, nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.	Model olma Aşamalı yardım Katılım yöntemi	Kontrol listesi Performans kayıt formu
	İsmi söylenen yer değiştirme (yürüme, sıçrama, koşma, kayma, yuvarlanma ve tırmanma), denge (eğilme, esnetme, dönme, atlama-konma, başlama-durma, statik-dinamik denge, itme ve çekme) ve nesne kontrolü gerektiren hareketleri (topa alışma çalışmaları, atma, tutma, ayakla vurma, yuvarlama, top sürme, durdurma-kontrol ve raketle vurma çalışmaları) az destekle taklit etme ve yapma imkânı sağlanmalıdır.	21.1. Gösterilen araç gereçlerin isimlerini söyler. 21.2. İsmi söylenen araç gereçleri gösterir. 21.3. Katılacağı oyun, spor ve fiziki etkinliğe uygun araç gereçleri seçer.	Doğrudan öğretim Aşamalı yardım Ayrık denemelerle öğretim	Kontrol listesi Performans kayıt formu

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Aktif ve Sağlıklı Hayat	1.2.1. Sağlıkla ilişkili fiziksel uygunluğunu destekleyici oyun, spor ve fiziki etkinliklere katılır.	1.1. Kalp-dolaşım ve solunum sistemini geliştirici çalışmalara katılır. 1.2. Kas kuvveti ve dayanıklılığı geliştirici çalışmalara katılır. 1.3. Esnekliği geliştirici çalışmalara katılır.	Aşamalı yardım Model olma Katılım yöntemi	Kontrol listesi Performans kayıt formu	
	Öğrencilerden sağlık durumunu gösteren rapor istenmelidir. Öğrencilere uygulanan tedaviler, kullanılan ilaçlar ve yan etkileri hakkında detaylı bilgi sahibi olmalıdır. Down sendromlu çocuklarda omurga çevresi ile ilgili esneklik geliştirici çalışmalar kontrollü yapılmalıdır. Down sendromu öğrencilerin maksimal kalp atım hızının belirlenmesinde ve aktivite-iş yükünün planlamasında, uzman (beden eğitimi öğretmeni) görüşüne başvurulmalıdır. Öğrencilerin etkinliklerin başında erken yorgunluk hissetmesi, etkinliklere karşı olumsuz tutum oluşmasına ve problem davranışların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu nedenle aktivite planlanmasında başlangıçta etkinlik süresi ve şiddeti sınırlı tutulmalı, zamanla yorgunluk oluşmadan süre ve şiddet artırılmalıdır. Kas kuvveti ve dayanıklılığı geliştirici çalışmalarda öğrencinin bireysel özellikleri ve hazır bulunuşluk seviyesi dikkate alınarak kendi vücut ağırlığına (mekik, şınav vb.) dayalı çalışmalara yer verilmelidir. Öğrencilerin periyodik aralıklarla boy ve kilo ölçümleri yapılarak vücut kitle indeksi (VKI= Vücut Ağırlığı (kg)÷ Boy ² (m)) hesaplamaları yapılmalı ve uzun dönemli takipler için bunlara ait kayıtlar tutulmalıdır.				
	1.2.2. Serbest zamanlarında oyun, spor ve fiziki etkinliklere düzenli olarak katılır.	2.1. Tercih ettiği oyun, spor ve fiziki etkinliklere katılır. 2.2. Kendisine sunulan oyun, spor ve fiziki etkinliklere katılır. 2.3. Fiziki etkinliklere ilişkin hazırlanan okul dışı programı düzenli olarak uygular.	Aşamalı yardım Model olma Katılım yöntemi	Kontrol listesi Performans kayıt formu Fiziksel etkinlik kayıt formu	
	Aileler, öğrencilerin farklı ortamlarda (havuz, park, doğa vb.) çeşitli etkinliklere (bisiklet, scooter, binicilik, doğa yürüyüşü vb.) katılabileceği imkânlar sağlanması konusunda bilinçlendirilmelidir. Öğrencilere her gün 30 dakikası orta şiddette olacak şekilde, en az 60 dakika düzenli olarak fiziksel aktivite yapabileceği ortamlar sağlanmalıdır. Öğrencilerin aklanları ile katılabilecekleri okul dışı fiziksel ve sportif etkinlik ortamları sağlanması konusunda öğretmen, aileler ile iş birliği yapılmalıdır. Serbest zamanlarında çeşitli sebeplerle evde olmak zorunda olan öğrencilere oyun, spor ve fiziki etkinlikler yapabilecekları teknolojik destekli ortamlar (aktif video oyunları, oyun konsolu vb.) sunulması konusunda ailelerle iş birliği yapılabilir. Ailelere serbest zamanlarda öğrencilerin oyun, spor ve fiziki etkinliklere katılımını sağlamaya yönelik gerekli bilgiler (fiziksel etkinliğim yararları, öğretim yöntemleri, davranış yönetimi vb.) verilmelidir.				
1.2.3. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde sağlığını korumaya özen gösterir.	3.1. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde hava şartlarına uygun giyinir. 3.2. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler öncesi ısınma hareketleri yapar. 3.3. Oyun, spor ve fiziki etkinlik öncesi, sırası ve sonrasında yeterli su tüketimine özen gösterir. 3.4. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sonrası soğuma hareketleri yapar.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu		
	Vücudu daha sonra yapacak orta şiddetteki etkinliklere hazırlamak ve sakatlanmayı önlemek için ısınma çalışmalarına önem verilmelidir. Etkinlikler sırasında yeterli su tüketimi için öğrenciler teşvik edilmelidir. Terliyen soğuk içecek tüketiminden kaçınılmalıdır. Vücudun toparlanmasını ve günlük aktivitelere uyumunu kolaylaştırabilmek için soğuma çalışmalarına önem verilmelidir. Günlük yaşamda kullanılan ayakkabı tabanlığı vb. işlev artırıcı araç gereçler, fiziksel ve sportif etkinlikler süresince de kullanılmalıdır.				

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Aktif ve Sağlıklı Hayat	1.2.4. Oyun, spor ve fiziki etkinlik ortamlarında tehlikeleri fark eder.	4.1. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde çevre kontrolü yapar. 4.2. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde araçları güvenli kullanır. 4.3. Su içi etkinliklerde güvenli davranışlar sergiler. 4.4. Okul dışı oyun, spor ve fiziki etkinliklerde güvenli davranışlar sergiler.	Doğrudan öğretim Aşamalı yardım Ayrıntı denemelerle öğretim	Kontrol listesi Performans kayıt formu	
	Öğrencilere oyun, spor ve fiziki etkinliklerde, çalışma alanının (genel alanın) farkına varmalarını sağlayıcı çalışmalar yaptırılmalıdır. Öğrenciler ders süresince öğretmenin verdiği güvenlik kurallarının farkında olmalı ve bu kurallara bağlı kalmaları için teşvik edilmelidirler. Öğrenciler derste kullanacakları araç gereçleri nasıl kaldıracakları, taşıyacakları ve saklayacakları konusunda desteklenmelidir.				
	1.2.5. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sırasında verilen yönergeleri yerine getirir.	5.1. Verilen tek basamaklı bireysel yönergeleri yerine getirir. 5.2. Verilen iki basamaklı bireysel yönergeleri yerine getirir. 5.3. Verilen tek basamaklı grup yönergelerini yerine getirir. 5.4. Verilen iki basamaklı grup yönergelerini yerine getirir. 5.5. Verilen basit koşullu yönergeleri yerine getirir.	Ayrıntı denemelerle öğretim	Kontrol listesi Performans kayıt formu	
	Öğrenciler, alıcı dil becerilerinin sınırlı olması nedeniyle yönergeleri takip etmede problem yaşayabilirler. Bu nedenle yönergeler mümkün olduğu kadar kısa, açık ve anlaşılır olmalıdır. Öğretmenler bireysel, grup ve koşullu yönergeleri seçerken öncelikle oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersi kapsamında kullanabilecekleri yönergeleri tercih etmelidir.				
	1.2.6. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde sosyal etkileşim becerileri geliştirir.	6.1. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sırasında sözlü iletişim becerileri sergiler. 6.2. Oyun, spor ve fiziki etkinlikler sırasında sözsüz iletişim becerileri sergiler. 6.3. Oyun oynarken arkadaşlarıyla uyumlu davranışlar sergiler. 6.4. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde öğretmeni / arkadaşlarıyla iş birliği yapar. 6.5. Oyun ve yarışmalarda kazanan kişiyi / grubu alkışlar.	Model olma Katılım yöntemi Fırsat öğretimi	Kontrol listesi Performans kayıt formu Olay kaydı formu	

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Aktif ve Sağlıklı Hayat	1.2.7. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde sosyal kabul gören davranışlar sergiler.	7.1. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde sırasını bekler. 7.2. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kendisine zarar verecek davranışlardan kaçınır. 7.3. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde arkadaşına zarar verecek davranışlardan kaçınır. 7.4. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde beklenmeyen değişikliklere karşı olumlu davranışlar sergiler. 7.5. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde amaçsız tekrarlı davranışlardan kaçınır.	Model olma Olumlu davranışsal destek	Kontrol listesi Performans kayıt formu Olay kaydı formu
	1.2.8. Bayram, kutlama ve törenlere uygun davranışlarla katılım gösterir.	8.1. Saygı duruşu ve istiklâl Marşı'nda uygun davranışlar sergiler. 8.2. Anma / kutlama törenleri süresince yapılan etkinlikleri takip eder. 8.3. Anma / kutlama törenlerinde kendine verilen görevleri yerine getirir.	Model olma Katılım yöntemi Aşamalı yardım	Kontrol listesi Performans kayıt formu Anlık zaman örnekleme kayıt formu
<p>Öğrencinin ailesinden ve diğer ders öğretmenlerinden öğrencinin uygun olmayan davranışları konusunda bilgi alınmalıdır. Öğrencinin toplumsal normlara uygun olmayan davranışlarının ortaya çıkarması için gerekli önlemler (ortam düzenlemeleri, etkinlikleri zorluk sırasına koyma vb.) alınmalıdır. Öğrencinin uygun olmayan davranışları varsa mutlaka "davranışın işlevsel analizi" yapıldıktan sonra müdahale sürecine başlanmalıdır. Öğrencinin uygun olmayan davranışları ile ilgili bir davranış değiştirme sürecine yer verilecekse öncelikle davranış değiştirme prosedürleri yazımlı ve uygulamaya başlanmadan önce mutlaka aile bilgilendirilerek onayı alınmalıdır. Problem davranışlarla baş etme sürecinde seçilecek davranış değiştirme yöntemleri en ilimliden başlanmalıdır. Değiştirilmek istenen problem davranışın yerine konabilecek karşı / alternatif davranış belirlenerek öğretilebilir. Amaçsız tekrarlanan davranışlar, öğrenmeyi engelleyici ve sosyal kabulü azaltıcı davranışlar kategorisine girdiğinden, problem davranış olarak değerlendirilmelidir. "Beklenmeyen durumlara uygun davranma becerisi" öğretimine destek olması için öğretmen ders rutinlerini sık sık değiştirmelidir.</p> <p>Öğrencilerin sosyalleşmesi ve topluma kabulü açısından önemlidir. Ancak kalabalık ve gürültülü ortamlarda bulunmak bazı öğrencilerde istenmeyen davranışlar görülmesini artırabilir. Bu nedenle anma / kutlama törenleri sırasında karşılaşılabilecek istenmeyen davranışların azaltılabilmesi için oyun, spor ve fiziki etkinlikler dersi süresince önleyici yaklaşıma yönelik (alkış sesine tepki veren öğrenciyi alkış sesine alıştırma vb.) çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıntılı okullarda eğitim gören öğrenciler için bu tür etkinlikler bir kaynaştırma fırsatı sağlamaktadır. Öğretmenler ve idareciler bayram ve törenlerde öğrencilerin, tipik gelişen davranışları ile birlikte yapacağı ve birlikte yapılacak planlaması konusunda ortam yaratmalıdır.</p>				

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ - I

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Öğrenme Alanı / Alt Öğrenme Alanı: Hareket Yetkinliği / Hareket Becerileri Süre: 40 dk.	Kademe : 1 Konu: Nesne Kontrolü Gerektiren Hareketler
BÖLÜM-2	
Hedef / Hedef Davranışlar	1.1.5. Nesne kontrolü gerektiren hareketler yapar. 5.1. Topa alışma çalışmaları yapar. 1.1.13. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kullandığı araç gereçlere özen gösterir. 13.2. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kullandığı araç gereçleri yerine koyar.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan öğretim, model olma ile öğretim, şekil verme.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Farklı tür ve büyüklükte toplar, çizgi bandı, step tahtası, tenis raketi, fasulye torbası, tebeşir, salıncak, oyuncak kova, hafif ağırlıkta sağlık topları, değerlendirme kayıt formu.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretim etkinlikleri, spor salonunda / okul bahçesinde gerçekleştirilecektir. Öğretimde kullanılacak araç gereçler ders öncesinde hazırlanır. Etkinlik yapılacak mesafeler çizgi bandı ile belirlenir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	-Öğretmen yoklamayı alır. Her öğrencinin adı söylenerek, konuşabiliyorsa "buradayım" demesi, konuşma becerileri sınırlıysa parmak kaldırması istenir. -Etkinlikte kullanılacak topların öğrenciler tarafından incelenmesi sağlanır. Öğrenciler çember halinde dizilerek topları elden ele aktarırlar. Ardından öğretmen eline boş bir kova alarak öğrencilerden ellerindeki topları kovaya atmalarını ister.
Güdüleme	-Topları tanıma ve toplarla çalışmalar yapılacağı, etkinlik sonunda kullanılan topların yerine konulacağı söylenir. -Öğretmen önceden fotoğraflarını çekip pvc ile kapladığı olası pekiştireçlerin (salıncak, trampolin, çeşitli oyuncaklar, çeşitli yiyecek ve içecekler vb.) fotoğraflarının olduğu panoyu sırayla öğrencilere göstererek çalışma sonunda kazanmak istediği pekiştireci seçmesini ister. Söylediklerini iyi dinleyen ve etkinlikleri tamamlayan öğrencilerin seçmiş oldukları ödüllere ulaşabileceklerini söyler. -Doğru davranışlar ders boyunca, davranışla ilişkilendirilmiş övgüler ile pekiştirilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	-Öğrencilerin birbirlerini ve öğretmeni görebilecek şekilde yarım daire düzeninde dizilmeleri sağlanır. ısınma hareketleri model olarak gösterilir ve öğrencilerin de yapması istenir. ısınma hareketlerinin yapılması için gerektiğinde ipuçları sunulur. Etkinlik süresince uyulması gereken kurallar hatırlatılır ve güvenlik uyarıları yapılır. Yere sıralanan işaretler üzerine basarak adımlama çalışması yapılır. Dubalar arasından yürüyerek çarpmadan geçiş yapması istenir.

Uygulama	<p>-Öğrenciler geniş kol düzenini alır. Öğretmen hareketlerin sırayla yapılacağını hatırlatır. Ders boyunca tüm hareketleri öncelikle öğretmen model olarak gösterir, ardından öğrencilerin uygulamasını ister.</p> <p>-Öğrencilerden daha önce belirlenmiş çizgi üzerinde eğilerek hafif sağlık toplarını ileri doğru elle iterek yuvarlamaları istenir.</p> <p>-Öğrencilerin ellerinde taşıdıkları topa birlikte çizgi üzerinde yürümeleri istenir.</p> <p>-Öğrencilerden ellerindeki topu bel etrafında çevirmeleri istenir.</p> <p>-Öğrencilerden duvarın karşısında açık bacak oturarak topu duvara yuvarlamaları istenir.</p> <p>-Belirlenen mesafe arasında tenis raketinin üzerine yerleştirilen topu taşıması istenir.</p> <p>-Kovanın içinde yer alan farklı ağırlıklarda ve türlerdeki topları daha ileride yer alan boş bir kovaya atmaları istenir. Bu çalışma esnasında öğretmen boş kovanın mesafesini ve / veya konumunu değiştirebilir.</p> <p>-Öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesine göre etkinliklerin zorluk derecesi uyarlanabilir. Tüm yardım ve uyarlamalara rağmen hedef davranışı sergileyemeyen öğrenciler için hedef davranışa en yakın olan başarılı davranışlar pekiştirilerek davranışa şekil verilir.</p> <p>-Ders süresince kullanılan araç gereçlerin bir kısmı öğretmen tarafından model olunarak yerlerine konur. Öğrencilerden de diğer malzemeleri yerine götürmesi istenir. Gerektiğinde öğrencilere davranış gerçekleştirebilmeleri için uygun ipuçları sunulur.</p> <p>-Öğrencilerin doğru davranışları bireysel pekiştirme sistemlerine göre pekiştirilir. Öğrencilerin yanlış davranışları ve tepkide bulunmaması durumunda öğretmen tarafından öğrencinin ve becerinin özelliklerine uygun bir şekilde ipucu verilerek öğretim sürdürülür. Ders boyunca sadece top çalışmaları ile ilgili davranışlar değil, diğer uygun davranışlar da (sırasını bekleme, nezaket ifadeleri / hareketleri sergileme, arkadaşlarını alkışlama, arkadaşına yardım etme vb.) dikkate alınır.</p> <p>-Öğretmen derse uygun katılım gösteren öğrencilere teşekkür eder ve bireysel pekiştirme sistemi ile pekiştirerek dersi bitirir.</p>
-----------------	---

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme

Öğretim sonunda öğrencilerin hedef davranışların her birini bağımsız yapıp yapamadığı ya da hangi ipucuyla yapabildiği kaydedilir. Öğrenciler, hedef davranışları bağımsız olarak yapabilece kadar diğer ders saatlerinde de öğretim denemeleri sürdürülür.

Hedef Davranış	Öğrenci 1				Öğrenci 2				Öğrenci 3				Öğrenci 4			
	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız
1. Topa alışma çalışmalarını yapar.																
1.a. Çizgi üzerinde, hafif sağlık toplarını eğilerek ileri doğru elle yuvarlama.																
1.b. Elleriinde taşıdıkları topa birlikte çizgi üzerinde yürüme.																
1.c. Elleriindeki topu bel etrafında çevirme.																
1.d. Duvarın karşısında açık bacak oturarak topu duvara yuvarlama.																
1.e. Tenis raketinin üzerine yerleştiği topu taşıma.																
1.f. Farklı ağırlıktaki topları boş kovaya atma																
2. Oyun, spor ve fiziki etkinliklerde kullandığı araç gereçleri yerine koyma.																

DERS PLANI ÖRNEĞİ - II

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Oyun, Spor ve Fiziki Etkinlikler Kademe : 1	
Öğrenme Alanı / Alt Öğrenme Alanı: Hareket Yetkinliği / Hareket Becerileri, Aktif ve Sağlıklı Hayat / Kültürel Birikimimiz ve Değerlerimiz	
Konu: Temel Jimnastik Duruşları-Resmi Törenlerde Uyulması Gereken Kurallar. Süre: 40 dk.	
BÖLÜM-2	
Hedef / Hedef Davranışlar	1.1.1. Temel jimnastik duruşları yapar. 1.1. Model olunduğunda "rahat" duruşu yapar. 1.2. Model olunduğunda "hazır ol" duruşu yapar. 1.2.8. Bayram, kutlama ve törenlere uygun davranışlarla katılım gösterir. 8.1. Model olunduğunda saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nda uygun davranışlar sergiler.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Aşamalı yardım ile öğretim, düz anlatım
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Duruşlara ilişkin görsel kartlar, seyyar direkli bayrak, bilgisayar, ses sistemi, bayraklar, balonlar, tören videoları / kayıtları, değerlendirme kayıt formları.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretim etkinlikleri, spor salonunda / okul bahçesinde gerçekleştirilecektir. Öğretimde kullanılacak araç gereçler ders öncesinde hazırlanır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	-Öğretmen yoklamayı alır. Her öğrencinin adı söylenerek, konuşabiliyorsa "buradayım" demesi, konuşma becerileri sınırlıysa parmak kaldırması istenir. -Öğretmen derse davet ettiği başka bir öğretmeni öğrencilerle tanıştırır. Öğrencilerden kendilerini dikkatlice izlemelerini ister ve misafir öğretmene "Rahat!", "Hazır ol!" komutlarını verdikten sonra İstiklâl Marşı'nı söyler. Benzer çalışmanın öğrenciler ile de yapılacağı belirtilir. Öğretmen elindeki Türk bayraklarını ve balonları öğrencilere gösterir.
Güdüleme	-Öğrencilere bayrak dağıtılıp sallamaları istenir. Tören çalışmaları tamamlandıktan sonra yönergeler uygun davranış gösterenler ile balon oynayacakları söylenir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	-Öğrencilerin birbirlerini ve öğretmeni görebilecek şekilde yarım daire düzeninde dizilmeleri sağlanır. ısınma hareketleri model olarak gösterilir ve öğrencilerin de yapması istenir. ısınma hareketlerinin yapılması için gerektiğinde ipuçları sunulur. Etkinlik süresince uyulması gereken kurallar hatırlatılır ve güvenlik uyarıları yapılır. "Rahat" ve "hazır ol" duruşlarına ön koşul oluşturulacak beceriler (vücut bölümlerini tanıma) tekrar edilir. Öğrencilere yan yana ve arka arkaya sıra olma çalışmaları yaptırılır. Tüm öğrenciler törendeki görev ve sorumluluklarına göre düzen alır. İpucuna yoğun ihtiyacı olan öğrenciler birbirlerine yakın şekilde konumlandırılır.

Uygulama

-Öğrenciler geniş kol düzenini alır. Öğretmen hareketlerin sırayla yapılacağını hatırlatır. Ders boyunca tüm hareketleri öncelikle öğretmen model olarak gösterir, ardından öğrencilerin uygulamasını ister.

-Öğrencilerle duruşlar bireysel çalışılır. Öğrenciyi rahat duruşuna ilişkin ana yönerge verilir: "Rahat!". Eller, sol el altta olacak şekilde bel çukurunda birleştirilirken ayaklar omuz genişliği kadar, sadece sol ayak hareket ettirilerek açılır. Öğrencilere duruşlara ilişkin öğretim öncesinde belirlenen performansları doğrultusunda uygun ipuçları sunularak öğretim denemeleri gerçekleştirilir. Öğrencinin doğru tepkileri / davranışları pekiştirilirken, yanlış tepkileri ve tepkide bulunmama durumunda öğretim denemeleri tekrarlanır. İpuçları daha fazla kontrol gerektirenden daha az kontrol gerektirene doğru bir sırada uygulanır. "Rahat" ve "hazır ol" çalışmalarında öğretmen öğrenciyi, müdahale edebilecek mesafede durur. Öğretmen çalışma esnasında hem model olup hem fiziksel yardım sunması gerektiği durumlarda başka bir öğretmenden yardım alır.

-Öğrenciyi "hazır ol"duruşuna ilişkin ana yönerge verilir. Eller bacaklara temas edecek şekilde yanda birleştirilirken sol ayak diğer ayağın yanına getirilir. Baş, gözler bayrağı takip edecek şekilde kaldırılır.

-"1, 2, 3 tıp" oyunu "hazır ol"duruşunu pekiştirmek için oynatılır. Oyunda öğrencilerin komutlara uyarak sessizce beklemeleri istenir. Uygun şekilde bekleyen öğrencilere balonla oynama fırsatı verilir. Bu çalışmada bekleme süresi aşamalı olarak artırılır. Bekleme esnasında öğrencilerin stereotipik davranışlar sergilemesine izin verilmez.

-Saygı duruşu ve İstiklâl Marşı ile tören videoları izletilip uygun davranışlar gösterilerek açıklanır. Öğrencilere "Rahat!"ve "Hazır ol!"komutları verilir. Saygı duruşunun ardından İstiklâl Marşı söylenir. Öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesine göre marşı dinlemeleri veya söylemeleri istenir. Saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nda öğretmen, öğrencilerin karşısına geçerek model olur. Gerektiği durumlarda sözel ipucu, model olma ve fiziksel yardım stratejileri ayrı ayrı ya da bir arada kullanılır. Öğretmen komutlara uyan ve sessizce bekleyen öğrencileri sözel olarak pekiştirir.

"10. Yıl Marşı"çaldığında öğrenciler marşın ritmine uygun şekilde ellerindeki bayrakları sallayarak eşlik ederler. Öğretmen bayrak sallamayan öğrencilere yakın durarak fiziksel yardım sunar.

-Tüm yardım ve uyarılara rağmen hedef davranışı sergileyemeyen öğrenciler için hedef davranışa en yakın olan başarılı davranışlar pekiştirilerek davranışa şekil verilir.

-Çalışmalar bittiğinde "Şimdi balon zamanı."denir ve tüm öğrenciler balonları ile oynamaya davet edilir.

-Tören prova çalışmaları, tören programı sırasına göre yapılır ve mümkün olduğunca tören ortamına benzer bir ortam yaratılır.

BÖLÜM-4**Ölçme ve Değerlendirme**

Öğretim sonunda öğrencilerin hedef davranışların her birini bağımsız yapıp yapamadığı ya da hangi ipucuyla yapabildiği kaydedilir. Öğrenciler, hedef davranışları bağımsız olarak yapabilece kadar diğer ders saatlerinde de öğretim denemeleri sürdürülür.

Hedef Davranış	Öğrenci 1				Öğrenci 2				Öğrenci 3				Öğrenci 4			
	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız	Fiziksel yardım	Model ipucu	Sözel ipucu	Bağımsız
1. "Rahat" duruşu yapar.																
1.a. Ayakta dik durur.																
1.b. Sol ayak, bir ayak genişliğinde yana açılır.																
1.c. Eller, sol el altta ve üst üste gelecek şekilde bel çukurunda birleştirilir.																
2. "Hazır ol" duruşu yapar.																
2.a. "Rahat" duruşta bekler.																
2.b. Komutla birlikte topukları birbirine değecek şekilde sertçe birleştirir.																
2.c. Eller, parmaklar bitişik şekilde bacakların yan kısmında tutulur.																
3. Saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nda uygun davranışlar sergiler.																
3.a. Saygı duruşu süresince "hazır ol" duruşunda sessizce bekler.																
3.b. İstiklâl Marşı süresince "hazır ol" duruşunda bekler.																
3.c. İstiklâl Marşı'nı mırıldanır / söyler.																
3.d. İstiklâl Marşı söylenirken bayrağa bakar.																

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

SOSYAL BECERİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ.....	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI.....	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ.....	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ.....	9
SOSYAL BECERİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI.....	9
1. SOSYAL BECERİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	12
SOSYAL BECERİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	14
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	14
2. HEDEFLERİN YAPISI	16
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR.....	17
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	27

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlara aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adale, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır engel düzeyindeki öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında

yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamaya uygun yolları gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

SOSYAL BECERİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

1. SOSYAL BECERİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Sosyal Beceriler Dersi orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin sosyal yeterlilikleri ve öğrenme özellikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Program, öğrencilerin başkalarıyla ilişki geliştirebilmelerini, insanların duygularını tanıma, anlama ve ifade edebilmelerini, duygu durumlarını düzenleyebilmelerini, olumlu kararlar verebilmelerini, kendi yaşlarıyla arkadaşlık ilişkileri geliştirebilmelerini, toplumsal kurallara uyabilmelerini, sorumluluk sahibi ve nazik bireyler olabilmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içerisinde yapılandırılmıştır. Birinci kademedeki öğrencilerin sosyal beceri yeterliliklerini geliştirirken sahip olması gereken beceriler olduğunu vurgulamaktadır. Öğretim programında öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütünlük içinde ele alınmaktadır. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini tamamlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin gelişim özellikleri, yaşları ve becerilerin işlevselliği göz önünde bulundurularak dersin hedefleri yapılandırılmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Sosyal Beceriler Dersi ile öğrencilerin;

- Başkalarıyla sözlü ve sözsüz etkileşim başlatabilmeleri ve sürdürebilmeleri,
- Temel duygularını tanımaları,
- Duygularını karşılarındaki kişilere ifade edebilmeleri,
- Önceden planlanan etkinliklere uyum sağlayabilmeleri,
- Geçişlerde uygun davranışlar sergileyebilmeleri,
- Bir sorun karşısında çözüm üretebilmeleri ve uygun davranışlar sergileyebilmeleri,
- Çeşitli durumlar karşısında uygun reddetme davranışları sergileyebilmeleri,

- Tercih etmedikleri bir durumla karşılaştıklarında eğer uygunsa esnek davranabilme becerilerinin kazandırılması,
- Akran etkileşim becerilerini geliştirmeleri,
- Verilen sözü yerine getirme becerilerini sergilemeleri,
- Toplumsal ortamlarda temel davranış kurallarına uyabilmeleri,
- Nezaket bildiren ifadeler kullanabilmeleri amaçlanmıştır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Sosyal Beceriler Dersi Öğretim Programı; öğrencinin sosyal beceri yeterliliklerini göz önünde bulunduran ve öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmış olup, bütün kazanımlar sürekli gelişme ve ilerleme gösteren bir yapı altında bir bütünlük içerisinde tasarlanmıştır. Öğrencilerin sosyal becerileri tecrübe edinecek sosyal yeterliliklerini geliştirmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Sosyal Beceriler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını temele alan öğrenci merkezli bir tasarım yaklaşımı benimsenmiştir. Ayrıca öğrenme ortamlarının öğrenciye yeni öğrendiklerinin pekiştirilmesi için fırsatlar sunması önemli bir özellik olarak benimsenmiştir. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik bu program aynı zamanda işlevsel nitelik taşımaktadır. Bu anlamda programda yer verilen hedef davranışlar günlük yaşamda birey ve toplum için önemli ve geçerli davranışlardır. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanmış olan Sosyal Beceriler Dersi Öğretim Programı'nın felsefi temelleri, pragmatist felsefenin eğitime uygulanması olarak ele alınan ilerlemecilik eğitim felsefesiyle örtüşmektedir. Çünkü programda öğrenci gereksinimlerini merkeze alan ve öğrenci için işlevsel değeri olan bilgi, beceri ve tutumlar öğretilmektedir.

Öğretim programına temel olan öğrenme yaklaşımları ise Uygulamalı Davranış Analizidir (UDA). Sosyal Beceriler Dersi Öğretim Programı okul çağındaki orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin sosyal beceri yeterlilikleri, sosyal beceri gereksinimleri ve UDA'nın temel özellikleri dikkate alınarak geliştirilmiştir.

UDA, davranış ilkelerinden elde edilen yöntemleri, sosyal açıdan önemli davranışları anlamlı bir düzeye kadar geliştirmek için sistematik bir şekilde uygulayan ve davranışın gelişiminden sorumlu yöntemlerin etkililiğini deneysel çalışmalarla kanıtlayan bir bilim dalıdır. Objektif şekilde tanımlanabilen ve gözlemlenebilen sosyal açıdan önemli davranışlar üzerine odaklanır; kullanılan yöntem ile davranışta meydana gelen ilerleme arasındaki güvenilir ilişkiyi kanıtlarken üzerinde çalışılan davranıştaki gelişmeyi araştırır; bilimsel tanımlama, ölçme ve analiz yöntemleri kullanır.

Analitik olma özelliği hedeflenen davranışın ortaya çıkmasını sağlayan veya çıkmasına engel olan olayın (Uyaran), görevini gerçekten yerine getirmesini gerektirir. Analiz, belirli bir uyaran ile belirli bir davranışın üzerinde kontrol kurduğumuzda ya da 'davranışın ortaya çıkmasını veya yok olmasını' sağladığımızda gerçekleşmiş olur.

Uygulamalı davranış analizi, uygulamada değeri olan davranışlarda önemli ölçüde değişimi hedefler. Davranış değiştirmenin etkililiğiyle ilgili soruya genelde başka bir soruyla cevap verilir. Davranış ne kadar değişmeli? Bu soruyu davranışla mücadele eden kişilerin, örneğin ailelerin ve eğitimcilerin cevap vermesi gerekir.

Son olarak; uygulamalı davranış analizi genellenebilen davranış değişikliğini hedefler. Bunun anlamı yeni davranış, zamana dayanıklı olmalı, birçok farklı ortamda ortaya çıkmalı ve diğer farklı davranışlara da yayılabilir olmalıdır. Genelleme daima dikkatlice programlanmalı ve bunun eğitim sürecinde çok önemli bir unsur olduğu unutulmamalıdır.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilmiş olan bu program, bireysel temelleri dikkate alarak oluşturulmuştur. Öğrenci, programın en önemli parçasıdır. Öğrenme alanları ve etkinlikler birey için seçilmiş ve düzenlenmiştir. Öğrenme yaşantıları bireyin ilerideki gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Özellikle bu program, program geliştirme açısından aşağıda belirtilen bireysel temeller dikkate alınarak geliştirilmiştir.

- Her öğrencinin bir birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencinin kişisel mutluluğunu ve başarma duygusunu kazandırmak için çaba gösterir.
- Öğrencinin gelecekteki hayatı için rehberdir.
- Günümüzdeki engelli bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine rehberdir.
- Öğrencinin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesini hedef almıştır.

Tüm öğrenciler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda Sosyal Beceriler Dersi Öğretim Programı temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’de yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri dikkate alınmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecektir.

Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve internetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle internette indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır.

3. ÖLÇME VE DEğerLENDİRME YAKLAşIMI

Öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performanslarını belirlemek amacıyla belirli ölçme araçlarından yararlanılır. Öğretmen tarafından da geliştirilebilen bu araçlarla elde edilen veriler;

1. Öğrencilerin öğretimi hedeflenen davranışı öğrenmeye hazır olup olmadıklarını,
2. Geliştirilen öğretim programının etkililiğini,
3. Öğretimin sonlandırılma kararının verilmesini,
4. Öğretimle ne düzeyde genellenebilen davranış değişikliğinin sağlanabildiğini,
5. Öğretim sonlandıktan sonra etkisinin devam edip etmediğini (izleme) değerlendirmek amacıyla kullanılır.

Öğrencilerin programla kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerileri ne oranda edindiğinin tespitinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamaları sürekli olmalıdır. Değerlendirme süreci birçok basamağı içermelidir. Bu basamaklar aşağıda verilmektedir.

Programın Gözden Geçirilmesi: Öğretim programını gözden geçirerek, öğrenme alanlarına göre yeniden başlanacağına karar verilmelidir.

Öğretim Öncesinde Veri Toplama:

Kaba Değerlendirme: Program öğrenme alanları ve hedefleri gözden geçirdikten sonra kaba değerlendirme araçları programa göre geliştirilmelidir. Kaba değerlendirme araçları olarak kontrol listeleri, gözlemler ve görüşmelerden yararlanılabilir. Bu tür ölçümler öğrencinin performansı hakkında kabaca bilgi verecek ve ayrıntılı değerlendirme için yol gösterecektir.

Ayrıntılı Değerlendirme Araçları Hazırlanması ve Uygulanması: Seçtiğiniz öğrenme alanına göre Uygulamalı Davranış Analizinin ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden yararlanılabilir. Örneğin davranışın süresi ya da sayısı kayıt edilebilir. Bunun için hedef beceri değerlendirme formları geliştirilebilir. Öğretim öncesinde yapılan ayrıntılı değerlendirme öğretime nereden başlanacağına yol gösterecektir. Bu değerlendirmeden sonra hedef davranışlar belirlenerek öğretime başlanabilir.

Öğretim Sırasında Veri Toplama: Öğrenciye seçilen öğrenme alanında yer alan hedef davranışlar öğretilirken değerlendirme yapılmalıdır. Öğretim sırasında yapılan bu değerlendirmeler öğretimin düzenlenmesinde rol oynar.

Öğretim Sonunda Veri Toplama: Öğretim oturumlarında hedeflenen yönde ilerleme sağlayan öğrencilerde öğretim öncesinde kullanılan ölçme araçları ile belirlenen hedeflere ulaşım ulaşıldığı saptanmalıdır.

Toplanan Verilerin Kayıt Edilmesi: Öğrenci performansı sürekli kayıt edilerek öğrenci performansı kayıt altına alınmalı ve grafiksel analizi yapılmalıdır. Kayıtlar sistematik olarak tutulmalı ve analiz edilmelidir.

Sonuçları Değerlendirilmesi ve Gerekli Düzenlemelerin Yapılması: Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Eğer uygun değerlendirme süreçlerine yer verildiyse, bu tür sorulara cevap verilebilecek ve birçok problemlerin üstesinden gelinebilecektir.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Sosyal yeterlilik, bireyin gereksinim duyduğu ve ilgili durumlarda bağlama uygun olarak akranlarıyla ve yetişkinlerle etkili, uygun ve nitelikli sosyal etkileşimler kurması ve bu etkileşimleri sürdürmesi için gereksinim duyduğu sosyal, duygusal ve bilişsel becerilerdir. Sosyal beceriler ise, iletişim becerilerimizi de kullanarak etrafımızdaki kişilerle ilişki kurmamızı ve bu ilişkiyi sürdürmemizi sağlayan becerilerdir. Sosyal becerilerimiz başkalarından öğrenmemizi, arkadaşlık ilişkisi kurmamızı, bu ilişkileri geliştirmemizi ve sürdürebilmemizi kolaylaştırır. Ayrıca sosyal bir durumda ne söyleneceği, doğru kararların nasıl verileceği ve çeşitli sosyal durumlarda nasıl davranılacağı konusunda temel oluşturur. Öğrenciler yeterli sosyal becerilere sahip olabılırlarsa bir sorunla karşılaştıklarında daha esnek olabilmekte, sorunlara uygun ve güvenli çözüm yolları bulabilmektedirler.

Tipik gelişim gösteren öğrenciler etraflarındaki kişilerle doğal yollardan sosyal ilişki geliştirebilirken, zihin engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler genellikle sosyal durumları oluşturan farklı bilgileri, bu durumlarda nasıl davranılması gerektiğine dair ipuçlarıyla ilişkilendiremezler ve sosyal durumları anlaşılması güç ve karmaşık durumlar olarak algırlar. Bu problemin doğal bir sonucu olarak, zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler özellikle toplumdan olumlu tepkiler almalarını ve olumsuz tepkilerden kaçınmalarını sağlayan (Örneğin, etkileşim başlatma, konuşma, iltifatta bulunma, bir oyuna katılma gibi) becerileri sergilemede zorlanırlar.

Alan yazında sosyal becerilerin sınıflandırılmasına çeşitlilik görülmektedir. Öğrenme alanları belirlerken ekipte alan yazından ve programı geliştiren ekip üyelerinin deneyimlerinden yararlanılmıştır. Zihin engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencileri sosyal beceri gereksinimleri ile çocukların iletişim ve sosyal gelişim aşamaları dikkate alınarak öğrenme alanları, hedefler ve hedef davranışlar göre sıraya konulmuştur. Aşağıda yararlanılan alan yazın çalışmalarına örnekler verilmiştir.

Sosyal becerileri, içinde bulunulan sosyal ortama uyum sağlama, kişilerin başkalarıyla olumlu etkileşimleri başlatma ve sürdürme için gerekli olan beceriler olarak tanımlanmaktadır. Bu görüşe göre sosyal beceriler kişiler arası ilişkilerin kurulmasına çok önemli bir role sahiptir. Sosyal beceriler kişinin olumlu ya da olumsuz duygularını karşı tarafa uygun bir şekilde aktarabilmesi, kişisel haklarını savunabilmesi, gerektiğinde başkalarından yardım isteyebilmesi ve kendisine uygun olmayan istekleri geri çevirebilmesini kolaylaştırır.

Sosyal becerilerin sınıflandırılmasında çeşitlilik görülmektedir. Bu konuda aşağıda üç farklı görüş aktarılmıştır.

Birinci görüş; sosyal becerileri üçe ayırmaktadır;

- Akran/arkadaşlık becerileri (selamlama, dinleme, soru sorma ve sorulara cevap verme, etkileşimi başlatma, sürdürme ve sonlandırma),
- Başa çıkma becerileri (yönerge ve rolleri izleme, yardım etme, akran baskısıyla baş etme, geribildirim ve kendini kontrol etme gibi),
- Problem çözme ve karar verme becerileri (problemi tanımlama, amaç belirleme, alternatifleri oluşturma ve seçme, verilen kararı uygulama).

İkinci görüş; sosyal becerileri dört gruba ayırmaktadır;

- Kendini ifade etme (üzüntü ve mutluluk gibi duyguların ifade edilmesi, düşüncelerin açıklanması, geribildirim kabul etme),
- Destekleme becerileri (başkalarına olumlu geri bildirim verme),
- Haklarını savunma becerileri (basit isteklerde bulunma, başkalarından farklı düşünme, uygun olmayan istekleri kabul etmeme),
- İletişim becerileri (konuşma, problem çözmek için doğru iletişim kurma).
- Sosyal beceriler üzerine yapılan araştırmaları meta analiz tekniği ile değerlendirerek sosyal becerileri beş farklı guruba ayırmıştır:
- Akran ilişkisi geliştirme becerileri (akranına olumlu geribildirim verme, ihtiyaç duyduğunda arkadaşından yardım isteme, arkadaşına yardım etme, arkadaşını oyuna davet etme, arkadaşlık ilişkisi geliştirme, arkadaşıyla konuşma, tartışmalara katılma),
- Kendini kontrol etme becerileri (öfkesini kontrol etme, kurallara uyma, problem ortaya çıktığında sakin kalma, eleştiriyi kabul etme),
- Akademik beceriler (yönergelere uyma, boş zamanlarını uygun bir şekilde değerlendirme, ihtiyaç duyduğunda yardım isteme),
- Uygun becerileri (yönergelere ve kurallara uyma, eşyalarını paylaşma, sorumluluklarını yerine getirme),
- Etkileşim başlatma becerileri (sohbet başlatma, oyuna arkadaşını davet etme, kendini tanıtmaya, duygularını ifade etme).

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için sosyal beceri öğretimi ger-
çekleştirirken, öğrencilerin sosyal yeterlilikleri ile gelişim özellikleri dikkate alınmalı ve öğretim planları öğ-
rencilerin performans düzeyleri ve öğrenme özellikleri dikkate alınarak geliştirilmelidir. Orta-ağır zihinsel
engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere sosyal beceri öğretirken aşağıdaki özelliklere dikkat
edilmelidir.

- Sosyal beceriler çocukların ilgisini çekmeyebilir. Özellikle eğitimin başında sosyal becerilerden çok az hoşlandıklarını göz önünde bulundurmak önemlidir.
- Öğretimin başında etkili pekiştirme sistemleriyle başlayarak öğrenmeleri desteklenmeli.
- Alıcı dil becerilerinde çok büyük zorluğu olan çocuklara sosyal beceri öğretirken daha esnek olun-
malı.
- Sosyal ilişkiler çocukların yaşadığı kendi çevrelerine göre farklılık gösterebilir. Yıllık eğitim planları geliştirilirken bu durum özellikle dikkate alınmalı.
- Diğer çocuklar gibi zihin engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar da, öğrendikleri bece-
rilerden gerçekten keyif alabilir, başkalarının verdiği tepkilerden hoşlanabilirler.
- Zihin engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar pek çok sosyal beceriyi öğrenebilir ve diğer çocuklar gibi günlük yaşamlarına katabilirler.

SOSYAL BECERİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihin engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin uyumsal davranışları ile sosyal becerilerini geliştirmeyi amaçlayan Sosyal Beceriler Dersi Öğretim Programı, sosyal yeterlilikleri artırmaya yönelik düzenlenmiştir. Öğretim programında yer alan öğrenme alanları; İlişki Geliştirme, Duyguları Tanı-
ma, Anlama ve İfade Etme, Duygu ve Davranış Yönetimi, Duygu Düzenleme, Olumlu Karar Verme, Akran Etkileşimi, Sorumluluk, Toplumsal Yaşam Kuralları ve Nezaket Kuralları olmak üzere 9 ana başlık altında dü-
zenlenmiştir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

İlişki Geliştirme: Bu öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarına ön koşul oluşturabilen temel sosyal be-
cerilerden oluşmaktadır. Bu beceriler göz kontağı kurma, adına tepki verir, işaret edilen noktaya dikkatini
yönelme, etkileşimlere tepkide bulunma, basit selamlaşma/vedalaşma ifadelerini kullanma ve davranışları-
nı gösterme, tanışma ve tanıştığı kişilerle sosyal etkileşime girmez.

Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme: Bu öğrenme alanı başkalarının duygularını ayırt etme, an-
lama ve kendi duygularını karşısındaki kişilere doğru bir şekilde ifade edebilme becerilerini kapsar. Duygu-
ların sözlü aktarımının yanında jest ve mimiklerle verilmek istenen duyguları anlama ve ifade etmeyi kapsar.

Duygu ve Davranış Yönetimi: Bu öğrenme alanı öğrencilerin planlanan etkinliklere uyma, sınıf içi
kurallara uyma ve etkinlik geçişlerinde duygu durumlarını düzenleyerek uygun davranışlar göstermeleri ile
ilgili becerileri kapsar.

Duygu Düzenleme: Bu öğrenme alanı öğrencilerin tercih etmediği konular ya da etkinlikler ile ilgili
uygun tepkide bulunmalarını, hata yaptıklarında veya önceden planlanan etkinlikleri değiştirildiğinde ya
da beklenmedik durumlarda oluşan sorunlara çözümler bulma yollarını içerir.

Olumlu Karar Verme: Bu öğrenme alanı başkalarının isteklerini kabul ettiğini veya onları reddettiğini vücut dili, sözcük ve cümlelerle uygun şekilde ifade etme becerilerini içerir.

Akran Etkileşimi: Bu öğrenme alanı akranının sözlü ve sözsüz etkileşimlerine sözlü karşılık verme, akran etkileşim becerilerini geliştirmek amacıyla düşük ve yüksek teknolojik sistemlerden yararlanma, akranıyla oyun oynama, karşılıklı konuşma ve akranına belirli bir konuda öğretim yapma becerilerini içerir.

Sorumluluk: Bu öğrenme alanında kardeşiyle ilgili sorumlulukları yerine getirme ve öğrencinin verdiği sözü yerine getirme becerilerinin yanında saatlik veya gün içinde verilen randevularına uyma becerilerinin öğretimi hedeflenmiştir.

Toplumsal Yaşam Kuralları: Bu öğrenme alanında yemeğini içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilen kurallar çerçevesinde yeme, özellikle insanların birlikte yemek yediği anlarda bir konu hakkında sohbet başlatma, başkalarının sohbetlerini sürdürme, okul, otobüs vs çeşitli ortamlarda toplumsal kurallara uyma, misafir selamlama ve vedalaşma becerilerinin öğretimi hedeflenmiştir.

Nezaket Kuralları: Bu öğrenme alanı nezaket bildiren ifadelerin kullanımını, birinden bir şey alırken izin isteme, başkalarıyla ortak bir iş yaparken istekli davranma ve ayrıca yardıma ihtiyacı olduğu durumlarda başkalarından yardım talep etmek amacıyla bilgi, hizmet ve ilgi isteme davranışlarının öğretimini içerir.

Sosyal Beceriler öğretim programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Hedef'e** ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Tablo 1. Öğretim Programının Öğrenme Alanları Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
İlişki Geliştirme	7	27
Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme	2	7
Duygu ve Davranış Yönetimi	2	6
Duygu Düzenleme	2	6
Olumlu Karar Verme	3	11
Akran Etkileşimi	6	25
Sorumluluk	3	9
Toplumsal Yaşam Kuralları	4	18
Nezaket Kuralları	3	10
Toplam	32	119

Tablo 2. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
İlişki Geliştirme	5	-	2	7
Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme	-	2	-	2
Duygu ve Davranış Yönetimi	-	2	-	2
Duygu Düzenleme	-	2	-	2
Olumlu Karar Verme	1	1	-	2
Akran Etkileşimi	-	2	3	5
Sorumluluk	-	3	-	3
Toplumsal Yaşam Kuralları	2	-	1	3
Nezaket Kuralları	1	4	-	5
Toplam	9	16	6	31

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

Bu bölümde orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan öğretim programının öğrenme alanlarına göre hedef ve hedef davranış sayıları, hedeflerin öğrenme alanlarına göre dağılımı ve her öğrenme alanının hedefleri, hedef davranışları, önerilen öğretim yöntem ve teknikleri ile önerilen ölçme ve değerlendirme yöntem ve araçları verilmiştir.

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
İlişki Geliştirme	1.1.1. Göz teması kurar.	1.1. Karşısındaki kişinin gözlerine bakar. 1.2. Karşısındaki kişiye konuşulan süre kadar bakar.	Ayrık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Süre kaydı Grafiksel analiz
	1.1.2. Adına tepki verir.	2.1. Adı seslenildiğinde seslenen kişiye bakar. 2.2. Adı seslenildiğinde seslenen kişiye sözel tepkide bulunur.	Ayrık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.1.3. İşaret edilen noktaya dikkatini yöneltir.	3.1. Bir nesne işaret edildiğinde dikkatini işaret edilen nesneye yöneltir. 3.2. Bir kişi işaret edildiğinde dikkatini işaret edilen kişiye yöneltir. 3.3. Bir olay / durum işaret edildiğinde dikkatini işaret edilen olaya / duruma yöneltir.	Ayrık denemelerle öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.1.4. Etkileşimlere tepkide bulunur.	4.1. Tanıdığı kişilerin başlattığı etkileşimlere sözel ya da sözel olmayan tepkilerde bulunur. 4.2. Etkinlikleriyle ilgili başlatılan etkileşime tepkide bulunur. 4.3. Tercihleriyle ilgili başlatılan etkileşime tepkide bulunur.	Replikli öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.1.5. Basit selamlaşma / vedalaşma ifadelerini kullanarak hareketlerini yapar.	5.1. Tanıdığı kişilerle selamlaşma ifadelerini kullanırken hareketlerini yapar. 5.2. Tanıdığı kişilerle vedalaşma ifadelerini kullanırken hareketlerini yapar. 5.3. Tanımadığı kişilerle selamlaşma ifadelerini kullanırken hareketlerini yapar. 5.4. Tanımadığı kişilerle vedalaşma ifadelerini kullanırken hareketlerini yapar.	Replikli öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme	1.1.6. Tanıdığı kişilerle sosyal etkileşime girer.	6.1. "Nasıl sını?" diye sorulduğunda cevap verir. 6.2. Tanıdığı kişilere "Nasıl sını?" diye sorar. 6.3. Bir kişinin yanından ayrılırken uygun söz kalıpları kullanır. 6.4. Karşılaştığında tanıdığı kişilere gülümser. 6.5. Dikkatini ortamda bulunan tanıdığı kişilere yöneltir. 6.6. Tanıdığı kişiye karşılaşma zamanına göre uygun söz kalıplarını kullanır. 6.7. Karşılıklı etkileşim sırasında kişilerle arasındaki iki adımlık mesafeyi korur.	Replikli öğretim Etkinlik çizelgeleri İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Grafiksel analiz
	1.1.7. Tanışma becerileri gösterir.	7.1. Kendisi hakkında sorulan sorulara cevap verir. 7.2. Kendisini tanıtmayı istenildiğinde kendini tanıtır. 7.3. Annesini tanıtır. 7.4. Babasını tanıtır. 7.5. Kardeşini / kardeşlerini tanıtır. 7.6. Arkadaşını / arkadaşlarını tanıtır.	Replikli öğretim Ayrıntı denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	Adına tepki vermek orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan pek çok öğrencinin sahip olmadığı bir beceridir. Öğrencinizin adını kullanma sıklığınıza sınır koymaz, adıyla çağrıldığında tepki vermeyi öğrenmesine yardımcı olacaktır; bu şekilde adını, kendisinden talep edilen bir sürü şeyin parçası olarak görmeyecektir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme	1.2.1. Temel duyguları tanıır.	<p>1.1. İstenildiğinde, temel duyguları belirten yüz ifadelerini taklit eder.</p> <p>1.2. İstenildiğinde, kendisine söylenen temel duyguyu mimik ya da jestlerini kullanarak gösterir.</p> <p>1.3. İstenildiğinde temel duyguları belirten yüz ifadelerini resimli kartlardan gösterir.</p> <p>1.4. İstenildiğinde temel duyguları belirten yüz ifadelerini resimli kartlardan söyler.</p> <p>1.5. İstenildiğinde temel duyguları belirten yüz hareketlerini yapar.</p>	<p>Video model</p> <p>Aynı denemelerle öğretim</p> <p>İpucu sunma ve ipucunu geri çekme</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>
	1.2.2. Duygularını karşısındaki kişiye ifade eder.	<p>2.1. Duygularını karşısındaki kişiye sözü olarak ifade eder.</p> <p>2.2. Duygularını karşısındaki kişiye mimik ya da jestleriyle ifade eder.</p>	<p>Replikli öğretim</p> <p>Video model</p> <p>İpucu sunma ve ipucunu geri çekme</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Duygu ve Davranış Yönetimi	1.3.1. Planlanan etkinliklere uyar.	1.1. Yetişkinin planladığı fotoğraflı etkinlik çizelgesi yoluyla günlük etkinliklerini yerine getirir. 1.2. Etkinlik çizelgesi yoluyla yetişkinlerle kuracağı sosyal etkileşimleri planlar.	Etkinlik çizelgeleri Replikli öğretim	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Grafik analizi
	1.3.2. Geçişlerde ortama uygun davranış sergiler.	2.1. Günlük etkinlik geçişleri sırasında ortama uygun davranış sergiler. 2.2. Ödülleri günlük etkinliklere geçiş sırasında ortama uygun davranış sergiler. 2.3. Sınıf içi dinlenme aralarından etkinliklere geçiş sırasında ortama uygun davranış sergiler. 2.4. Sınıf dışı dinlenme aralarından etkinliklere geçiş sırasında ortama uygun davranış sergiler.	Etkinlik çizelgeleri İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Sosyal öyküler	Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Grafik analizi
Açıklamalar	"Duygu ve Davranış Yönetimi" öğrenme alanında kullanacağınız etkinlik çizelgeleri seçilirken dikkatli olunmalıdır. Öğrencinin etkinlik çizelgesi takip becerisine sahip olması önemlidir. Eğer değilse hedef davranışla birlikte öğretilebilir. Etkinlik çizelgeleri eşleme becerisine sahip her düzeyde öğrenci için kullanılabilir. Okuma becerisi olan öğrenciler için yazılı etkinlik çizelgeleri tercih edilebilir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Duygu Düzelenme	1.4.1. Tercih etmediği konular ya da etkinlikler ile ilgili uygun tepkide bulunur.	<p>1.1. Tercih etmediği konular ve etkinlikleri vücut diliyle reddettiğini gösterir.</p> <p>1.2. Tercih etmediği konular ve etkinlikleri sözcük kullanarak reddettiğini belli eder.</p> <p>1.3. Tercih etmediği konular ve etkinlikleri vücut diliyle, sözcük kullanarak ve cümle kurarak reddettiğini gösterir / ifade eder.</p>	<p>Replikli öğretim</p> <p>İpucu sunma ve geri çekme ile öğretim</p> <p>Fırsat öğretimi</p> <p>Sosyal öyküler</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>
	1.4.2. Hata yaptığında, önceden planlanan etkinlikler değiştiğinde ya da beklenmedik durumlarda oluşan sorunları çözer.	<p>2.1. Hata yaptığında ne yapması gerektiğini söyler.</p> <p>2.2. Günlük planındaki değişikliklerde ne yapması gerektiğini söyler.</p> <p>2.3. Beklenmedik durumlarda ne yapması gerektiğini söyler.</p>	<p>Replikli öğretim</p> <p>Video model</p> <p>Ayrıntı denemelerle öğretim</p> <p>Sosyal öyküler</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Olumlu Karar Verme	1.5.1. Kabul etme davranışları sergiler.	1.1. Kişinin isteğini kabul ettiğini belirtmek için vücut dili kullanır. 1.2. Kişinin isteğini kabul ettiğini belirtmek için sözcük kullanır. 1.3. Kişinin isteğini kabul ettiğini belirtmek için vücut dili, sözcük ve cümle kullanır.	Replikli öğretim Video model Ayrık denemelerle öğretim Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.2. Reddetme davranışları sergiler.	2.1. Kişinin isteğini reddettiğini belirtmek için vücut dili kullanır. 2.2. Kişinin isteğini reddettiğini belirtmek için sözcük kullanır. 2.3. Kişinin isteğini reddettiğini belirtmek için vücut dili, sözcük ve cümle kullanır.	Replikli öğretim Video model Ayrık denemelerle öğretim Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.5.3. Günlük rutinleri sırasında oluşan değişikliklerde esnek davranır.	3.1. Kişiler ile ilgili değişiklikleri kabul eder. 3.2. Ortamlardaki değişiklikleri kabul eder. 3.3. Objelerdeki değişiklikleri kabul eder. 3.4. Etkinliklerdeki değişiklikleri kabul eder. 3.5. Günlük etkinlik çizelgesindeki değişiklikleri kabul eder.	Sosyal öyküler Video model Ayrık denemelerle öğretim	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Akran Etkileşimi	1.6.1. Akran etkileşimine tepkide bulunur.	1.1. Akranına bakar / yönelir. 1.2. Akranına sözlü olarak karşılık verir. 1.3. Akranının sunduğu nesneyi / yiyeceği / içeceği kabul eder.	İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.2. Akranının başlattığı sözel etkileşime tepki verir.	2.1. Akranı selam verdiğinde karşılık verir. 2.2. Akranı "Nasıl?" diye sorduğunda cevap verir.	İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.3. Akran etkileşimi başlatır.	3.1. Akranıyla selamlaşır. 3.2. Akran etkileşimi için fotoğraflı ya da yazılı etkinlik çizelgesi kullanır. 3.3. Akran etkileşimi için yüksek teknoloji kullanır.	İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Etkinlik çizelgeleri Replikli öğretim Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.4. Akranıyla oyun oynar.	4.1. Sembolik oyun oynar. 4.2. Kurallı-ış birliktir oyun oynar. 4.3. Oyunlarla ilgili etkileşim başlatır. 4.4. Oyuna katılır. 4.5. Oyunu sürdürür. 4.6. Kurallı oyunları oynamak için sıra alır. 4.7. Oyun esnasında bilgi edinmek için soru sorar. 4.8. Oyun esnasında fotoğraflı etkinlik çizelgesi aracılığıyla akran etkileşimi kurar.	Etkinlik çizelgeleri Replikli öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Grafiksel analiz	
	1.6.5. Akranıyla sohbet eder.	5.1. Tanıdığı nesnelere ile ilgili akranıyla sohbet eder. 5.2. Çevresinde olup biten olaylar ile ilgili sohbet eder. 5.3. Çevresinde aşına olduğu insanlar hakkında sohbet eder. 5.4. Sınıf ortamında akranıyla sohbet eder. 6.1. Öğretim ortamını düzenler. 6.2. Öğrenci rolü oynayan akranının dikkatini kendine ve öğretim materyallerine çeker. 6.3. Hedef uyararı sunar. 6.4. Doğru tepkiyi pekiştirir. 6.5. Doğru tepkiyi ortaya çıkarmak için ipucu sunar.	Replikli öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Olay kaydı	
	1.6.6. Akranına öğretim yapar.		Etkinlik çizelgeleri Replikli öğretim İpucu sunma ve ipucunu geri çekme	Davranış kayıt formu Olay kaydı Beceri analizi kayıt formu Beceri analizi kaydı Grafiksel analiz	
	Açıklamalar	Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin akran etkileşim becerilerini geliştirmek zor olabilir. Akran etkileşim programlarına, yetişkinlerle etkileşimleri geliştirmeye başladığında erken yaşlarda hatta öğrenci konuşmaya başlamadan önce başlamak önemlidir. Akran etkileşim becerileri; öğrencinin motor taklit ve etkinlik çizelgesi takip becerilerinin üzerine inşa edilebilir. Başlangıçta akran taklit becerilerinin öğretimi genelde daha kolaydır.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Sorumluluk	1.7.1. Kardeşiyle ilgili sorumlulukları yerine getirir.	1.1. Yeni doğan kardeşine / bebeklere gülümser. 1.2. Yeni doğan kardeşine / bebeklere dokunur / onları sever. 1.3. Yeni doğan kardeşine / bebeklere uygun şekilde davranır. 1.4. Yeni doğan kardeşinin bakımı ile ilgili konularda bakıcıya yardımcı olur.	Video model İpucu sunma ve geri çekme Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.2. Verilen sözü yerine getirir.	2.1. Sözlü basit anlaşmalara uyar. 2.2. Sözlü karmaşık anlaşmalara uyar. 2.3. Kendisi ile yapılan davranış kontratlarına uyar.	Video model İpucu sunma ve geri çekme Şekil verme Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.7.3. Randevularına uyar.	3.1. Randevu saatinden kısa süre önce verilen randevularına uyar. 3.2. Gün içinde verilen randevulara uyar.	Video model İpucu sunma ve geri çekme Şekil verme Sosyal öyküler	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
Açıklamalar	"Kardeşiyle ilgili sorumlulukları yerine getirir." şeklindeki birinci hedefte belirtilen "kardeş" yerine öğrencinin yakın bir akrabası, kuzeni, yeğeni veya herhangi bir tanıdığı da seçilebilir.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Toplumsal Yaşam Kuralları	1.8.1. Yemeğini toplumsal kurallara uygun şekilde yer.	<p>1.1. Yiyeceğini küçük lokmalar halinde ısırır.</p> <p>1.2. Yiyeceğini ağzını şapırdatmadan çiğner.</p> <p>1.3. Yiyeceğini ağzında bekletmeden yutar.</p> <p>1.4. İçeceğini hırpürdetmeden içer.</p> <p>1.5. Yemeğini kaşık kullanarak yer.</p> <p>1.6. Yemeğini çatal-bıçak kullanarak yer.</p>	<p>İpucu sunma ve ipucunu geri çekme</p> <p>Video model</p> <p>Etkinlik çizelgeleri</p> <p>Sosyal öyküler</p> <p>Şekil verme</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Beceri analizi kayıt formu</p> <p>Beceri analizi kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>
	1.8.2. Yemekte sohbet eder.	<p>2.1. Başkasının sözel etkileşimine karşılık verir.</p> <p>2.2. Sözel etkileşim başlatır.</p> <p>2.3. Bir konu hakkında karşılıklı konuşur.</p>	<p>Etkinlik çizelgeleri</p> <p>Replikli öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Beceri analizi kayıt formu</p> <p>Beceri analizi kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>
	1.8.3. Sınıf kurallarına uyar.	<p>3.1. Sınıfa zamanında girer.</p> <p>3.2. Ders araç-gereçlerini hazırlar.</p> <p>3.3. Öğretmeni bekler.</p> <p>3.4. Öğretmenin yönergelerini yerine getirir.</p> <p>3.5. Parmağını kaldırarak söz alır.</p> <p>3.6. Sınıf içinde verilen ödevlerle meşgul olur.</p>	<p>Video model</p> <p>İpucu sunma ve ipucunu geri çekme</p> <p>Sosyal öyküler</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>
	1.8.4. Toplumsal kurallara uyar.	<p>4.1. Okul, otobüs veya yemekhane gibi toplumsal yerlerde sıra bekler.</p> <p>4.2. Nesne elde etmek, bir etkinliğe oyuncu, sohbete katılmak ya da bir ortamdaki ayrılmak için izin ister.</p> <p>4.3. Misafiri selamlar / misafirle vedalaşır.</p>	<p>Sosyal öyküler</p> <p>Video model</p> <p>İpucu sunma ve ipucunu geri çekme</p> <p>Replikli öğretim</p>	<p>Davranış kayıt formu</p> <p>Olay kaydı</p> <p>Grafiksel analiz</p>
Açıklamalar	"Yemeğini toplumsal kurallara uygun şekilde yer." hedefinin, ara öğün veya öğle yemeği gibi öğrencinin açlık hissettiği saatlerde çalışılması uygun olur.			

Öğrenme Alanı	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Nezakət Kuralları	1.9.1. Nezaket ifadeleri kullanır.	1.1. "Lütfen." ifadesini kullanır. 1.2. "Bir şey değil." ifadesini kullanır. 1.3. "Affedersiniz." ifadesini kullanır. 1.4. "Teşekkür ederim." ifadesini kullanır.	Sosyal öyküler Ayrık denemelerle öğretim Replikli Öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.9.2. İzin alır.	2.1. Başkasının eşyasını alırken izin alır. 2.2. Başkasının yiyeceğini alırken izin alır. 2.3. Başkasının içeceğini alırken izin alır.	Sosyal öyküler Ayrık denemelerle öğretim Replikli öğretim Fırsat öğretimi	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz
	1.9.3. İstekli davranır.	3.1. Etkinliklere katılmaya istekli olur. 3.2. Oyunlara katılmaya istekli olur. 3.3. Derse katılmaya istekli olur.	İpucu sunma ve ipucunu geri çekme Video model	Davranış kayıt formu Olay kaydı Grafiksel analiz

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ - I

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: İlişki Geliştirme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.1.2. Adına tepki verir.
Hedef Davranışlar	<p>1.2. Adı seslenildiğinde seslenen kişiye bakar.</p> <p>Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, adını seslenen kişiye 5 saniye içinde hiç yardım almadan bakar. Tepkinin doğru kabul edilebilmesi için öğrenci adına tepkide bulunurken o anki etkinliğini durdurması gerekmez. Adına tepki verme aşağıdaki koşullarda sırasıyla öğretilir:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Öğrenci herhangi bir etkinlikte meşgul değilken öğrencinin yanında ya da önünde duran kişi adını seslendirir.2. Öğrenci herhangi bir etkinlikte meşgul değilken öğrencinin arkasında duran kişi adını seslendirir.3. Öğrenci herhangi bir etkinlikte meşgul iken öğrencinin yanında ya da önünde duran kişi adını seslendirir.4. Öğrenci herhangi bir etkinlikte meşgulken öğrencinin arkasında duran kişi adını seslendirir.5. Öğrenci herhangi bir etkinlikte meşgulken ve yerinde otururken öğrencinin önünde ya da yanında 5 adım uzaklıkta duran kişi adını seslendirir.6. Öğrenci herhangi bir etkinlikte meşgulken ve yerinde otururken öğrencinin arkasında 5 adım uzaklıkta duran kişi adını seslendirir.7. Öğrenci yürürken, koşarken ya da farklı, büyük motor hareketleri ile meşgulken öğrencinin önünde ya da yanında 5 adım uzaklıkta duran kişi adını seslendirir.8. Öğrenci yürürken, koşarken ya da farklı, büyük motor hareketleri ile meşgulken öğrencinin arkasında 5 adım uzaklıkta duran kişi adını seslendirir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Çeşitli serbest zaman etkinlik materyalleri; örneğin yapboz, lego veya video vs.
Ortam Düzenlemeleri	Ön değerlendirme ve öğretim oturumları öğretmeni, ile genelleme ise farklı kişiler ile planlanır. İzleme oturumları ise öğretmeni ve farklı kişiler ile karışık şekilde planlanır. Serbest zaman etkinlikleri için bir sınıf, masa ve sandalye veya serbest etkinlik köşeleri kullanılabilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve materyallere dikkatini yönelten öğrencilerin neler kazanabileceği açıklanır.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırma) pekiştirilir. Öğretmen, öğrencilerin adını seslenmeden önce kazandıkları sembollerini dönüştürebilecekleri ya da aynı zamanda doğru tepki verdiklerinde kazanabilecekleri bir oyuncak ya da atıştırma belirler. Öğretmen, öğrencilerin karşısında veya yanındadır, elinde sembol tahtası ya da atıştırma / oyuncak bulundurur. Öğretmen başlangıçta oyuncak ya da atıştırma öğrencilere gösterebilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Ders sırasında kullanılacak araç-gereçler gözden geçirilir. Önceki derslere ilişkin hedef davranışla ilgili grafiksel analiz gözden geçirilerek öğrencinin performansı değerlendirilir. Tamamladığı ya da üzerinde çalıştığı aşamayı öğrencinin adını seslenerek öğretmene kısaca değerlendirir. Doğru tepkiler için övgüler sunulur ("Baktığın için teşekkür ederim." gibi) fakat herhangi bir ödül verilmez. Öğrenci hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz.

Uygulama	<p>Öğretmen, sadece hedef öğrencinin adını seslendirir, herhangi farklı bir yönerge ya da sözcük kullanmaz (ör. "Bak", "Hey" gibi). Öğrenci adına tepkide bulunduğu öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sembol ya da atıştırma / oyuncak verir. Eğer öğrenci, adı seslendirildiğinde bir etkinlik ile meşgul ise öğretmen, öğrenci tepki verene kadar meşgul olduğu etkinliği durdurması için elle yönlendirme kullanır. Elle yönlendirme öğrencinin baş ve yüz bölgeleri dışına uygulanır (ör. öğretmen, öğrencinin bakması için çenesinden tutup kendisine çevirmez).</p> <p>Öğrencinin adı ile çağrıldığında tepki vermeyi daha hızlı bir şekilde öğrenmesine yardımcı olmak istiyorsanız öğretimin ilk zamanlarında adını günlük etkinlikler sırasında çok sık kullanmayın. Böylece adını, kendisinden talep edilen bir sürü şeyin parçası olarak görmeyecektir. Bu program, hem çocuğunuz hem de sizin yapabildiğinizi görmeyiz bakımından güven kazanmanız amacıyla başlangıç seviyesinde kolay tutulmalıdır.</p>
Açıklamalar	<p>Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretim sürecinde ve en az bir oturum da genelleme oturumunda hedefe %100 ulaştığında öğretim sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretimde ölçütü karşıladığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genellemeye ilişkin değerlendirmeler, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi veya pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanır.</p>

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu**, **olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrencinin adını seslendirir ve doğru tepkiler için övgü sunar (ör. "Baktığın için teşekkür ederim" gibi) fakat herhangi bir somut ödül verilmez. Çocuk hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz. Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci adı seslendirildiğinde tepki verirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer tepki vermez ya da ipucu sunulmasının ardından tepki verirse eksi (-) kaydedilir. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirme, öğretim oturumları sırasında ön değerlendirme oturumunda olduğu gibi gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme, öğretimden önce ve öğrenci süreç içi son değerlendirmede ölçüte ulaştığında değerlendirilir. Genelleme oturumu, bu davranışın öğretiminde bulunmamış kişilerle alınır. Öğrencinin dikkatini artırmak için genelleme oturumları öğretim oturumlarının içine serpiştirilebilir. Genelleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışını sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin yoklama oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - II

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Duyguları Tanıma, Anlama ve İfade Etme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.2.1. Temel duyguları tanıır.
Hedef Davranışlar	<p>1.1. İstenildiğinde temel duyguları belirten yüz ifadelerini taklit eder.</p> <p>Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, 5 saniye içinde istenen yüz ifadesini bağımsız bir şekilde taklit eder. Öğretimi hedeflenen temel duygular aşağıda verilmiştir:</p> <ul style="list-style-type: none">- Mutlu- Üzgün- Şaşkın- Korkmuş- Kızgın
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Ayna, video.
Ortam Düzenlemeleri	Ön değerlendirme ve öğretim oturumları öğretmeni ile, genelleme ise farklı kişiler ile planlanır. İzleme oturumları ise öğretmeni ve farklı kişiler ile karışık şekilde planlanır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrenciye neler kazanacağı açıklanır.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırma) pekiştirilir. Öğretmen, derse başlamadan önce öğrencilere, kazandıkları sembollerini dönüştürebilecekleri ya da aynı zamanda doğru tepki verdiklerinde kazanabilecekleri bir oyuncak ya da atıştırma belirler. Öğretmen, öğrencilerin karşısında veya yanındadır, elinde sembol tahtası ya da atıştırma / oyuncak bulundurur. Öğretmen başlangıçta oyuncak ya da atıştırma öğrencilere gösterebilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur. Öğretmen yaptığı değerlendirme sırasında doğru tepkiler için övgüler sunar ("Çok güzel taklit ettin." gibi) fakat herhangi bir ödül vermez. Öğrenci hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz.
Uygulama	Öğretmen, öğrenciye "Böyle yap!" diyerek mutlu yüz ifadesi takınır. Öğrenci doğru tepkide bulunduğu öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte sembol ya da atıştırma / oyuncak verir. Eğer öğrenci, herhangi bir tepkide bulunmaz ya da uygun olmayan davranışlar sergiler ise öğretmen elle yönlendirme kullanır. Elle yönlendirme ile öğrenciye istenilen yüz ifadesi taklit ettirilir. Öğretmen öğretim sırasında öğrenciye yüz ifadesi taklidini ayna karşısında yaptırabilir. Süreç, diğer yüz ifadeleri (üzgün, şaşkın, korkmuş ve kızgın) için de aynı şekilde izlenir.
Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretim sürecinde ve en az bir oturum da genelleme oturumunda hedefe %100 ulaştığında öğretim sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretim de ölçütü sağlandığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genellemeye ilişkin değerlendirmeler, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi veya pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirme aşamasında **olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen uygun bir ses tonuyla "Böyle yap!" der ve davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci verilen yönergeleri yerine getirirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer yerine getirmez ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştirici verilmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirmede veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi, hedef tepkilerin öğretiminde yer almamış bir öğretmen ile değerlendirilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmaz ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmaz. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, öğrencinin bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - III

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Duygu ve Davranış Yönetimi
BÖLÜM-2	
Hedef	1.3.1. Planlanan etkinliklere uyar.
Hedef Davranışlar	1.1. Yetişkinin planladığı fotoğraflı etkinlik çizelgesi yoluyla günlük etkinliklerini yerine getirir. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, fotoğraflı etkinlik çizelgesi içindeki her bir etkinlik için eğer yardım almadan (a) çizelgeyi açar ya da sayfayı çevirir, (b) sayfayı gösterir ya da bakar, (c) gerekli materyali alır, (d) etkinliği tamamlar ve (e) materyali yerine kaldırır ise davranışı doğru kabul edilir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Etkinlik Çizelgeleri
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Etkinlik çizelgesi için iki telli dosya, fotoğraf ipuçları, etkinlik materyalleri.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen, derse başlamadan önce, kullanılacak etkinlik çizelgesini, etkinlik materyallerini ve somut pekiştireçleri kontrol eder eksiklik var ise giderir. Öğretim oturumları öğrencinin kendi sınıfında, ön değerlendirme ve genelleme ise farklı ortam ile planlanır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen öğrenciye günlük etkinliklerini yerine getirmesini söyler.
Güdüleme	Bu çalışmada öğrencinin etkinlik çizelgesi süresince dikkatini yöneltmesi için küçük atıştırmalıklar ve dönüştürülebilir sembol pekiştirme sistemi kullanılmaktadır. Öğrenciye ders süresince etkinlik çizelgesini takip ettiğinde ve öğretmenle iş birliği yaptığında sembol verilir. Öğrenci tüm sembollerini topladığında ödül panosundan bir ödül seçer.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarın Sunumu)	Sınıfın ve etkinlik çizelgesinin hazır olması, etkinlik materyallerinin, ödül panosunun ortamda bulundurulması, ödüllerin hazır ve yerinde olması, etkinlik çizelgesinin sınıf içindeki yerine yerleştirilmesi sağlanır.
Uygulama	Materyaller rafta ya da çalışma alanında açık olarak görülebilecek şekilde standart sırada düzenlenir. Her sayfada bir tane etkinlik fotoğrafı olacak şekilde iki telli klasöre yerleştirilir. Öğretmen aşamalı yardım, uzamsal geri çekme ve gölge olma ipucu kullanarak öğrencinin arkasında durur. Çizelgenin ilk sayfasını açması, sayfayı işaret etmesi, materyali alması, etkinliğini tamamlaması ve materyali yerine kaldırması için ipucu sunar. Öğrenci daha sonra tekrar çizelgesine döner, sayfayı çevirir ve süreç bu şekilde tekrar edilir. İlk başlarda, öğretmen her tepki için elle yönlendirme ipucu sunar; elle yönlendirme ipucu, hatanın ortaya çıkmasını, tekrarlayan davranışları ve tepkiler arası uzun bekleme sürelerini engellemek için kullanılır. Başlangıç yönergesini verdikten sonra (ör. "Etkinliğine başla!"), eğitimci aşamalı yardım uzamsal geri çekme ve gölge olma ipucu kullanır; sözel ve jest mimik ipucu kullanmaz.
Açıklamalar	Etkinlik çizelgesi takip etmeye yeni başlayan bir öğrenci söz konusuysa öğretmen arkasından küçük bir atıştırmalık sunabilir ancak öğrenci ile etkinlik arasına girmez. Bununla birlikte, tercih edilen yiyecek ve etkinlikler etkinlik çizelgesine dahil edilebilir. Öğrenci, hedefi öğretim sürecinde %100 ve genelleme oturumunda %80 sağladığında öğretim sonlandırılır. Genelleme oturumları öğrencinin etkinlik çizelgesini takip ettiği sınıf dışında (ör. öğrencinin kendi evi de olabilir) planlanır. Genellemeye ilişkin değerlendirmeler, öğretim süreci içine serpiştirilmez.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme :

Bu programın ölçme ve değerlendirme aşamasında **olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Planlanan her etkinlik için, öğrenci (a) çizelgede doğru sayfayı açar, (b) fotoğrafı işaret eder, (c) materyali alır, (d) etkinliğini tamamlar, (e) materyalini kaldırır ise öğretmen artı (+) olarak kaydeder. Davranışın tanımındaki basamaklardan herhangi biri tamamlanmaz, hata yapılırsa (ör. materyali yanlış yere koyma ya da çizelgede belirtilenden farklı materyal alma) ya da ipucu alınarak doğru tepkide bulunulursa öğretmen eksi (-) olarak kayıt eder. Veriler belirli sayıdaki planlanmış etkinlik sırasında doğru olarak tamamlanan basamak yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her bir basamağın ardından kaydeder. Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci etkinlik çizelgesinde yer alan basamakları bağımsız yerine getirirse artı (+); eğer yerine getirmez ya da ipucu sunulmasının ardından yerine getirirse (-) olarak kaydedilir. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Genelleme değerlendirilirken, farklı ortamlarda, örneğin öğrencinin ev ortamında değerlendirilir. Doğru tamamlanan basamakların ardından övgü verilmez ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, öğrencinin bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - IV

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Duygu Düzenleme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.4.2. Hata yaptığında / önceden planlanan etkinliği değiştiğinde ya da beklenmedik durumlarda oluşan sorunları çözer.
Hedef Davranışlar	2.1. Hata yaptığında ne yapması gerektiğini söyler. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin sorduğu sorulara 5 saniye içinde bağımsız olarak cevap verir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Ayrık Denemelerle Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Çeşitli durumları anlatan resimler (ör. çamurlu ayakkabılarla halıya basan çocuk resmi).
Ortam Düzenlemeleri	Ön değerlendirme ve öğretim oturumları çeşitli resimli kartlar ile, genelleme ise öğrencinin hata yaptığı durumlarda sözel olarak ne yapması gerektiğini söylemesidir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, öğretmene ve öğretmenin sunduğu materyallere dikkatini yönelten öğrenciye neler kazanacağı açıklanır.
Güdüleme	Doğru davranışlar ders boyunca, övgüler veya somut pekiştiricilerle (etkinlikler, semboller ve / veya atıştırma) pekiştirilir. Öğretmen, derse başlamadan önce öğrencilere, kazandıkları sembollerini dönüştürebilecekleri ya da aynı zamanda doğru tepki verdiklerinde kazanabilecekleri bir etkinlik ya da atıştırma belirler. Öğretmen, öğrencilerin karşısında veya yanındadır, elinde sembol tahtası ya da atıştırma / oyuncak bulundurur. Öğretmen başlangıçta atıştırma atıştırma öğrencilere gösterebilir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur. Eğer var ise bir önceki derste öğrenilen resimlerle başlanır ve ardından yeni veya üzerinde çalışılmakta olan resimli kartlara geçilir.
Uygulama	Öğretmen, öğrenciye resimli kartlar üzerinden belirlediği soruları (ör. "Çamurlu ayakkabılarla halıya basarsan ne olur?", "Güneşin altında bot giyersen ne olur?", "Kışın tişört ve şort giyersen ne olur?" gibi) sorar. Öğrencinin ipucu almadan 5 saniye içinde doğru cevapladığı soruları doğru tepki olarak kaydeder. Öğrencinin mevcut becerileri ve soruların zorluk düzeyine göre bir soru, oturum boyunca birkaç kez sorulabilir. Öğrenci ölçütü sağlayana kadar setteki sorular çalışılabilir. Gerekli durumlarda soruların cevaplanması için tepki fırsatından sonra öğretmen sözel ipucu ("Söyle....") verir. Öğrencinin bireyselleştirilmiş sembol sistemini kullanarak öğretmen doğru cevapları ve diğer uygun davranışları ödüllendirir. Veri alınırken ipucu verilmez.
Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretim sürecinde ve en az bir oturum da genelleme oturumunda hedefe %100 ulaştığında öğretim sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretim, ölçütü sağladığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genellemeye ilişkin değerlendirmeler, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi veya pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanır. Ön değerlendirme ve öğretim oturumları çeşitli resimli kartlar ile, genelleme ise öğrencinin hata yaptığı durumlarda sözel olarak ne yapması gerektiğini söylemesidir.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirme aşamasında **olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğrencinin doğru tepkileri için davranışla ilişkilendirilmiş övgü kullanılır fakat herhangi bir somut ödül verilmez. Yanlış tepkiler için herhangi bir geri bildirim verilmez. Öğrenci hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz. Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci doğru tepki verirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer tepki vermez ya da ipucu sunulmasının ardından tepki verirse eksi (-) kaydedilir. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır. Etkinlikle meşgul olma ve göz teması kurarak cevap verme davranışları için davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur.

Süreç içi değerlendirmede öğrenci hiçbir tepkide bulunmaz ise ipucu sunulmaz. Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci doğru tepki verirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer tepki vermez ya da ipucu sunulmasının ardından tepki verirse eksi (-) kaydedilir. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Genelleme değerlendirilirken, öğrencinin hata yaptığı durumlarda sözel olarak ne yapması gerektiğini söylemesi olarak planlanır. Doğru tepkilerin ardından övgü verilmez ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiri ile karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, öğrencinin bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - V

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Olumlu Karar Verme
BÖLÜM-2	
Hedef	1.5.3. Günlük rutinleri sırasında oluşan değişikliklerde esnek davranır.
Hedef Davranışlar	<p>3.1. Kişiler ile ilgili değişiklikleri kabul eder.</p> <p>Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, ders sırasında kişiler ile ilgili değişiklikler olduğunda değişiklikleri kabul eder, verilen yönergeleri yerine getirir. Kişilerdeki değişiklikleri kabul etme aşağıdaki durumlarda öğretilir:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hoşa giden bir etkinlik sırasında öğrenci ile birlikte olması planlanan öğretmenin yanında tanıdığı farklı bir kişi bulunur (1 metre yakınında) ancak öğrenci ile etkileşime girmez.- Hoşa giden bir etkinlik sırasında öğrenci ile birlikte olması planlanan öğretmenin yanında tanımadığı bir kişi bulunur (1 metre yakınında) ancak öğrenci ile etkileşime girmez.- Ders sırasında öğrenci ile birlikte olması planlanan kişinin yanında tanıdığı farklı bir kişi bulunur (1 metre yakınında) ancak öğrenci ile etkileşime girmez.- Ders sırasında öğrenci ile birlikte olması planlanan öğretmenin yanında tanıdığı farklı bir kişi bulunur (1 metre yakınında) ancak öğrenci ile etkileşime girmez.- Ders sırasında öğrenci ile birlikte olması planlanan öğretmenin yanında tanıdığı farklı bir kişi bulunur ve öğretmen ile yer değiştirerek öğrencinin tepkide bulunması için tepki fırsatları yaratır.- Ders sırasında öğrenci ile birlikte olması planlanan öğretmenin yanında tanımadığı farklı bir kişi bulunur ve öğretmen ile yer değiştirerek öğrencinin tepkide bulunması için tepki fırsatları yaratır.- Hoşa giden bir etkinlik sırasında öğrencinin tanıdığı iki öğretmen yer değiştirerek derse girer ve ikisi de aynı odada bulunur.- Hoşa giden bir etkinlik sırasında öğrencinin tanımadığı iki öğretmen yer değiştirerek derse girer ancak ikisi de aynı odada bulunur.- Ders sırasında öğrencinin tanıdığı iki öğretmen yer değiştirerek derse girer ve ikisi de aynı odada bulunur.- Ders sırasında öğrencinin tanımadığı iki öğretmen yer değiştirerek derse girer ve ikisi de aynı odada bulunur.- Hoşa giden bir etkinlik sırasında öğrencinin tanıdığı iki öğretmen yer değiştirerek derse girer, daha sonra öğrenci ile çalışmayan öğretmen odadan ayrılır.- Hoşa giden bir etkinlik sırasında öğrencinin bir tanıdığı, bir de tanımadığı öğretmen yer değiştirerek derse girer, daha sonra öğrenci ile çalışmayan öğretmen odadan ayrılır.- Ders sırasında öğrencinin tanıdığı iki öğretmen yer değiştirerek derse girer, daha sonra öğrenci ile çalışmayan kişi odadan ayrılır.- Ders sırasında öğrencinin bir tanıdığı, bir de tanımadığı öğretmen yer değiştirerek derse girer, daha sonra öğrenci ile çalışmayan kişi odadan ayrılır.- Öğrenci ile çalışan öğretmen odada kalırken, tanıdığı başka bir kişi odaya gelir ve birlikte dışarı çıkarlar.- Öğrenci ile çalışan öğretmen odada kalırken, tanımadığı başka bir kişi odaya gelir ve birlikte dışarı çıkarlar. <p>Öğrencinin tanıdığı kişi günde en az 1 saat dersine giren kişi anlamına gelir. Tanımadığı kişi öğrenci ile gün içinde hiç çalışmayan öğretmen olarak tanımlanır.</p>

Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Şekil verme.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Öğretmenin öğrenci ile yapacağı anlaşmaya ilişkin materyal, davranış kayıt formu, derslere ait materyaller.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce ortamı kontrol eder. Hoşa giden etkinlikleri ve pekiştireçleri sınıfta bulundurduğundan emin olur. Genelleme aşamasında öğretimde yer almamış kişiler planlanır.

BÖLÜM-3

Dikkati Çekme	Ders süresince öğrencinin öğretmeni ile iş birliği içinde olmasının önemli olduğu hatırlatılır. Öğrenciye dikkatini yönelttiği ve öğretmeni ile yaptığı anlaşmaya uyduğu zamanlarda kazanacağı pekiştireçten söz edilir (ör. "Ayşe sınıfa geldiğinde iyi bir öğrenci olursan çikolata yiyebileceksin." ya da "Üçümüz oyun oynadığımızda iyi bir öğrenci olursan 'Evet' kazanacaksın.").
Güdüleme	Ders sırasında başlangıçta değişiklik olduğunda anlaşma hemen gözden geçirilerek öğrencinin ödüle ulaşması sağlanır. Daha sonra öğrencinin sadece hedeflenen süre ya da tepki sayısı kadar uygun şekilde tepkide bulunması halinde anlaşmada "Evet" işaretlenir ve ödüle ulaşması sağlanır.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Öğrencinin öğretmenin sözlü basit anlaşmasına uyması tüm güne yayılacak şekilde çalışılır. Bu yüzden her sürenin sonunda anlaşma yenilenir ve derse devam edilir.
Uygulama	Öğretmen belirlediği hedef davranış için hazırladığı anlaşmayı ders sırasında yanlarında bulundurur, zamanlayıcıyı belirlediği süreye ayarlar. Ardından öğretmen, öğrenci ile anlaşma yapar (ör. "Ellerini güzel tuttuğunda bir parça çikolata yiyebilirsin." der). Eğer belirlediği süre boyunca öğrenci anlaşmaya uyarsa sürenin sonunda öğrenci zamanlayıcı kapatır ve öğretmenine anlaşmaya uyduğunu söyler (ör. "Ellerimi güzel tuttum."). Öğretmen davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte somut pekiştireç kullanır. Eğer belirlenen sürenin herhangi bir anında öğrenci anlaşmaya uymaz ise öğretmen süreyi durdurur ve öğrenciye anlaşmaya uymadığını söyler, tekrar denemesi için zamanlayıcı yeniden başlatır.
Açıklamalar	Öğrencinin anlaşmaya uyması için belirlenen süre ya da tepki sayısı öğretimin başlarında çok kısa ve çok az iken, elde edilen veriler incelenerek hedeflenen yönde ilerleme olduğu belirlendiğinde süre veya tepkiler aşamalı olarak artırılır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu**, **olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, kişiler değiştiğinde öğrenci problem davranış sergilemiyor ve yönergelere uygun tepkide bulunuyorsa davranış kayıt formuna (+) işaretlenir. Öğrenci problem davranış sergiliyor ya da yönergelere uygun tepkide bulunmuyorsa eksi (-) işaretlenir. Veriler grafiğe değişiklikleri kabul etme ve uygun şekilde tepkide bulunma tepki sayısı ya da yüzdesi olarak aktarılır. Bu süreç öğretim öncesinde ipucu sunulmadan, öğrenci ile anlaşma yapılmaksızın planlanır.

Süreç içi değerlendirmede kişiler değiştiğinde öğrenci problem davranış sergilemiyor ve yönergelere uygun tepkide bulunuyorsa davranış kayıt formuna (+) işaretlenir. Öğrenci, problem davranış sergiliyor ya da yönergelere uygun tepkide bulunmuyorsa eksi (-) işaretlenir. Veriler grafiğe değişiklikleri kabul etme ve uygun şekilde tepkide bulunma tepki sayısı ya da yüzdesi olarak aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Başlama düzeyi verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - VI

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Akran etkileşimi
BÖLÜM-2	
Hedef	1.6.2. Akranının başlattığı sözel etkileşime tepki verir.
Hedef Davranışlar	2.1. Akranı selam verdiğinde karşılık verir. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, akranı ile karşılaştığı her ortam ve her zaman aralığında akranı ona selam verdiğinde (merhaba, selam, günaydın gibi) 3 saniye içinde akranına sözel olarak karşılık verir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Video model.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	- Öğretimin videosunu hazırlamak için video kaydı çeken bir araç. - Video kaydını öğrenciye izletmek için bir araç.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen derse başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçleri ve somut pekiştiricileri kontrol eder, eksiklik var ise giderir. Gerekli ortam düzenlemeleri yapılır; ışık, ses ayarları yapılır. Öğrencinin ekrana 1-1,5 metre mesafede oturması için düzenlemeler yapılır. Öğretim oturumları sınıf ortamında gerçekleştirilirken, öğrencinin uygulaması çekimin yapıldığı ortamda gerçekleşir; genelleme oturumları farklı kişi ve ortamlarda çekilmiş video klipleriyle farklı örneklerle çalışılır. İzleme oturumları ise farklı kişilerle karışık olarak farklı ortamlarda gerçekleştirilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğretmenin yönergelerine uyan, video klibi sonuna kadar izleyen öğrenciye verilecek pekiştiriciler, sembol, etkinlik ya da atıştırma örneği öğrenciye açıklanır. Dikkatini yöneltti öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur. Öğrenci video izleyeceği alana yönlendirilir. Dikkat sağlayıcı ipucu sunar (ör. "Şimdi bir video izleyeceğiz, hazır mısın?")
Güdüleme	Video görüntülerini izlerken çocuğun tepkilerine uygun tepkiler verir. Dikkatini ekrana yöneltmesini pekiştirir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Bir önceki derse ait veriler var ise öğretmen bunları gözden geçirerek derse başlamadan önce öğrencilerin performansı hakkında bilgi sahibi olur.
Uygulama	Öğretmen ve çocuk ekranın önünde yan yana otururlar. Öğretmen, öğrencinin çalışmaya dikkatini yöneltmek üzere özel dikkat sağlayıcı ipucu sunar (ör. "Ali, seninle arkadaşının verdiği selamı cevaplama çalışacağız. Çalışmak için hazır mısın?"). Öğrenci çalışmaya hazır olduğunu işaretler ya da sözel olarak ifade ederse öğretmen tarafından pekiştirilir (ör. "Çok güzel! Hazır olduğunu görüyorum, haydi başlayalım."). Öğrenci tanıdığı iki akranının koridorda karşılaşınca biri "Merhaba" deyince diğerinin de "Merhaba" diyerek yanıt verdiği videoyu izler. Gereksinim duyulduğunda video öğrenciye birkaç kez izletilebilir. Görüntü izlendikten sonra öğretmen izleme davranışını da pekiştirir. "Şimdi izlediğin videodaki gibi, bir arkadaşın sana selam verdiğinde ona karşılık ver!" der. Öğretmen ve öğrenci davranışın gerçekleşeceği koridora geçerler. Öğretmen, öğrenciye tekrar dikkat çekici ipucu sunar. İzlediği videoda gördüğü akranı ile koridorda karşılaşmaları sağlanır. Akranı ona "Merhaba!" der ve öğrencinin de cevap vermesi beklenir. Öğrenci doğru tepki verirse hemen pekiştirilir. Öğrenci tepki vermez ya da yanlış tepki verirse aynı videoyu izleme fırsatı ez az üç kere verilir.
Açıklamalar	Senaryolar hedef davranış tanımına uygun şekilde hazırlanır. Bu derste hedef davranış, akranı içerdiği için kişiler, çocuğun tanıdığı akranları olarak seçilir. Öğretim videoları hedef davranışın ortaya çıkması beklenen doğal ortam ve zamanlarda çekilir.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme, öğretime başlamadan önce gerçekleştirilir. Öğretmen, öğrenciye videoyu izletir ve yönergesini verir. Davranış tanımında anlatıldığı gibi öğrenci, akranı selam verdiğinde akranına uygun şekilde karşılık verirse davranış kayıt formuna artı (+); eğer tepki vermez ya da ipucu sunulmasının ardından tepki verirse (-) olarak kaydedilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadeler kullanılır fakat övgü kullanılmaz ya da somut pekiştirilmez. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Elde edilen veriler öğrencinin verdiği doğru tepkilerin yüzdesi olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirme öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme becerisi için farklı ortamlarda farklı kişilerle çekilen filmler izletilebilir. Çocuğun tanımadığı ya da az gördüğü akranları ile selamlaşması değerlendirilir. Doğru tepkilerin ardından onay belirten ifadelerle karşılık verilir fakat övgü verilmez ya da ödül kullanılmaz. Yanlış tepkilerin ardından ise herhangi bir ipucu ya da geri bildirim verilmez. Genelleme verileri ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - VII

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Sorumluluk
BÖLÜM-2	
Hedef	1.7.2. Verilen sözü yerine getirir.
Hedef Davranışlar	2.1. Sözlü basit anlaşmalara uyar. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci, öğretmenin belirlediği hedef davranışı belirlediği süre boyunca bağımsız olarak yerine getirir. Hedef davranışlar öğrencinin tekrarlayan davranışları arasından birinin uyuşmayan davranışı olarak belirlenir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Şekil verme.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Hedef davranışın ve pekiştirecin görselleştirilip üzerine yerleştirildiği bir materyal, zamanlayıcı, davranış kayıt formu.
Ortam Düzenleme-leri	Öğretmen derse başlamadan önce materyalini ve zamanlayıcıyı kontrol eder. Kullanacağı pekiştirecin hazır ve hızlı bir şekilde sunulabilir olduğundan emin olur.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Ders süresince öğrencinin, öğretmenin belirlediği hedef davranışı yerine getirdiğinde (ör. ellerini uygun şekilde tutma) ne kazanacağı açıklanır. Dikkatini öğretmene yönelttiğinde öğrenciye davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunulur (ör. "Beni dinlediğini görüyorum Hatice, aferin sana!").
Güdüleme	Ders boyunca öğretmenin belirlediği sürenin sonunda hedef davranış o süre boyunca gerçekleşmişse somut pekiştireç ve davranışla ilişkilendirilmiş övgü kullanılır.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyarı Sunumu)	Öğrencinin, öğretmenin sözlü basit anlaşmasına uyması tüm güne yayılacak şekilde çalışılır. Bu yüzden her sürenin sonunda anlaşma yenilenir ve derse devam edilir.
Uygulama	Öğretmen belirlediği hedef davranış için hazırladığı anlaşmayı ders sırasında yanlarında bulundurur, zamanlayıcıyı belirlediği süreye ayarlar. Ardından öğretmen, öğrenci ile anlaşma yapar (ör. "Ellerini güzel tuttuğunda bir parça çikolata yiyebilirsin." der). Eğer belirlediği süre boyunca öğrenci anlaşmaya uyararsa sürenin sonunda öğrenci zamanlayıcı kapatır ve öğretmene anlaşmaya uyduğunu söyler (ör. "Ellerimi güzel tuttum."). Öğretmen davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile birlikte somut pekiştireç kullanır. Eğer belirlenen sürenin herhangi bir anında öğrenci anlaşmaya uymaz ise öğretmen süreyi durdurur ve öğrenciye anlaşmaya uymadığını söyler, tekrar denemesi için zamanlayıcı yeniden başlatır.
Açıklamalar	Öğrencinin anlaşmaya uyması için belirlenen süre öğretimin başlarında çok kısa iken, elde edilen veriler incelenerek hedeflenen yönde ilerleme olduğu belirlendiğinde süre aşamalı olarak artırılır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, kısmi zaman aralık kaydı ve grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Başlama düzeyi verisi, öğretime başlamadan önce 5 gün boyunca elde edilir. Kısmi zaman aralık kaydı kullanır. 5 dakikalık zaman aralıkları halinde davranış kaydedilir. 5 dakikalık zamanın tümünde öğrenci anlaşmaya uymuşsa veri formuna artı (+) işaretlenir. 5 dakikalık zamanın herhangi bir anında anlaşmaya uymamışsa veri formuna eksi (-) işaretlenir. Bu süreçte pekiştirme yapılmaz, geri bildirim verilemez.

Süreç içi değerlendirme kısmi zaman aralık kaydı kullanır. 5 dakikalık zaman aralıkları halinde davranış kaydedilir. 5 dakikalık zamanın tümünde öğrenci anlaşmaya uymuşsa veri formuna artı (+) işaretlenir. 5 dakikalık zamanın herhangi bir anında anlaşmaya uymamışsa veri formuna eksi (-) işaretlenir.

Grafiğe aktarılan başlama düzeyi ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

- Başlama düzeyi verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.
- Öğrenci programın hedefine ulaştı.
- Genelleme gerçekleşti.
- Davranış uygun seviyede sürdürüldü.
- Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.
- Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.
- Diğer (açıklama yazın) _____.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - VIII

BÖLÜM-1	
Dersin Adı	: Sosyal Beceriler
Kademe	: I
Öğrenme Alanı	: Toplumsal Yaşam Kuralları
BÖLÜM-2	
Hedef	1.8.2 Yemekte sohbet eder.
Hedef Davranışlar	2.2. Sözel etkileşim başlatır. Hedef Davranışın Tanımı: Öğrenci yemeğini yerken ortamda bulunan durumlar hakkında akranı ile sözcük, ifade ve soru kullanarak etkileşim başlatır.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Replikli Öğretim.
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Okuma bilmeyen ve / veya sözlü iletişime giremeyen öğrencilere yönelik ses kaydı için ses kayıt cihazları (ör. bas-konuş). Okuma bilen öğrenciler için üzerine replik yazılacak kartlar.
Ortam Düzenlemeleri	Uygulamaya başlamadan önce okuma bilen öğrenciler için yazılı replikler; okuma becerisi olmayan ya da sözlü iletişime geçemeyen öğrenciler için ise sesli replikler belirlenir. Ses kayıt cihazlarına replikler kaydedilir. Yazılı replikler ise replik kartlarına yazılır. Öğrenci için yemek etkinlik çizelgesi öğretmen tarafından hazırlanır. Bu çizelgede öğrencinin yemeğinden yemesi, peçete kullanması, içecek içmesi ve sohbet etmesi için ipuçları yer alır. Yemek çizelgesi ve sohbet ipuçları yemek masasında bulundurulur.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen yemeğe başlamadan öğrencilere birlikte sohbet ederek yemek yemelerini hatırlatır. "Afiyet olsun." diyerek öğrencileri yemek çizelgelerine yönlendirir.
Güdüleme	Doğru davranışlar yemek boyunca, övgüler veya somut pekiştireçlerle (etkinlikler, kuruşlar ve / veya atıştırmalıklar) pekiştirilir. Öğretmen, çizelge basamaklarının her birinin sonunda kuruş / sembol verir ve öğrenciler bunları biriktirerek kendi seçtikleri atıştırmalıklardan kazanırlar.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş (Hedef Uyaran Sunumu)	Yemeğe başlamadan önce, kullanılacak araç-gereçler (ör. bas-konuşlar, yazılı replik kartları vs.) ve pekiştireçler gözden geçirilir ve eksik olanlar giderilir.
Uygulama	Öğrencinin sohbet başlatması için ya da çizelgeyi takip etmesi için çizelgedeki ipuçlarından başka bir ipucu verilmez ya da yorum yapılmaz. Öğrencinin yerinde doğru oturma, göz teması kurma, peçete kullanma gibi davranışları davranışla ilişkilendirilmiş övgü ile pekiştirilir. Öğrenci yemeğinden yemesi, peçete kullanması, içecek içmesi ve sohbet etmesi için ipuçlarının bulunduğu çizelgesini takip eder. Öğrencinin sohbet etmesi ve peçete kullanmasına ait ipuçlarının yer aldığı sayfalara kuruş / sembol eklenir. Öğrencinin etkinlik çizelgesini takip etmesi için arkasından elle yönlendirme yapılır. Bu ipuçları; aşamalı yardım, uzamsal geri çekme, gölge olma ve yakınlık azaltma ile geri çekilir. Öğrencinin sohbet başlatması için sesli ya da yazılı replikler ipucu olarak kullanılır. Başlarda öğrencinin çizelgede yer alan sayfaları çevirmesinin ardından sohbet başlatması için 5 saniye beklenir. Eğer öğrenci 5 saniye içinde sohbet başlatmazsa öğretmen model olur. Eğitimi belli kartlar ile daha kısa replikler kullanabilir ("Okula araba ile geliyorum." yerine "Araba." denmesi gibi) ya da öğrencinin düzeyine göre bütün kartlarda da uygulanabilir (eğer öğrenci sürekli sohbet etmesi için çizelgede yer alan ipuçlarına tepki vermiyorsa uygulanabilir). Başlarda öğrencinin ipuculu ya da ipucu olmaksızın tepkileri, kuruş sistemi ile ödüllendirilebilir. Fakat öğrenci bu beceriyi kazandıkça, kuruşları sadece bağımsız tepki verdikçe kazanır. Öğrenci kuruşlarının tümünü kazandığında önceden seçtiği bir atıştırmalıkla değiştirebilir. Eğer öğrenci, kaydedilen sesli repliği tekrar etmez ise öğretmen aşamalı yardım kullanarak öğrenciyi ses kayıt cihazına basıp repliği çalıştırması ve repliği söylemesi için yönlendirir.

Uygulama	Öğretmen, öğrencinin sesli repliği tekrar etmesi için toplam 3 deneme fırsatını her bir denemede "Tekrar dene!" yönergesi vererek sunar. Eğer bu sunulan 3 denemenin de ardından öğrenci sesli repliği tekrar etmezse öğretmen ayırık denemelerle öğretim sürecine başlar. Öğrenci ses kayıt cihazına basıp hedef sesli repliği 5 saniye içinde söylese ayırık denemelerle öğretim süreci sona erer ve öğretmen, öğrenciyi ekranına yönlendirir. Bu süreç yemek bitene kadar devam ettirilir.
Açıklamalar	Öğrenci, en az iki oturum üst üste öğretimde ve en az bir oturum genellemede hedefe %100 ulaştığında öğretim sonlandırılır. Genelleme, ön değerlendirme oturumuyla birlikte ve öğretim, ölçütü sağladığında son değerlendirme oturumundan sonra alınır. Genelleme, öğretim süreci içine serpiştirilmez. Veriler düzenli olarak incelendiğinde, hedef davranış üzerinde ilerleme sağlanamamışsa dersin öğretim yöntemi veya pekiştirme sistemi üzerinde uyarlamalar yapılır ya da öğretim farklı şekilde tasarlanır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Bu programın ölçme ve değerlendirmede aşamasında **davranış kayıt formu, olay kaydı** ve **grafiksel analiz tekniği** kullanılır.

Ön değerlendirme: Öğretime başlamadan önce bir ön değerlendirme verisi alır. Veriler replikli ve repliksiz etkileşimler olmak üzere iki şekilde toplanır.

Replikli etkileşim: Öğrencinin hedef repliği kullanımı olay kaydı ile veri toplanarak belirlenir. Öğretmen bağımsız olarak ortaya çıkan replikli etkileşimleri (+) olarak kaydeder. Eğer öğrenci etkileşime girmez, yanlış ya da ipucu sonrasında tepki verir ise etkileşim eksi (-) olarak kaydedilir. Veriler gün içinde gerçekleşen replikli etkileşim sayısı olarak kaydedilir. Repliklerin sayısı grafik üzerinde bir çizgi ile sınırlandırılır.

Repliksiz etkileşim: Öğrencinin repliksiz söylediği replikler sayılarak davranış kayıt formuna kaydedilir. Veriler replikli ve repliksiz etkileşim sayısı olarak grafiğe aktarılır.

Süreç içi değerlendirmede öğretmen, öğrencilerin tepkilerini her oturum veya haftada en az bir oturum her tepkinin ardından kaydeder. Süreç içi değerlendirme verileri ön değerlendirme verileri gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Genelleme verileri öğretimden önce ve öğrenci hedefi sağladığında değerlendirilir. Genelleme oturumu, bu davranışın öğretiminde bulunmamış kişilerle alınır. Genelleme aşamasında veriler öğretim aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

İzleme: Öğretim sonlandırıldıktan sonra öğrencilerin hedef davranışı sürdürüp sürdürmediklerini belirlemek amacıyla belirli aralıklarla (tercihen haftada bir veya iki haftada bir) izlemeye ilişkin değerlendirme oturumları düzenlenir. İzleme aşamasında veriler ön değerlendirme aşamasında olduğu gibi alınır ve grafiğe aktarılır.

Grafiğe aktarılan ön değerlendirme ve süreç içi değerlendirme verileri birbiriyle karşılaştırılarak hedef davranışa ilişkin aşağıdaki sonuçlardan birine karar verilir.

---Ön değerlendirme verileri, çocuğun bu programa ihtiyacı olmadığını gösterdi.

---Öğrenci programın hedefine ulaştı.

---Genelleme gerçekleşti.

---Davranış uygun seviyede sürdürüldü.

---Program istenilen sonucu sağlamadı, yerine başka program geliştirilecek.

---Program geçici olarak _____'e kadar sonlandırıldı.

---Diğer (açıklama yazın) _____.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Orta-Ağır Zihinsel Engeli ve
Otizm Spektrum Bozukluğu
Olan Öğrenciler İçin

OKUMA - YAZMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

I. Kademe (1, 2, 3 ve 4. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
OKUMA YAZMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. OKUMA YAZMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	11
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	12
OKUMA YAZMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	13
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	14
2. HEDEFLERİN YAPISI	16
3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	17
ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ	51

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüşmüş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüşmesini sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,
4. Üçüncü kademe eğitimi tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademede kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ)” ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevi değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler TYÇ'de belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar orta ve ağır engel düzeyindeki öğrencilere kazandırmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojide temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında

yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimini etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak "BEP" hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP'de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

OKUMA YAZMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

1. OKUMA YAZMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Okuma-Yazma Dersi Öğretim Programı, orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri sözlü iletişim, dinleme, okuma ve yazma becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak, kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Öğrencilerin bilişsel becerilerini geliştirme, iletişim kurma, duygu ve düşüncelerini ifade etme ve bilgi edinmelerinde dilin yeri çok önemlidir. Bu bağlamda öğretim programında öğrenme alanlarındaki beceriler birbiriyle ilişkili ve bütünlük içinde ele alınmaktadır. Öğrenme alanlarının her birinde edinilen bilgi ve beceriler öğrenme sürecinde birbirini etkilemekte ve tamamlamaktadır.

Ayrıca öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili hedefler artan bir yoğunluk içinde ve aşamalı olarak yapılandırılmıştır. 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda hazırlanan Okuma Yazma Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Okuma ve yazmaya hazırlayacak görsel, işitsel ve psikomotor becerilerinin geliştirilmesi,
2. Erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi,
3. Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak doğru kullanmalarının sağlanması,
4. Yaşamları boyunca kullanacakları temel okuma yazma becerilerini kazanmalarının sağlanması,
5. Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
6. Sözlü iletişim becerilerini kullanarak iletişim kurmalarının sağlanması,
7. Dinleme / izleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi,
8. Anlama, sınıflama, sıralama, ilişki kurma, tahmin etme gibi bilişsel becerilerinin geliştirilmesi,
9. Sözcük dağarcıklarını ve anlatım becerilerinin geliştirmesi,
10. Gerçek yaşam uygulamalarında okuma ve yazma becerilerini kullanmalarının sağlanması
11. Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlerin farkına vardırılması amaçlanmıştır.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanan Okuma-Yazma Dersi Öğretim Programı; öğrencilerin performansını ve önkoşul becerileri göz önünde bulunduran ve öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmış olup, bütün hedefler sürekli gelişme ve ilerleme gösteren bir yapı içinde ve tüm öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Okuma-Yazma Öğretim Programı'nda temel tasarım yaklaşımı belirlenirken hem öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını temel alan öğrenci merkezli yaklaşım hem de konu öğretimini merkeze alan konu merkezli bir yaklaşım temel alınmıştır. Bu anlamda program tasarımı eklektik bir yapıya sahiptir. Yani program hem konu merkezli hem de öğrenci merkezlidir.

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere yönelik geliştirilmiş olan bu program, bireysel temelleri dikkate alarak oluşturulmuştur. Öğrenci, programın en önemli parçasıdır. Öğrenme alanları ve etkinlikler birey için seçilmiş ve düzenlenmiştir. Öğrenme yaşantıları bireyin ilerideki gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Özellikle bu program, program geliştirme açısından aşağıda belirtilen bireysel temeller dikkate alınarak geliştirilmiştir.

- Her öğrencinin bir birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencinin kişisel mutluluğunu ve başarıma duygusunu kazandırmak için çaba gösterir.
- Öğrencinin gelecekteki hayatı için rehberdir.
- Günümüzdeki engelli bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine rehberdir.
- Öğrencinin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesini hedef almıştır.

Program geliştirme açısından bir başka önemli temel ise **psikolojik temeldir**. Özellikle son zamanlarda insanlar nasıl öğrenir?, Öğrenme ortamları nasıl düzenlenmelidir? gibi sorular eğitim programlarının psikolojik temellerini oluşturmaktadır. Anlamlı bir öğrenme, öğrencilerin ön bilgilerinin kontrol edildiği, gerçek yaşamda karşılaştıkları sorunların temel alındığı, öğrencinin her zaman bilişsel, çoğunlukla devinimsel olarak da etkin olduğu öğrenme ortamlarında gerçekleşmelidir. Ayrıca bu öğrenme ortamlarının öğrenciye yeni öğrendiklerinin pekiştirilmesi için fırsatlar sunması gerekmektedir. Orta ve ağır engellilere yönelik bu program aynı zamanda **görevsel (işlevsel)** nitelik taşımaktadır. Bu anlamda programda yer verilen konular ve etkinlikler hayatta geçerli olan konulardır. Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için hazırlanmış olan Okuma-Yazma Öğretim Programı'nın felsefi temelleri, **pragmatist** felsefenin eğitime uygulanması olarak ele alınan **ilerlemecilik** eğitim felsefesiyle örtüşmektedir. Çünkü programda öğrenci gereksinimlerini merkeze alan ve öğrenci için işlevsel değeri olan bilgi, beceri ve tutumlar öğretilmektedir.

Dil öğrenimi doğrusal bir faaliyet olmadığından dil becerisinin kazandırılmasında tek bir öğrenme öğretme yaklaşımı benimsenmemeli, farklı öğretim yöntem ve teknikleri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır. Bu bağlamda bu programda iki farklı öğrenme kuramından yararlanılmıştır. Öğretim programına temel olan **öğrenme yaklaşımları** ise sırası ile uygulamalı davranış analizi ve sosyal etkileşimci kuramdır. Uygulamalı davranış analizi, davranışçı kuramın öne sürdüğü ilkeleri kullanarak sosyal açıdan birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Uygulamalı davranış analizinde sosyal açıdan önemli, gözlenebilir ve ölçülebilir hedef davranışlar belirlenerek, bu davranışlarda istedik yönde değişiklik yaratmak için çalışılır. Uygulamalı davranış analizi alanında yeni beceri ve davranışları öğretmek üzere geliştirilmiş çok sayıda yöntem bulunmaktadır. Bu programda yer alan yöntemler; Doğrudan Öğretim Yöntemi, Yanlızsız Öğretim Yöntemleri ve Etkinlik Temelli Öğretim Yöntemidir.

Sosyal etkileşim kuramına göre çocuğun gelişiminin daha bilgili ve deneyimli bir yetişkinin rehberliğinde sosyal bir ortamda gerçekleşmektedir. Diğer bir deyişle çocuklar diğer kişilerle etkileşimler kurarak

öğrenir. Çocuklar ve yetişkinlerin birlikte etkileşim içinde gerçekleştirdikleri tüm etkinlikler yakınsal gelişim alanı olarak adlandırılan alanda gerçekleşir. Yakınsal gelişim alanı, çocuğun bağımsız olarak yapabileceği ile maksimum yetişkin desteği ile yapacağı arasındaki alan olarak tanımlanmakta ve öğrenme bu alan içinde gerçekleşmektedir. Hedeflenen, çocuğu yetişkin rehberliğinden bağımsız hale getirmektir. Bu amaçla yetişkin birçok destekleyici sunarak öğrencinin söz konusu becerilerde bağımsızlaşmasını sağlar. Bu yaklaşımı temel alan birçok öğretim yöntemi bulunmaktadır. Paylaşımli kitap okuma, Planlı Söyleşi ve Yazıca Zenginleştirilmiş Oyun bunlardan bazılarıdır.

Tüm öğrenciler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda Okuma Yazma Dersi Öğretim Programı temel alınarak BEP hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’de yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazırbulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri dikkate alınmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecektir.

Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, internet, EBA içerikleri vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Teknolojik araç ve gereçler kullanılırken gizlilik, bütünlük ve erişilebilirlik göz önüne alınmalı ve internetin güvenli kullanımı konusunda gerekli uyarılar yapılmalı ve tedbirler alınmalıdır. Dijital kaynakların, özellikle internette indirilen materyallerin kullanımında intihal yapılmamalı, etik kurallara ve telif haklarına uyulmalıdır.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performanslarını belirlemek amacıyla belirli ölçme araçlarından yararlanır. Öğretmen tarafından da geliştirilebilen bu araçlarla elde edilen veriler;

1. Öğrencilerin öğretimi hedeflenen davranışı öğrenmeye hazır olup olmadıklarını,
2. Geliştirilen öğretim programının etkililiğini,
3. Öğretimin sonlandırılma kararının verilmesini,
4. Öğretimle ne düzeyde genellenebilen davranış değişikliğinin sağlanabildiğini,
5. Öğretim sonlandıktan sonra etkisinin devam edip etmediğini (izleme) değerlendirmek amacıyla kullanılır.

Öğrencilerin programla kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerileri ne oranda edindiğinin tespitinde kullanılan ölçme ve değerlendirme uygulamaları sürekli olmalıdır. Değerlendirme süreci birçok basamağı içermelidir. Bu basamaklar aşağıda verilmektedir.

Programın Gözden Geçirilmesi: Öğretim programını gözden geçirerek, öğrenme alanlarına göre nereden başlanacağına karar verilmelidir.

Öğretim Öncesinde Veri Toplama: Öğrenciye seçilen öğrenme alanında yer alan hedef davranışlar öğretilmeden önce değerlendirme yapılmalıdır.

Kaba Değerlendirme: Program öğrenme alanları ve hedefleri gözden geçirdikten sonra kaba değerlendirme araçları programa göre geliştirilmelidir. Kaba değerlendirme araçları olarak kontrol listeleri, gözlemler ve görüşmelerden yararlanılabilir. Öğrencilerin defterleri incelenebilir. Bu tür ölçümler öğrencinin performansı hakkında kabaca bilgi verecek ve ayrıntılı değerlendirme için yol gösterecektir.

Ayrıntılı Değerlendirme Araçlarının Hazırlanması ve Uygulanması: Seçtiğiniz öğrenme alanına göre ayrıntılı değerlendirme çok çeşitli ölçme araçları veya değerlendirme süreçleri kullanılarak yapılabilir.

Örneğin; ölçüt bağımlı ölçü araçları hazırlanabilir. Dil örnekleri alınabilir. İş örneği analizleri yapılabilir. Okuduğunu anlama testleri uygulanabilir. Önemli olan söz konusu öğrenme alanında en iyi şekilde ölçebilecek ölçme aracı/araçlarını geliştirmek ve uygulamaktır. Öğretim öncesinde yapılan ayrıntılı değerlendirme öğretime nereden başlanacağına yol gösterecektir. Bu değerlendirmeden sonra amaçlar belirlenerek öğretime başlanabilir.

Öğretim Sırasında Veri Toplama: Öğrenciye seçilen öğrenme alanında yer alan hedef davranışlar öğretilirken değerlendirme yapılmalıdır. Öğretim sırasında yapılan bu değerlendirmeler öğretimin düzenlenmesinde rol oynar.

Öğretim Sonunda Veri Toplama: Öğretim sonunda öğretim öncesinde kullanılan ölçme araçları ile belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadığı saptanmalıdır.

Toplanan Verilerin Kayıt Edilmesi: Öğrenci performansı sürekli kayıt edilerek öğrenci performansı kayıt altına alınmalıdır. Kayıtlar sistematik olarak tutulmalıdır.

Sonuçları Değerlendirilmesi ve Gerekli Düzenlemelerin Yapılması: Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Eğer uygun değerlendirme süreçlerine yer verildiyse, bu tür sorulara cevap verilebilecek ve birçok problemlerin üstesinden gelinebilecektir.

Bu programda değerlendirme araçları olarak informal ölçü araçlarının kullanılmalıdır. Bunların bir kısmı ölçüt bağımlı ölçü araçları ve kontrol listeleri gibi öğretmen yapımı ölçü araçlarıdır. Ayrıca programda öğrenci performansının belirlenmesinde gözlem tekniğine ve bazı beceriler için (ör, yazma becerisi) gözlemin özel bir türü olan çalışma örneği analizine yer verilmiştir. Çalışma örneği analizi; tepki ve hata analizi şeklinde yapılır. Bu programda bazı öğrenme alanlarında (yazılı ifade) hata analizi kullanılmalıdır.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Öğrenmeye Hazırlık öğrenme alanında işitsel algı, görsel algı ve el göz koordinasyonu bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlerde yer alan hedef ve hedef davranışlar birbiri ile eşzamanlı şekilde çalışılmalıdır. Örneğin; görsel algı da görsel eşleme becerileri ile ilgili hedef davranışları kazanan bir öğrenci ile işitsel algının eşleme ile ilgili hedefleri çalışılmalıdır.
- Öğrenmeye Hazırlık öğrenme alanındaki hedef ve hedef davranışlar kazanıldıktan sonra erken okur-yazarlık becerileri ile ilgili hedef ve hedef davranışlar çalışılmalıdır.
- Erken Okuryazarlık öğrenme alanında bulunan sesbilgisel farkındalık bölümünde sözcük farkındalığı, hece farkındalığı, uyak farkındalığı ve ses farkındalığı ile ilgili hedefler birbiri ile eşzamanlı şekilde çalışılabilir. Örneğin; öğrencilerle hece farkındalığı hedef davranışlarından biri çalışıldıktan sonra ses farkındalığı hedef davranışlarından biri çalışılabilir.
- Erken okuryazarlık öğrenme alanında bulunan ses farkındalığı becerilerinde Türkçe'de bulunan 5-6 sesin farkındalığının tüm hedef davranışlar bağlamında kazandırılması, ses esaslı ilk okuma yazma öğretim yöntemi ile ilk okuma yazma öğretimine başlamak için yeterlidir.
- Erken okuryazarlık öğrenme alanında bulunan sesbilgisel farkındalık becerileri öğrencileri ses esaslı ilk okuma yazma öğretim yöntemi ile ilk okuma yazmaya hazırlayacak önemli becerilerdir. Bu nedenle öğrencilerin bu bölümdeki hedef davranışlar ile ilgili performansları iyi gözlenmelidir.
- Çeşitli nedenlerle yazmada güçlük çeken öğrenciler için okuma çalışmaları yazma olmadan gerçekleştirilebilir.

- Dinlediğini anlama ve sözlü iletişim bu kademede ortak öğrenme alanı olduğundan diğer öğrenme alanlarında yer alan hedefler öğretilirken bir yandan bu alanlardan hedefler çalışılmalıdır.
- Okuma Yazma Dersi Öğretim Programı'nda ilk okuma yazma öğretiminde "Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi" benimsenmiştir. İlk okuma yazma öğretimi dik temel harflerle gerçekleştirilir.
- Okuma yazma öğretimi süreci boyunca dört çizgi, üç aralıktan oluşan standart **Yazı Defteri** kullanılmalıdır. Yazı defterindeki satır aralığı, 4 5 4 oranında, en az 1,3cm genişliğinde olmalıdır. Yazı defterindeki satırlar ilk okuma yazma öğretimi boyunca kullanılacak materyallerde harflerin ve hecelerin verildiği aşamalar daha geniş satır aralığı kullanılmalıdır.

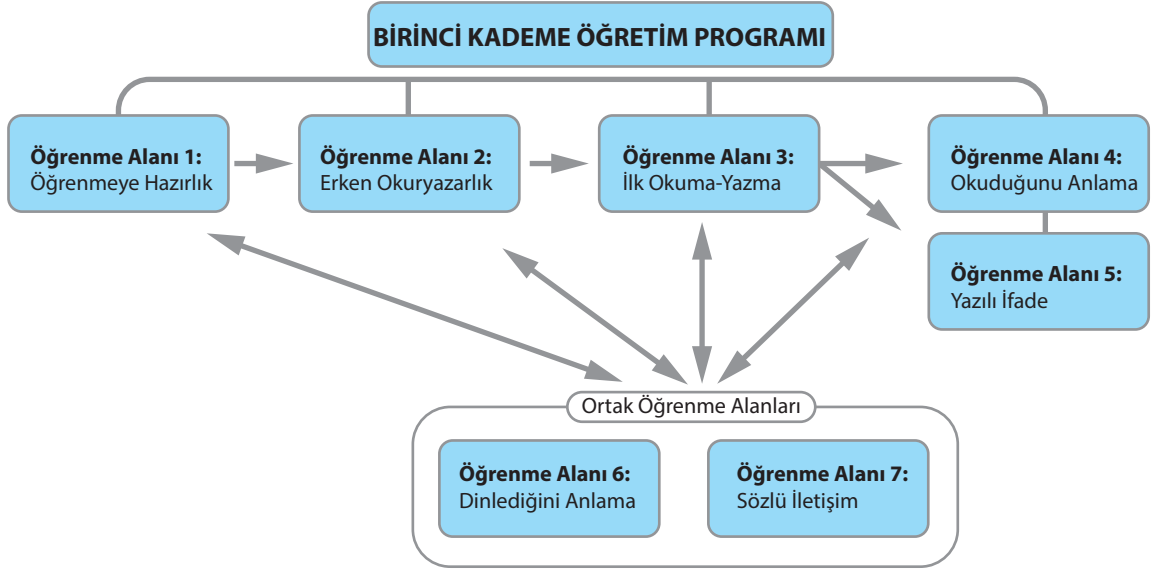
- Okuma yazma öğretimi tamamlandıktan sonra standart yazı defteri veya çizgili defter kullanma kararı, öğretmen ve öğrencilerin inisiyatifindedir. Yazmada zorluk yaşayan öğrenciler ile yazma çalışmalarına standart yazı defteri ile devam edilebilir.
- Öğrencilere önce büyük harfin yazımı hemen ardından küçük harfin yazımı yönleriyle birlikte gösterilmelidir.
- Okuduğunu anlama ve yazılı ifade hikaye, anı ve bilgi veren metin çeşitleri kullanılmıştır. Bu metinleri belirli yapıları bulunmaktadır. Bu yapılar göre anlama metinleri seçilmeli ve oluşturulmalı, yazma eğitiminde ise bu yapılar çerçevesinde öğretimin düzenlenmelidir.
- Öğretmenler çocuğun performansına göre -bulduğu kademeyi dikkate almayarak- diğer kademelerden hedef ve hedef davranışlar seçebilir.

OKUMA YAZMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Orta-ağır zihinsel engeli ve otizm spektrum bozukluğu olan öğrenciler için geliştirilen Okuma-Yazma Öğretim Programı giriş, öğretim programının uygulanması ve öğretim programının yapısı bölümlerinden oluşmaktadır.

Okuma-Yazma Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme alanları; Öğrenmeye Hazırlık, Erken Okuryazarlık, İlk Okuma Yazma, Okuduğunu Anlama, Yazılı İfade, Dinlediğini Anlama ve Sözlü İletişim olmak üzere yedi ana başlık altında düzenlenmiştir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Şekil 1. Okuma-Yazma Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları

Öğrenmeye Hazırlık: Bu öğrenme alanında öğrenciyi algı bakımında okumaya hazırlamak hedeflenmiştir. İşitsel ve görsel algı becerilerinin öğrenciye kazandırılması hem erken okuryazarlık becerilerine hem de ilk okuma yazma becerilerine önkoşul oluşturmaktadır. Bu öğrenme alanı görsel algı, işitsel algı ve el-göz koordinasyonu olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Erken Okuryazarlık: Bu öğrenme alanı ile öğrenciye yazı farkındalığı, sesbilgisel farkındalık, harf bilgisi becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu bölüme ayrıca yazmaya hazırlık bölümü eklenmiş, böylece öğrencinin ilk okuma yazmaya harf çizme bakımından hazırlanması da hedeflenmiştir. Erken okuryazarlığın diğer önemli alanları olan sözcük bilgisi ve dinlediğini anlama ise ayrı öğrenme alanları olarak öğretim programında yer almaktadır. Sözcük bilgisine sözlü iletişim öğrenme alanında yer verilmiştir.

İlk Okuma Yazma: Bu öğrenme alanında özellikle öğrencilere çözümlene ve çözümlediklerini anlama becerisinin kazandırılması hedeflenmektedir. Programda ilk okuma yazma öğretiminde "Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi" öğretim yöntemi olarak benimsenmiştir. Öğretilecek sesle ilgili sesbilgisel farkındalık çalışmasına ağırlık verilmiştir. Okuma becerisinin çözümlene ve anlamadan oluşan bir beceri olduğu temeline dayanarak öğrenciye çözümlene becerisi kazandırılırken, çözümlenenlerin anlamlandırması için oluşturan sözcükleri, cümleleri ve metinleri anlama üzerinde de durulmuş ve bu yönde hedefler belirlenmiştir. Bu öğrenme alanı beş aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; sesi fark etme, sesi dik temel harflerle okuma ve yazma, sesi hece ve sözcük içinde okuma ve yazma, sesi cümle ve metin içinde okuma ve yazma, tanıtılan sesin bulunduğu cümle ve metinleri anlamadır. Ses esaslı ilk okuma yazma öğretim yöntemi ses grupları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Ses Grupları

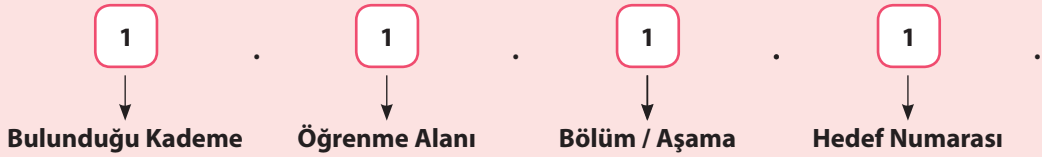
1. Grup Sesler	e, l, a, k, i, n	E, L, A, K, İ, N
2. Grup Sesler	o, m, u, t, ü, y	O, M, U, T, Ü, Y
3. Grup Sesler	ö, r, l, d, s, b	O, R, L, D, S, B
4. Grup Sesler	z, ç, g, ş, c, p	Z, Ç, G, Ş, C, P
5. Grup Sesler	h, v, ğ, f, j	H, V, Ğ, F, J

Okuduğunu Anlama: Bu öğrenme alanında öğrenciyi metin anlamaya hazırlamak amacıyla resim yazı eşleme çalışmaları ve cümle anlama becerilerinin kazandırılması hedeflenmiştir. Öğrenme alanı; okuma kurallarını uygulama, okumaya yönelik tutum, okuma gelişimi, cümle anlama, metin yapılarını tanıma, metin anlama, gerçek yaşam uygulamaları olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır.

Yazılı İfade: Bu öğrenme alanında öğrenciyi yazılı ifadeye hazırlamak amacıyla cümle yazma ve tamamlama becerileri üzerinde durulmuştur. Öğrenme alanı; yazım kurallarını uygulama, dikte yoluyla yazma cümle oluşturma ve cümle tamamlama ile cümle yazma olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Dinlediğini Anlama ve Sözlü İletişim: Bu öğrenme alanları birinci kademe programı uygulanırken tüm öğrenme alanlarına hizmet edecek şekilde tasarlanmış ortak öğrenme alanlarıdır. Bu öğrenme alanlarından öğretmenler hedefler seçerek öğrencilerin dinlediğini anlama ve sözlü iletişim becerilerini geliştirebilecektir. Dinlediğini anlama öğrenme alanı; dinleme kurallarına uyma, betimlenen resimleri gösterme, yönergeleri yerine getirme, resimli anlatılarla ilgili sorulara cevap verme ve dinledikleriyle ilgili sorulara cevap verme olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Sözlü iletişim ise; konuşma kuralları, alıcı ve ifade edici anlam-söz dizimi, sözcük dağarcığı ile olayları ve durumları anlatma olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Okuma-Yazma öğretim programında **Kademe, Öğrenme Alanı, Bölüm / Aşama, Hedef**'e ilişkin kodlamada aşağıdaki sistematik izlenmiştir.

2. HEDEFLERİN YAPISI

Okuma Yazma Dersi birinci kademe programında yedi öğrenme alanında toplam 83 hedef ve 302 hedef davranış yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretim Programının Öğrenme Alanları, Hedef ve Hedef Davranış Sayıları

Öğrenme Alanları	Hedef Sayıları	Hedef Davranış Sayıları
Öğrenmeye Hazırlık	25	94
Erken Okuryazarlık	20	86
İlk Okuma-Yazma	8	26
Okuduğunu Anlama	12	36
Yazılı İfade	8	26
Dinlediğini Anlama	6	20
Sözlü İletişim	4	14
Toplam	83	302

Tablo 3. Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Öğrenmeye Hazırlık	21	0	4	25
Erken Okuryazarlık	14	3	3	20
İlk Okuma-Yazma	5	0	3	8
Okuduğunu Anlama	5	5	2	12
Yazılı İfade	4	1	3	8
Dinlediğini Anlama	3	0	3	6
Sözlü İletişim	3	1	0	4
Toplam	55	10	18	83

3. HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR ÖĞRENME ALANLARI ÖĞRENMEYE HAZIRLIK

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Bölüm 1 İşitsel Algı	1.1.1.1. Çevresinde duyduğu seslerden aynı olan seslere sözel / motor tepki verir.	1.1.1.1.1. Çeşitli insan sesleri arasından, dinletilen insan sesi ile aynı insan sesini duyduğunda tepki verir. 1.1.1.1.2. Çeşitli hayvan sesleri arasından, dinletilen hayvan sesi ile aynı hayvan sesini duyduğunda tepki verir. 1.1.1.1.3. Çeşitli taşıt sesleri arasından, dinletilen taşıt sesi ile aynı taşıt sesini duyduğunda tepki verir. 1.1.1.1.4. Çeşitli eşya sesleri arasından, dinletilen eşya sesi ile aynı eşya sesini duyduğunda tepki verir. 1.1.1.1.5. Çeşitli doğa sesleri arasından, dinletilen doğa sesi ile aynı doğa sesini duyduğunda tepki verir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	
	1.1.1.2. Çevresinde duyduğu seslerden farklı olan seslere sözel / motor tepki verir.	2.1. Dinletilen aynı insan sesleri arasından farklı olan insan sesini duyduğunda tepki verir. 2.2. Dinletilen aynı hayvan sesleri arasından farklı olan hayvan sesini duyduğunda tepki verir. 2.3. Dinletilen aynı taşıt sesleri arasından farklı olan taşıt sesini duyduğunda tepki verir. 2.4. Dinletilen aynı eşya sesleri arasından farklı olan eşya sesini duyduğunda tepki verir. 2.5. Dinletilen aynı doğa sesleri arasından farklı olan doğa sesini duyduğunda tepki verir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	1.1.1.3. Sözcükleri ve cümleleri dinledikten sonra bunları dinleniş sırasına göre söyler.	3.1. Aynı kategoriye ait en az üç, en fazla beş sözcük, görselleriyle birlikte sunulduktan sonra, sözcükleri sunuş sırasına göre söyler. 3.2. Farklı kategorilere ait en az üç, en fazla beş sözcük, görselleriyle birlikte sunulduktan sonra, sözcükleri sunuş sırasına göre söyler. 3.3. Eklenecek söylenen sözcükleri her sözcük eklendikten sonra sırası ile söyler. 3.4. Basit bir cümleyi dinledikten sonra cümleye eklenen sözcüklerin her birini ekleyerek cümleyi yeniden söyler.	Etkinlik Temelli Öğretim İçinden Tekrar Etme Stratejisi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	1.1.1.4. Dinlediği cümle içinde bulunan isimleri söyler.	4.1. Aynı kategoriye ait isimleri söyler. 4.2. Farklı kategorilere ait isimleri söyler.	Etkinlik Temelli Öğretim İçinden Tekrar Etme Stratejisi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	1.1.1.5. Dinlediği cümleler içinde tekrar edilen bir sözcüğü duyduğunda sözel / motor tepki verir.	5.1. Bir cümle içinde tekrarlı söylenen sözcüğü duyduğunda tepki verir. 5.2. Birkaç cümle içinde tekrarlı söylenen sözcüğü duyduğunda tepki verir.	Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	1.1.1.6. Dinlediği cümlelerde eksik sözcükleri ve anlamsal olarak hatalı sözcükleri söyler.	6.1. Son sözcüğü eksik olarak söylenen cümleyi dinledikten sonra eksik sözcüğü söyler. 6.2. Dinlediği cümlede anlamsal olarak hatalı söylenen sözcüklerin doğrusunu söyler.	Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
Açıklamalar	<p>1 ve 2. hedef ve hedef davranışları için öğretim sürecine öğrencinin yakın çevresinde bulunan ve önceden tanıdığı seslerle başlanmalıdır. Ayrıca öğretime öğrencilerin bilişsel özelliklerini dikkate alınarak daha az olumsuz örnekle başlanmalı (ör. işitsel eşlemede hayvan sesleri için eşleme yapılacak örnek köpek sesi, olumsuz bir örnek kedi sesi olabilir) giderek olumsuz örnek sayısı artırılmalıdır.</p> <p>3 ve 4. hedef ve hedef davranışları için konuşma becerisine sahip olmayan öğrencilerde görseller ile çalışılmalıdır.</p> <p>3.3., 3.4., 4.1. ve 4.2. hedef davranışları için öğrencinin hatırlaması gereken sözcük sayısı en fazla beş olmalıdır.</p> <p>4. hedef için örnek: "Akşam televizyon seyredirken kardedişim elma, babam muz, ben de portakal yedim." cümlesi söylenerek "Hangi meyveleri duydun? Söyle!" yönergesi verilebilir.</p> <p>6.2. hedef davranışı için örneğin "Kedi kitap içti." cümlesini söyleyerek, öğrenciden cümleyi düzeltmesi beklenir. Gerektiğinde resimde kullanılabilir.</p>			

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.1.2.1. Farklı çeşitte / renkte / boyutta olan nesnelere arasında aynı özellikte olanları eşler.	1.1. Aynı nesnelere gösterir. 1.2. Aynı renk olan nesnelere gösterir. 1.3. Aynı boyutta olan nesnelere gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.2. Farklı nesnelere içeren / renkte / boyutta-ki nesnelere resimleri ve yarı soyut nesnelere resimleri arasında aynı özellikte olanları eşler.	2.1. Aynı olan nesnelere resmini gösterir. 2.2. Aynı renkte olan nesnelere resmini gösterir. 2.3. Aynı boyutta olan nesnelere resmini gösterir. 2.4. Aynı olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.3. Nesnelere resimlerini ve yarı somut nesnelere resimlerini konum ve ayrıntılarına göre eşler.	3.1. Aynı konumda olan nesnelere resmini gösterir. 3.2. Aynı ayrıntısı olan nesnelere resmini gösterir. 3.3. Aynı eksik ayrıntısı olan nesnelere resmini gösterir. 3.4. Ayrıntısı aynı konumda olan nesnelere resmini gösterir. 3.5. Aynı ayrıntıya sahip yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 3.6. Aynı eksik ayrıntısı olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 3.7. Aynı konumda olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 3.8. Ayrıntısı aynı konumda olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.4. Nesnelere resmi, çizimi ve gölgesi ile eşler.	4.1. Nesnelere resmi ile eşler. 4.2. Nesnelere çizimi ile eşler. 4.3. Nesnelere / varlık resmi ile gölgesini eşler.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim Yanılışız Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.5. Aynı çeşitte / renkte / boyutta olan nesnelere arasında özellikleri farklı olan nesnelere gösterir.	5.1. Farklı olan nesnelere gösterir. 5.2. Farklı renkte olan nesnelere gösterir. 5.3. Farklı boyutta olan nesnelere gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim Yanılışız Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.6. Aynı nesnelere resimleri ve yarı soyut resimler arasında özellikleri farklı olan resimleri gösterir.	6.1. Farklı olan nesnelere resmini gösterir. 6.2. Farklı renkte olan nesnelere resmini gösterir. 6.3. Farklı boyutta olan nesnelere resmini gösterir. 6.4. Farklı olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 6.5. Farklı renkte olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 6.6. Farklı boyutta olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.7. Aynı nesnelere resimleri ve yarı soyut resimler arasında konumları ve ayrıntıları farklı olan resimleri gösterir.	7.1. Farklı konumda olan nesnelere resmini gösterir. 7.2. Ayrıntısı farklı olan nesnelere resmini gösterir. 7.3. Farklı eksik ayrıntısı olan nesnelere resmini gösterir. 7.4. Bir ayrıntısının konumu farklı olan nesnelere resmini gösterir. 7.5. Farklı konumda olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 7.6. Ayrıntısı farklı olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 7.7. Farklı eksik ayrıntısı olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir. 7.8. Bir ayrıntısının konumu farklı olan yarı soyut nesnelere resmini gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

Bölüm 2
Görsel Algı

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.1.2.8. Aynı tür nesnelere özelliklerine göre gruplar.	8.1. Nesnelere türlerine göre gruplar. 8.2. Nesnelere renklerine göre gruplar. 8.3. Nesnelere boyutlarına göre gruplar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.9. Aynı tür nesne resimlerini nesnelere özelliklerine göre gruplar.	9.1. Nesne resimlerini türlerine göre gruplar. 9.2. Nesne resimlerini renklerine göre gruplar. 9.3. Nesne resimlerini boyutlarına göre gruplar. 9.4. Nesne resimlerini konularına göre gruplar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.10. Aynı tür nesne resimlerini nesnelere ayrıntılarına göre gruplar.	10.1. Nesne resimlerini ayrıntılarına göre gruplar. 10.2. Nesne resimlerini ayrıntılarının konularına göre gruplar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.11. Nesnelere oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.	11.1. Farklı türdeki nesnelere oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur. 11.2. Aynı tür, farklı renkteki nesnelere oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur. 11.3. Aynı tür, farklı boyutları nesnelere oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.12. Nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.	12.1. Farklı türdeki nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur. 12.2. Aynı tür, farklı renkteki nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur. 12.3. Aynı tür, farklı boyutları nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur. 12.4. Aynı tür, farklı konumda olan nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.13. Farklı konumu ve farklı ayrıntısı olan, aynı tür nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.	13.1. Farklı ayrıntısı olan, aynı tür nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur. 13.2. Ayrıntıları farklı konumda olan nesne resimlerinden oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.1.2.14. Bir örüntüdeki kuralı takip ederek farklı nesne, nesne ve şekil resimleriyle yeni örüntüler oluşturur.	14.1. Nesne, nesne ya da şekil resimleriyle oluşturulmuş bir örüntüde eksik bırakılan son ögeyi bulur. 14.2. Nesne, nesne ya da şekil resimleriyle oluşturulmuş bir örüntüyü aynı şekilde devam ettirir. 14.3. Nesne, nesne ya da şekil resimleriyle oluşturulmuş bir örüntünün ortasında eksik bırakılan ögeyi bulur. 14.4. Nesne, nesne ya da şekil resimleriyle oluşturulmuş bir örüntüdeki kuralı kullanarak farklı malzemelerle, aynı kurala göre yeni örüntüler oluşturur.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

Bölüm 2
Görsel Algı

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Bölüm 2 Görsel Algı	1.1.2.15. Verilen resimler arasındaki farkları işaretler.	15.1. İki nesne resmi arasındaki farkları işaretler. 15.2. İki olay resmi arasındaki farkları işaretler.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	1.1.2.16. Resimde gizlenen nesnelere ve resimdeki yanlışlıkları gösterir.	16.1. Karmaşık bir resimde gizlenen nesneyi / varlığı gösterir. 16.2. Karmaşık bir çizimde bulunan nesnelere gösterir. 16.3. Resimdeki yanlışlıkları gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	1.1.2.17. Parça ve bütüne ait nesne resimlerinde parça-bütün ilişkisini kurar.	17.1. Bir resimde eksik bırakılan parçayı bulur. 17.2. Yarısı gösterilen bir nesne resimindeki nesnenin ne olduğunu tahmin ederek söyler. 17.3. Bütünü verilen nesne resmine ait parçaları bulur. 17.4. Bir nesne resminin parçalarını birleştirerek bütünü oluşturur. 17.5. Bir eylem ve olay resminin parçalarını birleştirerek bütünü oluşturur. 17.6. Kağıt ya da tahta yapbozlar yapar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	1.1.2.18. Gösterildikten sonra kapatılan ya da saklanan nesne ve resimlerdeki nesne isimlerini ya da olayları söyler.	18.1. Art arda gösterilen nesnelere saklandıktan / kapatıldıktan sonra nesnelere isimlerini söyler. 18.2. Art arda gösterilen nesne resimleri saklandıktan / kapatıldıktan sonra resimlerde bulunan nesnelere isimlerini söyler. 18.3. Çeşitli olayların bulunduğu resim gösterilip saklandıktan / kapatıldıktan sonra resimde gördüğü nesnelere ve olayları söyler.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
	Açıklamalar	Görsel Algı öğrenme alanındaki eşleme ve ayırt etme ile ilgili hedef ve hedef davranışlar çalışılırken, öğrencilerin bilişsel özellikleri de dikkate alınarak, daha az olumsuz örneklerle başlanmalı, giderek olumsuz örnek sayısı artırılmalıdır. Öğretilen görsel eşlemede "Aynı renk olan nesnelere gösterir" hedef davranışı için ilk başta kırmızı kalem, iki mavi kalem seçilebilir, öğrencinin mavi kalemle eşlemesi istenir. Öğrencinin eşleme becerisi ilerledikçe, eşleme yapacağı materyal dışındaki olumsuz örnekler çoğaltılmalıdır. Ayrıca öğretilen öğrencinin yakın çevresinde bulunan ve önceden tanıdığı nesnelere ile başlanmalıdır.		
		Görsel Algı öğrenme alanında yer alan hedef ve hedef davranışlarına yönelik öğretimin ardından öğrencilerin öğrendikleri becerileri genellemelerini sağlamak amacıyla dijital uygulamalar üzerinden tekrar alıştırmaları yapılabilir.		
<p>8, 9 ve 10. hedef ve hedef davranışları için grup sayısı, öğrencilerin performansına göre belirlenmelidir.</p> <p>14. hedef ve hedef davranışları için öğretilen nesnelere ile başlanıp daha sonra nesne ve şekil resimleriyle devam edilmelidir.</p> <p>18. hedef ve hedef davranışları için konuşma becerisi olmayan öğrencilerle çalışılırken çeşitli uyarlamalar yapılmalıdır. Öğretilen nesnelere ile başlanıp kapatıldıktan sonra öğrenciden, resimde gördüğü nesnelere, karışık olarak verilen nesnelere üzerinden alması istenebilir.</p> <p>Örnek öğretme-öğrenme süreci bölümünde 5.1. hedef davranışı için ders planı, "Ders Planı Örneği" de yer almaktadır.</p> <p>Yarı soyut resim örnekleri EK-1'de yer almaktadır.</p>				

Bölüm 3 El-Göz Koordinasyonu	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Açıklamalar	<p>1.1.3.1. El-göz koordinasyonu becerilerini geliştirir.</p>	<p>1.1. Dik, yatay, dairesel ve eğik boyama hareketleri ile boyama yapar.</p> <p>1.2. Parmakla ve pastel boyayla farklı çizim özellikleri olan çizgilerin üzerinden geçer.</p> <p>1.3. Küçük nesnelere bir araya getirmek, birbirinden ayırmak ve kaptan kaba aktarmak için çeşitli büyüklüklerdeki kaşıkları ve maşaları kullanır.</p>	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Gözlem-Kontrol Listesi

1.1. hedef davranışı için öğrencilere dik, yatay, dairesel ve eğik boyama yapabileceği alanlar verilmelidir. Örneğin dairesel alan için daire şeklinde çizilmiş çeşitli küpe resimleri verilebilir. Öğrenci sınır taşırmadan istenen yönde boyamaya başlayınca boyayacağı alanlar gittikçe daraltılarak çizgi çizmeye hazırlanmalıdır.

1.2. hedef davranışı çalışırken sık aralıklı (dik, yatay, dalgalı, kırık) çizgileri birleştirme ile başlanıp seyrek aralıklı çizgileri (dik, yatay, dalgalı, kırık) birleştirme çalışmalarını devam ettirmelidir.

1.3. hedef davranışı çalışırken küçük nesnelere bir araya getirme çalışmalarını başlanıp küçük nesnelere birbirinden ayırma çalışmalarını devam ettirmelidir.

ERKEN OKURYAZARLIK

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.2.1.1. Yazıyı resimlerden ayırt eder.	1.1. Bir kitaptaki resimleri gösterir. 1.2. Bir kitaptaki yazıları gösterir. 1.3. Kitapta okunan bölümün yazılar olduğunu söyler.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Paylaşımlı Kitap Okuma	Kontrol Listesi
1.2.1.2. Okumanın ve yazmanın işlevini fark eder.	2.1. Yetişkinden kendisine kitap okumasını ister. 2.2. Okumak için eve kitap götürmeyi ister. 2.3. Yetişkinden mesajını ileten yazı yazmasını ister. 2.4. Kendisine kitap okumasından hoşlanır.	Etkinlik Temelli Öğretim Paylaşımlı Kitap Okuma	Gözlem-Kontrol Listesi
1.2.1.3. Yazının yönünü fark eder.	3.1. Kitabı, yazıları kendine göre düz okunacak şekilde ve okunuşuna uygun şekilde tutar. 3.2. Kitap sayfalarını tek tek ve okunuş yönünde çevirir. 3.3. Yazının soldan sağa olan yönünü işaret eder. 3.4. Yazıdaki satırların akış yönünü işaret eder. 3.5. Yazının sayfa yönünü işaret eder. 3.6. Birkaç cümlelik bir yazıda yazının başlangıç ve bitiş sözcüklerini gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Paylaşımlı Kitap Okuma Yazıca Zenginleştirilmiş Oyun	Kontrol Listesi
1.2.1.4. Yaşantısında sık karşılaştığı yazıları okur.	4.1. Yakın çevresindeki bazı marka isimlerini ve logolarını okur. 4.2. Çıkış, pastane vb. çevresel yazıları okur. 4.3. Yazı içinde kendi adını gösterir. 4.4. Kendi adını ve aile bireylerinin adlarını okur. 4.5. Sevdiği kitapların adlarını okur.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim Paylaşımlı Kitap Okuma Yazıca Zenginleştirilmiş Oyun	Gözlem-Kontrol Listesi
1.2.1.5. Yazıya ait kavramları tanıtır.	5.1. Yazı içinde bir sözcüğü gösterir. 5.2. Yazılı olarak sunulan farklı sözcükler arasından gösterilen sözcük ile aynı olan sözcüğü gösterir. 5.3. Yazılı bir cümle içinde birbirinin aynı olan sözcükleri gösterir. 5.4. Yazı içinde sözcükler arasındaki boşlukları gösterir. 5.5. Yazı içinde büyük bir harf gösterir. 5.6. Yazı içinde küçük bir harf gösterir. 5.7. Sözcük içinde birbirinin aynı olan harfleri gösterir. 5.8. Yazı içinde temel noktalama işaretlerini gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Paylaşımlı Kitap Okuma Yazıca Zenginleştirilmiş Oyun	Kontrol Listesi
Bölüm 1 Yazı Farkındalığı			
Açıklamalar	<p>Yazı Farkındalığı öğrenme alanındaki hedeflerin kazanılması; öğrenciye sunulan okuryazarlık materyallerinin miktarına, öğrencinin okuryazarlık etkinliklerine katılım sıklığına bağlıdır. Öğrenciler okuryazarlık materyallerini kullanarak, okuryazarlık etkinliklerinde bulunan diğer bireyleri izleyerek ve model alarak, bu etkinliklere aktif katılarak yazı farkındalığına ilişkin pek çok hedef davranışı kazanırlar. Bu nedenle hikâye kitapları ve yazı araç-gereçleri gibi okuryazarlık materyalleri ile zenginleştirilmiş bir sınıf ortamı oluşturulmalıdır.</p> <p>Öğrencinin performansına, ilgi alanına ve öğretim programında yer alan değerleri işleyen konulara (ör. temizlik, paylaşma, saygı-sevgi) uygun kitaplar seçilerek paylaşımlı kitap okuma uygulamaları yapılmalıdır.</p> <p>1 ve 2. hedef ve hedef davranışları için sosyal ve günlük yaşamda öğrencinin dikkatinin yazıya çekilmesi, yazının işlevi hakkında konuşulması ve gün içinde rutin bir şekilde öğrenciler ile paylaşımlı kitap okuma çalışmalarının yapılması çok önemlidir. Bunun dışında söz konusu hedef davranışlar, rutinlerin ya da planlanmış etkinliklerin içine gömülerek öğretilir.</p> <p>Örnek öğretim-öğrenme süreci bölümünde 3.3. hedef davranışı için ders planı, "Ders Planı Örneği II"de yer almaktadır.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.2.2.1. Konuşmadaki sözcükleri ayırt eder.	1.1. Söylenen bir cümlede eksik bırakılan sözcüğü tamamlar. 1.2. Verilen bir sözcük ile farklı cümleler üretir. 1.3. Basit cümleleri sözcüklerine ayırır. 1.4. Bir cümledeki ilk, son ya da ortasındaki sözcüğü söyler. 1.5. Bir sözcüğün cümledeki yerini söyler. 1.6. Cümledeki sözcük sayısını söyler.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Paylaşımlı Kitap Okuma Yazıca Zenginleştirilmiş Oyun	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Kontrol Listesi
1.2.2.2. Sözcüklerdeki heceleri ayırt eder.	2.1. İsmi hecelenerek söylenen bir nesnenin görselini gösterir. 2.2. Basit sözcükleri ve cümleleri hecelerine ayırır. 2.3. Söylenen basit bir sözcükteki hece sayısını söyler. 2.4. Bir sözcükte söylenmeyen / eksik bırakılan son heceyi söyler. 2.5. Söylenen bir hece ile başlayan sözcüklerin görsellerini diğer görseller arasından gösterir. 2.6. Söylenen bir hece ile başlayan sözcükler söyler.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Paylaşımlı Kitap Okuma Yazıca Zenginleştirilmiş Oyun	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Kontrol Listesi
1.2.2.3. Uyaklı sözcükleri ayırt eder.	3.1. Uyaklı sözcükleri tekrar eder. 3.2. Uyaklı tekerlemeleri tekrar eder. 3.3. Uyaklı sözcükleri söyler. 3.4. Söylenen sözcüklerde uyaklı hecelerin sözcüğün başında ya da sonunda olduğunu söyler.	Etkinlik Temelli Öğretim Tekerleme ile Ses Farkındalığı Öğretimi Doğrudan Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Kontrol Listesi
1.2.2.4. Sözcüklerin ilk sesini ayırt eder.	4.1. Aynı sesle başlayan sözcüklerin başında bulunan sesi söyler. 4.2. Söylenen bir sözcüğün başında bulunan sesi söyler. 4.3. Aynı sesle başlayan sözcükler arasında farklı ses ile başlayan sözcüğü söyler.	Etkinlik Temelli Öğretim Tekerleme ile Ses Farkındalığı Öğretimi Doğrudan Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Kontrol Listesi
1.2.2.5. Sözcüklerin sonundaki sesi ayırt eder.	5.1. Aynı sesle biten sözcüklerin sonunda bulunan sesi söyler. 5.2. Söylenen bir sözcüğün sonunda bulunan sesi söyler. 5.3. Aynı ses ile başlayıp aynı sesle biten sözcükler arasında farklı sesle başlayıp farklı sesle biten sözcükleri söyler. 5.4. Aynı sesle biten sözcükler arasında farklı sesle biten sözcüğü söyler. 5.5. Son sesi eksik olarak söylenen bir sözcükte eksik söylenen sesi söyler.	Etkinlik Temelli Öğretim Tekerleme ile Ses Farkındalığı Öğretimi Doğrudan Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Kontrol Listesi
	Öğrencilerin Sesbilgisel Farkındalık becerilerini ve ses-harf ilişkisi bilgisini geliştirmek, çözümleneme becerilerinin kazandırılmasında güçlü bir temel oluşturur. Okuma-yazma gelişimine yardımcı olmak için, öğrencilerin yazılı dil ile konuşma dili arasındaki ilişkileri bilmeleri, sözcüklerin harflerden meydana geldiğini ve bu harflerin de sesleri olduğu bilincine ulaşmaları önemlidir.		
Bölüm 2 Sesbilgisel Farkındalık	1.5. hedef davranışında bir sözcüğün cümledeki yerinin başta, ortada ya da sonda olma durumunu söyler. 3.4 ve 5. hedef ve hedef davranışları için kullanılacak sözcüklerdeki hece ya da ses sayısı kontrollü bir şekilde artırılmalıdır. Hedef seslerin öğretiminde ilk önce sözcük başında, daha sonra sözcük sonunda olan sesin farkındalığı öğretilmelidir. Özellikle ses farkındalığı becerilerini kazanmakta zorlanan öğrencilere doğru- dan sesi sormak yerine seçenek sunmak gerekir. Örneğin "fil" sözcüğü hangi sesle başlıyor sorusu yerine "f" sesle mi yoksa "k" sesle mi başlıyor?" diye sormak, öğrencinin beceriyi daha kolay kazanmasını sağlayacaktır. Ses farkındalığı çalışmalarında bir sesi fark ettirmek amacıyla öğrenciye model olurken önce tüm sözcük, sonra sözcükte hedef ses vurgulanarak tüm sözcük ve en son yine sözcüğün tamamı söylenmelidir. Sesbilgisel farkındalık çalışmaları yaparken mutlaka görsellerden yararlanılmalı, öğrenciye çoklu duyuşsal girdi sağlanmalıdır. Öğrenciden sadece söylemesi değil, motor tepkide (istenen sesi duyduğunda elini havaya kaldırması gibi) bulunması da istenebilir.		
Açıklamalar			

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.2.3.1. Aynı olan harfleri eşler.	1.1. Farklı büyük harfler arasından aynı olan büyük harfleri gösterir. 1.2. Farklı küçük harfler arasından aynı olan küçük harfleri gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim Paylaşımli Kitap Okuma	Ölçüt Bağımlı Ölçü Araç Kontrol Listesi
1.2.3.2. Aynı olan harfler arasından farklı harfleri gösterir.	2.1. Aynı büyük harfler arasından farklı olan büyük harfleri gösterir. 2.2. Aynı küçük harfler arasından farklı olan küçük harfleri gösterir. 2.3. Görünümleri birbirine benzer olan harfler arasından farklı olanı gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim Paylaşımli Kitap Okuma	Ölçüt Bağımlı Ölçü Araç Kontrol Listesi
1.2.3.3. Büyük ve küçük harfleri gruplar.	3.1. Verilen küçük harfler arasından aynı olan harfleri gruplar. 3.2. Verilen büyük harfler arasından aynı olan harfleri gruplar. 3.3. Karışık olarak verilen büyük-küçük harfleri gruplar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Araç Kontrol Listesi
1.2.3.4. Büyük ve küçük harfleri kullanarak çeşitli örüntüler oluşturur.	4.1. Büyük ve küçük harflerle oluşturulmuş bir örüntünün altına aynı örüntüyü oluşturur. 4.2. Büyük ve küçük harflerle oluşturulmuş bir örüntüde eksik bırakılan son ögeyi bulur. 4.3. Büyük ve küçük harflerden oluşturulmuş bir örüntüyü aynı şekilde devam ettirir. 4.4. Büyük ve küçük harflerden oluşturulmuş bir örüntünün ortasında eksik bırakılan ögeyi bulur.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Ölçüt Bağımlı Ölçü Araç Kontrol Listesi
1.2.3.5. Birkaç sesi yazılı materyaller içerisinde ayırt eder.	5.1. Sesi söylenen birkaç harfleri yazı içinde gösterir. 5.2. Birkaç harf yazı içinde gösterildiğinde sesletir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Kontrol Listesi
Bölüm 3 Harf Bilgisi			
Açıklamalar	<p>Harf Bilgisi hedef ve hedef davranışlarının ortak kazanımı öğrencilerin harfleri görsel olarak tanımlandır. Harfin adının ya da sesinin öğretilmesi, harf ile sembolünün eşleştirilmesi hedeflenmemektedir. Öğrencinin harfleri görsel olarak tanımları ve aşinalıklarının olması ileride okuma-yazma öğretimine geçişini kolaylaştırması açısından önemlidir.</p> <p>Hedef davranışlarının kazandırılmasında harf isimleri söylenmemeli, sadece harf olarak isimlendirilmelidir.</p> <p>5.1. ve 5.2. hedef davranışları için iki-üç tane ünlü harfin ve özellikle öğrencinin adının baş harfinin sesi öğretilmelidir.</p> <p>Bu hedef ve hedef davranışlarının kazandırılmasında yardımlaşma değerine vurgu yapılmalıdır.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Bölüm 4 Yazmaya Hazırlık	1.2.4.1. Yazı araç-gereçlerini tanıtır.	1.1. Adı söylenen yazı araç-gerecini gösterir. 1.2. Gösterilen yazı araç-gerecinin adını söyler.	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı	
	1.2.4.2. Yazı araç-gereçlerini uygun şekilde kullanır.	2.1. Kalemli uygun şekilde tutar. 2.2. Kâğıdı doğru şekilde tutar. 2.3. Silgiyi uygun şekilde kullanır. 2.4. Kalemli kalem tıraş ile açar.	Kontrol Listesi	
	1.2.4.3. Yazı araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanır.	3.1. Yazı araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanmanın önemini fark eder. 3.2. Yazı araç-gereçlerini çalışma sonunda yerine koyar. 3.3. Defterini düzenli kullanır.	Gösterip Yaptırma Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
	1.2.4.4. Noktaların üzerinden giderek çizgileri birleştirir.	4.1. Dik çizgileri birleştirir. 4.2. Yatay çizgileri birleştirir. 4.3. Yuvarlak çizgileri birleştirir. 4.4. Eğik çizgileri birleştirir. 4.5. Dalgallı çizgileri birleştirir. 4.6. Kırık çizgileri birleştirir. 4.7. Noktaların üzerinden giderek şekil ve nesne resimleri çizer.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
	1.2.4.5. Tek satır aralığına harfleri oluşturan çizgileri çizer.	5.1. Yatay çizgileri çizer. 5.2. Dik çizgileri çizer. 5.3. Yuvarlak çizgileri çizer. 5.4. Sağa eğik çizgileri çizer. 5.5. Sola eğik çizgileri çizer. 5.6. Kıvrımlı çizgileri çizer.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
	Açıklamalar	<p>3. hedef ve hedef davranışlar için yapılandırılmış bir öğretim süreci uygulanmasına gerek yoktur. Öğrenciye yazı araç-gereçlerini niçin temiz kullanması gerektiği, yazı araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanması için neler yapılması gerektiği yazma ile ilgili tüm çalışmalarda anlatılmalıdır. Ayrıca bu hedef davranışlara yönelik hikâyeler okunmalı, videolar izletilmeli ve gösterip yaptırma yöntemi kullanılmalıdır.</p> <p>4. hedef ve hedef davranışları çalışırken öğrenciyi yazmaya hazırlamak için kurşun kalem kullanılmalıdır.</p> <p>5. hedef ve hedef davranışları çalışırken çizim ipuçları kullanılmalıdır. İlk olarak öğrenciden sık aralıklı kesik çizgilerle çizilmiş, başlama noktası ve çizim yönü okla belirtilmiş çizgileri çizmesi, daha sonra ise seyrek aralıklı kesik çizgilerle çizilmiş, başlama noktası ve çizim yönü okla belirtilmiş çizgileri çizmesi istenmelidir. Çalışmada verilen bu görsel ipuçları giderek silikleştirilmelidir. Son aşamada ise öğrenciden örneğe bakarak çizgileri çizmesi beklenmelidir. Öğrencilerin ile çalışabileceğiniz çizgi örnekleri: —, , O, \, /, A, C, +, X, V, U, ∩, S</p>		

Aşama 1 Sesi Fark Etme	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Açıklamalar	<p>1.1. ve 1.3. hedef davranışları; eşleme ve ayırt etme becerileri ile gerçekleştirilebilir. Önce eşleme ile başlanmalıdır. Eşleme yaptırmak için iki adet tanıtılan sesle başlayan / biten sözcük ve farklı sesle başlayan / biten sözcüklerin görselleri gösterilerek sözcüklerin söylenmesi ve aynı sesle başlayanların / bitenlerin (tanıtılan ses) gösterilmesi istenir. Ayırt etme için ise aynı sesle başlayan / biten iki sözcüğün görseli ve tanıtılan sesle başlayan / biten bir sözcük görselinden oluşan set sunulmalıdır.</p> <p>Eşleme ve ayırt etme için ayrı uygulamalar yapılacağı gibi başlayan ve biten sesler için de ayrı uygulamalar yapılmalı ve her bir uygulama için en az dört setten oluşan sözcükler ve görseller kullanılmalıdır.</p> <p>1.1. ve 1.3. hedef davranışları için yönerge, tanıtılan ses çıkarılarak "... ile başlayamı göster"(ayırt etme), "...ile başlayanları göster"(eşleme) şeklinde olmalıdır. Bu hedef davranışlar öğrencinin bilişsel düzeyine göre üç görsel ya da dört görselden seçme olarak düzenlenebilir.</p> <p>1.2. ve 1.4. hedef davranışları için öğrenciye sözcükler, görselleri ile sunularak söylenir. Söylenirken öğretilecek sese vurgu yapılır. Her ne kadar ses gruplarının öğretim sırası öğretim programında belirlense de tanıtılacak seslerin sıralamasında öğrencinin çıkarabildiği sesler göz önüne alınmalıdır.</p> <p>Örnek öğretme-öğrenme süreci bölümünde 1.1. hedef davranışı için ders planı, "Ders Planı Örneği III"te yer almaktadır.</p>	<p>1.1. Tanıtılan sesle başlayan sözcüklerin görsellerini gösterir.</p> <p>1.2. Tanıtılan sesle başlayan sözcüklerin hangi sesle başladığını söyler.</p> <p>1.3. Tanıtılan sesle biten sözcüklerin görsellerini gösterir.</p> <p>1.4. Tanıtılan sesle biten sözcüklerin hangi sesle bittiğini söyler.</p>	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.3.2.1. Tanıtılan sesi okur.	1.1. Tanıtılan sesin küçük harfini okur. 1.2. Tanıtılan sesin büyük harfini okur. 1.3. Tanıtılan sesin küçük harfini diğer sesler arasından gösterir. 1.4. Tanıtılan sesin küçük harfini sözcükler içinde gösterir. 1.5. Tanıtılan sesin büyük harfini diğer sesler arasından gösterir. 1.6. Tanıtılan sesin büyük harfini sözcükler içinde gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.3.2.2. Tanıtılan sesi dik temel harflerle yazar.	2.1. Tanıtılan sesin küçük harfini modele bakarak dik temel harfle yazar. 2.2. Tanıtılan sesin büyük harfini modele bakarak dik temel harfle yazar. 2.3. Tanıtılan sesi söylediğinde yazar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
Açıklamalar	<p>1. hedef ve hedef davranışları için ses tanıtılırken mutlaka tanıtılan sesi ayırt etme aşmasında yapılanlarla ilişki kurulmalı, ayrıca tanıtılan sesi günlük yaşamda neyin çıkardığı örneklendirilmelidir.</p> <p>2. hedef ve hedef davranışları için öğrenciden yazması istenilen harfin nasıl yazıldığına model olunmalıdır. Öğrencinin harfi satır arasına düzgün yazması kadar harfin yazım yönüne ve kurallarına uygun olarak yazması da önem taşımaktadır. Bu nedenle, model olurken harfin çizimi sözeleştirilmelidir. Öğrenciden defterine yazması istenilen harf, bir örnek şeklinde yazılmalıdır. Öğrencinin bu modele bakarak yazması istenmelidir.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.3.3.1. Tanıtılan sesi, hece ve sözcük içinde okur.	1.1. Tanıtılan ses ile oluşturulan heceleri okur. 1.2. Tanıtılan sesin bulunduğu hecelerden oluşan sözcükleri okur. 1.3. Okuduğu sözcüklerin resimlerini gösterir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Kontrol Listesi
1.3.3.2. Tanıtılan sesi, hece ve sözcük içinde dik temel harflerle yazar.	2.1. Tanıtılan ses ile oluşturulan heceleri bakarak yazar. 2.2. Tanıtılan ses ile oluşturulan heceleri söylediğinde yazar. 2.3. Tanıtılan sesin bulunduğu hecelerden oluşan sözcükleri bakarak yazar. 2.4. Tanıtılan sesin bulunduğu hecelerden oluşan sözcükleri söylediğinde yazar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Kontrol Listesi
Açıklamalar	<p>1.1. ve 1.2. hedef davranışları için tanıtılan ses ile önceden verilen sesler birleştirilerek mümkün olduğunca anlamlı hece ve sözcükler oluşturulmalı, okutulmalı ve yazdırılmalıdır. Heceler okunurken tanıtılan sesin uzatılarak okunması ve diğer sesle birleştirilmesi kolaylaştırıcı bir stratejidir. Sözcükler okunurken ise hecelere böl-oku-birleştir-oku aşamaları izlenmelidir.</p> <p>1.3. hedef davranışı için okunan sözcükleri resimleri ile eşlemek, okuduğunu anlama becerisi için bir hazırlıktır.</p> <p>2.2. hedef davranışı için söylediğinde yazma, öğrencinin sesleri çözümlemesinde önemli bir aşamadır. Bu aşama atlanmamalıdır.</p>		
Aşama 3 Sesi, Hece ve Sözcük İçinde Okuma-Yazma			

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.3.4.1. Sesi, cümle ve metin içinde okur.	1.1. Tanıtılan sesin bulunduğu cümleleri okur. 1.2. Tanıtılan sesin bulunduğu metinleri okur.	Alıştırma	Kontrol Listesi
1.3.4.2. Sesi, cümle içinde dik temel harflerle yazar.	2.1. Tanıtılan sesin bulunduğu cümleleri bakarak yazar. 2.2. Tanıtılan sesin bulunduğu cümleleri söylenğinde yazar.	Alıştırma	Gözlem-Kontrol Listesi
Açıklamalar	<p>Tanıtılan ses ile önceden verilen seslerin bulunduğu sözcüklerden, cümleler ve metinler oluşturulmalıdır. Cümlelerin ve metinlerin anlamlı olması için öğrencinin henüz öğrenmediği seslerden oluşan sözcükler için resim kullanılabilir.</p> <p>2.2. hedef davranışı için söylenğinde yazma, öğrencinin sesleri söylenmesinde önemli bir aşamadır. Bu aşama atlanmamalıdır.</p> <p>Bu hedef ve hedef davranışların öğretilmesi sırasında noktalama işaretlerine öğrencinin dikkati çekilmeli, hangi noktalama işareti olduğu ve ne amaçla kullanıldığı söylenmelidir.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
<p>Aşama 5</p> <p>Tanıtilan Sesin Bulunduğu Cümle ve Metinleri Anlama</p> <p>Hedef</p> <p>1.3.5.1. Tanıtılan sesin bulunduğu cümle ve metin hakkında sorulara cevap verir.</p>	<p>Hedef Davranışlar</p> <p>1.1. Tanıtılan sesin bulunduğu cümleleri okuduktan sonra cümle ile ilgili basit sorulara cevap verir.</p> <p>1.2. Tanıtılan sesin bulunduğu metinleri okuduktan sonra metinle ilgili basit sorulara cevap verir.</p>	<p>Doğrudan Öğretim Yöntemi</p> <p>Soru-Cevap</p>	<p>Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı</p>
<p>Açıklamalar</p>	<p>Cümle anlama için soracağınız sorular, cümlelerin her bir ögesine göre hazırlanmalıdır. Metni anlatan bir resim olması ve metni okumadan önce resim hakkında konuşulması anlamayı kolaylaştırır. Sorular metinde geçen eylemler, kişiler ve nesnelere hakkında oluşturulmalı, metinde geçen bilgi birimine yönelik olmalıdır. Cümlelerin ve metinlerin anlamlı olması için öğrencinin henüz öğrenmediği seslerden oluşan sözcükler için resim kullanılabilir.</p>		

OKUDUĞUNU ANLAMA

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.4.1.1. Okuma pozisyonunu ayarlar.	1.1. Okurken dik oturur. 1.2. Kitabı kendi görüş mesafesine uygun uzaklıkta tutar.	Gösterip Yaptırma Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
1.4.1.2. Okuma araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanır.	2.1. Kitapların sayfalarını düzgün çevirir. 2.2. Kitaplarını temiz ve düzenli kullanmanın önemini fark eder. 2.3. Kitaplarının sayfalarını temiz tutar. 2.4. Kitaplarını okuduktan sonra yerine koyar.	Gösterip Yaptırma Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
Bölüm 1 Okuma Kurallarını Uygulama			
Açıklamalar	<p>2. hedef ve hedef davranışları için yapılandırılmış bir öğretim sürecinin uygulanmasına gerek yoktur. Öğrenciye okul araç-gereçlerini niçin temiz ve düzenli kullanması gerektiği, okul araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanması için neler yapması gerektiği okuma ile ilgili tüm çalışmalarında anlatılmalıdır. Ayrıca bu hedef davranışlara yönelik hikâyeler okunmalı, videolar izletilmeli ve gösterip yaptırma yöntemi kullanılmalıdır.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.4.2.1. Öğrenci okumaya yönelik olumlu tutum gösterir.	1.1. Okumaya istekli olur. 1.2. Okumaktan hoşlanır.	Dil Deneyimi Yaklaşımı	Gözlem
Bölüm 2 Okumaya Yönelik Tutum			
Açıklamalar	<p>1. hedef ve hedef davranışları için yapılandırılmış bir öğretim sürecinin uygulanmasına gerek yoktur. Bu hedef davranışları kazandırmak için kitaplar okunmalı, okuma saatleri düzenlenmeli, çeşitli konularda (ör. kırtasiyede aldıklarımız, hayvanat bahçesinde gördüklerimiz, ailem ve ben, doğum gününde yaptıklarım vb.) resim ve yazıdan oluşan kitaplar öğrenci ile birlikte hazırlanarak okutulmalıdır.</p>		

Bölüm 3 Okuma Gelişimi	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Açıklamalar	1.4.3.1. Metni doğru olarak okur.	1.1. Metinde yer alan sözcükleri doğru okur. 1.2. Hecelemeden okur.	Model Okuma - Tekrarlı Okuma Model Okuma - Tekrarlı Okuma - Hata Düzeltme	Okuma Kayıt Çizelgesi
		<p>Hecelemeden okumak, seslerin ve hecelerin üzerinde durmadan okumaktır. Akıcı okumanın ise doğru okuma, okuma hızı ve vurgu ve tonlamalı okuma olmak üzere üç bileşeni bulunmaktadır. Akıcı okuma bağlamında bu kademede sadece doğru okuma bileşeni dikkate alınabilir. Ancak hecelemeden ve doğru okuyan öğrenciler için akıcı okuma ve vurgu ve tonlamalı okuma da hedeflenebilir.</p> <p>Doğru ve hecelemeden okuma hedef davranışlarında, performans belirlemek için birim, "dakikada okunan sözcük sayısı" olmalıdır. Hecelemeden okunan doğru sözcük sayısını belirlemek için birim, "tüm metinde hecelemeden okunan sözcük sayısı" olmalıdır.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Bölüm 4 Cümle Anlama	1.4.4.1. Okuduğu çeşitli bilgi birimleri içeren cümlelerle ilgili sorulara sorulara cevap verir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Soru-Cevap	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
Açıklamalar	<p>1.1. hedef davranışı için önce resim hakkında konuşulmalı, daha sonra öğrenciye cümle okutulmalı, ardından cümle ile resim eşlenmelidir.</p> <p>1.2. hedef davranışı için cümleler tek tip bilgi birimini içermemeli, tanımsal, karşılaştırma, neden sonuç gibi bilgi birimlerini içermelidir. 1.1. hedef davranışında olduğu gibi uygulama yapıldıktan sonra öğrenciye bilgi birimi çeşidine göre sorular sorulmalıdır.</p> <p>Örnek öğretme-öğrenme süreci bölümünde 1.1. hedef davranışı için ders planı, "Ders Planı Örneği IV"te yer almaktadır.</p>		

Bölüm 5 Metin Yapılarını Tanıma	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Açıklamalar	<p>1.4.5.1. Verilen cümlelerden metin yapılarına uygun metin oluşturur.</p>	<p>1.1. Bir öyküyü anlatan cümleleri öykü yapısına göre sıraya dizer. 1.2. Sıralı bir olayı anlatan cümleleri olay sırasına göre sıraya dizer.</p>	Metin Yapısı Öğretimi	Kontrol Listesi

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.4.6.1. Çeşitli türde yazılmış metinleri okuduktan sonra bilgi birimleri ile ilgili sorulara cevap verir.	1.1. Bir öyküyü okuduktan sonra öykü öğeleri ile ilgili sorulara sorulara cevap verir. 1.2. Bir anıyı okuduktan sonra anı öğeleri ile ilgili sorulara sorulara cevap verir. 1.3. Sıralı bir olayı anlatan metni okuduktan sonra sıralanan olaylarla ilgili sorulara sorulara cevap verir. 1.4. Tanımlama metnini okuduktan sonra tanımlanan varlığın / yerin özellikleri ile ilgili sorulara sorulara cevap verir.	Metin Yapısı Öğretimi	Okuduğunu Anlama Ölçü Aracı
1.4.6.2. Çeşitli türde yazılmış metinleri okuduktan sonra anlatır.	2.1. Bir öyküyü okuduktan sonra olay sırasına göre anlatır. 2.2. Bir anıyı okuduktan sonra olay sırasına göre anlatır. 2.3. Sıralı bir olayı içeren bir metni okuduktan sonra olay sırasına göre anlatır. 2.4. Tanımlama metnini okuduktan sonra tanımlananın özelliklerini anlatır.	Kümülatif Tekrar Stratejisi	Okuduğunu Anlatma Kontrol Listesi
Bölüm 6 Metin Anlama			
Açıklamalar	<p>1. hedef ve hedef davranışları için metin yapısı öğretiminde çeşitli etkinlikler yapılabilir. Örneğin metin öğeleri, ilgili şematik düzenleyiciye yerleştirilebilir, metin parçalara ayrılarak birleştirilebilir, metin öğelerinin altı kırmızı kalemle çizilebilir. Bu etkinliklerin her biri birkaç kez farklı içerikte ancak aynı yapıda metinlerle yapılmalıdır.</p> <p>2. hedef ve hedef davranışları için metin kümülatif olarak anlatılırken öğrenciye önce metnin birinci kısmı okutulmalı ve anlatılmalı, daha sonra ikinci kısmı okutulmalı ve anlatılmalı, daha sonra diğer kısım okutulmadan önce bir ve ikinci kısmı öğrenciden birlikte anlatması istenmelidir. Bu şekilde bütün metin anlatılana kadar devam edilmez. Metnin uzunluğu öğrencinin düzeyine uygun olmalı, bölünerek anlatılacak kısma da aynı şekilde öğrenci düzeyine ve metnin yapısına göre karar verilmelidir.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları	
Bölüm 7 Gerçek Yaşam Uygulamaları	1.4.7.1. Okul yaşamında okuma becerisini kullanır.	1.1. Yer ve oda isimlerini okuyarak okulda gitmek istediği yeri bulur. 1.2. Ev ödevi olarak verilen okuma ödevlerini yapar. 1.3. Yazılı ödev yönergelerine uygun olarak verilen ödevlerini yapar. 1.4. Haftalık ders programına uygun olarak ders hazırlığı yapar. 1.5. Dersle uygun olan ders kitabını seçer. 1.6. Okulda bulunan tabelalardaki uyarılara uygun davranır.	Gözlem-Kontrol Listesi	
	1.4.7.2. Sosyal yaşantısında okuma becerisini kullanır.	2.1. Çevredeki bilgi afişi ve tabelalarda yer alan yazılara uygun davranır. 2.2. Ulaşım araçları üzerindeki yazıları okuyarak istenen yere gider.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Gözlem-Kontrol Listesi
	1.4.7.3. Zamanını yönetmek için okuma becerisini kullanır.	3.1. Haftalık ders programına uygun olarak ders araç-gereçlerini sınıfa getirir. 3.2. Takvim ve saati okuyarak okula ve derse zamanında gelir. 3.3. Günlük ve haftalık planlama yapar. 3.4. Belirli gün ve haftaları takvimden takip eder.	Görev Analizi Kendini İzleme-Takvim Çalışması	Gözlem-Kontrol Listesi
	1.4.7.4. Sağlık ve güvenliğini korumak için okuma becerisini kullanır.	4.1. Güvenlik ile ilgili uyarı yazı ve işaretlerine uygun davranır. 4.2. Sağlıkla ilgili uyarı yazı ve işaretlerine uygun davranır.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Etkinlik Temelli Öğretim	Gözlem-Kontrol Listesi
Açıklamalar	<p>Öğrencinin öğrendiği gerçek yaşam uygulamalarını yaşantısında kullanabilmesi ve genellebilmesi için aileler yönlendirilmelidir.</p> <p>2 ve 4. hedef ve hedef davranışları için, öğrenciye yazı ve işaretleri doğrudan öğretim yöntemi ile sınıfta öğretilerek, dramatisasyonla bu yazı ve işaretleri gördüğünde nasıl davranacağı uygulatılmalıdır. Öğrencinin öğrendiği gerçek yaşam uygulamalarını yaşantısında kullanabilmesi için hedef davranışlar öğretildikten sonra öğrencinin gerçek çevreye götürülerek genelleme yapmaları için aileler yönlendirilmelidir.</p> <p>1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 3.1., 3.2., 3.3. ve 3.4. hedef davranışları birer kişisel organizasyon hedefleridir. Bu nedenle bu becerileri kazandırmak önce aşamalar görev analizi ile sıralanmalı, daha sonra kişisel organizasyonda kullanılan kendini izleme çizelgeleri, ajanda defteri hazırlama, günlük / haftalık / aylık takvimler oluşturulma gibi organizasyonu sağlayan destekleyici çizelgelerden yararlanılarak bu beceriler kazandırılmalıdır.</p>			

YAZILI İFADE

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.5.1.1. Yazma pozisyonunu ayarlar.	1.1. Yazarken defterine doğru eğilerek rahat yazabileceği şekilde oturur. 1.2. Defteri kendi görüş ve yazma mesafesine uygun uzaklıkta tutar.	Gösterip Yaptırma Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
1.5.1.2. Düzenli yazar.	2.1. Satır takibi yaparak yazar. 2.2. Sözcükler arasında uygun boşluk bırakarak yazar. 2.3. Harfler arasında uygun boşluk bırakarak yazar. 2.4. Cümleler arasında uygun boşluk bırakarak yazar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Kendini İzleme	Yazı Örneği Analizi
1.5.1.3. Cümle ve metin yazarken yazı kurallarına uyar.	3.1. Cümleye büyük harfle başlar. 3.2. Cümle sonuna nokta koyar. 3.3. Cümle sonundaki noktadan sonra cümleye büyük harfle başlar. 3.4. Soru cümlelerinden sonra soru işareti koyar. 3.5. Soru işaretinden sonra cümleye büyük harfle başlar. 3.6. Özel isimlerin baş harflerini büyük harfle yazar. 3.7. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli sözcükler ve sözcük gruplarının arasına virgöl koyar. 3.8. Satır sonuna sığmayan sözcükler için kesme işareti kullanır.	Doğrudan Öğretim Yöntemi Kendini İzleme	Yazı Örneği Analizi
1.5.1.4. Yazı araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanır.	4.1. Yazı araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanmanın önemini fark eder. 4.2. Yazı araç-gereçlerini çalışma sonunda yerine koyar. 4.3. Defterlerini düzgün kullanır. 4.4. Yazmaya istekli olur.	Gösterip Yaptırma Yöntemi	Gözlem-Kontrol Listesi
Bölüm 1 Yazım Kurallarını Uygulama			
Açıklamalar	<p>2. hedef ve hedef davranışları için öğrencinin defterinde yaptığı hatalara göre düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin satır taşıyarak yazan öğrencinin defterindeki çizgiler kırmızı kalemle belirginleştirilebilir.</p> <p>2 ve 3. hedefleri için doğrudan öğretim yöntemi ile yazım ve yazma kuralları öğretiltikten sonra öğrenciye basit bir kontrol listesi verilerek, yazdığı ürünü öğretilen hedefler bakımından değerlendirilmesi istenebilir.</p> <p>4. hedef ve hedef davranışları için yapılandırılmış bir öğretim sürecinin uygulanmasına gerek yoktur. Öğrenciye yazı araç-gereçlerini için temiz kullanması gerektiği, yazı araç-gereçlerini temiz ve düzenli kullanması için neler yapması gerektiği yazma ile ilgili tüm çalışmalarda anlatılmalıdır. Ayrıca bu hedef davranışlara yönelik hikâyeler okunmalı, videolar izletmeli ve gösterip yaptırma yöntemi kullanılmalıdır.</p> <p>4.4. hedef davranışı için yazma saatleri düzenlenmeli, öğrenci ile birlikte kitap (ör. kırtasiyede aldıklarımız, hayvanat bahçesinde gördüklerimiz vb.) oluşturarak, kitaptaki resimlerin altına yazmaları istenmeli ve yazdıkları okutulmalıdır. Ürünlerin oluşturulmasında Hayat Bilgisi dersi konularından yararlanılabilir. Ürünlerin daha çok kesilmiş resimlerden yapıştıırılarak oluşturulması (ör. hayvanlar kitabım) öğrencinin düzeyi bakımından daha uygundur.</p> <p>Örnek öğretim-öğrenme süreci bölümünde 3.1. hedef davranışı için ders planı, "Ders Planı Örneği V"te yer almaktadır.</p>		

Bölüm 2 Dikte Yoluyla Yazma	Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
	1.5.2.1. Metin yazdırılırken söylenen sözcükleri doğru olarak yazar.	1.1. Hecelenerek söylenen sözcükleri doğru olarak yazar. 1.2. Söylenen sözcükleri doğru olarak yazar.	Kapat-Kopyala-Karşılaştır stratejisi	Hata Analizi
Açıklamalar	Doğru ve akıcı yazma için puanlama yaparken belirli bir birim seçmeniz, öğrenci gelişimini izlemeniz açısından önemlidir. Doğru yazma için sözcük sayısı (ör. söylenen 15 sözcükte yazdığı doğru sözcük sayısı) seçilmelidir. Öğretim tekniklerinde önerilen, Kapat-Kopyala-Karşılaştır stratejisi şu şekilde uygulanır: a) öğrenci sözcüğe bakar, b) sözcüğü kapatır, c) sözcüğü yazar, d) sözcüğü açar ve örnekle karşılaştırır, e) eğer doğruysa pekiştirilir, değilse birkaç kez sözcüğe bakarak yazar ve yeniden aynı süreci dener.			

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.5.3.1. Kurallı ve anlamlı cümleler oluşturur.	1.1. Verilen sözcüklerden kurallı ve anlamlı cümle oluşturur. 1.2. Cümleleri kurallı ve anlamlı cümleler olacak şekilde düzeltir.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
1.5.3.2. Çeşitli konularda ve yapılarında yazılmış, yazım bırakılan cümleleri tamamlar.	2.1. Cümlelerde boş bırakılan yere uygun olan sözcüğü, bakarak yazar. 2.2. Cümlelerde boşluklara uygun sözcüğü yazar.	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Boşluk Doldurma Testi
Bölüm 3 Cümle Oluşturma ve Cümle Tamamlama			
Açıklamalar	<p>1.1. hedef davranışı için örnek: çiçek - Ali - topluyor.</p> <p>1.2. hedef davranışı için yanlış oluşturulmuş örnek cümleler: "kedinin süt içti" ya da "içti kedi süt".</p> <p>2.1. hedef davranışı için öğrenciden çeşitli konularda ve yapılarında yazılmış cümlelerde boşluklara resmi ve yazılı formu olan / sadece yazılı formu olan sözcükler arasından uygun sözcüğü seçip yazması istenir.</p> <p>2.2. hedef davranışı için öğrencinin bildiği bir şarkıda eksik bırakılan nakaratları, tekrarlı olarak bakılan bir resimli kitaptan oluşturulan metinde eksik bırakılan diyalogları, bir günde yaptıklarını içeren cümlelerde boşluklara uygun sözcükleri yazması istenebilir. Cümlede boş bırakılan yerler, kullanım sıklığı yüksek olan çeşitli türde sözcükler için olmalı; sadece isim, eylem değil, niteleme, yer bildirme, tekrar bildirme, işaret bildirme gibi sözcük türlerini de içermelidir.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Bölüm 4 Cümle Yazma	<p>Hedef</p> <p>1.5.4.1. Verilen resimlerle ilgili cümleler yazar.</p> <p>1.1. Eylem ya da bir olay içeren resimli kart verildiğinde, olayı ya da eylemi anlatan basit kurallı cümle yazar.</p> <p>1.2. Sıralı bir olay içeren resimli kartlar verildiğinde, her bir kartı anlatan bir ya da iki cümle yazar.</p>	Doğrudan Öğretim Yöntemi	Kontrol Listesi
Açıklamalar	<p>1. hedef ve hedef davranışları için cümle örnekleri sırası ile aşağıda yer almaktadır:</p> <p>1.1. hedef davranışı için örnek: "Ömer resim yapıyor." "Yağmur yağıyor."</p> <p>1.2. hedef davranışı için örnek: "Ali Amca erik topladı. Erikleri döküldü. Ömer erikleri topladı. Ali Amca'ya verdi."</p>		

DİNLEDİĞİNİ ANLAMA

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Bölüm 1 Dinleme Kurallarına Uyma	1.6.1.1. Dinleme kurallarına uyar. 1.1. Konuşan kişiyi sessizce dinler. 1.2. Dinleme sırasında konuşan kişi ile göz teması kurar. 1.3. Konuşan kişinin söylediklerine dikkatini verir.	Doğrudan Öğretimle Kural Öğretimi Video Model Kendini İzleme Öğretimi	Gözlem-Kontrol Listesi
Açıklamalar	<p>Dinleme kurallarına yönelik hedef davranışların öğretiminde, kurallara doğrudan öğretim ile model olunabileceği gibi, video model de kullanılabilir. Hedef davranışların kalıcılığını sağlamak ve süresini artırmak için öğrencinin doğru şekilde sergilediği hedef davranışların pekiştirilmesi önemlidir. Bu noktada öğrenci için en uygun ve etkili pekiştirici seçilmeli ve öğrencinin uygun dinleme davranışları betimlenerek pekiştirilmelidir.</p> <p>1.2. hedef davranışının kazandırılmasında kendini izleme stratejisi kullanılabilir. Bu strateji uygulanırken, önce öğrencinin dikkatini verme süresi belirlenir. Bu süreyi artırmak için amaç konur. Öğrenciye "dikkatimi veriyorum" ve "dikkatimi vermiyorum" şeklinde hazırlanmış iki sütundan oluşan bir çizelge verilir. Dikkatini verme ve vermeme durumları tanımlanır. 10 ile 90 saniye arasında farklı aralıklarda uyarı sesi verilerek, o sırada öğrenciden dikkatini veriyorsa "dikkatimi veriyorum", vermiyorsa "dikkatimi vermiyorum" sütununa işaretleme yapması istenir. %80 oranında "dikkatimi veriyorum" işaretlendiğinde, öğrenciye önceden seçtiği ödül verilir. Bu uygulama, hedeflenen süre boyunca dikkatini sürdürdüğünde sona erdirilir.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.6.2.1. Betimlenen nesne, eylem ve olay resmini gösterir.	1.1. Betimlenen nesne resmini gösterir. 1.2. Betimlenen eylem resmini gösterir. 1.3. Betimlenen olay resmini gösterir.	Planlı Söyleşi	Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı
Bölüm 2 Betimlenen Resimleri Gösterme			
Açıklamalar	Tüm hedef davranışlar için betimlenen resim ile olumsuz örnek olarak seçilen resimlerin ortak öğelerinin birbirine çok benzemesine dikkat edilmelidir. Öğretme öğrencinin yakın çevresinde bulunan ve önceden tanıdığı nesne resimleriyle başlanmalıdır. Nesne, eylem ya da olay resmine yönelik yapılacak olan betimleme cümleleri de öğrencinin performansına uygun olarak belirlenmelidir. Planlı söyleşi uygulandıktan sonra öğrenciye yönerge verilerek, betimleneni göstermesi istenmelidir.		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.6.3.1. Günlük rutin içinde verilen yönergeleri yerine getirir.	1.1. Günlük rutin içinde kendisine verilen yönergeleri yerine getirir. 1.2. Günlük rutin içinde gruba verilen yönergeleri yerine getirir.	Etkinlik Temelli Öğretim	Gözlem-Kontrol Listesi
1.6.3.2. Dinleme ve takip becerileri gerektiren yönergeleri söylediği sıra ile yerine getirir.	2.1. Psikomotor becerileri içeren yönergeleri söylediği sıra ile yerine getirir. 2.2. Dinleme ve takip becerileri gerektiren yönergeleri söylediği sıra ile yazarak, boyayarak, çizerek, işaretleyerek vb. yerine getirir.	Etkinlik Temelli Öğretim	Kontrol Listesi
Bölüm 3 Yönergeleri Yerine Getirme			
Açıklamalar	<p>Tüm hedef davranışlar için yönergelerin bir kez verilmesine dikkat edilmelidir. Eğer öğrenciler yapamıyorsa ya yönergeler basitleştirilmeli ya da bir önceki aşamaya dönülmelidir.</p> <p>1. hedef ve hedef davranışlar için çalışmaya basit yönergeler ile başlanmalıdır. Gruba verilen yönergelerin, öğrencilerin rahatça duyabileceği şekilde okunmasına ya da söylenmesine dikkat edilmelidir.</p> <p>2.1. hedef davranışı için seçilen yönergelerde öğrencinin bildiği kavramların kullanılmasına özen gösterilmelidir (ör. İki adım ileriye yürü! Sonra etrafında dön! Sıçrayarak üç adım at!). Yönerge cümlelerindeki sözcük sayısı ve yönerge sayısı öğrencilerin performanslarına göre belirlenmelidir.</p> <p>2.2. hedef davranışı için öğrenciye yazma, boyama, çizme, işaretleme vb. becerileri içeren yönergeler verilmelidir. Seçilen yönergelerde öğrencinin bildiği kavramların kullanılmasına özen gösterilmelidir (ör. Resimdeki balonun içine bir çizgi çiz! Balonun yanına bir bulut resmi yapıştır! Bulutun altına yağmur damlaları çiz!).</p> <p>Örnek öğretme-öğrenme süreci bölümünde 2.1. hedef davranışı için ders planı, "Ders Planı Örneği VI" da yer almaktadır.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
<p>Bölüm 4</p> <p>Resimli Anlatılarla İlgili Sorulara Cevap Verme</p> <p>Hedef</p> <p>1.6.4.1. Resimleri gösterilerek, çeşitli türde anlatıları dinledikten sonra ilgili sorulara cevap verir.</p>	<p>Hedef Davranışlar</p> <p>1.1. Dinlediği bir öykü ile ilgili sorulara sorulara cevap verir.</p> <p>1.2. Dinlediği sıralı bir olayla ilgili sorulara sorulara cevap verir.</p> <p>1.3. Tanımlanan bir varlığın özelliklerini dinledikten sonra sorulara sorulara cevap verir.</p> <p>1.4. Dinlediği bir anı ile ilgili sorulara sorulara cevap verir.</p> <p>1.5. Problem, çözüm ve sonuçtan oluşan bir olayı dinledikten sonra sorulara sorulara cevap verir.</p> <p>1.6. Karşılaştırılan iki ögenin özelliklerini dinledikten sonra sorulara sorulara cevap verir.</p> <p>1.7. Nedenleri ve sonuçları olan bir sorunu dinledikten sonra sorulara sorulara cevap verir.</p>	<p>Planlı Söyleşi</p> <p>Soru-Cevap</p> <p>Paylaşımlı Kitap Okuma</p>	<p>Kontrol Listesi</p>
<p>Açıklamalar</p>	<p>Tüm hedef davranışlar için resimler ya da resimli kitaplar kullanılmalıdır. Planlı söyleşi yapılırken; önce resimlerle birlikte söz konusu anlatılar öğretmen tarafından yapılmalı, öğrencilerin dil ve anlatımları / ifadeleri genişletilmeli ve öğrencinin konuşması desteklenmelidir. Daha sonra öğrencinin önünden resimler kaldırılmadan sorular yöneltilmelidir. İfade edici dil becerileri olmayan öğrencilerden sorulara resimden göstererek cevap vermesi istenmelidir.</p> <p>1.1., 1.2. ve 1.4. hedef davranışlarının öğretiminde sıralı olay / öykü kartları kullanılmalıdır. 1.2. hedef davranışı için seçilen sıralı olaylar basit olmalıdır (ör. "Bir kızın kediye süt vermesi, kedinin sütü içmesi, sonra kedinin kızın elini yalaması" resimlerinden oluşan sıralı olay kartları sunulabilir.)</p> <p>1.3., 1.5., 1.6. ve 1.7. hedef davranışlarında anlatılanlar öğrencinin kendi yaşantısından seçilen varlık ve olaylar olmalıdır. Örneğin 1.3. hedef davranışı için annesi ya da sevdiği bir evcil hayvanın tanıtılması, 1.5. hedef davranışı için dağınık bir oda probleminin çözümü, 1.6. hedef davranışı için sevdiği iki hayvanın karşılaştırılması, 1.7. hedef davranışı için okula geç kalmanın nedenleri-sonuçları konuları örnek olarak verilebilir.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
1.6.5.1. Çeşitli türde anlatılan dinledikten sonra ilgili sorulara cevap verir.	<p>1.1. Dinlediği bir cümle ile ilgili sorulan sorulara cevap verir.</p> <p>1.2. Dinlediği bir öykü ile ilgili sorulan sorulara cevap verir.</p> <p>1.3. Dinlediği sıralı bir olayla ilgili sorulan sorulara cevap verir.</p>	Doğrudan Öğretim Yöntemi Soru-Cevap	Kontrol Listesi
Bölüm 5 Dinledikleriyle İlgili Sorulan Sorulara Cevap Verme			
Açıklamalar	<p>1.1. hedef davranışı için seçilen cümleler belli bir anlam bütünlüğüne sahip ve öğrencinin yaşantısına uygun cümleler olmalıdır (ör: "Zeynep'in kalemi dün okulda kaybolmuş" ya da "Sevgi sabah parkta oynarken salıncaktan düştü" gibi cümleler belirlenmelidir).</p> <p>1.2. hedef davranışı için basit olaylar seçilmelidir (ör: Aslı sakıya tohum ekti, tohumu suladı, tohum büyüyerek çiçek oldu).</p> <p>Tüm hedef davranışlar için seçilecek cümleler ve cümle ögeleri resimlenebilir olmalıdır.</p> <p>Tüm hedef davranışlar için önce öğretmen şematik düzenleyici kullanarak, anlatılacak bilgi birimi öğelerini (nerede, ne zaman, kim vb.) uygun şematik düzenleyiciye yerleştirmelidir. Örneğin "Zeynep'in kalemi sabah okulda kaybolmuş" cümlesi için kavram şeması kullanılabilir. Şemanın ortasına cümle yazılır. Daha sonra 5N 1K soruları sorularak, şemaya cevabı görselleşen resim yerleştirilir. Arkasından cümle tekrar söylenir ve öğrencilerin sorulara cevap vermesi istenir. Bu öğretim birkaç cümle örneği ile tekrar edilir.</p> <p>Hedef davranışlar için kullanılacak şematik düzenleyiciler bilgi türüne uygun olmalı, ayrıca şematik düzenleyicilerde sorulacak sorulara ipucu oluşturan resimler bulunmalıdır.</p>		

SÖZLÜ İLETİŞİM

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
Bölüm 1 Konuşma Kuralları	Hedef 1.7.1.1. Konuşma kurallarına uyar. 1.1. Konuşan kişiyi sessizce dinler. 1.2. Konuşma sırasında konuşan kişi ile göz teması kurar. 1.3. Konuşmak için sırasını bekler. 1.4. Konuşurken sesini uygun kullanır.	Doğrudan Öğretimle Kural Öğretimi Video Model	Gözlem
Açıklamalar	Konuşma kurallarına yönelik hedef davranışların öğretiminde, kurallara doğrudan öğretim ile model olunabileceği gibi video model de kullanılabilir. Hedef davranışların kalıcılığını sağlamak ve süresini artırmak için öğrencinin doğru şekilde sergilediği hedef davranışların pekiştirilmesi önemlidir. Bu noktada öğrenci için en uygun ve etkili pekiştirme seçilmeli ve öğrencinin uygun konuşma davranışları betimlenerek pekiştirilmelidir.		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
<p>Hedef</p> <p>1.7.2.1. Cümlelerin anlamlarını ve söz dizimlerini ayırt eder.</p>	<p>Hedef Davranışlar</p> <p>1.1. Söylenen cümle ile ilişkili resmi gösterir. 1.2. Söylenen cümleleri tekrar eder. 1.3. Eksik bırakılan cümlelerin devamını söyler. 1.4. Söylenen sözcüklerden cümle oluşturarak söyler.</p>	<p>Planlı Söyleşi Doğrudan Öğretim Yöntemi</p>	<p>Kontrol Listeleri Ölçüt Bağlı Ölçü Araçları</p>
<p>Bölüm 2 Alıcı ve İfade Edici Anlam –Söz Dizimi</p>	<p>Hedef Davranışlar</p> <p>1.1. Söylenen cümle ile ilişkili resmi gösterir. 1.2. Söylenen cümleleri tekrar eder. 1.3. Eksik bırakılan cümlelerin devamını söyler. 1.4. Söylenen sözcüklerden cümle oluşturarak söyler.</p>	<p>Planlı Söyleşi Doğrudan Öğretim Yöntemi</p>	<p>Kontrol Listeleri Ölçüt Bağlı Ölçü Araçları</p>
<p>Açıklamalar</p>	<p>Bu hedef davranışların hem dil hem de okuma ve yazma becerilerine katkısı bulunmaktadır. Bu bölümde Türkçenin söz dizimsel ve anlamsal yapısının fark ettirilmesi amaçlanmaktadır. Bu hedef davranışların erken dönemde öğrencilere kazandırılması, öğrencinin dili doğru ifade etmesine ve anlamasına katkıda bulunur. Özellikle kısa cümlelerle konuşan öğrencilerde 1.2., 1.3. ve 1.4. hedef davranışları önemlidir.</p> <p>1.2., 1.3. ve 1.4. hedef davranışları için önce kısa cümlelerle başlanmalı, daha sonra cümle uzunlukları ve karmaşıklığı artırılmalıdır.</p> <p>Örnek öğretme-öğrenme süreci bölümünde 1.1. hedef davranışı için ders planı, "Ders Planı Örneği VII"de yer almaktadır.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
<p>Bölüm 3</p> <p>Sözcük Dağarcığı</p> <p>1.7.3.1. Sözcük dağarcığını geliştirir.</p>	<p>Hedef Davranışlar</p> <p>1.1. Günlük rutinlerde kullanılan sözcükleri uygun bağlamlarda kullanır. 1.2. Yeni sözcükleri uygun bağlamlarda kullanır. 1.3. Söylenen sözcüklerin ait olduğu kategoriyi söyler.</p>	<p>Etkinlik Temelli Öğretim Tekrarlı Kitap Okuma Tepki İsteme-Model Olma Genişletme-Dilsel Haritalama-Betimsel Konuşma Paylaşımlı Kitap Okuma Doğrudan Öğretim Yöntemi ile Kavram Öğretimi</p>	<p>Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı Dil Örneği Alma Kontrol Listesi</p>
<p>Açıklamalar</p>	<p>1.1. hedef davranışı için günlük rutinler sırasında kullanılan sözcüklerin listesi oluşturulmalıdır. Bu sözcükler günlük rutinler sırasında öğretilebilir. Günlük rutinler, tekrarlı bağlamlar olduğu için öğrencinin bu sözcükleri tekrarlı olarak duymasını ve dolayısıyla öğrenmesini kolaylaştırır. Ayrıca günlük rutinler sırasında kullanılan sözcükleri içeren resimli bir kitaba tekrarlı olarak bakılarak da öğrencinin birçok sözcüğü kazanması sağlanabilir.</p> <p>1.2. hedef davranışı için öğrenci yeni sözcükleri birçok derste duyabilir. Bu sözcüklerin kazandırılması için sözcük anlamlarının somutlaştırılması gerekmektedir. Örneğin ilk okuma-yazmada öğrencinin bilmediği bir sözcük oluşturularak okutulduğunda, bu sözcüğün anlamını öğretmek amacıyla resmi ya da gerçek nesne gösterilebilir. Ayrıca yeni sözcüklerin öğretiminde paylaşımlı kitap okuma, tekrarlı resimli kitap okuma, tepki isteme-model olma, genişletme, dilsel haritalama ve betimsel konuşma gibi teknikler kullanılabilir. Bu tekniklerle ilgili açıklamalar programın giriş bölümünde yer almaktadır.</p> <p>1.3. hedef davranışında sözcüklerin ait olduğu kategoriyi öğretmek için kavram öğretimi yapılmalıdır. Böylece kategoride yer alan öğeleri diğer öğelerden ayırması ve kategoriyi isimlendirmesi söz konusu olabilir. Ayrıca bu hedef davranışın öğretilmesinin ardından öğrencilerin belli bir kategoriye ait olmayan sözcüğü belirlemesine yönelik etkinlikler yaptırılmalıdır (ör. Hangisi meyve değil?).</p> <p>1.3. hedef davranışı için meyveler, sebzeler gibi öğrencilerin yaşantısında var olan kavram kategorileri seçilmelidir.</p>		

Hedef	Hedef Davranışlar	Önerilen Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Önerilen Ölçme ve Değerlendirme Yöntem ve Araçları
<p>Bölüm 4 Olayları ve Durumları Anlatma</p> <p>1.7.4.1. Resimlerle gösterilen farklı türdeki olayları ve durumları anlatır.</p>	<p>1.1. Resimleri gösterilen bir öyküyü anlatır. 1.2. Resimleri gösterilen sıralı bir olayı anlatır. 1.3. Resmi gösterilen bir varlığı tanımlar.</p>	<p>Planlı Söyleşi Kümülatif Tekrar Stratejisi Tekrar Anlatma Paylaşımılı Kitap Okuma</p>	<p>Kontrol Listesi</p>
<p>Açıklamalar</p>	<p>Bu hedef davranışlar gruba ya da bireysel olarak; planlı söyleşiler, kümülatif tekrar stratejisi ile birlikte kullanılarak öğretilmelidir. Planlı söyleşilerde öğrenciye resim gösterilerek, belirli sorularla resim hakkında konuşması istenmelidir. Öğrencinin verdiği cevaplar düzelterek ya da genişletilerek dönüt verilmelidir. Her bir resimden sonra öğrenciden resmi anlatması, ikinci resme geldiğinde birinci ve ikinci resimde gördüklerini anlatması şeklinde kümülatif tekrar stratejisi, planlı söyleşi ile birlikte kullanılmalıdır. Daha sonra da resimler ortamdan kaldırılarak tekrar anlatma tekniği kullanılmalıdır.</p> <p>1.2. ve 1.3. hedef davranışları için, olay ya da varlık kartlarının öğrencinin günlük yaşantısından seçilen olay resimleri ve günlük yaşantısında karşılaştığı kişi, nesne, hayvan gibi varlık resimlerinin olmasına özen gösterilmelidir. Örneğin 1.2. hedef davranışı için ağaca çıkan çocuk resmi, ağaçtan elma koparan çocuk resmi ve ağaçtan inen çocuk resmi, 1.3. hedef davranışı için bir kız resmi kullanılabilir.</p>		

ÖRNEK ÖĞRETME-ÖĞRENME SÜRECİ

DERS PLANI ÖRNEĞİ - I

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Okuma-Yazma	Kademe : 1
Öğrenme Alanı : Öğrenmeye Hazırlık	Bölüm : Görsel Algı
	Önerilen Süre : 25 dk.
BÖLÜM-2	
Hedef	1.1.2.5. Aynı çeşitte / renkte / boyutta olan nesnelere özellikleri farklı olan nesneyi gösterir.
Hedef Davranışlar	5.1. Farklı olan nesneyi gösterir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Elma, elma, kalem (birinci öğretim seti) Bebek, top, top (ikinci öğretim seti) Araba, araba, silgi (üçüncü öğretim seti) Kalem, toka, kalem (dördüncü öğretim seti)
Ortam Düzenlemeleri	Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyarılardan arındırılır. Işı ve ışık ayarlanır. Öğrencinin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Öğretmenin çalışma sırasında kullanacağı materyaller, öğrencinin hareket alanında olmayacak şekilde, öğretmenin yanında hazır bulundurulur.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Tablet uygulamaları öğrencilerin ilgisini çekeceğinden, tablet uygulamaları üzerinden bir önceki hedef olan eşleme becerisi ile ilgili etkinlikler yapılabilir.
Güdüleme	Öğretmen, öğrenciyi araç-gereçleri göstererek "Bugün seninle farklı olanı bulma çalışması yapacağız. Sen çalışmanın sonunda farklı olanı bulmayı öğreneceksin." der.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	"Çalışmamız sırasında senden uymanı istediğim bazı kurallar var: 'Bak!' dediğimde bakacaksın (öğretmen, nesne veya resimlere nasıl bakacağıyla ilgili model olur), 'Göster!' dediğimde böyle göstereceksin, beni sessizce dinleyeceksin, 'Bekle!' dediğimde de bekleyeceksin, tamam mı? Bu kurallara uyarasan çalışmamızın sonunda kazanacaksın." diyerek öğrencinin uyması gereken kuralları ve etkili olduğu bilinen pekiştireci açıklar. Daha sonra öğrenciyi "Bak, bunlarla çalışacağız." denerek, öğretim sırasında kullanılacak araç-gereçler tanıtılır, öğrencinin incelemesine izin verilir. Araçların tanıtımı bittikten sonra öğretmen, öğrenciyi "Hazırsan çalışmamıza başlayalım, hazır mısın?" (Dikkat işareti) der ve öğrenciden sözel ifade ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt bekler. Öğrenci hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciyi, "Aferin, çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayalım." diyerek öğretim sürecine başlar.
Uygulama	Öğretmen birinci öğretim setinde bulunan materyalleri (elma – elma - kalem) yan yana masaya dizer (burada dikkat edilmesi gereken, farklı olan nesnenin her seferinde yerinin değiştirilmesidir; örneğin farklı olan nesne her seferinde materyal setinin son nesnesi olarak bulunduğu öğrenci bundan ipucu olarak tepki verebilir). Öğretmen "Buna bak, buna bak!" yönergesiyle nesnelere tek tek öğrenciyi gösterir. Öğretmen, bir taraftan her bir nesneye öğrencinin dikkatini çekerken diğer taraftan da nesnelere tek tek isimlerini söyler ya da söyler. Öğrenciyi "Şimdi beni dikkatle izle!" diyerek dikkat işaretini verir. Daha sonra masadaki aynı olan iki nesneyi göstererek / bir araya getirerek "Bak, bunlar aynı; bu da elma, bu da elma." der. Masadaki farklı olanı ise eline alarak "Ama bu farklı, bak bu elma değil, bu farklı." der. Masadaki materyallerin yerlerini değiştirerek, "Şimdi sıra sende, farklı olanı göster!" der. Eğer öğrenci gösterirse öğretmen betimleyerek "Aferin, çok güzel, farklı olanı gösterdin." diyerek öğrencinin doğru tepkisini pekiştirir. Öğrenci farklı olanı gösteremezse ya da tepki vermezse, kararsız kalırsa öğretmen aynı şekilde öğretimi tekrar eder. Öğrenci birinci öğretim setinde doğru tepki verinceye kadar bu işlem tekrar edilir. Öğrenciden birinci sette doğru tepki alınınca diğer üç öğretim seti ile aynı şekilde öğretime devam edilir. Dört öğretim seti ile de çalışıldıktan ve öğrenciden doğru tepki aldıktan sonra öğretmen öğrenciyi çalışmanın sona erdiğini söyler. "Evet, çalışmamız bitti; bugün seninle farklı olanı gösterme çalışması yaptık." diyerek hedef davranışı özetler. Öğretmen "Evet, çok güzel beni dinliyorsun, 'Bak!' dediğimde baktın, 'Göster!' dediğimde gösterdin, 'Bekle!' dediğimde bekledin. Çok beğendim, aferin sana." diyerek öğrencinin uyduğu kuralları söyler ve öğrenciyi pekiştirir. Öğretimin hemen arkasından değerlendirmeye geçilir. * Farklı olanı bulma çalışmalarında, öğrencinin bilişsel özelliklerini de dikkate alarak daha az olumsuz örneklerle başlamalı ve giderek olumsuz örnek sayısını artırmalısınız.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

"Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı" ile değerlendirme yapılır.

Değerlendirme Materyalleri:

- Portakal, portakal, şeker (birinci değerlendirme seti)
- Kaşık, kalemtırış, kaşık (ikinci değerlendirme seti)
- Bebek, bebek, toka (üçüncü değerlendirme seti)
- Silgi, muz, muz (dördüncü değerlendirme seti)

Öğretmen bu kez değerlendirme setlerindeki araç-gereçleri göstererek "Bak, yine seninle farklı olanı bulmaya çalışacağız ama bu sefer farklı olanı hep sen bulacaksın, tamam mı?" diyerek süreçte öğrenciden beklenen davranışı söyler. Sonra, çalışma sırasında öğrencinin uyması gereken kuralları ve öğrencinin kazanacağı ödülü tekrar hatırlatır. Daha sonra öğrenciye "Hazırsan çalışmamıza başlayalım, hazır mısın?" der ve öğrenciden sözel ifade ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt bekler. Öğrenci hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye, "Aferin, çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayalım." diyerek değerlendirme sürecine başlar.

Birinci değerlendirme setindeki materyalleri masaya dizer ve her seferinde "Buna bak, buna bak!" yönergesiyle nesnelere tek tek gösterir. Öğrencinin bakmasını pekiştirir. Daha sonra "Farklı olanı göster!" yönergesini verir. Öğrenci doğru olanı gösterirse hiçbir tepki vermeden kayıt çizelgesinin "evet" sütununa (+) işareti koyar ve diğer setle değerlendirmeye geçer. Öğrenci yanlış olanı gösterirse veya kararsız kalırsa öğretmen yine hiçbir tepki vermeden kayıt çizelgesinin "hayır" sütununa (-) işareti koyar. Öğrenci tepkisiz veya kararsız kalırsa yukarıdaki gibi bir kez daha soruyu yineler. Öğrenci yine kararsız kalırsa veya tepkisiz kalırsa kayıt çizelgesinin "hayır" sütununa (-) işaretini koyar. Diğer soruları da aynı şekilde uygular. Öğretmen, öğrenci dört değerlendirme setinden en az üçünü doğru yapıyorsa bir sonraki hedef davranışın öğretimine geçer. Ancak öğrenci bu ölçütü sağlamıyorsa aynı öğretim sürecini, değerlendirmede kullandığı araç-gereçlerle tekrarlar.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - II

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Okuma-Yazma	Kademe : 1
Öğrenme Alanı : Erken Okuryazarlık	Bölüm : Yazı Farkındalığı
	Önerilen Süre : 30 dk.
BÖLÜM-2	
Hedef	1.2.1.3. Yazının yönünü fark eder.
Hedef Davranışlar	3.3. Yazının soldan sağa olan yönünü işaret eder.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Yazıca Zenginleştirilmiş Oyun
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Renkli zarflar, zarfların içinde çeşitli hayvan resimleri ve hayvanların hareketlerini taklit yönergelerinin yazılı olduğu kartlar (tavşan gibi zıpla, maymun gibi yürü, ördek gibi konuş vb.), bir büyük renkli zar.
Ortam Düzenlemeleri	Öğretmen ve öğrenciler yerde minderlerin üzerinde daire olacak şekilde oturur. Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırılır. Isı ve ışık ayarlanır.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğrencilerin dikkatini çekmek için sevdikleri bir hayvanla ilgili bir şarkı dinletilir.
Güdüleme	Öğretmen, öğrencileri öğretime hazırlamak amacıyla "Çocuklar, bugün sizinle güzel bir oyun oynayacağız. Oyunumuzda bazı hayvanları taklit edeceğiz ve birlikte çok eğleneceğiz. Bakın, burada renkli zarflar var, zarfların içinde de hayvanların resimleri var. Bakın, bir de burada bir büyük zar var, bu zarın her yüzü farklı bir renk gördünüz mü, çocuklar?" diyerek materyalleri öğrencilere tanıtır, incelemelerine izin verir.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	Öğretmen materyalleri tanıttıktan sonra öğrencilere çalışma sırasında uymaları gereken kuralları açıklar ve öğrencilerin bu kuralları yerine getirmek için ne yapacağıyla ilgili model olur. Öğretmen öğrencilere "Şimdi bu oyunu oynarken, 'Bak!' dediğimde bakacaksınız, 'Dinle!' dediğimde beni dinleyeceksiniz, 'Bekle!' dediğimde de bekleyeceksiniz, 'Oku!' dediğimde de yazanları benden sonra benim gibi okuyacaksınız, tamam mı?" der. Ayrıca varsa öğrenciler için konulmuş diğer kuralları (yerinde sessizce oturma vb.) açıklar.
Uygulama	Öğretmen öncelikle oyunun nasıl oynandığını öğrencilere anlatır. "Evet, çocuklar, önce size bu oyunun nasıl oynandığını anlatacağım, şimdi beni dikkatli bir şekilde dinleyin. Bakın, bu renkli zarfların olduğu kutuyu böyle ortaya koyacağız. Sonra bu renkli zarı sırayla atacağız. Zarı attığınızda hangi renk üste gelirse, o renk bir zarf alacaksınız elinize. Sonra zarfı açıp içinden hangi hayvanın resminin çıktığını söyleyeceğiz. Sonra bu hayvanın hangi hareketi yaptığını anlamak için zarı atan arkadaşınıza birlikte hayvan resminin altında yazan yazıları okuyacağız. Sonra o arkadaşınız orada yazan hayvan hareketinin taklidini yapacak bize... Çok eğleneceğiz! Şimdi hazırsanız, önce ben nasıl oynandığını size bir kere de yaparak göstereceğim." der ve oyunun baştan sona nasıl oynandığını kendisi oynayarak gösterir. Ardından çocuklarla birlikte oyun oynamaya başlanır. Öğretmen bir çocuk seçer ve oyunu başlatır. Çocuk zarı atar, zarın üstündeki renkle aynı renk olan bir zarfı kutudan alır. Öğretmen zarfı çocukla birlikte açar, "Aaaa sana hangi hayvan çıktı, bu hangi hayvan?" diye sorar. Öğrencinin doğru tepkisi "Aferin, evet bu, doğru bildin." denerek pekiştirilir, yanlış tepki vermesi ya da tepki vermemesi durumunda ise öğretmen hayvanın adını söyler ve öğrenciye söyler. Daha sonra "Acaba bu resmin altında ne yazıyor, hayvanın hangi hareketi yazıyor, biz hayvanın hangi hareketini taklit edeceğiz acaba?" der. Sonra çocuklara resimli-yazılı kartı göstererek; "Okuyalım mı burada ne yazıyor?" diye sorar (okumaya karşı istek oluşturma). Öğretmen tüm çocukların yazıyı görmesini sağlayacak bir şekilde ve yazının soldan sağa olan yönünü işaret ederek yazıyı okur. Örneğin bakın burada "Yılan gibi sürün." yazıyor, der. Sonra öğretmen "Bakın, ben yazıya buradan başladım, bu tarafa doğru okudum gördünüz mü?" diyerek yazı yönüne bir kez daha işaret eder ve yazıyı okur. Daha sonra öğrenciden de yazıyı okumasını ister. Çocuğun okumayı taklit etmesini pekiştirir. Sonra öğrenciden yönergede yazılı olan hayvan hareketini (yılan gibi sürün) taklit etmesini ister. Öğrenci hayvan hareketini yapar, öğretmen öğrenciyi alkışlatır, hep birlikte eğlenirler. Öğretmen oyun sırasında resimlerin altında yazan yönergeleri okurken her seferinde yazı yönünü işaret ederek okur. Tüm çocuklar en az üç kez zar atıp oyunu üç kez oynayınca kadar öğretimi sürdürür. Oyun sırasında ara ara öğrencilerin kurallara uyması ve çalışma davranışları pekiştirilir. Örneğin "Siz beni ne güzel dinliyorsunuz, 'Bak!' dediğimde bakıyorsunuz, ben okurken bana bakıyorsunuz, 'Oku!' dediğimde benim gibi okuyorsunuz, yerinizde sessizce oturuyorsunuz. Bravo size, çok beğendim." gibi sözel pekiştiricilerle öğrencilerin uygun çalışma davranışları pekiştirilir. Öğretmen oyunun ikinci turunda yazıyı okumadan önce, zarfı çeken öğrenciye "Şimdi ben burada yazanı okuyacağım, nereden nereye doğru okuyacağımı sen işaret et!" diyerek öğrencilerin hedef davranışı kazanıp kazanmadıklarını yoklar. Öğrencinin soldan sağa yazı yönünü doğru işaret etme davranışını yine yazının soldan sağa yönünü işaret ederek "Evet, doğru gösterdin, ben bu yazıyı buradan başlayıp buraya doğru okuyacağım. Aferin sana, çok güzel bildin." vb. sözlerle pekiştirir. Öğrencinin yanlış tepki vermesi ya da tepkisiz kalması durumunda da öğretimi tekrarlar.

Uygulama

Öğretmen her çocuğun en az üç kez oyunu oynadığından emin olduktan sonra oyunu bitirir. Ancak öğrencilerin etkinliği zamanında sonlandırmaları için etkinliğin biteceğinden çocukları haberdar eder. Bunun için "Evet çocuklar, herkes bir kere daha zar atacak, oynayacak, sonra oyunumuz bitecek." ya da "Şimdi son iki arkadaşınız kaldı, onlar da oynadıktan sonra oyunumuz bitecek." gibi ifadeler kullanır. Ayrıca oyunu bitirirken "Evet çocuklar, bugünkü oyunumuz burada bitti, çok eğlendik değil mi? Ama biliyor musunuz, bu oyunu sonra yine oynayacağız." der. Ardından öğretmen "Peki, biliyor musunuz, biz bu eğlenceli oyunu oynarken bir de yazının nereden başlanıp nereye doğru okunduğunu da öğrendik." der ve aynı anda öğrencilere hatırlatmak için kartların birinin üzerinde yazının soldan sağa yönünü bir kez daha işaret eder. Ardından öğrencilere "Çalışmamız boyunca yerinizde sessizce oturdunuz, beni dinlediniz, 'Bak!' dediğimde baktınız, 'Göster!' dediğimde gösterdiniz, 'Oku!' dediğimde benim gibi okudunuz. Tüm bu kurallara uduğunuz için size çok teşekkür ederim." der ve tek tek kurallara uyan çocukları tebrik eder.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Gözlem – Kontrol Listesi

Değerlendirme, oyun sırasında gözlem yolu ile yapılır. Öğretmen oyunun üçüncü turunda hayvan kartlarında bulunan yazıyı okumadan önce zarfı çeken öğrenciyeye "Şimdi ben burada yazanı okuyacağım, nereden nereye doğru okuyacağımı sen işaret et!" diyerek öğrencilerin hedef davranışı kazanıp kazanmadıklarını gözlemler. Öğretmen, öğrencinin doğru ya da yanlış tepkilerine herhangi bir tepki vermeden, öğretim sonu değerlendirme formuna işaretler. Öğrencinin tepkisiz kalması durumunda ise yönerge tekrar edilir. Öğrencinin yanlış ya da doğru tepki vermesinin ardından yazı yönü işaret edilmeden yazı okunur ve oyuna devam edilir.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - III

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Okuma-Yazma	Kademe : 1
Öğrenme Alanı : İlk Okuma-Yazma	Aşama 1 : Sesi Fark Etme
	Önerilen Süre : 15 dk.
BÖLÜM-2	
Hedef	1.3.1.1. Tanıtılan sesi ayırt eder.
Hedef Davranışlar	1.1. Tanıtılan sesle başlayan sözcüklerin görsellerini gösterir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	"t" sesi ile başlayan ve başlamayan sözcüklerin görselleri; <ul style="list-style-type: none">• top /diş - taç - kol• tarak / tavuk - sinek - havuç• misket / tavşan - tasma - mantar• cüzdan / terlik - mendil - timsah
Ortam Düzenlemeleri	Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyarlardan arındırılır. Isı ve ışık ayarlanır. Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Öğretmenin çalışma sırasında kullanacağı materyaller, öğrencinin hareket alanında olmayacak şekilde, odanın bir köşesinde hazır bulundurulur.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğrenciye "t" sesi ile ilgili şarkılar dinletilebilir, "t" sesi ile ilgili kısa bir öykü anlatılabilir veya "t" sesi ile ilgili tekerlemeler okunabilir.
Güdüleme	Öğretmen, öğrenciye araç-gereçleri göstererek "Bugün seninle 't' sesi ile başlayan sözcükleri bulma' çalışması yapacağız. Önce ben sana t sesi ile başlayan ve başlamayan resimler göstereceğim, birlikte bu resimlerde neler olduğunu söyleyeceğiz. Daha sonra ben t sesi ile başlayanları göstermeni isteyeceğim. T sesi ile başlayanları bulmak için beni dikkatli bir şekilde dinlemesin. T sesi ile başlayanları gösterebilirsen yakında bu sesi yazmayı ve okumayı öğrenebileceksin." der.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	"Çalışmamız sırasında senden uymanı istediğim bazı kurallar var: 'Bak!' dediğimde bakacaksın, 'Dinle!' dediğimde sessiz bir şekilde yüzüme bakarak beni dinleyeceksin, 'Göster!' dediğimde göstereceksin. Bu kurallara uyarasan çalışmamızın sonunda... kazanacaksın." diyerek öğrenci için etkili olduğu bilinen pekiştirici ve kuralları açıklar. Daha sonra öğrenciye "Hazırsan çalışmamıza başlayalım, hazır mısın?" der ve öğrenciden sözel ifade ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt bekler. Öğrenci hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye, "Aferin, çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayalım." diyerek öğretim sürecine başlar.
Uygulama	Öğretmen t sesi ile başlayan ve başlamayan bir ya da iki heceli sözcüklerin resimlerini gösterir, t sesine vurgu yaparak söyler. Daha sonra öğrenci ile birlikte söyler (ör. top-diş-taç-kol). Öğrenciden T sesi ile başlayan sözcüklerin resimlerini göstermesi istenir. Gösterirse pekiştirilir, göstermezse öğretmen sözcükleri vurgulu şekilde söyleyerek öğretimi tekrar eder. Öğrenci göstermezse öğretmen t sesi ile başlayanları göstererek t sesini vurgular, diğer örneklerdeki isimleri söyleyerek "t sesi ile başlamıyor." der. Öğrenci birinci öğretim setinde doğru tepki verinceye kadar bu işlem tekrar edilir. Öğrenciden birinci sette doğru tepki alınınca diğer üç öğretim seti ile öğretime devam edilir.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme:	
Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı ile değerlendirme yapılır.	
Değerlendirme Materyalleri: "t" sesi ile başlayan ve başlamayan sözcüklerin görselleri ;	
<ul style="list-style-type: none">• a) taş - raf - diş - tas• b) halı - toka - tava - kapı• c) lamba - toprak - radyo - tuzluk• d) tilki - limon - fener - torba	
Öğrenci ve öğretmen masada karşılıklı oturur. Öğretmen, öğrenciye araç-gereçleri gösterir, gerekirse kuralları hatırlatır. Araçların tanıtımı bittikten sonra öğretmen, öğrenciye "Hazırsan çalışmamıza başlayalım, hazır mısın?" der. Öğrenci hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye, "Aferin, çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayalım." diyerek değerlendirme sürecine başlar.	
Birinci değerlendirme setindeki materyalleri masaya dizer ve "Buna bak!" yönergesiyle nesnelere tek tek gösterir ve isimlerini söyler. Daha sonra "T sesi ile başlayan sözcüklerin resimlerini göster!" yönergesini verir. Öğrenci doğru olanı gösterirse, hiçbir tepki vermeden kayıt çizelgesinin "evet" sütununa (+) işareti koyar ve diğer setle değerlendirmeye geçer.	
Öğrenci yanlış olanı gösterirse veya kararsız kalırsa öğretmen yine hiçbir tepki vermeden kayıt çizelgesinin "hayır" sütununa (-) işareti koyar. Öğrenci tepkisiz veya kararsız kalırsa yukarıdaki gibi bir kez daha soruyu yineler. Öğrenci yine kararsız kalırsa veya tepkisiz kalırsa kayıt çizelgesinin "hayır" sütununa (-) işaretini koyar. Diğer soruları da aynı şekilde uygular. Öğretmen, öğrenci dört değerlendirme setinden en az üçünü doğru yapıyorsa öğrencinin kaldığı hedef davranıştan bir sonraki öğretim oturumundan devam eder. Öğrenci bu ölçütü sağlamıyorsa öğretim sürecini tekrar eder.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ - IV

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Okuma-Yazma Öğrenme Alanı : Okuduğunu Anlama	Bölüm : Cümle Anlama Kademe : 1 Önerilen Süre : 30 dk.
BÖLÜM-2	
Hedef	1.4.4.1. Okuduğu çeşitli bilgi birimleri içeren cümlelerle ilgili sorulan sorulara cevap verir.
Hedef Davranışlar	1.1. Okuduğu cümlelere ait olan resimleri gösterir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	3-4 sözcükten oluşan en az 12 tane cümle kartı, bu cümleleri anlatan ve anlatmayan resimler. Ayrıca 3-4 sözcükten oluşan cümleler, bu cümleleri anlatan ve anlatmayan resimlerden oluşan slayt. Cümle ve resim örnekleri: <ul style="list-style-type: none">• Cümle: Ali top oynuyor. Resimli kartlar: Top oynayan çocuk resmi / çiçek sulayan kız resmi.• Cümle: Ahmet gazete okuyor. Resimli kartlar: Gazete okuyan bir erkek resmi / yemek yapan erkek resmi.• Cümle: Kedi mama yiyor. Resimli kartlar: Mama yiyen kedi resmi / su içen bir köpek resmi.• Cümle: Küçük bebek ağlıyor. Resimli kartlar: Ağlayan bebek resmi / mama yiyen bebek resmi.
Ortam Düzenlemeleri	Öğrenciler, öğretmeni ve birbirlerini rahat görebilecekleri şekilde, mümkünse U şeklinde otururlar. Ortam öğrencilerin dikkatini dağıtacak uyarılardan arındırılır. Isı ve ışık düzeni sağlanır. Çalışma sırasında kullanacak öğretim materyalleri hazır bulundurulur.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğretmen, öğrencilere okuduğunu anlamanın öneminden bahsederek öğretime başlar.
Güdüleme	Öğretmen öğrencilere "Çocuklar, bugün sizlerle okuduğunu anlama çalışmaları yapacağız. Birlikte bazı resimlere bakacağız, daha sonra baktığımız resimlerden biriyle ilgili bir cümle okuyacağız. Okuduğumuz cümlelerin hangi resmi anlattığını bulacağız. Bu çalışma okuduğumuzu daha iyi anlamamızı sağlayacak." der.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	Öğretmen, öğrencilere "Bugün sizinle resimlere bakacağız, sonra bazı cümleler okuyacağız ve okuduğumuz cümleler ile bu cümleleri anlatan resimleri bulacağız. Böylece, okuduklarımızı daha iyi anlayacağız." diyerek çalışmanın amacını tekrar eder ve çalışma süresince uyulması gereken kuralları "Çalışmamız sırasında yerinizde oturacaksınız, 'Beni dikkatli dinleyin!' dediğimde beni dikkatli dinleyeceksiniz." diyerek açıklar. Öğretmen çalışmanın amacını ve kurallarını açıkladıktan sonra öğrencilerin ilgilerine göre belirlediği ödülü öğrencilere gösterir. Daha sonra öğrencilere "Çalışmamızda burada gördüğünüz resimleri ve cümle kartlarını kullanacağız." diyerek öğrencilerin ders materyallerini incelemelerine fırsat verir. Öğrenciler materyalleri inceledikten sonra öğretmen öğrencilere "Hazırsanız başlayalım." diyerek öğrencilerin tepkisini bekler. Öğrenciler hazır olduğunu söyler ya da bu anlamı taşıyan bir fiziksel tepki verirse öğretmen "Çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayabiliriz." diyerek öğretime başlar.

Uygulama

Model Olma

Öğretmen akıllı tahtadan top oynayan erkek resmi ile çiçek sulayan kız resmini açar. Sonra "Evet, çocuklar şimdi ekrana bakın! Gördüğünüz gibi iki tane resim var. Ben şimdi bu resimleri inceleyeceğim. Daha sonra size bir cümle okuyacağım ve okuduğum cümlelerin bu resimlerden hangisini anlattığını bulacağım." der. Daha sonra yüksek sesle düşünme tekniği ile "Evet, ilk olarak bu resme bakıyorum. Aaaa burada bir çocuk var. Çocuk top oynuyor. Şimdi de bu resme bakayım. Burada bir kız var. Bu kız ise çiçekleri suluyor. Tamam, resimleri çok güzel inceledim." der. Daha sonra öğrencilere dönerek "Çocuklar, ben incelerken siz de resimleri benimle birlikte inceleyebildiniz mi? Kim bu resimleri anlatabilir?" der. Öğrencilerin de resmi anladığından emin olmak için resimlerle ilgili biraz daha konuşur, gerekli ise "Çocuk ne yapıyor?" gibi sorular da yöneltebilir. Daha sonra tahtaya cümleyi yansıtır. "Evet, şimdi de cümleyi okuyorum" der. Cümleyi kendisi okur. Daha sonra sıra ile tüm öğrencilere cümleyi sesli olarak okutur. Her öğrencinin okumasının ardından öğretmen de "Evet, burada Ali top oynuyor, yazıyor." diyerek bir kere de kendisi okur. Daha sonra öğrencilere "Şimdi, evet bu cümlede "Ali top oynuyor, yazıyor. Cümlemizde bir erkek çocuk var, adı Ali. Peki, cümlede Ali ne yapıyor yazıyordu?" diye soru sorar ve kendisi soruyu anında cevaplayarak "Top oynuyor, yazıyordu" diyerek cümlelerin anlamını söyler. Tekrar öğrencilere "Ali ne yapıyor, yazıyordu?" diye sorar. Öğrencilerin doğru tepkilerini onaylayarak pekiştirir. Öğretmen daha sonra "Şimdi resimlere bakacağım, acaba bu cümleyi anlatan resmi bulabilecek miyim?" diyerek slaytta bulunan iki resmi açar (çiçek sulayan kız ve top oynayan erkek çocuk resimleri). Daha sonra yüksek sesle düşünme tekniğini kullanarak okunan cümleyi anlatan resmi bulur, aynı zamanda okunan cümleyi anlatmayan resmi de belirler ve neden cümleyi anlatmadığını da şu şekilde açıklar: "Şimdi ne okumuştuk cümlemizde? 'Ali top oynuyor' diye okumuştuk, bakalım bu resimlerden hangisi bu cümleyi anlatıyor? Evet, bu ilk resimde bir kız çocuğu vardı ama bizim cümlemizde çocuğun adı Ali'ydı. Bir de bakın, bu resimde kız çocuk ne yapıyordu? Çiçek suluyordu ama bizim cümlede okuduğumuz neydi? Ali top oynuyor, yazıyordu, değil mi? O zaman, bu resim bizim okuduğumuz cümleyi anlatmıyor." der. Öğretmen daha sonra "Bir de bu resme bakalım, acaba bu bizim cümlemizi anlatan resim mi?" diyerek diğer resme dikkat çeker. "Bakın, bu resimde neler var? Evet, bu resimde de bir erkek çocuk var. Bizim de cümlemizde Ali, yazıyordu, Ali vardı değil mi? Peki, bu resimdeki çocuk ne yapıyor? Evet, sizin de söylediğiniz gibi top oynuyor. Bizim cümlemizde ne yazıyordu? Ali top oynuyor, yazıyordu. O zaman bizim cümlemizi anlatan resim buuu... Bulduk... Evet, resimlere baktım daha sonra cümleyi okudum ve okuduğum cümleyi anlatan resmi buldum. Ali top oynuyor, yazıyordu. Bu resimde de çocuk top oynuyor. O zaman bu resmin altına cümlemizi yazalım mı?" diye sorar ve akıllı tahtayı kullanarak ilgili resmin altına "Ali top oynuyor." cümlesini getirir. Öğretmen bir kez daha cümleyi okur ve resmi anlatır; neden o resmin cümleyi anlatan resim olduğunu açıklar.

Öğretmen en az üç cümle ile daha öğrencilere model olur. Model olma aşamasından sonra "Şimdi birlikte yapalım." diyerek rehberli uygulama aşamasına geçiş yapar.

* Model olma sayısı öğrencilerin performanslarına göre artırılmalıdır.

Rehberli Uygulama

Bu aşamada öğretmen, öğrencilerin önüne bir cümle ve bu cümleyi anlatan ve anlatmayan birer resim koyar. "Şimdi size verdiğim resimleri inceleyin, daha sonra cümleyi önce içinizden sessizce okuyun, sonra da okuduğunuz cümleyi anlatan resmi bulun ve cümle kartını, cümleyi anlatan resmin üzerine koyun!" der. Sonra tek tek öğrencilerin neler yaptığını kontrol eder. Öğretmen her bir çocuğun yanına giderek önce ne yaptığını kontrol eder, arkasından da kendisinin yanında bir kez daha yapmasını ister. Bunun için önce resimleri eline alır, öğrenciye uzatarak "Bu resimleri dikkatle incele!" der. Öğrenci resimleri inceledikten sonra cümleyi okumasını ister. Öğrencinin doğru okumasını "Evet, harikasin, çok güzel okudun." diyerek pekiştirir. Sonra da "Hadi bakalım, şimdi bu cümleyi al, bu cümleyi anlatan resmin altına koy!" der. Öğrencinin doğru tepkisini betimleyerek pekiştirir. Daha sonra öğrenciye "Neden bu resmi seçtin?" diye sorar ve öğrencinin anlatmasını bekler. Öğrencinin cümlede olanların resimde de olduğunu söylemesini bekler. Öğrencinin doğru tepkisini pekiştirir. Eğer öğrenci cümleyi yanlış resmin üzerine koymuşsa model olma aşamasına geri döner. Öğrenci doğru tepki verinceye kadar öğretimi sürdürür. Tüm öğrencilerin resimleri inceleyerek cümleyi okuduktan sonra cümleyi anlatan resmi bulmalarının ardından önlerindeki cümle ve resimler kaldırılır ve yeni cümle ve resimler verilir. Öğretmen rehberli uygulamalar aşamasında da öğrencilerin performanslarına göre en az dört cümle ile öğretime devam eder. Öğrencilerin bağımsız olarak cümleye ait resimleri bulmaya başlamasıyla birlikte bağımsız uygulamalar aşamasına geçer.

Uygulama

Bağımsız Uygulama

Bu aşamada öğretmen, öğrencilerin önüne bir cümle ve bu cümleyi anlatan ve anlatmayan birer resim koyar. "Şimdi size verdiğim resimleri dikkatle inceleyin, daha sonra cümleyi önce içinizden sessizce okuyun, sonra da okuduğunuz cümleyi anlatan resmi bulun ve cümle kartını, cümleyi anlatan resmin üzerine koyun!" der. Sonra tek tek öğrencilerin neler yaptığını kontrol eder. Bu aşamada öğrenciler her bir cümle ve bu cümleyi anlatan ve anlatmayan resimler ile bağımsız çalışırlar. Öğretmen gerekli yerlerde düzeltici ve onaylayıcı dönütler verir. Öğretmen bağımsız uygulamalar aşamasında da öğrencilerin performanslarına göre en az dört cümle ile çalışmalarını sağlar. Öğrencilerin cümleleri anlatan resimleri doğru eşleştirmelerinin ardından öğretim tamamlanır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı ile değerlendirme yapılır.

Değerlendirme Materyalleri:

Birbirinden farklı 3-4 sözcükten oluşan dört tane cümle kartı ve cümleleri anlatan ve anlatmayan resimleri

Değerlendirme, öğrencilerle bire bir yapılır. Öğretmen öğrencinin önüne cümleyi anlatan ve anlatmayan iki resim koyar, öğrenciye de cümleyi gösterir ve "Şimdi bu cümleyi oku, sonra da bunu okuduğun cümleyi anlatan resmin üzerine koy!" yönergesini verir. Eğer öğrenci cümleyi doğru resim ile eşlerse kayıt çizelgesinin "evet" sütununa artı (+) işareti koyar. Eğer yanlış resim ile eşlerse çizelgenin "hayır" sütununa eksi (-) işareti koyar. Öğrenci tepkisiz veya kararsız kalırsa yukarıdaki gibi bir kez daha soruyu yineler. Öğrenci yine kararsız kalırsa veya tepkisiz kalırsa kayıt çizelgesinin "hayır" sütununa (-) işareti koyar. Öğretmen diğer değerlendirme setlerini de aynı şekilde uygular. Öğrenci bu ölçütü sağlamıyorsa öğretim sürecini tekrar eder.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - V

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Okuma-Yazma Öğrenme Alanı : Yazılı İfade Önerilen Süre : 25dk.lık oturumlarla öğrenci bağımsızlığa ulaşana kadar devam edilmelidir.	Kademe : 1 Bölüm : Yazım Kurallarını Uygulama
BÖLÜM-2	
Hedef	1.5.1.2. Düzenli yazar.
Hedef Davranışlar	2.1. Satır takibi yaparak yazar.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Satırları kırmızı ile belirginleştirilmiş çalışma kâğıtları, kalem, kısa metin örnekleri, hedef davranışın uygulanmasına yönelik çekilmiş olan video örneği
Ortam Düzenlemeleri	Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyarılardan arındırılır. Isı ve ışık ayarlanır. Öğrencinin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Öğretmen ve öğrenci masada yan yana oturur. Öğrencinin yazı yazmak için kullandığı eline göre öğretmen, öğrencinin sağına ya da soluna oturur. Öğrenci masası ve sandalyesi, öğrencinin rahat yazabileceği şekilde ve boyuna uygun olarak seçilmelidir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğrenciye hedef davranışın kazandırılmasında kullanılacak olan kısa metin ilk başta okutulabilir. Sevdiği bir tekerleme okutulabilir.
Güdüleme	Öğretmen, öğrenciye güzel yazı örneklerini göstererek "Bak, bunlar ne güzel yazılmış, çok güzel değil mi? Peki, bu yazılar neden güzel biliyor musun? Çünkü bak bu çizgilerin arasına hiç taşırma- dan yazılmış. Satırın sonuna geldiğinde hemen altındaki satıra yazılmaya devam edilmiş. "Sen de böyle güzel yazılar yazmak ister misin? Böyle güzel yazabilmen için önce satır takibi yaparak yazmayı öğrenmen gerekiyor." der. Öğretmen yine çeşitli yazı örneklerini göstererek, "İşte böyle satır takibi yaparak yazmayı öğrenirsen, bunu başarırsan, ilerde yazıların eskisinden çok daha güzel olacak. Herkes senin yazını daha rahat bir şekilde okuyabilecek." der. Ardından öğretmen, öğrenci- ye sunu planını hissettirebilmek için "Dersimizde önce ben sana bu çalışma kâğıtlarındaki gibi nasıl satır takibi yaparak yazacağını göstereceğim. Önce ben yazacağım, sonra da sen yazacaksın." der. Öğrenciye çalışma kâğıtlarını verir ve incelemesini sağlar.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	Öğretmen "Çalışmamız sırasında senden uymanı istediğim bazı kurallar var." diyerek çalışma sıra- sında uyulması gereken kuralları açıklar ve öğrencinin bu kuralları yerine getirmek için ne yapacağıyla ilgili model olur. Öğretim sonunda öğrencinin alacağı ödülü açıklar. Ödül, etkinlik ise nasıl yapacağını gösterir. Yiyecek vb. pekiştirici ise yiyeceğin ne olduğunu gösterir. Daha sonra öğrenci- ye öğretimde kullanacağı araç-gereçleri gösterir. Araçların tanıtımı bittikten sonra öğretmen, öğ- renciye "Hazırsan çalışmamıza başlayalım, hazır mısın?" der ve öğrenciden sözel ifade ya da jest ve mimiklerle verilecek bir cevap bekler. Öğrenci hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye, "Aferin, çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayalım." diyerek öğretime başlar.
Uygulama	Model Olma Öğretmen süreçte öğrencinin dikkatini toplayabilmek için öğrenciye hedef davranış ile ilgili hazırlan- mış video örneği göstererek aralıklarla "Bak, görüyorsun değil mi? Ne kadar güzel yazıyor. Yazarken bu iki çizginin içine taşırma- dan yazıyor. Satırın sonuna geldiğinde hemen bir alt satıra geçiyor. Yani satır takibi yaparak yazıyor." şeklinde hedef davranışı betimleyerek öğrenciye anlatır. Daha sonra öğ- retmen daha önceden seçtiği metne bakarak (satır çizgileri kırmızı ile belirginleştirilmiş çalışma kağı- dına) öğrenciye "Bak, ben şimdi iki çizgi arasına taşırma- dan dikkatli bir şekilde bu metni yazıyorum." der. Daha sonra yazarken "Bak bu iki çizgi arasına yazıyorum, gördün mü? Güzel oluyor, değil mi? Yazarken harfleri hiç bu çizgilerden dışarı taşırma- mıyorum, içine yazıyorum. Evet, şimdi satırın sonuna geldim, hemen bir alt satıra geçiyorum. Bakayım, evet, tam buraya yazmam gerekiyor." şeklinde öğ- renciye gerekli açıklamaları yaparak "satır takibi yaparak yazma" hedef davranışına model olur. Öğret- men, öğrencinin anladığından emin olana kadar model olmaya devam eder.

Uygulama

Rehberli Uygulama

Öğretmen satır çizgileri kırmızı ile belirginleştirilmiş çalışma kâğıdını / defterini öğrencinin önüne koyar ve öğrencinin yazmasını ister. Öğretmen "Şimdi sıra sende, hadi bakalım. Benim söylediklerimi satır takibi yaparak yaz!" yönergesini vererek daha önceden seçmiş olduğu metni öğrencinin diktelediği performansına uygun hızda okumaya başlar. Öğrenci yazarken "İşte böyle. Hadi bakalım, evet, bu kırmızı çizgilerin içine yazmalısın, dışarı taşmamasına dikkat et. Evet, şimdi satırın sonuna geldin, ne yapman gerekiyor?" der. Öğrenci satır atlamadan bir sonraki satıra uygun şekilde yazıyorsa öğretmen "Aferin, ne yapman gerektiğini unutmamışsın. Hemen bir alt satıra geçerek yazmaya devam ettin." vb. sözlerle uygun davranışları betimleyerek pekiştirir. Öğretmen bu şekilde öğrenciye belli aralıklarla kısa metinler ile uygulama yaptırdıktan sonra öğrencinin en güzel yazdığı örnekleri göstererek "Bak, bu yazın içlerinde en güzeli olmuş, çünkü bu kırmızı çizgilerin içine ve hiç taşırılmadan yazmışsın. Satırın sonuna geldiğinde hemen bir alt satıra geçerek yazmaya devam etmişsin." der ve öğrencinin yazdığı en güzel yazının üzerine çıkartma yapıştırır. Sonra "Hadi, bunun gibi tekrar yazalım." der. Öğretmen yine aynı yönergelerle öğrenciye kısa metinler yazdırmaya devam eder. Eğer öğrenci satır takibi yaparak yazamazsa öğretmen tekrar model olur. Öğretmen, öğrencinin performansına göre yönergelerdeki sözel ipuçlarını aşamalı olarak azaltır. Öğrenci yönergelere gerek duymadan kendisi bağımsız olarak yazmaya başlayınca çalışma kâğıtlarındaki / defterdeki kırmızı ile belirginleştirilen satır çizgileri yerine normal satır çizgilerinin olduğu çalışma kâğıtları hazırlanarak öğrenciden aynı şekilde satır takibi yaparak yazması istenmelidir. Bu aşamada öğrenciye "Sen artık çok güzel bir şekilde satır takibi yaparak yazmaya başladın. Ben bu yüzden artık bu satır çizgilerini kırmızı ile belirginleştirmeyeceğim. Bak, artık bu kâğıtlara yazı yazacağız. Sen yine benim söylediklerimi satır takibi yaparak yazmayı unutma!" diyerek öğrencinin bu şekilde birkaç uygulama ile satır takibi yaparak yazmasını sağlar.

Bağımsız Uygulama

Bu aşamada, öğretmen öğrenciye herhangi bir ipucu yönergesi vermeden sadece "Yaz!" yönergesini verir ve öğrencinin satır takibi yaparak yazmasını ister. Eğer öğrenci sadece "Yaz!" yönergesi verildiğinde hedef davranışa uygun olarak yazıyorsa öğretim sonlandırılır.

* Satır takibi yaparak yazma hedef davranışı, hem söylendiğinde yazma hem de bakarak yazma için çalışılmalıdır.

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:

Yazı örneği analizi ile değerlendirme yapılır.

Öğretim sonrasında öğrencinin yazdığı yazı örnekleri incelenir. Öğrencinin farklı zamanlarda yazdığı 3-5 arasında yazı örneğine bakılması yeterlidir. Öğrenci, iki satır arasına taşırılmadan yazdı mı, yazarken bir satır bittikten sonra satır atlamadan bir sonraki satıra geçti mi diye bakılmalıdır. Öğrenci yazı örneklerinde satır takibi yaparak yazmışsa öğretmen bir sonraki hedef davranışa geçmelidir. Öğrenci satır takibi yaparak yazmamışsa, yazı örneklerinde hedef davranışa yönelik hatalar var ise tekrar öğretim sürecine dönmelidir. Öğrencinin yazılarında belirgin ve sürekli olarak yaptığı bir hata fark edilmiş ise öğretim aşamasında özellikle bu hatayı düzeltmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

DERS PLANI ÖRNEĞİ - VI

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Okuma-Yazma Öğrenme Alanı : Dinlediğini Anlama Bölüm : Yönergeleri Yerine Getirme Kademe : 1 Önerilen Süre : 25 dk.	
BÖLÜM-2	
Hedef	1.6.3.2. Dinleme ve takip becerileri gerektiren yönergeleri söylediği sıra ile yerine getirir.
Hedef Davranışlar	2.1. Psikomotor becerileri içeren yönergeleri söylediği sıra ile yerine getirir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Etkinlik Temelli Öğretim
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	Psikomotor becerileri içeren yönerge cümlelerinin yazıldığı kağıtlar (öğrencilerin hem ön koşul olarak önceden bildiği kavramların kullandığı hem de ince ve kaba motor becerilerdeki performansına uygun olarak hazırlanan yönergeler)
Ortam Düzenlemeleri	Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırılır. Işı ve ışık ayarlanır. Öğrencinin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Sınıfta U şeklinde bir oturma düzeni oluşturulmalıdır. U oturuş biçiminin ortasında öğrencilerin verilen yönergeleri yerine getirecekleri bir alan oluşturulur. İstenirse bu alan şerit bantlar ile ya da renkli kalem ile zemine çizilerek belirgin hale getirilebilir.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğrenciler ile daha önceden öğrendikleri Kulaktan Kulağa oyunu oynanabilir. Oyunda kulaktan kulağa geçirilen mesaj psikomotor becerileri içeren mesajlar olmalıdır. Öğrenciler U şeklinde bir oturma düzeni ile oturabilir. Öğretmen ilk sıradaki öğrencinin kulağına psikomotor becerileri içeren yönerge cümlesini söyler (ör. ayağa kalk, iki kere zıpla). Her öğrenci yanındaki öğrencinin kulağına duyduğu şekliyle bu cümleyi söyler. Sondaki öğrenci eğer yönergeyi doğru şekilde anlamışsa ve yerine getirirse ödül kazanır. Öğrenciler kulaktan kulağa aktarıırken mesaj değişti ise oyunun sonunda öğretmen mesajın ilk halini söyler ve bütün çocuklara yaptırır. İki-üç tur oynandıktan sonra öğretime başlanır.
Güdüleme	Öğretmen, öğrencileri derse güdelemek için "Çocuklar, bugün sizinle daha farklı ve yine çok eğlenceli yeni bir oyun daha oynayacağız. Bu oyunu çok seveceğinize eminim. Gördüğünüz gibi önünüzde sarı bantlarla çevrilmiş bir alan var. Ben sizleri sırayla bu alana çağıracağım. Söylediklerimi söylediğim sıra ile yerine getirmenizi isteyeceğim. Çok eğlenceli bir oyun olacak. Bakalım, kimler söylediklerimi en güzel şekilde yerine getirecek? Benim söylediklerimi çok iyi dinleyen ve yapan bu oyunu kazanacak. Bakalım bu oyunu kim kazanacak? Çok merak ediyorum." diyerek öğretime başlar.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	Öğretmen "Tabii, bu çalışma sırasında sizden uymanızı istediğim bazı kurallar da olacak." diyerek aşağıdaki şekilde kuralları açıklar. Bunun dışında öğrenciler için gerekli duyduğu başka kurallar varsa söyler. <ul style="list-style-type: none">• Oyun sırasında sessiz olmaları gerektiği,• Her bir yönerge cümlesinin bir kez söyleneceği,• Çalışma başladıktan sonra öğretmenine veya arkadaşlarına soru sormayacakları,• Çeşitli nedenlerden dolayı yerine getiremedikleri yönergeleri geçerek, bir sonraki yönergeyi dikkatli bir şekilde dinleyip yerine getirmeleri gerektiği açıklanır.
Uygulama	Öğretmen, öğrencilerden birini seçerek sarı alana çağırır. "Hazırsan başlıyorum." şeklinde dikkat işareti vererek aşağıda sıralanmış olan yönerge cümlelerini sırası ile söyler. Yönerge cümlelerini öğrencinin seviyesine uygun bir hızda ve tane tane söylemeye dikkat eder. Böylece öğrencinin yönergeleri daha rahat takip etmesi sağlanır. Yönerge cümleleri; <ul style="list-style-type: none">• Bulduğun yerden iki adım ileriye yürü!• Sonra etrafında dön!• Sıçrayarak üç adım at!• Diz çök! Öğrencinin verilen yönergeleri doğru bir sıra ile ve doğru şekilde yerine getirmesi betimlenerek pekiştirilir. Sırayla her öğrenci sarı alana çağırılır ve söylenen yönergeleri yerine getirmesi istenir. Bütün öğrenciler için performanslarına uygun farklı sayıda ve zorluk düzeyinde farklı yönerge cümleleri oluşturulmalıdır.
BÖLÜM-4	
Ölçme ve Değerlendirme: Kontrol Listesi ile değerlendirme yapılır. Öğretim sonunda ayrı bir değerlendirme sürecine yer verilmez. Hazırlanan kontrol listesi hem etkinlik sırasında hem de etkinlik sonrasında öğrencinin performansı gözlemlenerek doldurulur. Kontrol listesi; "Öğrenci yönergeyi söyledikten sonra beklenen sürede gerçekleştirdi mi?, Yönergelerin ikinci kez söylenmesini istedi mi?, Söylenen yönergeleri doğru şekilde yerine getirdi mi?, Anlamadığı yönergeyi geçip bir sonraki yönergeyi dikkatli bir şekilde dinleyip yerine getirdi mi?" gibi hedef davranış için gerekli olan ölçütlerin yer aldığı bir kontrol listesi olmalıdır. Öğrencinin gerçekleştirip gerçekleştirmediği ölçütler ilgili kontrol listesinde "Evet" / "Hayır" şeklindeki sütunlara işaretlenmelidir. Öğrenciler ölçütlerin hepsini gerçekleştirene kadar bu tarz etkinlik örnekleri ile öğretime devam edilmelidir. Öğrencilerin hepsi ölçütleri sağlıyorsa daha zorlaştırılmış yönerge maddeleri ile yeni öğretime geçilebilir.	

DERS PLANI ÖRNEĞİ - VII

BÖLÜM-1	
Dersin Adı : Okuma-Yazma	Kademe : 1
Öğrenme Alanı : Sözlü İletişim	Bölüm : Alıcı ve İfade Edici Anlam
	Önerilen Süre : 30 dk.
BÖLÜM-2	
Hedef	1.7.2.1. Cümlelerin anlamlarını ve söz dizimlerini ayırt eder.
Hedef Davranışlar	1.1. Söylenen cümle ile ilişkili resmi gösterir.
Öğretim Yöntem ve Teknikleri	Doğrudan Öğretim Yöntemi
Öğretim Teknolojileri ve Materyalleri	<p>Öğretim için seçilmiş cümleler, cümlelerin ses kayıtları, cümleler ile ilişkili ve ilişkili olmayan resimler</p> <ul style="list-style-type: none">• Ali top oynuyor. / Top oynayan erkek çocuk resmi – İp atlayan kız resmi• Tuğçe yemek yiyor. / Yemek yiyen kız resmi – Kitap okuyan erkek resmi• Kerem okula gidiyor. / Okula giden çocuk resmi – Evde uyuyan çocuk resmi• Ayşe kaydırdıktan kayıyor. / Kaydırdıktan kayan kız resmi – Salıncakta sallanan kız resmi <p>Resimli kartlar yerine çeşitli dijital uygulamalar da kullanılabilir.</p>
Ortam Düzenlemeleri	Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyanarlardan arındırılır. Işı ve ışık ayarlanır. Öğrencinin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Öğretmenin çalışma sırasında kullanacağı materyaller, öğrencinin hareket alanında olmayacak şekilde, odanın bir köşesinde hazır bulundurulur.
BÖLÜM-3	
Dikkati Çekme	Öğrencinin günlük yaşantısı ile ilgili kısa bir sohbet edilebilir. "Bugün nasılsın? Sabah kahvaltı yaptın mı? Neler yedin? Seni okula kim getirdi?" gibi sorularla sohbet yönlendirilir.
Güdüleme	Öğretmen "Bugün seninle söylenen cümle ile ilgili resmi bulma çalışması yapacağız. Ben sana bir cümle söyleyeceğim, sen bu cümle ile ilgili resmi bana göstereceksin. Sen bu çalışma sonrasında dinlediklerini daha iyi anlayabileceksin." diyerek öğrenciyi derse güdüler.
Gözden Geçirme ve Derse Geçiş	Öğretmen daha sonra kuralları açıklar. "Çalışmamız sırasında senden uymanı istediğim bazı kurallar var: 'Bak!' dediğimde bakacaksın (öğretmen nasıl resimli kartlara bakacağıyla ilgili model olur), 'Dinle!' dediğimde dinleyeceksin, 'Göster!' dediğimde böyle göstereceksin. Bu kurallara uyarsan çalışmamızın sonunda kazanacaksın." diyerek kuralları ve önceden öğrenci için etkili olduğu bilinen pekiştireci açıklar. Daha sonra öğrenciyi çalışma sırasında kullanılacak araç-gereçler tanıtır. Sonra öğretmen, öğrenciyi "Hazırsan çalışmamıza başlayalım, hazır mısın?" der (dikkat işareti) ve öğrenciden sözel ifade ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt bekler. Öğrenci hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciyi, "Hazırsın, aferin, çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayalım." diyerek öğretim sürecine başlar.
Uygulama	<p>Model Olma:</p> <p>Öğretmen birinci öğretim setini masaya dizer. Öğrencinin resimleri incelemesine izin verir. "Şimdi beni çok dikkatli dinle, ben bir cümle söyleyeceğim. Bu cümleyi anlatan resmi bulup bana göstereceksin. İlk olarak ben başlıyorum, sana nasıl yapacağını gösteriyorum. Beni dikkatle izle!" der. Öğretmen ilk cümlelerin ses kaydını dinletir. Cümleyi dinledikten sonra "Hmm, Ali top oynuyor, dedi. O zaman top oynayan bir çocuğun olduğu resmi bulmam lazım. İki resme de bakıyorum. Aaa burada top yok, ip atlayan bir çocuk var. O zaman bu resim olmalı. Bakayım ,evet, burada top oynayan bir çocuk var. Tamam işte buldum. 'Ali top oynuyor' cümlesini anlatan resim işte bu!" diyerek resmi eline alır. Öğretmen bu şekilde en az dört set ile öğrenciyi model olur.</p> <p>Rehberli Uygulama:</p> <p>Daha sonra öğrenciyi "Şimdi sıra sende, bu sefer de seninle birlikte cümleyi anlatan resmi bulma çalışması yapacağız. Hazırsan başlayalım." der. Öğrenci ile birlikte cümleyi dinlerler. Öğretmen öğrencinin kartlara yönelmesini bekler. Bu noktada öğrenciyi gerekli düzeltme ve ipuçlarını verir. "Evet, ne demişti cümlede, hatırlıyor musun? Hadi bana ne duyduğunu söyle!" der. Öğrencinin cümleyi doğru şekilde tekrarlamasını pekiştirir. "Evet, diyor o zaman resimde ne olmalı? Düşün bakalım." gibi cümleler ile ipuçları verilir. Rehberli uygulama aşamasında, model olma aşamasında kullanılan cümleler ile başlanmalı ve çok sayıda örnek ile devam edilmelidir. Öğrenci, öğretmenin ipuçlarına gerek duymadan doğru resmi göstermeye başladığında bağımsız uygulama aşamasına geçilmelidir.</p>

Uygulama	<p>Bağımsız Uygulama</p> <p>Bağımsız uygulama aşamasında öğretmen "Şimdi sana bazı cümleler dinleteceğim. Sen, söylediğim cümleyi anlatan resmi bulacaksın. Bu sefer ben sana yardım etmeyeceğim. Senin tek başına bulman gerekiyor. Hazırsan başlayalım." der. Öğrenciye cümleyi söyler / dinletir. Öğrenci ile 6-7 cümlenin 5'inde doğru resmi gösterdiğinde öğretimi sonlandırır (bağımsız uygulamalarda verilecek cümle sayısı öğrencinin çalışma performansına göre değişebilir).</p> <p>* Öğrenci için cümleler öğrencinin performans düzeyi belirlendikten sonra seçilmelidir. "Ali top oynuyor." gibi temel cümlelerin yer aldığı cümleler ve "Ali bahçede top oynuyor, Ali okulun bahçesinde top oynuyor, Ali okulun bahçesinde Aslı ile top oynuyor" şeklinde gittikçe zorlaşan cümlelerle öğretim genişletilmelidir.</p> <p>**Süreç içerisinde olumsuz örnek sayısı da gittikçe artırılmalıdır. Bu süreç içerisinde acele edilmemeli, öğrenci bir aşamada tam olarak bağımsız olduktan sonra ileri aşamalara küçük adımlarla geçilmelidir.</p>
-----------------	--

BÖLÜM-4

Ölçme ve Değerlendirme:
 Ölçüt Bağımlı Ölçü Aracı ile değerlendirme yapılır.

Değerlendirme Materyalleri:

- Kerem çiçek topluyor. / Çiçek toplayan Kerem'in resmi – Top oynayan Kerem'in resmi
- Aslı süt içeriyor. / Süt içen Aslı'nın resmi – Su içen Aslı'nın resmi
- Tuğçe okula gidiyor. / Okula giden Tuğçe'nin resmi – Evde uyuyan Tuğçe'nin resmi
- Ahmet bisiklete biniyor / Bisiklete binen Ahmet'in resmi – Oyuncak arabası ile oynayan Ahmet'in resmi

Ortam; ses, koku ve başka dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırılır. Işı ve ışık ayarlanır. Öğrencinin fiziksel ihtiyaçları giderilir. Öğretmen ve öğrenci masada karşılıklı oturur. Öğretmenin çalışma sırasında kullanılacağı materyaller, öğrencinin hareket alanında olmayacak şekilde, odanın bir köşesinde hazır bulundurulur.

"Bugün seninle söylenen cümle ile ilgili resmi bulma çalışması yapacağız. Çalışmamız sırasında senden uymanı istediğim bazı kurallar var: 'Bak!' dediğimde bakacaksın, 'Dinle!' dediğimde dinleyeceksin, 'Göster!' dediğimde böyle göstereceksin. Bu kurallara uyarсан çalışmamızın sonunda kazanacaksın." diyerek öğrenci için etkili olduğu bilinen pekiştireci ve kuralları açıklar. Daha sonra öğrenciye değerlendirme araç-gereçleri tanıtılır ve "Hazırsan çalışmamıza başlayalım, hazır mısın?" der ve öğrenciden sözel ifade ya da jest ve mimiklerle verilecek bir yanıt bekler. Öğrenci hazır olduğunu söyler ya da bu anlamda başını sallarsa öğrenciye, "Aferin, çok güzel. O zaman çalışmamıza başlayalım." diyerek değerlendirme sürecine başlar.

Birinci değerlendirme setindeki materyalleri masaya dizer ve "Buna bak!" yönergesiyle resimleri tek tek gösterir. Öğrencinin bakmasını pekiştirir. Daha sonra cümleyi söyler / dinletir ve "Hangi resim bu cümleyi anlatıyor? Göster!" yönergesini verir. Öğrenci doğru olanı gösterirse hiçbir tepki vermeden kayıt çizelgesinin "evet" sütununa (+) işareti koyar ve diğer setle değerlendirmeye geçer. Öğrenci yanlış olanı gösterirse veya kararsız kalırsa öğretmen yine hiçbir tepki vermeden kayıt çizelgesinin "hayır" sütununa (-) işareti koyar. Öğrenci tepkisiz veya kararsız kalırsa yukarıdaki gibi bir kez daha soruyu yineler. Öğrenci yine kararsız kalırsa veya tepkisiz kalırsa kayıt çizelgesinin "hayır" sütununa (-) işaretini koyar. Diğer soruları da aynı şekilde uygular. Öğretmen, öğrenci dört değerlendirme setinden en az üçünü doğru yapıyorsa bir sonraki aşamaya geçer. Ancak öğrenci bu ölçütü sağlamıyorsa öğretim sürecini yineler.

EK-1. Farklı olanı bulma (Yarı soyut)

Yönerge: Farklı olanı göster.

